

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ESKİÇAĞ DİLLERİ VE KÜLTÜRLERİ ANABİLİM DALI
HİTİTOLOJİ BİLİM DALI

III.HATTUŞİLİ DEVRİNDE NERİK VE HAKMIŞ MEMLEKETLERİ

Doktora Tezi

Şafak BOZGUN

Ankara-2019

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ESKİÇAĞ DİLLERİ VE KÜLTÜRLERİ ANABİLİM DALI
HİTİTOLOJİ BİLİM DALI

III.HATTUŞİLİ DEVRİNDE NERİK VE HAKMIŞ MEMLEKETLERİ

Doktora Tezi

Şafak BOZGUN

Tez Danışmanı

Prof.Dr.Yasemin ARIKAN

Ankara-2019

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ESKİÇAĞ DİLLERİ VE KÜLTÜRLERİ ANABİLİM DALI
HİTİTOLOJİ BİLİM DALI

Şafak BOZGUN

III.HATTUŞİLİ DEVRİNDE NERİK VE HAKMIŞ MEMLEKETLERİ

Doktora Tezi

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Yasemin ARIKAN

Tez Jürisi Üyeleri

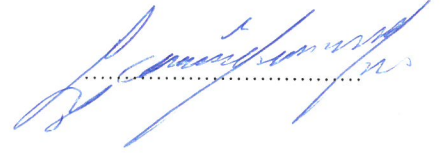
<u>Adı ve Soyadı</u>	<u>İmzası</u>
Prof. Dr. Yasemin ARIKAN (Dnş.)	
Prof. Dr. İrfan ALBAYRAK	
Prof. Dr. S. Yücel ŞENYURT	
Prof. Dr. Tayfun YILDIRIM	
Doç. Dr. Metin ALPARSLAN	

Tez Sınavı Tarihi: 29.08.2019

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Bu belge ile, bu tezdeki bütün bilgilerin akademik kurallara ve etik davranış ilkelerine uygun olarak toplanıp sunulduğunu beyan ederim. Bu kural ve ilkelerin gereği olarak, çalışmada bana ait olmayan tüm veri, düşünce ve sonuçları andığımı ve kaynağını gösterdiğimi ayrıca beyan ederim. (29/08/2019)

Şafak BOZGUN

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	vi
TRANSKRİPSİYON VE DİĞER YERLERDE KULLANILAN İŞARETLER ..	viii
BİBLİYOGRAFYA KISALTMALARI	x
GİRİŞ	1
1. Tarihsel Süreçte Nerik ve Hakmiş Memleketleri	28

CTH 291.I.a.A KBo 22.62+KBo 19.1+KBo 19.1a+KBo 6.2+KBo 22.61

CTH 383 KUB 21.19+KUB 14.7+KBo 52.17+338/v

CTH 671 KUB 36.89

CTH 676.1.A IBoT 2.121

CTH 81 1304/u+1683/u+1956/u+KUB 1.1+KUB 19.60+KUB 19.61+KUB 26.44+KUB

19.66+KUB 26.46+KUB 19.66+KUB 26.46+KUB 19.63+KUB 19.62

CTH 524.1 KUB 25.21

CTH 40 IV.4.A. KBo 50.11+KUB 21.10

CTH 214.7 KUB 21.20

CTH 375.1.A KUB 17.21+KBo 52.14+KBo 51.16+KBo 55.32

CTH 214.2 KUB 31.14

CTH 101.1 KUB 21.8

CTH 214.8 KBo 27.4(+)+KBo 27.3

CTH 215 KUB 56.14

CTH 83 KUB 19.8 (*Dupl.*KUB 19.9)

CTH 737 KUB 28.80

CTH 13.I.A KBo 3.46+KUB 26.75

CTH 661.1 KUB 36.120

CTH 139.1.A KUB 40.36(+)+KUB 26.6(+)+KUB 23.78b(+)+Bo 5899(+)+UBT 151+KBo 50.67

CTH 209 ABoT 1.64

CTH 40.III.a).5.A. KBo 14.42

CTH 209 KBo 18.22

CTH 61 II.5.B. KBo 7.17(+)+KUB 34.33(+)+KBo 14.19(+)+KUB 34.34(+)+KBo 16.11+KBo

14.20(+)+KBo 40.3(+)+KBo 16.10(+)+ KBo 16.15+KBo 16.13(+)+KBo 14.44

CTH 214.14 KBo 22.27

CTH 101.1 KUB 21.8 öy.II 6'-14'

CTH 81.A. 1304/u+1683/u+1956/u+KUB 1.1+KUB 19.60+KUB 19.61+KUB 26.44+KUB
19.66+KUB 26.46+KUB 19.66+KUB 26.46+KUB 19.63+KUB 19.62

CTH 583 KBo 43.66+KUB 15.5+KUB 48.122

CTH 85 KBo 50.56+Bo2026b+KBo 6.29+KUB 23.127+KUB 21.12

CTH 212.16 KBo 45.273

2. Nerik Kültü 70

CTH 381.A KUB 6.45+KUB 30.14+KBo 57.18

CTH 626.Ü.2.A KBo 51.130(+)+KUB 59.2(+)+Bo 3983(+)+IBoT 2.8(+)+Bo 76.89 12'

CTH 517.A KUB 38.12

CTH 511.1 KUB 12.2(+)+KUB 59.14

CTH 673 KBo 26.181+KUB 27.68+KUB 42.100+Bo 3289+Bo 3758

CTH 524.1 KUB 25.21

CTH 524.2 KUB 25.22

2.1. Nerik Pantheonu 101

CTH 671.A KUB 36.89

CTH 386.1 KUB 36.90+Bo 10317

CTH 386.2 KUB 31.136

CTH 384.1.A KUB 21.27+KBo 51.26+676/v+695/v

CTH 383 KBo 52.17+KBo 71.13+KUB 21.19(+)+KUB 14.7

CTH 671.A KUB 36.89

CTH 673 KBo 26.181+KUB 27.68+KUB 42.100+Bo 3289+Bo 3758

CTH 524.4 KUB 25.24

CTH 330.2.A KBo 15.33+KBo 15.35

CTH 521.3 KUB 38.18

2.2. Nerik'te Bayramlar ve Ritüeller 125

CTH 276.1 KBo 31.8+KUB 30.42

CTH 674 Bo 3251+Bo 9514

CTH 562.1 KUB 22.25

CTH 321.A KBo 3.7

CTH 370.I.44 KUB 36.53

CTH 590 KUB 48.119

CTH 678 KUB 53.21

CTH 626.Ü.2.A KBo 51.130(+)+KUB 59.2(+)+Bo 3983(+)+IBoT 2.8(+)+Bo 76.89 12' (*Dupl.CTH*
626.Ü.1.B II 11)

CTH 90 KBo 22.73(+)+KUB 21.11(+)+KBo 60.3

CTH 524.1 KUB 25.21

CTH 524.4 KUB 38.25

CTH 506 KUB 7.24+KUB 58.29

CTH 524.4 KUB 25.24

CTH 672 KBo 2.4

CTH 530/670KBo 48.254+CHDS 2.1

CTH 678 KUB 53.21

CTH 225.A KBo 22.56(+)+KUB 26.43

CTH 672.A KUB 56.48 (*Dupl.C.KUB 56.49 öy.13', D.KBo 2.4 II 5, III 8'*)

CTH 237.6 KBo 12.65

CTH 321.D KBo 34.33+KUB 12.66 (*Dupl.KBo 3.7 IV 4-5*)

CTH 523 KBo 16.72+KBo 16.73

3. Hakmiş'te Kült 148

CTH 375.1.A KUB 17.21+KBo 52.14+KBo 51.16+KBo 55.32

CTH 678 KBo 20.23 (*Dupl.KUB 53.18*)

CTH 698.I.A KBo 14.142+KBo 64.356CTH 525.3 KBo 57.113(+)+KUB 59.34+Bo 4615+Bo
7337(+)+DBH 43/2.26(+)+UBT 35+KUB 25.23

3.1. Hakmiş Pantheonu 170

CTH 430 KUB 30.29

CTH 569 KBo 57.22

CTH 525.3 KBo 57.113(+)+KUB 59.34+Bo 4615+Bo 7337(+)+DBH 43/2.26(+)+UBT 35+KUB 25.23

CTH 381.A KUB 6.45+KUB 30.14+KBo 57.18 55

CTH 646.1.A KUB 23.72+KUB 32.87+KBo 39.137+KBo 43.154

CTH 530?/670 KUB 58.58

CTH 525 KUB 55.48

3.2. Hakmiş'te Bayramlar ve Ritüeller	176
CTH 590 KUB 48.119	
CTH 625.1.A KUB 10.82(+)+Bo 5385+Bo 9078+KBo 4.13	
CTH 279.1 KUB 30.56	
CTH 647 DBH 46/2.153	
CTH 670.1939 KUB 56.51	
CTH 530?/670 KUB 58.58	
CTH 662.1.A KUB 11.28	
CTH 275 KUB 31.99	
CTH 670.411 KBo 25.11	
4. III.Hattuşili Dönemi Belgeleri Işığında Nerik ve Hakmiş	182
CTH 87 KBo 4.12	
CTH 81 A. 1304/u+1683/u+1956/u+KUB 1.1+KUB 19.60+KUB 19.61+KUB 26.44+KUB 19.66+KUB 26.46+KUB 19.66+KUB 26.46+KUB 19.63+KUB 19.62	
CTH 85.1.A. KBo 50.56+Bo2026b+KBo 6.29+KUB 23.127+KUB 21.12	
CTH 384.1 KUB 21.27+KBo 51.26+676/v+695/v	
CTH 214.2 KUB 31.14	
CTH 101.1 KUB 21.8	
CTH 88 KBo 6.28	
4.1. CTH 90: Nerik'in Yeniden Kurulumu Hakkındaki Fermanı	202
CTH 90 KBo 22.73(+)+KUB 21.11(+)+KBo 60.3	
4.2. CTH 101: Nerik'in Yeniden Kurulumu Hakkındaki Fragmanlar	210
CTH 101.1 KUB 21.8	
CTH 101.2 KUB 21.9	
4.3. Henüz İçeriği Belirlenememiş Nerik'in Yeniden Kurulumu İle İlgili Olabilecek Tarihi Metinler	216
CTH 215 KBo 50.244	
CTH 275.A KUB 31.113	
5. Nerik, Hakmiş ve Yakın Çevresinin Konumu	221
6. Nerik ve Hakmiş Memleketlerinin Tarihi Kaynakları	258

SONUÇ	306
ÖZET	312
SUMMARY	314
TABLolar	
Tablo 1. III.Hattušili'ye Ait Tarihi Kaynaklar ve İçerikleri	316
Tablo 2. Nerik ve Hakmiš Memleketlerinin Tarihsel Süreci	319
Tablo 3. Hitit Kral Listesi	322
BİBLİYOGRAFYA	323
DİZİN	347

ÖNSÖZ

“III.Hattuşili Devrinde Nerik ve Hakmiş Memleketleri” başlığı ile araştırma konumuz, her iki kent ve bu kentlere ait çok sayıda belge-bilgisi hakkında oldukça detaylı veriler sunmaktadır.

Bu belgelerin fazlalığı araştırmamızın tamamlanmasında bir yandan kolaylık sağlarken diğer taraftan da belirli sınıflandırmalar ve başlıklar arasında zorluklara, yer yer bazı tekrarlara yol açmıştır. III.Hattuşili'nin fazlasıyla taraflı belgeleri, çiviyazılı metinlerde yer alan diğer tarihi bilgilerle karşılaştırıldığında hemen göze çarpan ve sorgulanması gereken hususları barındırmaktadır.

Bu sebeble her iki kentin öncelikle tarihsel süreçlerinin ele alınması, diğer Hitit krallarınca yazdırılan belgelerle karşılaştırılması araştırmamızın şekillendirilmesine büyük katkı sağlamıştır.

Nerik ve *Hakmiş* memleketleri ile ilgili tüm çiviyazılı belgeler incelenerek III.Hattuşili dönemi bilgileri ile karşılaştırılmış böylelikle onun sergilediği politik tavır, *Hakmiş* kralı olarak aldığı inisiyatifler, *Nerik* kentinin yeniden Hitit hakimiyetine alınması ile yaptığı propaganda ve sonunda kendisini *Hakmiş* kralığından, Hatti'nin tek ve mutlak kralı olmaya götüren siyasi politikaları değerlendirme imkanı elde edilmiştir.

Tez çalışmamızın hazırlanma sürecinde yardımlarını esirgemeyen ve yol gösteren danışmanım Yasemin ARIKAN'a; tezimizin belirlenmesi, araştırılması ve planlanması ile sonrasında her türlü deneyimlerini paylaşan ve oluşturulmasına büyük katkı sağlayan Savaş Özkan SAVAŞ'a; çalışmalarım sırasında önerilerinden faydalandığım Tayfun YILDIRIM'a, sağladıkları imkanlar ve katkılarından dolayı İrfan ALBAYRAK'a ve eski tez danışmanım Cem KARASU'ya teşekkürlerimi sunarım.

Tüm yaşamım boyunca yetişmeme en büyük ve asıl katkısı olan sevgili ailem annem, babam ile kardeşime; büyük bir sabırla ve destekle bana daima güç veren, tüm zorlu süreçlerde yaşamımı anlamlı kılan eşim Gamze'ye teşekkürlerimle.

Şafak BOZGUN

Ankara 2019

Transkripsiyon ve Diğer Yerlerde Kullanılan İşaretler

.	Ünlüler altında ilgili işaretin silik ya da tahrip olduğunu belirtir.
x	Okunamayan işaretleri belirtir.
[ ]	Orijinal metinde kırık olan yerleri gösterir.
< >	Katip tarafından unutulmuş işaretleri gösterir.
<< >>	Katip tarafından fazladan yazılan işaretleri gösterir.
:	(<i>Glossenkeil</i>) Luvice ya da bir başka dilde yazılmış kelimelerin başında kullanılır.
!	Öncesindeki işaretin yazımının yanlış olduğunu gösterir.
˘	İşaretin üst kısmının kırık, silik ya da tahrip olduğunu gösterir.
˙	İşaretin alt kısmının kırık, silik ya da tahrip olduğunu gösterir.
[. .]	Kırık metin yerlerinde her nokta yaklaşık hesaplanabilen işaretler için kullanılır.
( )	Çevirinin daha iyi anlaşılması için yazar tarafından yapılan ilaveyi gösterir.
+	Direkt join
(+)	İndirekt join
?	Kendisinden önce gelen işaretin okunuşunun ya da çevirisinin kesin olmadığını gösterir.
.	Sumerce birden fazla işarettten oluşan kelimelerin arasında kullanılır.
-	Hititçe ve Akadça kelimeleri içeren işaretlerin arasında kullanılır.
Abl.	Ablativ
Adj.	Adjektiv
Adv.	Adverb
Ak.	Akadça
ay.	arka yüz
Bkz.	Bakınız

Bo.	Boğazköy
dn.	dipnot
Dat.	Dativ
EH	Eski Hitit(çe)
Fs	Festschrift
GYH	Geç Yeni Hitit(çe)
Instr.	Instrumentalis
İÖ.	İsadan Önce
Hatt.	Hattice
Hit.	Hititçe
Hur.	Hurice
krş.	karşılaştırınız
Luv.	Luvice
Nom.	Nominativ
OH	Orta Hitit(çe)
öy.	ön yüz
Part.	Partizip
Pl.	Plural
Prs.	Presens
s.	sayfa
Sg.	Singular
str.	satır
vd.	ve devamı
YH	Yeni Hitit(çe)

Bibliyografya Kısaltmaları

AAA	Annals of Archaeology and Anthropology-Liverpool.
ABoT	Ankara Arkeoloji Müzesinde Bulunan Boğazköy Tabletleri.
AfO	Archiv für Orientforschung-Berlin, Graz, Horn, Vienna.
Akkadica	Akkadica. Périodique bimestriel de la Fondation Assyriologique Georges Dossin-Brüssel.
Anatolica	Anatolica. Annuaire International pour les Civilisations de l'Asie Antérieure (l'Institut Historique et Archéologique Néederlandais de İstanbul)-Leiden.
AnSt	Anatolian Studies (Journal of the British Institute of Archaeology at Ankara)-London.
AoF	Altorientalische Forschungen, Berlin 1974vd.
ArAn	Archivum Anatolicum/Anadolu Arşivleri. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Eskiçağ Dilleri ve Kùltürleri, Ankara.
ArOr	Archiv Orientální-Prague.
AuOr	Aula Orientalis.
AÜDTCFD	Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi, Ankara.
BA	Babylonische Archive.
BASOR	Bulletin of the American Schools of Oriental Research-New Haven.
BiOr	Bibliotheca Orientalis-Leiden.
BoSt	Boghazköi-Studien-Leipzig.
CAD	The Assyrian Dictionary of the Oriental Institute of the University of Chicago-Chicago 1956vd.
CDOG	Colloquien der Deutschen Orient-Gesellschaft.
CHD	The Hittite Dictionary of the Oriental Institute of the University of Chicago-Chicago 1980vd.

- ChS Corpus der hurritischen Sprachdenkmäler.
- CLL H.C.Melchert, Cuneiform Luvian Lexicon-Chapel Hill 1993.
- CM Cuneiform Monographs.
- CRRAI Comptes rendus de la ... Rencontre Assyriologique Internationale.
- CTH E.Laroche, Catalogue des textes hittites-Paris 1971.
- CTH² H.A.Hoffner, Catalog of Hittite Text: Historical Texts, 1998.
- DBH Dresdner Beiträge zur Hethitologie-Dresden, Wiesbaden 2002vd.
- DLL E.Laroche, Dictionnaire de la Langue Louvite-Paris 1959.
- EDHIL A.Kloekhorst, Etymological Dictionary of the Hittite Inherited Lexicon-Leiden 2008.
- Eothen Eothen-Florence.
- FHG E.Laroche, Fragments Hittites de Genève, RA 45 (1951) s.131-138, 184-194; RA 46 (1952) s.42-50, 214.
- FHL E.Laroche, Fragments Hittites de Louvre, Mem.Atatürk, 1982, s.73-107.
- Fs Alp H.Otten-H.Ertem-E.Akurgal-A.Süel (ed.), Hittite and Other Anatolian and Near Eastern Studies in Honor of Sedat Alp, Ankara 1992.
- Fs Bittel R.M.Boehmer-H.Hauptmann (ed.), Beiträge zur Altertumskunde Kleinasiens. Festschrift für Kurt Bittel, Mainz 1983.
- Fs Dinçol-Dinçol M.Alparslan-M.Doğan Alparslan-H.Peker (ed.), VITA-Festschrift in Honor of Belkıs Dinçol and Ali Dinçol, İstanbul 2007.
- Fs Erkanal B.Avunç (ed.), Hayat Erkanal'a Armağan: Kùltürlerin Yansıması/Studies in Honor of Hayat Erkanal: Cultural Reflections, İstanbul 2006.
- Fs Gurney Special Number in Honour of the Seventieth Birthday of Professor O.R.Gurney. 28th January, 1981, (AnSt 30) London 1980.

- Fs Güterbock 2 H.A.Hoffner-G.M.Beckman (ed.), Kaniššuar. A Tribute to Hans G. Güterbock on his seventy-fifth Birthday, May 27, 1983, (AS 23) Chicago 1986.
- Fs Hawkins I.Singer (ed.), *ipamati kistamati pari tumatimis*-Luwian and Hittite Studies Presented to J. David Hawkins on the Occasion of His 70th Birthday, Tel Aviv 2010.
- Fs Hoffner G.M.Beckman-R.H.Beal-G.McMahon (ed.), Hittite Studies in Honor of Harry A. Hoffner Jr. on the Occasion of His 65th Birthday, Winona Lake 2003.
- Fs Houwink ten Cate Th.P.J. Hout-J.Roos (ed.), *Studio historiae ardens*. Ancient Near Eastern Studies Presented to Philo H.J.Houwink ten Cate on the Occasion of his 65th Birthday, (PIHANS 74) Leiden 1995.
- Fs Hrouda P.Calmeyer-K.Hecker-L.Jakob.Rost-C.B.F.Walker (ed.), *Beiträge zur Altorientalistischen Archäologie und Altertumskunde*. Festschrift für Barthel Hrouda zum 65. Geburtstag, Wiesbaden 1994.
- Fs Kammenhuber G.Frantz-Szabó (ed.), Festschrift Annelies Kammenhuber, (Or NS 52) 1983.
- Fs Košak D.Groddek-M.Zorman (ed.), *Tabularia Hethaeorum*-Hethitologische Beiträge Silvin Košak zum 65. Geburtstag, (DBH 25) Wiesbaden 2007
- Fs Landsberger *Studies in Honor of Benno Landsberger on his Seventy-Fifth Birthday*, April 21, 1961, (AS 16) Chicago 1965.
- Fs Otten 2 E.Neu-C.Rüster (ed.), *Documentum Asiae minoris antiquae*. Festschrift für Heinrich Otten zum 75. Geburtstag, Wiesbaden 1988.
- Fs Popko P.Taracha (ed.), *Silva Anatolica*. Anatolian Studies Presented to Maciej Popko on the Occasion of His 65th Birthday, Warsaw 2002.

- Fs Pugliese Carratelli F.Imparati (ed.), *Studi di storia e filologia anatolica dedicati a Giovanni Pugliese Carratelli*, (Eothen 1) Firenze 1988.
- Fs T.Özgüç K.Emre-M.Mellink-B.Hrouda-N.Özgüç (ed.), *Anatolia and the ancient Near East: Studies in honor of Tahsin Özgüç*, Ankara 1989.
- Gs Güterbock K.A.Yener-H.A.Hoffner (ed.), *Recent Developments in Hittite Archaeology and History. Papers in Memory of Hans G.Güterbock*, Winona Lake 2002.
- Gs Imparati S.de Martino-F.Pecchioli Daddi (ed.), *Anatolia antica. Studi in memoria di Fiorella Imparati*, (Eothen 11) Firenze 2002.
- Gs Neu J.Klinger-E.Rieken-Ch.Rüster (ed.), *Investigationes Anatolicae Gedenkschrift für Erich Neu*, (StBoT 52) Wiesbaden 2010.
- Gs van Windekens L.Isebaert (ed.), *Studia Etymologica Indoeuropaea memoriae A.J.van Windekens (1915-1989) dicata*, Leuven 1991.
- Glotta Glotta-Göttingen.
- HBM S.Alp, *Hethitische Brife aus Maşat-Höyük-Ankara* 1991.
- HdO *Handbuch der Orientalistik*.
- HED J.Puhvel, *Hittite Etymological Dictionary*-Berlin 1984vd.
- HEG J.Tischler, *Hethitisches Etymological Glossar*-Innsbruck 1977vd.
- Hethitica *Hethitica (Travaux de la Faculté de Philosophie et Lettres de l'Université Catholique de Louvain)*.
- HFAC G.M.Beckman-H.A.Hoffner, *Hittite Fragments in American Collections*, JCS 37, 1985, s.1-60.
- HHCTO A.Ünal, *Hittite and Hurrian Cuneiform Tablets from Ortaköy (Çorum), Central Turkey. With Two Excursuses on the "Man of the Storm God" and a Full Edition of KBo 23.27*, İstanbul 1998.

- HHw J.Tischler, Hethitisches Handwörterbuch, Mit dem Wortschatz der Nachbarsprachen, (IBS 102)-Innsbruck 2001.
- HHT K.Riemschneider, Hurritische und hethitische Texte, Munich 1974.
- HKM S.Alp, Hethitische Keilschrifttafeln aus Maşat-Höyük-Ankara 1991.
- HPMM Hethitologie Portal Mainz-Materialien-Wiesbaden 2005vd.
- HW J.Friedrich, Hethitisches Wörterbuch-Heidelberg 1952 (1954).
- HW 1,2,3, Erg. J.Friedrich, Hethitisches Wörterbuch, 1.-3. Ergänzungsheft-Heidelberg 1957, 1961, 1966.
- HW² J.Friedrich-A.Kammenhuber, Hethitisches Wörterbuch 2.ed., Heidelberg 1975vd.
- HZL C.Rüster-E.Neu, Hethitisches Zeichenlexikon (StBoT Beiheft 2) Wiesbaden 1989.
- IBS Innsbrucker Beiträge zur Sprachwissenschaft-Innsbruck.
- ICANAS International Congress of Asian and North African Studies.
- IF Indogermanische Forschungen. Zeitschrift für Indogermanistik und allgemeine Sprachwissenschaft. Straßburg, später, Berlin 1892vd.
- JANES Journal of the Ancient Near Eastern Society.
- JANER Journal of Ancient Near Eastern Religions, Leiden 2001vd.
- JAOS Journal of the American Oriental Society, Baltimore 1843vd.
- JCS Journal of Cuneiform Studies, New Haven 1947vd.
- JEOL Jaarbericht van het Vooraziatisch-Egyptisch Genootschap Ex Oriente Lux
- JESHO Journal of the Economic and Social History of the Orient-Leiden.
- JNES Journal of Near Eastern Studies-Chicago.
- Kadmos Kadmos. Zeitschrift für vor- und frühgriechische Epigraphik-Berlin.
- KBo Keilschrifttexte aus Boghazköi-Leipzig, Berlin.

KUB	Keilschrifturkunden aus Boghazköi-Berlin.
KuSa	Kuşaklı-Sarissa.
MDOG	Mitteilungen der Deutschen Orient-Gesellschaft zu Berlin-Berlin.
MIO	Mitteilungen des Instituts für Orientforschung (DAW Berlin, Institut für Orientforschung)-Berlin 1953vd.
MVAeG	Mitteilungen der Vorderasiatisch-ägyptischen Gesellschaft (Fortsetzung der MVAG), Leipzig 1992-1994.
NABU	Nouvelles Assyriologiques Brèves et Utilitaires.
Or	Orientalia-Rome.
RGTC	Répertoire Géographique des Textes Cunéiformes-Wiesbaden.
RHA	Reveu Hittite et Asianique. Organe de la Société des Études Hittites, Paris 1930vd.
RIA	Reallexikon der Assyriologie-Berlin.
SCO	Studi Classici e Orientali-Pisa.
SMEA	Studi micenei ed egeo-anatolici-Roma.
SANER	Studies in Ancient Near Eastern Records
StBoT	Studien zu den Boğazköy-Texten, Wiesbaden 1965vd.
StMed	Studia Mediterranea-Pavia.
THeth	Texte der Hethiter, Heidelberg 1971vd.
TTK	Türk Tarih Kongresi.
TUAT-NF	Texte der Umwelt des Alten Testaments, Neue Folge
UBT	Alparslan M., Yayımlanmamış Boğazköy Tabletleri/Unpublizierte Boğazköy Tafeln (Bo 8486-8694), Türk Eskiçağ Bilimleri Enstitüsü, İstanbul 2016.
UF	Ugarit Forschungen-Neukirschen-Vluyn.
VBoT	Verstreute Boghazköi-Texte, (ed.)A.Goetze-Marburg, 1930

- VSNF Vorderasiatische Schriftdenkmäler der Staatlichen Museen zu Berlin.
Neue Folge.
- ZA Zeitschrift für Assyriologie und verwandte Gebiete-Leipzig, später Berlin
1886vd.

GİRİŞ

Hitit devleti ±Ö1650-±Ö1200 yılları arasında ±450 yıl boyunca Anadolu'nun büyük bir kısmında ve zaman zaman da Kuzey Suriye'de hüküm sürmüştür.

Hititler mitolojik metinler, dualar, yakarış metinleri, ayinler, bayram törenleri, büyü, fal ve kehanet gibi çoğu dini içerikli metinler dışında, özellikle oluşturdukları merkeze bağlı yönetim sistemi gereği siyasal antlaşmalar, yönetim ile ilgili yönerge metinleri, tarihi metinler, yıllıklar, mektuplar, ferman ve buyruklar, kronikler, arazi bağış belgeleri, yasa ve dava içerikli binlerce çiviyazılı belge bırakmışlardır.

Merkezi bir yönetim kurarak, Hitit devletinin genişleme politikaları izlemeye başlaması, (icraatları ve dönemi hakkında ilk Hitit çiviyazılı belgeleri bırakan) Hitit kralı I.Hattuşili ile başlamaktadır. Devletin kurulduğu ilk dönemlerden itibaren topraklarının genişletilmesi, uygulanan askeri faaliyetler ile sağlanmış, antlaşmalar, fermanlar ve buyruklarla da devletin hakimiyet alanı güçlendirilmek istenmiştir. Hitit merkezi otoritesi, sayıları giderek artan yerleşim alanlarının hakimiyetini kolaylaştırmak amacıyla işgal edilen her bölgeye hanedan mensubu tayin etmiş veya bağımlı-vasal devletler oluşturmuştur. Bunların yanı sıra kentlerin yenilenmesi ve farklı bölgelerden toplulukları getirerek yeniden yerleşime açılması gibi politik davranışlar geliştirerek merkeze bağlı bir yönetim anlayışı izlemişlerdir.

Ancak uygulanan bu politikalar özellikle (Hitit hakimiyetinin kesintisiz bir süreçle sıkıntılar yaşadığı bölgelerin başında gelen Kaşka kabile topluluklarının yer aldığı) Kuzey Anadolu'da, Hitit devletinin varlığını göstermesi ile başlayan, Kaşka çekişmeleri/anlaşmazlıkları açısından bir çözüm getir(e)memiştir. Kuzey bölgelerde yaşanan sıkıntıların başlıca sebeplerinden biri Kaşkalar'ın bir birlik olarak değil de bağımsız birer topluluk olarak hareket etmeleri görülmektedir. Bu topluluklar her fırsatta Hitit topraklarına saldırılar düzenleyerek siyasi otoriteyi tehdit etmişlerdir.

Nerik ve *Hakmiř* kentlerinin de bulunduğu bu bölgelerde, Kařka kabile toplulukları ile etkin bir mücadele sürdürmeye çalışan Hititler'in uzun yıllar çok da başarılı olamadığı, metinlerde yer alan bilgilerde görülebilmektedir. İmparatorluk dönemi metinlerinde anlatılan Labarna ve Hattuřili zamanında başlayan ilk karşılaşmalar bir kenara bırakılırsa (CTH 89), Kařkalar'dan ilk kez I./II.Tuthaliya (±İÖ.1450) yıllıklarında bahsedilmektedir. Buna göre kral, Batı Anadolu seferindeyken Kařkalar (ÉRIN^{MEŠ} URU Gařga) Hatti'ye saldırmıştır (CTH 142). Sonrasında I.Arnuwanda zamanında yapılan (CTH 137-140) Kařka Antlaşmaları görülmekte; yine bu kral ve eři Ařmunikal'in dualarında da (CTH 375) Kařka kabile toplulukları hakkında bilgiler yer almaktadır. II./III.Tuthaliya zamanında ise Mařat Höyük yazışmalarında Kařkalar'ın düşmanlıklarından bahsedilmektedir.

Düşman toplulukları Kaşkalar ile Hitit sınırlarının belirlenmesi için önem taşıyan ve uzun bir dönem Hitit otoritesinden uzak kalmış olan *Nerik* kenti, özellikle III.Hattuşili'nin bölgede uyguladığı farklı politikalar ve uygulamalar ile Hitit siyasi tarihinde önemli bir rol üstlenmiştir. III.Hattuşili başta *Nerik* ve *Hakmiş* olmak üzere bölgedeki birçok kenti imparatorluk için yarar sağlayacak noktaya getirmiştir.

Hakmiş kenti, Yukarı Memleket'in merkezi konumundadır ve *Nerik* kenti, Kaşkalar'ın eline geçtiğinde, onun kültü *Hakmiş*'e taşınarak uzun süre geçici bir kült merkezi olmuştur. *Hakmiş*, Hititler için kült uygulamalarının devam ettirildiği kent olmasının yanı sıra Yukarı Memleket'in idare merkezi olma özelliği ile de önemli bir konumdadır. *Hakmiş*'te yerel bir krallık geleneğinin sürdürülmüş olmasının temelinde kuşkusuz onun bölgeye hakim jeopolitik konumu etkili olmuştur.

Uzun bir süre Hitit imparatorluğu için sıkıntılı bir bölge olarak duran *Nerik* ve *Hakmiş* memleketleri ve onların yakın çevresi III.Hattuşili'nin politikaları sayesinde farklı bir sürece girmiştir. III.Hattuşili başarılı Büyük Krallık dönemi öncesinde artık

kendisinden *Hakmiš* kralı ve eşi Puduhepa'dan ise *Hakmiš*'in kraliçesi olarak bahsetmektedir.

III.Hattušili, yeğenini tahttan indirerek kendisini imparatorluğun tek hakimi ilan ettiği zamana kadar Yukarı Memleket'in kralı olarak, imparatorluğun başına geçecek uygun politikalar geliştirmiştir. III.Hattušili'yi bölgede *Hakmiš* kralığından, *Hatti*'nin tek ve mutlak kralı olmaya götüren siyasi politikaların temelinde her iki kentin de rolü oldukça büyüktür.

Yaklaşık 350 yıl Kaška işgali ile, Hititler tarafından terk edilmek zorunda kalınan *Nerik*, imparatorluk döneminde III.Hattušili'nin bölgede uyguladığı hem askeri hem de barışçıl politikalar sonucu tekrar Hititler'in eline geçmiştir. *Nerik* ve Yukarı Memleket'in krallık merkezi *Hakmiš*'in bulunduğu bölgelerde hakimiyet sorunlarının çözümü ise, imparatorluğun Anadolu, Kuzey Suriye ve Mısır politikalarını etkileyen en önemli unsurlar arasında yer almaktadır.

Yine Hitit pantheonunda *Nerik*'in Fırtına Tanrısının üst sıralarda yer alması; Hititler'in *purulliya*-bayramı; *nuntariyašha*-bayramı gibi çok sayıda bayramların *Nerik* kentinde kutlanması ya da (I.Arnuwanda ve eşi Ašmunikal'in dualarında) gerekli kült uygulamalarının ve kurbanların kentte yapılamadığından yakınmaları ile *Hakmiš*'e taşınması *Nerik*'in kültürünün önemini göstermektedir. Gösterilen bu önem ve özen ile *Hakmiš* kenti onun kült merkezi olarak gerekli ritüel uygulamalarının ev sahipliğini yapmıştır.

Bu açıdan Hitit siyasi ve dini tarihini önemli ölçüde etkileyen her iki kentin birincil kaynaklardan¹ edinilen bilgilerle değerlendirilebilmesi için, bölgede uygulanan

---

¹ KBo (1916vd.); KUB (1921vd. (60 sayı)); IBoT (1944, 1947, 1954, 1988); ABoT (1948, 2010); VBoT (1930); FHG (1951); FHL (1982); HFAC (1985); HHCTO (1998); HHT (1974); HKM (1991); HAT (1920); KuSa 1/1 (1997); VSNF (1997); HPMM 6 (2007); ile İ.Taş, 2014, *Hethitische Texte in Transkription. Bo 8264-Bo*

politikalar, süreçteki stratejik önemi, yeniden kurulumları, ekonomik yapılanmaları, kutlanan bayramları, Tanrıları, ritüelleri, duaları, yakarışları, kült ve ritüel bilgileri gibi çok sayıda belge-bilgisi incelenmiş ve çalışılmıştır:

Katalog	Metin Numarası	Gecisi	Dönemi	
CTH 13.I.A	KBo 3.46+KUB 26.75 ay.III 44	A-NA ^{URU} Ha-ak-[miš]-ša	(I.Hattuşili ya da) I.Murşili'nin? Hurriler'e Karşı Seferleri	YH
CTH 40.II.1.B	KBo 14.1 I 3'	URU ^{Ne-ri-i} k ^{(?)2}	I.Şuppiliuma'nın	YH
CTH 40.III.a)5.A	KBo 14.42 öy.3' KBo 14.42 öy.4' KBo 14.42 öy.5'	Š]A KUR ^{URU} Ha-ak-pi-iš-š[a URU ^{Ha-ak-pi-iš-ša} URU ^{Ha-a[k(?)]-pi-iš-ša}	İcraatları	YH
CTH 40 IV.4.A.	KBo 50.11+KUB 21.10 ay.IV 5' KBo 50.11+KUB 21.10 ay.IV [19']	KU]R ^{URU} Ne-ri-ik-ka ₄ [^D U ^{URU} Ne-ri-ik]		GYH
CTH 40 IV.4.B.	KBo 22.9 ay.IV ⁷ 7'	^D U ^{URU} Ne-ri-i[k		YH
CTH 42.A.	KBo 19.43+KBo 5.3+KBo 5.12+KUB 26.38+KUB 40.35+Bo 8138+Bo 9673 öy.I 43	^D IM ^{URU} Ne-ri-ik ⁷	I.Şuppiliuma ile Hayaşalı Hukkana Antlaşması	YH
CTH 51.1.A.	KBo 1.1+KBo 64.1 ay.42'	^D U ^{URU} Ne-ri-ik	I.Şuppiliuma ile Mitannili Şattiwazza Antlaşması	Belirsiz
CTH 61 II.5.B.	KBo 4.4+ KBo 50.174+ KBo 19.46 III 54	I-NA ^{URU} Ha-ak-pi-iš-ša	II.Murşili'nin	YH
CTH 61 II.	KBo 7.17(+)+KUB 34.33(+)+KBo 14.19(+)+KUB 34.34(+)+KBo 16.11+KBo 14.20(+)+KBo 40.3(+)+KBo 16.10(+)+ KBo 16.15+KBo	URU ^{Ha-ak-pi-iš-ša-za}	Ayrıntılı Yıllıkları	GYH

8485, (DBH 43), Wiesbaden; O.Soyal, 2015, *Unpublished Bo-Fragments in Transliteration I (Bo 9536-Bo 9736)*; R.Akdoğan, 2016, *Hethitische Texte Bo 4658-Bo 5000. Teil 1: Transkriptionen. Teil 2: Autographien*, (DBH 46); M.Alparlan, 2016, *Yayımlanmamış Boğazköy Tabletleri (Bo 8486-8694)-Unpublizierte Boğazköy tafeln (Bo 8486-8694)*; O.Soyal-B.Yıldız Gülşen, 2019, *Unpublished Bo-Fragments in Transliteration II (Bo 6151-Bo 9535)*.

² A.Ünal, 1974, s.203; krş. G.F.del Monte, 2009, s.13,]UL olarak tamamlanmaktadır.

	16.13(+) KBo 14.44 (KBo 14.20+ I 9)			
CTH 62 II.A.	KBo 50.28(+) KBo 5.9(+) KBo 22.39 ay.III 10'	D ^U URU <i>Ne-ri-i]g-ga</i>	II.Murşili ile Amurrulu Duppi- Teşup Antlaşması	YH
CTH 68 I.	KBo 50.38+KBo 54.47+KBo 50.38+KUB 40.53(+) KUB 40.41+KUB 40.53+KUB 19.52 IV 13'	D ^U URU <i>Ne-ri-ik-ka₄</i>	II.Murşili ile Mira Kuvaliyalı Kupanta- Kurunta Antlaşması	YH
CTH 69.B	KUB 19.50+ KUB 48.74+KUB 26.59+KUB 40.39+KUB 14.26 IV 2'	D ^U URU <i>Ne-ri-ik-ka₄</i>	II.Murşili ile Şehalı Manapa-Tarhunta Antlaşması	YH
CTH 81.A	KUB 1.1+ II 14 KUB 1.1+ II 61 KUB 1.1+ II 62 KUB 1.1+ III 10 KUB 1.1+ III 12 KUB 1.1+ III 13 KUB 1.1+ III 33' KUB 1.1+ III 45' KUB 1.1+ III 53' KUB 1.1+ III 59' KUB 1.1+ III 64 KUB 1.1+ IV 42 KUB 1.1+ IV 42 KUB 1.1+ ay.III 46' KUB 1.1+ ay.III 48' KUB 1.1+ ay.III 52' KUB 1.1+ ay.III 60 KUB 1.1+ ay.III 64 KUB 1.1+ ay.III 71	URU <i>Ha-ak-piş-(şa-aş-ma-kán)</i> URU <i>Ha-ak-piş-şa-ma-mu</i> URU <i>Ha-ak-piş-şa</i> URU <i>Ha-ak-piş-şa-aş-ma</i> URU <i>Ha-ak-piş</i> URU <i>Ha-ak-piş</i> (KUR URU <i>H)a-a(k-piş-şa-an)</i>) URU <i>Ha-ak-piş-şa</i> URU <i>Ha-ak-[(piş-şa</i> URU <i>Ha-ak-)]piş-şa-an-m[(a-</i> <i>mu-)]ká[n</i> URU <i>Ha-ak-piş-şa-an</i> KUR <i>Ha-ak-[(piş-ř)]a</i> KUR [<i>Ha-ak-(piş-ma-za)</i>] URU <i>Ne-ri-ik-ka₄-aş</i> URU <i>Ne-ri-ik</i> URU <i>Ne-r)]i-ik</i> URU <i>Ne-ri-ik-ka₄-za</i> URU <i>Ne-ri-ik-ka₄-[(an-na</i> URU <i>Ne-ri-ik-ka₄-ya</i>	III.Hattuşili'nin Otobiografisi/Savun ması	
CTH 83 I.B.	KUB 19.8 III 22'	URU <i>Ne-ri-ik-ka₄-an</i>	I.şuppiliuma'nın Seferleri Üzerine III.Hattuşili'nin Raporu	YH
CTH 85 I.A.	KBo 50.56+Bo2026b+KBo 6.29+KUB 23.127+KUB 21.12 I 25 KBo 50.56+Bo2026b+KBo 6.29+KUB 23.127+KUB 21.12 I 26 KBo 50.56+Bo2026b+KBo 6.29+KUB	I-NA URU <i>Ha-ak-piş-şa</i> [KUR URU <i>H)a-ak-piş-şa</i> A-NA D ^U URU <i>Ne-ri-ik</i>	III.Hattuşili ve III.Murşili (Urhi- Teşup) Çekişmesi	YH

	23.127+KUB 21.12 I 25			
CTH 85.2	KUB 21.37 öy.55'	^D U ^{URU} N[e-r]i-ik		
CTH 88	KUB 26.48+KBo 6.28 öy.I 2 KUB 26.48+KBo 6.28 ay.32	^D U ^{URU} Ne-ri-ik [^D U] ^{URU} Ne-ri-ik	III.Hattušili'nin hekur Pirwa ile İlgili Buyruğu	YH
CTH 90	KBo 22.73(+KUB 21.11(+KBo 60.3 öy.[1] KBo 22.73(+KUB 21.11(+KBo 60.3 öy.3 KBo 22.73(+KUB 21.11(+KBo 60.3 öy.6 KBo 22.73(+KUB 21.11(+KBo 60.3 öy.7 KBo 22.73(+KUB 21.11(+KBo 60.3 ay.18' KBo 22.73(+KUB 21.11(+KBo 60.3 öy.1 KBo 22.73(+KUB 21.11(+KBo 60.3 öy.[6] KBo 22.73(+KUB 21.11(+KBo 60.3 öy.[8] KBo 22.73(+KUB 21.11(+KBo 60.3 öy.12 KBo 22.73(+KUB 21.11(+KBo 60.3 ay.[10' KBo 22.73(+KUB 21.11(+KBo 60.3 ay.12' KBo 22.73(+KUB 21.11(+KBo 60.3 ay.[15' KBo 22.73(+KUB 21.11(+KBo 60.3 ay.15' KBo 22.73(+KUB 21.11(+KBo 60.3 ay.17' KBo 22.73(+KUB 21.11(+KBo 60.3 ay.20'	[^{URU} Ha-ak-mi-i]š KUR ^{URU} Ha-a[k-mi-iš ^{URU} Ha-ak-m[i-iš ^{URU} Ha-ak-ki[-me-iš-ši ^{URU} Ha-ak-ki-me-iš ^D U ^{URU} Ne-ri-ik [^{URU} Ne-ri-ik-ka ₄] [^D U ^{URU} Ne-ri-ik] ^{URU} Ne-ri-i]k-ka ₄ -na ^D [U ^{URU} Ne-ri-ik ^(?) ^{URU} N[e-ri-ik] [^D U ^{URU} Neri-ik] ^D U ^{URU} Neri-ik A-NA ^D U ^{URU} Ne[ri-ik ŠA ^D U ^{URU} Ne-ri-ik	III.Hattušili'nin Nerik Kenti'nin Yeniden Kurulumu Hakkındaki Fermanı	YH
CTH 92	KBo 28.116+KBo 28.117+KBo 65.252+KBo 1.8 öy.14	KUR ^{URU} Ha-ag-ga-mi-iš-ša	III.Hattušili ile Amurrulu Bentešina Antlaşması	YH
CTH 101.1	KUB 21.8 öy.II 14' KUB 21.8 öy.II 2' KUB 21.8 öy.II [3'] KUB 21.8 öy.II 6' KUB 21.8 öy.II 7' KUB 21.8 öy.II 8' KUB 21.8 öy.II [15'] KUB 21.8 öy.II 21' KUB 21.8 ay.III [19']	I-NA ^U RU]Ha-ak-miš I-NA ^{URU} Ne-r]i-ik [A-NA LÚ ^{MEŠ} URU]Ne-ri-ik I-NA ^{URU} Ne-ri-ik I-NA ^{URU}]Ne-ri-ik A-NA LÚ ^{MEŠ} URU]Ne-ri-ik [^D U ^{URU} Ne-ri-ik] ^{URU} Ne-ri-]ik A-NA LÚ ^{MEŠ} URU[Ne-ri-ik [?]	Nerik Kenti'nin Yeniden Kurulumu Hakkındaki Fragmanlar	YH
CTH 101.2.	KUB 21.9 öy.I ² 10 KUB 21.9 öy.I ² 7' KUB 21.9 öy.I ² [8'] KUB 21.9 öy.I ² 9'	KUR ^{URU} Ha-ak-ki-me-i]š ^{URU}]Ne-ri-ik-ka ₄ -an [^{URU} Ne-ri-ik] ^(?) ^{URU}]Ne-ri-ka ₄ -az		
CTH 106 II.2.	KBo 50.60+KUB 40.69+KBo 4.10 öy.48' KBo 50.60+KUB 40.69+KBo 4.10 öy.52'	^D U ^{URU} Ne-ri-ik ^D U ^{URU} Ne-ri-ik	Tarhuntašša Kralı Ulmi-Tešup ile	YH

			Antlaşma	
CTH 121	KBo 12.38(+) KBo 49.245 öy.I 20'	[A-NA ^D U ^{URU}]Ne-ri-ik-ka ₄	II.Šuppiluliuma'nın Alaşiya Fethi	GYH
CTH 139.1.A	KUB 40.36(+) KUB 26.6(+) KUB 23.78b(+) Bo 5899(+) UBT 151+ KBo 50.67 II 36	KUR ^{URU} Ha-ak-mi ₅ -[i	I.Arnwanda'nın Kaška Antlaşması	OH
CTH 190	KUB 48.88 öy.5	ŠA ^D U ^{URU} N]e-ri-ik	Görevlilerin Yazışmaları	YH
CTH 209	KBo 18.22 öy.5	^{URU} Ha-ak-piṣ-an-na	Hititçe Mektup Fragmanı	YH
	ABoT 1.64	^{URU} Ha-a[k-mi-iṣ ²	(Alacahöyük)	OH ²
CTH 209 ³	OyT 09/2 1	...] ^D U ^{URU} Ne<-ri>-ik-ka ₄	Mektup Fragmanı	GYH
CTH 212.16	KBo 45.273 öy.6 ⁽⁴⁾	ŠA ^{URU} Ha-ak-miṣ-ṣ[a	Antlaşma ya da	GYH
CTH 212.75	KUB 57.16 [12']	^D U ^{URU} [Ne-ri-ik-ka ₄	Yönerge Fragmanları	YH
CTH 212.82	Bo 2906 18'(Dupl./paralel) // KUB 57.16 [12']	^D U ^{URU} Ne-ri-ik-ka ₄		YH
CTH 213	KBo 44.5 5'	^D U ^{URU} Ne-[ri-ik	Antlaşmalarda ve Talimatlardaki Tanrı Tanıklık Fragmanları	GYH
CTH 214.2	KUB 31.14 I 9'	^{URU} N]e-ri-ig-ga-an-ma	Tarihi Metin Fragmanı	YH
CTH 214.7	KUB 21.20 I 2	A-NA ^{URU} Ne-ri-ik[		
CTH 214.8	KBo 27.3(+) KBo 27.4 3'	^{URU} Ne-r[i-		
CTH 214.14	KBo 22.27 6'	KUR ^{URU} Ha-ak-miṣ		GYH
CTH 215	KBo 50.244 5'	^{URU}]Ha-ak-miṣ	Tanımlanamayan	YH
CTH 215	KBo 50.172 I 4'	^{URU} Ne-ri-ik-ka ₄ -an ²	Tarihsel İçerikli	
CTH 215	KUB 56.14 ay.IV 6	ŠA KUR ^{URU} Ne-ri-'ik ²	Fragmanlar	
	KUB 56.14 ay.IV 9	PA-NI ^D U ^{URU} Ne-ri-ik		
	KUB 56.14 ay.IV 11	^{URU} Ne-ri-ik-ka ₄		
	KUB 56.14 ay.IV 12	PA-NI ^D U ^{URU} Ne-ri-ik		
	KUB 56.14 ay.IV 13	^D]U ^{URU} Ne-ri-ik		
	KUB 56.14 ay.IV 14	^{URU} Ne-ri-i]k-ka ₄ -an		
CTH 215	VBoT 101 6	^{URU} Ne-ri-i]k-		
CTH 225.A	KBo 22.56(+) KUB 26.43 ay.34	EN ^{URU} Ne-ri-ik	IV.Tuthaliya Arazi Bağış Belgesi - Şahuruwa için	YH
CTH 231	VBoT 68 III 7	^{URU} Ha-ag-ga-mi-iṣ-ṣi-ya-il	^{LU} AGRIG Listesi	YH
CTH 237.6	KBo 12.65 ay.V 4'	^{LU} AGRIG ^{URU} Ne-ri-ik[	Görevli Listesi	YH
	KBo 12.65 ay.V 6'	^{LU} EN.NU.UN ^{GIŠ} TIR ^{URU} Ne-ri-ik		
CTH 238.1	KBo 1.58 10'	^{URU} Ha]-ak-mi-iṣ	Kent Adı Listesi	YH

CTH 241	KBo 9.91 öy.4 KBo 9.91 öy.8 KBo 9.91 öy.14 KBo 9.91 öy.18 KBo 9.91 öy.[21]	^{URU} Ne-ri-ik ^{URU} Ne-r[i-ik] ^{URU} Ne-ri-ik ^{URU} Ne-ri-ik [... ^{URU} Ne-ri-ik]	Envanter	YH
CTH 241.2	KBo 18.175 V 16	^D IM ^{URU} Ne-ri-ik		
CTH 256	ABoT 1.56 I 2	^D U ^{URU} Ne]-ri-ik-ka ₄	II.Šuppiluliuma'nın Talimatları ve Hattuşalı Adamlara Yemini	GYH
CTH 259.A	KUB 26.11 öy.I 9 KUB 26.11 öy.I 9	^D IM ^{URU} Ha[-ak-mi-iš ^(?) ^D IM ^{URU} Ne-ri-ik	I/II.Tuthaliya'nın ^(?) Askeri Talimatları	YH
CTH 260.3.B	KBo 50.151(+)+KBo 64.3(+)+KBo 50.62+KBo 50.269 II 10'	^D U] ^{URU} Ne-ri-ik	Kent Komutanlarının I.Arnuwanda, Ašmunikal ve Tuthaliya'ya Kraliyet Yemini	OH [?]
CTH 275	KUB 31.99 öy.9 [?]	^{URU} Ha-a[k-	Yönetmeliklere ve	YH
CTH 275.A	KUB 31.113 22 [?]	A-NA ^D U ^{URU} Ne-ri-ik	Protokollere ait Fragmanlar	
CTH 276.1	KBo 31.8+KUB 30.42 I 6	^{URU} Ne-ri-ig-ga	Katalog Tablet: DUB.x.KA	YH
CTH 278.1	KBo 31.1(+)+KUB 30.52(+)+KUB 31.14(+)+KUB 30.68(+)+KBo 31.2 ay.3 KBo 31.1(+)+KUB 30.52(+)+KUB 31.14(+)+KUB 30.68(+)+KBo 31.2 ay.5	]x EZEN ₄ ^{URU} Ne-ri-ig-g[a]x ki-i ŠA ^{URU} Ne-ni-ri	Katalog Tablet: x DUB UMMA/mān	OH
CTH 279.1	KUB 30.56 III 26 [?]	^{URU} Ha-ak-[(?)	Katalog Tablet mān/INIM, (ohne) DUB	YH
CTH 291.I.a.A	KBo 22.62+KBo 19.1+KBo 19.1a+KBo 6.2+KBo 22.61 II 58	^{URU} Ne-e-ri-ik-ki	Yasalar	EH
CTH 291.II	KBo 57.13 3'	^{URU} Ne[-e-ri-ik-ki		
CTH 297.6	KUB 26.49+Bo 9073 ay.10	LUGAL ^{URU} Ha-ak-piš	Belirsiz Mahkeme Kayıtları	GYH
CTH 321.A	KBo 3.7 I 1 KBo 3.7 II 22' KBo 3.7 II 23' KBo 3.7 IV 2' KBo 3.7 IV 5'	^D U] ^{URU} Ne-ri-ik I-NA ^{URU} Ne-ri-ik hé-u-uš nu ^{URU} Ne-ri-ik-ka ₄ -az ^{URU} N]e-ri-ik A]-NA ^D IM ^{URU} Ne-ri-ik	Illuyanka ile Savaş	YH

CTH 321.D	KBo 34.33+KUB 12.66 IV 7 KBo 34.33+KUB 12.66 IV 9	A-NA ^{DU} URU ^{URU} Ne-ri-ik-ka ₄ A-NA ^{URU} Ne-ri-ik-ka ₄		
CTH 330.2.A	KBo 15.33 ay.IV 31	D ^I JM ^{URU} Ne-ri-ik	Kuliwišna Fırtına Tanrısı	OH
CTH 370.144.A	KUB 36.53 I 3' KUB 36.53 I 6' KUB 36.53 I 10	A-NA ^{URU} Ne-ri-ik D ^U URU ^{URU} Ne-ri-i[k]]x ^{URU} N[e-ri-ik]	Mitolojik Fragmanlar (I.Hititçe, II.Hurricce)	YH
CTH 370.155.A	KUB 36.52 I 7'	J ^{URU} Ne-ri-ik		
CTH 375.1.A	KUB 17.21+KBo 52.14+KBo 51.16+KBo 55.32 II 20' KUB 17.21+KBo 52.14+KBo 51.16+KBo 55.32 IV 8 KUB 17.21+KBo 52.14+KBo 51.16+KBo 55.32 IV 8 KUB 17.21+KBo 52.14+KBo 51.16+KBo 55.32 IV 9 KUB 17.21+KBo 52.14+KBo 51.16+KBo 55.32 IV 12 KUB 17.21+KBo 52.14+KBo 51.16+KBo 55.32 IV 20 KUB 17.21+KBo 52.14+KBo 51.16+KBo 55.32 IV 21 KUB 17.21+KBo 52.14+KBo 51.16+KBo 55.32 IV 24	KUR ^{URU} Ne-ri-ig-ga-az A-M[A ^D I]M ^{URU} Ne-r[i]-ik Û DINGIR ^{MEŠ} URU ^{URU} Ne-ri-ik URU ^{URU} Ha-ak-mi-iš-ši A-NA ^D IM ^{URU} Ne-ri-ik-wa I-NA KUR ^{URU} Ha'-ak-mi-iš-ši A-NA ^D I[M] ^{URU} Ne-ri-[i]k A-NA ^D IM ^{URU} Ne-ri-ik	I.Arnuwanda ve Ašmunikal'in Arinna'nın Güneş Tanrıçası'na Duası	OH
CTH 375.5.A	KUB 23.17+KUB 31.117+KUB 23.115 III 10	URU ^{URU} Ne-ri-ig-ga-an		YH
CTH 381.A	KUB 6.45+KUB 30.14+KBo 57.18 II 55 KUB 6.45+KUB 30.14+KBo 57.18 I 68 KUB 6.45+KUB 30.14+KBo 57.18 I 72	Š ^{URU} Ha-ak-pi-iš-ša D ^U URU ^{URU} N[e-ri-ik-ka ₄] [Š ^{URU}] ^U Ne-ri-i[k-ka ₄	II.Muwatalli'nin Tanrılar Meclisine Duası	YH
CTH 381.B	KUB 6.46 III 23 KUB 6.46 II 33 KUB 6.46 II 37	Š ^{URU} Ha-ak-pi-iš-ša D ^U URU ^{URU} Ni-ri-ik-ka ₄ Š ^{URU} Ne-ri-ik-ka ₄		
CTH 383	KBo 52.17+338/v+KUB 21.19(+) KUB 14.7 öy.I 12 KBo 52.17+338/v+KUB 21.19(+) KUB 14.7 ay.III [3'] KBo 52.17+338/v+KUB 21.19(+) KUB 14.7 ay.III 4' KBo 52.17+338/v+KUB 21.19(+) KUB 14.7 ay.III 11' KBo 52.17+338/v+KUB 21.19(+) KUB 14.7 ay.III	Š ^A D ^U URU ^{URU} Ne-ri-ik Š ^A D ^U URU ^{URU} N[e-ri-ik] Š ^A D ^U URU ^{URU} Ne-ri-ik KUR ^{URU} Ne-r[i-ik]	III.Hattušili ve Puduhepa'nın Arinna'nın Güneş Tanrıçası'na Duası	GYH

	14' KBo 52.17+338/v+KUB 21.19(+) KUB 14.7 ay.III	^{URU} Ne-ri-ik-ka ₄ -aš		
	16' KBo 52.17+338/v+KUB 21.19(+) KUB 14.7 ay.III	^{URU} Ne-ri-ik-ka ₄ -an		
	18' KBo 52.17+338/v+KUB 21.19(+) KUB 14.7 ay.III	A-NA ^{DU} ^{URU} Ne-ri-ik		
	19' KBo 52.17+338/v+KUB 21.19(+) KUB 14.7 ay.III	KUR ^{URU} Ne-ri-ik		
	[19'] KBo 52.17+338/v+KUB 21.19(+) KUB 14.7 ay.III	^{URU} N[e-ri-ik-ka ₄ -an		
	20' KBo 52.17+338/v+KUB 21.19(+) KUB 14.7 ay.III	A-NA KUR ^{URU} Ne-r[i-ik		
	24' KBo 52.17+338/v+KUB 21.19(+) KUB 14.7 ay.III	KUR ^{URU} Ne-ri-ik-[ma		
	27' KBo 52.17+338/v+KUB 21.19(+) KUB 14.7 ay.III	KUR ^{URU} Ne-ri-'ik'		
	29' KBo 52.17+338/v+KUB 21.19(+) KUB 14.7 ay.III	A-NA ^{URU} Ne`-ri-ik-wa-kán		
	34' KBo 52.17+338/v+KUB 21.19(+) KUB 14.7 ay.III	^{URU} Ne`-ri-ik-ka ₄ -an		
	35' KBo 52.17+338/v+KUB 21.19(+) KUB 14.7 ay.III	A-NA ^{URU} Ne-ri-ik		
	40' KBo 52.17+338/v+KUB 21.19(+) KUB 14.7 ay.III	ŠA ^{DU} ^{URU} Ne-ri-ik		
	41' KBo 52.17+338/v+KUB 21.19(+) KUB 14.7 ay.III	^{URU}]Ne-ri-ik-ka ₄ -an		
	43' KBo 52.17+338/v+KUB 21.19(+) KUB 14.7 ay.IV	A-NA UGU ^{DU} ^{URU} Ne-'ri`-ik		
	3 KBo 52.17+338/v+KUB 21.19(+) KUB 14.7 ay.IV	A-NA ^{DU} ^{URU} Ne-r[i-ik		
	[14] KBo 52.17+338/v+KUB 21.19(+) KUB 14.7 ay.IV	A-NA ŠA ^{DU} ^{URU} N[e-ri-ik]		
	17 KBo 52.17+338/v+KUB 21.19(+) KUB 14.7 ay.IV	ŠA ^{DU} ^{URU} Ne-ri-ik		
	21' KBo 52.17+338/v+KUB 21.19(+) KUB 14.7 ay.IV	ŠA ^{DU} ^{URU} Ne-ri-ik[k]		
	27' KBo 52.17+338/v+KUB 21.19(+) KUB 14.7 ay.IV	^{URU} Ne-ri-ik-ka ₄ -aš		
CTH 384.1.A	KUB 21.27+KBo 51.26+676/v+695/v öy.I 33'	A-NA KUR ^{URU} Ha-ak-piš	Puduhepa'nın	YH
	KUB 21.27+KBo 51.26+676/v+695/v öy.I 12	A-NA ^{DU} ^{URU} Ne-ri-ik	Arinna'nın Güneş	

	KUB 21.27+KBo 51.26+676/v+695/v öy.I 15 KUB 21.27+KBo 51.26+676/v+695/v öy.I 21 KUB 21.27+KBo 51.26+676/v+695/v öy.I 26 KUB 21.27+KBo 51.26+676/v+695/v öy.I 27 KUB 21.27+KBo 51.26+676/v+695/v öy.I 32 KUB 21.27+KBo 51.26+676/v+695/v öy.I 33' KUB 21.27+KBo 51.26+676/v+695/v öy.I 42' KUB 21.27+KBo 51.26+676/v+695/v öy.I 45' KUB 21.27+KBo 51.26+676/v+695/v öy.I 48' KUB 21.27+KBo 51.26+676/v+695/v öy.I 49' KUB 21.27+KBo 51.26+676/v+695/v öy.I 52' KUB 21.27+KBo 51.26+676/v+695/v ay.IV 41'	ŠA ^D IM ^{URU} Ne-ri-ik [^{URU} Ne]-ri-ik-ka ₄ -an-ma [^{URU}]Ne-ri-ik-ka ₄ -aš-ši-kán [^{URU}]Ne-ri-ik-ka ₄ -an-ma-an D ^U URU ^{URU} N[e]-r[i]-ik [A-N]A KUR ^{URU} N[e-r]i-ik A'-NA ^{URU} Ne-ri-ik-ka ₄ A-NA ^{URU} Ne-ri-ik-ka ₄ -wa [nu A]-NA ^{URU} Ne-ri-ik-ka ₄ ^{URU} Ne-ri-ik-ka ₄ -an ^{URU} N[e-ri-i][k-k]a ₄ ^{URU} Ne-ri-ik-ka ₄ -an	Tanrıçası'na Duası	
CTH 386.1	KUB 36.90+Bo 10317 öy.17' KUB 36.90+Bo 10317 ay.41' KUB 36.90+Bo 10317 öy.1/7' KUB 36.90+Bo 10317 öy.3' KUB 36.90+Bo 10317 öy.5' KUB 36.90+Bo 10317 öy.7' KUB 36.90+Bo 10317 öy.9' KUB 36.90+Bo 10317 öy.10' KUB 36.90+Bo 10317 öy.17' KUB 36.90+Bo 10317 u.Rd.26' KUB 36.90+Bo 10317 ay.32' KUB 36.90+Bo 10317 ay.42'	^{URU} Ha-ak-miš ^{URU} Ha-ak-miš D ^U URU ^{URU} Ne-ri-ik nu-kán A-NA ^D URU ^{URU} Ne-ri-ik nu-kán ^D URU ^{URU} Ne-ri-ik D ^U URU ^{URU} Ne-ri-ik D ^U URU ^{URU} Ne-ri-ik D ^U URU ^{URU} Ne-ri-ik D ^U URU ^{URU} Ne-ri-ik ^{URU} Ha-ak-miš ^{URU} Ne-ri-ik D ^U URU ^{URU} Ne-ri-ik IŠ-TU P ^U URU ^{URU} Ne-ri-ik ^{URU} Ne-r]i-ik	Nerik'in Fırtına Tanrısına Dua ile İlgili Fragmanlar	GYH
CTH 386.2	KUB 31.136 öy.II 2	^D URU ^{URU} Ne-ri-ik		
CTH 386.3	KUB 36.87 öy.III 5' KUB 36.87 öy.III 18' KUB 36.87 ay.IV 2' KUB 36.87 ay.IV 6' KUB 36.87 ay.IV 21'	I-NA ^{URU} Ne-ri-ik-ka ₄ I-NA ^{URU} N[e-ri-ik ^D URU ^{URU} Ne-ri-i]k D ^U URU ^{URU} Ne-ri-ik ... ^D URU ^{URU} Ne-r]i-ik		
CTH 386.4	KUB 36.88 öy.6' KUB 36.88 ay.11'	D ^U URU ^{URU} Ne-ri-ik ^{URU} Ne-ri-i]k		YH
CTH 386.7	KUB 57.112 ay.1	^{URU} Ne-ri-qa-aš-za ^D U-ni		
CTH 422.A	KUB 4.1 öy.I 27	D ^U [U ^U] ^{RU} Ne-ri-ik	Düşman Sınında Çağırma Ritüeli	YH
CTH 425.4	KUB 17.16 öy.I 7'	D ^U URU ^{URU} Ne-ri-ik	Orduda Hastalıklara	GYH
CTH 425.5	KUB 46.54 öy.10	ŠA ^D URU ^{URU} Ne-ri-ik	Karşı Ritüel Fragmanı	YH
CTH 430	KUB 30.29 öy.13	^{URU} Ha-ak-mi-iš-ša	Doğum Ritüeli "Eğer	OH

CTH 517.A	KUB 38.12 ay.III 17	D ^U URU <i>Ne-ri-ik</i>	Karahna Kült Envanteri	YH
CTH 521.3	KUB 38.18 öy.5'	D ^U URU <i>Ne-ri-ik-ka₄</i>	Tanrı Tasvirleri	YH
CTH 523	KBo 16.72+KBo 16.73 öy.II ⁷ 4'	URU <i>Ne-ri-ik-k[aa(-)</i>	Yerel Festivaller için Erzak Listesi (MELQËTU)	EH
CTH 524.1	KUB 25.21 III 1 KUB 25.21 III 2 KUB 25.21 III 6 KUB 25.21 III 16	A-NA D ^U URU <i>Ne-ri-ik-ka₄</i> URU <i>Ne-ri-ik-ka₄-an</i> D ^U URU <i>Ne-ri-ik-ka₄-an-ma-kán</i> A-NA D ^U URU <i>Ne-ri-i[k-ka₄</i>	Nerik'in Kültü	YH
CTH 524.2	KUB 25.22 II 4' KUB 25.22 II 14' KUB 25.22 III 7 KUB 25.22 III 14 KUB 25.22 III 18	URU <i>Ne-ri-ik</i> D ^U URU <i>Ne-ri-ik-ka₄-an-kán</i> D ^U URU <i>Ne-ri-ik</i> D ^U URU <i>Ne-ri-ik</i> D ^U URU <i>Ne-r]i-ik</i>		
CTH 524.5	KUB 38.25 öy.I ⁽⁹⁾ 11 KUB 38.25 öy.I ⁽⁹⁾ 13	A-NA D ^U URU <i>Ne-ri-ik-ki</i> D ^U URU <i>Ne-ri-ik-ki</i>		GYH
CTH 525	KUB 55.48 I 2' KBo 26.179 5'	U ^J URU <i>Ha-ak-miš-ša-ma-kán</i> URU <i>N[e-ri-ik</i>	Tapınak Envanterleri	YH
CTH 525.3	KBo 57.113(+)+KUB 59.34+Bo 4615+Bo 7337(+)+DBH 43/2.26(+)+UBT 35+KUB 25.23 I 32' KBo 57.113(+)+KUB 59.34+Bo 4615+Bo 7337(+)+DBH 43/2.26(+)+UBT 35+KUB 25.23 I 36' KBo 57.113(+)+KUB 59.34+Bo 4615+Bo 7337(+)+DBH 43/2.26(+)+UBT 35+KUB 25.23 I 40' KBo 57.113(+)+KUB 59.34+Bo 4615+Bo 7337(+)+DBH 43/2.26(+)+UBT 35+KUB 25.23 I 49' KBo 57.113(+)+KUB 59.34+Bo 4615+Bo 7337(+)+DBH 43/2.26(+)+UBT 35+KUB 25.23 IV 2' KBo 57.113(+)+KUB 59.34+Bo 4615+Bo 7337(+)+DBH 43/2.26(+)+UBT 35+KUB 25.23 IV 46' KBo 57.113(+)+KUB 59.34+Bo 4615+Bo 7337(+)+DBH 43/2.26(+)+UBT 35+KUB 25.23 IV 61' KBo 57.113(+)+KUB 59.34+Bo 4615+Bo 7337(+)+DBH 43/2.26(+)+UBT 35+KUB 25.23 s.k. 2'	URU <i>Ha-ak-miš-ši</i> I-NA URU <i>Ha-ak-miš-ši</i> I-NA URU <i>Ha-ak-miš-ši</i> URU <i>Ha-ak-miš</i> DINGIR ^{MES} URU <i>Ha-ak-[miš</i> URU <i>Ha-ak-mi[š-ši</i> URU <i>Ha-ak-miš-ša-ya</i> LÚ D ^U URU <i>Ha-ak-miš-ša-az</i>		
CTH 530	KUB 44.18 öy.10' KUB 44.18 öy.16'	URU <i>Ne-ri-ik</i> D ^U URU <i>Ne-ri-ik</i>	Kült-Envanter ile İlgili Fragmanlar	YH

	KUB 44.18 öy.11'	^{URU} Ha-ak-miš-ši		
	KUB 60.117+Bo 5056 9'	^{URU} Ha-a]k-piš-wa		
CTH 530/670	KBo 48.254+CHDS 2.1 6' (=1')	^{URU} N]e-ri-ik		GYH
	KBo 48.254+CHDS 2.1 6' (=1')	^D U ^{URU} Ne-[ri ² -ik ²		
	KBo 48.254+CHDS 2.1 9' (=4')	] ^{URU} Ne-ri-ik		
CTH 530	KUB 58.19 ay.IV 2'	A-N]A ^D U ^{URU} Ne-ri ² -[i]k		YH
	KUB 58.19 ay.IV 6'	^{URU} Ne-]ri-ik		
CTH 530 ² /670	KUB 58.58 öy.1	[^U] ^{URU} Ha`-ak-miš		GYH
	KUB 58.58 öy.1	^D U ^{URU} Ne-r[i-ik		
	KBo 26.169 4'	^{URU}]Ne-ri-ik[		YH
CTH 530	KBo 60.89 3'	^{URU} Ne[-ri-ik ^(?)		
	KBo 60.89 4'	^{URU} Ne[-ri-ik ^(?)		
	KBo 60.89 5'	[^U] ^{RU} Ne[-ri-ik ^(?)		
CTH 530.?	VBoT 108 öy.I 23 ⁷	^D U ^{URU} N[e-ri-ik ⁴		YH
CTH 561	KBo 54.98 ay.? 2'	ŠA ^{URU} [N]e-ri-ik-ka ₄	Kaška Bölgesinde	YH
	KUB 5.1+KUB 52.65 II 40	^{URU} Ha-ak-miš	Hitit Kralının	GYH
	KUB 5.1+KUB 52.65 II 45	^{URU} Ha-ak-miš	Seferleri Üzerine Fal	
	KUB 5.1+KUB 52.65 I 5	^D U ^{URU} Ne-ri-ig-ga	Metni	
	KUB 5.1+KUB 52.65 I 19	^{URU} Ne-ri-ka ₄		
	KUB 5.1+KUB 52.65 I 53	^{URU} Ne-ri-ik-ka ₄ -an		
	KUB 5.1+KUB 52.65 I 59	^{URU} Ne-ri-ka ₄ -za		
	KUB 5.1+KUB 52.65 I 70	^{URU} Ne-ri-ka ₄ -an		
	KUB 5.1+KUB 52.65 I 78	^{URU} Ne-ri-ka ₄ -an		
	KUB 5.1+KUB 52.65 I 88	^{URU} Ne-ri-ka ₄		
	KUB 5.1+KUB 52.65 I 92	^D U ^{URU} Ne-ri-ig		
	KUB 5.1+KUB 52.65 I 95	^D U ^{URU} Ne-ri-ig		
	KUB 5.1+KUB 52.65 II 17	A-NA ^{URU} Ne-ri-ik		
	KUB 5.1+KUB 52.65 II 28	^{URU} Ne-ri-iq-an		
	KUB 5.1+KUB 52.65 II 40	^{URU} Ne-ri-ki		
	KUB 5.1+KUB 52.65 II 41	^{URU} Ne-ri-ki-pát		
	KUB 5.1+KUB 52.65 II 45	^{URU} Ne-ri-ka ₄ -az		
	KUB 5.1+KUB 52.65 II 53	^{URU} Ne-ri-ka ₄ -za		
	KUB 5.1+KUB 52.65 II 60	^{URU} Ne-ri-ki		
	KUB 5.1+KUB 52.65 II 66	^{URU} Ne-ri-ka ₄ -an		
	KUB 5.1+KUB 52.65 II 73	^{URU} Ne-ri-ka ₄ -an		

⁴ Krş. VBoT 108 öy.23 ^DLIŠ ^{URU}N[e-nu-wa-aş, M.Cammarosano-M.Marizza, 2015, s.171.

	KUB 5.1+KUB 52.65 III 23 KUB 5.1+KUB 52.65 III 28 KUB 5.1+KUB 52.65 III 40 KUB 5.1+KUB 52.65 III 53 KUB 5.1+KUB 52.65 III 80 KUB 5.1+KUB 52.65 III 84 KUB 5.1+KUB 52.65 III 86 KUB 5.1+KUB 52.65 III 88 KUB 5.1+KUB 52.65 III 90	^{URU} Ne-ri-ka ₄ -za-kán ^{URU} Ne-ri-ka ₄ -za-kán A-NA ^{URU} Ne-ri-ik ^D U ^{URU} Ne-ri-ik A-NA ^{URU} Ne-r[i-ik] A-NA ^{URU} Ne-ri-ik ^{URU} Ne-ri-ka ₄ -aš-za A-NA ^{URU} Ne-ri-ik A-NA ^{URU} Ne-ri-ik		
CTH 562.1	KUB 22.25+KUB 50.55 öy.19' KUB 22.25+KUB 50.55 öy.20' KUB 22.25+KUB 50.55 öy.31' KUB 22.25+KUB 50.55 öy.32' KUB 22.25+KUB 50.55 öy.44' KUB 22.25+KUB 50.55 öy.[45'] KUB 22.25+KUB 50.55 ay.[7] KUB 22.25+KUB 50.55 ay.7 KUB 22.25+KUB 50.55 ay.[15] KUB 22.25+KUB 50.55 ay.16 KUB 22.25+KUB 50.55 ay.26 KUB 22.25+KUB 50.55 ay.26 KUB 22.25+KUB 50.55 ay.34	INA ^{URU} Ne-ri-i ₄ k ^{URU} Ne-ri-ik-ka ₄ -az I-NA ^{URU} Ne-ri-ik-ka ₄ -az ^{URU} Ne-ri-ik-ka ₄ -az-ma-za-kán ^{URU} Ne-ri-i]k-ka ₄ [^{URU} Ne-ri-i]k-ka ₄ -az-ma-za-kán [^{URU} Ne-ri-ik-ka ₄] ^{URU} Ne-ri-ik-ka ₄ -az[-ma-za-kán [^{URU} Ne-ri-ik-ka ₄] ^{URU} Ne-ri-ik-ka ₄ -az-m[a-za-kán ^{URU} Ne-ri-ik-ka ₄ ^{URU} Ne-ri-ik-ka ₄ -az-ma-za-kán ^{URU} Ne-ri-i]k-ka ₄ -az-ma-za-kán	Kaška Bölgesinde Güzergahlar ile ilgili Fal	YH
CTH 569	KBo 57.22 11'	^{URU} "Ha-ak-piš"	Arma-Tarhunta ve Şauşgatti ile İlgili Fal	YH
CTH 570	KUB 49.103 öy.2' KUB 52.55 ay.2' KUB 52.55 ay.4' KUB 22.31 öy.2' KUB 22.31 öy.5' KUB 22.31 öy.7' KUB 22.31 öy.12' KUB 49.71 5' (KUB 6.4(+))KUB 49.71 II 7) KUB 49.71 8' (KUB 6.4(+))KUB 49.71 II 10) KUB 6.4 öy.II 2' KUB 6.4(+))KUB 49.71 III 1 KUB 6.4 öy.II 8' KUB 6.4(+))KUB 49.71 III 7	^{URU} H]a-ag-ga-piš ^D U] ^{URU} Ha-ak-piš ^D U ^{URU} Ha-ak-piš ^{URU} "Ne-ri-ik" ^U [^{RU} Ne]-ri-ik ^{URU} [N]e-ri-ik ^{URU} Ne-ri-ik [A-NA ^D U] ^{URU} Ne-ri-ik ^D U ^{URU} N]e-ri-ik ^D]U ^{URU} N"e-ri-ik-k[a ₄ ^D U ^{URU} Ne-ri-ik-ka ₄ -pát	Karaciğer Falı (SU)	YH GYH YH

	KUB 6.4 öy.II 10'	D ^U URU ^U Ne-ri-ik-ka ₄		
	KUB 6.4 ay.III 1	*D ^U URU ^U Ne-ri-ik-k[₄		
	KUB 6.4 ay.III 7	D ^U URU ^U Ne-ri-ik-ka ₄		
	KUB 6.4 ay.III 14	[D ^U URU ^U N]e-ri-ik-ka ₄		
	KUB 22.69 II? 7'	D ^U URU ^U Ne-ri-ik-ka ₄		
	KUB 22.69 II? 8'	D ^U URU ^U Ne-ri-ik-ka ₄ -pát		
	KUB 46.37 öy.37'	INA ^{URU} Ne-ri-ik-ka ₄ -ma-aš		GYH
	KUB 46.37 ay.6	URU ^U Ne-ri-ik-ka ₄		
	KUB 49.88 II 6	URU ^U Ne-r]i-ik-ma-kán		YH
	KUB 50.65 I'	URU ^U Ne-r]i-ik		
	KUB 52.33 IV 21'	ŠA ^D URU ^U Ne-ri-i[k		
	KUB 52.72 öy.5	D ^U URU ^U Ne-ri-ik		
CTH 572	KUB 49.77 III [5']	D ^U URU ^U N[e-ri-ik	Talih Falı (KIN)	YH
	KUB 49.82 II? 1'	D ^U URU ^U Ne-ri-ik-ka ₄		
	KBo 41.170 ay.8	*URU ^U Ne-ri-ik-ka ₄ -aš		
CTH 573	KBo 40.376(+)KUB 49.34, r.Kol I	DINGIR ^{MES} URU ^U Ha-a[k-	Kuş Falı (MUŞEN)	GYH
	KBo 41.181 ay.16'	URU ^U Ne-ri-i[k		OH?
CTH 575.6	KUB 49.1 I? 14	nu ^{URU} Ne-ri-ik-ka ₄ -ma	Yılan Falı	YH
	KUB 49.1 I? 17	MUŠ ^{URU} Ne-ri-ik-ka ₄ !		
	KUB 49.1 IV? 9'	nu ^{URU} Ne-ri-ik		
	KUB 49.1 IV? 20'	nu ^{URU} Ne-ri-ik-ka ₄		
CTH 577	KBo 22.264(+)KUB 50.23 I 15'	ZAG KUR Ne-ri-ik-ma	SU, KIN ve MUŞEN	GYH
	KUB 16.8(+)KUB 52.79 III 2'	D ^U URU ^U N[e-ri-i]k-ka ₄ -ya	Falı (I.)	YH
	KUB 16.8(+)KUB 52.79 III 5'	D ^U URU ^U Ne-ri-ik-ka ₄ -ya		
CTH 577.I	KBo 2.2 I 1	ŠA KUR Ne-ri-ik-ka ₄		
	KBo 2.2 I 6	ŠA KUR Ne-ri-ik-ka ₄		
	KBo 2.2 I 13	ŠA KUR Ne-ri-ik-ka ₄		
CTH 577.1	KUB 22.39 III 3'	ŠA ^D URU ^U Ne-ri-i[k]		
	KUB 22.39 III 5'	I-NA ^{URU} Ne-ri-ik-ka ₄		
	KUB 22.39 III 10'	D ^U URU ^U Ne-ri-ik		
	KUB 22.39 IV 25	I-NA ^D URU ^U Ne-ri-ik		
	KUB 22.39 IV 26	D ^U URU ^U Ne-ri-ik		
	KBo 44.207 3	D ^U URU ^U Ne-ri-ik		
	KUB 52.25 II 13	D ^U URU ^U Ne-r[i-ik		
	KBo 16.98(+)KUB 49.49 II 14	I-NA ^{URU} Ne-ri-ik-ka ₄		
	KBo 16.98(+)KUB 49.49 II 16	URU ^U Ne-ri-ik-ka ₄		
	KUB 49.47 2'	URU ^U N]e-ri-ik-ka ₄ -ma		
CTH 577.3	KUB 18.66(+)KUB 6.19(+)KUB 18.65(+)KUB	D ^U URU ^U Ne-ri-ik		YH

	52.63 ay.III 3'			
CTH 578	KUB 6.10(+)KUB 18.60+KUB 18.61 14'	<i>I-NA</i> ^{URU} <i>Ha-ak-piš-ša</i> [	SU ve KIN Falı (II.)	YH
	KUB 6.10(+)KUB 18.60+KUB 18.61 16'	<i>I-NA</i> ^{URU} <i>Ha-ak-p[iš-ša</i>		
	KUB 6.10(+)KUB 18.60+KUB 18.61 x+1	<i>KUR</i> ^{URU} <i>Ne-ri-ik</i>		
	KUB 6.10(+)KUB 18.60+KUB 18.61 2'	<i>]URU</i> <i>Ne-ri-ik</i>		
	KUB 6.10(+)KUB 18.60+KUB 18.61 3'	<i>D</i> ^U <i>KUR</i> ^{URU} <i>Ne-ri-ik</i>		
	KUB 6.10(+)KUB 18.60+KUB 18.61 12'	<i>]URU</i> <i>Ne-ri-ik</i>		
	KUB 6.10(+)KUB 18.60+KUB 18.61 19'	<i>URU</i> <i>N]e-ri-ik</i>		
	KUB 6.10(+)KUB 18.60+KUB 18.61 20'	<i>URU</i> <i>N]e-ri-ik</i>		
	KUB 50.31 I 11'	<i>URU</i> <i>]Ne-ri-ik-ma</i>		
CTH 579	KUB 49.95+KUB 50.43 IV 3'	<i>D</i> ^U <i>URU</i> <i>Ne-r[i-ik</i>	SU ve MUŞEN Falı (III.)	YH
CTH 579.1	KUB 49.25 IV 5'	<i>IŠ-TU</i> <i>KUR</i> ^{URU} <i>Ne-ri-ik</i> [<i>k</i>		YH
CTH 580.1	KUB 22.63 ay.19'	<i>URU</i> <i>]Ne-ri-ik-ka₄</i>	KIN ve MUŞEN Falı (IV.)	YH
	KUB 50.106(+)KUB 52.53+KUB 50.106 II 1'	<i>URU</i> <i>]Ne-ri-ik-ka₄</i>		
	KUB 49.26 II ² 2'	<i>A-NA(?)URU</i> <i>N]e-ri-ik</i>		
	KUB 49.24 ay.8'	<i>URU</i> <i>Ne-r]i-ik</i>		
	KUB 49.24 ay.14'	<i>URU</i> <i>Ne-ri-ik-ka₄</i>		
	KUB 49.39 II 9'	<i>D</i> ^U <i>URU</i> <i>Ne-r[i-ik</i>		
CTH 581?	KUB 55.1 I 10'	<i>ŠA</i> ^D <i>URU</i> <i>Ne-ri-ik</i>	Fal Yazışmaları	YH
CTH 582	KUB 52.5 IV 3'	<i>I-NA</i> ^{URU} <i>Ha-[ak-pi-iš^(?)</i>	Fal ile İlgili Fragmanlar	YH
	KUB 52.5 IV 4'	<i>I-NA</i> ^{URU} <i>Ha-ak-p[i-i]š</i>		
	KUB 52.5 IV 7'	<i>URU</i> <i>]Ne-ri-ik</i>		
	KBo 11.69	<i>ŠA</i> ^D <i>URU</i> <i>Ne-ri-ik</i>		
	KBo 23.116(+KBo 9.150 9'	<i>URU</i> <i>Ne-ri-ik-ka₄</i>		
	KBo 23.116(+KBo 9.150 12'	<i>URU</i> <i>]Ne-ri-ik</i>		
	KBo 23.116(+KBo 9.150 III ² 4'	<i>URU</i> <i>Ne-ri-ik-an</i>		
	KBo 23.116(+KBo 9.150 III ² 8'	<i>URU</i> <i>Ne-ri-ik-ka₄</i>		
	KBo 23.110 ay.10'	<i>URU</i> <i>Ne-ri-ik</i>		
	KBo 41.226 ay. [?] 8'	<i>URU</i> <i>Ni-ri-ik</i>		
	KUB 22.16 8'	<i>URU</i> <i>Ne]-ri-ik</i>		
	KUB 22.46 I 1'	<i>URU</i> <i>N[e-ri-ik^(?)</i>		
	KUB 22.46 I 7'	<i>URU</i> <i>Ne-ri-ik[</i>		
	KUB 22.60 IV 3'	<i>URU</i> <i>]Ne-ri-ik-ka₄-ya-kán</i>		
	KUB 50.62 1'	<i>KUR</i> <i>KUR</i> ^{MES} <i>URU</i> <i>Ne-ri-ik[</i>		
	KUB 52.14 II 20'	<i>A-NA</i> ^D <i>URU</i> <i>Ne-ri-ik</i> [<i>k</i>		
KUB 52.37 ay. [?] 2'	<i>URU</i> <i>Ne-ri-ik-ka₄-ma</i>			
KUB 52.43 IV 11	<i>D</i> ^U <i>URU</i> <i>Ne-ri-ik</i> [<i>k</i>			
				GYH
				YH

	KUB 52.56 4'	D _U URU <i>Ne-ri-i[k</i>		
	KUB 57.68 ay.9'	D _U URU [<i>Ne</i>]-ri-ik		
	IBoT 3.116 6'	URU <i>N[e-ri-ik-ka</i> ₄		
CTH 583	KBo 43.66+KUB 15.5+KUB 48.122 II 54 KBo 43.66+KUB 15.5+KUB 48.122 III 10	URU <i>Ha-ak-piş-şa</i> URU <i>Ha-ak-piş-şa-MA</i>	Kralın Rüyası	YH
CTH 584.3	KBo 60.99+KUB 15.11 II 9	U _I -NA URU <i>Ha-ak-miş</i>	Kraliçenin Rüyası	YH
CTH 584.5	KUB 31.77+KUB 48.12 I 1	^{URU} <i>N' e-ri-ik-k[a</i> ₄		
CTH 585.R	KUB 56.2+KBo 51.123 ay.III 7	URU <i>Ha-a[k-miş-şa</i>	Puduhepa'nın Adağı	YH
CTH 590	KUB 48.119 öy. [?] 5' KUB 48.119 öy. [?] 6' KUB 48.119 öy. [?] 7' KUB 48.119 öy. [?] 9' KUB 48.119 öy. [?] 14' KUB 48.119 ay.13 KUB 56.16 ay.4' KUB 15.15 I 2	<i>I-NA</i> URU <i>Ha-ak-miş</i> URU <i>Ne-ri-ik-ka₄-ya-at-ta</i> <i>I-NA</i> URU <i>Ne-ri-ik-ka₄</i> <i>I-NA</i> URU <i>Ne-ri-ik-k[a</i> ₄ <i>A-NA</i> D _U URU <i>Ne-ri-ik</i> D _U URU <i>Ne-ri-ik</i> <i>A-NA</i> D _U URU <i>N[e-ri-ik</i> [<i>A-NA</i>] D _U URU <i>Ne-'ri-ik'</i>	Rüya ve Adak Fragmanı	YH
CTH 591	KBo 54.117+KUB 55.39 IV 7' KBo 54.117+KUB 55.39 IV 22'	D _U URU <i>Ne-ri-ig-ga</i> D _U URU <i>Ne-ri-ig-ga</i>	Aylık Bayram	YH
CTH 591.I.a.A	KBo 24.116+KBo 34.151+KBo 17.88+KBo 20.67+KBo 40.60 III 1	D _U <i>Ne-r[a'</i> [?] <i>ak</i>		OH
CTH 591.IV.A	KUB 2.13 öy.I 36 KUB 2.13 ay.V 10	<i>A-NA</i> D _U URU <i>Ne-ri-ik</i> D _U URU <i>Ne-ri-ik</i>		YH
CTH 591 [?]	DBH 46/2.129 - Bo 4868 öy.II 9' //KBo 20.67++II 63-III 3	D _U <i>Ne-ra-ak</i>		YH
CTH 597.1.C	KUB 46.1 III [?] 9'	D _U [?] URU <i>Ne-ri-ik</i>	Kış Bayramı	YH
CTH 608	KBo 23.89 16'	D _U URU <i>Ne-ri-i[k</i>	AN.TAH.ŞUM ^{SAR} 7.- 8.Gün	YH
CTH 613.1.A	KUB 11.13 ay.V 18	D _U URU <i>Ne-ri-ik</i>	AN.TAH.ŞUM ^{SAR} 18.19.Gün (Pihaşşaşşi)	GYH
CTH 620.1	KUB 11.27(+)+KUB 41.55 I 26	D _U URU <i>Ne-ri-ik</i>	AN.TAH.ŞUM ^{SAR} (<i>Katahha</i>)	YH
CTH 625	KBo 9.138 5' KBo 9.138 10'	<i>A-NA</i> URU <i>Ne-ri-ik</i> URU <i>N[e-ri-ik]</i>	AN.TAH.ŞUM ^{SAR} Fragmanı	YH
CTH 625.1.A	KUB 10.82(+)+Bo 5385+Bo 9078+KBo 4.13 I 26'	DINGIR ^{MES} URU <i>Ha-ak-miş</i>		GYH
CTH 626.Ü.1.B	KBo 39.63+KBo 56.75+IBoT 4.81+KUB 10.48+KBo 3.25 II 12 KBo 39.63+KBo 56.75+IBoT 4.81+KUB	<i>A-NA</i> D _U URU <i>Ne-ri-ik</i>	<i>nuntarriyaşşa-</i> Bayramı	YH

	10.48+KBo 3.25 II 22 KBo 39.63+KBo 56.75+IBoT 4.81+KUB 10.48+KBo 3.25 II 23	ŠA KASKAL ^{URU} Ne-ri-ik] ŠA KASKAL ^{URU} N'e-ri-ik		
CTH 626.Ü.2.A	KBo 51.130(+)+KUB 59.2(+)+Bo 3983(+)+IBoT 2.8(+)+Bo 76.89 III ² 11'	KASKAL ^{URU} Ne-[ri-ik		
CTH 626.Ü.4	KBo 14.76 I 3' KBo 14.76 I 4'	É ^D U ^{URU}]Ne-ri-ik [^D U ^{URU} Ne-ri-ik]		
CTH 629	KUB 25.27 ay.III 17	A-NA ^D U ^{URU} Ne-<<ni>>-ri- q[a	EZEN ₄ SAG.UŞ	GYH
CTH 646.1.A	KUB 23.72+KUB 32.87+KBo 39.137+KBo 43.154 ay.19'	D ^{MAH} URU ^{Ha-a}]k-mi-iš-š[a	Kraliçe Tarafından Kutlanan Festival Fragmanları	OH
CTH 647	KUB 53.13(+)+KUB 58.16+KUB 54.11 III 13' KUB 53.13(+)+KUB 58.16+KUB 54.11 III 17' KUB 53.13(+)+KUB 58.16+KUB 54.11 III 31' KUB 53.13(+)+KUB 58.16+KUB 54.11 III 37' DBH 46/2.153 - Bo 4945 öy.12' DBH 46/2.153 - Bo 4945 öy.6' DBH 46/2.153 - Bo 4945 öy.11'	[GAL ^D]U ^{URU} Ne-ri-ik A-NA ^D U ^{URU} Ne-ri-ik D ^{IM} URU ^{Ne-ri-ik} D ^I [M ^{URU} N]e-ri-ik I-NA ^{URU} Ha-ak-miš ŠA ^{URU} Ne-ri-iq-q[a A-NA DINGIR ^{MES} URU ^{Ne-ri-ik} k[a ₄	Prens Tarafından Kutlanan Festivaller	YH
CTH 647.14	HFAC 49 5'	URU ^{Ne-ri-ik-ka₄}		
CTH 647.16	KUB 53.44 IV 4'	D ^U URU ^{N[e-ri-ik⁽⁹⁾}		
CTH 652	KUB 53.16 VI 6' KBo 52.128(+)+KUB 55.54(+)+Bo 7825(+)+DBH 43/2.13(+)+VSNF 12.55 I 28' KBo 52.128(+)+KUB 55.54(+)+Bo 7825(+)+DBH 43/2.13(+)+VSNF 12.55 I 29'	[. ^{URU}]Ne-ri-ik-ka ₄ A-NA ^D U ^{URU} Ha-ak-miš [A-N]A ^D U ^{URU} Ne-ri-ik	Fırtına Tanrısının Adamının Geçtiği Bayramlar İle İlgili Fragmanlar	YH GYH
CTH 659.4	KBo 52.131(+)+KUB 9.18+IBoT 4.95 7'	D ^U]URU ^{Ne-ri-ig-[ga]}	Tahta Çıkma Festival Fragmanı	YH
CTH 661.1	KUB 36.120 I 7	URU ^{Ha-ak-mi-eš-ša}	Krallar Listesi	GYH
CTH 661.2	KUB 11.11(+)+KUB 11.4 8'	... ^{URU} Ha-a]k-		
CTH 662.1.A	KUB 11.28 IV 2	LU ^{AGRIG} URU ^{Ha-ak-miš-ša}	Yerel Kültlere Ait	YH
CTH 662.1.B	KBo 20.86+KBo 8.124 öy. ² 19' (4')	LU ^{AGRIG} URU ^{Ha-ak-]}	Kurbanlar	
CTH 663	KUB 56.32 II 4' KUB 56.32 II 14' KUB 56.32 III 19 KUB 56.32 IV 21	URU ^{Ne-ri-ik} D ^U URU ^{Ne-ri-ik} úSANGA ^{URU} Ne-ri-ik D ^U URU ^{N[e-ri-ik}	Kurbanlar: Tanrı Adı İle Başlayan	YH

⁵ Krş. ^{URU}Am[, E.Badalı, 1991, s.138

	IBoT 3.23 III ² 6'	D ^U URU <i>Ne-ri-ik</i>		
CTH 663.4.A	HT 19+FHL 177 4'	D ^U URU <i>Ne-ri-ik</i>		
CTH 663.4.B	IBoT 2.65 I 3' IBoT 2.65 I 8'	D ^U URU <i>Ne-ri-ik</i> D ^U URU <i>Ne-ri-ik</i>		
CTH 669	KBo 38.75+KBo 30.45 öy.18 KBo 20.35 6'	D ^U URU <i>Ne-ri-ik</i> D ^U [N] <i>e-ra-ak</i>	Büyük Bayram Ritüellerine Ait Fragmanlar	YH EH/OH
CTH 670	KBo 54.202 4'	D ^{IM} URU <i>Ne[-ri-ik</i>	Bayram Ritüellerine	YH
CTH 670.411	KBo 25.11 4'	UR ^U <i>Ha-ka-mi-iš-š[a</i>	Ait Fragmanlar	
CTH 670.1939	KUB 56.51 I 26	-a]k ² -miš ² -ša		
CTH 670.21.B	DBH 46/2.134 - Bo 4877 öy.7'	D ^U URU <i>N]e-ri-ik</i>		
CTH 670.24	KBo 34.213 I 20'	D ^U URU <i>Ne-ri-ik</i>		
CTH 670.55	KBo 34.14 III 6'	[^{URU} <i>Ne-]ri-ik</i>		EH
CTH 670.129	KBo 20.28 ay. ² 14'	D ^U URU <i>Ne-ri-ig-ga</i>		YH
CTH 670.335	KBo 43.90 I 9'	D ^{IM} URU <i>Ne-ri[-</i>		
CTH 670.489	KBo 23.76 II 3'	D ^{IM} URU <i>Ne-ri-ik</i>		OH
CTH 670.541	KBo 44.258 x+1	URU <i>N]e-ri-ik-ka₄ [</i>		Belirsiz
CTH 670.3748	KBo 54.154 I 6'	D ^U URU <i>Ne-ri-ik [</i>		YH
CTH 670.1477	KBo 60.118 5'	D ^U URU <i>N[e-</i>		
CTH 670.1566	ABoT 2.194 öy.II 3	D ^U URU <i>Ne-ri-ik</i>		
CTH 670.1656	KUB 41.35 II 11'	[T]U ₇ ^{HLA} URU <i>Ne-ri-<ik></i>		
CTH 670.1805	IBoT 2.62 öy.8'	D ^U URU <i>N[e-ri-ik</i>		GYH
CTH 670.1875	KUB 10.38 I 8'	A-NA ^D U ^{URU} <i>Ne-ri-ik</i>		YH
CTH 670.1885	KUB 10.35 x+1	D ^U URU <i>Ne-ra-ak</i>		
CTH 670.1916	KUB 55.6 III 3'	D ^U ^{URU} <i>Ne-ra-ak</i>		GYH
CTH 670.1943	KUB 56.47 III ² 15'	URU <i>Ne-ri-ik</i>		YH
CTH 670.1973	KUB 59.29 II 20' KUB 59.29 III 5' KUB 59.29 III 11'	ŠA ^D U ^{URU} <i>Ne-ri'-ik</i> D ^U URU ^U <i>Ne-ri'-ik</i> D ^U U ^{JRU} <i>Ne-ri-ik</i>		
CTH 670.2029	IBoT 3.47 ay.x+1' IBoT 3.47 ay.4' IBoT 3.47 ay.7'	[L ^U] ^{MES} URU <i>N[e-ri-ik</i> L ^U ^{MES} URU <i>Ne-r[i-ik</i> L ^U ^{MES} URU <i>Ne-r[i-ik</i>		
CTH 670.2203	DBH 46/2.9 - Bo 4667 öy.II ² 5'	D ^U URU <i>Ne-r[i-ik</i>		
CTH 670.3033	KBo 22.227 ay. x+1	URU <i>Ne-r]i-ig-ga</i>		GYH
CTH 670.3111	KBo 60.193 2'	UR ^U <i>Ne-ri-ik[</i>		YH
CTH 670.3282	KBo 42.27	D ^U URU <i>Ne-ri-ik-ka₄</i>		
CTH 671.A	KUB 36.89 öy.1 KUB 36.89 öy.3	D ^U URU <i>Ne-ri-ik</i> D ^U URU <i>Ne-ri-ik</i>	Nerik'in Fırtına Tanrısına Kurban ve	YH

	KUB 36.89 öy.12	D ^U URU <i>Ne-ri-ik-wa-za-kán</i>	Dua	
	KUB 36.89 öy.14	URU <i>N]e-ri-ik-ki-wa-kán</i>		
	KUB 36.89 öy.17	D ^U URU <i>Ne-ri-ik</i>		
	KUB 36.89 öy.21	D ^U URU <i>Ne-ri-ik</i>		
	KUB 36.89 öy.28	URU <i>Ne-ri-i]k-ki</i>		
	KUB 36.89 öy.30	URU <i>Ne-r[i-ik]</i>		
	KUB 36.89 öy.31	D ^U URU <i>Ne-ri-ik</i>		
	KUB 36.89 öy.[35]	D ^U [URU <i>Ne-ri-ik</i>		
	KUB 36.89 öy.[36]	[URU <i>Ne-ri-ik-ka-an</i>]		
	KUB 36.89 öy.38	D ^U URU <i>Ne-ri-ik</i>		
	KUB 36.89 öy.43	D ^U URU <i>Ne[-ri-ik</i>		
	KUB 36.89 ay.[2]	[^D U URU <i>Ne-ri-ik-ma-aš-kán</i>]		
	KUB 36.89 ay.3	URU <i>Ne-ri-ik-ka₄-za</i>		
	KUB 36.89 ay.11	A-N]A D ^U URU <i>Ne-ri-ik</i>		
	KUB 36.89 ay.13	URU <i>Ne-r[i-ik-ki-wa-ra-an]</i>		
	KUB 36.89 ay.15	D ^U URU <i>Ne-ri-ik</i>		
	KUB 36.89 ay.16	URU <i>Ne-ri-ik-ka₄-za</i>		
	KUB 36.89 ay.21	D ^U URU <i>Ne-ri-ik</i>		
	KUB 36.89 ay.23	URU] ^U <i>Ne-r[i-ik]</i>		
	KUB 36.89 ay.27	D ^U URU <i>Ne-ri-ik</i>		
	KUB 36.89 ay.[34]	D ^U URU <i>Ne-ri-ik</i>		
	KUB 36.89 ay.37	(X ^D U URU <i>N])e-ri-ik</i>		
	KUB 36.89 ay.40	[^D U URU <i>N]e-ri-ik</i>		
	KUB 36.89 ay.47	[^D U URU] <i>Ne-ri-ik</i>		
	KUB 36.89 ay.56	URU <i>Ne-ri-ik-ka₄-an</i>		
	KUB 36.89 ay.58	URU <i>Ne-ri-ka₄-aš</i>		
	KUB 36.89 ay.60	URU <i>Ne-ri-ka₄-aš</i>		
	KUB 36.89 ay.63	D ^U URU <i>Ne-ri-ik</i>		
	KUB 36.89 ay.64	D ^U URU <i>Ne-ri-ik-ki-wa-kán</i>		
CTH 672.A	KUB 56.48 IV 21'	KUR URU <i>Ha-ak-miš-ša</i>	Nerik'in Aylık	YH
	KUB 56.48 IV 23'	KUR URU <i>Ha-ak-m[iš-ša</i>	Bayramı	
	KUB 56.48 I 4	İŠ-TU D ^U URU <i>Ne[-ri-ik</i>		
	KUB 56.48 I 5	URU <i>Ne-ri-ik-ka₄ [</i>		
	KUB 56.48 I 6	A-NA D ^U URU <i>N]e-ri-ik</i>		
	KUB 56.48 I [11]	É [^D U URU <i>Ne-ri-ik</i>		
	KUB 56.48 I 11	A-NA] D ^U URU <i>Ne-ri-ik</i>		
	KUB 56.48 I 19	LÚ D ^U D ^U URU <i>Ne-ri-ik</i>		
	KUB 56.48 I 21	LÚ HAL EN URU <i>Ne-ri-ik</i>		
	KUB 56.48 I 24	A-NA D ^U URU <i>Ne-ri-ik-ka₄</i>		

	KUB 56.48 I 25 KUB 56.48 I 26 KUB 56.48 II 10 KUB 56.48 II 11 KUB 56.48 II 11 KUB 56.48 II 12 KUB 56.48 II 28 KUB 56.48 II 34 KUB 56.48 III 7' KUB 56.48 III 10' KUB 56.48 III 25' KUB 56.48 III 26' KUB 56.48 IV 8'	$D^U URU$ Ne-ri-ik $D^U URU$ Ne-ri-ik-ka ₄ -wa EN $UR[(^U N)]e$ -ri-ik É $D^U URU$ Ne-ri-ik A-NA $D^U URU$ Ne-ri-ik A-NA $D^U URU$ Ne-ri-ik ŠA $D^U (URU)Ne$ -ri-i[k] $D^U URU$ Ne[(-ri-ik EN URU Ne-ri-ik [(ŠA $D^U URU N)]e$ -ri-ik ŠA $D^U URU N[(e-r)]i$ -ik ŠA $D^U URU$ Ne-ri-ik [(A-N)A $D^U URU[(Ne-ri-ik$		
CTH 672.B	KBo 23.95 ay.12'	$D^U URU$ Ne-ri-ik		
CTH 672.C	KUB 56.49 öy.13' KUB 56.49 öy.14' KUB 56.49 öy.14' KUB 56.49 öy.15'	EN URU Ne-ri-ik É $D^U U[(^RU Ne-r)]i$ -ik A-NA $D^U URU$ Ne[(-ri-ik A-NA $D^U URU N[(e-ri-ik$		GYH
CTH 672.D	KBo 2.4 IV 36'	KUR URU Ha-ak-miš-ša		YH
	KBo 2.4 I 25 KBo 2.4 I 30 KBo 2.4 II 5 KBo 2.4 II 10 KBo 2.4 II 34 KBo 2.4 II 36 KBo 2.4 III 8' KBo 2.4 III 9' KBo 2.4 III 10' KBo 2.4 III 12' KBo 2.4 IV 16' KBo 2.4 IV 19' KBo 2.4 IV 22'	LÚ $D^U D^U URU$ Ne-ri-ik A-N[A $D^U URU$ Ne-r]i-ik IN-BU EN URU Ne-ri-ik ŠA $D^U URU$ Ne-ri-ik ŠA $D^U URU$ Ne-ri-ik ŠA $D^U URU$ Ne-ri-ik EN URU Ne-ri-ik-ka ₄ É $D^U URU$ Ne-ri-ik A-NA $D^U URU$ Ne-ri-ik-ka ₄ A-NA $D^U URU$ Ne-ri-ik A-NA $D^U URU$ Ne-ri-ik A-NA $D^U URU$ Ne-ri-ik A-NA $D^U URU$ Ne-ri-ik		
CTH 673	KBo 26.181+KUB 27.68+KUB 42.100+Bo 3289+Bo 3758 IV 2'	URU Ne-ri-ik-ka ₄	Tanrıların Bağışlanma Tableti	YH
CTH 674 ²	KBo 30.37 IV 1	URU Ne-ri-ik ^{KI}	Nerik Kenti'nde	EH/OH
CTH 674	KUB 59.12 IV 4' KBo 30.82 VI 3' Bo 3251+Bo 9514 ay.III 2' Bo 4962 öy.I 1	$URU N[e-ri-ik$ $UR^U N[e-ri-ik$ $D^U URU N[e-ri-ik$ A-NA URU Ne-ri-i[k-ki ²]	purulliya-Bayramına Ait Fragmanlar	YH GYH

CTH 676.1.A	IBoT 2.121 öy.8'	<i>lu-u-ri-in</i> ^{URU} <i>Ne-r[i-ik]</i>	Nerik Arınma Ritieli	EH
CTH 676.2	KUB 31.57(+) <i>Bo 3394 öy.II 19'</i>	<i>URU</i> <i>Ne-r[i-ik]</i>		YH
	KUB 31.57(+) <i>Bo 3394 ay.IV 25'</i>	<i>URU</i> <i>Ne-r[i-ik]</i>		
CTH 678	KBo 20.23 ay.7'	<i>URU</i> <i>Ha-qa-mi-iš</i>	Nerik Bayram Ritieli	EH
	KBo 20.23 öy.1'	<i>URU</i> <i>Ne-ri[-ik-ka]</i>	Fragmanları	
	KBo 20.23 öy.2'	<i>URU</i> <i>Ne-ri-ik-ka[-an]</i>		
	KBo 20.23 ay.2'	<i>L</i> ^{URU} <i>MEŠ</i> ^{URU} <i>Ne-r[i-</i>		
	KBo 20.23 ay.8'	<i>URU</i> <i>[N]e-ri-ik-ka</i>		
	KBo 20.102 12'	<i>D</i> ^{URU} <i>[N]e-ri-ig-ga</i>		
	KBo 20.102 20'	<i>D</i> ^{URU} <i>Ne-ri-ig-ga</i>		
	KBo 30.74 ay.III x+1	<i>URU</i> <i>Ne-r[i-ik]</i>		YH
	KBo 30.74 ay.III 14'	<i>[D]</i> ^{URU} <i>Ne-ri-ig-ga</i>		
	KBo 30.74 ay.III 19'	<i>A-NA</i> ^D ^{URU} <i>Ne[-ri-ik]</i>		
	KBo 57.201 5'	<i>D</i> ^{URU} <i>Ne-ri-i[k]</i>		
	KBo 60.213 r.Kol. x+1'	<i>[((URU))Ne-r[(i-ik-ka₄)]</i>		
	KBo 64.162 2'	<i>MUNUS</i> ^{MES} ^{URU} <i>Ne-ri-ik</i>		
	KUB 20.10 III 1	<i>URU</i> <i>Ne-ri-ik-ka₄</i>		
	KUB 20.10 IV 9	<i>MUNUS</i> ^{MES} ^{URU} <i>Ne-ri-ik-ma</i>		
	KUB 25.36 VI 36'	<i>URU</i> <i>[N]e-ri-ik</i>		OH
	KUB 53.18 VI ¹ 2	<i>[URU]</i> <i>N]e-ri-ik-ka-an</i>		YH
	KUB 53.21 öy.7'	<i>[I-NA</i> ^{URU} <i>Ha-ak-miš</i>		GYH
	KUB 53.21 öy.7'	<i>URU</i> <i>Ne-ri-ik-ki</i>		
	KUB 53.21 ay.5'	<i>[URU]</i> <i>N]e-ri-ik-ka₄</i>		
	KUB 53.21 ay.6'	<i>[URU]</i> <i>N]e-ri-ik-ka₄</i>		
	KUB 53.21 ay.8'	<i>URU</i> <i>Ne-ri-ik-ka₄</i>		
	KUB 53.21 ay.10'	<i>D</i> ^{URU} <i>Ne-ri-ik</i>		
	KUB 54.98 8'	<i>URU</i> <i>Ha-ak-miš(-)x</i>		YH
	KUB 58.11 öy.12	<i>A-NA</i> ^D ^{URU} <i>Ne-ri-ik-ka₄</i>		
	KUB 58.11 öy.15	<i>A-NA</i> ^D ^{URU} <i>Ne-ri-ik-ka₄</i>		
	KUB 58.11 ay.7'	<i>D</i> ^{URU} <i>[N]e-ri-ik-ka₄</i>		
KUB 58.11 ay.11'	<i>URU</i> <i>Ne-ri-ik-ki</i>			
KUB 58.11 ay.12'	<i>LUGAL-us</i> ^{URU} <i>Ha-ak-[miš-</i>			
KUB 58.33 III 7'	<i>[URU]</i> <i>Ne-ri-ik-ki</i>			
KUB 58.33 III 8'	<i>URU</i> <i>Ne-[ri-ik]</i>			
KUB 58.33 III 10'	<i>[URU]</i> <i>Ne]-ri-ik-ki-ma</i>			
KUB 58.33 III 24'	<i>URU</i> <i>Ne-ri-ik-ki</i>			
KUB 58.41 II ⁷ 8'	<i>D</i> ^{URU} <i>[U]</i> ^{URU} <i>N]e-ri-ik</i>			
KUB 60.148+ <i>Bo 8284 ay.VI [6']</i>	<i>A-NA</i> ^D ^{URU} <i>[URU]Ne-ri-ik]</i>			
KUB 60.148+ <i>Bo 8284 ay.VI 11'</i>	<i>ŠA</i> ^D ^{URU} <i>N]e-ri-ik</i>			

	Bo 3366 II 4'	I-NA ^{URU} Ne-ri-ik		GYH
	Bo 3366 II 7'	I-NA ^{URU} Ne-ri-ik		
	ABoT 2.226 ay.11	D ^U URU ^U Ne-ri-ik-ka ₄		YH
	IBoT 2.82 kenar	[^{URU} Ne]-ri-ik-ka ₄ -ya		
	IBoT 4.323 ay.r.Kol.6'	D ^U URU ^U Ne-ri-ik		
CTH 678.1.A	IBoT 4.199+KUB 2.15 ay.V 16	NINDA.GUR ₄ .RA ^{URU} Ne-ri-ik		YH
	IBoT 4.199+KUB 2.15 ay.V 22	I-NA KASKAL ^{URU} Ne-r[i-ik]		
CTH 678.3.A	Bo 3332+KUB 59.32+Bo 3315+KUB 58.31 7	L ^U SANGA ^{URU} Ne-ri-ik-k[a ₄		GYH
CTH 678.3.B	KBo 64.163(+KBo 53.212+KUB 55.60+KUB 25.25+KUB 9.24(+CHDS 2.57 ay.IV 2'	D ^U URU ^U Ha-[a]k-m[iš](-)x		GYH
	KBo 64.163(+KBo 53.212+KUB 55.60+KUB 25.25+KUB 9.24(+CHDS 2.57 ay.IV 4'	D ^U URU ^U Ne-ri-ik		
	KBo 64.163(+KBo 53.212+KUB 55.60+KUB 25.25+KUB 9.24(+CHDS 2.57 ay.IV 8'	[D ^U UR ^U] ^U Ne-ri-ik-ka ₄		
CTH 678.3.C	KUB 56.54 ay.6'	D ^U URU ^U Ne-r[i-ik-ka ₄		YH
	KUB 56.54 ay.18'	D ^U URU ^U Ne-ri-ik-ka ₄		
	KUB 56.54 ay.28'	D ^U URU ^U Ne-ri-ik-ka ₄		
CTH 678.4	KUB 10.88 I 16'	[L] ^U MEŠ D ^U URU ^U Ne-ri-ik		GYH
	KUB 10.88 IV 2	[LUGAL-uš ^{URU}] ^U Ne-[ri-ik		
	KUB 10.88 IV 12	LUGAL-uš ^{URU} Ne-ri-ik-ka ₄		
CTH 678.5	KUB 28.92 I 5'	^{URU} Ne-ri-ki-il		YH
CTH 678.7	KUB 28.99 I 7	A-NA ^{DU} URU ^U Ne-ri-ik		YH
	KUB 28.99 I 10	MUNUS ^{MEŠ} URU ^U Ne-ri-ik-ma		
CTH 678.8.A	KBo 11.60 öy.I 6'	A-[N]A ^{DU} URU ^U Ne-[ri-ik		YH
	KBo 11.60 ay.11'	D ^U URU ^U Ne-r[i-ik		
CTH 678.12	KBo 16.81(+Bo 5953 I 1	D ^U URU ^U Ne-r[i-ik		GYH
CTH 698.1.A	KBo 14.142+KBo 64.356 IV 14'	^{URU} Ha-a]k-pi-ša-an	Halep'de Teşup ve Hepat Kültü	GYH
CTH 701.f.15	KUB 47.101 IV 5'	^{URU} Ha-ak-pi-[i]š [?]	Hepat'ın Tahtına Libasyonlar	YH
CTH 711.A	KBo 11.28 öy.II 34'	D ^U UR ^U [N]e-ri-ik	Şamuha'nın İŞTAR'ı için Sonbahar Bayramı	YH
	KBo 11.28 ay.V 29	D ^U D ^U URU ^U Ne-ri-ik		
CTH 712.A	KUB 27.1 öy.I 51	D ^U URU ^U Ne-ri-ik	Şamuha'nın İŞTAR Bayramı	YH
CTH 731.2	KUB 44.60+KUB 28.9 II 11'	[^{URU}] ^U [N]e-ri-ik-'ku [?] -'[um [?] -ne [?] -eš]	Hattice-Hitiççe Fragmanları	YH
CTH 737	KUB 28.80 IV 2	^{URU} Ne-ri-ik	Nerik Bayramı	YH
	KUB 28.80 IV 5	^{URU} Ne-ri-ik		

	KUB 28.80 IV 7	^{URU} Ne-ri-ig-ga-az		
CTH 738.I.31	KBo 45.129+KBo 49.122 V 7'	A-N]A ^D U ^{URU} [N]e-ri-ik-k[a ₄	Teteşhapi'nin Bayramı	YH
CTH 744	KUB 48.37 öy. ⁷ 8'	^{URU} N]e ⁷ -ri-ik-ka ₄	Hattice Bayram Ritüeline ait	YH
CTH 744.8	KUB 28.98 IV 3'	^{URU} Ne-ri-ik-ka	Fragmanlar	
CTH 745	KUB 28.73 5'	^{URU} Na-ra-ak	Hattice Fragmanlar	YH
CTH 773	KBo 14.121 III ⁽⁹⁾ 3'	^{URU} N]e-ri-ik-ki-ša	İstanuwa İlahisi	OH ⁷
CTH 821	KUB 48.13 ay.6'	^D U ^{URU} Ne-ri-ik[	Krallık ve İlahi	YH
	KUB 54.64 öy.3'	L ^U MES ^{URU} Ne-ri-ik	Adalet	GYH
	KUB 54.64 öy.13'	L ^U MES ^Š ŠU.[GI ^{UR} U]Ne-ri-ik		
	KUB 54.64 öy.20'	L ^U MES ^{URU} Ne-ri-ik		
	KUB 54.64 ay.1	^{UR} U]Ni-ri-ik-ka ₄		
CTH 825	İBoT 4.224 2'	^U] ^{URU} Ne-ri-i]k	Kolopfon	YH
CTH 832	İBoT 3.104' 2'	^{URU} Ne-ri-]ik-ka ₄ ;	Farklı İçerikteki	YH
	KBo 60.331 1k. Kol. 2'	^{URU} Ne-ri-i]k	Hititçe Fragmanlar	
	KBo 27.17 5'	^{URU} Ne-r]i-ik		
	KBo 54.267, 8';	^{URU}]Ne-ri-ik[		
	KBo 54.287 8'	^{URU} Ha-a]k-miš ^{LU} x [		
	KBo 54.267 3'	^{URU}]Ne-ri-ik [		
	KBo 57.239 3'	^{URU} Ha-a]k-miš-ši		
	KBo 57.239 3'	^{URU} Ne-ri[-ik		
	KUB 58.9 Vs. 3; KBo 239 3'			

İncelenerek değerlendirilen tüm bu belge-bilgilerine göre;

- *Nerik* ve *Hakmiş*'in dini ve siyasi konumları nelerdir?

- Hitit siyasi tarihinde ve özellikle III.Hattuşili döneminde her iki kent neden Hititler için önem taşımaktadır?

- söz konusu kentlerin bayramları, ritüelleri ve Tanrıları hakkında çiviyazılı belgelerde yer alan bilgiler nelerdir?

sorularına cevaplar verebilmek için kendi içerisinde sınıflandırılmış ve Hitit tarihindeki statüleri ile önemlerine açıklık getirilmek istenmiştir.

"Tarihsel Süreçte *Nerik* ve *Hakmiş* Memleketleri" adlı birinci bölüm başlığı ile Eski Hitit döneminden itibaren her iki kentin statüsü, gelişimi, değişimi değerlendirilmiş ve kronolojik olarak tarihsel süreci ele alınmıştır.

Nerik ve *Hakmiš*'in kùltlerine dair belgeler ise ayrı ayrı olarak çalışmamızın 2. ve 3. bölümlerinde incelenerek, her iki kentin pantheonu, bayramları, ritüelleri ve kentte bulunan görevlileri hakkında bilgiler işlenmiştir.

Bu bölümlerden edinilen bilgiler, III.Hattušili'nin bölgede uyguladığı farklı politikalar ile Hitit siyasi tarihinde üstlendiği önemli rolü ile birlikte değerlendirilmiş, *Nerik*'in ve kùltünün yenilenmesi ile *Hakmiš*'in bu süreçteki özel konumu 4. bölümde ele alınmıştır. III.Hattušili'nin geride bıraktığı belgeler dikkate alındığında, siyasi alanda uzlaşmacı bir tavır sergilemiş, çevresiyle iyi ilişkiler ve dostluklar geliştirme yoluna gitmiş, eşi Puduhepa'yla birlikte iç ve dış siyasetteki etkinliği ile Hitit tarihinde yeni bir dönem başlatmış, dış politikada izlediği bu uzlaşmacı tavrını iç politikasında da sürdürmüştür. Tüm bu süreçte ise özellikle *Hakmiš* kralı olarak aldığı inisiyatif ve *Nerik* kentinin yeniden Hitit hakimiyetine alınması ile yaptığı propaganda detaylı bir biçimde ortaya konulmuştur.

5. bölümde Hitit devletinin kurulduğu ilk dönemlerden itibaren topraklarının genişletilmesi, askeri faaliyetler ile, antlaşmalar, fermanlar ve buyruklarla da devletin hakimiyet alanının güçlendirilmek istendiği *Nerik*, *Hakmiš* ve yakın çevresinin coğrafyası ve lokalizasyonuna dair belgeler ele alınmıştır.

Son bölümde ise çok sayıda belgede tespit edilen *Nerik* ve *Hakmiš* adlarının geçtiği tüm çiviyazılı metin yerleri (H.Ertem, Boğazköy Metinlerinde Geçen Coğrafya Adları Dizini, Ankara 1973; G.F.del Monte-J.Tischler, Die Orts-und Gewässernamen der hethitischen Texte, RGTC 6, Wiesbaden 1978; G.F.del Monte, Die Orts-und Gewässernamen der hethitischen Texte, Supplement, RGTC 6/2, Wiesbaden 1992 temel alınarak) ile sonrasında yeni yayınlanan metinlerin taranması ve metinlere dair bibliyografya bilgileri ile birlikte bir liste halinde "*Nerik* ve *Hakmiš* Memleketlerinin Tarihi Kaynakları" (6. Bölüm) bölümünde sunulmuştur.

Sunulan metin tarihlendirmelerinde [Eski Hitit (Yazımı) ±1650-1450; Orta Hitit (Yazımı) ±1450-1380; Yeni Hitit (Yazımı) ±1380-1175: (HW² (: 34vd.), EDHIL (: 3vd.) ve) CHD (: xi, xxviii vd.)] *Chicago Hittite Dictionary* izlenmiştir.

Sonuç bölümünde, her iki kentin de belge-bilgilerinden edinilen filolojik veriler ışığında III.Hattuşili'nin 'Yukarı Memleket'in Kralı' ve sonrasında 'Büyük Kral' iken bölgede yaşayan topluluklara karşı yaptırımları, hükümleri, düzenlemeleri ve uygulamaları, bu uygulamaların imparatorluğun iç ve dış siyasetindeki konumuna etkileri ile kentlerin dini ve siyasi işlevlerine açıklık getirilmiştir.

Çalışmamızda metinlerden edinilen bilgilerin bazen yorumlanamaması ya da ilgili bölümlerin kırık olması, bazı boşlukların doldurulamamasına veya eksik kalmasına sebep olmuş ya da aynı bilgilerin farklı metinlerde tekrar edilmesi ile de bazı bölümlerde tekrar zorunluluğu oluşturmuştur.

Söz konusu çalışma, *Nerik* ve *Hakmiş*'in tarihi kaynaklarının bir araya getirilerek bir bütünde değerlendirilmesi sağlanmıştır.

1. Tarihsel Süreçte *Nerik* ve *Hakmiš* Memleketleri

Hitit metinlerinde, Eski Hitit dönemi ile birlikte *Nerik* ve *Hakmiš* memleketlerinin adlarına rastlanılsa da, Eski Asur Ticaret Kolonileri dönemi metinlerinde her iki kent adı da şimdiye kadar tespit edilmemiştir. Hattice *Na/erak* adının *Nerik* kentinde devam ettiği dikkate alındığında, kentte yerleşimin Hitit öncesinde de sürdürülmüş olduğu anlaşılmaktadır. *Nerik* kenti ile ilgili olarak onun ayrıcalıklı ve özel statüsünü belirtmesi açısından Hitit yasalarında *Nerik*, *Arinna* ve *Zippalanda* kentlerindeki görevlilerin bazı yükümlülüklerden muaf olması oldukça dikkat çekicidir:

CTH 291.I.a.A KBo 22.62+KBo 19.1+KBo 19.1a+KBo 6.2+KBo 22.61⁶

II

58 [LÚU]K[?].Kl.E ku-iš^{URU} Ne-e-ri-ik-ki ta-ru-uh-zi ku-iš^{URU} A-[ri-in-ni]

59 [k]u-iš^{URU} Zi-ip-la-an-ti LÚ SANGA-eš I-NA URU^{DIDL} hu-u-ma-an-t[i]

60 É^{HLA}-ŠU-NU EL-LU Û^{LÚ.MEŠ} HA.LA-ŠU-NU lu-uz-zi ka[r-pí-an-zi]

II

58-59 *Nerik*'te sorumlu/görevli ...ada[mı] (ve) kim Ar[inna'da], *Ziplanta*'da rahip ise

tüm (bu) kentlerde

60 onların evleri (*luzzi*'den) muaftır ve onların hissedarları (ise) *luzzi*'yi yeri[ne

getirirler].

Böylelikle *Nerik*'in Eski Hitit döneminde Hitit kontrolünde olduğu ve konumu itibari ile de temsil ettiği yerel kültün, Hitit kültüründe özel bir öneminin bulunduğu anlaşılmaktadır. Hatti sosyal, kültürel, dinsel geleneklerine yakınlık göstermesi ile Hitit yaşamındaki devamlılığı konusunda önemli kült merkezlerini oluşturan Hatti kökenli

⁶ H.Hoffner, 1997, s.61.

Arinna, *Zippalanda* ve *Nerik* kentlerinde görevli ruhani sınıf yasalarca koruma altına alınarak vergiden muaf tutulmuşlardır⁷.

Çoğunlukla imparatorluk dönemi metinlerinde geçmişe dönük anlatımlarla tespit edilen *Nerik* kent adı, Eski Hitit dönemi metinlerinde oldukça az geçmektedir. Yerel kutlamalar ve dini törenler için oluşturulmuş Eski Hitit dönemine ait bir erzak listesinde (KBo 16.72+KBo 16.73⁸) ve yine bu döneme tarihlendirilebilecek bayram ritüellerinde (Tanrı *Nerak*, KBo 20.35 6'; *Nerik* kenti, KBo 34.14 III 6'; KBo 30.37 IV 1⁹) ve *Nerik*'in arınmasına yönelik bir ritüel metninde (IBoT 2.121 öy.8¹⁰) *Nerik*'in adı geçmektedir. Bu döneme ait az sayıdaki *Nerik* kenti ile ilgili geçişlerin aksine imparatorluk döneminde gerek geçmişe yönelik aktarımlarla gerekse ilgili dönem içerisindeki olaylarla kent adına metinlerde oldukça sık rastlanılmaktadır.

Hitit yönetim merkezinden uzaklaştıkça kentlerin hakkında edinilen metin bilgilerinin azalması, *Nerik* kenti konumu ve önemi dolayısıyla geçerli değildir. Kentin hem dini hem de ideolojik açıdan III.Hattuşili için iktidarını sağlamlaştırıcı bir yönü olmasından kaynaklı merkeze nispeten uzak diğer yerleşimlerden farklı olarak onun hakkında daha fazla propaganda belge-bilgileri bulunmaktadır.

III.Hattuşili dönemi metinleri bizlere, Eski Hitit döneminin ayrıcalıklı bir kültür kenti olan *Nerik*'in geçmişteki tarihini ve kaderini şu şekilde aktarmaktadır:

CTH 383 KUB 21.19+KUB 14.7+KBo 52.17+338/v¹¹

---

⁷ O.Soyal, 2007, s.657.

⁸ E.Neu, 1980, s.26vd.

⁹ Krş. KBo 20.35; KBo 30.37 metin duktusu Orta Hitit dönemine de ait olabilir, E.Neu, 1980, s.134vd., D.Groddek, 2002, s.44,

¹⁰ Ş.Bozgun-S.Ö.Savaş, 2017, s.75-96.

¹¹ V.Haas, 1994, s.594; E.Rieken et al.(ed.), hethiter.net/:CTH 383.1 (INTR 2016-01-18).

III

11 ... KUR ^{URU}*Ne-r[i-ik]*

12 *hu-u-d[a-a]k-pát ka-ru-ú-i-li-ya-aš A-NA LUGAL^{MEŠ} x[*

13 *har-kán-za e-eš-ta nu KASKAL^{MEŠ} an-da wa-ar-hu-e-e[š-šar*

14 *nu-kán ^{URU}*Ne-ri-ik-ka₄-aš* URU-aš ^{NA4}*a-ku-uš* GIM-a[n]*

15 *an-da e-eš-ta nu-kán hal-lu-u-wa-aš :wi₅-ta-aš kat-t[a-an*

III

11 ... *Ner[ik]* memleketi,

12 önceki krallar(ın zamanlarında) an[id]en(/hızla/birden bire) x[

13 yıkılmıştı ve yollar çalı çı[rıpı] içinde (idi)[,

14 ve *Nerik* kenti (suda bir) taş (parçası) gib[i]

15 idi ve derin sular altı[nda(ydı).

Nerik'in tarihini ve kaderini aktaran bir diğer metin ise Fırtına Tanrısının bir zamanlar nehir yatağını nasıl değiştirdiği ile ilgilidir¹²:

CTH 671 KUB 36.89¹³

ay.

12 ^{ID}*Ma-ra-aš-ša-an-ta-aš-wa an-na-al-la-za :i-pa-at-tar-ma-ya-an a-ar-ša-aš*

13 ^D*U-aš-ma-wa-ra-an wa-ah-nu-ut nu-wa-ra-an ^DUTU-i DINGIR^{LIM}-an ar-ša-nu-ut*

^{URU}*Ne-r[i-ik-ki-wa-ra-an]*

14 *ma-an-ni-in-ku-wa-an ar-ša-nu-ut ...*

ay.

12 *Maraššanta* nehri eskiden *:ipattarmayan*(-yön(ün)de) akardı.

13 Fakat Fırtına Tanrısı onu döndürdü/çevirdi ve onu Tanrı(lar)ın Güneş Tanrısı'na

(doğru) akıttı, [(ve) onu] *Ner[ik'e]*

¹² V.Haas, 1994, s.655.

¹³ V.Haas, 1970: s.140vd.; A.Dinçol-J.Yakar, 1974, s.565; J.G.Macqueen, 1980, 180vd..

14 yakın akıttı ...

Irmak yatağının yer değiştirmesi¹⁴ ve kentin sular altında kalması, söz konusu felaketin belki de bir "sel" ile oluştuğunu göstermektedir¹⁵. Her iki metinde de *Nerik* kentinde yaşanmış olan bu felaket için, herhangi bir zaman (kral adı) veril(e)memesi ("eskiden" ya da "eski kralların zamanında" bahsiyle geçmesi) değinilen felaketin oldukça önce gerçekleşmiş olabileceğini düşündürmektedir. Bu felaketlerin izlerini aktardığını düşündüğümüz bir diğer metin ise *Nerik*'in Arınma Ritüeli'ne aittir:

CTH 676.1.A IBoT 2.121¹⁶

7' *a-pí-ya-pát iš-pa-a[n-tu[?]-uz[?]-zi[?]*

8' *lu-u-ri-in* ^{URU}*Ne-r[i-ik*

9' *tu-un-na-ak-ki-iš-n[a-aš¹⁷*

10' ^{GIŠ}*e-ya-an lu-u-ri* [^{URU}*Ne-ri-ik*^(?)

7' orada/aynı yerde libas[yon (kabı)^(?)

8' *Ner[ik]* kenti('nin) kaybını [

9' iç oda[nın

10' *eya-ağacını*, [*Nerik* kenti^(?)] kaybında [

Bu arınma ritüelinde IBoT 2.121 numaralı metinde belirtildiği gibi Eski Hitit dönemine tarihlendirilmesi, "*Nerik*'in aşağılanması/küçük düşmesi ve cezalandırılmasını" tanımlayabilecek bir durumun Kaška kabile topluluklarının

---

¹⁴ Krş. metnin bu kısmının *Maraššanta* Nehri'nin muhakkak yön değiştirdiği şekilde anlaşılması, ufak bir kıvrım veya önemsiz bir yatak değiştirmenin de abartılı bir anlatımı olabileceği de değerlendirilmektedir, A.Dinçol-J.Yakar, 1974, s.569.

¹⁵ A.Ünal, 1977, s.429vd.; A.Ünal, 2014, s.329.

¹⁶ Ş.Bozgun-S.Ö.Savaş, 2017, s.75-96.

¹⁷ V.Haas, 1970, s.134; tamamlama için *tunnakišna*; *tunnakkešnaš*; *tunnakišnaza*; *tunnakišpát* geçişleri de dikkate alınmalıdır.

işgalinden önce gerçekleşmiş olduğunu düşündürmektedir. Böylece ritüel metninin, Kaşkalar tarafından uzun süre işgal edilerek kültüründeki ihmallerden dolayı *Nerik*'in arınmasına yönelik kült uygulamaları olabileceği¹⁸ değil de, onun tarihsel sürecinde çok eski zamanlarda gerçekleşmiş "daha derin felaketlerin" in yaşandığını bir doğa olayı ile ilgili olabileceği düşünülmektedir¹⁹.

Kent ile ilgili Tanrılara/Tanrıçalara dua ile mitolojik ve ritüel metinlerinde; derin kökleri olan felaketler birikiminin uzun yıllar boyunca aktarılması/yaşatılması, sonraları yerini Kaşka kabile topluluklarınca işgali sorununa bırakmıştır. Bu yönüyle kutsal *Nerik* kentinin tarihi süreci Hitit imparatorluğunun siyasi-politik olaylarını da belirlemiştir. *Nerik* ilgili tarihi metinlere değinecek olursak yine geçmişe dönük III.Hattuşili'nin anlatımlarına göre kent, (II.)Hantili döneminde²⁰ Kaşka kabile topluluklarının saldırısına uğramıştır:

---

¹⁸ V.Haas, 1970, s.39vd.; H.Klengel, 1999, s.69.

¹⁹ Ş.Bozgun-S.Ö.Savaş, 2017, s.75-96.

²⁰ KUB 1.1 ay.III 46'-47'; KUB 25.21 III 2-5, A.Goetze, 1957a, s.92, 101 ve dn.22; Goetze 1957b, 169 ve dn.14; E.von Schuler, 1965, s.186; H.Otten, 1981, s.20; Bryce 1986: 86 ve dn.7, 88; HEG (T/D): 100. (Genel olarak) Alluwanna'nın oğlu⁽²⁾ II.Hantili'nin Kaşka akınlarına karşı koyamayarak toprak kaybettiği; *Nerik* ve *Tiliura* kentlerinin de bu kral döneminde kaybedildiği değerlendirilmektedir. Tartışmalar için bkz. E.von Schuler, 1965, s.19, 24vd., 186vd.; H.A.Hoffner, 1967, s.180; V.Haas, 1970, s.6 ve dn.4; S.R.Bin-Nun, 1975, s.90 ve dn.138; J.Klinger, 1995, s.84; J.Freu 1995, s.135; O.Soysal, 1998, s.32 ve dn.29; H.Klengel, 1999, s.71, 92; G.M.Beckman, 2000, s.22; J.Klinger, 2002, s.441 ve dn.17; T.Bryce, 2003, s.212; J.Hazenbos, 2003, s.192; A.Altman, 2004, s.181; M.Liverani, 2004, s.35 ve dn.11; T.Bryce, 2005, s.113, 420 ve dn.76; C.Glatz-R.Matthews, 2005, s.53; J.Freu-I.Klock-Fontanille-M.Mazoyer, 2007, s.162vd.; I.Singer, 2007, s.167; O.Soysal, 2008, s.119;

CTH 81 1304/u+1683/u+1956/u+KUB 1.1+KUB 19.60+KUB 19.61+KUB

26.44+KUB 19.66+KUB 26.46+KUB 19.66+KUB 26.46+KUB 19.63+KUB 19.62²¹

III

46 ... (nu ^{URU}Ne-ri-ik-ka₄-aš)]

47 [(ku-it IŠ-TU U₄-UM ^mHa-an-ti-li ar-ha har-ga-an-za e-eš-t)]a

48 [(na-an EGIR-pa ú-e-)da-ah-(hu-un) (KUR.KUR^{MEŠ}-ya ku-e I-N)]A ^{URU}Ne-ri-ik

49 [(a-ra-ah-za-an-da e-eš-ta ^{URU}Ni-e-ra-an ^{URU}Ha-aš-t)]i-ra-an

50 [(ZAG-an) i-]ya-n[u-un ...

III

46-47 (... Hantili'nin gününden (beri) boş/mahvolmuş olan *Nerik* kentini)]

48 [(ve onu yeniden in)şa (ettim)]. *Nerik*'in

49 [(etrafında olan memleketleri *Nera*'yı ve *Hašt*)]ira'yı

50 [(sınır) y]ap[tım ...

Kentin (II.)Hantili zamanında Kaşkalar tarafından işgal edilerek²² Hitit hakimiyetinde olmadığına dair bir diğer metin bilgisi ise IV.Tuthaliya'ya aittir. IV.Tuthaliya, *Nerik*'in Hititler'in elinden alınmasının 400/500[?] yıl kadar önce olduğunu aktarmaktadır:

CTH 524.1 KUB 25.21²³

III

J.Yakar, 2008, s.819vd. ve dn.4; P.Taracha, 2009, s.44; P.Taracha, 2010, s.862 ve dn.26; Sh.R.Steadman-G.McMahon, 2011, s.583; M.Liverani, 2014, s.298.

²¹ H.Otten, 1981, s.20; I.Singer, 2007, s.167.

²² A.Goetze, 1957a, s.92, 101 ve dn.22; A.Goetze, 1957b, s.169 ve dn.14; E.von Schuler, 1965, s.186; H.Otten, 1981, s.20; T.Bryce, 1986, s.86 ve dn.7, 88; HEG (T/D): 100; I.Singer, 2007, s.167.

²³ E.von Schuler, 1965, s.186-187.

2 nu^{URU} *Ne-ri-ik-ka₄-an* LÚ^{MEŠ} [Ga-aš-ga-aš]

3 PA-NI^m *Ha-an-ti-DINGIR*^{LIM} har-ga[-nu-wa-an har-kir]

4 nu ka-ru-ú 4[?] ME MU^{KAM} x[

5 dan-na-at-te-eš ki-it-t[a-at]

III

2 ve *Nerik* kentini [Kaška]lar

3 Hantili'nin huzurunda(/zamanında) mah[vetmişlerdi].

4 ve eskiden 400[?] yıl x [

5 boş dur[du].

Nerik, Kaška kabile topluluklarınca işgal edilerek oldukça uzun bir süre Hitit yönetiminden uzak kalmış ve Hitit-Kaška ilişkilerinin tarihsel süreci "*Nerik*'in hakimiyeti ve onun bulunduğu bölge"nin ekseninde yüzyıllarca sorunlu bir şekilde devam etmiştir.

Kaşkalar'a karşı düzenlenen bir seferin tanımlandığı, I.Šuppiluliuma'nın kahramanlıklarının aktarıldığı metinde²⁴, I.Šuppiluliuma'dan önceki bir dönemde yaşanan olaylara değinilmektedir²⁵. *Nerik*'in kaybedilmesi metne göre I.Muwatalli'nin krallığı esnasındadır:

CTH 40 IV.4.A. KBo 50.11+KUB 21.10²⁶

ay.IV

5' K]UR^{URU} *Ne-ri-ik-ka₄ ku-it*

²⁴ I.Tuthaliya'nın Annallarına ait olabileceği de önerilmektedir, bkz. H.G.Güterbock, 1956, s.49-50; O.Carruba, 1990, s.543-545; J.Freu, 1995, s.136-137; S.de Martino, 2005, s.293, 294.

²⁵ J.Klinger, 2002, s.449.

²⁶ H.G.Güterbock, 1956, s.117vd.; D.Groddek, 2008c, s.9-11; D.Groddek, 2008c, s.110vd.; G.F.del Monte, 2009, s.127vd.; *Dupl.* KBo 22.9.

6'] A-NA PA-NI ^{r^m}NIR.GÁL' LUGAL-i ^{L[^ú]}KÚR ar-ha da-a-aš

7' -a]š ZAG^{HL.A}-uš [da-an-na]²⁷ ša-an-ha-at-ta ...

21' [(A-BU-YA-ma ^{URU}Pi)-qa-i-na-ri-ša a]n-da-an pa-it nu KUR ^{URU}Pi-qa-i-na-ri-[ša]

22' ^{URU}Kat-ti-i]t²-ti-mu-wa-an-na ar-ha wa-ar-nu-ut

ay.IV

5' [Hatti memleketinin bir parçası] olan *Nerik* [me]mleketi(ni)

6'] düşman (Kaşkalar), kral Muwatalli'nin huzurunda(/zamanında elinden) aldı.

7']x sınırları [almayı] istedi ...

21' [(Ayrıca babam, *Pi*)qainariša i]çerisine gitti. *Piqainari*[ša] memleketini

22' ve [*Kat*]timuwa kentini tamamen yaktı.

I.Şuppiluliuma geçmişte kaybedilen bazı yerleşimleri yeniden almayı planlamaktadır²⁸. Metnin kırık olmasından dolayı içeriği tam olarak anlaşılmasada I.Muwatalli, Kaška kabile topluluklarına karşı *Nerik* memleketi yakınlarında savaşmıştır²⁹. Burada belirtilen tarihi metin bilgileri ise, III.Hattuşili ve IV.Tuthaliya'nın aktardıklarının aksine, kentin Kaška kabile topluluklarınca işgalini I.Muwatalli dönemine tarihlendirmemizi gerektirmektedir.

Metinler belirli bir tarihsel sürece göre ele alındığında, II.Hantili döneminde kaybedilen *Nerik* kutsal kenti ve yakın çevresinde sürdürülen Hitit-Kaška mücadelesinde, kentin kontrolünün I.Muwatalli döneminin hemen öncesinde ya da kendi krallığında, kısa bir süreliğine de olsa Hitit hakimiyetinde olduğunu düşündürmektedir. Diğer yandan Telipinu'dan sonraki dönemde tarihi olayların yeterince belgelenememiş olmasından kaynaklı zaten sorunlu olan Orta Krallık

---

²⁷ G.F.del Monte, 2009, s.98.

²⁸ B.Stavi, 2015, s.150-151.

²⁹ J.Klengel, 1999, s.103 vd.77; J.Klinger, 2002, s.449; D.Grodek, 2008a, s.112.

döneminin kargaşalı süreci de dikkate alındığında, imparatorluk döneminin ilk dönem kralları tarafından, II.Hantili adının anılmamasının bilinçli bir tercih olması da değerlendirilebilir. Bu döneme ait kralların kronolojik sırasını ve adlarını bazı kurban listeleri, bağış belgeleri ve mühür baskılarından öğrenmekteyiz. Ancak kurban listelerinde adı geçmemekle birlikte II.Huzziya'dan sonra Muwatalli adında bir kişinin (KBo 16.25³⁰) kısa sürede olsa tahtta geçtiği belgelenmiştir.

Muwatalli adına rastlanan bir diğer tarihi içerikli fragmanda ise *Nerik* kent adına ve sonrasında da *:kulani(ya)- "tamamlamak, sona ermek; mükafatlandırmak"*³¹ fiiline rastlanılmaktadır. Metnin, I.Şuppiluliuma'nın icraatlarına ya da I/II.Tuthaliya'nın Annallarına ait olabileceği yönünde farklı görüşler de mevcuttur³². *Nerik* kenti ve Muwatalli adının birlikte geçmesi açısından önemli görünen metnin içeriği tam olarak anlaşılamamaktaysa da I.Şuppiluliuma'dan önceki bir dönemde gerçekleşmiş olaylar aktarılmış olmalıdır:

CTH 214.7 KUB 21.20³³

1 [nu]-za^mNIR.GÁL-iš x[

2 A-NA^{URU}Ne-ri-ik[

3 :ku-la-ni-wi₅ x[

4 GIM-an an-na-al[-

5 KUR.KUR^{HLA}e[-

1 [ve] bizzat Muwatalli x[

2 *Nerik* kentine[

3 (başarılı bir biçimde) bitireceğim/tamamlayacağım x[

---

³⁰ J.L.Miller, 2013, s.168-181.

³¹ CLL, s.106; HED (K), s.237; A.Ünal, 2016, s.290.

³² S.de Martino, 2005, s.293-294; B.Stavi, 2015, s.150-151.

³³ J.Klinger, 2002, s.449; S.de Martino, 2005, s.293.

4 eski/önce[ki ...] ...dığında[

5 memleketler x[

Bu dönem sonrasında *Nerik* ile ilgili belge-bilgileri daha da netleşmektedir.

I.Arnwanda ve Ašmunikal'in "*Arinna*'nın Güneş Tanrıçası'na Dua" metninde geçen ifadelerden *Nerik*, *Huršama*, *Kaštama*, *Šerišša*, *Himuwa*, *Taggašta*, *Kammama*, *Zalpuwa*, *Kapiruha*, *Hurna*, *Dankušna*, *Tapašawa*, *Tarukka*, *Ilaluha*, *Zihhana*, *Šipidduwa*, *Wašhaya*, *Patalliya* memleketlerinde Tanrıların hediyelerinin yağmalandığı, kült görevlilerinin esir/sürgün edildiği ve kült eşyalarının Kaška kabile topluluklarınca götürüldüğü, tapınaklarının ise tahrip edildiği anlaşılmaktadır:

CTH 375.1.A KUB 17.21+KBo 52.14+KBo 51.16+KBo 55.32³⁴

II

20' KUR^{URU} *Ne-ri-ig-ga-az* UR[U]r *Hu'-ur-ša-ma-az* K[UR^{UR}]Ur *Ka-a-aš'-ša-ma-az*

21' KUR^{URU} *Ši-e-ri-ša-az* KUR^{URU} *Hi-i-mu-wa-az* KUR^{rURU} [*Tág-ga-aš-ta-a*]z

22' KUR^{URU} *Ka-am-ma-ma-az* KUR^{URUr} *Za'-al-pu-u-wa-az* KUR^{URUr} *Ka-pi'-r[u]-'u-ha'-az*

23' KUR^{URU} *Hu-ur-na-az* KUR^{URU} *Da-an-ku-uš-na-az* KUR^{URU} *Ta-pa-š[a]-'wa-az'*

24' KUR^{URU} *Ta-ru-ug-ga-az* 'KUR^r URU *I-la-a-lu-u-ha-az* URU *Zi-ih-ha-na-'az'*

25' KUR^{URU} *Ši-pi-id-du-wa-'az'* KUR^{URU} *Wa-aš-ha-ya-az* KUR^{URU} *Pa-tal-li'-ya-'az'*

26' *nu ke-e-da-aš A-[(NA KUR.KUR^{HIA}) š]u-me-en-za-an ŠA <É^{HIA} DINGIR^{MEŠ}-KU-*

NU ku-e e-eš-ta na-at LÚ^{MEŠ} URU Ga-aš-ga ar-ha pi-ip-pi-ir nu šu-me-en-za-an

ŠA>³⁵ DINGIR^{MEŠ} ALAM^{MEŠ}

27' *ar-ha hu-u[l-le-er]*

II

---

³⁴ I.Singer, 2002: s.43-44; Y.Arikan, 2019, s.35; Ş.Bozgun, 2019, s.153.

³⁵ CTH 375.1.B KUB 31.124(+)KUB 48.28(+)KBo 53.10 II 10-12.

- 20' *Nerik* memleketinden, *Huršama*'dan, *Kaššama* m[emleketi]nden,
21' *Šeriša* memleketinden, *Himuwa* memleketinden, [*Taggašta*] memleketin[de]n,
22' *Kammama* memleketinden, *Zalpuwa* memleketinden, *Kapir[u]ha* memleketinden,
23' *Hurna* memleketinden, *Dankušna* memleketinden, *Tapas[ā]wa* memleketinden,
24' *Tarukka* memleketinden, *Ilaluha* memleketinden, *Zihhana* memleketinden,
25' *Šipidduwa* memleketinden, *Wašhaya* memleketinden, *Patalliya* memleketinden

---

26' bu memleketlerde sizin olan <tapınaklarınızı Kaška adamları(/halkı) yıktılar. Sizin>

Tanrılarınızın heykellerini

27' kır[dılar].

Eski Hitit dönemi ve öncesinde ayrıcalıklı bir kült kenti olan *Nerik*, Hitit merkezi yönetiminden yüzyıllarca uzak kaldığı süre içerisinde, Kuzey Anadolu'da bulunan diğer farklı kent tapınakları ile birlikte yerle bir edilmiş ve yağmalanmıştır. I.Arnuwanda ve eşi Ašmunikal bu durumdan en çok da *Nerik* memleketinin etkilendiğinden şikayet etmektedirler³⁶.

İmparatorluğun ilk dönemlerinden itibaren bölgede yine çeşitli askeri faaliyetlerin sürdürüldüğü anlaşılmaktadır. IV.Tuthaliya'ya ait olabilecek bir metinde, büyükbabası II.Muršili'nin yapmış olduğu seferlerin *Nerik*'e kadar uzanmış olabileceği görülmektedir:

CTH 214.2 KUB 31.14³⁷

6' A-B]I A-BI-YA ^mMur-ši-DINGIR^{LIM}-iš[

7' ša]r²-ku-uš LUGAL-uš e-eš-ta nu[

8']x pi-ya-an har-ta nu-za KUR[

9' ^{URU}N]e-ri-ig-ga-an-ma URU-an[

---

³⁶ V.Haas, 1994, s.594.

³⁷ V.Haas, 1970, s.8; P.Cornil-R.Lebrun, 1972, s.16.

10' -z]i ša-an-hi-eš-ki-it n[a-

11']x-it

6'] Babamın [babas]ı Muršili[

7' g]üçlü (bir) kraldı, ve[

8'] vermişti ve bizzat memleketi[

9'] fakat [**Ne**]rik kentini[

10']x sürekli soruşturdu/ara(ştır)dı x[

11']x

Yine III.Hattušili'ye ait metinlerde, babası II.Muršili ve ağabeyi II.Muwatalli'nin *Nerik* kentine gittiğine ve burada Tanrıların bayramlarını kutlamış olduğuna dair bilgiler yer almaktadır:

CTH 101.1 KUB 21.8³⁸

öy.II

x+1] ^mMur-ši-DINGIR^{LIM}

2' [LUGAL.GAL UR.SAG I-NA ^{URU}Ne-r]i-ik pa-it nu-za DINGIR^{LUM} i-[ya-at

3' [A-NA LÚ^{MEŠ} ^{URU}Ne-ri-ik HU]L-lu Ú-UL ták-ke-e-eš-ta

4' [A.ŠÀ A.GÀR^{HI.A}-ma-aš ^{GIŠ}GEŠTIN^{HI.}]A ^{GIŠ}KIRI₆^{HI.A}-ya :hu-u-wa-an-ta-at-la-a-it

5' [KUR.KUR^{HI.A}-ma-aš-ma-aš] kat-ta ar-ha har-ga-nu-ut

6' [^mMu-wa-at-ta-al-li LUGAL.]GAL UR.SAG I-NA ^{URU}Ne-ri-ik

7' [pa-it nu-za I-NA ^{URU}]Ne-ri-ik DINGIR^{LUM} i-ya-at ...

öy.II.

x+1] Muršili,

2' [Kahraman Büyük Kral, **Ner**]ik kentine gitti. Bizzat Tanrının (bayramını) ya[ptı.

3' [**Nerik**liler'e kötül]ük yapmadı/tasarlamadı.

4' [Ayrıca o tarla(ları), arazileri, bağ]ları ve bahçeleri bağışladı(/bıraktı).

³⁸ P.Cornil-R.Lebrun, 1972, s.15-30.

5' [Ancak onların memleketlerini] tamamen mahvetti.

6' Kahraman Büyük [Kral Muwatalli] *Nerik* kentine

7' [gitti. ve bizzat]*Nerik* [kentinde] Tanrının (bayramını) yaptı ...

Tawagalawa mektubu olarak bilinen ve bir Hitit kralı ile *Ahhiyawalı* bir kralın yazışmasında (KUB 14.3) geçen Piyamaradu şahıs adı ile yine bu metinden bildiğimiz *Iyalanda* yerleşim adının birlikte geçtiği tarihi içerikli bir fragmana göre, III.Hattuşili ile yakından ilgili *Nerik* kentinden bahsedilmektedir. Mektup II.Murşili, II.Muwatalli ya da III.Hattuşili dönemine tarihlendirilmesi hususunda tartışmalıdır. İçeriği tam olarak anlaşılmasada mektupta *Nerik* kenti meselesi^(?) ile ilgili bilgiler aktarılmaktadır:

CTH 214.8 KBo 27.4(+)³⁹KBo 27.3³⁹

x+1]x-ar²-x[

2']x-an É^{MEŠ} x[

3' -]x-ka/INIM^(?) URU*Ne-r[i-ik*

4' *Ku-pa-]an-da-^DLAMMA-y[a*

5']e-ep-ta EGIR-[an²

6' EGIR-an] *ti-ya-at* LUGAL KUR [

7' *Pi-ya-ma-r]a-du-uš* KUR^{URU} *I-y[a-la-an-da*

8'] *ar-ha wa-ar-n[u-ut^(?)*

9'] KUR^{URU} *Pi-ta[-*

10'] EGIR-ŠU-ya *ku-ru-[ur*

x+1] x [

2']x tapınaklar x[

3'] *Ner[ik]* kenti meselesi^(?) [

4' v]e [Kup]anta-Kurunta[

³⁹ I.Singer, 1983, s.209; M.Popko, 1984, s.201.

5'] tuttu. Sonra^(?)[
6']destekledi. ... memleketi kralı [
7' Piyamar]adu *Iy[alanda]* memleketi [
8'] tamamen yaktı^(?)
9'] *Píta[-...]* memleketi [
10'] ve onun arkasında düşm[an

Tüm bu belge-bilgileri ve içerikleri değerlendirildiğinde bölgeye düzenlenen çok sayıda askeri seferler, Hitit krallığı için *Nerik* kentinin yeniden ele geçirilmesinin politik, dini ve ideolojik bir önemi olduğunu göstermektedir.

Her ne kadar birçok Hitit kralı tarafından kent ve yakın bölgesine gidilebilmişse de kentin yeniden hakimiyet altına alınarak inşa süreci ve kült uygulamalarındaki yeniliğin başlangıcı tamamen III.Hattuşili döneminde mümkün olmuştur.

III.Hattuşili, Yukarı Memleketi "bölgesel kral" olarak yönettiğinde ve sonrasında "Büyük Kral" olarak tahtta geçtiğinde düzenlemiş olduğu seferlerle imparatorluğun kuzey sınırlarını yeniden yapılandırmıştır.

Bölgede bazı düzenlemeler gerçekleştirmiş olan III.Hattuşili'nin ağabeyinin ölmesi ile Hatti memleketi için yeni bir taht mücadelesi ortaya çıkmıştır. III.Hattuşili, Urhi-Teşup'un tahtta çıkması ile birlikte kendi yönetimi altında olan Yukarı Memleket'in kentlerinin ve özellikle de *Hakmiš* ile *Nerik*'in kendisinden alınmasına dayanamayarak savaş açtığını aktarmaktadır:

CTH 81.A 1304/u+1683/u+1956/u+KUB 1.1+KUB 19.60+KUB 19.61+KUB
26.44+KUB 19.66+KUB 26.46+KUB 19.66+KUB 26.46+KUB 19.63+KUB 19.62⁴⁰

III

61 ... *nu ŠA [(ŠEŠ-YA)]*

---

⁴⁰ H.Otten, 1981, s.22vd.

62 [(*na-ak-ki-ya-an-ni ha-an-da-aš*)] *Ú-UL ma-an-qa DÙ-nu-un*[*n(u I-NA MU 7^{KAM}*
da-hu-ši-ya-ah-ha)]

63 [(*a-pa-a-aš-ma-mu har-kán-na*)] *IŠ-TU INIM DINGIR*[(^{LIM} *Ù IŠ-TU INIM LÚ ša-*
an-ah-ta)]

64 [(*nu-mu-kán* ^{URU} *Ha-ak-piš-ša-an*) ^U ^{RU} *Ne-ri-ik-ka*][(-*an-na ar-ha da-a-aš*)]

65 [(*nu Ú-UL nam-ma da-hu-ši-ya-ah-ha nu-u*)]*š-ši k*[(*u-ru-ri-ya-ah-hu-u*)]*n*

III

61 ... ve [(ağabeyime)]

62 [(duyduğum saygıya sadık olduğumdan)] bir şey yapmadım, [v(e 7 yıl dayandım)].

63 [(Fakat o)] Tanrının buyruğu [(ve insanların sözü üzerine beni yok etmeye çalıştı)].

64 [(*Hakpiš*'i) ve *Nerik*'i de (benden aldı)].

65 [(Artık dayanamadım ve)] ona s[(avaş açtı)]m.

Hititler kuzey bölgelerde (talana/yağmaya gelen) Kaška kabile topluluklarına karşı, sürekli düzenlenen seferler ile önlemler almaya çalışmış ancak bu "tahrip edici ve hızlı askeri seferler" genellikle kısa süreli/geçici çözümler getirmiştir. Diğer krallardan farklı olarak, III.Hattuşili *Nerik* kenti gibi yitirilmiş bölgeleri kalıcı olarak Hitit hakimiyetine almış ve topraklarını genişletebilmiştir. *Nerik* kentinin doğrudan ya da dolaylı olarak fethine işaret ettiği düşünülen⁴¹ III.Hattuşili'ye ait askeri seferlerin aktarıldığı iki farklı fal metni (KUB 5.1+KUB 52.65; KUB 40.106)⁴² ile III.Hattuşili dönemine ait olup olmadığı belirsiz ancak yine bölgeye düzenlenen bir seferden bahsedilmiş olması muhtemel bir fragman (CTH 215 KBo 50.172⁴³) kentin ve yakın çevresinin geri alınması ile ilgili detaylı bilgiler içermektedir.

⁴¹ A.Ünal, 1974 (2), s.130.

⁴² A.Ünal, 1974 (2), s.40-93; R.H.Beal, 1999, s.41-54; Ş.Bozgun, 2019, s.152vd.

⁴³ D.Groddek, 2008c, s.120.

Bu askeri seferlerden sonra ise Hitit hakimiyetinin kalıcı olabilmesi için Hitit unsurlarının bölgeye yerleştirilmesi gerekliliği ortaya çıkmış ve bu yönde bir politika izlenmiştir. Bölgede düzenlenen seferlerle *Nerik* kentinin ele geçirilmesinde III.Hattušili'nin oynadığı rol, krallığın bundan sonraki sürecinde oldukça iyi kullanılan bir propaganda aracına dönüştürülmüştür:

CTH 215 KUB 56.14⁴⁴

ay.IV

1 [n]u^{MUNUS}UMMEDA ku-iš MUNUS.LUGAL^fKi-lu-uš-hé-pa-an-na

2 [š]al-la-nu-uš-ki-it nu-wa-ra-aš im-ma EGIR-pa ma-a-an

3 TI-eš-ta nu-wa-ra-aš-mu a-wa-an GAM ki-ša-at

4 nu-wa-mu me-mi-iš-ki-iz-zi ki-i-wa GIM-an šu-uh-ha-an

5 ha-me-eš-ha-an-da-za wa-ar-hu-i :hi-iš-ta-ra-an-[y]a-wa-ra-at

6 šu-me-eš-ša-wa ŠA KUR^{URU}Ne-ri-ik PÁT-TÍ QA-TAM-MA

7 a-še-ša-nu-ut-te-ni nu-wa-ra-at QA-TAM-MA u-ša-an-ta-ra-i

8 ka-ru-ú-i-li-iš-wa ku-i-e-eš LUGAL^{MEŠ}e-šir

9 nu-wa PA-NI^{DU}^{URU}Ne-ri-ik ku-iš-ša ku-it-ta

10 [wa]-aš-ta-an har-ta nu-wa-ra-aš-za pí-ra-an ar-ha

11 [tar-na-a]n har-ta nu-wa^{URU}Ne-ri-ik-ka₄ EGIR-pa Ú-UL

12 [ku-iš-ki e]-ep-ta^{DU}UTU^{ŠI}-ma-wa PA-NI^{DU}^{URU}Ne-ri-ik a-aš-ši-an-za

13 [nu-wa A-NA^D]U^{URU}Ne-ri-ik pí-ra-an EGIR-pa tar-na-aš

14 [^{URU}Ne-ri-i]k-ka₄-an EGIR-pa e-ep-ta

15]x x[

ay.IV

1-2 Kraliçe ve Kilušhepa'yı [b]üyüten(/yetiştiren) (çocuk) bakıcısı, o her nasılsa/bir

biçimde tekrar

⁴⁴ J.Roos, 1985-1986, s.81; J.Roos, 2007, s.240; CHD (Š): 87; J.Tischler, 2016, s.19.

- 3 hayattaydı, ve o beni(m) yanımda oldu/ortaya çıktı.
- 4 Bana (şöyle) söylüyor(du): "bu çatı/dam
- 5 ilkbaharda çalı çırpı kaplandığında ve :*hištara*"('dır),
- 6 ve siz *Nerik* memleketi bölgesinde aynı şekilde
- 7 yerleşeceksiniz ve onlar aynı şekilde bereketli/gebe (olacaklar).
- 8 Önceden kral olanlar
- 9 ve *Nerik*'in Fırtına Tanrısı huzurunda
- 10 [gü]nah işlemiş(ler)di. O bizzat
- 11 [uzak]laşmıştı ve *Nerik* kentini
- 12 [hiç kimse tu]t(a)madı/alamadı. Ben Majeste ise *Nerik*'in Fırtına Tanrısının
huzurunda sevilmiş(ti).
- 13 *Nerik*'in Fırtına [Tanrısı] (ona) izin verdi.
- 14 [*Ner*]ik kentini geri tuttu/aldı.

III.Hattuşili'ye ait, babasının ve büyükbabasının seferleri ile ilgili bir metin, I.Şuppiluliuma, II.Arnuwanda, II.Murşili, II.Muwatalli, Urhi-Teşup ile kendi krallık dönemine dair tarihsel bilgiler içermekte ve III.Hattuşili'nin "Büyük Kral" olarak gerçekleştirdiği faaliyetlere değinmektedir. Ayrıca metinde Prens Tuthaliya'nın askeri deneyimleri, güçlü bir askeri lider olarak özellikle yüceltilmekte ve ondan övgüyle bahsedilmektedir⁴⁵. III.Hattuşili aslında kendi için kullanmış olduğu *Nerik*'in fethi propagandasını oğlu IV.Tuthaliya için de kullanarak onun bölgede yürüttüğü faaliyetlerde başarısını ve dolayısıyla *Nerik* kenti rahipliğini hak ettiğini göstermek istemiştir. Sonrasında ise o oğlunu *Nerik* Fırtına Tanrısının Rahibi olarak atamıştır⁴⁶:

⁴⁵ R.H.Beal, 1992, s.337; T.Bryce, 2005, 472; Ph.H.J.Houwink ten Cate, 1992, s.257-258.

⁴⁶ CTH 386 KUB 36.90+Bo 10317 (öy.15') *lu-uk-kat-ta<<-aš>>-kán UD^{KAM}-ti^mDu-ut-ha-li-ya-an* (16') *tu-e-da-aš a-aš-ši-ya-an-ta-aš pé-e-da-aš* (17') ^{URU}*Ha-ak-miš*

III

20]^{URU}Ha-[at[?]-t]i x[ ]

21 n[u EG]IR-an-ta kat[?]-ta[?][

22 n[u ^{UR}]U^UNe-ri-ik-ka₄-an [

23]-ha-ši-ra-an-zi ^{URU}Ša[-

24 na-aš-za ar-kam-ma-na-li-uš[

25 GU₄^{MEŠ} te-eš-ke-er KUR ^{URU}Ha-ti-e[n-zu-wa-mu ku-u-ru-ur[?]]

26 e-eš-ta am-me-la-an ^{GIŠ}TUKUL-iš Ú-UL [GUL-ah-ta[?]]

27 nu ^mDu-ut-ha-li-ya-an ŠA MU 12^{KAM} [

28 nu ^{URU}Hu-mi-in-ti-eš-qa-an ^{URU}Šu[?]-hu-pu[-

29 GUL-ah-ta nu-za-kán ÉRIN^{MEŠ} NA-RA-RI^{HLA} a-x[

30 na-aš hu-u-ul-li-ya-at nu ^{URU}Ha-ti-en-z[u-wa-an tar-ah-ta[?]]

III

20] Hat[ti] x [

21 v[e ar]dından aşığ[?][

22 v[e] **Nerik** [k]entini [

23]...lar Ša[-]kenti [

24 ve onlar bizzat vergi ile yükümlü [

25 sığırları koyuyorlardı. *Haten*[zuwa memleketi bana düşman^(?)]

---

^{URU}Ne-ri-ik AŠ-ŠUM ^{LÚ}SANGA-UT-TIM (18') iš-kán-ʿzi' ... (öy.15') Ertesi gün Tuthaliya'yı, (16') senin sevgili yerlerin (17') *Hakmiš* (ve) *Nerik*'te rahipliğe seçecekler ..., V.Haas, 1970, s.175-183; R.Lebrun, 1980, s.363-365, 369-370; I.Singer, 2002, s.106-107; E.Rieken et al. (ed.), hethiter.net/: CTH 386.1 (Expl. A, 10.06.2015).

⁴⁷ K.K.Riemschneider, 1962, s.117.

26 idi. Onu benim silahımla [saldır]ma[dı]/[vur]ma[dı[?]].

27 ve Tuthaliya'yı 12.yılda[

28 ve *Humintešqa* kentini, *Šu[?]hupu*[ ] kentini

29 saldırdı/vurdu ve bizzat yardımcı askerler x[

30 ve o çevresini sardı ve *Hatenz[uwa]* kentini [yendi[?]].

Nerik kentinin tarihsel sürecinde, Kaška kabile topluluklarınca işgal edilmesi aynı zamanda *Hakmiš* memleketinin de kaderini belirlemiş ve *Nerik*'in Fırtına Tanrısının kültü, I.Arnuwanda ve Ašmunikal'in dualarında aktarıldığı gibi idare merkezine daha yakın olan *Hakmiš*'e taşınmıştır⁴⁸.

Metinlerde Eski krallığın ilk dönemlerinden itibaren görülen *Hakmiš*, bu özel kült merkezi olma konumunu *Nerik*'in Kaška kabile topluluklarınca işgaline borçludur. *Nerik* kentine ait kült uygulamaları, yeni bir kült merkezi olarak uzun bir süre *Hakmiš*'te⁴⁹ sürdürülmüştür. Uzun yıllar Hitit hakimiyet alanının dışında kalan *Nerik*'in, yeniden inşa sürecinde, bazı ritüel uygulamalarının değişikliğe uğramış olması kaçınılmaz⁵⁰ olsa da Hititler'in kült uygulamalarındaki pratik yaklaşımları Kaşkalar'ın işgali süresince *Nerik* kültürünün, *Hakmiš*'te devamlılığını sağlamıştır (KUB 28.80 ay.IV x+1-11')⁵¹.

Hakmiš'te, *Nerik*'in Fırtına Tanrısının kültürünün devam ettirilmesinin sebebi ona coğrafi açıdan en yakın, onun özelliklerini nispeten taşımasından kaynaklanmış ve ekonomik boyutuyla da ön plana çıkmış olmasıdır. Kaška memleketlerine yakın olsada *Hakmiš*, *Nerik* Fırtına Tanrısının kült merkezi olarak seçilmiş ve oldukça uzun bir süre

---

⁴⁸ A.Archi, 2005, s.24.

⁴⁹ J.Garstang, 1942, s.452; J.Garstang-O.R.Gurney, 1959, s.18; G.F.del Monte-J.Tischler, 1978, s.65vd.; G.F.del Monte, 1992, 22vd.; M.Alparslan, 2010, s.29vd..

⁵⁰ P.Taracha, 2009, s.104.

⁵¹ C.Kühne-H.Otten, 1971: s.27; A.Taggar-Cohen, 2006, s.233vd.; A.Ünal, 2014, s.331.

Nerik Tanrularına ev sahipliği yapmıştır. *Nerik*'e coğrafi olarak en yakın ve onun özelliklerinden bazılarını taşıması gereken⁵² *Hakmiš* önemini giderek artırmıştır. *Nerik*'in kültürünün *Hakmiš*'e taşınmasının sebebi iki farklı metinde şöyle açıklanmaktadır:

CTH 375.1.A KUB 17.21+KBo 52.14+KBo 51.16+KBo 55.32⁵³

IV

5 nu ú-e-eš DINGIR^{MEŠ}-aš ku-it na-[ah-ha-an-t]e-eš nu DINGIR^{MEŠ}-aš A-NA

EZEN₄^{HIA}

6 EGIR-an-pát ar-wa-aš-ta KUR^{URU}Ne-ri-ig-ga-ma-az

7 LÚ^{MEŠ}URU^{URU}Ga-aš-ga ku-it da-a-an har-kán-zi ú-e-ša

8 A-NA^{DIM}URU^{URU}Ne-ri-ik Û A-NA DINGIR^{MEŠ}URU^{URU}Ne-ri-ik

9 SÍSKUR^{HIA}UR^UHa-at-tu-ša-az^{URU}Ha-ak-mi-iš-ši

10 up-pí-[(iš-ga-u)]-e-ni ...

IV

20 nu I-NA KUR^{URU}Ha^ˆ-ak-mi-^ˆiš^ˆ-ša KASKAL^{HIA}-TIM ap-pa-an-zi

21 nu A-NA^{DIM}URU^{URU}Ne-ri-^ˆik^ˆ ku-it ^ˆSÍSKUR^ˆ NINDA.GUR₄.RA^{HIA}

22^{DUG}iš-pa-an-t[u]-uz-zi GU₄^{HIA}UDU^{HIA}up-pí-ú-[e-ni]

23 na-at LÚ^{MEŠ}UR^U[U]Ga-aš-ga KASKAL-ši ša-ru-u-wa-an-z[i]

24 na-at A-NA^{DIM}URU^{URU}Ne-ri-ik ta-ra-u-wa-x[

25 Û-UL ar-nu-an-zi

IV

5 ve biz Tanrulara sa[ygıl]ı olduğumuzdan Tanruların söz konusu bayramlarına

6 devamlı saygı/özen gösteriyoruz. Fakat *Nerik* memleketini

⁵² M.Alparslan, 2010, s.29vd.; A.Ünal, 2014, s.329, s.332.

⁵³ I.Singer, 2002, s.43.

7 Kaşkalar almış/tutmuş olduklarından biz
8 *Nerik*'in Fırtına Tanrısı ve *Nerik*'in Tanrılarına
9 kurbanları] *Hattuša*'dan *Hakmiš* kentine
10 gönde[(rece)]ğiz ...

IV

20 *Hakmiš* memleketinde yolları tutarlar.
21 *Nerik*'in Fırtına Tanrısına, kurban (olarak) gönderdiğ[imiz] somun ekmekleri,
22 *išpant*[u]zzi-kaplarını, sığırları, koyunları
23 ve onları Kaşkalar yolda yağmalarla[r.
24 ve onları *Nerik*'in Fırtına Tanrısına x[
25 sevk etmezler.

CTH 737 KUB 28.80⁵⁴

4' *ma-a-an ku-u-ru-ra-aš* MU^{HL.A}-*aš*
5' EZEN₄ ^{URU}*Ne-ri-ik* [^URU] *Ha-ak-ka₄-mi-iš-ši*
6' *iš-šu-wa-an da-i-e-er nu* LÚ^DIM
7' ^{LÚ}GUDU₁₂ ^{URU}*Ne-ri-ik-ga-az a[r-h]a*[?]
8' *ú-e-ir nu-kán ki-i ma-al-[te-eš]-ša[r]*
9' *a-pé-e-da-aš da-a-e-ir ...*
4' Düşman (tehlikesi ile dolu) yıllarda
5' *Nerik* bayramını *Hakmiš*'te
6' kutlanmaya başladıklarında, Fırtına Tanrısının Rahibi
7' (ile) GUDU-Rahibi *Nerik* kentinden
8' geldiler ve bu (tablette sözü edilen) ayini (artık)

⁵⁴ C.Kühne-H.Otten, 1971, s.27; A.Taggar-Cohen, 2006, s.233-234; A.Ünal, 2014, s.331.

9' orada icra etmeye başladılar ...

Nerik'in işgalinde, onun kült uygulamalarını gerçekleştiren rahiplerin de *Hakmiš*'e gitmek zorunda kaldıkları açıktır. I.Arnwanda-Ašmunikal çiftinin dua metnine göre gönderilen hediyeler, Kaška kabile toplulukları tarafından sürekli olarak yağmalanmakta, bu ritüellerde yer alan görevliler ise esir alınmaktadır.

Aslında *Nerik* kültürünün *Hakmiš*'e zorunlu olarak taşınmasından çok önceleri, Hitit krallığının ilk dönemlerinden itibaren *Hakmiš*'in bölgede stratejik bir konumda ve buna bağlı olarak da yerel bir krallık olduğu anlaşılmaktadır. Kent adına Eski Asurca kaynaklarda henüz rastlanılmadığından konumu itibariyle Hitit dönemi ile önem kazandığı ve sonrasında ise *Nerik*'in Kaška kabile toplulukları tarafından işgali ile de dini açıdan özel bir konuma kavuştuğu görülmektedir.

Hititçe çiviyazılı belge-bilgileri dikkate alındığında Hitit-Hurri mücadelesini konu alan bir metin *Hakmiš* kent adının geçtiği ilk yazılı bilgileri içermektedir. I.Hattušili/I.Muršili'nin dönemine tarihlendirilen metinde, *Šanahuitta*, *Hakmiš* ve *Hattena* kent adları birlikte anılmaktadır. Söz konusu seferde hedef olan bu kentler *Hakmiš* ile birlikte *Hattuša*'nın kuzeyinde yer almaktadır⁵⁵:

CTH 13.I.A KBo 3.46+KUB 26.75⁵⁶

ay.III

43]^{URU}Ša-na-ah-hu-it-ta-an

44]x A-NA^{URU}Ha-ak-[miš]-ša pa-it

⁵⁵ S.de Martino, 2003, s.149; A.Kempinski-S. Košak, 1982, s.89vd.

⁵⁶ Metnin I.Hattušili ya da I.Muršili'ye tarihlendirilmesi ile ilgili olarak farklı görüşler hk. A.Kempinski-S.Košak, 1982, s.87vd.; https://www.hethport.uni-wuerzburg.de/hetkonk/hetkonk_abfrage.php?c=13; S.de Martino, 2003, s.149; Kent adının yazımında "-miš" hecesinin eksikliğinden literatürde gözden kaçmıştır, M.Alparslan, 2010, s.31.

45]x-aš^{URU} *Ha-at-te-na-aš pár-še-er*

46 h]u-šu-e-wa-ni

47 -]ni^{URU} *Ša-na-ah-hu-it-ta-an*

48]^{LÚ}KÚR-ni *za-ah-hi-ya-at-[ta]*

ay.III

43]*Šanahuitta* kentini

44]x **Hak[miš]** kentine gitti.

45]x *Hattena* kentine kaçtılar.

46 ha]yattayız^(?).

47]x *Šanahuitta* kentini

48]düşmana (karşı) savaşt[ıllar].

Hitit krallığının ilk dönemlerine tarihlendirilen bu metnin yanı sıra duktusu ile Hitit imparatorluk döneminin sonuna tarihlendirilen ancak Eski krallığın ilk dönemleri hakkında bilgi veren Hitit kral listelerinde Labarna (/I.Hattušili), I.Muršili, Pimpira ve Huzziya'dan sonra "**Hakmiš**li Huzziya"ya bir sığır ve bir koyunun kurban olarak sunulduğu görülmektedir:

CTH 661.1 KUB 36.120⁵⁷

öy.I

2' [A-NA^m *La-ba-a*]r-na 1 GU₄ 1 UDU Q[A-TAM-MA

3' A-NA^f *Kad-d'u-ši-i* 1 GU₄ 1 UDU QA-TAM-MA

4' A-NA^m *Mur-ši-li* 1 GU₄ 1 UDU QA-TAM-MA

5' A-NA^f *Ka-a-li* 1 GU₄ 1 UDU QA-TAM-MA

⁵⁷ CTH 661.2 KUB 11.11(+KUB 11.4 (3') A-NA^f *Ta-wa-an-na-a*[n (4') A-NA^m *La-ba-ar-n*[a (5') A-NA^f *Kad-du-ši-i* [(6') A-NA^m *Mur-ši-DINGIR*^{LIM} m_x (7') A-NA^m *Pi-im-pi-*[(8') [L]Ú^{URU} *Ha-a*[k-; H.Otten, 1968, s.122; Gilan, 2014, s.89; A.Ünal, 2014, s.331.

6' A-NA ^mPi-im-pi-ra 1 GU₄ QA-TAM-MA

7' A-NA ^mHu-uz-zi-ya LÚ ^{URU}Ha-ak-mi-eš-ša

8' [1] GU₄ 1 UDU QA-TAM-MA

öy.I

2' [Laba]rna[ya] ay[nı şekilde] 1 sığır 1 koyun,

3' Kadduši'ye aynı şekilde 1 sığır 1 koyun,

4' Muršili'ye aynı şekilde 1 sığır 1 koyun,

5' Kāli'ye aynı şekilde 1 sığır 1 koyun,

6' Pimpira'ya aynı şekilde 1 sığır,

7' **Hakmiš**li adam Huzziya'ya

8' aynı şekilde [1] sığır 1 koyun ...

Bu durum Hitit krallığının öncesinde ve onun ilk yıllarında henüz merkezi bir Hitit yönetiminin tam da geliştiril(e)mediği dönemlerde, *Hakmiš*'te yerel bir krallığın var olduğunu göstermektedir⁵⁸. Eski Hitit döneminde *Hakmiš*'in kralı ise Huzziya'dır⁵⁹. Bundan yüzyıllar sonra III.Hattušili'nin de Yukarı Memleketin yönetimini ele aldığı anda kendisini *Hakmiš* kralı olarak anması söz konusu geleneğin bir devamı olarak görülmelidir.

I.Arnüwanda ve Ašmunikal çiftine ait Kaška kabile toplulukları ile yapılan bir anlaşma ile *Arinna*'nın Güneş Tanrıçasına dua metinlerinde *Hakmiš* kent adı geçmektedir.

CTH 139.1.A KUB 40.36(+)KUB 26.6(+)KUB 23.78b(+)Bo 5899(+)UBT

151+KBo 50.67⁶⁰

⁵⁸ A.Ünal, 2014, s.331.

⁵⁹ M.Alparslan, 2010, s.33 ve dn.19.

⁶⁰ E.von Schuler, 1965, s.111; *Dupl.* CTH 139.1.B KBo 8.35 II 36' ^{URU}Ha-ak-]mi-iš-ša-
ya[?]-wa az-za-an-za.

II

34 ^{URU}*Ka-pí-ru-ha-aš* ^{URU}*T[a[?]-* QA-TAM-M(A-pát)

35 20 ÉRIN^{MEŠ} *kat-ta-an d[(a-i-e-er)*

36 KUR ^{URU}*Ha-ak-m[i]-š[i*

II

34 *Kapíruha* kenti, *T[a[?]-...]* kenti [aynı şeki(İde)]

20 20 *yaya askeri ye[(rleştirdiler).*

36 *Hakm[i]š* memleketine[

Söz konusu antlaşma metninde *Hakmiš* ile ilgili bölümün kırık olmasından dolayı fazla bir bilgi edinilmesede I.Arnuwanda ve Ašmunikal çiftinin dualarında *Nerik* kültünün *Hakmiš*'e taşındığı belirtilmektedir:

CTH 375.1.A. KUB 17.21+KBo 52.14+KBo 51.16+KBo 55.32⁶¹

IV

5 *nu ú-e-eš* DINGIR^{MEŠ}-*aš ku-it na-[ah-ha-an-t]e-eš nu* DINGIR^{MEŠ}-*aš A-NA*

EZEN₄^{HI.A}

6 EGIR-*an-pát ar-wa-aš-ta* KUR^{URU}*Ne`-ri-ig-ga-ma-az*

7 LÚ^{MEŠ} U^{RU}*[G]a-aš-ga ku-it da-a-an har-kán-zi ú-e-ša*

8 A-NA^{DU} ^{URU}*Ne-ri-ik* Û A-NA DINGIR^{MEŠ} ^{URU}*Ne-ri-ik*

9 SÍŠ[KUR^{HI.A} UR^U] *Ha-at-tu-ša-az* ^{URU}*Ha-ak-mi-iš-ši*

10 *up-pí[(-iš-ga-u)-]e-ni ...*

IV

5 ve biz Tanrılara sa[ygıl]ı olduğumuzdan Tanrıların söz konusu bayramlarına

6 devamlı saygı/özen gösteriyoruz. Fakat *Nerik* memleketini

7 Kaşkalar almış/tutmuş olduklarından biz

8 *Nerik*'in Fırtına Tanrısı ve *Nerik*'in Tanrılarına

⁶¹ I.Singer, 2002, s.43.

9 kurbanları] *Hattuša'*dan ***Hakmiš*** kentine

10 gönde[(rece)]ğiz ...

Alacahöyük'te bulunan bir mektup fragmanında ise *Hakmiš* memleketi ile ilgili Zuwa şahıs adı geçmektedir. Orta Hitit dönemine^(?) tarihlendirilen bu mektup, adı belirlenemeyen bir Hitit kralının, *Hakmiš* memleketine bir ordu sevk etmesi ile ilgilidir:

CTH 209 ABoT 1.64⁶²

x+1]x x[

2']x MA-H[AR

3' ^DUTU^{ŠI}-na-aš[

4' ki-iš-ša-an[

5' ^mZu-wa-a-an⁶³ ^mx[

6' I-[N]A KUR ^{URU}Ha-a[k-mi-iš[?]

7' nu-wa-ra-aš-kán

8' [na-aš-]ta tu-uz-zi-i[n

x+1]x x[

2']x huzu[runda

3' Majeste biz[

4' şöyle[

---

⁶² A.Hagenbuchner, 1989, s.236.

⁶³ İmparatorluk döneminde Zuwa adına, III.Hattušili'nin bir habercisi ya da görevlisi olarak rastlanılmaktadır. Zuwa bir Hitit kralının gönderdiği mektubun alıcısı (KBo 8.21) ve Hattušili'nin II.Ramses'e gönderdiği haberci (KBo 7.11) olarak geçer. Nişantepe mühründe AURIGA, *KARTAPPU* olabilir, I.Singer, 1983, s.21-23, ve KUB 13.35+ III 41-44, ^{LÚ}DUGUD, HKM 99 öy.6; HKM 103 öy.11; ^{LÚ}IŠ.GUŠKIN HKM 107 7 ve KUB 38.37 görülmektedir. Zuwa adı ile ilgili olarak bkz., S.Gordin, 2010, s.165-166.

5' Zuwa'yı x[

6' *Ha[kmiš[?]]* memleketin[d]e [

7' ve o

8' [ve son]ra orduy[u

Ortaköy metinleri arasında Zuwa adlı bir görevlinin kralla yazışma örneği (Or 90/800⁶⁴) bulunması, ilgili metnin II./III.Tuthaliya dönemine tarihlendirilmesine katkı sağlayabilir. *Hakmiš* kenti hakkında bilgi veren Zuwa adlı bu görevli ile Ortaköy metinlerinde kral ile yazışan görevlinin aynı olduğu düşünüldüğünde ve Ortaköy'de bulunan diğer bir mektupta; "*Majeste şöyle (söyler): Šapinuvalı [Kunu]wa[?]'ya söyle!, İşte/bak! Zuzzuhha, Hakmiš kentinden düşman konusunu bana yazdı⁶⁵*", bilgisi dikkate alındığında, Kaška kabile topluluklarının kentin yakın çevresine kadar ilerlemiş olduğu anlaşılmaktadır. II./III.Tuthaliya'nın oğlu I.Šuppiluliuma zamanında aktarılan bazı bilgiler bu metin bilgilerini doğrular niteliktedir. I.Šuppiluliuma zamanında *Hakmiš* memleketine bir saldırı olduğu anlaşılmaktadır:

CTH 40.III.a).5.A. KBo 14.42⁶⁶

⁶⁴ H.A.Hoffner, 2009, s.258.

⁶⁵ A.Süel, 1995, s.278.

⁶⁶ G.F.del Monte, 2009, s.55; krş. 4' KUR U^{RU}*Ha-ak-pi-iš-ša wa-a[l-ak-zi* (Ph.H.J.Houwink ten Cate, 1966, s.27); 6' URU_{x-x}]-*pa-at-ha-aš URU**Ták-ku-up-ta-aš[-* *ša* (Ph.H.J.Houwink ten Cate, 1966, s.27). KUB 19.22 4-11//KBo 14.42 12vd. ile paraleldir (G.F.del Monte, 2009, s.47, 55); Ph.H.J.Houwink ten Cate, 1966, s.27vd.; KBo 14.42 II 8 ve 12. satırlarında geçen *A-BU-YA* "babam" ve II.Muršili'nin (ayrıntılı yıllıklarında) krallığının başında öldüğünü bildiğimiz Hannutti'den bahsedilmektedir. Hannuti diğer metinlerde Aşağı Memleketin geleneksel yöneticisi olarak geçer (KUB 19.29 IV 11-12) bkz.Goetze, 1967, s.18-19; Ph.H.J.Houwink ten Cate, 1966, s.27.

öy.

2' *an-d*]a *ha-at-ke-eš-š*[*a-nu-ut*

3' Š]A KUR ^{URU}*Ha-ak-pí-iš-š*[*a*

4']^{URU}*Ha-ak-pí-iš-ša* *wa-a*[*l-ah-hi-ir*

5']*ta-ma-aš-zi nu-kán* ^{URU}*Ha-a*[*k²-pí-iš*

6' ^{URU}*Ha*]-*pa-at-ha-aš* ^{URU}*Ták-ku-up-ta-aš*

7'] *a-aš-šir*

öy.

2'] sıkışt[ırdı]/kuşat[tı]/(etrafını sardı).

3'] **Hakpiš** memleketin[in

4'] **Hakpiš**'e sald[ırdılar],

5'] baskı kurar ve **Hak**[**piš**²] kenti [

6' *Ha*]patha, *Takupta* kentleri

7'] kaldılar.

Hakmiš civarında yapılan bu savaşın detayları metin kırık olduğundan anlaşılamamaktadır. *Hakmiš* ve ona yakın yerleşimlere saldırılar düzenleyen, Kaška kabile topluluklarının bu kentlerde baskılar kurduğu anlaşılırsa kentlin herhangi bir biçimde Hitit hakimiyetinden çıkıp çıkmadığı ise belirsiz kalmaktadır. II./III.Tuthaliya ve I.Šuppiluliuma zamanında gerçekleşen bu karşılaşmalarda Hitit imparatorluğunun başarılı bir genişleme politikası izlediği I.Šuppiluliuma'nın *Nerik* yakınlarına kadar gittiğini bildirmesi ile anlaşılmaktadır.

Ancak *Hakmiš* bölgesinde bir savaşın olduğu, getirilen kültlerin hiç olmazsa belli bir zaman tehlikede bulunduğu ve kentlin fethedilmiş olabileceği de düşünülmektedir⁶⁷. Bu hususu destekleyen, göndericisinin ve alıcısının yazıldığı kısımları kırık olan bir mektup fragmanında, *Hakmiš* kenti ile ilgili olarak *karū karp-*

⁶⁷ M.Alparslan, 2010, s.32.

fiili kullanılmaktadır. Mektubu gönderen olasılıkla (s.7'e göre) "Majeste"dir. III.Hattušili'nin kenti ele geçirdiğinden bahsettiği mektubun, bir vasal devlet ile ya da bağımsız prensle kral arasındaki bir yazışma olabileceği de değerlendirilmektedir:

CTH 209 KBo 18.22⁶⁸

öy.

- 1 [UM-MA^DUTU^{ŠI} (LUGAL.GAL)-MA A-NA]x QI-BI-MA
- 2 [ka-a-ša MA-HAR^DUTU^{ŠI} (LUGAL.GAL)] da-pi-[an SI]G₅-in
- 3 [. . . . . (. . .)]x ku-e-da-ni UD^{KAM} pa-ra-a ne-eh-hu-un
- 4 [. . . (. . .) ki-e-da-ni UD[?]]^{KAM URU} Ha-at-tu-ši še-eš-zi
- 5 [. . . . . (. . .) n]u-za-kán^{URU} **Ha-ak-piš-an-na** ka-ru-ú kar-pu-un

öy.

- 1 [(Büyük Kral) Majeste, x'e] (şöyle) söyler!
- 2 [İşte/bak! (Büyük Kral) Majeste huzurunda her[şey i]yi,
- 3] x ... o gün sevk ettim[,
- 4 ...] Hattuša'da kaldığı [gün,
- 5 ... v]e bizzat öncesinde **Hakmiš** kentine de el koydum/aldım.

II.Muršili'nin "onyıl annalarında" *Nerik* ve *Hakmiš* kent adlarına rastlanılmasada "ayrıntılı annalarında" *Hakmiš* kent adı geçmektedir. Kaşkallı düşmanın "[Hatti memleketinin kentleri mah]volmaya başladı" söyleminden sonra sıralanan kent adları içerisinde *Hakmiš* adının da bulunması, II.Muršili döneminde veba salgını ile imparatorluğun düştüğü sıkıntılı süreçte *Hakmiš*'in de Kaška kabile topluluklarının hedefinde olduğunu açıkça göstermektedir:

CTH 61 II.5.B. KBo 7.17(+)KUB 34.33(+)KBo 14.19(+)KUB 34.34(+)KBo 16.11+KBo 14.20(+)KBo 40.3(+)KBo 16.10(+)KBo 16.15+KBo 16.13(+)KBo 14.44⁶⁹

⁶⁸ A.Hagenbuchner, 1989, s.389-390; M.Weeden, 2014, s.60.

⁶⁹ D.Groddek, 2008, s.120-122.

6 ... nu-mu nam-ma ku-ru]-ri-ya-ah-zi^{LÚ}KÚR^{URU}Ga-aš-ga-aš-ma
7 [ki-iš-ša-an me-mi-iš-ta I-NA ŠÀ^{URU}H]a-at-ti-wa-kán hi-in-kán ki-ša-at
8 [nu ŠA KUR^{URU}Hat-ti URU^{DIDL.HIA}har-ni]-in-ke-el-ki-u-wa-an ti-i-ya-at
9 -]x-iz-za^{URU}**Ha-ak-piš-ša-za** KUR^{URU}Túh-mu-ta-ru
10 K]UR Hur-ša-am-ma Û KUR Tu-uh-mi-ya-ra
11 -]mu^{URU}Dur-me-et-ta-az ŠA KUR^{URU}Dur-me-et-ta
12 Š]A KUR^{URU}Ta-pa-pa-nu-wa-ya^{ID}Da-ha-ra
13 [nu^{URU}. . ku-in LUGAL-u]š har-ni-in-kán har-ku-un nu-mu a-pa-a-aš-ša ku-ru-ri-
ya-ah-ta

6 ... ve ayrıca bana (karşı) savaşıyor. Ancak Kaşkalı düşman

7 [şöyle söyledi: "Hatti içinde] veba oldu.

8 [Hatti memleketinin kentleri mah]volmaya başladı".

9]x **Hakmiš** den *Túhmutaru* memleketine

10] *Huršama* [m]emleketi ve *Tuhmiyara* memleketi

11]x *Durmita* kentinden, *Durmita* memleketinin

12] *Tapapanuwa* memleketinin ve *Dahara* ırmağı

13 [ve x-kentini kra]l mahvetmişim ve o(nlar) bana düşmanlık yaptı.

CTH 214.14 KBo 22.27⁷⁰

x+1]x-^rza^r za-^ra^r-i[r

2'^{URU}Ka-r]a-ah-na DINGIR^{MEŠ} a-x[

3'^{URU}]U Ga-aš-ga-aš hu-u[-ma-an-te-eš^(?)

4']x-an an-da wa-ah[-nu-un^{(?)71}

5' -]za-ma^{URU}Ga-aš-g[a-

6'] KUR^{URU}**Ha-ak-miš** ^rÛ [

⁷⁰ D.Groddek, 2008b, s.33.

⁷¹ *anda wahn-*, A.Ünal, 1998, s.87-88.

7' ^{UR}U] *Ha-ag-gim-ša-aš-pát* ^U[^{RU}

8' U]RU^{DIDL.HI.A} *e-šir*

x+1]x geçtil[er/aştılar.

2' *Kar]ahna* [kenti] Tanrıları x[

3']bü[tün[?]] *Kaška* [

4']x kuşat[tım...

5']fakat *Gašg[a*] [kenti

6' *Hakmiš* memleketi ve [

7']söz konusu *Haggimša* kenti, [x kenti

8']kentlerdi.

Metinde, *Kaška* kabile toplulukları ile mücadele esnasında adı bilinmeyen ancak belki *Karahna* ile ilgili olabilecek bir sınırın/yerleşimin geçildiği/aşıldığı belirtilmektedir. *Hakmiš* kenti ile birlikte geçen *Karahna* tıpkı diğer çiviyazılı metinlerinde gösterdiği gibi birbirine yakın olmalıdır⁷².

III.Hattušili, ağabeyinin Tanrıların bayram ritüelleri için *Nerik*'e gitmesinden sonra tekrar *Hattuša*'ya dönmesi sonrasında yaşanan, *Kaška* işgali üzerine kendisinin *Hakmiš*'in kralı olarak atandığını belirtmektedir:

CTH 101.1 KUB 21.8 öy.II 6'-14'⁷³

öy.II

6' [^m*Mu-wa-at-ta-al-li* LUGAL.]GAL UR.SAG I-NA ^{URU}*Ne-ri-ik*

7' [*pa-it nu-za I-NA* ^{URU}] *Ne-ri-ik* DINGIR^{LUM} *i-ya-at*

8'] A-NA LÚ^{MEŠ} ^{URU}*Ne-ri-ik* HUL-lu

9' [Ú-UL *ták-ke*]-e-eš-ta A.ŠÀ A.GÀR^{HLA}-*ma-aš* ^{GIŠ}GEŠTIN^{HLA}

10' [^{GIŠ} KIRI₆^{HLA}-*ya :hu-u-w*]a-an-ta-la-a-it KUR.KUR^{HLA}-*ma-aš-ma-aš*

⁷² S.Alp, 1983, s.231.

⁷³ P.Cornil-R.Lebrun, 1972, s.15-30.

- 11' [kat-ta a]r-ha har-ga-nu-ut ma-a-an-ma ŠEŠ-YA-ma
 12' [I-NA^{URU} Ha-at-]ti E[GIR] pa-it LÚ^{MEŠ}URU Ga-aš- .ga, k[u^(?)-it⁷⁴
 13' -a]n ZAG-an i-e-er nu ŠEŠ-YA
 14' [am-mu-uk⁷⁵ I-NA] ^{URU}Ha-ak-miš LUGAL-un i-ya-at

öy.II.

6' Kahraman Büyük [Kral Muwatalli] *Nerik* kentine

7' [gitti. Bizzat]*Nerik*'de Tanrının (bayramını) yaptı.

8'] *Nerik*liler'e kötülük

9' [yapma]dı/[tasarlama]dı. Ayrıca o tarla(ları), arazileri, bağları

10' [ve bahçeleri (ba)]ğışladı/bıraktı. Ancak onların memleketlerini

11' [tamam]en mahvetti. Fakat ağabeyim

12' [*Hattuša*'ya yeniden] gittiğinde Kaşkalar ...[

13']x-(kenti)ni sınır yaptılar ve ağabeyim

14' [beni] *Hakmiš* kentin[de] kral yaptı.

III.Hattušili'nin kendisi için yaptığı bu tanımlama, Eski Hitit döneminde önemli bir konumu olan (KUB 36.120⁷⁶) "*Hakmiš*'teki yerel bir krallığın ve geleneğinin" imparatorluk döneminde devam ettirilmesi ile ilgilidir:

CTH 81.A. 1304/u+1683/u+1956/u+KUB 1.1+KUB 19.60+KUB 19.61+KUB 26.44+KUB 19.66+KUB 26.46+KUB 19.66+KUB 26.46+KUB 19.63+KUB 19.62⁷⁷

⁷⁴ *ku-it* tamamlaması, V.Haas, 1970, s.10 ve dn.1.

⁷⁵ *am-mu-ug-ga*^(?), V.Haas, 1970, s.10 ve dn.10.

⁷⁶ CTH 661.2 KUB 11.11(+KUB 11.4 (3') A-NA^fTa-wa-an-na-a[n (4') A-NA^mLa-ba-ar-n[a (5') A-NA^fKad-du-ši-i [(6') A-NA^mMur-ši-DINGIR^{LIM} m_x (7') A-NA^mPi-im-pi-[(8') [L]Ú^{URU}Ha-a[k-; H.Otten, 1968, s.122; A.Gilan, 2014, s.89; A.Ünal, 2014, s.331.

⁷⁷ H.Otten, 1981, s.20.

III

44' ... *na-aš* A-NA KUR.KUR^{MEŠ} *H)a-at-ti* LUGAL.GAL] *e-eš-ta*

45' [(*am-mu-uk-ma-za* LUGAL^{URU} *Ha-ak-piš-ša* *e-šu-un nu IŠ-TU KAR*)]AŠ

46' [(ANŠE.KUR.RA^{MEŠ} *nu* URU^{URU} *Ne-ri-ik-ka₄-aš*)]

47' [(*ku-it IŠ-TU U₄-UM^mHa-an-ti-li ar-ha har-ga-an-za e-eš-t*)]*a*

48' [(*na-an EGIR-pa ú-e-*)*da-ah-(hu-un)* (KUR.KUR^{MEŠ} *-ya ku-e I-N*)]A^{URU} *Ne-ri-ik*

49' [(*a-ra-ah-za-an-da e-eš-ta*)^U(^{RU}*Ni-e-ra-an* URU^{URU} *Ha-aš-t*)]*i-ra-an*

50' [(ZAG-an) *i-*]*ya-n*[*u-un (na-at-za hu-u-ma-an) Ì(R-a)*]*h-hu-un*

III

44' ... O (Muwatalli) *H)atti* memleketlerine Büyük Kral] idi.

45' [(Bizzat ben ise *Hakpiš* kralyım. Or)]*du*

46' [(ve arabalı savaşçıları ile)]

47' [(Hantili'nin gününden/zamanından beri boş olan *Nerik* kentini)]

48' [(ve onu yeniden in)şa et(tim)]. *Nerik*'in

49' [(etrafında olan memleketleri *Nera*'yı ve *Haš*)]*tira*'yı

50' [(sınır) y]apt[ım. (Onların hepsini) hizmet(ime ald)]ım.

III.Hattušili'nin kendisinden *Hakmiš*'in kralı olarak bahsettiği bir diğer metin ise rüya ile ilgilidir. Metin II.Muwatalli ya da Urhi-Tešup dönemine tarihlendirilmektedir:

CTH 583 KBo 43.66+KUB 15.5+KUB 48.122⁷⁸

III

10 *UM-MA* LUGAL KUR^{URU} *Ha-ak-piš-ša-MA* A-NA^D*U-wa*

11 *ku-e* GIŠ^{GIŠ} *hu-hu-pa-a-la* NA⁴*ZA.GİN-ya me-mi-iš-ta*

12 *ku-wa-at-wa-ra-at-ši* Ú-*UL pé-eš-ta*

III

⁷⁸ D.Groddek, 2004, 78vd.; A.Mouton, 2007, s.244-255; J.de Roos, 2007a, s.71-88; J.de Roos, 2007b, s.633-636

10 **Hakpiš** memleketi kralı (şöyle) söyler: Fırtına Tanrısına

11 söylediğin *huhupal* ve *lapišlazuli*'yi

12 neden onları ona vermedin?

III.Hattušili, *Nerik*'in Fırtına Tanrısının Rahibi ve *Hakmiš* kentinde bölgesel bir kral olarak memleketleri yönetmektedir:

CTH 85 KBo 50.56+Bo2026b+KBo 6.29+KUB 23.127+KUB 21.12⁷⁹

22 GIM-an-ma A-BU-YA ku-wa-pi BA.UŠ ŠEŠ-YA-ma-za-kán

23 ^mNIR.GÁL-iš A-NA ^{GIŠ}GU.ZA A-BI-ŠÚ e-ša-at

24 am-mu-uk-ma-aš-ši pí-ra-an KUR.KUR^{MEŠ} ma-ni-ya-ah-hi-eš-ki-nu-un

25 nu-mu I-NA ^{URU}**Ha-ak-miš-ša** A-NA ^DU ^{URU}**Ne-ri-ik**

26 ^{LÚ}SANGA i-ya-at nu-mu KUR ^{URU}**Ha-ak-piš-ša** KUR ^{URU}*Iš-ta-ha-ra*

27 KUR ^{URU}*Ta-ra-ah-na* KUR ^{URU}*Ha-a[t-ti-in-na ^{UR}U Ha-an-ha-na-ya*

28 pé-eš-ta nu-mu (*silik*) ^{URU}*Ku-ru-uš[-ta-ma Z]AG-an i-ya-at*

29 nu-uš-ši ki-e KUR.KUR^{MEŠ} hu-u-ma-an-[ta pí-r]a-an

30 ma-ni-ya-ah-hi-eš-ki-nu-un ...

22 Babam öldüğünde ise bizzat ağabeyim

23 Muwattali babasının tahtına oturdu.

24 Ben ise onun önünde memleketleri yönetiyordum.

25 Beni **Hakmiš** kentinde *Nerik* Fırtına Tanrısının

26 Rahibi yaptı. Bana **Hakpiš** memleketi, *Ištahara* memleketi,

27 *Tarahna* memleketi, *Ha[ttina]* memleketi ve *Hanhana* kentini

28 verdi ve bana (*silik*) *Kuruš[tama]* kentini [s]ınır yaptı.

29 Onun [önü]nde/[huzu]runda/[zama]nında bu memleketlerin tümün[ü

30 yönetiyordum ...

⁷⁹ D.Groddek, 2008c, s.48.

III.Hattušili, II.Muwatalli başkenti Aşağı Ülke *Tarhuntašša*'ya taşıdığında, *Kaška*, *Piškuru*, *Daištupaša* memleketlerinin isyan ettiğini *Išhupitta*, *Marišta* kentlerini tahrip ederek *Maraššanta*'yı (Kızılırmak) da geçerek *Kaneš*'e saldırdığını belirtmektedir. *Ha[-* kenti, *Kuruštama*, *Gaziura* kentlerinde savaşlar olmuş ve *Durmitta*, *Tuhuppiya* memleketlerine saldırılar başlamıştır. *Hakmiš* ve *Ištahara* kentleri ise bu saldırılardan iki kez kurtulmuşlardır. Kaška saldırıları sonucu bu bölgelerde on yıl boyunca tohum ekilemediği belirtilmektedir. Söz konusu rakamın III.Hattušili'nin abartılı aktarımı olduğu ve kendisini yüceltmek için kullandığı öne sürülmekteyken⁸⁰ II.Muwatalli'nin krallığı döneminde bölgenin Kaška işgali altında kalmış olduğunu değiştirmeyecektir:

CTH 81.A.1304/u+1683/u+1956/u+KUB 1.1+KUB 19.60+KUB 19.61+KUB
26.44+KUB 19.66+KUB 26.46+KUB 19.66+KUB 26.46+KUB 19.63+KUB 19.62⁸¹

II

14 ^{URU}*Ha-ak-piš-(ša-aš-ma-kán* ^{URU}*Iš-t)*][*a[(-ha-r)]a-aš-ša 2-e-el iš-pár-zi-ir*

15 (^{TIM}*iš-tap-pa-an e-eš-ta nu-*)]*uš-ma-aš I-NA MU 10^{KAM}*

16 [(NUMUN *Ú-UL an-ni-eš-ki-ir pa-ra-a-ma*)] *MU^{KAM HLA}-aš ku-e-da-aš*

17 [(*ŠEŠ-YA^mNIR.GÁL-iš I-NA KUR* ^{URU}*Ha-at-t)*]*i e-eš-ta*

18 [(*nu KUR* ^{URU}*Ga-aš-ga^{HLA} hu-u-ma-an-te-eš ku-ru-r)*]*i-ya-ah-hi-ir*

II

14 (Ayrıca) *Hakpiš* ve *Iš*)]*ta[(har)]a* ise 2 kez kurtuldular.

15 (... x kapalı idi)]. Onlar 10 yıl

16 [(tohum ekmediler)]. Ayrıca yıllarca

17 [(ağabeyim Muwatalli, *Hatt*)]*i [(memleketinde)] iken*

18 [(*Kaška* memleketinin tümüyle savaş)]*tılar.*

⁸⁰ A.Ünal, 1974, s.63.

⁸¹ H.Otten, 1981, s.10.

III.Hattušili, kendisine verilen az sayıda savaşçı ile Kaşkalar'a karşı başarılı seferler yürütmüş, düşmanları arka arkaya yenmiş ve ağabeyinin huzurundaki ilk önemli icraatını gerçekleştirmiştir. II.Muwatalli, kardeşine iskan edilmemiş olan birçok kentin yönetimini bırakmıştır. Bu noktada *Hakmiš* memleketinin söz konusu diğer memleketler arasında bölgesel bir idare merkezi rolünde olduğu açıktır:

CTH 81.A 1304/u+1683/u+1956/u+KUB 1.1+KUB 19.60+KUB 19.61+KUB
26.44+KUB 19.66+KUB 26.46+KUB 19.66+KUB 26.46+KUB 19.63+KUB 19.62⁸²

II

48 *nu-mu ŠEŠ-YA^mNIR.GÁL EGIR-an-da ú-it nu^{URU}An-zi-li-ya-an*

49 ^{URU}*Ta-pi-iq-qa-an-na ú-e-te-et na-aš ar-ha-pát pa-it*

50 *ma-ni-in-ku-wa-an-na-aš-mu Ú-UL-pát ú-it ÉRIN^{MEŠ}-ya-za ANŠE.KUR.RA^{MEŠ}*

51 *ŠA KUR^{URU}Ha-at-ti pí-ra-an hu-u-i-nu-ut na-an ar-ha pé-e-hu-te-et*

52 *nam-ma-kán DINGIR^{MEŠ URU}Ha-at-ti GIDIM^{HL.A}-ya pí-di ni-ni-ik-ta*

53 *na-aš I-NA^{URU D}U-aš-ša kat-ta pé-e-da-aš nu^{URU D}U-aš-ša-an e-ep-ta*

54 ^{URU}*Dur-mi-it-ta-ma-aš^{URU}Ku-ru-uš-ta-ma Ú-UL pa-it*

55 *na-aš-ta ke-e-da-aš A-NA KUR.KUR^{MEŠ}am-mu-uk an-da da-a-li-ya-at*

56 *nu-mu ke-e KUR.KUR^{MEŠ}dan-na-at-ta AŠ-ŠUM MU-IR-DU-UT-TIM pé-eš-ta*

57 *KUR^{URU}Iš-hu-pí-it-ta KUR^{URU}Ma-ri-iš-ta KUR^{URU}Hi-iš-ša-aš-ha-pa*

58 *KUR^{URU}Ka-ta-pa KUR^{URU}Ha-an-ha-na KUR^{URU}Da-ra-ah-na KUR^{URU}Ha-at-te-*

na

59 *KUR^{URU}Dur-mi-it-ta KUR^{URU}Pa-la-a KUR^{URU}Tu-u-ma-an-na*

60 *KUR^{URU}Ga-aš-ši-ya-a KUR^{URU}Šap-pa KUR ID.SÍG ANŠE.KUR.RA^{MEŠ}*

LÚ.MEŠ IŠ.GUŠKIN-ya

61 *hu-u-ma-an-da-an am-mu-uk :ta-pár-ha KUR^{URU}Ha-ak-piš-ša-ma-mu*

62 *KUR^{URU}Iš-ta-ha-ra-ya İR-an-ni pé-eš-ta nu-mu I-NA KUR^{URU}Ha-ak-piš-ša*

⁸² H.Otten, 1981, s.10-12.

63 LUGAL-un i-ya-at nu-mu-kán ŠEŠ-YA ku-e ki-i KUR.KUR^{MEŠ} :dan-na-at-ta

64 ŠU-i da-a-iš nu-mu ^DIŠTAR GAŠAN-YA ku-it ŠU-za har-ta

65 nu-za ^{LÚ}KÚR^{MEŠ} ku-i-e-eš tar-ah-hu-un ku-i-e-eš-ma-mu ták-šu-la-a-ir

II

48 Sonradan ağabeyim Muwatalli bana/beni(m yanıma) geldi, Anziliya'yı

49 ve Tapikka'yı tahkim etti/inşa etti. O adı geçen (yerlere) gitti.

50 O, benim yakınım gelmedi. Hatti memleketinin yaya ve arabalı savaşçılarını

51 önden sevketti. Onları alıp götürdü.

52 Ayrıca Hatti'nin Tanrıları (heykelciklerini) ve ölü ruhlarını yerinden aldı/kaldırdı,

53 ve onları Tarhuntašša kentine aşağıya götürdü ve Tarhuntašša'yı (merkez olarak) tuttu.

54 O, ayrıca Durmitta ve Kuruštama'ya ise gitmedi,

55 ve sonra bu memleketleri bana bıraktı.

56 Boş olan memleketleri yönetim için bana verdi:

57 Işhupitta memleketi, Marišta memleketi, Hišsašhapa memleketi,

58 Katapa memleketi, Hanhana memleketi, Tarahna memleketi, Hattena memleketi,

59 Durmitta memleketi, Pala memleketi, Tumana memleketi

60 Gaššiya memleketi, Šappa memleketi, Kırmızı-Irmak memleketi ve altın arabalı savaşçılarının

61 hepsini ben yönettim. Ayrıca **Hakpiš** memleketini

62 ve Ištahara memleketini de beni(m) hizmetime verdi. Beni **Hakpiš** memleketinde

63 kral yaptı. Ağabeyimin elime koyduğu bu boş memleketlerde

64 Sahibem Tanrıça IŠTAR elimi tuttuğundan/yardım ettiğinden

65 düşmanların kimisini yendim kimisi de beni(mle) barış içinde oldular/anlaşma yaptılar.

III.Hattušili, Yukarı Memleket'in kralı olduğunda Kaška ile mücadelesinde oldukça başarılı olmuş ve bu Hitit imparatorluğunun dış politikasını da etkileyen bir sürece dönüşmüştür. Ağabeyinin Mısır'a düzenlediği sefer sırasında yeniden yerleştirdiği tüm bu memleketlerden savaşçılar götürmüştür:

CTH 81.A 1304/u+1683/u+1956/u+KUB 1.1+KUB 19.60+KUB 19.61+KUB 26.44+KUB 19.66+KUB 26.46+KUB 19.66+KUB 26.46+KUB 19.63+KUB 19.62⁸³

II

69 ... Š[(EŠ-Y)]A *ku-wa-pí I-NA KUR Mi-iz-ri-i pa-it*

70 *nu(-za) KUR.KUR^{MEŠ} ku-e ke-e EGIR-pa a-še-ša-nu[(-nu-u)]n nu KARAŠ*

ANŠE.KUR.R[(A^{MEŠ})]

71 *ke-e-el ŠA KUR^{TI} A-NA ŠEŠ-YA la-ah-hi I-NA KUR Mi-iz-ri-i*

72 *GAM-an pé-e-hu-te-nu-un nu-mu-kán PA-NI ŠEŠ-YA ku-it KARAŠ*

73 *ANŠE.KUR.RA^{MEŠ} ŠA KUR^{URU} Ha-at-ti ŠU-i e-eš-ta*

74 *na-an am-mu-uk :ta-pár-ha ...*

II

69 ... A[(ğabeyi)]m *Mısır* memleketine gittiği zaman

70 (bizzat) yeniden yerleştirdi[(diği)]m bu memleketlerin ordusunu, arabalı savaşçılarını ağabeyimin yanına *Mısır* memleketi seferine

71-73 aşağıya götürdüm. Ağabeyimin huzurunda/zamanında elimde olan *Hatti*

memleketinin ordusunu, arabalı savaşçılarını

74 ve onları ben yönettim ...

Aslında Kadeş savaşı öncesi, kuzey bölgelerde yeni yeni sağlanan Hitit hakimiyeti aynı zamanda imparatorluğun bundan sonraki gelişimini etkileyecek durumu da hazırlamıştır.

⁸³ H.Otten, 1981, s.14.

Ancak bu seferin dönüşünde *Hakmiš* kentinin kendisine karşı düşmanlık yaptığını belirten III.Hattušili bu sorunu da kendi imkanları ile çözdüğünü aktarır. Bu ayaklanma Kadeş savaşındayken Zida'nın oğlu Arma-Tarhunta'nın kışkırtması ile gerçekleşmiş olmalıdır⁸⁴. Sefer dönüşü yaptığı evlilik sonrası ise artık otoritesinin de kesin olarak sağlamlaşması ile kendisinden *Hakmiš*'in kralı, eşinden ise *Hakmiš*'in kraliçesi olarak bahsetmektedir:

CTH 81.A 1304/u+1683/u+1956/u+KUB 1.1+KUB 19.60+KUB 19.61+KUB 26.44+KUB 19.66+KUB 26.46+KUB 19.66+KUB 26.46+KUB 19.63+KUB 19.62⁸⁵

III

1 [nu-(za)] DUMU.MUNUS ^mPé-en-ti-ip[(-šar-)]ri ^{LÚ}SANGA ^fPu-du-he-pa-an

2 [IŠ-T]U INIM DINGIR^{LIM} DAM-an-ni da-ah-hu-un nu ha-an-da-a-u-en

3 [nu-un-n]a-aš DINGIR^{LUM} ŠA ^{LÚ}MU-DI D[A]M a-aš-ši-ya-tar pé-eš-ta

4 [(nu-un-n)]a-aš DUMU.NITA^{MEŠ} DUMU.MUNUS^{MEŠ} i-ya-u-en nam-ma-mu

DINGIR^{LIM} GAŠAN-YA Û-at

5 QA-DU É^{TI}-wa'-mu ÌR-ah-hu-ut nu A-NA DINGIR^{LIM} QA-DU É^{TI}-YA

6 [ÌR-a]h-ha-ha-at nu-un-na-aš É-ir ku-it e-eš-šu-u-en

7 [(n)]u-un-na-aš-kán DINGIR^{LUM} an-da ar-ta-at nu-un-na-aš É-ir pa-ra-a

8 i-ya-an-ni-iš ka-ni-iš-šu-u-wa-ar-ma-at ŠA^DIŠTAR GAŠAN-YA e-eš-ta

9 [nu pa(-a-u)]n nu ^{URU}Ha-wa-ar-ki-na-an ^{URU}Di-el-mu-na-an-na

10 [ú-]e-da-ah-hu-un ^{URU}Ha-ak-piš-ša-aš-ma ku-ru-ri-ya-ah-ta

11 [ ]LÚ^{MEŠ} Ga-aš-ga^{HI.A} u-i-ya-nu-un na-an IŠ-TU NÍ.TE-YA SIG₅-ah-hu-un

12 [nu-z]a am-mu-uk LUGAL KUR ^{URU}Ha-ak-piš ki-iš-ha-ha-at MUNUS^{TUM}-ma-za

13 [ ]^URUHa-ak-piš ki-iš-ta-at

III

⁸⁴ Th.P.J.van den Hout, 1998, s.61.

⁸⁵ H.Otten, 1981, s.16; M.Doğan-Alparslan, 2012, s.78.

- 1 [ve (bizzat)] Rahip Bentipšarri'nin kızı Puduhepa'yı
- 2 Tanrıçanın sözü [üzeri]ne zevceliğe aldım ve düzen kurduk,
- 3 [ve biz]e Tanrıça k[ar]ı-koca sevgisi verdi.
- 4 [Bi]z erkek ve kız çocuklar yaptık. Ayrıca Sahibem Tanrıça bana rüyada göründü:
- 5 "Ailen/evin ile birlikte beni(m) hizmetime gir" ve ailem/evim ile birlikte Tanrıçanın hizmetine
- 6 girdik. Kurduğumuz evimize
- 7 Tanrıça girdi ve bizim evimiz ileriye
- 8 gitti o Sahibem Tanrıça *IŠTAR*'ın lütfu sayesinde oldu.
- 9 [Gi(tti)]m ve *Hawarkina* kenti ve *Delmuna* kentini
- 10 [in]şa ettim. *Hakpiš* ise düşmanlık yaptı.
- 11]... Kaşkalar'ı gönderdim ve onu gücümle iyi yaptım/düzene soktum,
- 12 [ve bizz]at ben *Hakpiš* kralı oldum karım da
- 13 *H]akpiš* (kraliçesi) oldu.

III.Hattušili'nin Mısır dönüşünde Puduhepa'yı eş olarak alması ve *Hakmiš* memleketinin kralı olması ile Hitit tarihini önemli ölçüde etkileyen yeni bir döneme girilmiştir. Hatti memleketi artık iki kardeş arasında bölünerek yönetilmeye başlamış, *Hattuša*'nın yönetimi ise yazmanların başı Mitannuwa'ya bırakılmıştır⁸⁶.

II.Muwatalli'den sonra, onun ikinci derece karısından olan oğlu Urhi-Tešup Hatti memleketinin yönetimine geçmiştir. Ancak III.Hattušili, Urhi-Tešup'un, kendi yönetimindeki kentleri elinden almaya kalkışması ve son olarak yönetimden tamamen

---

⁸⁶ Mitannuwa adının Mitanni yer adı ile ilişkili olabileceği, III.Hattušili'nin iyileştirilmesi için kendisine emanet edildiği düşünüldüğünde, yazmanlık ve idareciliğinin yanı sıra onun tıp bilgisinde olduğu hk., A.Ünal, 1974 (2), s.61; M.Doğan-Alparslan, 2012, s.31.

uzaklaştırılması anlamına gelen *Hakmiš* ve *Nerik* kentlerinin de kendisinden alınmasıyla ona karşı savaş açmıştır.

III.Hattušili'nin "Büyük Kral" olarak tahtta geçmesi açısından oldukça önemli görünen bu savaş sonrası zaten *Nerik*'in de tekrar Hitit hakimiyetine alınmış olması ile *Hakmiš* yine bölgesel merkez olarak önemini korumuş, ancak *Nerik* Tanrıları için kutlanan festivallerin tekrar asıl yerine taşınması ile dini önemini nispeten yitirmiştir.

Bu süreç, Prens Tuthaliya'nın güçlü bir askeri lider olarak yükseldiği, *Nerik* bölgesinde yaptığı seferlerden dolayı övüldüğü (CTH 83 KUB 19.8 (*Dupl.*KUB 19.9))⁸⁷ ve yine *Nerik*'in Fırtına Tanrısının hizmetine rahip olarak atanmasıyla görülmektedir (CTH 386 KUB 36.90+Bo 10317 öy.15'-17'⁸⁸).

III.Hattušili, *Hattuša*'da Büyük Kral olarak *Arinna*'nın Güneş Tanrıçası ve Gökyüzünün Fırtına Tanrısının baş rahibi olmuş, oğlu IV.Tuthaliya ise *Nerik*'in Fırtına Tanrısı ile yakın bağlantısını vurgulayarak, tahtın varisi ve bu Tanrının rahibi olmuştur (CTH 386.1 KUB 36.90+Bo 10317)⁸⁹.

İmparatorluğun son yıllarında, II.Šuppiluliuma dönemine ait bir metinde *Hakmiš* adı geçmekte, "Majestenin büyükbabası tahtta oturduğunda" ifadesinden anlaşılacağı üzere III.Hattušili'nin dönemine ait bilgiler aktarılmaktadır⁹⁰. Ancak metin kırık olduğundan içeriği hakkında daha fazla bilgi edinilememektedir:

CTH 212.16 KBo 45.273⁹¹

öy.

---

⁸⁷ K.K.Riemschneider, 1962, s.117.

⁸⁸ V.Haas, 1970, s.175-183; R.Lebrun, 1980, s.363-365, 369-370; I.Singer, 2002, s.106-107; E.Rieken et al. (ed.), hethiter.net/: CTH 386.1 (Expl. A, 10.06.2015).

⁸⁹ V.Haas, 1994, s.596.

⁹⁰ Th.van den Hout, 2006, s.285.

⁹¹ H.Roszkowska-Mutschler, 2005, s.331.

x+1⁽¹⁾]x[

2' [. LÚ]SANGA [

3' [^mK]a-ra-an-ni[-iš

4' ^mLu-wa-an-za-aš-š[a

5' 1^{NU-TIM} GIŠ[·] LE[·].U[₅⁹²

6' ŠA^{URU} **Ha-ak-miš-š[a**

7' KASKAL ^mZu-ú-pád-d[a

8' A-BI A-BI^DUTU^{ŠI}-za-ká[n

9' LUGAL-iz-na-an-ni e-š[a-at

öy.

x+1⁽¹⁾]x[

2']rahip [

3' K]aranni[

4' [ve] Luwanza[

5' bir tahta table[t

6' **Hakmiš** kentinin[

7' yolu Zupadd[a

8' bizzat majestenin büyükbabası[

9' krallığa ot[urdu.

---

⁹² Th.van den Hout, 2006, s.284.

2. *Nerik* Kültü

Hitit pantheonu hem sayı hem de karmaşıklık olarak Suriye-Mezopotamya ile karşılaştırılabilir durumdadır. Hatti memleketi yayılcı politikası ile genişledikçe o topraklarda yaşayanlar asimile edilmeden Hatti ile ilişkilendirilmiştir. Böylelikle yerel dini gelenekler ve Tanrılar-Tanrıçalar korunarak imparatorluğun bünyesine katılmıştır⁹³.

Nerik kenti Hitit öncesi, Hatti dönemine kadar derin kökleri olan ve Hatti-Hitit dinsel geleneklerinin devamlılığını oluşturan kuzey bölgesinin en önemli kült merkezlerinden biridir. *Nerik*'in Fırtına Tanrısı ise, Fırtına Tanrısının oğlu olarak devlet pantheonunun ve *Nerik*'in en önemli Tanrıları arasındadır⁹⁴. Hitit devlet pantheonunda Tanrıların birbirleri ile olan ilişkileri ve soy yakınlıkları hakkında çok fazla bilgiye sahip olmamamıza rağmen Fırtına Tanrısı (Teşup) ve Güneş Tanrıçası (Hepat) ile onların oğulları *Nerik* ve *Zippalanda* kentinin Fırtına Tanrıları (Şarruma) üçlüsünden oluştuğu bilinmektedir. Pantheonun başındaki bu Tanrı-Tanrıça çiftinin kızları Mezulla (Allanzu[?]) ve yine kız torunları Zintuhi (Hatt. "kız torun")'dir. *Nerik*'in Fırtına Tanrısının eşi Teşimi ile yine onun metresi Za(ş)hapuna yer almaktadır⁹⁵.

Hitit kraliyet ailesi tarafından kutsanan birçok Tanrı/Tanrıça'nın en başında (Göğün/*Hatti*'nin) Fırtına Tanrısı ile *Arinna*'nın Güneş Tanrıçası, onların da erkek evlatları olarak *Nerik* ve *Zippalanda*'nın Fırtına Tanrıları yer almaktadır⁹⁶.

Nerik kentinde, Hitit dininin bir özelliği olarak çoğunlukla "yağmur" ile bağlantılı hem Göğün hem de *Nerik*'in Fırtına Tanrısının kültü bulunmaktadır. Bunun

---

⁹³ G.Beckman, 2004, s.308.

⁹⁴ E.Laroche, 1947, s.214; V.Haas, 1970, s.95; M.Popko, 1994, s.32; P.Taracha, 2009, s.244; J.D.Hawkins, 1973, 128.

⁹⁵ G.Beckman, 2004, s.

⁹⁶ S.Ö.Savaş, 2002, s.99vd.

yanı sıra *Nerik* ve yakın çevresinde kutsanan Tanrı ve Tanrıçalar da onun kültüründe yer almaktadır⁹⁷.

Nerik'in Eski Hitit döneminde *Kaška* kabile topluluklarınca işgal edilmesi ile, ona gösterilen saygı gereği, onun kültürü nispeten daha güvenli olan farklı kentlerde devam ettirilmiş ve bu süreç onun kültür uygulamalarının bir takım değişikliklere uğramasına neden olmuştur.

Nerik'in Fırtına Tanrısına ve *Nerik* Tanrılarına ev sahipliği yapan kentler arasında *Hakmiš*, *Takupša*, *Utruna*, *Katapa* ve *Karahna* kentleri bulunmaktadır⁹⁸. Diğer yandan II.Muwatalli'nin Tanrılar Meclisine Duası ile ilgili metinde geçen bir pasaja göre *Kaštama* kenti'nin *Nerik*'in Fırtına Tanrısının kültür merkezlerinden biri olabileceği düşünülmektedir⁹⁹:

CTH 381.A KUB 6.45+KUB 30.14+KBo 57.18¹⁰⁰

öy.I

68 [D^U URU^Ne-[ri-ik-ka₄ D^Z]A.BA₄.BA₄ KI.MIN D^{Te-li-pi-nu-uš} D^{Za-ha-pu-na-aš}

69 [HUR.SAG]Za-li-y[a-nu-uš ŠA] URU^rGa[˘]-aš-ta-ma HUR.SAG^{Za-li-ya-nu-uš}

70 [D^T]a-az-zu-w[a-ši-iš DINGIR L]Ú[ME^Š]Š DINGIR MUNUS^{MEŠ} ŠA^{URU}Ga-aš-ta-ma

---

71 [D^LAMM]A^{URU}Ha-te-e[n-zu-wa HUR^r].SAG^{Ha-a-har-wa} DINGIR LÚ^{MEŠ} DINGIR
MUNUS^{MEŠ}

72 [ŠA^{URU}]U^{Ne-ri-i[k-ka₄ Û Š]A KUR^{URU}Ta-ku-up-ša}

öy.I

---

⁹⁷ V.Haas, 1970, s.3.

⁹⁸ V.Haas, 1970, 68; A.Archi, 2005, s.24.

⁹⁹ P.Taracha, 2005, s.98; P.Taracha, 2009, s.102; karşı ilgili pasaj da bu duruma dair herhangi bir kanıt bulunmadığı da belirtilmektedir, M.Cammarosano, 2018, s.333.

¹⁰⁰ I.Singer, 1996, s.12, 34.

68 [N]e[rik'in Fırtına Tanrısı], aynı şekilde [Z]ABABA, Telipinu, Zahapuna,

69 Zaliy[anu Dağı], Kaštama['nın] Zaliyanu Dağı,

70 [T]azzuwa[şi], Kaštama'nın [Tanrıları] (ve) Tanrıçaları

71-72 Hate[nzuwa]'nın [Koruyucu Tanrısı], Haharwa [Da]ğı, Ner[ik kent]i ve Takupša memleketinin Tanrıları (ve) Tanrıçaları

Kaštama'da Tanrıça Za(š)hapuna ve Nerik'in Fırtına Tanrısının heykelcikleri birlikte Fırtına Tanrısının tapınağında yer almaktadır. Onun kültüründe *Halki* eskiden de kutsanırken, *Zahalukka*'nın Fırtına Tanrısı ve Savaş Tanrısı ZABABA, Telipinu ile aynı kutsal yapıyı paylaşan ^DLAMMA için yeni tapınaklar inşa edilmiştir.

Nerik yerel pantheonu onun kültüne ev sahipliği yapan diğer merkezlerden eklenen ve *Zahalukka*'nın Fırtına Tanrısı veya Luvi Tanrısı Huwattašši/Huwadišši (KUB 20.28 ay.? 4', 15)¹⁰¹ gibi yeni tanrılarla tanışmıştır. Bunların yanı sıra onun kült uygulamalarında da örneğin aylık bayramlarında (*ambašši*) "kurban yakma ritüelleri" gibi önemli değişiklikler meydana gelmiştir. Özellikle III.Hattušili'nin ağabeyi II.Muwatalli henüz hayattayken, Hatti'nin kuzey bölgelerinde *Kaštama* ve *Hakmiš* memleketlerinde hakimiyetin güçlenmesi ile birlikte *Nerik* kültü yeni bazı unsurlarla tanışmıştır¹⁰².

Nerik'in Fırtına Tanrısı için kült uygulamalarının bir diğer adresinin *nuntariyašha*-bayramının güzargahında bulunan *Katapa* olduğu belirtilmektedir¹⁰³.

CTH 626.Ü.2.A KBo 51.130(+KUB 59.2(+Bo 3983(+IBoT 2.8(+Bo 76.89 12'

---

¹⁰¹ D.Yoshida, 1996, s.70; P.Taracha, 2009, s.10 ve dn.552.

¹⁰² P.Taracha, 2010b, s.353.

¹⁰³ KUB 9.16 ay.IV'ün II.Muršili'nin krallığına ait olduğu *Nerik*'in henüz Kaşkaların elinde olduğu düşünülmektedir bkz. H.G.Güterbock, 1961, s.91; J.Hazenbos, 2003, s.194 ve dn.31.

III[?]

11 *lu-uk-kat-ti-ma* LUGAL-uš^{URU} *Ka-a-ta-pí pa-iz-zi*

12 *nu-kán* LUGAL-uš *A-NA*^{DU} *URU* *Ne-ri-ik* I GU₄.MAH

13 *ši-pa-an-ti*^{NINDA} *da-an-na-aš še-ep-pí-it-ta-aš pár-ši[-ya]*

14 *šal-li a-še-eš-šar* UD 14^{KAM}

III[?]

11 Ertesi gün ise Kral *Katapa* kentine gider.

12 Kral *Nerik*'in Fırtına Tanrısına bir boğa

13 kurban eder, *šepit*'den (yapılmış) *danna*-ekmeğini böl[er]/kır[ar].

14 Büyük oturum/tören (yapılır). 14. gün.

Takupša, *Nerik*'in Tanrılarının kutsandığı bir diğer kent olarak karşımıza çıkmaktadır. Kentin AGRIG-görevlisinin, *Nerik*'in kült uygulamaları ile ilgili bazı yükümlülükleri (KUB 36.89 öy.5-7) bulunmaktadır. Kentte *Nerik* Tanrılarının kutsanması ile *Takupša* önemli bir kült merkezine dönüşmüştür. Heykelcikler, kurbanlar ile kült uygulamalarını tamamlayıcı bazı malzemeler hakkında detaylı bilgi veren kült envanter metinlerinde, *Nerik*'in Fırtına Tanrısı ile ilgili metinler görülmektedir. IV.Tuthaliya dönemine tarihlendirilen *Takupša* Tanrılarının kült envanterinin (öy.I 2) kolofonunda da (IV 14'-15') belirtildiği gibi, Dağ Tanrıları *Malimaliyaš*, *Haparhunaš*, *Takupša* ve *Hawalkina* kentlerinin Tanrılarında bahsedilmektedir¹⁰⁴.

Nerik'in kültürüne ev sahipliği yapmış olan diğer bir yerleşim ise *Utruna* kentidir. *Utruna* kentinde *Nerik*'in Fırtına Tanrısının rahibi bulunmaktadır. (KBo 26.181+KUB 27.68+KUB 42.100+Bo 3289+Bo 3758ay.III 33¹⁰⁵). Kraliçenin, bir hastalığın

¹⁰⁴ C.Carter, 1962, s.116-122; J.Hazenbos, 2003, s.6.

¹⁰⁵ V.Haas, 1970, s.300-303; V.Haas, 1994, s.532; 536; 597vd.; J.Hazenbos, 2003, s.15-24; S.Lamante-J.Lorenz, 2015, 246-266; M.Cammarosano, 2018, s.335-357.

iyileştirilmesine yönelik adağı ile ilgili metinde, *Utruna*'dan taşınan Tanrı (heykelciği) ile *Hakmiš*'te ve *Nerik*'te *purulli*-bayramını kutlayacağından bahsedilmektedir (KUB 48.119 öy.[?] 3-13¹⁰⁶).

Nerik'in Fırtına Tanrısının kutsandığı *Karahna*'da ise *Nerik*'in Fırtına Tanrısının, NA⁴ZI.KIN *huwaši*/(kült taşı/stel) bulunmaktadır.

CTH 517.A KUB 38.12¹⁰⁷

ay.III

14 ^DU *ták-kán-ti-pa* ^DLAMMA ^DKip-pa-mu-la-aš

15 ^DKu-pa-pa-aš ^DU ^{URU}Kum-ma-ha ^DU ^ÁMUŠEN

16 ^{ŠA} ^{GIŠ}KÁ.GAL ^DŠa-la-wa-ni-eš ^DU *an-da-an u-wa-an-za*

17 ^DU ^{URU}Wa-al-ma ^DU ^{URU}Ne-ri-ik

18 ^DU ^{URU}Tar-ma-li-ya ^DLIŠ GIBIL ^DU *pi-ha-aš-ša-aš-ši-eš*

19 ^DU HI.HI ^DU *pi-ha-i-mi* ^DU *mi-ya-an-na-aš*

20 ^DYa-ar-ri-iš ^{ID}Gaz-za-ru-na-i-liš

21 ^DLUGAL-ma-aš ^DHal-ki-iš ŠU.NIGIN 18 DINGIR^{MEŠ}

22 ^{ŠA} NA⁴ZI.KIN^{HLA}

ay.III

14 Fırtına Tanrısı *takkantipa*, Koruyucu Tanrı, Tanrı Kippamula,

15 Tanrı Kupapa, *Kummaha*'nın Fırtına Tanrısı, Kartal Fırtına Tanrısı,

16 Kent Kapısının Tanrı *Šalawani*'si, içeri gelen Fırtına Tanrısı,

17 *Walma*'nın Fırtına Tanrısı, *Nerik*'in Fırtına Tanrısı,

18 *Tarmaliya*'ın Fırtına Tanrısı, Yeni *IŠTAR*, Fırtına Tanrısı *pihaššaši*'si,

19 Şimşeğin Fırtına Tanrısı, Fırtına Tanrısı *pihaimi*, Büyümenin Fırtına Tanrısı,

20 Tanrı Yarri, *Gazzarunali* nehri,

¹⁰⁶ J.de Roos, 2007, 208-213.

¹⁰⁷ M.Darga, 1969, s.493vd.; M.Darga, 1973, s.11, 16.

21 Tanrı Šarruma, Tanrı *Halki*, toplam: 18 Tanrı

22 kült taşı(/stel).

Metnin kırık olmasından dolayı hangi kent olduğu bilinmemekle birlikte Fırtına Tanrısına sunum yapan rahipler arasında Tarhunta-piya adında bir rahibin, ilkbahar bayramında *Nerik*'in Fırtına Tanrısının *huwaši*(/kült taşına) kurbanlar sunduğu görülmektedir¹⁰⁸:

CTH 511.1 KUB 12.2(+)KUB 59.14¹⁰⁹

III

18 ^DU ^{URU}*Ne-ri-ik-ka*₄ I UDU I ŠAH.TUR A-NA DINGIR^{MEŠ} LÚ^{MEŠ}

19 I DUG KAŠ NINDA.GUR₄.RA-*ma* IŠ-TU URU^{LIM} *pé-eš-kán-zi* A-NA EZEN₄ DI₁₂-

ŠI

IV

8 ^DU ^{URU}*Ne-ri-ik-ka*₄ ^{NA4}ZI.KIN ^{m.D}U-ta-SUM-aš^{LÚ} SANGA

9 I UDU I ^{DUG}KAŠ NINDA.KUR₄.RA-*ma* LÚ^{MEŠ} URU^{LIM} *pé-eš-kán-zi* A-NA EZEN₄

DI₁₂-ŠI

III

18 *Nerik*'in Fırtına Tanrısı: 1 koyun, Tanrılara 1 küçük domuz,

19 1 kap bira ayrıca 1 somun ekmek kentten ilkbahar bayramı için (devamlı) tedarik

ederler.

IV

8 *Nerik*'in Fırtına Tanrısı: *huwaši*-taşı; Rahip Tarhunta-piya

---

¹⁰⁸ A.Taggar-Cohen, 2006, s.221.

¹⁰⁹ C.Carter, 1962, s.74-89; B.J.Collins, 2006, s.39-48.

9 1 koyun, 1 kap bira, ayrıca somun ekmek kentin adamları ilkbahar bayramı için

(devamlı) tedarik ederler.

Belirli dönemlerde farklı yerleşimlerde kült uygulamalarının doğru bir biçimde yürütülebilmesi için kült nesnelere kayıt altına alan ve yerel kültürler hakkında da ayrıntılı bilgi veren kült-envanter metinlerinde¹¹⁰, *Nerik*'in Fırtına Tanrısı ile ilgili olarak birçok yer adı geçmektedir:

(CTH 510.1.A öy.I 1') Mızrak-adamının *Wa(u)wara* kenti,

(CTH 510.1.A öy.I 13') *Parmašhapa* kenti,

(CTH 510.1.A öy.I 17') *Hurlušša*'nın DU₆(/harabe) kenti,

(CTH 510.1.A öy.I 21') *Šalippitta* kenti,

(CTH 510.1.A öy.I 33') *Iššanašši* kenti,

(CTH 510.1.B öy.II 6) x-*ašši* kenti,

(CTH 510.1.B öy.II 6') Labarna'nın Sarayının *Šallunatašši* kenti,

(CTH 510.1.B öy.II 32) *A²rumašši* kenti,

(CTH 510.1.B öy.II 39) x-*ašši* kenti,

(CTH 510.1.B öy.II 46) *Š[a...* kenti,

(CTH 510.1.B öy.II 56) x-*ašša²* kenti,

(CTH 510.1.A ay.III 1') *Gullan[ta]* kenti

(CTH 510.1.A ay.IV 1') x-kenti

(CTH 510.1.A ay.IV 8') *Šapagurwanta* kenti

(CTH 510.1.A ay.IV 16') *Mallita*

(CTH 510.1.A ay.IV 27') x-kenti

(CTH 510.1.B3 ay.IV 1') x-*tašši* kenti

¹¹⁰ M.Cammarosano, 2018, s.68.

Onun kültünün yenilenmesi/onarımı ve envanteri ile ilgili ise oldukça ayrıntılı bilgiler veren kült metninde *Nerik*'te yenilenen 6 tapınağın onarımından ve tapınakta bulunan görevlilerin rolü ile sayılarından bahsedilmektedir:

CTH 673 KBo 26.181+KUB 27.68+KUB 42.100+Bo 3289+Bo 3758¹¹¹

öy.I

1 [A-N]A^D[U^{URU}Za-h]a-lu-qa 12 EZEN₄ ITU^{KAM} 2 EZ[EN₄^{MEŠ}]

2 1 EZEN₄ zé-e-ni 1 EZEN₄ Ú.BAR₈ ki-nu-un^{LÚ}SANGA T[A É-ŠU e-eš-ša-i]

---

3 e-eš-ša-i-ma-aš kiš-an ma-a-an EZEN₄ ITU^{KAM} U^{RU}[Ne-ri-ik-ki^(?)]

4 DÜ-zi nu ŠA^{DU} URU Za-ha-lu-qa an-da-an [hal-zi-ya-u-wa-ar]

5 kiš-ša-an GIM-an-kán^DUTU AN^E wa-an-t[a-ez-zi]¹¹²

6 nu-za^{LÚ}SANGA ŠA^{DU} Za-ha-lu-qa 2 NINDA LAB-KU^H[^{LA}]

7 2 NINDA.KUR₄.RA tar-na-aš da-a-i na-aš^{GIŠ} ta-ha-a[n-ki pa-iz-zi]¹¹³

8 na-aš-kán^{GIŠ} AB-za an-da pa-iz-zi nu NINDA.GU[R₄.RA]

9 pá-r-ši-ya-zi ar-ha-ma-an UL ar-nu-z[i ...

10 da-a-i 1 NINDA.GUR₄.RA-ma pá-r-ši-ya-zi na-a[n DINGIR^{MEŠ}-aš^(?)]

11 ha-az-zi-ú-i-aš pé-e-da-aš šar-ra-i [LÚ^{DU}^(?)]

12 1 NINDA.GUR₄.RA-ma da-a-i na-aš^{GIŠ} ta-ha-an-ki [an-da]¹¹⁴

13 DÜ-zi nu^{DU} Za-ha-lu-qa an-da-an hal-za-a-i [DINGIR^{LAM}^(?)]

14 šu-up-pí-an-ta-an EGIR-pa INA É.DINGIR^{LIM} p[é-e-da-i]

15 na-an-kán ZAG.GAR.RA-ni da-a-i nu A-N[A] AŠ-RU [

---

¹¹¹ V.Haas, 1970, s.300-303; V.Haas, 1994, s.532-536; 597vd.; J.Hazenbos, 2003, s.15-24; S.Lamante-J.Lorenz, 2015, s.246-266; M.Cammarosano, 2018, s.335-357.

¹¹² wa-an-t[a-iš], M.Cammarosano, 2018, s.341.

¹¹³ pa-iz-zi], M.Cammarosano, 2018, s.341.

¹¹⁴ [pa-iz-zi], M.Cammarosano, 2018, s.341.

16 [. .]-*ma*^{115 GIŠ}*ta-ha-an-qa-aš an-da-an ha[l-za-a-i]*

17 [. .]^D*U Za-ha-lu-ki-pát a-a-ra* ^{GIŠ}*t[a-ha-an-ki]*

18 [. . .] *an-da-an UL ku-iš-k[i]*

---

19 [2 BÁN ZÌ.D]A 1 DUG KAŠ 1 ^D[^U]G^ÚTUL´ [^T]U^{7r}*gán-qa´-t[i A-NA 1 EZEN₄*
ITU^{KAM}]

---

20 [1 UDU I P]A 3 BÁN ZÌ.DA 1 ^{DUG}KA.GAG 1 [^{DU}]G^ÚTUL´ ^{TU7}*[gán-ga-ti A-NA*
EZEN₄ Ú.BAR₈]

---

21 1 UDU 1 PA ZÌ.DA 1 ^{DUG}KA.GAG 1 ^{DUG}ÚTUL´ [^{TU7}*gán-´ga-ti´ [A-NA EZEN₄ zé-e-*
ni]

---

22 ŠU.NÍGIN 6¹ PA 3 BÁN ZÌ.DA 4 BÁN ½ BÁN BAPPÍR 4 BÁN¹ ½ BÁN DIM₄ 3
P[A ...

23 2 BÁN 2 *UP-NU* GÚ.GA[L][?].GA[L][?]

---

24 ŠU.NÍGIN.GAL 2 UDU 12 PA *tar-ša-an ma-al-la-an A-NA ´12´ [EZEN₄ ITU^{KAM}]*

25 *Ú A-NA 2 EZEN₄^{MEŠ} zé¹-e-ni ha-me-eš-hi-ya* ^{LÚ}SANGA ´TA´ [*É-ŠÚ pé-eš-ki-iz-zi]*

---

26 ^{LÚ}GUDU₁₂ ^{URU}*Ne-ri-ik* *ku-iš nu-kán šu-up-pí* ^{GIŠ}GIDRU´ *e´-[ep-zi na-at/aš^(?)]*

27 *´ŠÀ É´-ŠÚ ar-ta-ri nu* ^{LÚ}GUDU₁₂ A-NA ^D*Za^{1(NINDA)}-ha[-lu-uq-qa]*

28 ´2´ EZEN₄^{MEŠ} 1 EZEN₄ *zé-e-ni* 1 EZEN₄¹ *ha-me-eš-hi´ e-eš-ša¹-a-i´[*

29 1 UDU 1 PA 3 BÁN ZÌ.DA¹ DUR₅ I ^{DUG}KA.GAG 1 ^{DUG}<ÚTUL> ^{TU7}*gán-ga-ti h[a-*
me-eš-hi

---

¹¹⁵ [DINGIR^{LAM}], M.Cammarosano, 2018, s.341.

30 [1] PA ZÌ.DA 1 ^{DUG}KA.GAG 1 ^{DUG}<ÚTUL> gán<-ga>-ti zé-e-ni ŠU.NÍGIN 1 U[DU
4 PA 5 BÁN]

31 tar-ša-an ma-al-la-an TA^{!(ŠA)} É LÚGUDU₁₂ [

---

32 ŠU.NÍGIN.GAL 3 UDU 16 PA 5 BÁN tar-ša-an ma-al-la-an A-NA [12 EZEN₄
ITU^{KAM}]

33 Ú[!] A-NA 4 EZEN₄^{MEŠ} LÚSANGA LÚGUDU₁₂-ya T[A[?] É^{MEŠ}-ŠÚ-NU pé-eš-ka-an-zi^(?)]

34 (iki satır silik)

---

35 ŠA^mNIR.GÁL ^{GIŠ}kur-ta-za 12 EZEN₄ I[TU^{KAM}

36 EZEN₄ zé-e-ni-ma UL DÚ-an-za [ŠÀ[?]] É tup-pa-aš-ša ku-e [( )]

37 GUL-za-tar^{HLA} nu EZEN₄ Ú.B[AR₈ DÚ-an-za EZEN₄ zé-e-ni-ma [UL DÚ-an-za]

---

38 ŠA A-BI A-BI ^DUTU^{ŠI}-m[a[!] ^{GIŠ}kur-t]a[!]-za 2 EZEN₄ zé-e-n[i]

39 i-ya-an-za EZEN₄ Ú.B[AR₈-ma[?] Ú-U]L i-ya-an-za

40-45 Oldukça kırık

öy.II

1 ^mMi-it-tan-n]a[?]-A.A PA-NI A-BU-YA-wa-kán

2]-x ^{GIŠ}BANŠUR šu-up-pí ŠÀ É[?]. [DINGIR^{LIM(?)}]

3]-x-at nu-wa A-NA ^{GIŠ}ta-ha-qa DINGIR^{LIM}

4]-x-li NINDA.GUR₄.RA U₄.MI UD^{KAM}-li

5]-ya-an-né-eš-ke-et

6] pa-a-an

7-19 Oldukça kırık

-
- 20 [DINGIR]^{LUM}-m[a an-na-al-la-]ʿzaʿ tup-pí-ya-za GIM-an
 21 [. . .]x x x[-ta-a[nʰ]] e-eš-ta I-NA^{URU}Ne-ri-ik-ka₄-aš-kán¹
 22]x e-eš-ta na-aš QA-TAM-MA-pát
 23]x^{MEŠ} É.DINGIR^{L[M]} A-BU-NI-wa-an-na-aš
 24 ap]-pa me-mi-eš-ke-er [D]INGIR^{LUM}-pát-wa ša-ku-wa-šar-ra-aš
 25]x-ra-li-iš^{URU}N]e-ri-ik-ki-wa-kán
 26]x še-er e-eš-ta
-

- 27 KÙ.BABBA]R GUŠKIN ŠA^DU Za-ha-lu-uq-qa GIŠ.<HUR> ha-ti-ú-i-ta-an
 28]x KÙ.BABBAR wa-aq-qa-ri¹¹⁶x x x LÚ^{MEŠ} É.DINGIR^{LIM}
 29]x-maʰ-wa ku-wa-pí pé(BAD).an e-eš-ta
 30]x-ʿraʿ-a-aš-kán IŠ-TU É.DINGIR^{LIM} pa-ra-a har-ak-ta
-

- 31 DINGIR^{LUM}-ma IGI-an-da a-ri-ya-nu-un ku-u-[u]š-ma-aš
 32 EZEN₄^{MEŠ} pé-e-ta-an har-kán-zi EGIR-an-da-ma-kán
 33 [Ú-U]L ku-it-ki ne-ya-an-zi NU.SIG₅
 34 [EZ]EN₄ nu-un-tar-ri-ya-aš-ha-an-kán EGIR-an-da
 35 [i-y]a-an-zi ku-u-uš-ma-aš-ma-aš EZEN₄^{MEŠ}
 36 [pé-e]-ta-an har-kán-zi SIXSÁ-ta-at zi-la-a[š] NU.SIG₅
 37 [. . .]-x-nu-un nu DINGIR^{LUM} A-NA x x x x
 38]x x [
-

ay.III 1'-8' *Oldukça kırık*

---

¹¹⁶ M.Cammarosano, 2018, s.346.

9' LU^LSANGA mD^DUTU-LÚ-iš 7 LÚ^{MEŠ} 2 DUMU.NITA[

10' ŠU.NÍGIN 17 SAG.DU^{MEŠ} *pa-ri-ya-na-aš-kán* LÚ^LSA[NGA

11' LÚ^LKISAL.LUH 1 <LÚ> GIŠ^LTUKUL LÚ^LNAR-ya-aš-ši[

12' 1 É.DINGIR^{LIM} ŠA^DZA-BA₄-BA₄ URU^LN[e-ri-ik

13' A-NA^DU AN^E 12 EZEN₄ ITU^{KAM} 1 EZEN₄ Ú.BAR₈ 1 EZEN₄ *zé-e-ni*]

14' *ki-nu-un* LÚ^LSANGA IŠ-TU É-ŠÚ *e-eš-ša-^ri*]

15' 2 BÁN ZÌ.DA 1 DUG KAŠ 1 DUG^LÚTUL TU₇ *kán-qa-ti* 'A'[-NA] 1 'EZEN₄'
[IT]U^K[^{AM}]

16' 1 UDU 1 PA 3 BÁN ZÌ.DA 1 DUG^LKA.GAG 1 DUG^T[^{U7}*ká*]n-^rqa-ti EZEN₄ 'Ú.BAR₈

17' 1 UDU 1 PA ZÌ.DA 1 DUG^LKA.GAG 1 DUG^LÚTUL TU₇[*ká*]n-qa-ti EZEN₄ *zé-e-^rni*'

18' *ar-kam-ma-an-na ku-wa-pí* ^rURU^rNa[?]-ta-a-za *ú-da-an-zi*

19' [*n*]^{u?} 1 DUG KAŠ 1 BÁN ZÌ.DA LÚ^LSANGA^DU AN-E *pa-a-i*

20' [ŠU.NÍGIN]IN 12 PA *tar-ša-an* ^rma⁻al-la-an A-NA 12 EZEN₄ ITU^{KAM}

21' [Ú A-NA] ^r2[?] E[ZE]N₄ [^{ME}]^{š?} LÚ^LSANGA IŠ-TU É-ŠÚ *ki-nu-un SUM-zi*

22' [ŠA A-BI] A-BI^DUTU^š GIŠ^L*kur-ta-za* 1 EZEN₄ GIBIL 1 EZEN₄ *har-pa-aš*

23' [DÙ-an-za] EZEN₄ *ha-me-eš-ha-an-ta-aš-ma UL DÙ-an-za*

24' [*hal-ku-eš-*]šar-ma *kiš-šu-wa-an-pát ki-nu-un ma-ši-wa-an*

25' [A-NA] EZEN₄ *zé-e-ni* EZ[E]N₄ Ú.BAR₈-aš-ša *pé-eš-kán-zi UL-kán wa-aq-qa¹-ri¹*

26' [*an-na-l*]a-za-ma *tup-pí-za* EZ[E]N₄^{MEŠ} *ha-zi-ú-i UL¹ ku-it-ki KAR-u-en*

27' [Ú-NU-T]UM¹¹⁷ ŠA^DU AN-E kap-pu-wa-a-an 3 GÚ.GU₄ KÙ.BABBAR
 28' [. . .]KÙ.BABBAR 1 BI-IB-RU UDU.KUR.RA KÙ.BABBAR 4 ĞÌR^{MEŠ} a-ra-an-
 za
 29' [. . .]x-eš-ši-ya-tar KÙ.BABBAR ŠA^{URUDU}KIN.GAL IŠ-TU^{GIŠ}HAR-HA-TI
 30' [. . . -]zu-ú kap-pu-wa-u-en UM-MA^mLu-pa-ak-ki
 31' [. . .]x-wa an-na-la-za UL ú-uk har-ku-un
 32' 'IŠ-TU' UD^{KAM}^mNIR.GÁL-wa-ra-an ku-iš har-ta
 33' nu-wa-ra-aš INA^{URU}U-ut-ru-na A-NA^DU Ne-ri-ik^{LÚ}SANGA DÙ-an-za
 34' [k]u-it-ma-wa am-mu-uk^{LÚ}SANGA i-e-er nu-wa-mu Ú-NU-TE^{MEŠ}
 35' [k]u-e EGIR-pa ma-ni-ya-ah-hi-ir nu-wa-ra-at ti-it-ti-ya-an

---

36' [U]M-MA LÚ^{MEŠ} É.DINGIR^{LIM} an-na-la-za-wa-kán DINGIR^{LUM} É.ŠÀ-ni
 37' [EGI]R-an e-eš-ta nu-wa-ra-an pa-an-ku-uš UL uš-gít
 38' [k]i-nu-un-ma-aš-kán^{GIŠ}iš-ta-_{na}[-ni] GUB-ri

39' [LÚSA]NGA^mLu-pa-ak-kiš 4 LÚ^{MEŠ}[É.DINGIR^{LIM} ŠU.NÍGIN x] 'SAG.DU^{MEŠ},
 40' [ÌR^{MEŠ}] ^DU AN-E 1 <LÚ>^{GIŠ?}TUKUL^L[ÚNAR-ya-aš-ši^(?)]¹¹⁸

41']^DLAMMA [a]n-na-_{la}-za^{URU}Ne-ri-ki^{KUŠ}kur-š[a-aš
 42' x x x [. . .] x x [ ] an-da RA-an-za e-eš-ta [
 43' [. . . . . an-na]-al-li-uš UL KAR-u-en ki-nu-[un]
 44' [. . . . .]-ši-it-x an-da RA-an-za
 45' [. . . . .]^mNIR.GÁL PA-NI A-BI A-BI^DUTU^{ŠI}-ma-aš
 46' [. . . . .] e-eš-ta UM-MA LÚ^{MEŠ} É.DINGIR^{LIM}

¹¹⁷ [KÙ.BABBAR GÚŠ]KIN, J.Hazenbos, 2003, s.19.

¹¹⁸ ŠÌLA[?]-MA[?] L[Ú[?], J.Hazenbos, 2003, s.19.

47' [. . . . .]-mu-wa-kán ZAG.GAR.GA^{NA4}ZI.KIN^DLAMMA

48' [. . . . .]-x-ma-at UL GUB-ri

49' [A-NA^DLAMMA 12 EZEN₄ ITU^{KAM} 1 E]ZEN₄ zé-e-ni 1 EZEN₄ Ú.BAR₈
LÚ^LSANGA

50' [ki-nu-un IŠ-TU É-ŠÚ] e-eš-ša-i

51' [2 BÁN ZÌ.DA 1 DUG KAŠ 1^{DUG}ÚTUL^{TU7} gán<-ga>-ti A-NA 1 EZEN₄ IT[U^{KAM}]

---

ay.IV

1' [. . . . .] x x [

2' [. . .] 5[?] [DUM]U^{MEŠ} ARAD^{MEŠ} [D^LLAMMA

3' ^DTe-li-pí-nu-un an-na-a[l-la-za tup-pí-ya-za UL^(?)

4' [K]AR-u-en^{URU}Ne-ri-ik-ki-y[a

5' x^{GIŠ}ma-ri-uš KÙ.BABBAR GAR.RA wa-x[

6' i-wa-ar i-ya-an-te-eš 1^{GIŠ}m[a-ri-iš(?) ... GU]ŠKIN GAR.RA

7' 1 ZA.HUM^{NA4}GUG GUŠKIN GAR.RA x[

8' ^re^r-eš-ta EZEN₄^{MEŠ}-ma-aš-ši EZEN₄.ITU[^{KAM} an-na-al-la-za^(?)]

9' tup-pí-ya-za UL ku-i-e-eš-qa KAR-u[-en

10' [I]Š-TU A-BI A-BI^DUTU^{ŠI}-ya^{GIŠ}gur-ta-za DINGIR^M[^{EŠ}URU^{URU}Ne-ri-ik^(?)

11' [EZE]N₄^{MEŠ} EZEN₄ ITU^{KAM} UL ku-i-e-eš-qa KAR-u-e[n

12' [UM-M]A LÚ^{MEŠ} É.DINGIR^{LIM}^DTe-li-pí-nu-un-wa DINGIR^{MEŠ} U^{RU}[^{RU}Ne-ri-i]k

13' [^mNI]R[?][GÁ]L[?] I-NA₁^{URU}Ut-ru-na i-ya-at nu-wa-ra-aš [^{NA4}Z]I.KIN

14' [I-NA^(?)] É [D^LLAM]MA ar-ta-at KÙ.BABBAR-ma-wa GUŠKIN[

15' *na-a-wi₅ ku-it-ki e-eš-ta nu-wa-za A-BI^DUTU^{ŠI} [ ]x-an*
 16' *ku-wa-pí I-NA^{URU} Ut-ru-ú-na EZEN₄ pu-ru-ul-li-y[a-aš]*
 17' *i-ya-at nu-wa-kán A-NA TUP-PA^{HI.A} EZEN₄ pu-ru-ul-li-y[a-aš]*
 18' *^DTe-li-pí-nu-un ha-az-zi-ú-i-ya-aš an-da KAR-e[r*
 19' *nu-wa-ra-an ZA.HUM KÙ.BABBAR TUR i-e-er na-aš ki-nu-un*
 20' *ZA.HUM KÙ.BABBAR TUR na-aš-kán A-NA^{GIŠ}ZAG.GAR.RA^{TI}*
 21' *A-NA^DLAMMA GAM-an GUB-ri*

22' *ki-nu-un-ma-aš-ši 12 EZEN₄ ITU^{KAM} 1 EZEN₄ zé-e-ni*
 23' *EZEN₄ ha-mé-eš-hi^{LÚ} SANGA IŠ-TU É-ŠÚ e-eš-ša-i*
 24' *2 BÁN ZÌ.DA 1 DUG KAŠ 1^{DUG}ÚTUL 'GÚ'.GAL.GAL A-NA 1 EZEN₄ ITU^{K[AM]}*

25' *1 UDU 2 PA 3 BÁN ZÌ.DA 1^{DUG}KA.GAG A-NA EZEN₄ Ú.BAR₈-aš*

26' *1 UDU 1 PA ZÌ.DA 1^{DUG}ÚTUL GÚ.GAL.GAL A-NA EZEN₄ zé-e-ni*

27' *ŠU.NÍGIN 2 UDU 11 PA 4 BÁN tar-ša-an ma-al-la-an*

28' *A-NA 12 EZEN₄ ITU^{KAM} Û A-NA 2 EZEN₄^{MEŠ}LÚ SANGA TA É[-ŠÚ]*

29' *pe-eš-ki-iz-zi*

30' *LÚ SANGA^mGal-li-li-iš 1 LÚ 1 MUNUS^{TUM} 1 DUMU.NITA 1 DUMU.MUNUS*

31' *4 SAG.DU^{MEŠ} ARAD^{MEŠ} ^DTe-li-pí-nu 1 É.DINGIR^{LIM} ŠA^DLAMMA*

32' *Û ŠA^DTe-li-pí-nu*

33' *Hal-ki-iš^{URU} Ne-ri-ik-ki-kán an-na-al-li*

34' *^{GIŠ}gur-ta A-NA ŠUM-MU DINGIR^{MEŠ} an-da ŠUM-an i-ya-an-za*

35' A-NA KASKAL DUMU.LUGAL-ya-aš-kán an-na-al-li an-da É-ri

36' i-ya-an-za DUMU.LUGAL ku-wa-pí ú-iz-zi na-aš hu-u-da-ak

37' I-NA É hal-ki pé-ra-an pa-ra-a pa-iz-zi

38' na-an ^mNIR.GÁL ALAM i-ya-at

39' _{na}-aš-kán ŠÀ É ^DU ^{URU}Ne-ri-ik-ka₄

40' [A-NA] PA-NI ^DU ^{URU}Ne-ri-ik-ka₄ GUB-ri

41' [EZ]EN₄ ^{MEŠ}-ma-aš-ši UL ku-i-e-eš-qa GAM-an ha-ma-a[n-kán-te-eš]

42' 3-ŠU ṬUP-PU EGIR-an tar-nu-wa-aš

43' ŠA DINGIR ^{MEŠ} ^{URU}Ne-ri-ik-ka₄

44' ke-e-da-ni-eš-ša-an A-NA ṬUP-PÍ

45' 6 DINGIR ^{MEŠ} ^DU Za-ha-lu-uk-ka₄ ^DZA.BA₄.BA₄

46' ^DU AN^E ^DTe-li-pi-nu-uš

47' ^DLAMMA ^DHal-ki-iš SIXSÁ-an-te-eš

öy.I

1 [Zah]aluka'nın [Fırtına] Tanrısı[na] 12 aylık bayramları (ve) 2 bayramı

2 1 sonbahar bayramı (ve) 1 ilkbahar bayramını rahip evind[en (maliyetle) şimdi(/artık)
devamlı olarak kutlar].

---

3 (Rahip) onları devamlı olarak şöyle kutlar: [Nerik] k[entinde^(?)] aylık bayramını

4 yapacağı zaman, Zahaluka'nın Fırtına Tanrısını [çağırışı(/ona yakarışı)]

5 şöyle(dir): Göğün Güneş Tanrısı parlad[ışında],

6 Zahaluka'nın Fırtına Tanrısının rahibi 2 ıslak ekmek (ve) [

7 tarna-ölçüsünde 2 somun ekmeği alır ve o dah[anga'ya gider],

8 ve o içeri pencereden girer. Som[un ekmeği]

9 böler. Fakat onu alıp götürm[ez(/çıkarmaz) ...

10 alır. 1 somun ekmeği ise böler. O[nu Tanrılarını^(?)]

11 ritüel yerine böler. [Fırtına Tanrısının Adamı(/Rahibi)]

12 ayrıca 1 somun ekmeği alır ve o *dahanga*'ya

13 gider ve *Zahaluka*'nın Fırtına Tanrısı'nı çağırır. [Tanrının^(?)]

14 kutsanmış/temizlenmiş (heykelciğini) tapınağa geri g[ötürür].

15 Onu sunağa koyar ve yere [

16 [. .] ayrıca *dahanga*'nın [ ] ça[ğırır].

17 [. .] adı geçen *Zahaluka*'nın Fırtına Tanrısı (ritüeline) uygun(dur). *d[ahanga ...*

18 [. . .] içinde hiç kims[e

---

19 [2 BÁN-ölçüsünde u]n, 1 kap bira, 1 k[a]p *gangati*-[ço]rba[sı (her) bir aylık bayramına(/için)],

---

20 [1 koyun, 1 P]ARĪŠU (ve) 3 BÁN-ölçüsünde un, 1 KA.GAG kabı (bira), 1 [ka]p [*gangati*-]çorbası [ilkbahar bayramına(/için)],

---

21 1 koyun, 1 PARĪŠU-ölçüsünde un, 1 KA.GAG kabı (bira), 1 kap [g]angati-[çorbası sonbahar bayramına(/için)],

22 toplam: 6 PARĪŠU (ve) 3 BÁN-ölçüsünde un, 4^{1/2} BÁN-ölçüsünde bira maltı, 4,5 BÁN-ölçüsünde malt, 3 P[ARĪŠU ...

23 2 BÁN-ölçüsünde (ve) 2 avuç dolusu nohut/bezelye[?][

---

24 genel/büyük toplam: 2 koyun, 12 PARĪŠU-ölçüsünde kavrulmuş, öğütülmüş (tahıl), 12 [aylık bayramına(/için)],

25 sonbahar (ve) ilkbahar 2 bayramına(/için), rahip evinden (maliyetle) [devamlı olarak tedarik eder].

---

26 Temiz/kutsal asayı t[uta]n *Nerik*'in GUDU-rahibi, [o^(?)]

27 onun evinde durur ve GUDU-rahibi *Zahaluka*'nın Fırtına Tanrısına(/için)

28 2 bayram, 1 sonbahar bayramını ve 1 ilkbahar bayramını devamlı olarak kutlar [

29 1 koyun, 1 *PARİŞU* (ve) 3 BÂN-ölçüsünde yaş/ıslak un, 1 KA.GAG kabı (bira), 1 kap *gangati*-çorbası il[kbaharda,

30 [1] *PARİŞU*-ölçüsünde un, 1 KA.GAG kabı (bira), 1 kap *gangati*-çorbası sonbaharda. Toplam: 1 ko[yun 4 *PARİŞU* (ve) 5 BÂN-ölçüsünde]

31 kavrulmuş, öğütülmüş (tahılı) GUDU-rahibi evinden [

---

32 Genel/büyük toplam: 3 koyun, 16 *PARİŞU* (ve) 5 BÂN-ölçüsünde kavrulmuş, öğütülmüş (tahılı) [12 aylık bayramına(/için)]

33 ve¹ 4 bayramına(/için), rahip ve GUDU-rahibi [evlerinden devamlı olarak tedarik ederler].

34 (*iki satır silik*)

---

35 Muwatalli'nin *kurta* (tabletinde) 12 a[yılık] bayramlar[

36 fakat sonbahar bayramı kutlanmamış(tır). Tablet evin[de]

37 hakedilmiş: Ve ilkbahar bayramı kutlanmış fakat sonbahar bayramı [kutlanmamış(tır)].

---

38 Majeste'nin babasının babası i[se *kurt*]a (tabletinde) 2 sonbahar bayramını kutlamış

39 fakat ilkbahar bayramı kutlamamış(tır).

40-45 *Oldukça kırık*

öy.II

1 Mitan]amuwa (şöyle söyler): Babamın huzurunda(/zamanında)

2]x [tapınağın²] içerisinde kutsal/temiz kurban masası

3]x ve *dahanga*'ya Tanrının

4]x günlük somun ekmeğini gününde

5]x

6] verilmiş(tir).

7-19 *Oldukça kırık*

---

20 Faka[t eski] tabletlerden [tanrı

21]x ...dığında *Nerik* kentinde

22] x idi ve adı geçen o aynı şekilde

23]...ler tapınağın. Babamız bize

24 de]vanlı (şöyle) söylediler: Adı geçen Tanrının (kültüne) uygun(dur).

25]x [*Nerik*] kentinde

26] yukarıda idi.

---

27 *Zahaluka*'nın Fırtına Tanrısının [güm]üş (ve) altını tahta <tableti> envanter(e)
kaydedilmiştir).

28] gümüş eksiktir. x x x Tapınağın adamları(/personeli)

29] ... sorumlu olduğunda

30] o tapımdan kayboldu/yok oldu.

---

31 Ayrıca Tanrı önünde(/huzurunda) fal ile soruşturdum. Onlar bu

32 bayramları getirdiler. Ancak

33 [hiçbi]r şey eklemesler. Olumsuz.

34 Ardından *nuntariyašha*-[bay]ramını

35 [kut]larlar. Ayrıca onlar bu bayramları

36 getirdiler. Tespit edildi: son[uç] olumsuz.

37] ...tım ve tanrı ...ya [

38] x x [

---

ay.III 1'-8' *Oldukça kırık*

9' Rahip *Tiwaziti*. 7 adam (ve) 2 genç erkek[

10' toplam: 17 kişi. Onların yanı sıra ra[hip,

11' dış avlu temizleyicisi, 1 TUKUL <adamı> ve bir şarkıcı ona(/için)

12' N[erik]'in Savaş Tanrısı ZABABA'nın 1 tapınağı.

13' Göğün Fırtına Tanrısına 12 aylık bayramına(/için), 1 ilkbahar bayramı (ve) 1

sonbahar bayramı

14' rahip evind[en (maliyetle) şimdi(/artık) devamlı olarak kutlar.]

15' 2 BÂN-ölçüsünde un, 1 kap bira, 1 kap *gangati*-çorbası (her)bir aylık bayramına(/için).

16' 1 koyun, 1 *PARİŠU* (ve) 3 BÂN-ölçüsünde un, 1 KA.GAG-kabı (bira), 1 kap

[ga]ngati-çorbası ilkbahar bayramına(/için),

17' bir koyun, 1 *PARİŠU*-ölçüsünde un 1 KA.GAG-kabı (bira), 1 kap [ga]ngati-çorbası

sonbahar bayramına(/için).

18 *Na²ta* kentinden vergiyi getirdiklerinde

19' 1 kap bira, 1 BÁN-ölçüsünde un, Göğün Fırtına Tanrısının Rahibi verir.

20' [Topla]m: 12 PARĪŠU-ölçüsünde kurutulmuş, öğütülmüş (tahılı) 12 aylık bayramına(/için)

21' [ve] 2² (sonbahar ve ilkbahar) bayramlarına(/için)², şimdi (/artık) rahip evinden (maliyetle) devamlı olarak tedarik eder.

22' Majeste'nin babasının [babasının] *kurta*(-tabletinde) 1 yeni bayram (ve) 1 *harpa*-bayramı

23' [kutlanmış], fakat ilkbahar bayramı kutlanmamış(tır).

24' [Tahıl mik]tarı ise böyle(dir): Şimdi ne kadar fazlaysa/eşit miktarda

25' sonbahar bayramı[na(/için)] ve ilkbahar bayramına(/için) (devamlı) tedarik ederler. Eksik olmaz.

26' Fakat [önceki/eski] tablette bayramların ayinleri (hakkında) hiçbir şey bulamadık.

27' Göğün Fırtına Tanrısının [alet edav]atı(/gereci) sayılmış(tır): Gümüştən 3 boğa (biçimli) ...

28'] gümüştən(dir). 4 ayağının üzerinde durur (vaziyette) gümüştən 1 dağ koyunu ritonu,

29']x gümüştən(dir). Büyük orak (ile) lir

30']x saydık. Lupakki (şöyle) söyler:

31']x önceden ben sahip değildim.

32']Muwatalli gününden (beri) onu tutan

33' *Utruna* kentinde *Nerik*'in Fırtına Tanrısına rahiplik yapan(dır).

34'-35' Ancak beni rahip yaptıklarında, bana yeniden teslim edilen gereçler (mevcuttur) ve onlara iyi bakılmış(tır).

36' Tapınak adamları(/personelleri) [ş]öyle (söyler): Önceden Tanrı iç odanın
37' [ark]asındaydı. Topluluk onu göremiyordu.
38' [Ş]imdi ise o altard[a] durur.

39' [Ra]hip Lupakki 4 [tapınak] adamı(/personeli) ile [toplamda x kişi(dir)].
40' Göğün Güneş Tanrısının hizmetlisi, (ayrıca) 1 TUKUL-<adamı> (ve) [ona 1
şarkıcı^(?)].

41']Koruyucu Tanrı: [Ö]nceden *Nerik* kenti (kutsal) *kurša*-çantası
42'] ... işlenmiş/nakşedilmişti. [
43' ... esk]isini bulamadık. Şim[di]
44'] x işlenmiş(tir)/nakşedilmiş(tir).
45'] Muwatalli. Fakat Majestemin babasının babası huzurunda
46']idi. Tapınak adamları(/personeli) şöyle (söyler):
47']bana altarda Koruyucu Tanrı'nın bir steli,
48'] fakat o ayakta durmuyor/durmaz.

49' Koruyucu Tanrıya 12 aylık bayramları, 1 sonbahar (ve) 1 ilkbahar bayramını rahip
50' [evinden (maliyetle) şimdi(/artık)] devamlı olarak kutlar.

51' [2 BÂN-ölçüsünde un, 1 kap bira, 1 kap *gangati*-çorbası (her)bir aylık
bayramına(/için)]

---

ay.IV

1'] x x [

2' ... Koruyucu Tanrı'nın] hizmetlisi (olarak) 5² [erkek çoc]uk[

3' Tanrı Telipinu'nun es[ki tabletini

4' [bu]la[ma]dık ve *Nerik* kentinde[

5' x *mari*-aleti, gümüş kaplı x[

6' tarzında yapılmış(tır). [Altı]n kaplı 1 *m[ari]*-aleti],

7' 1 güğüm/ibrik, ... altın kaplı x[

8' idi. Ancak ona (ait) aylık bayramlarını [eski^(?)]

9' tablette hiçbir şey bulamad[ık.

10' Majestemin babasının babasının *kurta* (tabletinde) [*Nerik*^(?)] [Tanrı]larının

11' [bayra]mlarını, Aylık Bayramı (hakkında) hiçbir şey bulamad[ık.

12' Tapınak adamları(/personeli) [şöyl]e (söyler): Tanrı Telipinu (ve) [*Nerik*]'in
Tanrılarının (kült nesnelерini)

13' [Muwat]alli *Utruna* kentinde yaptı ve o [alt]arda

14' [Koruyucu Tanrı]'nın tapınağı[nda[?]] dururdu. Gümüş de altın (da)[

15' henüz hiçbiri yoktu. Bizzat Majeste'nin babasının [ ]x

16' *Utruna* kentinde *purulli*-bayram[ını]

17' kutladığında, *purulli*-bayramı tabletlerinde

18' Tanrı Telipinu ritüelini buldul[ar.

19' Ona gümüş küçük bir güğüm/ibrik yaptılar ve o

20' gümüş küçük güğüm/ibrik şimdi Koruyucu Tanrının sunağının

21' yanında durur.

22' Ayrıca şimdi ona 12 aylık bayram(lar)ı, 1 sonbahar bayramı,

23' (bir) ilkbahar bayramı rahip evinden (maliyetle) devamlı olarak kutlar.

24' 2 BÁN-ölçüsünde un, 1 kap bira, 1 kap fasülye (her)bir aylık bayramına(/için).

25' 1 koyun, 2 *PARİŞU*-ölçüsünde ve 3 *BÁN* ölçüsünde un, 1 KA.GAG-kabı (bira) ilkbahar bayramına(/için)

26' 1 koyun, 1 *PARİŞU*-ölçüsünde un, 1 kap fasülye sonbahar bayramına(/için)

27' toplam: 2 koyun, 11 *PARİŞU* (ve) 4 *BÁN*-ölçüsünde kavrulmuş, öğütülmüş (tahılı)

28' 12 aylık bayram(ları)na(/için) ve 2 bayrama(/için) rahip [onun] evinden (maliyetle)

29' devamlı olarak tedarik eder.

30' Rahip Gallili. 1 adam, 1 kadın, 1 erkek çocuk, 1 kız çocuk:

31' Tanrı Telipinu'nun hizmetlisi (olarak) 4 kişi(dir). Koruyucu Tanrı'nın

32' ve Tanrı Telipinu'nun 1 tapınağında(dırlar).

33' Halki: *Nerik* kentinin eski

34' *kurta* (tabletinde) Tanrıların adları içerisinde adı kaydedilmiş(tir)/yapılmıştır).

35' O, Prens (kült) seyahatında eski evinde/tapınağında

36' kutlanmış(tır). Prens geldiğinde o hemen

37' *halki*-tapınağı önüne gider.

38' Muwatalli ona bir heykel(cik) yaptı.

39' O, *Nerik*'in Fırtına Tanrısının evinde/tapınağında

40' *Nerik*'in Fırtına Tanrısının huzurun[da]/(önünde) durur.

41' Ancak ona hiçbir [bay]ram eklenmemiş(tir).

42'-43' *Nerik*'in Tanrılarının 3. tableti

44' bu tablette

45' 6 tanrı (kültü bulunur): *Zahaluka*'nın Fırtına Tanrısı, Tanrı *ZABABA*,

46' Göğün Güneş Tanrısı, Tanrı Telipinu

47' Koruyucu Tanrı, Tanrı Halki, tespit edilmiş(tir).

Metinde söz konusu Tanruların kültü ile ilgilenen rahipler ile onun hizmetinde kaç kişinin olduğuna dair ayrıntılar yer almakta ve bayramlar için tedarik edilecek kült malzemeleri de sayılmaktadır¹¹⁹. Kültün eksiksiz olması için daha önceki tablet arşivleri sorgulanmakta ve görevli bilgileri aktarılmaktadır. Böylece kült ve tapınak ile ilgili değişiklikler belirlenmekte ve yeni düzenlemesi yapılabilmektedir.

Nerik'in kültü ile ilgili bir diğer fragmanın korunan kısmı, IV.Tuthaliya'nın babası III.Hattuşili'nin *Nerik*'i Hitit hakimiyetine kazandırması ve dolaylı olarak da kendini övmesi ile ilgilidir:

CTH 524.1 KUB 25.21¹²⁰

III

1 A-NA^{D_U} URU^{URU} *Ne-ri-ik-ka*₄ x[

2 nu^{URU} *Ne-ri-ik-ka*₄-an LÚ^{MEŠ} [Ga-aš-ga-aš]

3 PA-NI^m *Ha-an-ti*-DINGIR^{LIM} har-ga[-nu-wa-an har-kir]

4 nu ka-ru-ú 4[?] ME MU^{KAM} x[

5 dan-na-at-te-eš ki-it-t[a-at]

6^{D_U} URU^{URU} *Ne-ri-ik-ka*₄-ma-kán I[-NA^{URU} *Ha-aq-qa-mi-iš*]

7 še-er e-eš-ta nu-uš-ši 1 EZEN₄ [zé-e-ni]

8 1 EZEN₄ TE-ŠI-ya e-eš-šir [

9 nam-ma-ma-aš-ši EZEN₄ Ú-UL [e-eš-ta]

10 nu-kán ŠÀ KUR.KUR^{HI.A URU} *Ha-at-t[i*

---

¹¹⁹ A.Taggar-Cohen, 2006, s.110.

¹²⁰ E.von Schuler, 1965, s.86-187.

11 BAL^{HLA}-uš-ša ki-ša-an-t[a-at

12 nu KUR.KUR^{HLA URU}Ha-at-ti a[r-ha har-ak-ta]

---

13 GIM-an-ma-kán ú-uk^mTu-u[t-ha-li-ya-aš]

14 ša-ra-a iš-pár-za-ah-hu-u[n nu-mu]

15^mHa-at-tu-ši-DINGIR^{LIM}-iš LUGAL.[GAL ša-ra-a da-a-aš]

16 [nu-m]u A-NA^{DU URU}Ne-ri-i[k-ka₄^{LÚ}SANGA i-ya-at]

III

1 *Nerik*'in Fırtına Tanrısına(/için) x[

2 ve *Nerik* kentini [Kaşkalar]

3 Hantili'nin zamanında mah[vetmişlerdi].

4 ve eskiden 400⁷ yıl x [

5 boş dur[du].

---

6 Ayrıca *Nerik*'in Fırtına Tanrısı [*Hakmiš* kentinde]

7 idi ve ona 1 [sonbahar] bayramı,

8 ve 1 ilkbahar bayramı kutlandığı [

9 Ancak ona ayrıca bir bayram yok[tu].

10 Hatti memleketlerinin içinde [

11 ayaklanmalar ol[du

12 ve Hatti memleketleri [mahvoldu].

---

13 Fakat ben Tu[thaliya]

14 büyüdüğü[m] zaman [beni]

15 [Büyük] Kral Hattušili [yukarı kaldırdı/yüceltti],

16 [ve ben]i *Neri[k]*'in Fırtına Tanrısına [rahip yaptı].

Yine IV.Tuthaliya dönemine tarihlenen *Nerik* kültü ile ilgili diğer bir metinde onun kült uygulamalarında (*ambašši*) "kurban yakma ritüelleri" uygulaması yer almaktadır. Bu ritüel onun kültürünün yenilenmesi ile eklenen bir uygulamadır. Bölgede yönetici konumunda olan EN KUR^{TI} "Ülkenin Beyi"¹²¹ de bir görevli olarak *Nerik*'in kült uygulamalarına katılması yeni bir durumdur.

CTH 524.2 KUB 25.22¹²²

öy.II 1'-9' *Oldukça kırıktır*¹²³

10']^{MEŠ} *ku-i-e-eš hal-zi-ya-an-te-eš*

11']^G]^{IŠ} BANŠUR^{MEŠ} *ti-ya-an-zi*

12']DUG KAŠ^{LÚÉ}.GAL A-BU BI-TI *pa-a-i*

13']EN KUR^{TI} *pa-a-i A-BU* ^DUTU^{ŠI}-*an-kán da-a-iš*

14' A-NA[?]]^D]^{URU} *Ne-ri-ik-ka₄-an-kán* BAL-*an-zi*

15']_x-*kán A-NA* DINGIR^{MEŠ} *da-pí-aš* BAL-*an-zi* ^DUTU^{ŠI}-*an-kán* ^mTu-ut[¹²⁴

16' [^{UZU} *šu-u*]p-*pa hu-u-e-ša-u-wa-za zé-ya-an-ta-za ti-ya-an-zi*

Rd.

1]GEŠTIN *kar-pa-an-zi na-aš-kán še-er hi-lam-ni an-da* (silik)

2]_x *am-ba-aš-ši-iš i-ya-an-za*

---

¹²¹ "bölgesel idare merkezi yöneticileri", bkz. Ş.Bozgun, 2017, s.42.

¹²² V.Haas, 1970, s.238-243.

¹²³ (1'-9') ^DUTU^{ŠI} ^mTu-ut-*ha-li-ya-aš* ve ^{URU} *Ne-ri-ik* tamamlamaları yapılabilmektedir.

¹²⁴ öy.II 15' ... ^mTu-ut[, yazımı Tuthaliya'nın kısaltılmış bir yazımı da olabilir, ^mKán-li

"Kantuzili" KUB 30.10 öy.3', bkz. J.Lorenz, 2013, s.166 ve dn.13.

3]-zi 1 UDU.ŠIR-kán UGU pí-e-en-zi⁽ⁱ⁾

4 [na-aš[?]] šu-uh-hi še-er^{GIŠ} BANŠUR da-ni-nu-uz-zi

5 ^{UZ}]U šu-up-pa ti-ya-an-zi 1/2 BÁN ZÌ.DA 1 ^{DUG} hu-u-pár-aš KAŠ

6 [BAL-an]-zi

---

ay.III

1]^DU SAG.[DU]-aš 1 UDU ^DU ha-aš-tu-u-wa-aš ^DLAMMA ha-aš-tu-u-wa-aš

2]_x ^{HUR.SAG} Ha-ha-ya 1 UDU ^DKu?-ru-ši-ya-an-ti 1 UDU ^DMAH-ni

3 1 UDU ^D]Hu-u-wa-ad-[d]a-aš-ši 1 UDU ^DLIŠ.DÌM BAL-ti (silik)

---

4 -i]š?? hu-u-kán-zi ^{LÚ}NAR ha-at-ti-uš ŠÌR^{RU}

5 ^{UZU} šu-up-pa h]u-e-ša-u-wa-za zé-ya-an-ta-za A-NA DINGIR^{MEŠ} da-pí-aš

6 [aš-ša-nu-wa-an]-zi AŠ-RI^{HLA} DINGIR^{MEŠ}-ya ^{NINDA} har-za-zu-ta IŠ-TU KAŠ GEŠTIN

7 [ti-a]n-zi 2 BÁN ZÌ.DA 1 ^{DUG} hu-up-pár KAŠ ^{GIŠ}ZAG.GAR.RA-ni ^DU ^{URU} Ne-ri-ik

8 2[?] BÁN ZÌ.]DA 1 ^{DUG} hu-u-up-pár KAŠ ki-e-da-aš A-NA DINGIR^{MEŠ} da-pí-aš

9 [^{GIŠ}Z]AG.GAR.RA-ni 2 PA 2 BÁN ZÌ.DA 4 DUG KAŠ aš-ša-nu-um-ma-aš

NINDA.KUR₄.RA pár-ši-an-zi

10 [B]I-IB-RI^{HLA}-kán šu-u-wa-an-zi 1 DUG GEŠTIN TA É ^{LÚ}ZA-BAR.DIB

11 [BA]L-an-zi nu-kán aš-ša-nu-wa-an-zi

12 [h]al-zi-ya-ri GAL^{HLA}-kán aš-ša-nu-wa-an-zi

---

13 IGI-zi pal-ši ^DUTU ^{URU}PÚ-na ^DMe-ez-zu-la-an 3-ŠU e-ku-zi 3 NINDA.GUR₄.RA

pár-ši-ya

---

14 EGIR-ŠÚ-ma ^DU ^{URU}Ne-ri-ik ^DZa-ha-pu-na-a-an GUB-aš 3-ŠU e-ku-zi KI.MIN

---

15 EGIR-ŠÚ-ma ^DU AN^E GUB-aš 1-ŠU e-[ku-z]i 1 NINDA.GUR₄.RA pár-ši-ya

---

16 EGIR-ŠÚ^DU^{URU} *Zi-pal-an-ta* TU[Š-aš ..] *e-ku-zi* KI.MIN

---

17 [EG]IR-ŠÚ^{HUR.SAG} *Ha-ha-ya-an* GU[B-aš x-ŠU *e-k*]u-zi KI.MIN

---

18 [EGIR-ŠÚ^DU^{URU} *Ne-r]i-ik*^D *Za-ah-pu-n*]a-an-na 2-ŠU *e-ku-zi* KI.MIN

öy.II 1'-9' *Oldukça kırıktır*

10']...ler çağırılmış olanlar,

11' k]urban masalarını koyarlar.

12']kap bira saray görevlisi verir.

13']ülkenin beyi verir. Majeste'nin babası onu koyar.

14']*Nerik*'in Fırtına [Tanrısı'na] sunarlar.

15']x Tanrıların tümüne sunarlar. Majeste Tut[haliya

16' [kutsanmış/temiz e]ti çiğ (ve) pişmiş koyarlar.

Rd.

1]şarabı bitirirler ve onu *hila*mnı-yapısına (silik)

2 *ambašši*-kurbanı yapılmış(tır).

3].er. 1 koç yukarı tarafa götürürler.

4 [Onu[?]] damda kurban masası üzerine koyarlar.

5 kutsanmış/temiz eti koyarlar 1/2 BÂN-ölçüsünde un, 1 *huppar* kabı şarap

6 [sunar]lar.

---

ay.III

1]Baş[in] Fırtına Tanrısına, 1 koyun *haštuwa*'nın Fırtına Tanrısına (ve) *haštuwa*'nın Koruyucu Tanrısı'na

2]x *Hahaya*-dağı, 1 koyun Tanrı Kuruşiyanta, 1 koyun Ana Tanrıçaya,

3 1 koyun Tanrı] Huwad[da]şşı'ye, 1 koyun *IŠTAR*'a sunar (*silik*).

4]x keserler. Müzisyen Hattice şarkı söyler.

5 kutsanmış/temiz eti ç]iğ (ve) pişmiş tanrıların tümüne

6 [dağıtırlar/temin eder]ler. Tanrıların yerlerine *harzazta*-ekmeği, bira (ve) şarapdan

7 [koyar]lar. 2 BÂN-ölçüsünde un, 1 *huppar*-kabı bira *Nerik*'in Fırtına Tanrısının sunağına,

8 2² BÂN-ölçüsünde un 1 *huppar*-kabı birayı Tanrıların tümünün

9 [sun]ağına, 2 *PARİŠU* (ve) 2 BÂN-ölçüsünde un, 4 kap bira tedarik (edilir). Ekmeği bölerler/kırarlar.

10 *BIBRU*'ları doldururlar, 1 kap şarap sakinin evinden

11 [sunar]lar ve (oradan) tedarik ederler,

12 (ve) [ses]lenirler/[söy]lerler. Kapları donatırlar/temin ederler.

---

13 1 kez *Arinna*'nın Güneş Tanrıçasını (ve) Mezulla(yı) 3 kez içer¹²⁵. Ekmeği kırar/böler.

---

14 Onun ardından da *Nerik*'in Fırtına Tanrısı(na) ve *Zahapuna*'ya ayakta 3 kez içer.

Aynı şekilde

---

15 ardından da Göğün Güneş Tanrısı'na ayakta 1 kez içer, 1 somun ekmeği kırar/böler.

¹²⁵ Bkz. "Tanrının kadehi içme", Ö.Kahya, 2017, s.45vd.

---

16 Ardından *Zippalanda*'nın Fırtına Tanrısına oturur (vaziyette) x-kez içer. Aynı şekilde

---

17 ardından *Hahaya* dağına ayak[ta x-kez iç]er, aynı şekilde

---

18 [ardından *Nerik*'in [Fırtına Tanrısına] ve Zahapura'ya 2 kez içer, aynı şekilde.

Özellikle kuzey bölgelerde *Nerik*'in hakimiyeti ile birlikte *Hattuša*'nın kuzeyindeki *Haharwa*, *Hakm/piš*, *Halwanna*, *Hanhana*, *Hartana*, *Hal/tenzuwa*, *Hawalkina*, *Kammama*, *Karahna*, *Malimaliya-Dağı*, *Takkupš/ta*, *Tiliura*, *Urešta*, *Zaliyanu*'da da kültlerin yenilenmesi söz konusudur¹²⁶. IV.Tuthaliya'nın kutsal *Nerik* kenti kültürünü yenilemesi, III.Hattušili ile elde edilen askeri başarıların devamı olarak Hitit hakimiyetinin bölgedeki son aşamasını göstermektedir.

---

¹²⁶ J.Hazenbos, 2003, s.193-194.

2.1. *Nerik* Pantheonu

Hatti memleketindeki tüm diğer yerleşimlerde olduğu gibi *Nerik*'in de kendine ait bir pantheonu bulunmaktadır. Bu yerel kùltlerde krallığın önemli Tanrılarının/Tanrıçalarının yanı sıra bölge ile ilgili dağlar, ırmaklar, pınarlar/kaynaklar da o kentin pantheonu içerisinde yer almaktadır.

Kuzey bölgelerde bulunan kùltlerin birbirinden etkilenmesi ve özellikle *Nerik*'in işgali süresince farklı kentlerde bulunan kùlt uygulamalarının, yeniden *Nerik*'e geri döndüğünde devam ettirilmesi, onun kùltünün zenginleşmesini ve genişlemesini sağlamıştır.

Hitit Tanrılar topluluğunda, Eski Hitit zamanında ağırlıklı olarak Hatti ve sonrasında ise özellikle Hurri etkisi görülmektedir. Hatti-Hitit dini geleneklerinin bir devamlılığı olarak pantheonun başında Fırtına Tanrısı/Göğün Fırtına Tanrısı ve *Arinna*'nın Güneş Tanrıçası/Wuruşemu bulunmaktadır. Bu tanrı çiftinin oğulları olarak *Nerik* ve *Zippalanda*'nın Fırtına Tanrıları, kızları Mezulla, torunu ise Zintuhi yer almaktadır¹²⁷.

Özellikle Eski Hitit dini metinlerinde ve Tanrı listelerinde *Nerik*'in Fırtına Tanrısı, Göğün Fırtına Tanrısından sonra onun oğlu olarak geçmektedir¹²⁸. *Nerik*'in Fırtına Tanrısının, Hatti dinsel geleneği ile ilgili olduğu bilgisi birçok metinde yer alan bilgilerle anlaşılakta ve Hatti kökenli olabilecek çok sayıda dini motiflerle birlikte görülmektedir. Hattice sözlerin yer aldığı *Nerik*'in bayram ritüellerinde geçen bir bölümde o, kötülüklerden koruyucu (Sumer Yeraltı Tanrısı Nergal ile eşitlenebilecek) Şulinkatte ile ilgili geçmektedir (CTH 678.7 KUB 28.99¹²⁹). Söz konusu metinde geçen bilgilerden yola çıkılarak başlangıçta *Nerik* Fırtına Tanrısı ile Şulinkatte eşitlenmek

¹²⁷ A.Goetze, 1957b, s.135; S.Ö.Savaş, 2002, s.99.

¹²⁸ J.D.Hawkins, 1973, s.128; S.Ö.Savaş, 2002, s.100.

¹²⁹ V.Haas, 1970, s.219; G.Stivala, 2007, s.234-243.

istenmişede¹³⁰, farklı metinlerde iki tanrı arasındaki ilişkinin baba-oğul biçiminde olduğu anlaşılmaktadır:

CTH 671.A KUB 36.89¹³¹

14 ... ^{URU}N]e-ri-ik-ki-wa-kán DUMU ^DŠu-li-kat-ti

15 A-NA ^DU AN^E ša-ku-wa-š[a-ra-az-za e-eš-ta ...

---

27 ... DUMU ^DŠu-li-kat-ti na-an-ku-uš-ši-ya-[an-ta]-za^(?) 4 hal-hal-tu-ma-ra-za

28 ha[l-l]u-u-wa-za h[u-u-u]n-hu-e-eš-na-za UGU e-hu EGIR-pa-wa-[za ^{URU}Ne-ri-i]k-
ki an-da-an ne-i-ya

---

14 ... N]erik [kentinde] Šulinkatte'nin oğlu

15 Göğün Fırtına Tanrısına bağ[lıydı ...

---

27 ... Šulinkatte'nin oğlu kara[nl]ık^(?) dört köşeden,

28 de[ri]n da[lg]a/sulak çukurdan yukarı gel! yeniden [Nerik kenti]ne dön!

Hatti dini geleneklerine göre *Nerik*'in Fırtına Tanrısı, Yeryüzünün Güneş Tanrıçası ve Šulinkatte'nin oğullarıydı¹³². Ancak *Nerik* yeniden ele geçirildikten sonra III.Hattušili-Puduhepa çiftine ait metinlerde Hatti-Hitit ve Hurri özellikleri bir araya getirilmek istendiğinden geleneksel bu anlayış bazı farklılıklar göstermektedir¹³³:

CTH 386.1 KUB 36.90+Bo 10317¹³⁴

öy.

---

¹³⁰ C.G.Brandenstein, 1943, s.61.

¹³¹ V.Haas, 1970, s.94.

¹³² V.Haas, 1970, s.72vd.

¹³³ V.Haas, 1970, s.96; S.R.Bin-Nun, 1972, s.59.

¹³⁴ I.Singer, 2002, s.106vd.; E.Rieken et al. (ed.), hethiter.net/:CTH 386.1 (2015sqq.).

10' ... e-hu-wa^DU^{URU}Ne-ri-ik
11' ne-pí-ša-az ma-a-an-za^DU-ni A-NA A-B[I]-^rKA GAM-an'
12' ma-a-an-ma-za da-an-ku-i da-ga-an-zi-pí
13' A-NA^DEREŠ.KI.GAL AMA-KA GAM-an
14' nu lu-uk-kat-ta UD^{KAM}-aš A-NA EZEN₄-KA e-h[u]

öy.

10' ... Gel, *Nerik*'in Fırtına Tanrısı
11' gökyüzünden. Ba[ba]n Fırtına Tanrısının yanındaysan,
12' ya da karanlık yeryüzünden
13' annen Ereškigal'in yanındaysan
14' ve sonraki gün bayramına ge[!]

Nerik'in Fırtına Tanrısına yapılan duayı içeren metnin duplikatında onun annesi Ereškigal, *Arinna*'nın Güneş Tanrıçası ile tanımlanır, artık *Nerik*'in ve dolayısıyla *Zippalanda*'nın Fırtına Tanrıları, *Arinna*'nın Güneş Tanrıçası ve Göğün Fırtına Tanrısının oğulları olarak anılmaktadırlar:

CTH 386.2 KUB 31.136¹³⁵

ay.III

7' t]u-uk A-BU A-BU-KA^DU [
8' AMA-K]A^DUTU^{URU}A-ri-in-na ...

---

ay.III

7' senin büyükbaban Fırtına Tanrısı ...(dır)[
8' annen *Arinna*'nın Güneş Tanrıçası(dır) ...

¹³⁵ I.Singer, 2002, s.105-107; E.Rieken et al. (ed.), hethiter.net/:CTH 386.2 (2015sqq.).

CTH 384.1.A KUB 21.27+KBo 51.26+676/v+695/v¹³⁶

10 nu-mu A-NA ^mHa-at-tu-ši-li İR-KA ku-e-da-ni

11 ʿaʿ-ra-al-la-a-et nu-kán a-pa-a-aš-ša pu-la-a[zʷ]

12 A-NA ^DU ^{URU}Ne-ri-ik DUMU-KA a-aš-ši-ya-an-ti ʿhaʿ-ap-ta-at

13 ʿnuʿ-un-na-aš ^DUTU ^{URU}PÚ-na GAŠAN-YA ku-e-da-ni pé-ʿdiʿ

14 ʿtiʿ-it-ta-nu-ut na-at tu-el

15 ʿaʿ-aš-ši-ya-an-ta-aš DUMU-aš ŠA ^DIM ^{URU}Ne-ri-ik AŠ-RU

10-12 ve beni, bir araya getirdiğin/evlendirdiğin kulun Hattušili, o (kendini) sevgili oğlun *Nerik*'in Fırtına Tanrısına adadı.

13-14 Sahibem Güneş Tanrıçasının bize gösterdiği/yerleştirdiği yer,

15 senin sevgili oğlun *Nerik*'in Fırtına Tanrısının yer(idir).

Bu durum IV.Tuthaliya döneminde, kültürte yapılan yeniliklerin artarak nüfuz etmesiyle *Nerik* ve özellikle kuzey bölgelerin kültürlerinde Luvi, Asur, Babil pantheonlarından Tanrılar eklenmesiyle devam etmiştir¹³⁷.

Hurri pantheonunda ise *Nerik*'in Fırtına Tanrısına en yakın özelliklere sahip Tanrı Şarruma'dır. Şarruma'da tıpkı *Nerik*'in Fırtına Tanrısı gibi Hepat/*Arinna*'nın Güneş Tanrıçası ile Teşup/Fırtına Tanrısının oğludur. Hatti-Hitit Tanrılar topluluğuna Hurri etkisi ile Dağ Tanrısı olan Şarruma'nın, *Nerik* Fırtına Tanrısı ile eşitlenmesinden çok onunla aynı seviyede bir tanrı olduğu değerlendirilmektedir¹³⁸.

II.Murşili ve II.Muwatalli dönemlerinde *Nerik*'in işgali boyunca, II.Murşili'nin *purulliya*-bayramını *Zippalanda*'nın Fırtına Tanrısı için kutladığı (KBo 2.5 II 38vd.);

¹³⁶ D.Sürenhagen, 1981, s.108-122; I.Singer, 2002, s.101-105; E.Rieken et al. (ed.), hethiter.net/:CTH 384.1 (2015sqq.).

¹³⁷ P.Taracha, 2009, s.133-135.

¹³⁸ V.Haas, 1970, s.111-112.

II.Muwatalli'nin ise Hatti memleketinin Büyük Tanrıları arasında *Nerik* Fırtına Tanrısı'ndan bahsetmeyerek, sadece *Zippalanda*'nın Fırtına Tanrısından bahsettiği dikkate alındığında, bir süre onun yerine *Zippalanda*'nın Fırtına Tanrısının öncelik kazandığı anlaşılmaktadır (KUB 6.45 I 13 ve 57¹³⁹). Kısa bir süre de olsa *Zippalanda*'nın Fırtına Tanrısı ile *Nerik* Fırtına Tanrısı yer değiştirmiştir. Her iki kralın da bu tercihi *Zippalanda*'nın, *Kaška* işgaline uğramamış olması ile ilgili olmalıdır¹⁴⁰.

III.Hattuşili-Puduhepa ile birlikte *Arinna*'nın Güneş Tanrıçası'nın oğulları olarak hem *Zippalanda*'nın Fırtına Tanrısı hem de özellikle *Nerik*'in Fırtına Tanrısı önemlerini tekrar kazanmışlardır:

CTH 383.1 KBo 52.17+KBo 71.13+KUB 21.19(+KUB 14.7¹⁴¹

öy.I

1 [A]-NA^DUTU^{URU} A-ri-in-na GAŠAN-YA GAŠAN ʾKUR.KUR^{HI·A} [U]^{RU} Haʾ-at-ti

2 MUNUS.LUGAL ŠA-ME-E Û ER-ŞE-TI

3 GAŠAN LUGAL^{MEŠ} MUNUS.LUGAL^{MEŠ} ŠA KUR^{URU} Ha-at-ti [

4 ŠA KUR^{URU} Ha-at-ti GIŠ^{GIŠ} zu-up-pa-ru

5 LUGAL^{MEŠ} MUNUS.LUGAL^{MEŠ} ŠA KUR^{URU} Ha-at-ti ku-iš ta-pa-ar-ti

6 ku-in-kán^DUTU^{URU} A-ri-in-na GAŠAN-YA

7 LUGAL MUNUS.LUGAL ŠA KUR^{URU} Ha-at-ti an-da a-u[t-ti]

8 na-aš tu-e-ta-az IŠ-TU ŠA^DUTU^{URU} PÚ-naʾ [ZI-az]

9 ZAG-iš-zi ša-ra-a ku-iš da-aš-ki-ši

10 ar-ha ku-iš pí-iš-ši-iš-ke-ši

11 A-NA DINGIR^{MEŠ} -za me-na-ah-ha-an-da KUR.ʾKUR^{HI·A} URU^{URU} Ha-at-ti

12 šar-ra-az ŠA^DU^{URU} Ne-ri-ik^DU^{URU} Zi-ip-pa-la-an-da

¹³⁹ I.Singer, 1996, s.7vd.; E.Rieken et al. (ed.), hethiter.net/:CTH 381 (2015sqq.).

¹⁴⁰ V.Haas, 1970, s.107-108; J.Houwink ten Cate, 2003, s.194.

¹⁴¹ D.Sürenhagen, 1981, s.88-108.

öy.I

1 Sahibem, *Hatti* memleketlerinin sahibi, *Arinna*'nın Güneş Tanrıçasın[a]

2 göğün ve yerin kraliçesi,

3 *Hatti* memleketinin krallarının, kraliçelerinin sahibesi,

4 *Hatti* memleketinin meşalesi(sin).

5 *Hatti* memleketinin kralları (ve) kraliçelerini yönetiyorsun.

6-7 Sahibem *Arinna*'nın Güneş Tanrıçası, *Hatti* memleketinin kral (ve) kraliçesine

(iyilikle) bak[tın],

8 ve onlar *Arinna*'nın Güneş Tanrıçası senin[ruhun/isteğin] ile

9 uygun/doğru (kişilerdir). (Sen) birini seçer,

10 (sen) birinden vazgeçersin.

11 Bizzat sen (*Arinna*'nın Güneş Tanrıçası diğer) Tanrıların aksine *Hatti*
memleketlerini

12 *Nerik*'in Fırtına Tanrısı, *Zippalanda*'nın Fırtına Tanrısı

13 senin oğul(larına) yakışır bir biçimde pay (olarak) aldın.

Hatti döneminden itibaren kültte önemli bir yeri olan ve giderek eski günlerindeki önemli konumunu yeniden kazanan *Nerik*'in Fırtına Tanrısı, özellikle yağmur ve dolayısıyla bitki örtüsü ile oldukça yakından ilgilidir¹⁴²:

CTH 671.A KUB 36.89¹⁴³

ay.IV

60 *e-hu* ^{URU}*Ne-ri-qa-aš* ^D*U-aš ne-pí-ša-za-kán* GAM *me-e-uš hé-e-uš ú-it*

61 *A-NA KUR.KUR* ^{HLA URU}*GIDRU-ti La-pár-na-ya LUGAL-i a-aš-šu e-eš-du*

---

¹⁴² V.Haas, 1970, s.101.

¹⁴³ F.P.Daddi, 2014, s.290.

62 [m]Hu-u-uz-zi-ya-aš LÚ^{D(1)}U ne-pí-ši ha-lu-qa-an tar-na-i

63 [k]a-a-ri-wa-mu ka-a-ri^DU^{URU}Ne-ri-ik zi-ik-ka₄-wa-mu ka-a-<ri>^(?)

64 [n]e-pí-ša-aš^DU-aš^DU^{URU}Ne-ri-ik-ki-wa-kán ne-pí-ša-za

65 kat-ta SIG-in ú-wa-te

---

ay.IV

60 Gel! *Nerik*'in Fırtına Tanrısı gökyüzünden yanında yumuşak/hoş yağmur (ile) gel.

61 *Hatti* memleketlerine ve Kral Labarna'ya iyi olsun!

62 Fırtına Tanrısının Adamı(/Rahibi) Huzziya gökyüzüne haber salar:

63 bana yardımcı/hoşgörülü ol! Yardımcı/hoşgörülü ol! *Nerik* Fırtına Tanrısı bana
yardımcı/hoşgörülü ol!

64 Göğün Fırtına Tanrısı, *Nerik*'in Fırtına Tanrısını gökyüzünden

65 aşağıya iyi (bir şekilde) getir!

Nerik'in Fırtına Tanrısı, tıpkı *Hatti* kökenli Telipinu¹⁴⁴ mitinde olduğu gibi kızgın bir şekilde kenti terk eder ve o bir çukura/deliğe gider¹⁴⁵. *Nerik*'in Fırtına Tanrısının geri dönmesini konu alan bir ritüel metni bize onun kenti terketmesini anlatarak başlar:

CTH 671.1.A KUB 36.89¹⁴⁶

öy.

---

¹⁴⁴ Telipinu, Fırtına Tanrısının oğludur ve *Nerik*'in Fırtına Tanrısı gibi *Arinna*'nın Güneş Tanrıçası ile yakın ilgilidir. Her ikisi de krallığın Koruyucu Tanrıları arasındadır.

¹⁴⁵ G.J.Macqueen, 1959, s.171; her iki Tanrı arasındaki dini anlayış büyük ölçüde aynıdır bereket ve bolluğun yitirilmesi ile ilgilidir, insanlar ise onların geri dönmesi için çabalamaktadır, V.Haas, 1970, s.106.

¹⁴⁶ V.Haas, 1970, s.142vd.; H.A.Hoffner, 1998, s.22-24.

12 ^DU ^{URU}*Ne-ri-ik-wa-za-kán ša-a-it nu-[wa-ra-aš-kán] ha-at-te-eš-ni GAM-an-da pa-*
a-it

öy.

12 *Nerik*'in Fırtına Tanrısı öfkeleni ve o kurban çukuruna aşığıya gitti.

Onun kenti terk etmesi ile memlekette uzun yılların, refah ve bolluğun uzaklaştığı ve insanlık için bir felaketin oluştuğı anlaşılmaktadır:

CTH 671.1.A KUB 36.89¹⁴⁷

öy.

16 *nu-wa-ra-aš-kán A-NA [mTa-pár-na LUGAL-i MUNUS Ta-wa-an-na-an-na*
MUNUS.LUGAL-ri] mi-ya-tar TI-tar MU^{HL.A} GÌD.DA

17 ^DU ^{URU}*Ne-ri-ik* ^D/an-[

öy.

16 ve o [Kral Tabarna ve Kraliçe Tawananna]ya gelişme/büyüme, yaşam (ve) uzun yıllar

17 *Nerik*'in Fırtına Tanrısı, x[

Nerik'in Fırtına Tanrısının kızıp kaybolması ile onun kentine yeniden dönmesi ve kraliyet çiftine sağlık, bolluk ve yağmur vermesi için dua edilir ve çeşitli ritüeller gerçekleştirilir. Bunun için ilk iş onun gitmiş olabileceğı *Nerik* ile yakın ilişkili *Nera* ve *Lala* kentlerinden onu çağırmaştır:

CTH 671.1.A KUB 36.89¹⁴⁸

öy.

1 *ma-a-an* ^DU ^{URU}*Ne-ri-ik* URU-a[z i-ya-an-ni-ya-a]n-za na-an ^{URU}*Ne-e-ra-za* ^{URU}*La-*
al-la-za

¹⁴⁷ V.Haas, 1970, s.142vd.; H.A.Hoffner, 1998, s.22-24.

¹⁴⁸ V.Haas, 1970, s.142vd.; H.A.Hoffner, 1998, s.22-24.

2 kiš-an an-da-an hal-zi-ya-an-z[i nu lu-uk-kat-ta^{LÚ}]GUDU₁₂^{URU}Ne-e-ra^{URU}La-al-la-a
pa-iz-zi

3 nu-kán 1 UDU^{DU}^{URU}Ne-ri-ik BAL[-an-ti nu-kán 3 UDU^{HIA}A]-NA^DEREŠ.KI.GAL
^DÛ-ru-zi-mu-ya

4 DINGIR^{MEŠ}uk-tu-ri-ya-aš-ša BAL-an-ti UDU^{HIA}-kán ha-a[t-t]e-eš-ni GAM-an-da
hu-kán-zi

öy.

1 *Nerik*'in Fırtına Tanrısı kentt[en git]miş ise onu *Nera* kentinden (ve) *Lala* kentinden

2 şöyle çağırırla[r ve sabahtan/ertesi gün] GUDU-rahibi *Nera* kenti ve *Lala* kentine
gider.

3 *Nerik*'in Fırtına Tanrısına 1 koyun kurban[sunar ve 3 koyun] Ereškigal'e,
Wurunşemu'ya

4 ve edebi/ölümsüz tanrılara kurban sunar. Koyunları kurban çukurunda
aşağısında(/içinde) keserler.

GUDU-rahibi, *Nerik* kültü için oldukça önemli bu üç tanrıya, “*Nerik* Fırtına Tanrısı, Ereškigal ve Wuruşemu'ya”, koyun kurban ettiği *Nera* ve *Lala* kentlerine gider. Hayvanlar, yer altı dünyası ile bağlantılı olan yerdeki çukurda kesilirler. Sonra onlar çukura koyacakları yiyecekleri hazırlarlar¹⁴⁹. Temin edilen içecekler ve yiyecekler hazırlandığında kurban çukuruna gerekli sunumlar yapılır ve bu kurbanlar vasıtasıyla yer altı tanrılarıyla temas sağlanır. Bu ritüellerin asıl amacı, kentin kızgın olan *Nerik* Fırtına Tanrısının geri dönmesini, "krallık için selamet" getirmesini ve memleket için oldukça önemli olan "yağmuru bağışlamasını" sağlamaktır¹⁵⁰. Onun ayrılışı açık bir biçimde kraliyet çiftinden "büyüme, yaşam ve uzun yılların" kaybolmasına neden

¹⁴⁹ A.Taggar-Cohen, 2006, s.254.

¹⁵⁰ R.Lebrun, 1980, s.375; V.Haas, 1994, s.603, 606; A.Taggar-Cohen, 2006, s.255.

olmuş, dönmesi ile de "iyilik, iyi bir yaşam ve uzun sağlıklı bir ömür" getirmesi umulmuştur¹⁵¹.

İlgili metinde (öy.29) Tabarna ve Tawananna'ya iyi gözlerle bakmasının istenmesi *Nerik*'in Fırtına Tanrısının çağırılma amacını da net bir biçimde ortaya koymaktadır:

CTH 671.1.A KUB 36.89¹⁵²

29 [nu-wa-kán ^mTa-pár-na-a]n LUGAL-un ^{MUNUS}Ta-wa-na-an-na-an
MUNUS.LUGAL-a[n SIG₅-it IGI^{HL.A}-it] an-da a-ú

---

29 [ve Kral Tabarna]'yı, Kraliçe Tawananna'yı [1 iyi gözler ile] bak!/gör!

Nerik'in Fırtına Tanrısı yağmur ve bitki örtüsü ile bağlantılı olmasının yanı sıra yağmurun doğrudan etki ettiği nehir ve su kaynakları ile de yakından ilgilidir. *Nerik* kentinin lokalizasyon çalışmaları açısından da son derece önemli bir metin olan KUB 36.89'da *Nerik*'in Fırtına Tanrısının ırmak, kaynak/pınarlarla olan ilgisi açık bir biçimde vurgulanmaktadır.

CTH 671.1.A KUB 36.89¹⁵³

ay.

14 ... nu ^DU-aš A-NA ^{ÍD}Ma-ra-aš-ša-an-ta te-e-et

15 ma-a-an-wa-kán ^DU ^{URU}Ne-ri-ik ku-iš-ki kar-t[i-m]i-ya-nu-zi nu-wa-ra-aš-ka

16 ^{URU}Ne-ri-ik-ka₄-za ^{GIŠ}da-ha-an-qa-za ar-ha i-ya-an-n[i-ya]-zi zi-ik-ma-wa-ra-an

17 ^{ÍD}Ma-ra-aš-ša-an-ta-aš dam-mi-e-da-ni ^{ÍD}dam-[mi-e-d]a-ni ^{PÚ}-i le-e tar-na-at-ti

---

18 ^DU AN^E-wa ^{ÍD}Ma-ra-aš-ša-an-ta te-e-et le-en-ki-y[a-wa]-ta e-eš-du

---

¹⁵¹ J.G.Macqueen, 1980, s.179.

¹⁵² V.Haas, 1970, s.142vd.; H.A.Hoffner, 1998, s.22-24.

¹⁵³ V.Haas, 1970, s.142vd.; H.A.Hoffner, 1998, s.22-24.

19 *nu-wa-za-kán a-ar-ša-nu le-e wa-ah-nu-ši nu-za-kán* ^{ÍD}[*Ma-ra-aš-ša-a*]n-ta-aš ar-ša-nu

20 *Ú-UL wa-ah-nu-ut šu-um-ma-ša-at* DINGIR^{MEŠ} i-ya-at-te-e[n. . .] tal-li-ya-du

21 ^DU *Ne-ri-ik* ^{ÍD}*Na-ak-ki-li-ya-ta-aš a-ru-na-za-an hu-un-hu-eš-na-za* GAM-an ar-ha ú-wa-te-ed-du

---

ay.

40 [^DU ^{URU}N]*e-ri-ik* ^{ÍD}*Na-ki-li-ya-ta a-aš-ša-u-wa i-le-eš-šar*^{HLA} pé-eš-ten

---

ay.

14 ... ve Fırtına Tanrısı *Marašanta* ırmağına (şöyle) söyledi:

15 "Eğer herhangi biri *Nerik*'in Fırtına Tanrısı'nı kızdı[rır]sa ve o

16 *Nerik* kentinden, *dahanga*'dan gid[er]se, sen ise onu

17 *Marašanta* ırmağı başka ırmağa, d[iğ]er kaynağa/pınara bırakma!"

---

18 Göğün Fırtına Tanrısı *Marašanta* ırmağına (şöyle) söyledi: Sana yemin olsun.

19 Bizzat sen yatağımı (akış yönünü) çevirme! Bizzat [*Maraša*]nta ırmağı yatağımı (akış yönünü)

---

20 çevirmedi. Siz Tanrılar onu (böyle) yaptı[nız ...] Çağır

21 *Nakkiliyata* ırmağı *Nerik*'in Fırtına Tanrısı'nı. Onu denizden *hunhuešna*('dan/ile) geri getir"

---

ay.

40 [^Nerik'in [Fırtına Tanrısı] ve *Nakkiliyata*-ırmağı iyi işaretler ver.

Yine onun ırmak, kaynak/pınarlar yanı sıra dağlarla olan ilgisi ise *Nerik*'in Fırtına Tanrısına yapılan dua metninde görülmektedir.

öy.

22' ^re⁻hu IŠ-TU^{HUR.SAG} Za-li-ya-nu^{HUR.SAG} Ha-ar-ga-x-za¹⁵⁵

u.Rd.

23' [^{HUR.SAG}G^rDa⁻hal-mu-na-z[a] ^rHUR^r.SAGⁱi-da-hal-mu-na-za

24' [^{HUR.SAG}]-x-x-x-x-x^{HUR.SAG}Ta-gur-ta-aš⁻za^r

25' [^{HUR.SAG}]Hu-ul-la-za^{HUR.SAG}Pu-uš-ku-ru-nu-wa-za

26'] x x [ ]^DU^{URU}Ne-ri-ik EN-YA

ay.

27'] ^rHUR.SAG^{MEŠ}-^rni-it^r hu-u-^rma⁻an-te-et

28' ^DU^{URU}Ne-ri-ik] ^rEN⁻YA x [e-hu I]Š-TU^{HUR.SAG}MEŠ-KA¹⁵⁶

29' [ar-h]a¹⁵⁷ ^{ÍD}Ma-r[a-aš-ša-an-t]a⁻za^r

30' ^{ÍD}Zu-ma-^rzu[?]-wa-^ran-ta⁻za wa-ap-pu-wa-za

31' e-hu^{URU}Za-^ral-pa⁻az a-ru-na-za (silik)

32' e[!]-hu[!] IŠ-TU PÚ^{URU}Ne-ri-ik tu-e-da-az

33' a-aš-ši-ya-an-da-az e-hu^{URU}Li-ih-ši-na-za

34' IŠ-TU^{HUR.SAG}Li-ih-ši-^rna⁻z[a]-x

35' e-hu IŠ-TU ŠÉ-^rE⁻ET^DUTU-aš ^re⁻hu ^rŠÚ.A^r [^DUTU-aš]

36' e-hu^{HUR.SAG}ku-wa-pí-ta-za e-hu IŠ-TU KUR U[GU

37' e-hu IŠ-TU KUR [Š]AP-LI-TI KUR^{URU}Ar-za-u-wa-z[a]

38' e-hu IŠ-TU [^{KUR}Hu]r-ri KUR^{URU}Kum-man-ni (silik)

¹⁵⁴ I.Singer, 2002, s.106vd.; E. Rieken et al. (ed.), hethiter.net/:CTH 386.1 (2015sqq.).

¹⁵⁵ ^{HUR.SAG}Ha-ar-pí!^(gud)-ša!^(uš?)-za, V.Haas, 1970, s.178; I.Singer, 2002, s.106.

¹⁵⁶ V.Haas, 1970, s.178.

¹⁵⁷ [e-h]u, V.Haas, 1970, s.178.

39' *hu-u-ma-an-d[a-az K]UR.KUR^{MEŠ}-za e-hu IM.MAR.TU [I]M.SI*

40' IM.'U₁₉'. [LU IM.KUR.R]A IŠ-TU 4 *hal-hal-tu-ma[r-r]a-aš ...*

öy.

22' Gel, *Zaliyanu* dağından, *Harpiša*¹⁵⁸ dağından

u.Rd.

23' *Dahalmuna* [dağı]ndan, *Idahalmuna* dağından,

24' [x-dağından], *Tagurtaš* dağından,

25' *Hulla* [dağından], *Puškuruwa* dağından

26']Beyim *Nerik*'in Fırtına Tanrısı

ay.

27'] tüm dağlardan

28'] Beyim [*Nerik*'in Fırtına Tanrısı gel!] dağlarından,

29' [*Marašant*]a ırmağından

30' *Zumazuwanta* ırmağından, ırmak kenarından.

31' Gel! *Zalpadan*, denizden

32' Gel! *Nerik*'in pınarından¹⁵⁹ senin

33' sevgili (yerinden). Gel! *Lihzina*'dan

34' *Lihzina* dağınd[an]

35' Gel! doğudan (Güneşin doğduğu), Gel! batıdan (Güneşin battığı)

36' Gel! nerede ki dağ(da isen), Gel! Yukarı Memleketten

37' Gel! [Aş]ağı Memleketten, *Arzawa* memlektinden

---

¹⁵⁸ *Ha-ar-ga-x-za, Harga-x*, bkz. E.Rieken et al.(ed.),hethiter.net/:CTH 386.1.

¹⁵⁹ V.Haas, 1994, s.127, pınar/kaynaklar yeraltı dünyası ile bağlantılıdır. *Nerik*'in

Fırtına Tanrısı bu vasıtaıyla yeraltına iner ve yeniden gelir.

38' Gel! *Hurri*'den *Kummanni* memleketinden

39' bütün memleketlerden Gel! batıdan

40' doğudan, güneyden, kuzeyden, (dünyanın) 4 köşesinde ...

Nerik'in Fırtına Tanrısının aslında bir Fırtına Tanrısı olarak gökyüzünden yağan yağmur suları ile ilgili değil de kaynak/pınar/kuyu'dan çıkan sular ile ilgili olabileceği yönünde farklı bir görüş de bulunmakta ve buna göre *dahanga*'nın sıcak su kaynağı ile ilgili olabileceği önerilmektedir¹⁶⁰. Onun ile ilgili metinler hem kaynaklardan/pınarlardan, kuyulardan çıkan hem de yağmur ile ilgili bir Su Tanrısı olduğu yönündedir.

Özellikle antlaşma metinlerinde Yemin Tanrılarının yer aldığı bölümlerde *Nerik* Fırtına Tanrısından bahsedilmektedir. Bu metinlerde sıralaması çoğu zaman değişiklik göstermekteyse de hiyerarşik bir yaklaşım ile kralın politik davranışlarına göre düzenlenmiş olmalıdır:

CTH 42.A ¹⁶¹	<ul style="list-style-type: none"> • ^DUTU <i>ŠA-ME-E</i> • ^DUTU ^{URU}<i>A-ri-in-na</i> • ^DU <i>ŠA-ME-E</i> • ^DIM ^{URU}<i>Ha-at-ti</i> • ^DIM ^{URU}<i>Ha-la-ap</i> • ^DIM ^{URU}<i>PÚ-na</i> • ^DIM ^{URU}<i>Z[i-i]p-pa-la-an-da</i> • ^DIM ^{URU}<i>Ša-pí-nu-wa</i> • ^DIM ^{URU}<i>Ne-ri-'ik'</i>
CTH 51.1.A ¹⁶²	<ul style="list-style-type: none"> • ^D<i>Hu-u-ur-ra</i> • ^{HUR.SAG}<i>Na-an-ni</i> • ^{HUR.SAG}<i>Ha-az-zi</i> • ^DU EN 'KI'.LAM • ^DU 'EN KARAŠ' • ^DU EN <i>re-eš-šu-ti</i> • ^DU ^{URU}<i>Pít-te-^{ia}-ri-ik</i> • ^DU ^{URU}<i>Né-ri-ik</i>

¹⁶⁰ J.G.Macqueen, 1980, s.181.

¹⁶¹ I.Šuppiluliuma ile Hayaşalı Hukkana Antlaşması KBo 19.43+KBo 5.3+KBo 5.12+KUB 26.38+KUB 40.35+Bo 8138+Bo 9673 öy.I 43

¹⁶² I.Šuppiluliuma ile Mitannili Šattiwazza Antlaşması (Akadça) KBo 64.1+KBo 1.1, G.Beckman, 1999, s.42-48; G.Wilhelm, 2005, s.113-121; hethiter.net/: CTH 51.I (2006sqq.); B.Christiansen, 2012, s.207-213.

CTH 62.II.A ¹⁶³	<ul style="list-style-type: none"> • ^DUTU ŠA-ME-E • ^DUTU] ^{URU}A-ri-in-na • ^DU ŠA-ME-E • ^DU ^{URU}r Ha^r-[a]t-^rti^r • [^{GU4}Še-e-ri • ^{GU4}Hu]r¹⁷-ri • ^{HUR.SAG}Na-an-ni • ^{HUR.SAG}Ha-az-zi-ya • [^DU KILAM • ^DU K]ARAŠ • ^DU ^{URU}Ha-la-ap • ^DU ^{URU}Zi-ip-pa-l[a]-an-da • [^DU ^{URU}Ne-ri-i]g-ga
CTH 68.1 ¹⁶⁴	<ul style="list-style-type: none"> • ^DUTU ŠA-ME-E • [^DUTU ^{URU}PÚ[?]-na] • ^DU NIR.GÁL • ^DU ŠA-ME-E • ^DŠe-e-r[i-iš • ^DHu-ur-ri-iš • ^DN]a-an-ni-iš • ^DHa-az-zi-iš • [. .] x [•] ^DU KILAM • ^DU KARAŠ • [^DU ^{UR}]U x [•] ^DU KILAM • ^DU KARAŠ • [^DU ^{URU}Ha-la-ab • ^DU ^{URU}Zi-ip-pa-la-an-d)a • ^DU ^{URU}Ne-ri-ik-ka₄
CTH 69 ¹⁶⁵	<ul style="list-style-type: none"> • ^DU KILAM • ^DU 'KARAŠ' • ...r]i-qa • ^DU ^{URU}Ne-ri-ik-ka₄
CTH 106 II.2 ¹⁶⁶	<ul style="list-style-type: none"> • ^DUTU ŠA-ME-E • ^DUTU ^{URU}PÚ-na • ^DU ŠA-ME-E • ^DU ^{URU}Ha-at-ti • ^DU ^{URU}PÚ-na • ^DU KARAŠ • ^DU ^{URU}Hi-iš-ša-aš-ha-pa • ^DU ^{URU}Zi-ip-pa-la-an-ta • ^DU ^{URU}Ne-ri-ik
CTH 213 KBo 44.5 ¹⁶⁷	<ul style="list-style-type: none"> • ^Dx[• ^DIM x[• ^DUT]U ^{URU}A-ri-in-n[a • ^DLAMMA ^{URU}H]a-at-ti • ^DA-a[- • ^DU ^{URU}Ne-[ri-ik

¹⁶³ II.Muršili ile *Amurrulu Duppi-Tešup Antlaşması*, KBo 50.28(+)+KBo 5.9(+)+KBo 22.39, G.Beckman, 1999, s.59-64; G.Wilhelm-F.Fuscagni (ed.) hethiter.net/: CTH 62 (2013sqq.)

¹⁶⁴ II.Muršili ile *Mira Kuwalyalı Kupanta-Kurunta Antlaşması*, KBo 50.38+KBo 54.47+KUB 40.53(+)+KUB 40.41+KUB 19.52

¹⁶⁵ II.Muršili ve *Šehalı Manapa-Tarhunta Antlaşması* KUB 19.50+ KUB 48.74+KUB 26.59+KUB 40.39+KUB 14.26, G.Beckman, 1999, s.82-86; G.Wilhelm (ed.), hethiter.net/: CTH 69 (2005sqq.).

¹⁶⁶ *Tarhuntaşša Kralı Ulmi-Tešup ile Antlaşma* KBo 50.60+KUB 40.69+KBo 4.10

¹⁶⁷ Th.van den Hout, 2006, s.281.

CTH 259.A ¹⁶⁸	<ul style="list-style-type: none"> • [^DUTU Š]A-ME-E • ^DUTU ^{URU}A-ri-in-na • ^D[...] • [^DIŠ]KUR? ^{URU}Zi-ip-pa-la-an-ta • ^DIŠKU[R ...] • [^DIŠK]UR ^{URU}Ne-ri-ik
CTH 260.3.B ¹⁶⁹	<ul style="list-style-type: none"> • [(^DUTU ^{URU}A-ri-i)n-na • ^DU] ^{URU}Ne-ri-ik

Nerik'in Fırtına Tanrısının yanı sıra kentin kültüründe genelleştirilerek **DINGIR**^{MEŠ URU}*Nerik*¹⁷⁰ ya da **DINGIR LÚ**^{MEŠ} **DINGIR MUNUS**^{MEŠ} **ŠA**^{URU}*Nerik* biçimde¹⁷¹ bahsedilmişlerdir.

Zaliyanu dağı, Zašpuna ve Telipinu ise onun kültü ile yakın ilişkili diğer Tanrılardır¹⁷². *Nerik*'te yer alan ve kültüründe önemli konuma sahip tanrılar topluluğu ise aşağıdaki gibidir (CTH 673 KBo 26.181+KUB 27.68+KUB 42.100+Bo 3289+Bo 3758¹⁷³):

<i>Zahalukka</i> 'nın Fırtına Tanrısı	12 aylık bayramlar, ilkbahar ve sonbahar bayramları kutlanmakta ve onun ritüelleri <i>Nerik</i> kentinde rahip tarafından gerçekleştirilmektedir ¹⁷⁴ . <i>Zahalukka</i> 'nın Fırtına Tanrısı, <i>Nerik</i> kültüründe önemli bir yere sahiptir. <i>Nerik</i> 'e yakın olması gereken
---------------------------------------	---

¹⁶⁸ J.L.Miller, 2013, s.144-153.

¹⁶⁹ J.L.Miller, 2013, s.203.

¹⁷⁰ CTH 375.1.A KUB 17.21+KBo 52.14+KBo 51.16+KBo 55.32 IV 8; CTH 625 KBo 9.138 10'; CTH 647 DBH 46/2.153-Bo 4945 öy.11'; CTH 673 KBo 26.181+KUB 27.68+KUB 42.100+Bo 3289+Bo 3758 IV 2'

¹⁷¹ CTH 381.A KUB 6.45+KUB 30.14+KBo 57.18 I 72; CTH 381.B KUB 6.46 II 37

¹⁷² V.Haas, 1994, s.594-607; C.Corti, 2017, s.223-224; M.Cammarosano, 2018, s.332.

¹⁷³ V.Haas, 1970, s.300-303; id., V.Haas, 1994, s.532vd.; J.Hazenbos, 2003, s.15-24; S.Lamante-J.Lorenz, 2015, s.246-266; M.Cammarosano, 2018, s.80, 335-357.

¹⁷⁴ CTH 673 KBo 26.181+KUB 27.68+KUB 42.100+Bo 3289+Bo 3758, V:Haas, 1970, s.300-303; M.Cammarosano, 2018, s.335-357.

	<i>Zahalukka</i> 'nın halkı aynı zamanda <i>Nerik</i> 'te kutlamalara katılmaktadır ¹⁷⁵ . <i>Zahalukka</i> 'nın Fırtına Tanrısının, <i>Nerik</i> kültürüne dahil edilmesi ona olan yakınlığının yanı sıra <i>Zahalukka</i> 'nın bölgede politik ve ekonomik açıdan kısmen daha zayıf olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir ¹⁷⁶ .
Göğün Fırtına Tanrısı	Özellikle III.Hattuşili metinleri ile birlikte, <i>Nerik</i> 'in Fırtına Tanrısının babası olarak görülmeye başlar ve oğlunun kente geri dönmesi için önemli rol oynar ¹⁷⁷ . <i>Nerik</i> kentinde Göğün Fırtına Tanrısı için 12 aylık bayramlar, ilkbahar ve sonbahar bayramları kutlanmaktadır. II.Muwatalli'nin ona bir riton yaptırdığı bilinmektedir ¹⁷⁸ .
Tanrı ZABABA	<i>Hatti</i> memleketinin birçok yerinde yaygın olarak tanınan ZABABA, bir Savaş Tanrısı olarak <i>Nerik</i> 'te de önemli Tanrılar arasındadır. Kentte ona ait bir tapınak ve <i>huwaši-taşı</i> bulunmaktadır ¹⁷⁹ .

¹⁷⁵ CTH 821 KUB 54.64 (10')] *ne-za LÚ^{MEŠ} URU^{URU} Za-ha-lu-uk-ka₄ (11')]-lu-uk-ka₄ pé-e-da-an-zi (10')] ve bizzat *Zahalukka*'lılar (11')] x'yı götürürler, V.Haas, 1970, s.306; J.Klinger, 1996, s.136vd.*

¹⁷⁶ V.Haas, 1970, s.70.

¹⁷⁷ KUB 36.89 ay.18-28, 60-64.

¹⁷⁸ KBo 26.181+KUB 27.68+KUB 42.100+Bo 3289+Bo 3758 ay.III 27'-34'; V.Haas, 1970, s.300-303; V.Haas, 1994, s.532vd.; J.Hazenbos, 2003, 15-24.; S.Lamante-J.Lorenz, 2015, s.246-266; M.Cammarosano, 2018, s.335-357.

¹⁷⁹ KBo 26.181+KUB 27.68+KUB 42.100+Bo 3289+Bo 3758 ay.III 9-12¹⁷⁹; Bo 5239 r.Kol.6', F.Fuscagni, 2007, s.103.

Koruyucu Tanrı/DLAMMA	12 aylık bayramlar, ilkbahar ve sonbahar bayramları kutlanmakta, <i>Nerik</i> kentinde Tanrı Telipinu ile aynı tapınağı paylaşmaktadır.
Tanrı Telipinu	Diğer Tanrıların kült nesnelere ile birlikte Tanrı Telipinu, <i>Utruna</i> kentindeyken Koruyucu Tanrı'nın tapınağında durmaktadır. III.Hattuşili zamanında <i>Utruna</i> 'da <i>purulli</i> -bayramında Tanrı Telipinu için ritüel yapılmış ve ona ait gümüş küçük bir güğüm/ibrik-kült nesnesi bulunmaktadır.
Tanrı Halki	II.Muwatalli döneminde ona bir heykelcik yapılmıştır. Bu heykelcik <i>Nerik</i> 'in Fırtına Tanrısının tapınağında durmaktadır. <i>Nerik</i> kentinde eski dönemlerden beri onun tapınağında kutlamalar gerçekleştirilmiştir.
Şulinkatte	<i>Nerik</i> 'in Fırtına Tanrısının babası olarak görülen, Hatti pantheon geleneğinde görülmektedir ¹⁸⁰ .
<i>Haharwa</i> -dağı	Bir dağlık bölgeye verilen <i>Haharwa</i> -dağı adı <i>Nerik</i> ve Kaşka mücadelelerinde oldukça önemli stratejik bir noktadır (KUB 5.1). <i>Haharwa</i> Dağ Tanrısı için <i>Nerik</i> aylık bayramlarında (KBo 2.4 öy.I 6-11) ve AN.TAH.ŞUM ^{SAR} fragmanı KBo 9.138 ¹⁸¹ çeşitli kurbanlar sunulur. <i>Nerik</i> 'in Fırtına Tanrısının geri dönmesi için yapılan ritüel metninde <i>Haharwa</i> -dağının onun sevgili ruhunun olması gereken yer olduğu belirtilmektedir

¹⁸⁰ KUB 36.89 öy.14-15.

¹⁸¹ R.Lebrun, 1976, s.178-179.

	(KUB 36.90+Bo 10317 öy.18'-20') ¹⁸² .
Tešimi	<i>Nerik</i> Fırtına Tanrısı ile yakın ilişkili bir diğer Tanrıça ise Tešimi'dir ¹⁸³ .
<i>Nerik</i>'in kültüründe <i>Kaštama</i>'nın Tanrıları ¹⁸⁴	
Za(š)hapuna	Tanrıçanın <i>Nerik</i> kentinde tapınağı bulunmakta ve onun heykeli <i>Nerik</i> Fırtına Tanrısının tapınağında <i>huwaši</i> -taşında durmaktadır. <i>Nerik</i> 'in Fırtına Tanrısının sunağında onunla birlikte kurban sunulur (KBo 2.4 öy.10-14). Za(š)hapuna, Zaliyanu'nun karısıdır (KBo 3.7 IV 5-7) ve <i>Nerik</i> 'in Fırtına Tanrısı'ndan bile daha önemli olarak bahsedilir ¹⁸⁵ .
Zaliyanu	KUB 25.18'de AN.TAH.ŠUM ^{SAR} -bayramında geçen bir pasaja göre <i>Nerik</i> Fırtına Tanrısı ile Zaliyanu'nun yağmur getirmesi

¹⁸² KUB 36.90 henüz yayınlanmamış Bo 10317 ile join olmaktadır, E.Rieken et al. (ed.), hethiter.net/: CTH 386.1 (INTR 2016-01-19); metnin transkripsiyon ve çevirisi için bkz. V.Haas, 1970, s.175-183; R.Lebrun, 1980, s.363-365, 369-370; I.Singer, 2002, s.106-107; E.Rieken et al. (ed.), hethiter.net/: CTH 386.1 (Expl. A, 10.06.2015).

¹⁸³ KUB 36.89 ay.56-59, V.Haas, 1970, s.88.

¹⁸⁴ *Kaštama* kültü ile *Nerik*'in kültürlerinin bu derece yakınlığı, Tanrıların *purulliya*-bayramı için *Kaštama*'dan hemen sonra *Nerik*'e götürülmesi ile ilgilidir.

¹⁸⁵ CTH 321.D KBo 34.33+KUB 12.66 (*Dupl.*KBo 3.7 IV 4-5), ay.IV (5') ^DZa-li-nu-ú-wa-aš *hal-ku-i-eš-šar me-ek-ki* (6') ^DZa-li-nu-i-ša (silik) DAM-SÚ ^DZa-aš-ha-pu-na-a-aš (7') A-NA ^DU ^{URU}Ne-ri-ik-ka₄ *ša-al-li-iš* (5') Tanrı Zali(ya)nu'nun kült miktarı (erzak gereksinimi) çok(tur). (6') Tanrı Zali(ya)nu'nun karısı *Zašhapuna* (7') *Nerik*'in Fırtına Tanrısından büyük(tür).

	yönüyle oldukça benzer olarak geçmektedir. O, <i>Nerik</i> 'in kültüründe tüm Tanrıların en önemli olanıdır ¹⁸⁶ .
(Koruyucu Tanrı) Tašpuna	<i>Nerik</i> 'e yakın <i>Zašhapuna</i> ile eşitlenebilir. <i>Zašhapuna</i> 'nın Fırtına Tanrısı, <i>Nerik</i> 'in Fırtına Tanrısından daha yüksek rütbeli ve kutsal sayılmakta iken Koruyucu Tanrı Taš(ha)puna ise onun kadar önemli görünmemektedir.
<i>Nerik</i> 'in kültüründe diğer Tanrılar/Tanrıçalar	Fırtına Tanrısı, Güneş Tanrısı, <i>Arinna</i> 'nın Güneş Tanrısı (Hat.Wuruntemu İdeo.EREŠ.KI.GAL) ayrıca LAMMA, LAMMA <i>haštuwa</i> , Mezulla, Hašameli, Halipuri, Tahanga(w)ili, Tahakšail, Taššimitti, Tazzuwašši, ^D MAH, ^D LIŠ, ^D GAL.ZU, ^D <i>Hapiru</i> geçmektedir.

Nerik kentinin ilkbahar bayramı kutlamalarının yer aldığı bir kült metnine göre söz konusu bayram genelde birkaç gün sürmektedir. İlk gün kralın katılımı ile sunular yapılmakta ertesi gün ise tapınağın ve Tanrı (heykelciğinin) temizlik işlemleri yapılmaktadır. Tanrıya sunulan kurban sonrasında görevliler yer ve içer. *Nerik*'in kültürü ile ilgili bu metinde *Zahapuna*, *Kaštama*'nın Fırtına Tanrısı, *Zaliyanu*, *Tazzuwaši* ve *ZABABA* kutsanmaktadır:

CTH 524.4 KUB 25.24¹⁸⁷

¹⁸⁶ CTH 321.A KBo 3.7 II (21') ^{HUR.SAG}Za-[li]-ya-nu-ú hu-u-ma-an-da-aš ha-a[n-te-ez-zi-iš'] (22') ma-a-an I-NA ^{URU}Ne-ri-ik hé-u-uš (23') hi-ni-ik-ta nu ^{URU}Ne-ri-ik-ka₄-az (24') [L]Ú ^{GIŠ}GIDRU ^{NINDA}har-ši-[in] pé-e-da-a-i § (25') nu ^{HUR.SAG}Za-[li-nu]-ú hé-i-ú-un ú-e-ek-ta (26') na-an-ši [^{NINDA}har-ši-in'] x pé-e-da-i (21') (Tanrı) *Zaliyanu*-dağı tüm (Tanrıların) önündedir. (22') *Nerik* kentinde yağmur (23') bahşettiğinde *Nerik*'ten (24') asa-adamı *harši*-ekmeğini götürür. § (25') *Zali(ya)nu*-dağından yağmur istedi, (26') ve o ona (x sayıda) *harši*-ekmeğini götürür, bkz. G.M.Beckman, 1982, s.11vd.

öy.II

1 *lu-lat-ti-ma* ^{GIŠ}ZAG.GAR.R[A-ni ta-ni-nu-wa-an-zi]

2 *šu-up-pa* UGU *da-an-zi*

3 3 NINDA.GUR₄.RA *tar-na-aš* 1 ^{DUG}*ha-ni-iš-š[a-aš KAŠ ŠA É.LUGAL]*

4 KÚ-*zi* NAG-*zi* *ha-az-zi-ú-i* [

5 NINDA.GUR₄.RA-*ya* ŠA É ^{LÚ}SANGA EZEN₄ *h[a-*

6 *a-pé-e-da-ni* UD^{KAM}-*ti* *har-ru-u-wa-an-zi* [

7 *ku-u-un* EZEN₄ ^DUTU^{Š1 m}*Tu-ut-ha-li-ya-a[š i-ya-zi]*

---

8 *lu-kat-ti-ma-kán* É.DINGIR^{LIM} *ša-an-ha-an-zi hur-ni-ya-an-[zi]*

9 DINGIR^{LUM} *wa-ar-pa-an-zi* ^{GIŠ}ZAG.GAR.RA-*ni-an-kán da-a-ni-nu-w[a-an-zi]*

10 1 UDU-*kán* ŠA É ^{LÚ}SANGA BAL-*an-zi* UDU *hu-u-kán-zi*

11] (silik) *šu-up-pa hu-e-ša-wa-za zé-ya-an-ta-za*

12 [*ti-ya-an-zi*]i TU₇.TU₇^{HIA} *i-ya-an-zi ku-it-ma-an-ma-kán*

13 [*ki-ša-r*]i *nu wa-kán-na hal-zi-ya-ri* 5 NINDA *UP-NI*

14 [. . .]x-*aš[?]*-*pí wa-qa-an-na pár-ši-ya-an-zi*

15 [. . .]x-*aš[?]* ^{MUNUS.MEŠ}AMA.DINGIR^{LIM} *e-ša-an-ta KÚ-zi NAG-zi*

16 [GAL^{HIA}-*kán a*]š-*ša-nu-wa-an-zi* ^DZa-*ha-pu-na-a-an* 3-ŠÚ SUM-*zi*

17 [. . .]-*ya-an-zi* ^DU ^{URU}*Kaš-da-ma* 1-ŠÚ SUM-*zi* KI.MIN

18 [^DZa-*li-nu*]-*un* 1-ŠÚ SUM-*zi* KI.MIN ^DTa-*az-zu-wa-ši-in*

19 [1-ŠÚ SUM-*zi* K]I.MIN DINGIR^{MEŠ} LÚ^{MEŠ} 1-ŠÚ SUM-*zi* KI.MIN DINGIR^{MEŠ}

MUNUS^{MEŠ} 1-ŠÚ S[U]M-*zi* K[I].MIN]

20 [. . . . . i]š[?] *a-ri* 70 NINDA.GUR₄.RA *UP-NI ŠÀ* 20 NINDA *ZÍ.DA.A*

21 [. . . . .] TA É-ŠÚ *pa-a-i* 20 NINDA ŠÀ 5 NINDA *ZÍ.DA.[A]*

22 [. . . . . ^{GIŠ}ZA]G.GAR.RA-*ni* 50 NINDA *UP-NI* 5 DUG KAŠ L₁^{Ú?}

---

¹⁸⁷ V.Haas, 1970, s.244-247.

23 [. . . . .] TU₇.TU₇^{HL.A} *ti-an-zi* [. . . . .]x[.]²

24 [. . . . .] x x x GAL² [

öy.II

1 Ertesi gün sunağ[ı koyarlar].

2 kutsanmış/temiz eti yukarıya alırlar.

3 3 somun ekmeği *tarna*-ölçüsünde, 1 *hanešš*[a-kabı bira sarayın]

4 yer (ve) içer. Ritüel [

5 ve rahibin evinde somun ekmeği ilk[bahar bayramı

6 o gün kirlenmiş[

7 bu bayramı Majeste Tuthaliya [kutlar/yapar].

---

8 Ertesi gün tapınağı süpürürler (ve) sular[lar].

9 Tanrıyı temizlerler. Sunağı yerleşti[rirler].

10 Rahibin evinden 1 koyun kurban ederler, koyunu keserler

11] (silik) kutsanmış/temiz eti çiğ (ve) pişmiş

12 [koyarlar]. Yemekleri hazırlarlar. Onlar

13 [olduğunda] da yemek için çağırırlar/seslenirler. 5 avuç-ölçüsünde ekmeği,

14]x yemek için bölerler/kırarlar.

15]x *šiwanzanna*-rahibelere oturmuş (vaziyette) yer (ve) içer.

16 [Kaplari dona]tırılar/temin ederler. Zahapuna'ya 3 kez verir.

17]...ler, *Kaštama*'nın Fırtına Tanrısına 1 kez verir aynı şekilde,

18 [Zali(ya)]nu'ya 1 kez verir aynı şekilde, Tazzuwaši'ye

19 [1 kez verir ay]nı şekilde, erkek Tanrılara 1 kez verir, aynı şekilde, kadın Tanrıçalara

1 kez verir, ay[nı şekilde]

20]x gider. Avuç-ölçüsünde 70 somun ekmeğin içlerinden 20 un ekmeği

21] evinden verir. 20 ekmeğin içinden 5 un ekmeği

22]sunağa, avuç-ölçüsünde 50 somun ekmek 5 kap şarap x[

23]yemekleri koyarlar[

24] x x x kap/büyük' [

Bir mitolojik anlatıda *Kuliwišna*'nın Fırtına Tanrısı ile birlikte *Nerik*'in Fırtına Tanrısı geçmektedir.

CTH 330.2.A KBo 15.33+KBo 15.35

ay.IV

30' ^{UZU}NÍG.GI]G ^{UZU}ŠÀ *ku-ra-an-ta*

31' ^DI]M ^{URU}*Ne-ri-ik*

---

ay.IV

30' karaciğer (ve) kalp kesilmiş,

31']*Nerik* kenti Fırtına Tanrısı

KUB 38.18'de küçük bir pasajda ise *Nerik*'in Fırtına Tanrısının tasviri ile ilgili bilgi yer almaktadır:

CTH 521.3 KUB 38.18¹⁸⁸

4' GU]ŠKIN 1 *še-kán* ^{1/2} *še-kán* GAM-Š[^{Ú(?)}

5']x ^DU ^{URU}*Ne-ri-ik-ka*₄ ^{GIŠ}[

6']KUR AN.BAR DÙ-*an-zi* ^DTe-[

4' altı]ndan (yapılmış) 1,5 karış (büyüklüğünde), on[un^(?)] al[tı

5']x *Nerik*'in Fırtına Tanrısı (ağaçtan)-x[

6'] demirden (bir) dağ yaparlar. Tanrı Te[...

---

¹⁸⁸ L.Rost, 1961, s.215.

Hitit dininin yeni Tanrıları kabul eden karakteri, imparatorluk döneminde izlenmiş olan akılcı, siyasi bir tutumdan kaynaklanmaktadır. Devlet yöneticileri de kendi politik konumlarına göre söz konusu tanrılara özel bir ilgi göstermişlerdir. III.Hattuşili döneminde de pantheonun üst sıralarını yerel Tanrı/Tanrıça *Nerik*'in Fırtına Tanrısı ve *Šamuha*'nın *IŠTAR*'ı almıştır¹⁸⁹. Böylelikle Eski Hitit döneminden itibaren Hitit merkezi yönetiminden kopmuş olan *Nerik*'in yeniden hakimiyet altına alınması ile, *Nerik*'in Fırtına Tanrısının rahibi olarak onun *Hakmiš* hükümdarlığı meşrulaştırılmıştır. *Nerik*'in Fırtına Tanrısının Arinna'nın Güneş Tanrıçası karşısındaki konumu ne ise *Hakmiš*'in ve dolayısı ile onun yönetici konumundaki kralında Hatti memleketindeki karşılığı odur. Böylece III.Hattuşili ve eşi *Hatti* memleketinin Büyük Kralı olduğunda oğulları IV.Tuthaliya ise *Nerik*'in Fırtına Tanrısının rahibi olarak tahtın varisi olmuştur.

---

¹⁸⁹ Y.Arıkan, 1998, s.272-273.

2.2. *Nerik*'te Bayramlar ve Ritüeller

Nerik kentinin ideolojik ve dini anlamını kentin Hitit kontrolünde olmadığı dönemde de koruduğu anlaşılmaktadır¹⁹⁰. *Nerik*'in Fırtına Tanrısı için yapılan kült uygulamaları, hem kral ve kraliçenin katıldığı hem de prens tarafından yürütülen pek çok ritüel ve kutlamada çok sayıda metinde görülmektedir. *Nerik*'te kutlanan onun aylık bayramlarına kral düzeyinde katılım olduğu tespit edilmemekle birlikte çok ayrıntılı ve uzun olan *purulliya* ve *nuntariyašha*-bayramlarının kralın katılımıyla gerçekleştirildiği¹⁹¹ ve bazı kutlamaların bazen kral bazen de onun yerine prens tarafından yürütüldüğü de görülmektedir¹⁹². Söz konusu durum daha çok *Nerik*'in yeniden Hitit hakimiyetine girmesinden sonra tahtın varisi IV.Tuthaliya'nın, *Nerik*'in Fırtına Tanrısı Rahibi olarak atanmasıyla ve kentteki kült uygulamalarını yönetmesiyle ilgili görünmektedir.

***purulliya*-Bayramı:** Bayramla ilgili çok sayıda fragman arasından *Nerik*'in adı beş metinde geçmektedir:

KBo 30.37 IV 1: ^{URU}*Ne-ri-ik*^{KI}

KUB 59.12 IV 4': ^{URU}*N]**e-ri-ik*

KBo 30.82 VI 3': ^{UR}_]*U**Ne-ri-ik*

Bo 3251+Bo 9514 ay.III 2': ^D_U ^{URU}*N]**e-ri-ik*

Bo 4962 öy.I 1: *A-NA* ^{URU}*Ne-ri-i*[*k-ki*']

Fırtına Tanrısı ile Illuyanka arasında geçen savaşın da tasvir edildiği *purulliya* bayramının, diğer büyük bayramların aksine, merkezi *Hattuša* kenti değil *Nerik*'tir¹⁹³.

¹⁹⁰ A.Schachner, 2019, s.162.

¹⁹¹ V.Haas, 1970, s.42.

¹⁹² V.Haas, 1970, s.42.

¹⁹³ V.Haas, 1977, s.285.

Adı, Hattice *pur-/wur-* "yer, toprak" anlamına gelen bir kökten türeyen bu bayram ile ilgili bir kolofondan anlaşıldığı kadarıyla bayram 32 tabletten oluşmaktadır¹⁹⁴:

CTH 276.1 KBo 31.8+KUB 30.42¹⁹⁵

5 DUB 32^{KAM HIA} ŠA EZEN₄ *pu-u-ru-li-ya-aš*

6^{URU} *Ne-ri-ig-ga* QA-TI

5-6 *Nerik* kenti *purulliya*-bayramının 32 tableti bitmiş(tir).

Bolluğun ve bereketin olması için kutlanan bayram *Nerik* dışında *Hattuša*, *Zippalanda*, *Arinna*, *Tawiniya*, *Wargatawi*, *Kaštama* gibi kentlerde de kutlanmaktadır. *Nerik*'de *purulliya*-bayramına ait fragmanlarda geçen bilgilere göre, bayramın dokuz yılda bir kutlandığı belirtilmekte¹⁹⁶, ancak bu ifadenin "*x yılı boyunca mı?*" yoksa "*x.yilda mı?*" şeklinde yorumlanması ise belirsiz kalmaktadır¹⁹⁷:

CTH 674 Bo 3251+Bo 9514¹⁹⁸

ay.III

x+1]MU 9^{KAM} x[

2' nu A-NA^{DU} URU N[e-ri-ik

3' kiš-an kat-ta ha-m[a-

4' ŠA EZEN₄ *pu-ru-li-[ya-aš*

ay.III

x+1]9.yıl x[

---

¹⁹⁴ V.Haas, 1977, s.286-287.

¹⁹⁵ P.Dardano, 2006, s.22-23.

¹⁹⁶ V.Haas, 1970, s.254.

¹⁹⁷ A.Ünal, 2016, s.112.

¹⁹⁸ V.Haas, 1970, s.254; F.Fuscagni, 2007, s.18-19.

2' *N[erik']*in Fırtına Tanrısına

3' ilkba[har] olduğunda[

4' *purulli[ya]*-bayramının[

Kral ve kraliçe bazen ayrı ayrı (Bo 4962¹⁹⁹) bazen de birlikte bayram kutlamalarına katılmaktadırlar (KUB 59.12 ay.III 3', 6', 13'²⁰⁰).

II.Murşili dönemine tarihlendirilen Kaška bölgesine düzenlenecek olan seferlerle ilgili bir fal sorgusunda kralın, *Nerik* kentine gittiğinde *purulliya*-bayramını mı kutlaması gerektiği yoksa düşmanla mı savaşması gerektiği sorulmaktadır:

CTH 562.1 KUB 22.25²⁰¹

19 *nu INA* ^{URU}*Ne-ri-ik an-da-an pa-iz-zi nu URU-an ú-e-te-ez-zi pa-ra-a-ma-za-kán*

20 ^{URU}*Ne-ri-ik-ka₄-az ar-ha a-ri-ya-mi ma-a-an ku-ru-ur*^{HLA} *hu-u-da-ak RA-mi*

21 *m[a]-a-an-za EZEN₄ wu_u-ru-li-ya-aš hu-u-da-ak DÛ-mi ...*

19 ve *Nerik* kentine girecek ve kenti inşa edecek. Fakat

20 *Nerik* kentinde fal aracılığı ile soruşturacağım, düşmanı mı hemen vuracağım

21 yoksa *purulliya*-bayramını mı hemen yapacağım/kutlayacağım ...

purulliya-bayramı ile ilgili metinlerde, *Nerik* kenti yapılarında ^É*hi-lam-ni-ša-ma-ša-at-kán* (Bo 4962 öy.10); ^É*ha-li-[en-tu-wa-aš* (Bo 4962 öy.13); *tu-u]n-na-ki-iš-na* (KBo 30.82 öy.I 10') ve özellikle *Nerik* ile yakından ilgili *dahanga*-kült yapısının bulunduğu anlaşılmaktadır.

III.Hattuşili ve IV.Tuthaliya dönemlerinde bayramın önemli bölümleri AN.TAH.ŞUM^{SAR}-bayramının içine harman edilerek özellikle de Hurri-Kizzuwatnalı Puduhepa'nın da etkisiyle *IŠTAR* da bu törenlerde yer almaya başlamıştır²⁰².

¹⁹⁹ V.Haas, 1970, s.252; S.Alp, 1983, s.262vd.; F.Fuscagni, 2007, s.87vd.

²⁰⁰ V.Haas, 1970, s.253; D.Grodek, 2004a, s.23.

²⁰¹ E.von Schuler, 1965, s.176vd.

²⁰² A.Ünal, 2016, s.112.

Dönemin evren algısını yansıtan²⁰³, Anadolu/Hatti kökenli Illuyanka mitinde, Fırtına Tanrısı ile Illuyanka'nın mücadelesi memlekette bolluk ve bereket olması için kutlanan *purulliya*-bayramında aktarılmaktadır:

CTH 321.A KBo 3.7²⁰⁴

öy.I

1 [U]M-MA^mKi-il-l[a]^DU^{URU}Ne-ri-ik

2 ne-pi-ša-aš^DI[M-aš? ...]x

3 pu-ru-ul-li-ya-aš ut-tar nu ma-a-an

4 ki-iš-ša-an ta-r[a]-an-zi

---

5 ut-né-wa ma-a-ú še-e[š]-du nu-wa ut-né-e

6 pa-ah-ša-nu-wa-an e-eš-du nu ma-a-an

7 ma-a-i še-eš-zi nu EZEN₄ pu-ru-ul-li-ya-aš

8 i-ya-an-zi

öy.I

1 *Nerik*'in Fırtına Tanrısının rahibi Kell[a] şöyle (söyler).

2 Göğün Fır[tına] Tanrısı'nın [...

3 *purulliya* (bayramı) sözler(idir).

4 Şöyle söy[le]dikleri zaman:

---

5 "Memlekette gelişme/bereket olsun! ve memleket

6 korunmuş olsun!" Eğer

7 gelişir/bereketli olursa *purulliya*-bayramını

²⁰³ G.M.Beckman, 1982, s.11vd.

²⁰⁴ G.M.Beckman, 1982, s.11vd.

8 yaparlar/kutlarlar.

Öncesinde bir bayram ritüeli olarak değerlendirilen²⁰⁵ ancak daha sonra Illuyanka mitosuna ile ilgili olduğu önerilen²⁰⁶ farklı bir metinde, *Nerik*'in Fırtına Tanrısı, *Zaliyanu* ve *Zašhapuna* adları birlikte geçmektedir:

CTH 370.I.44 KUB 36.53

x+1]x-a[n[?]

2']x-at[?] nu-uš-ši a-da-a[n-na²⁰⁷

3']a-ap-pa A-NA^{URU}Ne-ri-[ik(-)

4']-a[?]-na tar-na-i

5']^DZa-aš-ha-pu-na-a-an

6'] x-nu-ut nu^DU^{URU}Ne-ri-i[k

7' p]a-a-ir nu-za^DZa-l[i]-y[a[?]-nu(-)

8'] a-ap-pa pa-a-iš[

9' n]a-aš-za pé-e-x[

10' A[?]-N]A^{URU}Ne[-ri-ik[?]

11']MUŠ^{??} [

---

x+1]x[

2']x ve ona yem[esi için

3'] geri *Ner[ik]* kentine [

---

²⁰⁵ V.Haas, 1970, s.255.

²⁰⁶ G.Beckman, 1982, s.12; Rieken et al. (ed.), *hethiter.net/*: CTH 370.I.44 (2009sqq.); A.Kammenhuber, 1959, s.315.

²⁰⁷ Krş. wa^{??}-ap[?]-pu[?] PÚ-ši A-it a[n^{??}-, V.Haas, 1970, s.255.

4']x bırakır.

5'] Zašhapuna'yı

6']...dı ve *Neri[k]*'in Fırtına Tanrısı[

7' g]ittiler ve bizzat Tanrıça Zal[i]y[anu]?

8']geri verdi.[

9' v]e bizzat o x[

10']*Ne[rik]*? kentin[e]

11']yılan??[

Kutlamaların yapıldığı *Nerik* kentine, *Kaštama*'nın üçlü Tanrısı Zaliyanu, Zašhapuna ve Zuwaši'nin heykelcikleri de taşınır ve *Nerik*'e bu kent üzerinden ulaşılır bu sırada kutlanan bayrama ise *Nerik* Yolu Bayramı adı verilmektedir. Bu tören alayı *Nerik* kentine girdiğinde kralın habercisi *purulliya*-bayramının *Nerik* bölümünün başladığı ilan edilir²⁰⁸. Bu yoldan *Nerik* kentine girildiğinde kutlamalar başlar, *halentuwa*'da toplanılır, Tanrılar ise *Nerik* kült yapısı *dahanga*'ya giderler²⁰⁹.

Nerik kentinde tapınaklar yeniden inşa edilirken, III.Hattušili'nin *Utruna*'da *purulliya*-bayramını kutlandığı belirtilmektedir²¹⁰. Kent, *Nerik* Fırtına Tanrısının

---

²⁰⁸ A.Ünal 2019, s.129.

²⁰⁹ A.Ünal, 2016, s.120.

²¹⁰ *Utruna* kenti aynı zamanda KUB 48.121 1 ve fal metinleri KUB 6.15 II 3 ve bir adak metni KBo 27.60'da görülmektedir. KUB 48.119 nolu metin bir kralın “göz rahatsızlığı”nu konu almaktadır, bu olasılıkla Hattušili'nin sağ gözüdür. KUB 6.15 II 1 *Utruna*'da kraliçenin rüyasında da aynı rahatsızlığa değinilmiş olmalıdır.

purulliya-bayramının kutlandığı geçici önemli bir kült merkeziydi²¹¹. Benzer şekilde bu bayramın kutlandığı bir diğer merkez ise *Hakmiš* kentidir²¹².

CTH 590 KUB 48.119²¹³

öy.?

1']IŠ-TU^mx-x[-n]u-mi

2' ^{URU}Ut-]ru-na IŠ-TU^{URU?}[

3' [ma-a-an]-na-mu DINGIR^{LUM} ki-i Ú-UL še-ik-kán GIG SIG₅-ah-ti

4' [nu-za-kán] A-NA DINGIR^{LIM} EZEN₄ dam-me-li-in ku-in-ki te-eh-hi

5' [EZ]EN₄ pu-ru-ul-li-ya-an-na-at-ta I-NA ^{URU}**Ha-ak-miš** i-ya-mi

6' [I-N]A ^{URU}**Ne-ri-ik-ka**₄-ya-at-ta ha-an-ti-i i-ya-mi

7' [ma-]a-an-na-aš-mu I-NA ^{URU}**Ne-ri-ik-ka**₄ 1-e-da-ni pí-di DÙ-u-an-zi SIXSÁ-ri

8' [na-a]n a-pí-ya-pát i-ya-mi

9' [ma-a-a]n-ma ki-nu-un DINGIR^{LUM} EN-YA ^{URU}Ut-ru-na-za I-NA ^{URU}**Ne-ri-ik-k**₄

10' [ar-h]a pí-e-da-an-zi nu-uš-ši I-NA da-ha-an-ga 1 LI-IM UDU

11' [pa-ra]-a pí-an-zi ku-e-da-ni-ya UD-ti A-NA ^DUTU^{ŠI} kam-ma-ra-aš

12' [IGI^{HLA}-za a]r-ha pa-iz-zi nu-kán A-NA DINGIR^{LIM} 1 GU₄ ŠE 8 UDU BAL-ah-hi

13']x ka-ru-ú ^{URU}Pár-ta-pár-ta

14' a]n-da ÚŠ-an SIXSÁ-at nu-za-kán MUNUS.LUGAL A-NA ^DU ^{URU}**Ne-ri-ik**

15' [kiš-an IK-RU-UB ma-a-an-m]u DINGIR^{LUM} EN-YA iš-ta-ma-aš-ti ŠÀ KARAŠ-kán

16' A-N]A DINGIR^{LIM} EN-YA 1 ^{KUŠ}A-RI-TUM KÙ.BABBAR

---

²¹¹ J.de Roos, 2007, s.25vd..

²¹² J.de Roos, 2007, s.211 ve dn.503.

²¹³ J.de Roos, 2007, s.208-213.

17' K]Û.BABBAR KI.LÁ.BI NU.GÁL 1 GU₄ 8 UDU *pi-ih-hi*

18' *ku-e-d]a-ni pi-di A-NA* MUNUS.LUGAL *ZI-an-za*

19' *ha]l-zi-ya-u-wa-ar na-a-wi*₅

---

ay.?

1]x^D[U]TU^{ŠI}

2 *ma]-a-an-mu* DINGIR^{LUM} E[N-YA

3]x-eš-zi nu A-NA^D[

4 (-)k]i-nu-un ki-nu-un-ma-kán

5]x x [ ]x 8 UDU 1 GU₄ 8 UDU SUM-[hi]

6]x-ti-uš KÛ.BABBAR KI.LÁ.BI NU.GÁL

---

7 EZ]EN₄ *pu-ru-ul-li-ya-aš* EGIR-*pa-an-da*

8]x[ ]x x *ha-ad-du-liš* DÛ-zi IGI ZAG-*ya-aš* GIM-*an*

9]QA-TAM-MA [*ha-a]d-du-liš-zi nu A-NA* DINGIR^{LIM} 1 *BI-IB-RU* UR.MAH GUŠKIN

10 [KI.LÁ.BI N]U.GÁL *i-ya-mi*

öy.?

1' ^mx ...den [ ]cağım.

2' *Ut]runa*[ ] x-kentinden[?][

3' Tanrı, beni(m için), bu bilinmeyen hastalığı iyileştirdi[ğinde]

4' [bizzat] Tanrıya yeni bir bayram kuracağım,

5' ve seni(n için) *purulli*-[bay]ramını **Hakmiš** kentinde kutlayacağım,

6' ve seni(n için), onu **Nerik** kentin[d]e ayrı kutlayacağım.

7' [Eğ]e]r bana, onu *Nerik* kentinde bir yerde kutlanacağını tespit edersen,

8' [on]u söz konusu yerde kutlayacağım.

9' Ayrıca şimdi beyim, Tanrı, *Utruna* kentinden *Nerik* kentine

10' götürdük[lerinde] ve ona *dahanga*-kült yapısında 1000 koyun

11' verirler. Majesteme her gün duman(/buğur)

12' (onun) gözlerinden gider ve Tanrıya 1 yağlı sığır (ve) 8 koyun kurban edeceğim.

13' zaten (yapıldı). *Partaparta* kenti.

14']ölüm/salgın hastalık fal aracılığıyla tespit edildi. Bizzat kraliçe (olarak) *Nerik*

Fırtına Tanrısına

15' [şöyle adadım:] Beyim, Tanrı, [ben]i iştir[sen] ordu içinde,

16'] beyim, Tanrıma, 1 gümüş zırh

17']... gümüş, ağırlığı yok(tur). 1 sığır (ve) 8 koyun vereceğim.

18' Ora]da kraliçeye isteğini

19' ça]ğrı henüz (yapılmadı).

---

ay.?

1]x Majeste[

2 E]ğer bana Tanrı, b[eyim,

3]...er ve x-Tanrıya[

4]... ayrıca şimdi

5]x x [ ]x 8 koyun, 1 sığır (ve) 8 koyun sunaca[ğım],

6]x ... gümüş, ağırlığı yok(tur).

7] *purulliya*-[bay]ramı sonrasında

8]x[ ]x x sağlıklı (biri) yapar ve sağ gözü

9]aynı şekilde sağlıklı yaptığında Tanrıya altından 1 aslan riton

10] ağırlığı yok(tur), yapacağım.

Gök Gürlemesi Bayramı: Hitit dini geleneğinde Fırtına Tanrısının bildirgesi olarak yorumlanan "Gök Gürlemesi Bayramı" tasvirlerinin (CTH 631) *Nerik* ile geçmemesine rağmen, III.Hattuşili ya da IV.Tuthaliya dönemine tarihlendirilen²¹⁴ bir metinde, *Nerik*'in Fırtına Tanrısı için "Gök Gürlemesi Bayramı" düzenlendiği görülmektedir. Metnin ön yüzünde *Hakmiš*, *Nerik*, *Hawal[kina]* kentleri ile *dahanga*-kült yapısından bahsedilmektedir.

CTH 678 KUB 53.21²¹⁵

10' ^DU ^{URU}*Ne-ri-ik* EZEN₄ *te-et-hi-eš-na-aš A-NA* [

11' *li-la ku-wa-pi* ^{NA4}*pa-aš-ši-lu-[uš*

10' *Nerik*'in Fırtına Tanrısı Gök Gürlemesi Bayramı[

11' yatıştığında *paššila*-taş[ları

Ancak bayram ile ilgili fazla metin bilgisi bulunmasa da IV.Tuthaliya'ya ait envanter metinlerinde (KUB 25.23 I 8) ve Hititçe-Hurrite ritüel metinlerinde (KUB 27.35 II 12) rastlanılmaktadır. Bir fal metnine göre bayram aynı zamanda *Hattuša* (KUB 5.4 II 21-22)²¹⁶; *Hurna* (KUB 56.56 ay.IV 9) ve *Karahna* (KUB 38.12 öy.II 9, 23) kentlerinde de kutlanmaktadır.

nuntariyašha-Bayramı: Bayram ile ilgili olarak *Nerik*'in geçtiği metinler:

---

²¹⁴ M.Cammarosano, 2013, s.65.

²¹⁵ V.Haas, 1970, s.309-310.

²¹⁶ V.Haas, 1970, s.50-51.

KBo 39.63+KBo 56.75+IBoT 4.81+KUB 10.48+KBo 3.25 II 12: A-NA ^DU^{URU}Ne-ri-ik

KBo 39.63+KBo 56.75+IBoT 4.81+KUB 10.48+KBo 3.25 II 22: ŠA KASKAL ^{URU}Ne-ri-i[k]

KBo 39.63+KBo 56.75+IBoT 4.81+KUB 10.48+KBo 3.25 II 23: Š^rA KASKAL ^{URU}N[˘]e-ri-ik

KBo 51.130(+)+KUB 59.2(+)+Bo 3983(+)+IBoT 2.8(+)+Bo 76.89 III[?] 12'

KBo 14.76 I 3': É ^DU^{URU}]Ne-ri-ik

KBo 14.76 I 4': [^DU^{URU}Ne-ri-ik]

Bayram kutlamaları için orta ve kuzey Anadolu'da bulunan önemli yerleşimlere düzenlenen kült seyahatleri esnasında kral, 14.gün *Katapa*'da, *Nerik*'in Fırtına Tanrısı için kurbanlar sunmakta ve ertesi gün ise *Tahurpa* kentinde *šalli ašeššar* (Büyük Toplantı) düzenlemekte, 16.gün ise *Tippuwa* üzerinden *Hattuša*'ya dönmektedir. Ayrıca *Nerik*'in-Yolu için de kutlanan bir bayram, *nuntariyašha*-bayramı içerisinde görülmektedir:

CTH 626.Ü.2.A KBo 51.130(+)+KUB 59.2(+)+Bo 3983(+)+IBoT 2.8(+)+Bo 76.89 12' (*Dupl.* CTH 626.Ü.1.B II 11)²¹⁷

III[?]

11 *lu-uk-kat-ti-ma* LUGAL-uš ^{URU}*Ka-a-ta-pí pa-iz-zi*

12 *nu-kán* LUGAL-uš A-NA ^DU^{URU}Ne-ri-ik I GU₄.MAH

13 *ši-pa-an-ti* ^{NINDA}*da-an-na-aš še-ep-pí-it-ta-aš pár-ši[-ya]*

14 *šal-li a-še-eš-šar* UD 14^{KAM}

---

15 *lu-uk-kat-ti-ma-kán* LUGAL-uš ^{URU}*Ta-hur-pí an-da-an*

16 *pa-iz-zi šal-li a-še-eš-šar* UD 15^{KAM}

---

²¹⁷ M.Nakamura, 2002, s.15vd..

17 *lu-uk-kat-ti-ma* LUGAL-uš KASKAL^{URU} *Ti-ip-pu-wa*^{URU} *Ha-a[t-tu-ši*
18 *an-da-an pa-iz-zi nu-kán ŠA LÚ^{MEŠ} DU har-pu-uš*
19 *I-NA*^{URU} *Nir-ha-an-ta PA-NI ÍD har-pa-a-an-zi*
20 *nu*^{URU} *Ha-at-tu-ši*^É *ha-le-en-tu-wa-aš šal-li a-š[e-eš-šar*
21 ^{URU} *Ha-at-tu-ša-aš e-ša-ri I-NA É LÚ A-BU [(BI-TI-m)a]*
22 *A-NA DINGIR^{MEŠ} A-BU BI-TI EZEN₄ ŠA KASKAL*^{URU} *Ne-ri-i[k*
23 *i-ya-an-zi UD 16^{KAM} ŠA KASKAL*^{URU} *Ne-ri-ik*

III[?]

11 Ertesi gün kral *Katapa* kentine gider.
12 Kral *Nerik*'in Fırtına Tanrısına bir boğa
13 kurban eder, *šepit*'den (yapılmış) *danna* ekmeğini böler/kırar.
14 Büyük oturum/tören (yapılır). 14. gün.

---

15 Ertesi gün kral *Tahurpa* kentine

16 girer. Büyük toplantı. 15.gün

---

17 Ertesi gün ise kral, *Tippuwa* yolu (üzerinden) *Hattuša* kentine

18 girer. *harpu* Fırtına Tanrısı Adamları

19 *Nirhanta* kentinde ırmak önünde toplanırlar.

20 Ve Hattuša kenti *halentuwa*-kült yapısında büyük toplantı.

21 *Hattuša*'da oturur. Saray görevlisi ise

22 *Nerik*'nin Yolu bayramını

23 yaparlar. *Nerik*'in Yolu 16.gün.

III.Hattuşili ve Puduhepa henüz *Hakmiš*'de kral ve kraliçe iken, *Nerik* kenti'nin yeniden inşa sürecini gerçekleştirmişler ve bu kapsamda onun bayram kutlamalarını da yapmışlardır:

CTH 90 KBo 22.73(+)KUB 21.11(+)KBo 60.3²¹⁸

13' LUGAL MUNUS.LUGAL *e-ša-[an-ta(-ri)]* EZEN₄ *nu-un-tar-aš ku-i-e-eš aš-ša-nu-uš-kán-zi*

14' EZEN₄ BURU₁₄-*ya-kán* E[ZEN₄]x EZEN₄ *zé-na-an-za* GIM-an ^{UZU}*šu-up-pa-ya-na-az*

13' Kral ve Kraliçe *nuntara*-bayramını tanzim etmek/kutlamak (için) otu[rurlar].

14' hasat/yaz bayramı ve ba[yram]x sonbahar bayramı, temiz/kutsanmış et zamanı geldiğinde^(?)²¹⁹

İlkbahar ve Sonbahar Bayramları: IV.Tuthaliya dönemine ait *Nerik*'in kültü ile ilgili bir metne göre, *Nerik* henüz Hitit hakimiyetine geçmemişken *Hakmiš* kentinde onun Fırtına Tanrısı için ilkbahar ve sonbahar bayramlarının kutlandığı belirtilmektedir:

CTH 524.1 KUB 25.21²²⁰

6 ^DU ^{URU}*Ne-ri-ik-ka₄-ma-kán* I[-NA ^{URU}*Ha-ak-ka₄-mi-iš*]

7 *še-er e-eš-ta nu-uš-ši* 1 EZEN₄ [*zé-e-ni*]

8 1 EZEN₄ *TE-ŠI-ya e-eš-šir* [

9 *nam-ma-ma-aš-ši* EZEN₄ *Ú-UL* [*e-eš-ta*]

10 *nu-kán ŠÀ* KUR.KUR^{HIA} ^{URU}*Ha-at-t[i*

11 BAL^{HIA}-*uš-ša ki-ša-an-t[a-at*

12 *nu* KUR.KUR^{HIA} ^{URU}*Ha-at-ti a[r-ha har-ak-ta*

6 Ayrıca *Nerik*'in Fırtına Tanrısı [*Hakmiš* kentind]e

7 idi ve ona 1 [sonbahar] bayramı,

8 1 ilkbahar bayramı kutlanırdı [

²¹⁸ P.Cornil-R.Lebrun, 1972, s.24-28; A.Ünal, 1974, s.14-17; C.Corti, 2006, s.313-329;

Groddek 2008: 73-75; C.Corti, 2009, s.13-23.

²¹⁹ M.Cammarosano, 2012, s.13.

²²⁰ E.von Schuler, 1965, s.186-187.

9 Ancak ona ayrıca bir bayram yok[tu].

10 *Hatti* memleketlerinin içinde [

11 ayaklanmalar ol[du

12 ve *Hatti* memleketleri [mahvoldu].

Nerik'in Fırtına Tanrısının ilkbahar bayramı için yeni doğmuş kuzu ve oğlak kurban edilmektedir:

CTH 524.4 KUB 38.25²²¹

öy.I[?]

11' [ma-a-a]n A-NA^DU^{URU}Ne-ri-ik-ki EZEN₄ TE-[ŠI i-ya-an-zi]

12' [. .] x UDU^{HIA} ha-aš-ša-an-zi nu 1 SILÁ 1 MÁŠ.T[UR-ya]

13' da-an-zi na-aš-kán^DU^{URU}Ne-ri-ik-ki [hu-u-kán-zi]

öy.I[?]

11' *Nerik*'in Fırtına Tanrısının ilk[bahar] bayramını kutladıkla[rında]

12'] x koyunlar doğururlar 1 kuzu ve 1 oğl[ak]

13' alırlar ve onları *Nerik*'in Fırtına Tanrısına [kurban ederler].

Takupša'nın kült envanteri ilgili bir metinde ise ^DUTU^{ŠI} Tudhaliya (KUB 7.24+KUB 58.29 öy.I 2) geçmektedir. Metnin kolofonunda (IV 14'-15') Dağ Tanrıları *Malimaliyaš*, *Haparhunaš* ve *Takkupša* ve *Hawalkina* kentlerinin Tanrılarında bahsedilmektedir²²². Buna göre *Nerik*'in Fırtına Tanrısı için ilkbahar bayramı kutlanmaktadır:

CTH 506 KUB 7.24+KUB 58.29²²³

ay.

10' ^DU^{URU}Ne-ri-ik-ka₄ ^{NA4}ZI.K[IN

²²¹ V.Haas, 1970, s.276.

²²² J.Hazenbos, 2003, s.6.

²²³ Metnin direkt join bkz. Th.P.J.van den Hout, 1991, s.581.

11' ANA EZEN₄ Ú.BAR_{8-ni} 1 UDU 30 NINDA^{HL.A} 3 DUG KAŠ 'LÚ^{MEŠ?} [URU^{LIM} pé-
eš-kán-zi]²²⁴

ay.

10 *Nerik* kenti Fırtına Tanrısı. Bir *huwa*[ši-taşı

11 ilkbahar bayramı için, 1 koyun, 30 somun ekmek (ve) 3 kap şarap [kentin adamları?
verirler].

Onun ilkbahar-bayramı kutlamalarına aynı zamanda kral eşlik etmektedir:

CTH 524.4 KUB 25.24²²⁵

öy.II

1 *lu-lat-ti-ma*^{GIŠ}ZAG.GAR.R[A-ni ta-ni-nu-wa-an-zi]

2 *šu-up-pa* UGU *da-an-zi*

3 3 NINDA.GUR₄.RA *tar-na-aš* 1^{DUG}*ha-ni-iš-š[a-aš KAŠ ŠA É.LUGAL]*

4 KÚ^{zi} NAG^{zi} *ha-az-zi-ú-i* [

5 NINDA.GUR₄.RA-ya ŠA É^{LÚ}SANGA EZEN₄ *h[a-*

6 *a-pé-e-da-ni* UD^{KAM}-*ti har-ru-u-wa-an-zi* [

7 *ku-u-un* EZEN₄ D^{UTU}^{ŠI m}*Tu-ut-ha-li-ya-a[š i-ya-zi]*

öy.II

1 Ertesi gün sunağ[1 koyarlar].

2 kutsanmış/temiz eti yukarıya alırlar.

3 3 somun ekmeği *tarna*-ölçüsünde, 1 *hanešša*-kabı bira [sarayın]

4 yer (ve) içer. Ritüel [

5 ve rahibin evinde somun ekmeği ilk[bahar] bayramı[

6 o gün kirlenmiş[

7 bu bayramı Majeste Tuthaliya k[utlar/yapar].

²²⁴ Tamamlama için bkz. C.Carter, 1962, s.117.

²²⁵ V.Haas, 1970, s.244-247.

Aylık Bayramlar: Bayram ile ilgili olarak *Nerik*'in geçtiği metinler:

- KUB 56.48 I 4: *IŠ-TU*^{DU} *URU*Ne[-ri-ik]
KUB 56.48 I 5: *URU*Ne-ri-ik-ka₄ [
KUB 56.48 I 6: A-NA^{DU} *URU*N[e-ri-ik
KUB 56.48 I [11]: É [^{DU} *URU*Ne-ri-ik
KUB 56.48 I 11: A-NA] ^{DU} *URU*Ne-ri-ik
KUB 56.48 I 19: LÚ^{DU} ^{DU} *URU*Ne-ri-ik
KUB 56.48 I 21: LÚHAL EN *URU*Ne-ri-ik
KUB 56.48 I 24: A-NA^{DU} *URU*Ne-ri-ik-ka₄
KUB 56.48 I 25: ^{DU} *URU*Ne-ri-ik
KUB 56.48 I 26: ^{DU} *URU*Ne-ri-ik-ka₄-wa
KUB 56.48 II 10: EN^{UR}[(^UN)]e-ri-ik
KUB 56.48 II 11: É ^{DU} *URU*Ne-ri-ik
KUB 56.48 II 11: A-NA^{DU} *URU*Ne-ri-ik
KUB 56.48 II 12: A-NA^{DU} *URU*Ne-ri-ik
KUB 56.48 II 28: ŠA^{DU} (^{URU})Ne-ri-i[k]
KUB 56.48 II 34: ^{DU} *URU*Ne[(-ri-ik
KUB 56.48 III 7': EN *URU*Ne-ri-ik
KUB 56.48 III 10': [(ŠA^{DU} *URU*N)]e-ri-ik
KUB 56.48 III 25': ŠA^{DU} *URU*N[(e-r)]i-ik
KUB 56.48 III 26': ŠA^{DU} *URU*Ne-ri-ik
KUB 56.48 IV 8': [(A-N)]A^{DU} *URU*[(Ne-ri-ik
KBo 23.95 ay.12': ^{DU} *URU*Ne-ri-ik
KUB 56.49 öy.13': EN *URU*Ne-ri-ik
KUB 56.49 öy.14': É ^{DU} U[(^{RU}Ne-r)]i-ik
KUB 56.49 öy.14': A-NA^{DU} *URU*Ne[(-ri-ik

KUB 56.49 öy.15': A-NA ^DU ^{URU}N[(e-ri-ik
 KBo 2.4 I 25: LÚ ^DU ^DU ^{URU}Ne-ri-ik
 KBo 2.4 I 30: A-N[A ^DU ^{URU}Ne-r]i-ik
 KBo 2.4 II 5: IN-BU EN ^{URU}Ne-ri-ik
 KBo 2.4 II 10: ŠA ^DU ^{URU}Ne-ri-ik
 KBo 2.4 II 34: ŠA ^DU ^{URU}Ne-ri-ik
 KBo 2.4 II 36: ŠA ^DU ^{URU}Ne-ri-ik
 KBo 2.4 III 8': EN ^{URU}Ne-ri-ik-ka₄
 KBo 2.4 III 9': É ^DU ^{URU}Ne-ri-ik
 KBo 2.4 III 10': A-NA ^DU ^{URU}Ne-ri-ik-ka₄
 KBo 2.4 III 12': A-NA ^DU ^{URU}Ne-ri-ik
 KBo 2.4 IV 16': A-NA ^DU ^{URU}Ne-ri-ik
 KBo 2.4 IV 19': A-NA ^DU ^{URU}Ne-ri-ik EZEN₄ ITU.KAM
 KBo 2.4 IV 22': A-NA ^DU ^{URU}Ne-ri-ik EZEN₄ ITU.KAM

Bayram kutlamaları, ilk kez yapılacağı zaman *Nerik*'in Fırtına Tanrısı ve kentin diğer bütün tanrıları adına sonrasında ise sadece *Nerik*'in Fırtına Tanrısına yapılmaktadır²²⁶.

CTH 672 KBo 2.4²²⁷

ay.IV

16' A-NA ^DU ^{URU}Ne-ri-ik ku-wa-pí IGI-zi pal-ši
 17' EZEN₄ ITU^{KAM} i-ya-an-zi A-NA DINGIR^{MES} URU^{LIM}-ya
 18' EZEN₄ ITU^{KAM} i-ya-an-zi da-a-an-ma ku-wa-pí
 19' A-NA ^DU ^{URU}Ne-ri-ik EZEN₄ ITU^{KAM} ti-an-zi
 20' A-NA DINGIR^{MES} URU^{LIM}-ma EZEN₄ ITU^{KAM} Ú-UL nam-ma

²²⁶ V.Haas, 1970, s.59.

²²⁷ V.Haas, 1970, s.279-292; V.Haas, 1994, 598vd.; J.Součková, 2010, s.279-300.

21' (silik) DÜ-*an-zi*

ay.IV

16' *Nerik*'in Fırtına Tanrısı için

17' aylık bayramını ilk kez kutladıklarında kentin Tanrıları içinde

18' aylık bayramları kutlarlar. Fakat ikinci kez

19' *Nerik*'in Fırtına Tanrısı için aylık bayramı kuracakları zaman

20' kentin Tanrıları için aylık bayramı artık

21' kutlamazlar.

Kült envanter ya da bayram ile ilgili olduğu düşünülen bir diğer metinde *Nerik* ve onun Fırtına Tanrısı ile *Halenzuwa* kenti Tanrı *Zithariya*'sı için düzenlenen bayram hakkında bilgiler yer almaktadır. Söz konusu fragmanda, *Halenzuwa* kentinde *Nerik*'in Fırtına Tanrısına yapılan bir bayramın tasvir edilip edilmediği ise belirsizdir:

CTH 530 ya da 670 KBo 48.254+CHDS 2.1²²⁸

6' ^{URU}*N*]e-ri-ik ^DU ^{URU}*Ne*-[ri[?]-ik[?]

7' -a]š ^{URU}*Ha-le-en-zu-wa* ^D*Zi-it*[ha-ri-ya(-)

8']DÜ-*an-zi* [

9']^{URU}*Ne-ri-ik* ^{URU}[*H*]a-le-en-zu-[wa

10']-zu[?]-u EZEN₄-ŠU DÜ-*an-zi*

11 -a]n-zi

6' *N*]erik, *Ne*[rik'in] Fırtına Tanrısı

7']x *Halenzuwa* kenti Tanrı *Zithariya*

8'] yaparlar/kutlarlar.

9']*Nerik*, [*H*]alenzu[wa

10']x onun bayramını yaparlar/kutlarlar

²²⁸ O.Soyсал, 2015, 1vd.

11']...lar.

Yukarıda değinilen söz konusu bayramların dışında kentte düzenlenen çok sayıda bayram arasında “hasat/yaz bayramı”, “kış bayramı (CTH 597.1.C KUB 46.1 III²⁹ 9)”; “**EZEN₄ SAG.UŠ** (CTH 629 KUB 25.27 ay.III 17) meşale-festivali” (*Hakmiš* kralı III.Hattušili ile ilgili bir bayram olarak durmakta ve Hattušili'nin *Hakmiš(ša)-Nerik* kralı olarak atanmasıyla ilgili gibi görünmektedir²⁹) gibi bayram törenleri de bulunmaktadır.

Tüm bu bayram ve ritüel uygulamalarının yürütülebilmesi ve *Nerik*'in hem dini konumu hem de yapılan yeniliklerle birlikte kentin gelişmesi/genişlemesinden dolayı çok sayıda görevli yer almaktadır. Bu görevlilerin bazıları ve geçtiği metin yerleri aşağıdaki gibidir. *Nerik* kentinde bu görevlilerin yanı sıra *Nerik* kült uygulamaları ile bayramlarını gerçekleştirmek için kral, kraliçe ve prensin dışında çok sayıda rahip görev almakta, kahin ve tapınak görevlisi bulunmaktadır:

Nerik Kentinde Bulunan Bazı Görevliler:

[^{LU} U]K [?] .Kl.E	Eski Hitit döneminde Kaška kabile topluluklarının işgali öncesinde <i>Nerik</i> 'te görevli bir takım ruhani sınıfa belirli imtiyazlar sağlandığı anlaşılmaktadır ²³⁰ .
EN ^{URU} <i>Ne-ri-ik</i>	IV.Tuthaliya dönemine tarihlendirilen bir arazi bağış belgesinde, <i>Nerik</i> beyi, SAG-görevlisi ve katip olarak Anuwanza adı ile Şipaziti birlikte geçmektedir. EN "bey" ünvanının görevleri ise belirsizliğini korumaktadır. Görevli bir kararın ve onayının şahidi ve denetçisi olarak diğer görevlilerle birlikte geçer. Ancak bu husus bölgenin/ <i>Nerik</i> 'in bir yönetici

²²⁹ V.Haas, 1994, s.601.

²³⁰ CTH 291.I.a.A KBo 22.62+KBo 19.1+KBo 19.1a+KBo 6.2+KBo 22.61, H.A.Hoffner, 1997, s.61.

	<p>durumunu göstermediğini, <i>Nerik</i>'in saygı duyulan konumu ile ilgili olabileceği düşünülmelidir. Anuwanza'nın, III.Hattuşili dönemi ile başlayan katiplik kariyeri (CTH 626 KBo 45.37 kolofonda metni kopyalayan kişi olarak geçmektedir), IV.Tuthaliya döneminde de yükselerek sürdürdüğü anlaşılmaktadır. Aynı şekilde <i>Hurma</i>'nın Beyi ve <i>Šarišša</i>'nın Beyi gibi diğer önemli kült merkezleri içinde kullanılmaktadır²³¹. <i>Nerik</i>'in beyi ünvanı <i>Nerik</i>'in "Aylık Bayram" metinlerinde de geçmektedir. Söz konusu görevlinin bayram ritüellerinde rahipler ile birlikte <i>Nerik</i> Fırtına Tanrısına kurban sunduğu ve çeşitli kült uygulamaları gerçekleştirdiği görülmektedir²³².</p>
--	---

²³¹ CTH 225.A KBo 22.56(+)/KUB 26.43 (ay.34) ^mŠi-pa-LÚ DUB.SAR ^mA-nu-wa-an-za DUB.SAR EN ^{URU}Ne-ri-ik ^{LÚ}SAG ... (ay.34) Katip Šipaziti, katip, *Nerik* Beyi, Saray memuru, Anuwanza, bkz.F.Imparati, 1974, s.38-39.

²³² CTH 672.A KUB 56.48 (*Dupl.C.KUB 56.49 öy.13', D.KBo 2.4 II 5, III 8'*) (I 21) [ma-ah-]ha-an-ma lu-uk-zi (*silik*) ^{LÚ.MEŠ}SANGA ^{LÚ}HAL EN ^{URU}Ne-ri-ik (22) [. . . - z]i nu-kán ZAG ^{NA4}da-ha-an-ga SISKUR ki-iš-ša-an (23) [i-ya-an-z]i (II 10) ma-ah-ha-an-ma lu-kat-ta nu EN ^{UR}[(^UN)]e-ri-ik [(^{LÚ.MEŠ}SANGA)] (11) PA-NI É [^D]U ^{URU}Ne-ri-ik [(pa-a-an-z)]i nu A-NA ^{DU} ^{URU}Ne-ri-ik (12) SISKUR ki-i[(š-š)]a-a[(n)] SUM-an-zi ... (I 21) sabah olduğ[unda]/aydınlandı[ğında] (*silik*) rahipler, kahin, *Nerik* beyi (22)]x ve sağ taraftan *dahanga*-kült yapısında kurbanı şöyle (23) [yaparla]r. (II 10) sabah olduğ[unda]/aydınlandı[ğında] [(N)]erik beyi (ve) [(rahipler)] (11) *Nerik*'in Fırtına [Tanrısının] tapınağının önüne [(giderl)]er ve

^{LU} AGRIG ^{URU} <i>Ne-ri-ik</i>	Envanter metinleri arasında bir görevli listesine göre
[^L] ^U EN.NU.UN ^{GIS} TIR ^{URU} <i>Ne-r[i-ik</i>	<i>Nerik</i> 'te ^{LU} AGRIG ve ^{LU} EN.NU.UN ^{GIS} TIR görevlileri bulunmaktadır. Özellikle <i>Nerik</i> kenti yerel kültü ile ilgili olarak kutsal kabul edilen ormanlar/koruların koruyucu görevlileri olabilecek bu ünvanlı kişiler metinlerde oldukça nadir geçmektedir. ^{LU} EN.NU.UN orman ya da dağlarda bir çeşit gözetleme görevini yerine getirmekle yükümlüydü ²³³ .
^{LU} AGRIG.TUR	Yine yerel bayram ritüellerinde kullanılmak üzere bir erzak listesinde <i>Nerik</i> kenti geçmektedir. Buna göre kentin ^{LU} AGRIG.TUR yöneticisi bulunmaktadır ²³⁴ .
^{LU} SANGA ^{ŠA} ^D U <i>Zahaluka</i>	CTH 673 KBo 26.181+KUB 27.68+KUB 42.100+Bo 3289+Bo 3758 öy.I 6

Nerik'in Fırtına Tanrısına (12) kurbanı ş[(öy)]le sunarlar ..., J.Součková, 2010, s.279-300; J.Tischler, 2016, s.87-94.

²³³ CTH 237.6 KBo 12.65 (ay.V 4') ^{LU}AGRIG ^{URU}*Ne-ri-ik* [(5') [^L] ^USANGA ^DU ^{GIS}za-a-ki-u-x[(6') [^L] ^UEN.NU.UN ^{GIS}TIR ^{URU}*Ne-r[i-ik* (ay.V 4') *Nerik* kenti idarecisi/yöneticisi [(5') Fırtına Tanrısının Rahibi sürgülerin (6') *Nerik*'in orman bekçisi/ormancısı. KUB 53.17 II 7-8, IV 7-9, R.H.Beal, 1992, s.259 ve dn.971.

²³⁴ CTH 523 KBo 16.72+KBo 16.73 (öy.II? 4') ^U ^{LU}AGRIG.TU[R? ^{UR}] ^U*Ne-ri-ik-k[a(-)* (5') KISLAH-az KISLAH-az 1 ^{NINDA}wa-ge-eš[-šar (6') 1 ^{DUG}har-ši-iš GEŠTIN 1 ^{DUG}har-ši-i[š (7') ^{MUNUS.MEŠ}ŠU.GI ^{MUNUS.MEŠ}te-ša-an-te-eš (öy.II? 4') ve *Nerik* [ke]nti ^{LU}AGRIG.TU[R]-görevlisi[(5') her harman yerinden 1 parça ek[mek (6') 1 *harši-*kabı şarap ve 1 *harši-kab*[1 (7') yaşlı kadınlar, *tešant*-kadınları, E.Neu, 1980, s.26vd..

^{LU} KISAL.LUH	CTH 673 KBo 26.181+KUB 27.68+KUB 42.100+Bo 3289+Bo 3758 ay.III 11'
<LÚ> ^{GIS} TUKUL	CTH 673 KBo 26.181+KUB 27.68+KUB 42.100+Bo 3289+Bo 3758 ay.III 11'
^{LU} NAR	CTH 673 KBo 26.181+KUB 27.68+KUB 42.100+Bo 3289+Bo 3758 ay.III 11'
^{LU} SANGA ^D U AN-E	CTH 673 KBo 26.181+KUB 27.68+KUB 42.100+Bo 3289+Bo 3758 ay.III 19'
^{LU} ^{MES} É.DINGIR ^{LIM}	CTH 673 KBo 26.181+KUB 27.68+KUB 42.100+Bo 3289+Bo 3758 ay.III 36', 39'
[DUM]U ^{MES} ARAD ^{MES}	CTH 673 KBo 26.181+KUB 27.68+KUB 42.100+Bo 3289+Bo 3758 ay.IV 2'
^{LU} SANGA ^m Gal-li-li-iš (Tanrı Telipinu)	CTH 673 KBo 26.181+KUB 27.68+KUB 42.100+Bo 3289+Bo 3758 ay.IV 32'
^m Miitann]a [?] -A.A	CTH 673 KBo 26.181+KUB 27.68+KUB 42.100+Bo 3289+Bo 3758 öy.II 1
^{LU} SANGA ^{mD} UTU-LÚ-iš N[erik]'in Savaş Tanrısının	CTH 673 KBo 26.181+KUB 27.68+KUB 42.100+Bo 3289+Bo 3758 ay.III 9'
^{LU} SANGA ^m Lupakiš Göğün Güneş Tanrısının Rahibi	CTH 673 KBo 26.181+KUB 27.68+KUB 42.100+Bo 3289+Bo 3758 ay.III 34'
^m Kil[a] ^D U ^{URU} Ne-ri-ik	<i>Nerik</i> kutsal kentinde kutlanan <i>purulliya</i> -bayramı ile
^{LU} GUDU ₁₂ ^m Tahpurili	ilişkili olan <i>Hatti</i> kökenli Illuyanka efsanesini, <i>Nerik</i> 'in Fırtına Tanrısının rahibi Kella aktarmaktadır ²³⁵ . Metnin duplikatında ise <i>Nerik</i> ile

²³⁵ CTH 321.A KBo 3.7, G.M.Beckman, 1982, s.11vd.

	ilgili bir diğ̃er GUDU-rahibi Tahpurili adı geçmektedir ²³⁶ .
^{LU} <i>parā úwandan</i>	CTH 674 Bo 4962 öy.3
^m <i>Tatta LÚ^DIM x[</i>	CTH 674(?) KBo 30.37 öy.I 8'; CTH 278.1 KBo 31.1(+) <i>KUB</i> 30.52(+) <i>KUB</i> 31.14(+) <i>KUB</i> 30.68(+) <i>KBo</i> 31.2
^{MUNUS.MEŠ} <i>SU.GI É.GA[L</i>	CTH 674(?) KBo 30.37 öy.I 9' '
^{LU} ^{MES} <i>NAR ki-i ŠA</i> ^{URU} <i>Ne{ni¹}ri[ga</i>	CTH 278.1 KBo 31.1(+) <i>KUB</i> 30.52(+) <i>KUB</i> 31.14(+) <i>KUB</i> 30.68(+) <i>KBo</i> 31.2
^{NAM.RA} ^{MES}	<i>Nerik ve Hakmiš Fırtına Tanrıları için halentuwa-</i> <i>yapısında kutlanan bir bayram ritüeli fragmanında 50</i> <i>NAM.RA görevlendirilmektedir (CTH 530? /670</i> <i>KUB 58.58 öy.1²³⁷)</i>

²³⁶ CTH 321.D KBo 34.33+*KUB* 12.66 (*Dupl.KBo* 3.7 IV 4-5) (8') *UM-MA DINGIR*^{MEŠ} «*nu*» *A-NA* ^{LÚ}*GUDU*₁₂ ^{LÚ}*tah-pu-ri-li* (9') *ma-a-an-wa A-NA* ^{URU}*Ne-ri-ik-ka₄ pa-i-u-wa-ni* (10') *nu-wa-aš-ša-an ku-wa-pí e-šu-wa-aš-ta* (8') Tanrılar GUDU-rahibi Tahpurili'ye şöyle (söyler): (9') *Nerik*'e gittiğimizde (10') nereye oturacağız(?).

²³⁷ S.Alp, 1983, s.290-293; J.V.García Trabazo-D.Groddek, 2005, s.152vd.

3. *Hakmiš*'te Kült

Nerik'in Kaška kabile toplulukları tarafından işgal edilmesiyle birlikte onun kültürüne uzun bir süre ev sahipliği yapan *Hakmiš*, I.Arnwanda-Ašmunikal zamanında *Nerik*'in kültürü malzemelerinin zorunlu olarak gönderildiği kent olarak karşımıza çıkmaktadır.

Ancak kentin ne kadar zamandır *Nerik*'in kültürüne ev sahipliği yaptığı ise belirsizdir. Çoğu araştırmacının aksine Taracha, *Hakmiš* kentinin *Nerik* kültürüne ev sahipliği yapmasının oldukça kısa bir süre olduğunu, *Nerik* yeniden ele geçirildiğinde II.Muwatalli'nin henüz hayattayken, *Nerik*'in kültürünün yenilenmesinin başladığını ve III.Hattušili ile IV.Tuthaliya tarafından devam ettirildiğini belirtmektedir²³⁸.

Hakmiš kentinin dini önemi daha çok *Nerik*'in geçici olarak kültürünün bu kente taşınması ile ilgilidir:

CTH 375.1.A KUB 17.21+KBo 52.14+KBo 51.16+KBo 55.32²³⁹

IV

5 nu ú-e-eš DINGIR^{MEŠ}-aš ku-it na-[ah-ha-an-t]e-eš nu DINGIR^{MEŠ}-aš A-NA

EZEN₄^{HLA}

6 EGIR-an-pát ar-wa-aš-ta KUR^{URU}Ne-ri-ig-ga-ma-az

7 LÚ^{MEŠ URU}Ga-aš-ga ku-it da-a-an har-kán-zi ú-e-ša

8 A-NA^{DIM} URU^{URU}Ne-ri-ik Ú A-NA DINGIR^{MEŠ URU}Ne-ri-ik

9 SÍSKUR^{HLA} UR_J^UHa-at-tu-ša-az URU^{URU}Ha-ak-mi-iš-ši

10 up-pí-[(iš-ga-u)]-e-ni ...

IV

5 ve biz Tanrılara sa[ygılı olduğumuz]dan Tanrıların söz konusu bayramlarına

6 özen gösteriyoruz. Fakat *Nerik* memleketi(ni)

²³⁸ P.Taracha, 2009a, s.104.

²³⁹ I.Singer, 2002, s.43.

7 Kaşkalar tutmuş olduklarından biz

8 *Nerik*'in Fırtına Tanrısı ve *Nerik*'in Tanrılarına

9 kurbanları] Hattuša'dan *Hakmiš* kentine

10 gön[(derece)]ğiz ...

Ancak Eski Hitit dönemine tarihlendirilen *Nerik*'in bayram ritüeli ile ilgili bir fragmana göre *Hakmiš* kralının, *Nerik*'in kült uygulamalarına katıldığı görülmekte ve bu Eski Hitit döneminden itibaren *Hakmiš* krallığı ile *Nerik*'in ilgisini göstermektedir CTH 678 KBo 20.23 (*Dupl.* KUB 53.18)²⁴⁰.

III.Hattušili ya da IV.Tuthaliya'ya tarihlenen ve *Hattuša* dışında *Halep*'de Teşup ve Hepat kültü ile ilgili bir metinde²⁴¹ mNIR.GÁL LUGAL.GAL *katta hamakta* "Mawatalli, Büyük Kral, kurdu/ekledi" ifadesi geçmektedir²⁴². Metnin bir bölümünde bahsedilen kişi ve görevlilerin söz konusu kült için kentlerde yer alan sorumlular olabileceği önerilmiştir. Bu kişilerin birlikte geçtiği coğrafya adlarında belirtilen

²⁴⁰ (öy.1) [ ] (2) [ma-a-a]n^{URU}Ne-ri[-ik-ka m(a-ni-in-ku-wa-ah-ha-an-zi)] (3) ^{URU}Ne-ri-ik-ka-a[n na-a(-ú-i ú-wa-an-zi)] (4) NINDA.GUR₄.RA pá-r-ši-y[a mar-(nu-wa-an-ši-ip-pa-an-zi)] § (5) [m]a-a-an^{URU}Ta-aš-ta-r[(i-iš-ši) ši-wa(-at-ti)] (6) ha-aš-ša-an-zi^{KUŠ}NÍG.BÀ[R-aš(-ta uš-ši-ya-an-zi)] (7) LUGAL-uš tu-u[(n-na-an'-ki-iš-na) 8 x-ša[- § (ay. x+1) a-pé-ez-x[(2') GIŠ^{HLA}-ta LÚ^{MES}^{URU}Ne-r[i- § (3') 6^{LÚ.MES}AGRIG pí-an-zi [(4') a-ra-an-da UZU^{HLA} Ì x[(5') KUŠ.GU₄^{HLA} UGULA^{LÚ.MES}AŠGAB x[(6') da-an- [zi] § (7') [LUGAL-u]š^{URU}Ha-qa-mi-iš[8' [URU]N]e-ri-ik-ka[(-), E.Neu, 1980, s.161vd.

²⁴¹ *Halep*'de Teşup ve Hepat kültü ile ilgili bir metinde *Hakmiš*'in de bu külte ev sahipliği yaptığı anlaşılmaktadır, CTH 698.IA KBo 14.142+KBo 64.356 III 34'; IV 14, J.Klinger, 2008, s.281.

²⁴² M.Cammarosano, 2012, s.10.

yerleşimlerin yerlileri olup olmadığı ise belirsizdir. Bu kült için *Hakmiš* kentinde LÚ *KARTAPPU* Karia sorumludur²⁴³.

Hakmiš'in kültü ile ilgili bilgi edindiğimiz en önemli metin, *Nerik* kült bilgilerinde olduğu gibi yine IV.Tuthaliya dönemine aittir. *Hakmiš* kenti,

- *Nerik*
- *Urišta*,
- *Parduwata*^(?) kentlerinin kültlerine ev sahipliği yapmıştır.

Bu kentlerin Tanrı heykelcikleri bahar bayramlarında *Hakmiš*'e getirilmekte ve söz konusu kentlerde yaşayanlarda, bu kült uygulamalarının bir bölümüne katılmaktaydılar. Böylece çevre yerleşimlerin bazı Tanrı/Tanrıçaları da *Hakmiš* tapınaklarında kutsanmaktaydı²⁴⁴. IV.Tuthaliya döneminde dahi *Hakmiš*'in yakın çevresinin düşman tehlikesi ile karşı karşıya olduğu kült uygulamalarının düşmanın bulunmasına ya da bulunmamasına göre farklılıklar gözetilerek yapılması oldukça dikkat çekicidir. *Hakmiš* kentinde *Urišta* kenti Fırtına Tanrısı, [x kenti] Tanrısı ve *Hakmiš* kentinin Tanrısı, Telipuna, Hu[wattaššiš], Şimşegin ve Yağmurun Fırtına Tanrıları kutsanmaktadır. Metnin önyüzü yaklaşık 7 satırlık bir kırıktan sonra devam etmektedir. DBH 43/2.26 (Bo 8300) ve UBT 35 (Bo 8531) numaralı metinler ise indirekt join olmaktadır²⁴⁵. Söz konusu her iki metin de benzer ritüel uygulamalarını içerirler:

---

²⁴³ R.H.Beal, 1988, s.294.

²⁴⁴ M.Cammarosano, 2018, s.359.

²⁴⁵ Onun kültü ile ilgili metnin paleografisi daha geç dönem formları AG (IV 61'); IG (IV 58', 59'); LI (I 34', 35', 36', 38, IV 62; URU (I 9', 19', 24', 32', 34') ve en erken III.Hattuşili dönemine tarihlendirilen SİLA (IV 59') sol k.4) işaretler formları görülmektedir, bkz. M.Cammarosano, 2018, s.358-383.

43/2.26(+)UBT 35+KUB 25.23²⁴⁶

öy.I

1' [GIM-an-m]a z[é-e-ni DÛ-ri

2' ^{LÚ}SANGA GI[BIL? 1 UDU A-NA ^{HUR.SAG}Hal-wa-an-na BAL-an-ti]

3' šu-up-pa h[u-e-ša-u-wa-az zé-e-an-ta-az ti-ya-an-zi]

4' 2 BÁN ZÌ.DA 1 ^{DU}[^Gha-né-eš-ša-aš KAŠ ^{DUG}har-ši šu-uh-ha-u-wa-aš]

5' ^{LÚ}SANGA IŠ-TU ^É[-ŠU pa-a-i NINDA.GUR₄.R]A ^Épár-ši'-ya-an-[zi]

6' BI-IB-RI^{HLA}-kán šu-u-wa-an-zi a-da-an-z[i a-ku-wa-an-zi]

7' GAL^{HLA}-kán aš-ša-nu-wa-an-zi

8' GIM-an-ma ha-mi-iš-hi DÛ-ri te-et-ha-i ^{DUG}har-ši [ge-e-nu-wa-an-zi na-at]

9' ^{LÚ}^{MEŠ}URU ^ÉÚ-ri-iš-ta ma-al-la-an-zi har-ra-an-z[i]

10' lu-kat-ti-ma ^{LÚ}^{MEŠ}SANGA ^{LÚ}^{MEŠ}GUDU₁₂ BE-LU^{HLA} EL-LU-TI^{HLA} x x x x

11' an-da a-ra-an-zi nu ^{HUR.SAG}Hal-wa-an-na-an HUR.SAG-i UGU pé-tan_x-zi

12' nu ma-a-an IŠ-TU ^{LÚ}KÚR kat-ta ki-it-ta-ri na[-a]n HUR.SAG-i pé-tan_x-zi na-an

[^{NA4}ZI.KIN pé-ra-an ta-ni-nu-wa-an-zi]

13' ^{NA4}ZI.KIN-ya ^{GIŠ}ha-a-ra-u-i kat-ta-an ar-ta-ri 3' NINDA UP-NI pár-ši-ya-an-zi

14' KAŠ-ya ši-ip-pa-an-<da-an->zi ma-a-an IŠ-TU ^{LÚ}KÚR ^ÉÚ-UL kat-ta ki-it-ta

15' na-an ^{NA4}ZI.KIN ^{GIŠ}ha-ra-u-i ka[t-t]a-an ÍD-an-kán ta-pu-ša

16' ta-ni-nu-wa-an-zi nu-kán [^{LÚ}SANG]A 1 GU₄ 8 UDU BAL-an-ti EN KUR-TI pa-a-i

17' šu-up-pa hu-e-ša-u-wa-a[z z]é-e-an-ta-az ti-ya-an-zi

²⁴⁶ W.Carter, 1962, s.154-176; J.Hazenbos, 2003, s.30-40; 43vd.; M.Cammarosano, 2018, s.358-359.

18' NINDA.GUR₄.RA ^{<DUG>}har-ši-ya-aš 1 DUG KAŠ ZAG.GAR.RA-ni 30 NINDA 4

DUG KAŠ aš-ša-nu-um-ma-aš

19' HUR.SAG-i-ya ku-e-eš URU^{DIDL.HIA} a-ra-ah-za-an-da nu-za NINDA KAŠ da-pi-

<an>-za

20' ú-da-i NINDA.GUR₄.RA pár-ši-ya-an-zi BI-IB-RI^{HI.A}-kán šu-u-wa-an-zi

21' a-da-an-zi a-ku-wa-an-zi G[A]L^{HI.A}-kán šu-u-wa-an-zi PA-NI DINGIR^{LIM}

22' GÉŠPU hu-ul-hu-li¹-ya ti-eš-kán-zi du-uš-ki-iš-kán-zi

23' GIM-an ^DUTU <AN->E la-ah-hur-nu-uz-zi-uš ap-pa-an-zi nu DINGIR^{LUM}

24' URU-ri ar-ha pé-e-da-an-zi na-an-kán ŠÀ É.DINGIR^{LIM} ta-ni-nu-wa-an-zi

25' šu-up-pa pé-ra-an ti-ya-an-zi NINDA.GUR₄.RA pár-ši-ya-an-zi KAŠ-ya ši-ip-pa-

an-ti

26' lu-kat-ti-ma ^{LÚ}SANGA I-NA É-ŠU A-NA ^{HUR.SAG}Hal-wa-an-na EZEN₄ DI₁₂-ŠI

27' [I]Š-TU É-ŠU i-ya-an-zi 1 UDU-kán BAL-an-zi šu-up-pa hu-u-e-ša-u-wa-az

28' zé-an-ta-az ti-ya-an-zi 30 NINDA 3 DUG KAŠ ŠA É ^{LÚ}SANGA

29' 10 NINDA 1 ^{DUG}[h]u-up-pár KAŠ ZAG.GAR.RA-ni 20 NINDA 2 DUG KAŠ <1[?]>

^{DUG}hu-up-pár KAŠ aš-ša-nu-um-ma-aš

30' NINDA.GUR₄.RA pár-ši-ya-an-zi BI-IB-RI^{HI.A}-kán šu-u-wa-an-zi

31' a-da-an-zi a-ku-wa-an-zi GAL^{HI.A}-kán aš-ša-nu-wa-an-zi

---

32' lu-kat-ti-ma DINGIR^{LU}[^Mš]a-ra-a da-an-zi na-an ^{URU}Ha-ak-miš-ši

33' ar-ha pé-e-d[a-a]n-zi na-aš a-pí-ya

34' ^DU Ú-ŠAL-LI ^{URU}Ú-ri-iš-ta ^{NA4}ZI.KIN ha-aš-ha-aš-ša-an SIG₅ ti-e-er

35' 1 PA ZÍZ ^{DUG}har-ši-ya-al-li-ya-aš ^{LÚ}MEŠ ^{URU}Ú-ri-iš-ta

36' I-NA ^{URU}Ha-ak-miš-ši ŠÀ É ^DU Ú-ŠAL-LI-kán iš-hu-u-wa-an-zi

37' 1/2 BÁN ZÌ.DA 1 ^{DUG}ha-ni-iš-ša-aš KAŠ ^{DUG}har-ši (silik) šu-uh-ha-ú-wa-aš

38' GIM-an-ma ha-mi-iš-hi te-et-ha-i nu-kán ^{DUG}har-ši-ya-al-li

39' ge-nu-wa-an-zi na-at LÚ^{MEŠ} URU'Ú-ri-iš-ta har-ra-an-zi ma-al-la-an-zi

---

40' lu-kat-ti-ma ALAM ŠA ^{DU}Ú.SAL ^{U[R]U}Ha-ak-miš kar-ap-pa-an-zi na-at pé-dan_x-zi

41' (silik) PA-NI ^{NA4}ZI.KIN ta-ni-nu-w[a-an-zi]i 1 GU₄ 7 UDU KUR-iz-za pa-a-i

42' 1 UDU-ma LÚ^{MEŠ} URU'Ú-ri-iš-ta p[i-ya-an-zi]i GU₄-kán UDU^{HLA}

43' ši-ip-pa-an-ta-an-zi šu-up-pa hu-e[-ša-u-w]a-az zé-e-an-t[a-az]

44' ti-ya-an-zi NINDA.GUR₄.RA ^{<DUG>}har-ši-ya-aš 1 ^{DU}[^Ghu-up-pár KA]Š

ZAG.GAR.R[A-ni]

45' 30 NINDA 3 DUG KAŠ aš-ša-nu-um-ma-an-zi NINDA.GUR₄.RA [pár-ši-ya-an-zi]

46' BI-IB-RI^{HLA}-kán šu-u-wa-an-zi a-da-an-zi a-k[u-wa-an-zi]

47' GAL^{HLA}-kán aš-ša-nu-wa-an-zi du-uš-ki-iš-kán-z[i]

48' GIM-an-ma ^{DU}TU AN-E la-ah-hur-nu-uz-zi-uš ap-pa-a[n-zi]

49' NINDA.GUR₄.RA ^{NINDA!}har-ši-ya-aš kar-pa-an-zi I-NA ^{URU}H[a-ak-miš-ši]²⁴⁷

50' ŠÀ É ^{DU}Ú.SAL-kán pé-dan_x-zi n[a]-at DINGIR^{LIM} [ta-ni-nu-wa-a]n-zi²⁴⁸

öy.II

1'-9' *oldukça kırık*

10' 30 NINDA UP-NI 4 DUG KAŠ aš-ša-nu-um-ma-an-zi NINDA.GUR₄.RA pár-ši-ya-
[an-zi]

11' BI-BI-RI^{HLA}-kán šu-u-wa-an-zi a-da-an-zi a-ku-wa-an-z[i]

12' GAL^{HLA}-kán aš-ša-nu-w[a-a]n-zi PA-NI DINGIR^{LIM} GÉŠPU hu-ul-hu-[li-ya]

---

²⁴⁷ [DINGIR^{LUM}-ya kar-pa-an-zi]

²⁴⁸ n[a-an-kán ta-ni-nu-wa-an-zi]

13' *ti-ya-an-zi* UDU^{H[LA]} *u-un-na-an-zi na-at* x [...]

14' GA.KIN.AG *ta-ma-aš-š[a-an-z]i* PA-NI DINGIR^{LIM} *ti-ya-an-z[i]*

15' UN^{MEŠ} *-ni-ya pí[-ya-an-z]i nam-ma IŠ-TU* GA.K[IN.AG]

16' *za-ah-hi-ya-an-zi* d[*u-uš-ki-iš-ká*]n-z[i]

17' GIM-an-ma^DUTU AN-E [*la-ah-hur-nu-uz-z]i-uš* [*ap-pa-an-zi ...*]

18' ^D*Ha-ti-pu-na-an* x[

19' ŠÀ É^{HUR.SAG} x[

20' ^{NA4}ZI.KIN-ši [*hu-u-kán-zi*

21' 3 BÁN ZÍZ^{DUG} *har-š[i-ya-al-li ... iš-hu-u-wa-an-zi]*

22' *silik*

23' GIM-an-ma *ha[-mi-iš-hi te-et-ha-i nu-kán* ^{DUG}*har-ši-ya-al-li]*

24' *ge-nu-wa-an-z[i na-at* LÚ^{MEŠ} URU^U *Ú-ri-iš-ta^(?) ma-al-la-an-zi har-ra-an-zi]*

25' *lu-kat-ti-na* [

26' URU^U *Ú-ri-i[š-ta*

27' *nu ku-it-ma-a[n*

28' *nu* ZAG.GAR.RA *t[a-ni-nu-an-zi^(?)*

29' *nu-kán* 1 UDU B[*AL-an-zi šu-up-pa hu-e-ša-u-wa-az zé-e-an-ta-az]*

30' *ti-ya-an-zi* [NINDA.GUR₄.RA^{DUG} *har-ši-ya-aš* 1 ^{DUG}*hu-up-pár* KAŠ

ZAG.GAR.RA-ni]

31' 30 NINDA UP-NI 3 DU[G KAŠ *aš-ša-nu-um-ma-aš* NINDA.GUR₄.RA *pár-ši-ya-an-zi]*

32' BI-IB-RI^{HLA} -k[*án šu-u-wa-an-zi a-da-an-zi a-ku-wa-an-zi]*

33' GAL^{HLA}-kán aš-š[a-nu-wa-an-zi DINGIR^{LUM}-ma-aš-kán]
 34' MUNUS.MEŠ^{ha-az-za}[ka₄-ra du-uš-ki-iš-kán-zi GIM-an-ma^DUTU AN-E]
 35' la-ah-hur-nu-u[z-zi-uš ap-pa-an-zi ... DINGIR^{LUM}]
 36' še-eš-zi x[
 37' nu-kán DING[IR[?]

38" . . . . . x x [
 39" . . . . .]x pé-ra-an i-x [
 40" . . . . .]^{GIŠ}KIRI₆^{MEŠ} LUGAL an-da ar-ta-[ri[?]]
 41" [DINGIR^{LUM}-ma-ká]n wa-ar-pa-an-zi na-an PA-NI^{NA4}Z[I.KIN]
 42" [ta-ni-n]u-wa-an-zi nu-kán 1 GU₄ ŠA^{URU}Pár-du-wa-t[a]
 43" . .]x 1 UDU.ŠIR (silik) ŠA LÚ MÁŠ.GAL BAL-an-zi[
 44" [^DU]TU^{ŠI}-aš-kán^mTu-ut-ha-li-ya-aš EGIR-an-da da-[a-iš]
 45" A-NA^{NA4}ZI.KIN^{MEŠ} hu-u-kán-zi šu-up-pa hu-u-[e-ša-u-wa-za]
 46" zé-ya-an-ta-za ti-ya-an-za NINDA.GUR₄.RA GEŠTIN [
 47" 1 DUG.KA.GAG.A 1 DUG KAŠ^{GIŠ}ZAG.GAR.RA-ni[

---

ay.III

1 2 a-a-an 2 NINDA.GÚG 2 NINDA ¹/₂ ŠA-A-TI 2 NINDA.TU₇ 1 DUG.KA.GAG.[A^DUTU^{ŠI(?)}]
 2 da-a-iš aš-ša-nu-um-ma-aš NINDA.GUR₄.RA pár-ši-ya-an-zi BI-I[B-RI^{HLA}-kán]
 3 šu-un-na-an-zi hal-zi-ya-ri GAL^{HLA}-kán aš-ša-nu-w[a-an-zi]
 4 [d]u-uš-ka₄-ra-az-za DINGIR^{LUM}-ma-aš-kán du-uš-kán-zi [PA-NI DINGIR^{LIM}]
 5 [GÉŠP]U hu-ul-hu-li-ya ti-ya-an-zi NA₄-an š[i-ya-an-zi]
 6 [. . . .]x-an-zi GU₄^{HLA}-kán UDU^{HLA} (silik) :D[U[?]
 7 [. . . GA.KIN.A]G dam-ma-aš-ša-an-zi^L[^Ú.MEŠ^{GURUŠ}]

- 8 [IŠ-TU GA.KIN.AG za-ah-h]i-ya-an-zi GIM-a[n-ma^DUTU AN-E]
 9 [la-ah-hur-nu-uz-zi-uš ap-pa-an-zi]i [DINGI]R^{LUM} UR^U[**Ha-ak-miš**^(?)]
 10 [ar-ha pé-dan_x-zi^(?) ...]x x[
-

ay.IV

- 1 du-uš-ki-iš-kán-zi[
-

- 2 lu-kat-ti-ma DINGIR^{MEŠ} URU**Ha-a**[**k-miš**
 3 na-aš-kán ŠÀ É.DINGIR^{LIM} t[a-ni-nu-wa-an-zi
-

- 4^DTe-li-<pi>-nu-un ALAM[... na-an^(?)]²⁴⁹
 5 ŠÀ É^DZA-BA₄-BA₄ pé-d[an_x-zi
-

- 6 2 BÁN ZÍZ^{DUG}har-ši-ya-al-li[-ya-aš iš-hu-u-wa-an-zi BÁN ZÌ.DA]
 7 1^{DUG}ha-ni-iš-ša-aš KAŠ^D[^{UG}har-ši šu-uh-ha-u-wa-aš]
-

- 8 GIM-an-ma ha-mi-iš-hi te-et-ha-i^{DUG}har-ši-ya-al-li ge-nu-wa-an-zi na-at]
 9 ma-al-la-an-zi[har-ra-an-zi
 10 3 DUG KAŠ LÚ^M[^{EŠ} ... pé-eš-kán-zi^(?)]
-

- 11^DHu-wa-at-t[a-aš-ši-in
 12 KI.LAM[
 13 ŠÀ É.DINGIR^L[^{IM} pé-dan_x-zi
 14 na-at-ká[n
-

²⁴⁹ kar-pa-an-zi

15 EZEN₄^{MEŠ} zé-[e-ni

16 an-da ha-an[-da-an-te-eš^{(?)7}

---

17 GIM-an-ma [ha-mi-iš-hi te-et-ha-i^{DUG} har-ši-ya-al-li ge-nu-wa-an-zi na-at]

18 ma-a[l-la-an-zi har-ra-an-zi

19 nu [

yaklaşık 13 satır kırık

33' PA-NI DINGIR^{LIM} NINDA.Ì.E.DÉ.A me-m[a-a]

34-36 kırık

37' [ŠÀ] É.D[INGIR^{LIM} pé-dan_x-zi ...

38' [GI]M-an DI₁₂-Š[I te-et-ha-i^{DUG} har-ši-ya-al-li ge-nu-wa-an-zi]

39' [n]a-at ma-a[l-la-an-zi har-ra-an-zi nu-kán^{LÚ} SANGA 1 UDU A-NA^{DU} BAL-an-ti
šu-up-pa]

40' hu-e-šu zé-y[a-an ti-ya-an-zi NINDA.GUR₄.RA^{DUG} har-ši-ya-aš DUG KAŠ]

41' ^{GIŠ}ZAG.GAR.RA-ni 30 NINDA U[P-NI 3 DUG KAŠ aš-ša-nu-um-ma-aš
NINDA.GUR₄.RA pár-ši-ya-an-zi]

42' BI-IB-RI^{HLA}-kán šu-u[n-na-an-zi a-da-an-zi a-ku-wa-an-zi GAL^{HLA}-kán aš-ša-nu-
wa-an-zi]

43' nu 1^{DUG} PUR-SÍ-TUM har-ši-har-ši[

44' na-at du-wa-an du-wa-an-na x x[

45' ^{DU} har-ši-har-ši-ya-aš EN-YA^{DUG} har-ši-har-ši[

46' le-e i-ya-ši EZEN₄-NU-ma^{URU} **Ha-ak-mi**[š-ši i-ya-an-zi^(?)]

47' ^{DU} hé-e-u-wa-aš^{NA4} ZI.KIN a-ra-ah-za ar-ta[-ri

48' ^{DU} UTU^{ŠI} ME-iš DINGIR^{LUM} ku-iš har-zi na-at-kán a-pa-a[-aš pa-a-i

49' ŠÀ É^{DU} ^{GIŠ} GIDRU-at-kán ti-ya-an-zi 1/2 BÁN ZÌ.DA[^{DUG} ha-ni-iš-ša-aš KAŠ]

50' ^{DUG}har-ši (silik) šu-uh-ha-u-wa-aš

---

51 GIM-an *DI*₁₂-ŠI DÙ-ri te-et-ha-i ^{DUG}har-ši-kán ke-e-nu-wa-an-z[i]

52' na-at ma-al-la-i har-ra-i 1 UDU-kán A-NA ^DU hé-e-ya-u-wa-aš B[AL-an-zi]

53' šu-up-pa hu-u-e-šu zé-ya-an ti-ya-an-zi NINDA.GUR₄.RA ^{DUG}har-š[i-ya-aš DUG
KAŠ]

54' ^{GIŠ}ZAG.GAR.RA-ni 30 NINDA UP-NI 3 DUG KAŠ aš-ša-nu-um-ma-aš
NINDA.GUR₄.RA pár[-ši-ya-an-zi]

55' BI-IB-RI^{HLA}-kán šu-un-na-an-zi GU₇-zi NAG-zi GAL^{HLA}-kán a[š-ša-nu-wa-an-zi]

56' nu 1 ^{DUG}hu-up-pár KAŠ ta-ga-a-an da-pí-an la-hu-u-wa-an-zi

57' me-mi-ya-an-kán an-da me-ma-an-zi ^DU EN-YA hé-e-ú-u[n-wa]

58' me-ek-ki i-ya nu-wa da-an-ku-in da-ga-an-zi-p[a-]an

59' ha-aš-ši-ik-ka₄-nu-ut nu-wa ^DU-aš NINDA.GUR₄.RA ma-a-ú

60' 1 TUP-PU DINGIR^{MEŠ URU}Ú-re-eš-ta DINGIR^{MEŠ}[^{URU}Pár-du-wa-ta^(?)]

61' [D]INGIR^{MEŠ URU}**Ha-ak-miš-ša-ya** ^DTe-li-pu-na-aš ^DH[u-wa-at-ta-aš-ši-iš]

62' ^DU har-ši-har-ši-ya-aš ^DU hé-e-u-wa-aš [^mx

63' [P]A-NI ^DUTU^{ŠI m}Tu-ud-ha-li-ya[

64' SI.SÁ-it

---

sol kenar (a)

1 ^DU hé-e-u-wa-aš I-NA ^{URU}DU₆ LÚ.Ú.HÚB-aš-kán paš-šu-u-i še-er ar-ta-ri *DI*₁₂-ŠI DÙ-
ri

2 nu-kán LÚ ^DU ^{URU}Ha-ak-miš-ša-az kat-ta pa-iz-zi 3 NINDA UP-NI [^D]UGha<-ni>-iš-
[š]a-aš KAŠ

3 IŠ-TU É-ŠU pé-e-da-i 1 UDU GE₆ LÚ^{MEŠ URU}DU₆ LÚ.Ú.HÚB pí-ya-an-zi

4 *na-an-kán* LÚ^DU BAL-*an-ti* NA⁴ZI.KIN-*ši hu-u-kán-zi šu-up-pa*

5 *hu-e-ša-u-wa-az zé-e-an-ta-az ti-ya-an-zi*

(b)

1 NINDA KAŠ (silik) LÚ^{MEŠ} URU^{DU}₆ LÚ^Ú.HÚB *a-ra-ah-za-an-da ku-e-eš*

2 *nu a-pu-uš-ša* SUM-*an-zi* NINDA.GUR₄.RA *pár-ši-ya-an-zi BI-IB-RI*^{HL.A} *šu-u-w[a-*
an-zi]

3 *a-da-an-zi a-ku-wa-an-zi* GAL^{HL.A}-*kán aš-ša-nu-wa-an-zi*

4 *du-uš-ka₄-ra-az*

5 ^m*Li-la-PÌRIG(-)[?]AN(-)* *kar-ta-it*

DBH 43/2.26

1'] x x [

2' *wa-a]*r-pu-u-wa-an-*zi x[*

3' E]ZEN₄ *har-pa-aš DÙ-an-z[i*

4']x^{LÚ} SANGA *IŠ-TU É-Š[U pa-a-i*

5' *šu]-up-pa hu-e-ša-u-wa-a[z zé-e-an-ta-az ti-ya-an-zi]*

6^D]UG^{hu-up-pár} KAŠ Z[AG.GAR.RA

7']10[?] NINDA.GUR₄.RA 2 DUG KA[Š *aš-ša-nu-ma-aš*

8' [NINDA.GUR₄.RA *pár-ši-ya-an-zi]* BI-IB-RI^{HL.A}-[*kán šu-un-na-an-zi]*

9' [*a-da-an-zi a-ku-wa-an-z]*i GAL^{HL.A}-*kán [*

10' *aš-š]*a-nu-wa-an-[*zi*

UBT 35

1' 1^{NINDA} *a-a-an*

2' *ti-ya-an-z[i*

3' ŠA EZEN₄ *h[a[?]-me-eš-ha-an-da-aš^(?)*

4' BI-IB-R[I^{HLA}-kán šu-un-na-an-zi a-da-an-zi a-ku-wa-an-zi]

5' GAL^{HLA}-kán [aš-ša-nu-wa-an-zi GIM-an-ma^DUTU AN-E]

6' la-ah-hur-n[u-uz-zi-uš ap-pa-an-zi DINGIR^{LUM} ar-ha]

7' pé-e-d[a-an-zi]

8' x x [

öy.I

1' S[onbahar olduğund]a [

2' ye[ni[?]] rahip, [*Halwanna*-dağına 1 koyun kurban eder,]

3' çi[ğ (ve) piş] (kutsanmış) et [koyarlar].

4' 2 BÁN (ölçüsünde) un, 1 [*hanešša*-kabı bira, *harši*-kabına dökülmüş]

5' rahip ev[in]den [verir. Somun ekme]ği kırar[ar],

6' *BIBRU*-kaplarını doldururlar, yerle[r, içerler],

7' kapları tedarik ederler.

8' İlbahar geldiğinde şimşek çakar/gürler. *harši*-kabını [kırarlar/açarlar ve onu]

9' *Urišta* adamları öğütürler (ve) ufalar[lar].

10' Ertesi gün rahipler, merhemli rahipler, beyler, hür/özgür adamlar x x x x

11' ulaşırlar/varırlar. *Halwannaš*-dağına, dağa (doğru) yukarı taşırlar.

12' Eğer (bölgede) düşman duruyorsa/bulunuyorsa, onları dağa taşırlar ve onları

[*huwaši*-taşının önüne yerleştirirler],

13' ve *huwaši*-taşı kavak ağacının altında durur. Avuç (ölçüsünde) 3 ekmeği

bölerler/kırarlar,

14' ve bira suna<rla>r. Eğer düşman durmuyorsa/bulunmuyorsa

15' onları *huwaši*-taşına kavak ağacının altına, ırmağın kenarına

16' yerleştirirler ve [rah]ip 1 sığır (ile) 8 koyun kurban sunar. (Onları) Ülkenin beyi tedarik eder/verir.

17' (Oraya) çi[ğ] (ve) [pi]şmiş (kutsanmış) et koyarlar.

18' Somun ekmek, *harši*-kabı ve 1 kap bira altar(dadır.) 30 ekmek, 4 kap bira tanzim için(dir).

19' Dağ(ın) etrafında olan kentler, tüm ekmek (ve) birayı

20' getirir. Ekmek kırarlar/bölerler, *BIBRU*-kaplarını doldurular,

21' yerler, içerler, kapları doldururlar. Tanrının huzurunda

22' yumruk dövüşü (ve) güreşe başlarlar. Eğlenirler.

23' <Göğün> Güneş Tanrısı yaprakları tuttuğunda, Tanrıyı

24' kente götürürler ve onu tapınağın içine yeleştirirler/koyarlar,

25' (kutsanmış) eti önüne (onun) koyarlar, ekmeği kırarlar ve bira sunarlar.

26' Ertesi gün rahip, evinde *Halwanna*-dağı ilkbahar bayramını

27' onun evinde yaparlar/kutlarlar. 1 koyun kurban ederler. Çi[ğ] (ve)

28' pişmiş (kutsanmış) eti koyarlar. 30 ekmek, 3 kap bira rahip evinin(dir).

29' 10 ekmek, 1 *huppar*-kabı bira altar üzerine, 20 ekmek, 2 kap bira, <1[?]> *huppar*-kabı bira tanzim etmek için(dir.)

30' Somun ekmeği kırarlar, *BIBRU*-kaplarını doldururlar,

31' yerler, içerler, kapları tedarik ederler.

32' Ertesi gün Tanrı'yı (heykelciğini) alırlar/kaldırırlar ve onu *Hakmiš*'e

33' götür[ür]ler ve o orada (durur/kalır).

34' *Urišta*'nın Kırın Fırtına Tanrısının cilalanmış, iyi (bir) *huwaši*-taşını koyarlar.

35' *Urišta*'nın adamları 1 *PARĪŠU*-ölçüsünde un, *haršialli*-kabına,
36' *Hakmiš* kentinde (bulunan) Kırım Fırtına Tanrısının tapınağına serperler.
37' 1/2 *BÁN*-ölçüsünde un, 1 *hanešša*-kabı bira, *harši*-kabı doldurulmuş(tur).

38' İlbaharda şimşek çaktığında/gürlediğinde *haršiyalli*-kabını
39' kırarlar/açarlar ve onu *Urišta* adamları öğütürler (ve) ufalarlar.

40' Ertesi gün *Hakmiš* kentinde Kırım Fırtına Tanrısının heykelciğini kaldırır ve onu
götürürler.

41' (silik) *huwaši*-taşının önüne yerleşti[rirle]r. Memleket 1 sığır, 7 koyun verir.

42' 1 koyun ise *Urišta* adamları v[erirle]r. Sığır ve koyunları

43' kurban ederler. Çi[ğ] (ve) pişmiş (kutsanmış) et

44' koyarlar. Somun ekmek, *harši*-kabı (ve) 1 *huppar*-kabı bira alta[r](dadır).

45' 30 ekmek, 3 kap bira tedarik edilmiş(tir). Ekmeği [kırarlar],

46' *BIBRU*-kaplarını doldururlar, yerler, iç[erler],

47' kapları tedarik ederler, Eğlenirler.

48' Göğün Güneş Tanrısı yaprakları tuttuğunda

49' somun ekmeği, *harši*-ekmeğini kaldırır. *H[akmiš]*'te

50' Kırım Fırtına Tanrısının tapınağına götürürler, v[e] onu oraya [yerleştirir]ler.

öy.II

1'-9' *oldukça kırık*

10' avuç (ölçüsünde) 30 ekmek, 4 kap bira tanzim etmek için(dir.) Ekmeği kırar[lar],

11' *BIBRU*-kaplarını doldururlar, yerler, içerle[r].

12' Kapları tedarik ederler. Tanrının huzurunda yumruk dövüşüne

13' geçerler. Koyunl[arı] sürerler.

14' Peyniri bastırırlar Tanrının huzuruna koyarlar.

15' İnsanlara da v[erirle]r. Ayrıca pey[nir] ile (de)

16' savaşırlar. E[ğleni]rle[r].

17' Göğün Güneş Tanrısı yaprakları t[uttuğun]da ...]

18' Hatipuna x[

19']x-dağı tapınağının içinde[

20' *huwaši*-taşında onu [keserler.

21' 3 BÂN-ölçüsünde buğday, *harš[ialli]*-kabı ... dökerler]

22' *silik*

23' İlbahar geldiğinde ise şimşek çakar/gürler ve *harš[ialli]*-kabını

24' kırarlar/açarla[r ve onu *Urišta*^(?) adamları öğütürler (ve) ufalarlar].

25' Ertesi gün [

26' *Uri[šta]* kenti [

27' ve ...dığı zaman[

28' ve altarı y[erleştirirler^(?)

29' ve 1 koyun k[urban ederler, çiğ (ve) pişmiş] (kutsanmış) eti

30' koyarlar. [Somun ekmek, *harši*-kabını ve 1 *huppar*-kabı bira altar(dadır)].

31' avuç (ölçüsünde) 30 ekmek, 3 ka[p bira tedarik edilmiş(tir). Ekmeği kırarlar],

32' *BIBRU*-kaplarını [doldururlar, yerler, içerler],

33' kapları tedar[ik ederler. Ayrıca Tanrı için]

34' *haz[gara]*-kadınları [eğlenirler. Göğün Güneş Tanrısı ise]

35' yaprakl[arı tuttuğunda ... Tanrı]

36' uyur x[

37' ve ta[nrı^(?)

38" . . . . . x x [

39"]x önünde x[

40"]Kralın bahçesinde duru[r^(?)

41" [Ayrıca Tanrıçayı] yıkarlar ve onu *huwaši*-taşına

42" [yerle]ştirirler. *Parduwat*[a] kentinin 1 sığır,

43"]x 1 koç (silik) sürü sahibi kurban eder[

44" Majeste Tuthaliya onları sonradan yerleşt[i]rir

45" *huwaši*-taşlarında keserler. Çi[ğ] (ve) pişmiş

46" (kutsanmış) et koyarlar. Somun ekmek, şarap [

47" 1 KA.GAG-kabı (bira), 1 kap bira altarda[

---

ay.III

1 2 sıcak somun, 2 GÜG-somun, ¹/₂ BÁN-ölçüsünde ekmek, 2 çorba-ekmeği, 1

KA.GAG-kabı [(birayı) Majeste^(?)

2 temin edilmiş, koyar. Somun ekmeği bölerler, *BI*[*BRU*-kaplarını]

3 doldururlar. Seslenirler/çağırırlar. Kapları hazır[larlar].

4 Eğlence: Tanrının (orada heykelciğinin karşısında) eğlenirler.

5 yumruk dövüşü (ve) güreşe başlarlar. Taşı at[arlar/gösterirler].

6]...lar. Sığırları (ve) koyunları ... x[

7 ... Peyni]ri bastırırlar. [Genç erkekler]

8 [peynirle dövüş]ürler. [Göğün Güneş Tanrısı]

9 [yaprakları tuttuğ]unda [Tan]rı (heykelciğini) [*Hakmiš*'e^(?)

10 [götürürler ...]

---

ay.IV

1 Eğlenirler[

---

2 Ertesi gün **Hak**[*miš*('in)] Tanrıları[

3 ve onları tapınağın içerisine y[erleştirirler.

---

4 Tanrı Telipinu: ... heykelciği [... ve onu^(?)

5 Tanrı **ZABABA**'nın tapınağına taşırlar.

---

6 2 BÂN-ölçüsünde buğday *haršiyalli*-kabı[na doldururlar. x BÂN-ölçüsünde un],

7 1 *hanešša*-kabı bira, [*harši*-kabına dökülmüş(tür)].

---

8 İlkbaharda ise şimşek çakar/gürler. *harši*-kabını [kırarlar/açarlar ve onu]

9 öğütürler [(ve) ufalarlar.

10 3 kap bira, ...lı adamlar verirler^(?)

---

11 Huwattašši[

12 kapı/pazar[

13 tapınağın içerisine [götürürler.

14 ve onu[

---

15 So[nbahar] bayramı[

16 düzen[lenmiş(tir).

---

17 İlkbaharda [şimşek çaktığında/gürlediğinde, *haršiyalli*-kabını kırarlar/açarlar ve onu

18 öğü[türler (ve) ufalarlar,

19 ve [

yaklaşık 13 satır kırık

33' Tanrının huzurunda helva²/yağlı ekmek² (ve) irmik/bulgur

34-36 kırık

37' tap[ınak içerisine götürürler ...

38' İlkbah[arda] şimşek çaktığı[nda]/gürlediği[nde]. [*haršiyalli*-kabını kırarlar/açarlar]

39' [v]e onu öğüt[ürler (ve) ufalarlar]. Rahip 1 koyunu Fırtına Tanrısına kurban eder.

40'. Çi[ğ (ve) pişmiş (kutsanmış) eti koyarlar. Somun ekmek, *harši*-kabı ve 1 kap bira

41' altar(dadır,) avuç ölçüsünde 30 ekmek, 3 kap bira tanzim etmek için(dir.) Ekmekleri

kırarlar]

42' *BIBRU*-kaplarını doldururlar, yerler, içerler, kapları tanzim ederler.

43' 1 kurban kabı şimşek/fırtına[

44' ve onu buraya (ve) oraya x x[

45' Şimşeğin Fırtına Tanrısı, beyim, şimşeğin kabı[

46' yapmasın! *Hakm*[iş'de] bayramı [kutlarlar].

47' Yağmurun Fırtına Tanrısı: *huwaši*-taşı dışarda dur[ur.

48' Majeste (onu) yerleştirir. Tanrıyı kim tutuyorsa ora[ya gider.

49' *Hattuša*'nın Fırtına Tanrısının tapınağı içerisine yerleştirirler. ¹/₂ BÂN-ölçüsüne un,

[*hanešša*-kabı bira]

50' *harši*-kabı (*silik*) dökülmüş(tür).

51' İlkbahar geldiğinde şimşek çakar/gürler. *harši*-kabını kırarla[r]/açarla[r]

52' ve onu öğütürler (ve) ufalarlar. 1 koyun Yağmurun Fırtına Tanrısına ku[rban ederler].

53' Çi[ğ (ve) pişmiş (kutsanmış) et koyarlar. Somun ekmeğ, *harši*-kabı, 1 kap bira

54' altar(dadır). Avuç ölçüsünde 30 ekmeğ, 3 kap bira tanzim etmek için(dir.) Ekmeği kırarlar.

55' *BIBRU*-kaplarını doldurular, yerler, içerler, kapları doldururlar.

56' 1 *huppar*-kabı biranın hepsini yere dökerler

57' ve sözü (şöyle) söylerler: "Fırtına Tanrısı, efendim, yağmu[ru]

58' çok (miktar) yap/bollaştır ve kara toprak/yeryüzü

59' doysun! Fırtına Tanrısının ekmeği çoğalsın!

60' 1 tablet: *Urišta* kenti Tanrıları, [*Parduwata*-kenti^(?)] Tanrıları

61' *Hakmiš* kenti [Ta]nrıları, Tanrı Telipinu, H[uwattašši],

62' Şimşegın Fırtına Tanrısı, Yağmurun Fırtına Tanrısı [x-(şahıs adı)]

63' Majeste Tuthaliya'nın [hu]zurunda

64' düzenlendi.

---

sol kenar (a)

1 Yağmurun Fırtına Tanrısı: Sağır adamın ören yerinin üzerinde *paššu*-durur. İlkbahar olur

2 ve Fırtına Tanrısının Adamı *Hakmiš* kentinden aşağı gider. Avuç ölçüsünde 3 ekmeğ, *hanešša*-kabı bira,

3' evinden götürür. 1 kara koyun, sağır adamın ören yerinin adamları verirler.

4' ve onu Fırtına Tanrısının adamı kurban eder. Onu *huwaši*-taşında keserler, çi[ğ (ve) pişmiş (kutsanmış) et koyarlar.

(b)

1 Ekmek (ve) bira (*silik*), sağır adamların ören yerinde yaşayan adamlar

2 onları verirler. Ekmeği kırarlar, *BIBRU*-kaplarını doldururlar,

3 yerler, içerler, kapları tedarik ederler,

4 eğlence (vardır).

5 Lilawalwi(-)[?] x hakketti^(?).

DBH 43/2.26

1'] x x [

2' temiz]lenirler x[

3']tahıl/ekin bayramını yapar[lar

4']x rahip evi[nden verir.

5' kutsanmış/temiz eti çiğ (ve) pişmiş koyarlar.

6']*huppar*-kabı bira, s[unağa

7' 10 somun-ekmek, 2 kap bira donatılmış/temin edilmiş(tir).

8' [Somun ekmeği böler]er. *BIBRU*-kaplarını [doldururlar],

9' yerler, içerler], kapları

10' dol]dururl[ar.

UBT 35

1' 1 sıcak somun,

2' koyar[lar

3' i[İkbahar] bayramının

4' *BIBRU*-kap[larını doldurular yerler, içerler].

5' kapları [doldururlar. Göğün Güneş Tanrısı

6' yaprakl[arı tuttuğunda, Tanrısı]

7' götü[rürler

8' x x

3.1. *Hakmiš* Pantheonu

Hakmiš kenti yerel kültürünün yanı sıra onun yakın çevresinde bulunan yerleşimlerin kültürlerine de ev sahipliği yapmıştır. *Urišta* ve *Parduwata* kentlerinin kültürlerine ev sahipliği yapmasının nedeni tıpkı *Nerik* kentinde olduğu gibi, söz konusu yerleşimlerin Kaška kabile topluluklarının işgal edilmeleri ile ilgili olmalıdır.

Hakmiš kenti Kırım Fırtına Tanrısının tapınağında aynı zamanda *Urišta* kentinin Kırım Fırtına Tanrısı; yine benzer bir biçimde (*Urišta*'nın) *Hatipuna*'sı *Hakmiš* Dağ Tanrılarının tapınağında; Telipinu, *Hakmiš*'in Savaş Tanrısı *ZABABA*'nın tapınağında ve Yağmurun Fırtına Tanrısı da *Hattuša*'nın Fırtına Tanrısı ile birlikte aynı tapınakta kutsanmaktaydı.

Yağmurun Fırtına Tanrısının kültte özel bir önemi olduğu anlaşılmaktadır. Metinde ondan çok miktarda yağmur istenmekte ve Fırtına Tanrısının ekmeğinin çoğalması beklenmektedir²⁵⁰. *Nerik* Fırtına Tanrısı için düzenlenen bir ritüelde de aynı şekilde (KUB 36.89) Tanrıdan, kral ve *Hatti* memleketinin iyiliği için gökten yağmur yağdır(ıl)ması istenmektedir. *Hakmiš* kenti yakınlarında "Sağır Adamların Ören Yeri" Yağmurun Fırtına Tanrısı ile ilgilidir. *Hakmiš* kentinin ^DMAH Tanrıçası, Armatarhunta ve Šaušgatti ile ilgili bir fal (CTH 569 KBo 57.22 11')²⁵¹ ve kraliçe tarafından kutlanan bir festival fragmanında geçmektedir.

---

²⁵⁰ *huen tarnanzi* ifadesi için bkz. F.Pecchioli Daddi, 2010, s.264-265; M.Cammarosano, 2018, s.361.

²⁵¹ Metnin Lorenz tarafından KUB 50.6+ ve KUB 52.92 ile indirekt join olduğu önerilmektedir. Daha öncesinde CTH 389 "Dua Fragmanları" ve CTH 582 "Fal Fragmanları" ile CTH 590 "Rüya ve Adak Fragmanları" altında değerlendirilmekteydi. Özellikle metin içinde geçen GAM *ariya*- (11', 17') ile *zilaš IŠTU* (2') ifadeleri metnin bir fal ile ilgili olduğunu göstermektedir, J.Lorenz, 2012, s.91.

Yine gerçekleşen bir doğum esnasında düzenlenen ritüelde *Hakmiš*'in Tanrı

Huzziya'sı da anılmaktadır:

CTH 430 KUB 30.29²⁵²

öy.

1 [ma-a-an-za] MUNUS-an-za ha-a-ši nu ha-aš-nu-pa-al-la-aš ki-i ha-an-da-^ra-iz-zi^r

2 [2 ^{GIŠ}ku-up-p]i-iš<-šar> 3 ^{KUŠ}šar-pa-aš-ši-iš ku-e-da-ni-^rya^r

3 [A-NA] ^r1^r-EN ^{GIŠ}ku-up-pi-iš-ni 1-EN ^{GIŠ}šar-pa-aš-ši-iš ki-it-ta

---

4 [1]-EN ^{KUŠ}šar-pa-aš-ši-ša-kán ^{GIŠ}ku-up-pi-iš-na-aš iš-tar-na

5 [t]a-ga-a-an iš-pa-ra-an-zi DUMU-aš-ša-an ku-wa-pi kat-ta ma-uš-zi

6 [nu-z]a-an MUNUS-za ^{GIŠ}ku-up-pi-iš-na-aš še-er e-ša ^{MUNUS}ha-aš-nu-pa-al-la-ša

7 [ki-iš-š]ar-ta ^{TÚG}hu-wa-am-ma-li-ya-an har-zi

8 [nu ki-i]š-ša-an hu-uk-ki-^riš^r-ki- ši

---

9 [DING]IR ^{MEŠ}-na-aš pi-i-e-et-ta pi-iš-kán-zi nu-^rza^r ^DUTU ^rA-ri-in^r-na

10 ^re^r-ša-at ^DHal-ma-aš-šu-iz-za-ma-az ^{URU}Ha-ar-pi-ša KI.MIN (=e-ša-at)

11 rDHa-a-te-pi-<nu->ša-az ^{URU}Ma-li-lu-ha KI.MIN ^DLAMMA-<az> ^{URU}Ka-ra-ah-na <KI.MIN>

12 [ha-d]u-ga-ša-az ^DTe-li-pi-nu-uš ^{URU}Ta-a-ú-ni-ya{-aş} KI.MIN

13 [^D]Hu^r-uz^r-zi-ya-ša-az ^{URU}Ha-ak-mi-iš-ša KI.MIN

---

1 Bir kadın doğum yaptığı [zaman] doğum yaptıran kadın/ebe bunları düzenler.

2 [2 iskem]le, 3 yastık/minder. Her bir

3 iskemle'ye 1 yastık/minder yerleştirir/durur.

---

²⁵² G.Beckman, 1983, s.22-31; J.Klinger, 2010, 181vd.; F.Fuscagni (ed.), hethiter.net/:

---

4 [1] yastık/mindere iskemlelerin arasına

5 yere serer. Çocuk düşmeye başladığında/doğum başladığında

6 ve bizzat kadın iskemlelerin üzerine oturur. Doğum yaptıran kadın/ebe

7 eli ile doğum bezini/battaniyeyi tutar.

8 ve sürekli/devamlı şöyle yakarır/büyü yoluyla çağırır.

---

9 Tanrılara paylarını verirler. Bizzat *Arinna*'nın Güneş Tanrıçası

10 oturdu, *Harpiša*'da Halmašuit aynı şekilde

11 ve *Maliluha*'da Hatepinu aynı şekilde, *Karahna*'da Tanrı LAMMA <aynı şekilde>,

12 *Tawiniya*'da korkunç/müthiş Telipinu aynı şekilde

13 ve *Hakmiš*'de Huzziya aynı şekilde.

Nerik'in bayram ritüeli ile ilgili fragman, oldukça kırık bir içeriğe sahip olduğundan kesin olmasa da *Hakmiš* kentinde *Hašammili*'nin bir tapınağı bulunduğunu düşündürmektedir. KUB 25.23(+) metninde de *Urišta* kenti Tanrıları, [*Parduwata*-kenti^(?)] Tanrıları yanı sıra *Hakmiš*'te kutsanan tanrılar [DINGIR]^{LUM} UR^U[*Ha-ak-miš*^(?)]²⁵³, DINGIR LÚ^{MEŠ} DINGIR MUNUS^{MEŠ} HUR.SAG^{MEŠ} ÍD^{MEŠ} ŠA^{URU}*Ha-ak-pi-iš-ša*²⁵⁴ genel ifadelerle metinlerde görülmektedir. Onun kültüründe önemli konuma sahip Tanrılar topluluğunun bazıları ise aşağıdaki gibidir:

---

²⁵³ CTH 525.3 KBo 57.113(+)KUB 59.34+Bo 4615+Bo 7337(+)DBH 43/2.26(+)UBT 35+KUB 25.23 ay.III 9; IV 2, W.Carter, 1962, s.154-176; J.Hazenbos, 2003, s.30-40; M.Cammarosano, 2018, s.358-383.

²⁵⁴ CTH 381.A KUB 6.45+KUB 30.14+KBo 57.18 55, I.Singer, 1996, s.121; S.Košak, 2000, s.22; I.Singer, 2002, s.86-94.

<i>Urišta</i> 'nın Kırın Fırtına Tanrısı	<i>Hakmiš</i> kentinde bu Fırtına Tanrısına ait bir tapınak bulunmaktadır. <i>Uriştalı</i> adamlar ise kentte Tanrıların bayramının yapılabilmesi için iş gücü sağlamaktadırlar ²⁵⁵ .
Hatipuna	<i>huwaši</i> -taşında ona kurban kesilmektedir.
Telipinu	Tıpkı <i>Nerik</i> 'te olduğu gibi onun heykelciği <i>ZABABA</i> tapınağında bulunmaktadır.
^D <i>ZABABA</i>	Kentte onun için bir tapınak bulunmaktadır. Tanrı Telipinu'nun heykelciği de burada bulunmaktadır.
<i>Halwanna</i>	IV.Tuthaliya'nın <i>Halwana</i> -dağı yakınlarında ve <i>Hakmiš</i> 'de düzenlediği bir bahar bayramını tasvir eder. Bu dağ <i>Hakmiš</i> 'e oldukça yakın bir bölgede yer almalıdır. Bu bir takım kült uygulamaları yapıldıktan sonra Tanrı heykelciği tekrar <i>Hakmiš</i> 'e taşınır.
Huzziya	Bir doğum ritüelinde <i>Hakmiš</i> 'in Tanrı Huzziya'sına kurban sunumu yapılmaktadır CTH 430 KUB 30.29 ²⁵⁶ .
Huwattašši	CTH 525.3 KBo 57.113(+)KUB 59.34+Bo 4615+Bo 7337(+)DBH 43/2.26(+)UBT 35+KUB 25.23 ay.VI 11
Şimşeğin Fırtına Tanrısı	CTH 525.3 KBo 57.113(+)KUB 59.34+Bo 4615+Bo 7337(+)DBH 43/2.26(+)UBT 35+KUB 25.23 ay.VI 45
Yağmurun Fırtına	<i>huwaši</i> -taşında Majeste tarafından bu Tanrıya sunum

²⁵⁵ (CTH 525.3 KBo 57.113(+)KUB 59.34+Bo 4615+Bo 7337(+)DBH 43/2.26(+)UBT 35+KUB 25.23 I 1'-9'), W.Carter, 1962, s.154-176; J.Hazenbos, 2003, s.30-40; 43vd.; M.Cammarosano, 2018, s.358-359.

²⁵⁶ G.Beckman, 1983, s.22-31; J.Klinger, 2010, 181vd.; F.Fuscagni (ed.), hethiter.net/: CTH 430.1 (2011).

Tanrısı	yapılır. Onun heykelciği <i>Hattuša'nın</i> Fırtına Tanrısının tapınağında birlikte durur. Bu Tanrıdan yağmurun çok miktarda olması ve kara toprak/yeryüzünün yağmura doyarak Fırtına Tanrısının ekmeğini çoğaltması beklenmektedir.
^D MAH ^{URU} <i>Hakpiš</i>	Arma-Tarhunta ve Šaušgatti ile ilgili bir fal metninde CTH 569 KBo 57.22 ²⁵⁷ 11'; kraliçe tarafından kutlanan bir festival fragmanlarında <i>Hakmiš</i> kentinin ^D MAH (Hannahanna) Tanrıçası geçmektedir (CTH 646.1.A KUB 23.72+KUB 32.87+KBo 39.137+KBo 43.154 ay.19').
<i>Hakmiš</i> 'in Fırtına Tanrısı	<i>Nerik</i> 'in Fırtına Tanrısı ile birlikte geçmektedir (KBo 64.163(+)+KBo 53.212+KUB 55.60+KUB 25.25+KUB 9.24(+)+CHDS 2.57 ay.IV 2'; CTH 530?/670 KUB 58.58 öy.1 ²⁵⁸)
^D <i>Karmahil[i]</i>	IV.Tuthaliya dönemine tarihlenen bir tapınak envanterleri metninde <i>Hakmiš</i> kenti ile ilgili olarak, Hattice olabilecek Tanrı adı geçmektedir. Ancak metnin oldukça kırık olması

²⁵⁷ Lorenz tarafından KUB 50.6+ ve KUB 52.92 ile indirekt join olduğu önerilmektedir. Daha öncesinde CTH 389 "Dua Fragmanları" ve CTH 582 "Fal Fragmanları" ile CTH 590 "Rüya ve Adak Fragmanları" altında değerlendirilmekteydi. Özellikle metin içinde geçen GAM *ariya-* (11', 17') ile *zilaš IŠTU* (2') ifadeleri metnin bir fal ile ilgili olduğunu göstermektedir, J.Lorenz, 2012, s.91vd.

²⁵⁸ S.Alp, 1983, s.290-293; J.V.García Trabazo-D.Groddek, 2005, s.152vd.

	bu Tanrının <i>Hakmiš</i> 'te kutlanan sonbahar bayramında kutsanıp kutsanmadığı belirsiz kalmaktadır ²⁵⁹ .
--	--

²⁵⁹ CTH 525 KUB 55.48 I (x+1)] x x x x x [(2') ^U]RU *Ha-ak-miš-ša-ma-kán* [(3')]x A-NA ^D*Kar-ma-hi-l[i* (4')] *ha-ma-an-ni* [§ (5')] 'T' EZEN₄ *zé-e-ni* (6') *e-eš-š[a-i*, H.Klengel, 1999, s.207; J.Klinger, 2006, s.265 ve dn.34; E.Laroche, 1946, s.84; B.H.L.van Gessel, 1998, s.224.

3.2. *Hakmiš*'te Bayramlar ve Ritüeller

Nerik'in Kaška işgali boyunca, onun kült uygulamalarının yapıldığı ve bayramlarının kutlandığı bir merkez olan *Hakmiš*'te, *Nerik* yeniden Hitit hakimiyetine girsede kutlamaların devam ettiği bir yer olarak görülmektedir. Bir rüya ve adak ile ilgili fragmana göre hem *Nerik*'te hem de *Hakmiš*'te *purulliya*-bayramını kutlanacağından bahsedilmektedir. Söz konusu metne göre *purulliya*-bayramının kutlandığı kentler arasına *Hakmiš* de eklenmelidir²⁶⁰:

CTH 590 KUB 48.119²⁶¹

3' [ma-a-an]-na-mu DINGIR^{LUM} ki-i Ú-UL še-ik-kán GIG SIG₅-ah-ti

4' [nu-za-kán] A-NA DINGIR^{LIM} EZEN₄ dam-me-li-in ku-in-ki te-eh-hi

5' [EZ]EN₄ pu-ru-ul-li-ya-an-na-at-ta I-NA^{URU} **Ha-ak-miš** i-ya-mi

6' [I-N]A^{URU} **Ne-ri-ik-ka₄-ya-at-ta** ha-an-ti-i i-ya-mi

7' [ma-]a-an-na-aš-mu I-NA^{URU} **Ne-ri-ik-ka₄** 1-e-da-ni pí-di DÙ-u-an-zi SIXSÁ-ri

8' [na-a]n a-pí-ya-pát i-ya-mi

3' ve [eğer] beni, Tanrı, bu bilinmeyen hastalığı iyileştirdi[ğinde]

4' [ve bizzat] Tanrıya yeni bir bayram kuracağım,

5' ve sana *purulliya*-[bayra]mını ***Hakmiš*** kentinde kutlayacağım,

6' ve sana onu *Nerik* kentin[de] ayrı kutlayacağım.

7' Eğer bana onu *Nerik* kentinde bir yerde kutlanacağını tespit edersen

8' [ve onu] söz konusu yerde kutlayacağım.

AN.TAH.ŠUM^{SAR}-bayramı ile ilgili, bazı Tanrılara bir dizi kurban ritüeli içerisinde *Hakmiš*'in Tanrıları da kutsanmaktadır²⁶².

CTH 625.1.A KUB 10.82(+)^{Bo 5385+Bo 9078+KBo 4.13}²⁶³

²⁶⁰ J.de Roos, 2007, s.211 ve dn.503.

²⁶¹ J.de Roos, 2007, s.208-213.

²⁶² G.F.del Monte-J.Tischler, 1978, s.66.

I

- 25 1 SILA₄ DINGIR^{MEŠ URU} *Kaš-ta-ma* 1 UDU DINGIR^{MEŠ URU} *A-li-ša*
26 1 UDU DINGIR^{MEŠ URU} *Ša-na-hu-it-ta* 1 UDU DINGIR^{MEŠ URU} *Ha-ak-miš*
27 1 UDU DINGIR^{MEŠ URU} *Tap-ti-ka* 1 UDU DINGIR^{MEŠ URU} *Kab-bur-na-an-ta*
28 1 UDU DINGIR^{MEŠ URU} *Iš-ta-ha-ra* 1 UDU DINGIR^{MEŠ URU} *Ta-pi-ka*
29 1 UDU DINGIR^{MEŠ URU} *Ka-ta-pi* 1 UDU DINGIR^{MEŠ URU} *Tap-ša-nu-wa-an-ta*
30 1 UDU DINGIR^{MEŠ URU} *Hu-ur-na* 1 UDU DINGIR^{MEŠ URU} *Za-pi-iš-hu-na*
31 1 SILA₄ DINGIR^{MEŠ URU} *Ma-la-zi-ya* 1 UDU DINGIR^{MEŠ URU} *Tag-ga-aš-ta*
32 1 UDU DINGIR^{MEŠ URU} *Iz-kab-hi-iz-na-aš*
-

I

- 25 1 kuzu *Kaštama* Tanrılarına, 1 koyun *Ališa* Tanrılarına,
26 1 koyun *Šanahuitta* Tanrılarına, 1 koyun *Hakmiš* Tanrılarına,
27 1 koyun *Taptika* Tanrılarına, 1 koyun *Kabburnanta* Tanrılarına,
28 1 koyun *Ištahara* Tanrılarına, 1 koyun *Tapika* Tanrılarına,
29 1 koyun *Katapi* Tanrılarına, 1 koyun *Tapšanuwanta* Tanrılarına,
30 1 koyun *Hurna* Tanrılarına, 1 koyun *Zapišhuna* Tanrılarına,
31 1 kuzu *Malaziya* Tanrılarına, 1 koyun *Taggašta* Tanrılarına
32 1 koyun *Izkabhizna* Tanrılarına
-

Metinde bir önceki paragrafta geçen *Zippalanda* sonrasında sıralanan kent adları Hitit memleketinin merkezinden başlayarak Hitit coğrafyası açısından değerlendirildiğinde bir güzergah niteliğindedir. Ele aldığımız paragraf Kaška kabileleri tarafından baskı altında tutulan kuzey bölgelerden, Orta Kızılırmak bölümüne kadar olan bir alanın bilgilerini içermektedir. Bu belge bilgileri özellikle VBoT 68 III *A-li-ša-*

---

²⁶³ M.Forlanini, 2007, s.259vd.

a-il, Ha-ag-ga-mi-iš-ši-ya-il, Ta-pí-ik-ki-ya-al, Iš-ta-ha-ra-al, Ša-ku-uk-ki-ti-ya-al kentleri ile birlikte benzer bir sıralama ile geçmektedir, bu bölge Kızılırmak kenarında orta ve doğu bölümleri kapsayan kentlerdir (CTH 625.1.A KUB 10.82(+)+Bo 5385+Bo 9078+KBo 4.13).

Bir tablet kolofonunda ise *Hakmiš* ve *Halpa* kenti bayramları birlikte geçmektedir:

CTH 279.1 KUB 30.56²⁶⁴

ay.III

25 [I IM.GÍD.D]A EZEN₄^{MEŠ} *a-ni-an-te-e[š*

26 ^{URU}*H]a-la-ap* ^{URU}*Ha-ak-m[iš-ša*

27]-aš 1^{NU-TUM} EZ[EN₄

28 EZE]N₄ ITU ŠA^U[^{RU}

25 1 uzun kil tablet. Bayramları yaparlar/kutlarlar

26 *Halpa* ve *Hakm[iš* kenti

27]x 1 bayr[amı

28]x kentinin aylık ba[yramı

Yine benzer bir ilişki, Hepat için libasyonlarla ilgili bir metinde *Hakmiš* ve *Halpa* kent adları birlikte görülmektedir (KUB 47.101 IV 5²⁶⁵).

Kentte aynı zamanda *Halwanna*-dağı bayramları da yapılmaktadır. Olasılıkla *Hakmiš* kentinde prens tarafından kutlanan ve onun katılımıyla gerçekleştirilen bir festival tasvir edilmiştir:

CTH 647 DBH 46/2.153²⁶⁶

x+1]-x-an-ma DUMU.LUGA[L

²⁶⁴ P.Dardano, 2006, s.212-221.

²⁶⁵ M.Salvini-I.Wegner, 1986, s.455vd.

²⁶⁶ R.Akdoğan, 2016, s.104.

2' [ha-a]z-zi-ú-wi₅[

3' NINDA-ma-aš-ši KAŠ LÚ^{MEŠ}[

4' pé-eš-kán-zi x[-

5' lu-uk-kat-ti-ma-za I-N[A

6' ŠA^{URU}Ne-ri-ik-k[a₄

7' i-ya-u-wa-an-zi x[-

8' DUMU.LUGAL MUNUS x[-]x pa[-

9' ta ku-it-ma-an DUMU.LUGAL pé²-da-x[-

10' na-a-wi₅ pa-iz-zi nu-ká[n

11' A-NA DINGIR^{MEŠ URU}Ne-ri-ik[-ka₄

12' I-NA^{URU}Ha-ak-miš VI x[

x+1]x pren[s

2' [ri]tüel[

3' ayrıca ona ekmek, bira [ ]-adamları[

4' verirler.

5' Ertesi gün ise [

6' *Nerik* kentinin[

7' yapmaya x[

8' prens, x x[

9' ve prens götürdüğünde[

10' henüz gitmez ve[

11' *Nerik* kenti tanrılarına

12' *Hakmiš*'de 6 x[

^D*Kán-ti-pu-it-ti(-)*, ^D*Kán-te-pu-* (Bo 2604a 6), ^D*Kán-di-wu-u-it-ti* (KUB 41.50 ay.10) yazımı ile geçen Tanrıya ait bir bayram töreni metninde *Duwanuwa*, *Huppa*, *Uša* kentleri geçmektedir. *Hakmiš* adının hemen öncesindeki paragrafta ^{PÚ}*Kaštama* ve *Huppa* birlikte geçmekte ve *Durmitta* kentine sonrasında da *Hakmiš*'e gidilmektedir (CTH 670.1939 KUB 56.51 I 23vd.).

Hakmiš Kentinde Bulunan Bazı Görevliler:

NAM.RA ^{MES}	<i>Nerik</i> ve <i>Hakmiš</i> Fırtına Tanrıları için <i>halentuwa-</i> yapısında kutlanan bir bayram ritüeli fragmanında 50 NAM.RA görevlendirilmiştir (CTH 530?/670 KUB 58.58 öy.1 ²⁶⁷).
^{LU} AGRIG ^{URU} <i>Ha-ag-ga-mi-iš-šì-ya-il</i>	Gerçekleştirilecek kült uygulamaları ile ritüeller için ihtiyaç duyulan gereksinimleri karşılamada görevli <i>Hattuša</i> 'nın kuzeyindeki kentlerin mabeyincilerinin kral'ın kült gezisine katılımı sağlamaktadır. Kentlerin listesi dikkate alındığında kentlerin birbirleri ile ilişkili olması gerekeceğinden yakın coğrafyada yer almalılar (VBoT 68 ²⁶⁸ ; CTH 662.1.A KUB 11.28 2).
EN ^{MES} DUMU.LUGAL	Yönetmelik ve Protokolle ilgili bir fragmana göre <i>Hakmiš</i> kenti “ <i>prenslerin toplanma alanı</i> ” olarak bir öneme sahiptir (CTH 275 KUB 31.99).
^{LU} ME ^S NINDA.DÙ.DÙ	CTH 662.1.A KUB 11.28 10

²⁶⁷ S.Alp, 1983, s.290-293; J.V.García Trabazo-D.Groddek, 2005, 152vd.

²⁶⁸ A.Goetze, 1930, s.18vd.; M.Forlanini, 1980, s.71-81.

^{LU.MES} <i>pu-la-la-an</i>	CTH 662.1.A KUB 11.28 11
^{LU.MES} <i>ha-li-ya-mi</i>	CTH 662.1.A KUB 11.28 4
^{LU} BAHAR	CTH 662.1.A KUB 11.28 13
^{LU} <i>ME-ŠE-DI</i>	Bayram ritüeli fragmanında <i>Hakmiš</i> kenti ile ilgili geçmektedir (CTH 670.411 KBo 25.11 4'-9').

4. III.Hattuşili Dönemine Ait Çiviyazılı Belgeler Işığında *Nerik* ve *Hakmiş*

"*Hattuşalı* adam" anlamına gelen Hattice adı ile Hitit kurucu krallarından I.Hattuşili'nin soyundan geldiğini vurgulayan²⁶⁹ III.Hattuşili, kendi anlatımlarını oluşturan çok sayıda övgü dolu belgelerde hem kendi dönemi hem de geçmişe dönük detaylı bilgileri aktarmaktadır²⁷⁰.

Hakmiş kralı olarak mücadele ettiği Kaška kabile topluluklarından *Nerik*'in tekrar Hitit hakimiyetine kazandırılması ve yeğeni III.Murşili'yi (Urhi-Teşup) tahttan indirerek "Hatti'nin Büyük Kralı" olması onun en büyük başarıları arasındadır.

I.Hattuşili'nin döneminden itibaren kesintisiz bir yönetim merkezi olarak kalan *Hattuşa*, bir süre iki ayrı merkezden yönetimle idare edilmiş ve daha sonrasında yeniden krallığın merkezi olmuştur. Bu süre içerisinde III.Hattuşili, özellikle *Hakmiş* ve *Nerik* memleketlerinin yer aldığı kuzey bölgelerde önemli bir etkinlik alanı kazanmıştır.

III.Hattuşili otobiyografisi/savunmasında ilk yıllarından itibaren nasıl Hatti krallığına yükselerek mücadele verdiğini kendi bakış açısıyla ve her yönüyle aktarmıştır. Aslında o başlangıçta hastalıkla mücadele etmek zorunda kalmıştır:

CTH 87 KBo 4.12²⁷¹

öy.

5 A-NA PA-NI A-BU-YA-mu kap-pí-in DUMU-an HUL-lu

6 GIG.GIG-at nu-mu-kán A-BU-YA A-NA ^mMi-di-dan-na-A.A GAL.DUB.SAR

7 ŠU-i da-a-iš na-aš-mu-kán an-da da-a-ri-ya-at

8 nu-mu-kán GIG-az TI-nu-ut ...

öy.

5 Babamın zamanında, ben (henüz) küçük bir çocukken, bana kötü

²⁶⁹ M.Doğan-Alparslan, 2012, s.30.

²⁷⁰ Bkz.Tablolar, III.Hattuşili'ye Ait Tarihi Kaynaklar ve İçerikleri.

²⁷¹ M.Doğan-Alparslan, 2012, s.32.

6 (bir) hastalık (geldi) ve beni yazmanların başı Middanna'nın

7 eline verdi ve o (benim için) çaba harcadı.

8 ve beni hastalıktan iyileştirdi.

CTH 81 A. 1304/u+1683/u+1956/u+KUB 1.1+KUB 19.60+KUB 19.61+KUB
26.44+KUB 19.66+KUB 26.46+KUB 19.66+KUB 26.46+KUB 19.63+KUB 19.62²⁷²

42 ^{GIŠ}TUKUL ^{LÚ}KÚR *ku-wa-pí-ik-ki še-er wa-ah-nu-ut*

43 ^DIŠTAR-mu-za-kán GAŠAN-YA *hu-u-ma-an-da-za-pát da-aš-ki-it*

44 *ma-a-an-mu iš-tar-ak-zi ku-wa-pí nu-za-kán :ir-ma-la-aš-pát*

45 ŠA DINGIR^{LIM} *ha-an-da-an-da-tar še-er uš-ki-nu-un*

46 DINGIR^{LIM}-mu GAŠAN-YA *hu-u-ma-an-da-za-pát ŠU-za har-ta am-mu-uk-ma-za*

47 *pa-ra-a ha-an-da-a-an-za ku-it UKÜ-aš e-šu-un*

48 A-NA PA-NI DINGIR^{MEŠ} *ku-it pa-ra-a ha-an-da-an-da-an-ni i-ya-ah-ha-ha-at*

49 ŠA DUMU.NAM.LÚ.ULÜ^{LU}-UT-TI HUL-lu *ut-tar UL ku-wa-pí-ik-ki*

50 *i-ya-nu-un DINGIR^{LUM}-mu-za-kán GAŠAN-YA hu-u-ma-an-da-za-pát da-aš-ki-ši*

51 Ú-UL *e-eš-ta nu-mu DINGIR^{LUM} GAŠAN-YA :ku-wa-ya-mi me-hu-ni*

52 Ú-UL *ku-wa-pi-ik-ki še-er ti-ya-at A-NA ^{LÚ}KÚR-mu*

53 *pí-ra-an kat-ta Ú-UL ku-wa-pí-ik-ki tar-na-aš*

54 Ú-UL-ma-mu A-NA EN DI-NI-YA ^{LÚ.MEŠ}*ar-ša-na-tal-la-aš*

55 *ku-wa-pí-ik-ki pí-ra-an kat-ta tar-na-aš ma-a-na-aš INIM ^{LÚ}KÚR*

56 *ma-a-na-aš <INIM> EN DI-NI ma-a-na-aš INIM É.LUGAL ku-iš-ki*

57 *nu-mu ^DIŠTAR-pát GAŠAN-YA hu-u-ma-an-da-za :pa-la-ah-ša-an UGU har-ta*

58 *hu-u-ma-an-da-za-pát-mu-kán da-aš-ki-it ^{LÚ}KÚR^{MEŠ}-mu-kán*

59 ^{LÚ.MEŠ}*ar-ša-na-tal-lu-uš ^DIŠTAR GAŠAN-YA ŠU-i da-a-iš*

60 *na-aš-za kat-ta-an ar-ha zi-en-na-ah-hu-un*

²⁷² H.Otten, 1981, s.58; Th.P.J.van den Hout, 2003, s.199-204; M.Lepši, 2011, s.177-

- 42 Düşman silahını da hiçbir zaman üzerime çevir(t)medi/döndürmedi.
- 43 Sahibem Tanrıça *IŞTAR* beni adı geçen hepsinden sürekli/her fırsatta aldı (korudu).
- 44 Ben hasta olduğum zaman bizzat bir hasta olarak
- 45 Tanrıçanın ilahi adaletini sürekli üzerimde gördüm.
- 46 Sahibem Tanrıça adı geçen hepsinde benim elimden tuttu. Ben de bizzat
- 47 ilahi adaletli bir insan olduğumdan,
- 48 Tanrıların huzuruna ilahi adalete yürüdüğümünden,
- 49 insanoğlunun kötü olaylarının hiçbirini
- 50 yapmadım. Sahibem Tanrıça bizzat beni adı geçen her konuda sürekli koruyor
- 51 değil mi? Sahibem Tanrıça beni korkulu/tehlikeli zamanlarda
- 52 hiçbir zaman üzerimden geçmedi. Beni düşmanın
- 53 önüne hiçbir zaman bırakmadı.
- 54 Beni dava karşıtım kıskananlara
- 55 hiçbir zaman bırakmadı. İster bir düşman konusu
- 56 ister davacı <konusu> ister herhangi bir saray konusu (olsun)
- 57 adı geçen Sahibem *IŞTAR* her zaman beni koruyuculuğunu (silah/kalkan, zırh)
üzerime/yukarı tuttu.
- 58 Beni söz konusu herşeyden sürekli korudu.
- 59 Sahibem Tanrıça *IŞTAR* beni kıskananları elime koydu.
- 60 Onları tamamen bitirdim.

III.Hattuşili'nin geçirmiş olduğu bu hastalıkla yakın ilgili olarak Tanrıça *IŞTAR*'ın hizmetine verilmiştir. Bu durum, onun yönetici olma kapasitesinde ya da askeri bir alanda başarılı olamayacağı öngörüldüğünden geri kalan yaşamının onurlu/saygıdeğer bir yaşamla son bulması için Tanrıça'nın hizmetine verildiği yönünde değerlendirilmektedir²⁷³.

---

²⁷³ V.Parker, 1999, s.269.

III.Hattušili'nin kariyeri, II.Muwatalli'nin Büyük Kral olması ile Hattušili'yi yüksek bir rütbe olan EN KARAŠ (ordu komutanı) ve GAL MEŠEDI (muhafızların başı) olarak tayin etmesi ile başlamaktadır. Bu süreç adım adım onun Yukarı Memleketin kralı olma yolunda ilerlemesi ile sonuçlanmıştır. Yukarı Memleket'te yönetici konumunda olan III.Hattušili'nin ilk mücadelelerinden biri bölgenin önceki yöneticisi Zida'nın oğlu Arma-Tarhunta ile olmuştur. Yaşanan sorunun nedenleri tam olarak metinlerde yer almasada Büyük Kral II.Muwatalli'nin sürece dahil olduğu ve bu çıkar çatışmasının III.Hattušili lehine sonuçlandığı anlaşılmaktadır. Bu sürecin sonrasında artık III.Hattušili'nin Kaška kabile toplulukları ile uzun ve başarılı mücadelesi başlamaktadır:

CTH 81 A. 1304/u+1683/u+1956/u+KUB 1.1+KUB 19.60+KUB 19.61+KUB 26.44+KUB 19.66+KUB 26.46+KUB 19.66+KUB 26.46+KUB 19.63+KUB 19.62²⁷⁴

22 *ma-ah-ha-an-ma-za A-BU-YA* ^mM[(ur-š)]i-li-iš DINGIR^{LIM}-iš ki-ša-at

23 ŠEŠ-YA-ma-za-kán ^mNIR.GÁL A-NA ^{GIŠ}GU.ZA A-BI-ŠU e-ša-at

24 *am-mu-uk-ma-za A-NA PA-NI ŠEŠ-YA EN.KARAŠ* ki-iš-ha-ha-at

25 *nu-mu ŠES-YA A-NA GAL ME-ŠE-DI-UT-TIM* ti-it-ta-nu-ut

26 KUR UGU^{TI}-ya-mu ma-ni-ya-ah-ha-an-ni pé-eš-ta

27 *nu KUR UGU^{TI} :ta-pár-ha pí-ra-an-ma-at-mu* ^{mD}XXX-^DU-aš

28 DUMU ^mZi-da-a ma-ni-ya-ah-hi-iš-ki-it nu-mu ^DIŠTAR GAŠAN-YA ku-it

29 *ka-ni-iš-ša-an har-ta ŠEŠ-YA-ya-mu* ^mNIR.GÁL

30 *a-aš-šu har-ta nu-mu-kán* GIM-an UKU^{MEŠ}-an-na-za

31 ŠA ^DIŠTAR GAŠAN-YA ka-ni-iš-šu-u-wa-ar ŠA ŠEŠ-YA-ya

32 [aš-]šu-la-an a-ú-e-er nu-mu :ar-ša-ni-i-e-er

33 [(nu-m)]u ^{mD}XXX-^DU-aš DUMU ^mZi-da-a nam-ma-ya da-ma-a-uš UKU^{MEŠ}[(^{MEŠ}-uš)]

²⁷⁴ H.Otten, 1981, s.58; Th.P.J.van den Hout, 2003, s.199-204; M.Lepši, 2011, s.177-185.

- 34 [(ú-wa-)]a-i(-)ti-iš-ki-u-wa-an [(ti-)]i-e-er nu[(-mu-ká)]n hu-u-w[(a-ap-pí-ir)]
- 35 nu-m[(u :a)]r-pa-ša-at-ta-x [nu-(mu ŠEŠ-YA ^mNI)]R.GÁ[(L)]
- 36 A-NA ^{GIS}UMBIN [[lam-)]ni-ya-át ^DIŠTAR-ma-mu GAŠAN-YA Û-a[(t)]
- 37 nu-mu Û-it ki-i me-mi-iš-ta DINGIR^{LIM}-ni-wa-at-ta
- 38 am-mu-uk tar-na-ah-hi nu-wa le-e na-ah-ti
- 39 nu DINGIR^{LIM}-za pá-r-ku-u-e-eš-šu-un nu-mu DINGIR^{LUM} ku-it GAŠAN-YA ŠU-za
har-ta
- 40 nu-mu :hu-u-wa-ap-pí DINGIR^{LIM}-ni :hu-u-wa-ap-pí DI-eš-ni
- 41 pa-ra-a Ú-UL ku-wa-pí-ik-ki tar-na-aš Ú-UL-ma-mu
- 22 Fakat babam M[(urš)]ili Tanrı olduğunda,
- 23 bizzat ağabeyim Muwatalli de babasının tahtına oturdu.
- 24 Ben de ağabeyimin huzurunda "Ordu Komutanı" oldum.
- 25 Ağabeyim beni "Saray Muhafızlarının Başı" (olarak) tayin etti
- 26 ve bana Yukarı Memleketi yönetmem için verdi.
- 27 Ben, Yukarı Memleketi yönettim. Fakat onu bana (vermeden) önce
- 28 Zida'nın oğlu Arma-Tarhunta yönetiyordu. Sahibem Tanrıça IŠTAR bana
- 29 lütuf göstermiş olduğundan ve ağabeyim Muwattali beni
- 30 iyi tuttuğundan, (bütün) insanlar
- 31 Sahibem Tanrıça IŠTAR'ın lütfunu ve ağabeyim
- 32 iyiliğini gördüklerinde beni kıskandılar.
- 33 Zida'nın oğlu Arma-Tarhunta ve ayrıca diğer insan[(lar ban)]a
- 34 [(kötü)]lük yapmaya/[(ifti)]ra atmaya [(baş)]ladılar ve [(bana)] kötü d[(avrandılar)],
- 35 (olay) be[(nim için kö)]tüydü. (Sonunda) [(ağabeyim Muwa)]talli b[(eni)]
- 36 tekerleğe (mahkemeye) [(çağı)]rdı. Fakat Sahibem Tanrıça IŠTAR bana rüyada
göründü,
- 37 ve bana rüya ile bunları söyledi: "Seni,

38 ben Tanrıçaya bırakacağım. Korkma!”

39 Bizzat Tanrıça (tarafından) temizlendim/aklandım. Sahibem Tanrıça elimden tuttu,

40 beni kötü bir Tanrıya, kötü bir mahkemeye

41 hiçbir zaman bırakmadı.

II.Muwatalli yönetim merkezini *Tarhuntašša*'ya taşıdığı sıralarda (III.Hattušili bu durumu tanrıların isteği olarak açıklamaktadır), Hatti memleketinin kuzey bölgelerinin çok uzun süre devam eden sorunu ile mücadeleye başlayan III.Hattušili, ağabeyinin huzurunda "ilk erkeklik" tanımlaması yaptığı mücadeleyi aktarmıştır. Başkent, Aşağı Ülke *Tarhuntašša*'ya taşındığında, *Kaška-Piškuru-Daištipaša* memleketlerinin isyan ettiği, *Išhupitta-Marišta* kentlerinin tahrip edildiği ve *Maraššanta*'nın (Kızılırmak) geçilerek *Kaneš*'e saldırıldığı belirtilmektedir. *Ha*[- kenti- *Kuruštama-Gaziura* kentlerinde savaşlar olmuş ve *Durmitta-Tuhuppiya* memleketlerine ise saldırılar başlamıştır. Burada önemli bir husus ise *Hakpiš* ve *Ištahara* kentlerinin bu saldırılardan iki kez kurtulmuş olduğu ve *Kaška* saldırıları sonucunda bu bölgelerde on yıl boyunca tohum ekilemediğinin vurgulanmasıdır²⁷⁵:

CTH 81 1304/u+1683/u+1956/u+KUB 1.1+KUB 19.60+KUB 19.61+KUB
26.44+KUB 19.66+KUB 26.46+KUB 19.66+KUB 26.46+KUB 19.63+KUB 19.62²⁷⁶

II

14 ^{URU}*Ha-ak-piš-(ša-aš-ma-kán* ^{URU}*Iš-t)*a[(-*ha-r*)]*a-aš-ša 2-e-el iš-pár-zi-ir*

15 (^{TIM} *iš-tap-pa-an e-eš-ta nu-*)]*uš-ma-aš I-NA* MU 10^{KAM}

16 [(NUMUN ^{Ú-UL} *an-ni-eš-ki-ir pa-ra-a-ma*)] MU^{KAM HLA} *aš ku-e-da-aš*

17 [(^{ŠEŠ-YA} ^m*NIR.GÁL-iš I-NA* KUR ^{URU}*Ha-at-t)*]*i e-eš-ta*

18 [(*nu* KUR ^{URU}*Ga-aš-ga*^{HLA} *hu-u-ma-an-te-eš ku-ru-r)*]*i-ya-ah-hi-ir*

²⁷⁵ Bu rakamın III.Hattušili'nin abartılı verdiği ve kendisini yüceltmek için kullandığı öne sürülmektedir, A.Ünal, 1974, s.63.

²⁷⁶ H.Otten, 1981, s.20; I.Singer, 2007, s.167.

19 [(nu KUR^{URU} Ša-ad-du-up-pa KUR^{URU} Da-an-ku-wa-ya ar-ha har-ga-nu-ir)]
 20 [(I-NA^{URU} Pit-ti-ya-ri-ga-ma kat-ta-an da-a-iš nu-mu ŠEŠ-YA^m NIR.GÁL-iš)]
 21 [(u-i-ya-at ÉRIN^{MEŠ}-ma-mu ANŠE.KUR.RA^{MEŠ} te-pa-u-wa-az pa-iš)]
 22 nu-za ÉRIN^{MEŠ} [(NA-RA-A-RU ŠA KUR^{TI} te-pa-u-wa-za GAM-an e-ep-pu-u-un)]
 23 nu pa-a-u-un nu-kán^L [(ÚKÚR I-NA^{URU} Ha-ah-ha da-ma-aš-šu-un)]
 24 na-an za-ah-hi-ya-nu-un nu-m[(u^D GAŠAN GAŠAN-YA pí-ra-an hu-u-wa-a-iš)]
 25 na-an hu-ul-li-ya-nu-un nu [(ŠU.AN ú-e-da-ah-hu-un)]
 26^{URU} Ha-at-tu-ša-an-ma ku-in [(pé-e har-ta na-an-kán ar-ha)]
 27 da-ah-hu-un na-an hu-u-ma-an[(-da-an EGIR-pa a-še-ša-nu-nu-un)]
 28 LÚ^{MEŠ} pí-ra-an hu-u-i-ya-tal-lu[(-uš-ma e-ep-pu-u-un)]
 29 na-aš A-NA ŠEŠ-YA hi-in[(-ku-un nu-mu ki-i IGI-zi LÚ-tar-mi-it)]
 30^D IŠTAR-mu-kán GAŠAN-YA IGI-zi[(i pal-ši ŠUM^{UM} ke-e-da-ni KASKAL-ši hal-za-
 a-i)]š

---

31 ú-it-ma^{LÚ} KÚR^{URU} [(Pi-iš-hu-ru-uš an-da a-ar-aš)]^{URU} Ka-ra-ah-n[(a)-aš-]ša
 32^{URU} Ma-ri-iš-ta-aš Š[(À^{LÚ} KÚR) -]aš ZAG-aš e-eš-ta
 33 ke-e-ez-za-ma-aš-ši [(^{URU} Tal-ma-li-ya-aš ZAG-aš e-eš-)]ta
 34 ANŠE.KUR.RA^{MEŠ}-ma 8 ME [(ŠÍ-IM-TUM e-eš-ta ÉRIN)]^{MEŠ TI}-ma-kán
 35 kap-pu-wa-u-wa-ar Ú-U[(L e-eš-ta am-mu-uk-)]ma ŠEŠ-YA^m NIR.GÁL-iš
 36 u-i[(-ya-)]at nu-mu 1 ME 20 Š[(Í-IM-TUM ANŠE.KUR.RA)]^{MEŠ} pé-eš-ta
 37 [(ÉRIN^{MEŠ}-a)]z-ma-mu 1 LÚ-ya kat-ta[(-an Ú-UL e-e)]š-ta nu-mu a-pí-ya-ya
 38 [(^D IŠTA)]R GAŠAN-YA pí-ra-an hu-u-w[(a-a-iš nu-za a-p)]í-ya-ya^{LÚ} KÚR
 39 [(IŠ-T)]U NÍ.TE-YA tar-ah-hu-un [(LÚ^{LUM}-ma ku-i)]š pí-ra-an hu-u-i-ya-an-za
 40 e-e[(š-ta)] nu an-da pé-en-nu[- (na-an-ká)]n GIM-an ku-e-nu-un
 41^{LÚ} KÚR-ma-za [(píd-da-)]a-iš URU^{DIDL} HLA^A-ma [(ku-i-e-eš Š)]A KUR^{URU} Ha-at-ti
 42 iš-tap-pa-an-te-eš e-šir nu-ká[(n GUL-hi-eš-)]ki-ir

- 43 nu ^{LÚ}KÚR hu-ul-li-iš[(-ki-u-wa-an ti-i-e-e)]r
44 ŠU.AN-ma I-NA ^{URU}Ú-i-iš-ta-wa-a[(n-da ú-)]e-da-ah-hu-un
45 nu-mu a-pi-ya-ya ŠA ^DIŠTAR GAŠAN-YA ka-ni[(-eš-š)]u-u-ua-ar e-eš-ta
46 ^{GIŠ}TUKUL-ma ku-in a-pi-ya har-ku-un na-an ha-li-i[(š-ši-ya-nu-un)]
47 na-an A-NA DINGIR ^{LIM}GAŠAN-YA pi-ra-an te-eh-hu-un

II

- 14 [(Onlar)] **Hakpiš** [(ve Išt)]ah[(ara ise)] 2 kez kurtuldu.
15 (... x- kapalı idi). Onlar 10 yıl
16 [(tohum ekmediler. Ayrıca)] yıllarca
17 [(ağabeyim Muwatalli Hatti'de)] iken
18 [(Kaška memleketinin tümüyle sav)]aştı.
19 [(Šaduppa ve Dankuwa'yı mahvettiler)].
20 [(Pittiyariga kentinde yerleşti ve ağabeyim Muwatalli beni)]
21 [(gönderdi. Fakat bana yaya ve arabalı savaşçıları az verdi)].
22 [(Memleketimin az (sayıda))] yardımcı askerlerini [(yanıma aldım/yanımda tuttum)]
23 ve gittim ve dü[(şmanı Hahha kentinde sıkıştırdım)].
24 Onunla savaştım. [(Sahibem Tanrıça (IŠTAR) benim önemde koştı)].
25 onu yendim/dövüştüm ve [(bir anıt inşa ettim)].
26 [(Tuttukları)] Hattililer'i ise onları
27 aldım. Onları(n) tamam[(ını yeniden yerleştirdim)].
28 Öncü adamları [(yakaladım)],
29 ve onları ağabeyime su[(ndum. Bu ilk erkeklik(ti))].
30 Sahibem Tanrıça IŠTAR il[(k kez bu seferde adımlı çağırıldı/söyledi)].
-
- 31 Geldi/Oldu. Düşman [(Pišhuru kenti başkaldırdı)]. Karahn[(a)] kenti ve
32 Marišta [(düşman orta)]sında sınır idi.

- 33 Buradan da ona [(*Talmiya* kenti sınır i)]di.
- 34 Arabalı savaşçıları ise [(800 koşum idi. Yaya asker)]leri ise
- 35 sayılamayacak kadar idi. Fakat ağabeyim Muwatalli beni
- 36 gö[(nder)]di. Bana 120 k[(oşum araba savaşçısı)] verdi.
- 37 [(Yaya savaşçılarım)] ise bir adam bile [(yok)]tu. Burada da
- 38 Sahibem [(Tanrıça *IŠTA*)]*R* önümde [(koş)]tu. [(Bizzat bura)]da da düşmanı
- 39 kendi gücüm[(le)] yendim. Önde koşan ve sürüklemeye çalışan [(adamı)]
öldürdüğüm [(zaman)]
- 41 düşman da [(kaç)]tı. Etrafi sarılmış [(olan)]
- 42 *Hatti* memleketi kentleri de [(savaştlar)].
- 43 Düşmanı yen[(meye başladılar)].
- 44 Bir zafer anıtı da *Wištaw*[(*anda*)]'da inşa ettim.
- 45 O zaman da Sahibem Tanrıça *IŠTAR* lütuf gös[(te)]rdi.
- 46 Orada sahip olduğum/kullandığım topuzu/silahı (kıymetli madenle) [(kaplattım)].
- 47 Sahibem Tanrıça'nın önüne koydum.

III.Hattuşili'nin yazdırdığı bu metne göre kendisi az sayıda savaşçı ile Kaşkalar'a karşı başarılı seferler yürütmüş ve düşmanları arka arkaya yenmiştir. II.Muwatalli kardeşine iskan edilmemiş olan *Išhupitta*, *Marišta*, *Hiššahapa*, *Katapa*, *Hanhana*, *Darahna*, *Hattena*, *Durmitta*, *Pala-Tummana*, *Gaššiya*, *Šappa*, *Hulana* Nehri Memleketi'ni vermiş; *Hakmiš*'in kralı olarak bölgenin idaresini de tamamen ona bırakmıştır.

III.Hattuşili, savunma/otobiyografisinde yazılı olduğu gibi yine kendi yazdırdığı III.Murşili(/Urhi-Tešup) ile ilgili çekişmesini aktardığı bir başka metinde de babası öldüğünde tahtta ağabeyinin geçtiğini kendisine ise *Nerik* Fırtına Tanrısının Rahibi olarak *Hakpiš*, *Ištahara*, *Tarahna*, *Ha[ttina]*, *Hanhana* kentlerini verdiğini ve *Kuruštama*'nın sınır olduğunu belirtmektedir:

- 22 GIM-an-ma A-BU-YA ku-wa-pi BA.UŠ ŠEŠ-ya-ma-za-kán
23 ^mNIR.GÁL-iš A-NA ^{GIŠ}GU.ZA A-BI-ŠÚ e-ša-at
24 am-mu-uk-ma-aš-ši pí-ra-an KUR.KUR^{MEŠ} ma-ni-ya-ah-hi-eš-ki-nu-un
25 nu-mu I-NA ^{URU}Ha-ak-miš-ša A-NA ^{DU}^{URU}Ne-ri-ik
26 ^{LÚ}SANGA i-ya-at nu-mu KUR^{URU}Ha.-ak-piš-ša KUR^{URU}Iš-ta-ha-ra
27 KUR^{URU}Ta-ra-ah-na KUR^{URU}Ha-a[t-ti-in-na^{UR}]U Ha-an-ha-na-ya
28 pé-eš-ta nu-mu (silik) ^{URU}Ku-ru-uš[-ta-ma Z]AG-an i-ya-at
22 Babam öldüğünde ise bizzat ağabeyim
23 Muwatalli babasının tahtına oturdu.
24 Ben ise onun önünde memleketleri yönetiyordum.
25 Beni *Hakmiš* kentinde *Nerik* Fırtına Tanrısının
26 rahibi yaptı. Bana *Hakpiš* memleketi, *Ištahara* memleketi,
27 *Tarahna* memleketi, *Ha[ttina]* memleketi ve *Hanhana*'yı
28 verdi ve bana *Kuruš[tama]* kentini [s]ınır yaptı.

Bu noktada *Hakmiš* memleketinin söz konusu diğer memleketler için bölgesel bir idare merkezi rolünde olduğu açıktır. *Hakmiš* kentindeki bu özerk yapılanmanın kökleri ise çok daha eskiye dayanmakta; Hitit krallığının öncesinde ve onun ilk yıllarında henüz merkezi bir Hitit yönetiminin tam da geliştiril(e)mediği dönemlerde, *Hakmiš*'te yerel bir krallığın var olduğu bilinmektedir²⁷⁸.

III.Hattušili bölgesel bir yönetim merkezi olan Yukarı Memleket'in yöneticisi ve *Hakmiš*'in kralıdır. II.Muwatalli tarafından *Hakmiš*'de yönetici tayin edilen III.Hattušili aynı zamanda *Nerik* için *Hakmiš* içerisinde kurulan ikame bir kült ile *Nerik*'in Fırtına

²⁷⁷ A.Goetze, 1925, s.44vd.; D.Groddek, 2008c, s.48.

²⁷⁸ A.Ünal, 2014, s.331.

Tanrısının Rahibi olarak görevlidir²⁷⁹. III.Hattušili yeğeni Urhi-Tešup'la yedi yıl boyunca (kendi yönetim merkezi içerisinde kalan yerleşimleri geri almaya başladığı sürece kadar) herhangi bir mücadeleye girmediğini ve ağabeyine olan saygısından onun kral olmasına müsaade ettiğini özellikle vurgulamaktadır.

CTH 85 1.A. KBo 50.56+Bo2026b+KBo 6.29+KUB 23.127+KUB 21.12²⁸⁰

30 ... ŠEŠ-YA-m[a DINGIR^{MEŠ} KUR^URU^{RU}GIDRU^{TI} DINGIR^{MEŠ}URU^{URU}PÚ-na

31 DINGIR^{MEŠ}GIŠ^{ÉRIN}-aš ša-ra-a da-a-aš [na-aš A-NA] URU^DU-aš-ša

32 pé-e-da-aš nu-za URU^DU-ša-an šal-[li[?]-in[?] AŠ-R]A i-ya-at

33 nu DINGIR^{MEŠ} a-pí-ya da-ni-nu-ut GI[M-an-ma Š]EŠ-YA BA.ÚŠ

34 nu A-NA ŠEŠ-YA ku-it ša[-ah-hu-u-i]hu-iš-šu-wa-li-iš²⁸¹

35 DUMU-aš na-a-wi₅ ku-iš-ki [e-eš-ta nu Š]A ŠEŠ-YA

36 na-ak-ki-ya-an-ni h[a-an-da-aš^mUr-hi-^DU-an ša]-ra-a

37 da-ah-hu-un na[-an I-NA KUR^{URU}Ha-at-ti] ...

30 ... Ağabeyim is[e] *Hatti* [memleketinin Tanrılarını] ve *Arinna*'nın Tanrılarını,

31 Sedir Tanrılarını aldı [ve onları] *Tarhuntašša* kentin[e]

32 götürdü. *Tarhuntašša*'yı bü[yük ye]r yaptı.

33 Tanrılarını oraya yerleştirdi. [Ağabe]yim öldüğ[ünde ise]

34 ağabeyim y[asal] bir

35 oğula sahip değil[di] ve ağabeyime

36 gösterdi[ğim saygıdan Urhi-Tešup'u]

37 aldım/kaldırdım ve [onu *Hatti* memleketinde] ...

Ancak III.Hattušili, Urhi-Tešup'un ikinci dereceden bir kadından doğduğunu yine de onun tahtta geçmesine müsaade ettiğine özellikle değinmektedir:

²⁷⁹ V.Haas, 1994, s.594vd.

²⁸⁰ A.Ünal, 1974, s.72; D.Groddek, 2008, s.48; M.Doğan-Alparslan, 2012, s.124.

²⁸¹ <http://digitalcollections.library.ku.edu.tr/cdm/ref/collection/GHC/id/13319>

CTH 81 A. 1304/u+1683/u+1956/u+KUB 1.1+KUB 19.60+KUB 19.61+KUB
26.44+KUB 19.66+KUB 26.46+KUB 19.66+KUB 26.46+KUB 19.63+KUB 19.62²⁸²

III

38' [(-)a(n-ni-iš-ki-it am-mu-uq-qa¹ ŠA ŠE)Š-Y(A)]

39' [na-ak-ki-ya-an-ni² (ha-an-ta-aš Ú-UL ma-an-qa) i-ya-nu-u]n²

40' [k(e-e-ez-za-ma ma-ah-h)a-an (A-NA ŠEŠ-YA) ša-(hu-u-i-hu-uš-šu-wa-li-iš)]

DUMU-aš

41' [(Ú-UL) e-eš-(ta) (nu ^mÚr-hi-^DU-up-an DUMU E-ŠE-E)]R-TI

42' [(ša-ra-a da-ah-hu-un na-an I-NA KUR ^{URU})Ha-at-ti

43' [(EN-an-ni x) ^{URU}Ha-at-tu-ša-an (hu-u-ma-)]an-da-an

44' [(ŠU-i te-eh-hu-un na-aš A-NA KUR.KUR^{MEŠ} H)a-at-ti LUGAL.GAL] e-eš-ta

45' [(am-mu-uk-ma-za LUGAL ^{URU}Ha-ak-piš-ša e-šu-un nu IŠ-TU KAR)]AŠ

46' [(ANSE.KUR.RA)^{MEŠ} (nu ^{URU}Ne-ri-ik-ka₄-aš)]

47' [(ku-it IŠ-TU U₄-UM ^mHa-an-ti-li) (ar-ha har-ga-an-za e-eš-t)]a

48' [(na-an EGIR-pa ú-e-)da-ah-(hu-un) (KUR.KUR^{MEŠ}-ya ku-e I-N)]A ^{URU}Ne-ri-ik

49' [(a-ra-ah-za-an-da) (e-eš-ta) ^U(^{RU}Ni-e-ra-an ^{URU}Ha-aš-t)]i-ra-an

50' [(ZAG-an) i-]ya-n[u-un (na-at-za hu-u-ma-an) Ì(R-a)]h-hu-un

51' [(n)a-at-z(a)] ar-kam-ma-n[(a-al-li-uš[?]) ^{HUR.SAG}]Ha-har-wa-aš-za-kán

52' [^Í(^{D?}Ma-r)]a-aš-ša-an-d[(a-aš-ša) ku-it IŠ-TU ^{URU}Ne-r)]i-ik

53' [(Ú IŠ-)]TU ^{URU}Ha-ak[(-piš-ša da-ma-aš-ša-an har-k)]ir nu-za hu-u-ma-an[(-da-an)]

54' [(ÌR-ah-h)]u-un GIM-an[(-ma-mu-kán ^mÚr-hi-^DU-up-pa-aš e-)]ni-iš[(-ša-)]an

55' [Š(A DINGIR^L)]^{IM} aš-šu-l[(a-an a-uš-ta na-aš-mu ar-š)]a-ni-ya-at

²⁸² H.Otten, 1981, s.58; Th.P.J.van den Hout, 2003, s.199-204; M.Lepši, 2011, s.177-185; M.Doğan-Alparslan, 2012, s.59.

- 56' [n(u-mu ú-)]ua-a-i[(-) -(a-aš nu-mu-kán^{LÚ.MEŠ}MU-IR-TU₄-)]TI hu-u-ma-an-da-te[(-
eš)]
- 57' [(ar-ha da-)]a-aš [(KUR.KUR^{MEŠ}-ya ku-e dan-na-at-ta am-m)]u-uk EGIR-pa
- 58' [(a-še-ša-nu-nu-un nu-mu-kán a-pé-e-ya hu-u-ma-an-da)] ar-ha da-a-aš
- 59' [(nu-mu te-ep-nu-ut^{URU}Ha-ak-)]piš-ša-an-m[(a-mu-)]ká[n (IŠ-TU IN)]IM
DINGIR^{LIM}
- 60' [(ar-ha Ú-UL da-a-aš A-NA)]^DU^{URU}Ne-ri-ik-ka₄-za k[u-i(t'^{LÚ}SANGA e-šu-un)]
- 61' [(na-an-mu-kán a-pé-e-ez-za)] ar-ha Ú-UL da-a-aš nu ŠA [(ŠEŠ-YA)]
- 62' [(na-ak-ki-ya-an-ni ha-an-da-aš)] Ú-UL ma-an-qa DÙ-nu-un[n(u I-NA MU VII^{KAM}
da-hu-ši-ya-ah-ha)]
- 63' [(a-pa-a-aš-ma-mu har-kán-na)] IŠ-TU INIM DINGIR[(^{LIM} Û IŠ-TU INIM LÚ ša-
an-ah-ta)]
- 64' [(nu-mu-kán^{URU}Ha-ak-piš-ša-an)^U]^{RU}Ne-ri-ik-ka₄[-(an-na ar-ha da-a-aš)]
- 65' [(nu Ú-UL nam-ma da-hu-ši-ya-ah-ha nu-u)]š-ši k[(u-ru-ri-ya-ah-hu-u)]n
- III
- 38' [...(ben ağabeyi)me]
- 39' [saygı duyduğum (için hiçbir şey) yapmadım.]
- 40' [(ağabeyimin yetişkin böyle bir oğlu
- 41' olmadığından)] [(ikinci dereceden kadınının oğlu olan Urhi-Tešup'u)]
- 42' [(kaldırdım. Onu) Hatti (memleketinin)
- 43' [(beyliğine/krallığına)] (getirdim). [(Tü)]m Hattuša'yı
- 44' [(eline koydum. O Hatti memleketinde) Büyük Kral] idi.
- 45' [(Ben ise **Hakpiš** kentinde kraldım. Ord)]u
- 46' [(ve arabalı savaşçı)ları ile]
- 47' [(Hantili'nin gününden beri boş olan **Nerik** kentini)]
- 48' [(ve onu yeniden i)niş(a ettim). **Nerik**'in

- 49' [(etrafında olan tüm memleketleri *Nera*'yı ve *Hašt*)]ira'yı
- 50' [(sınır y)]ap[tım. (Onların hepsini hi)zmet(ime al)]dım.
- 51'-53' *Nerik* ve *Hakpiš* tarafından baskı altında tutulan *Haharwa* [(dağı)] ve
 [(*Mar*)]aššan[(*da*)] (halklarının) hepsini
- 54' [(yönetimim altına ald)]ım. [(Urhi-Tešup bu şek)]ilde
- 55' [T(anrının bana karşı)] iyi[(liğini gördüğünde o beni k)]ıskandı.
- 56' [(Bana acı ve)]ırmeye ça[(lıştı. Yönetimin altında olan)] hepsini
- 57' [(al)]dı. [(Boş olan ve)] tekrar
- 58' [(iskan ettiğim memleketleri onların hepsini benden)] aldı.
- 59' [(Beni küçülttü. Ancak *Hak*)]piš'i Tanrının [(söz)]ün[(den)] dolayı
- 60' benden [(almadı)]. *Nerik*'in Fırtına Tanrısının Rahibi olduğumdan
- 61' onu o yüzden benden almadı. Ağabeyime
- 62' (duyduğum) saygıya sadık olduğumdan birşey yapmadım. Yedi yıl dayandım.
- 63' Fakat o ise tanrının buyruğu ve insanların sözü üzerine beni yok etmeye çalıştı.
- 64' *Hakpiš*'i ve *Nerik*'i de benden aldı.
- 65' Artık dayanamadım ve ona savaş açtım

Yine IV.Tuthaliya dönemine ait Šaušgamuwa antlaşmasında III.Hattušili'nin tahtta geçişi ile ilgili bilgi yer almaktadır:

CTH 105.B KUB 8.82+Bo 1198/u+Bo 1436/u+Bo 69/821²⁸³

- 20 GIM-an-ma-za ^mNIR.GÁL-iš DINGIR^{LIM}-iš ki-ša-at
- 21 nu ^mÚr-hi-^D<U>-up-aš DUMU ^mNIR.GÁL LUGAL-iz-[z]i-at
- 22]x A-NA ^mÚr-hi-^DU-up LUGAL-iz-na-tar ar-ha ME-a[š
- 20 Muwatalli Tanrı olduğunda
- 21 Muwatalli'nin oğlu Urhi-Tešup kral olarak hüküm sürdü.
- 22 [Sonra babam] krallığı Urhi-Tešup'tan al[dı.

²⁸³ C.Kühne-H.Otten, 1971, s.10vd.

III.Hattuşili'nin ağabeyinin krallığı döneminde almış olduğu önemli görevler onun tecrübeli ve diplomasiyi iyi kullanabilen biri olmasında oldukça katkı sağlamıştır. II.Muwatalli döneminde oluşan ikili yönetim anlayışı, Urhi-Teşup'un müdahalesi ile eskiye döndürülmek istenmiş ancak III.Hattuşili buna müsaade etmemiş ve söz konusu bu süreci, Hatti memleketinin "Büyük Kralı" olması yönünde önemli bir koz olarak kullanmıştır.

Nerik'in Fırtına Tanrısı aracılığıyla *Hakmiş* hükümdarlığının meşrulaşması III.Hattuşili'ye hükümdarlık hakkı getirmiştir. *Hakmiş* ve *Nerik* kentlerinin *Hatti*'nin büyük krallığındaki konumu, *Nerik*'in Fırtına Tanrısının, *Arinna*'nın Güneş Tanrıçası karşısındaki teolojik bir benzerliğe karşılık gelmektedir. III.Hattuşili, *Hattuşa*'da kral olduğunda ise *Arinna*'nın Güneş Tanrıçası'nın rahibi olacaktır²⁸⁴.

III.Hattuşili'nin böyle bir siyasi ortamda, yüzyıllarca Kaşka kabile topluluklarınca işgal edilen *Nerik* kenti ve kuzey bölgelerdeki unutulmaya yüz tutmuş yerel kült uygulamalarının, bölgede yeniden Hitit hakimiyetine alınmasında en önemli katkıyı sağlayarak ve özellikle *Nerik* ile birlikte bölgede bulunan diğer kentlerinde yeniden inşası ve yerel kültürlerinin onarımını üstlendiğini görmekteyiz.

III.Hattuşili'nin "*Nerik*'in Yeniden Kurulumu Hakkındaki Fermanı (CTH 90²⁸⁵)" ve bu konu ile ilgili fragmanları (CTH 101²⁸⁶) ile III.Hattuşili-Puduhepa çiftine ait diğer birçok metinde, *Nerik* kentinin yeniden inşası ve kültürünün yenilenmesini gerçekleştirdiğini özellikle belirtmektedir. Puduhepa, *Arinna*'nın Güneş Tanrıçası'na duasında, Hattuşili'nin kendisini *Nerik*'in Fırtına Tanrısına adadığını, kendisinden önceki kralların onu ihmal ettiğini ve çevre yerleşimleri olsa da *Nerik*'i ele

²⁸⁴ A.Archi, 2005, s.21vd.

²⁸⁵ R.Lebrun, 1976, s.207-210; P.Cornil-R.Lebrun, 1972, s.24-28; A.Ünal, 1974, s.14-17; C.Corti, 2006, s.313-329; D.Groddek, 2008, s.73-75; C.Corti, 2009, s.13vd., 21.

²⁸⁶ P.Cornil-R.Lebrun, 1972, s.15-30; 22-24; A.Ünal, 1974, s.8-13.

geçiremediğini ancak bunu hem de büyük kral olmadan önce henüz daha prensken başardığını aktarmaktadır.

III.Hattuşili kendi kaderi ile *Nerik*'in kaderinin keşiştiğini bir propaganda aracı olarak aktarmaktadır:

CTH 384.1 KUB 21.27+KBo 51.26+676/v+695/v²⁸⁷

16 [h]a-an-te-iz-zi-uš-ma-at LUGAL^{MEŠ} ma-^ˁah^ˁ-ha-an

17 [a]r-ha pí-it-ta-la-a-er na-at^DUTU^{URU}PÚ-na GAŠAN-YA

18 [š]a-ak-ti ha-an-te-ez-zi-uš LUGAL^{MEŠ} ku-i-e-eš e-šer

19 ^DUTU^{URU}PÚ-na GAŠAN-YA ku-e-da-aš^{GIŠ}TUKUL^{MEŠ} SUM-an har-ta

20 [a-ra-ah-zé-n]a-aš KUR.KUR^{MEŠ}LÚKÚR tar-uh-hi-iš-ker

21 [^{URU}Ne]-ri-ik-ka₄-an-ma URU-an ap-pa-an-na Ú-UL^ˁku^ˁ-i[š-k]i

22 [ša-an]-ah-ta İR-KA-ma ku-iš^mHa-^ˁat-tu^ˁ-[ši-li-iš

23 [^DUTU^U]^{RU}PÚ-na GAŠAN-YA ku-in ki-nu-un ša-[an-ha-at-ti]

24 [na-aš] Ú-UL LUGAL-uš e-eš-ta

25 DUMU.LUGAL-aš^ˁe^ˁ-[eš-ta^ˁ]

16 Fakat [ön]ceki krallar onu nasıl

17 ihmal ettiler. Sen Sahibem *Arinna*'nın Güneş Tanrıçası

18-20 (onu iyi) [bi]liyorsun. Sahibem *Arinna*'nın Güneş Tanrıçası, ellerine [çevre]deki

düşman memleketlerini yenmeleri için silah tuttuğun önceden kral olanların

21 hiç[bir]i de [*Ne*]*rik* kentinin

22 [intikam]ını geri almadı. Senin kulun Hattuşili ise

23 Sahibem *Arinna*'nın [Güneş Tanrıçası](nın) şimdi inti[kamını aldı].

24 [O] (o zamanlar) kral değildi.

25 O pren[sti].

²⁸⁷ I.Singer, 2002, s.102; A.Ünal, 2014, s.485; M.Cammarosano, 2018, s.333.

Ancak diğer belge-bilgilerinden III.Hattušili'nin çizdiği tablonun biraz daha farklı olduğu görülebilmektedir. II.Muršili ve II.Muwatalli, *Nerik* kentinin kültü ile ilgili sorumluluklarını ihmal etmemiş en azından kentte bayramları kutlamak için bölgeye gitmişlerdir:

CTH 214.2 KUB 31.14²⁸⁸

6' A-B]I A-BI-YA ^mMur-ši-DINGIR^{LIM}-iš[

7' ša]r²-ku-uš LUGAL-uš e-eš-ta nu[

8']x pí-ya-an har-ta nu-za KUR[

9' ^{URU}N]e-ri-ig-ga-an-ma URU-an[

10' -z]i ša-an-hi-eš-ki-it n[a-

11']x -it

6' Babamın [babas]ı Muršili[

7' g]üçlü kral idi, ve[

8'] vermişti ve bizzat memleketi[

9'] fakat [*Ne*]rik kentini[

10']x sürekli soruşturdu/aradı/araştırdı x[

11']x

CTH 101.1 KUB 21.8²⁸⁹

öy.II

x+1] ^mMur-ši-DINGIR^{LIM}

2' [LUGAL.GAL UR.SAG I-NA ^{URU}Ne-r]i-ik pa-it nu-za DINGIR^{LUM} i-[ya-at

3' [A-NA LÚ^{MEŠ} ^{URU}Ne-ri-ik HU]L-lu Ú-UL ták-ke-e-eš-ta

4' [A.ŠÀ A.GÀR^{HLA}-ma-aš ^{GIŠ}GEŠTIN^{HLA}]A ^{GIŠ}KIRI^{HLA}-ya :hu-u-wa-an-ta-at-la-a-it

5' [KUR.KUR^{HLA}-ma-aš-ma-aš] kat-ta ar-ha har-ga-nu-ut

²⁸⁸ P.Cornil-R.Lebrun, 1972, s.16; V.Haas, 1970, s.8.

²⁸⁹ P.Cornil-R.Lebrun, 1972, s.15-30.

6' [^m*Mu-wa-at-ta-al-li* LUGAL.]GAL UR.SAG I-NA ^{URU}*Ne-ri-ik*

7' [*pa-it nu-za I-NA* ^{URU}] *Ne-ri-ik* DINGIR^{LUM} *i-ya-at ...*

öy.II.

x+1]Murşili

2' [Kahraman Büyük Kral *Ner*ik kentine gitti. Bizzat Tanrılarının (bayramını) ya[ptı.

3' [*Nerik*liler'e kötül]ük yapmadı/tasarlamadı.

4' [Ayrıca o tarlaları, bağları] ve bahçeleri bağışladı/bıraktı.

5' [Ancak onların memleketlerini] tamamen mahvetti.

6' Kahraman Büyük [Kral Muwatalli] *Nerik* kentine

7' [gitti. Bizzat]*Nerik*'de Tanrılarının (bayramını) yaptı ...

Aslında *Nerik* ile ilgili kült düzenlemelerinin bir kısmı imparatorluk döneminde başlamış, III.Hattuşili *Hakmiş*'te henüz Yukarı Memleketi'nin yöneticisi olan bir kralken, tıpkı babası ve ağabeyi gibi *Nerik*'in yeniden Hitit hakimiyetine alınmasına çaba harcamış ancak tam anlamıyla onun kültürünün araştırılması ve yeniden kurulmasına yönelik ayrıntılı son çalışmalar ise oğlu IV.Tuthaliya zamanında gerçekleştirilmiştir²⁹⁰.

III.Hattuşili döneminde *Nerik* ve *Hakmiş* memleketlerinin tarihi ve politik süreçlerinin yanı sıra kent kültürlerinde de benzer bir süreç yaşandığı anlaşılmaktadır. Hitit çok Tanrılı bir dini inanç sistemi içerisinde yerel kültürlerin birleşmeleri sayesinde gelişmiş ve karmaşık bir sisteme ulaşmış ve çok sayıda Hatti, Hitit, Luvi, Hint-Avrupa, Sami etnik kökene ait Tanrılar topluluğu kutsanmıştır²⁹¹. İmparatorluk dönemi resmi pantheonunda kralların denge kurma çabaları, Anadolu halklarının dini yapılanmasında yer alan yerel pantheonlarında ihmal edilmemesi gerekliliğini ortaya çıkarmış ve onların politik konumlarına hizmet etmesi için özel ilgi gösterilmesini gerektirmiştir. Örneğin Gökyüzünün Güneş Tanrısı ve *Arimma*'nın Güneş Tanrıçası, *Hatti*'nin Fırtına Tanrısı gibi

²⁹⁰ M.Cammarosano, 2018, s.334.

²⁹¹ Y.Arıkan, 1998, s.272.

büyük tanrıların önüne geçmeyecek biçimde, III.Hattuşili ile *Nerik*'in Fırtına Tanrısı ve *Šamuha*'nın *IŠTAR*'ı gibi yerel tanrıların zamanla resmi pantheonun üst sıralarında yer aldığını görmekteyiz.

III.Hattuşili tüm alanlarda olduğu gibi dinsel alanda da birleştirici ve uzlaşmacı bir tavır sergilemiştir. O dönemin politik bir tavrı olarak kendisine koruyucu tanrı *Nerik*'in Fırtına Tanrısı'nı seçmiş ve *Hatti* kült öğelerinin yeniden resmi pantheonunda yer almasını sağlamıştır. Diğer yandan ise Hurrili bir Tanrıça "*Šamuha*'nın *IŠTAR*'ını da hem kendisine hem de eşi Puduhepa'ya koruyucu tanrı olarak belirlemiştir²⁹².

III.Hattuşili döneminde, *Nerik*'i yeniden hakimiyeti altına alarak başlayan kültte bazı değişim ve yenilemenin, imparatorluk pantheonuna da yansımaya başladığı görülmektedir. III.Hattuşili, Fırtına Tanrısından bahsetmeyerek, kendisini *Arinna*'nın Güneş Tanrıçası, *Nerik* Fırtına Tanrısı ve *Šamuha*'nın *Šauška*'sının sevgilisi olarak göstermektedir:

CTH 88 KBo 6.28²⁹³

öy.

1 *UM-MA ta-ba-ar-na* ^m*Ha-a[t-t]u-ši-li* LUGAL.GAL LUGAL KUR ^{URU}*Ha-at-ti*
UR.SAG

2 *NA-RA-AM* ^DUTU ^{URU}*A-ri-i[n-na]* ^DU ^{URU}*Ne-ri-ik* ^U*IŠTAR* ^{URU}*Ša-mu-ha*

öy.

1 Kahraman *Hatti* memleketi kralı, büyük kral, Hattuşili,

2 *Arinna*'nın Güneş Tanrıçası, *Nerik*'in Fırtına Tanrısı ve *Šamuha*'nın Tanrıça *IŠTAR*'ının sevgilisi/gözdesi

.

²⁹² Y.Arıkan, 1998, s.273.

²⁹³ R.Lebrun, 1976, s.209; H.G.Güterbock, 1970, s.75.

Benzer bir uygulama daha sonra IV.Tuthaliya tahtta geçtiğinde devam ettirilmiş ve *Amurrulu Šauškamuwa* ile antlaşmasında kendisinden "*Arinna'nın Güneş Tanrıçasının sevgilisi/gözdesi*" olarak bahsetmiştir.

Kutsanan Tanrılar arasında bu yaklaşım şüphesiz politik bir tavır olarak dönemin siyasi koşulları gereği atılan önemli bir adımdır. III.Hattušili henüz Büyük Kral olmadan hem *Nerik*'in Fırtına Tanrısının hem de *Šamuha*'nın Tanrıça *IŠTAR*'ının ilgilerini gördüğünü özellikle belirtmektedir. Urhi-Tešup'un, III.Hattušili'nin bu rahiplik ünvanlarının alınması anlamına gelen kentleri de elinden almak istemesi üzerine savaş açmasını da bu bağlamda değerlendirebiliriz. Böylece başlangıç pantheonun ön sıralarında olmasa da onun bütün siyasi sürecini ve politik davranışlarını kurgulayarak önem atfettiği bir yaklaşım göstermiştir. III.Hattušili tüm bu süreçte resmi pantheonunda yeni bir politik süreci işaret ederek Anadolu kültürünün yeniden doğuşunun temsilcisi olmuştur²⁹⁴.

Tanrıça *IŠTAR*'ın hizmetinde askeri başarılar gerçekleştiren III.Hattušili, Hitit krallığının ikiye bölünerek Yukarı Memleket'in kralı olmasıyla artık *Hakmiš*'in ve kuzey bölgesinin kültürünün en önemli Tanrısı *Nerik*'in Fırtına Tanrısının Rahibiydi. Tanrıça *IŠTAR* (Hurrice: Šaušga) III.Hattušili tarafından oldukça önemli tutulmaktadır. Tanrıça, III.Hattušili'nin küçüklüğünden itibaren hastalık sürecinde, ağabeyinin huzurunda mahkemede, bölgede düzenlediği seferlerinde, askeri-politik başarılarında, Puduhepa ile evliliğinde destek ve teveccüğünü göstermiş en büyük yardımı ise III.Muršili/Urhi-Tešup ile giriştiği "Büyük Krallık" mücadelesinde görmüştür²⁹⁵.

---

²⁹⁴ P.Taracha, 2009b, s.267.

²⁹⁵ S.Ö.Savaş, 2001, s.95 ve dn.2.

4.1. CTH 90: III.Hattušili'nin *Nerik*'in Yeniden Kurulumu Hakkındaki

Fermanı

III.Hattušili, Kaşkalar ile savaşındaki başarısını *Nerik*'in Fırtına Tanrısı ile olan ilahi ilişkisine bağlamaktadır. Kaška kentlerinin tümünü yenerek, *Nerik*'i yeniden inşa ettiğini vurgulamakta ve *Nerik*'in Fırtına Tanrısı için bir takım ritüel uygulamalarında bulunmaktadır²⁹⁶. III.Hattušili için özel ilgi konusu olan bu kentin, Urhi-Tešup'un krallığının ilk yıllarında III.Hattušili tarafından yeniden inşa edildiği anlaşılmaktadır. *Hakmiš* krallığına getirilen kralın, kentin yeniden Hitit topraklarına kazandırılması ve eski kültürünün de yenilenmesi ile ilgilenmiş olması, Hitit krallığının geleneksel köklerinin *Nerik* ile bağlantılı olması ile ilgilidir²⁹⁷. Metnin başlangıcı ve içeriğinin bazı bölümlerinde tarihsel anlatılara yer verilmiştir. III.Hattušili'nin *Hakmiš* kralı olmasıyla birlikte, politik davranışlarının merkezinde *Nerik* ve onun kültürünün olduğu anlaşılmaktadır. III.Hattušili kent ile ilgili olarak yaptıklarının *Nerik*'in Fırtına Tanrısının isteği olduğunu ve onun sevgisi ile gerçekleştirdiğini özellikle belirtmektedir²⁹⁸.

Hatti memleketinin kralı için kullanılan "Güneşim/Majeste" ya da "Büyük Kral" veya "Tabarna" gibi herhangi bir uluslararası tanım bulunmamakta, III.Hattušili kendisi ve eşi Puduhepa'dan *Hakmiš*'in Kralı ve Kraliçesi olarak bahsetmektedir (ay.18'-19'). Giriş kısmında yer alan "*Nerik*'in Fırtına Tanrısı ve Tanrıça *Šamuha* kenti *IŠTAR*'ının gözdesi/sevgilisi" tanımlamalarına III.Hattušili'ye ait diğer metinlerde de rastlanmaktadır. Metinde ifade edilen ^{URU}Ne]-ri-ik tar-na-i (s.12'), fiilin tanımladığı 3.tekil şahsın III.Hattušili olduğu düşünülürse *Nerik*'te kutlama/ritüel sonrası *Hakmiš*'e geri dönmüş olduğu düşünülebilir.

²⁹⁶ A.Ünal, 1974, s.14.

²⁹⁷ V.Haas, 1994, s.596 ve dn.394.

²⁹⁸ C.Corti, 2006, s.320.

öy.

- 1 [UM]-r MA^m Ha[-at-tu-ši-li LUGAL URU Ha-ak-mi-i]š³⁰⁰ NA-RA-AM^D URU Ne-ri-ik
 2 ʾ UR^D IŠTAR U[RU Ša-mu-ha URU Ga-aš-ga^{HLA(?)} hu-u-ma-a]n-te-eš³⁰¹ ku-ru-ri-ya-ah-hi-
 ir
 3 ʾ nuʾ KUR URU Ha-a[k-mi-iš KUR URU Ha-at-te-n]a³⁰² KUR URU Ta-ra-ah-na
 4 ʾ URU Ha-an[-ha-na KUR URU Iš-ta-ha-ra^(?) wa-a]l-ah-hi-ir³⁰³
 5 nu-uš-ma-aš URU^D [IDLI? hu-u-ma-an-te-eš EGIR-]pa wa-al-hi-iš-ki-ir
 6 nu-kán URU Ha-ak-m[i-iš URU Ne-ri-ik-ka₄ har-ga-an-te-]eš³⁰⁴ e-šir
 7 ma-ah-ha-an-ma^m M[u¹-wa-tal-li-iš^m Ha-at-t]u-ši-li-in³⁰⁵ URU Ha-ak-ki-me-iš-ši

²⁹⁹ P.Cornil-R.Lebrun, 1972, s.24-28; A.Ünal, 1974, s.14-17; C.Corti, 2006, s.313-329; D.Groddek, 2008, s.73-75; C.Corti, 2009, s.13-23.

³⁰⁰ Krş. [mHa-at-tu-ši-li]i P.Cornil-R.Lebrun, 1972, s.24; C.Corti, 2006, s.316; diğer satır boşlukları karşılaştırıldığında bu tamamlama yeterli değildir, diğer metinlerdeki gibi kraliyet sıfatı ile tamamlanabilir yine kırık alandaki -li]i işareti sonda görünen köşe çengeli ve iki dikey işareten dolayı -i]ş olarak değerlendirilmelidir bkz. D.Groddek, 2008, s.73 ve dn.219.

³⁰¹ [GIM-an-ma-mu-za URU Ga-aš-ga^{HLA} hu-u-m]a-an-te-eš, A.Ünal 1974: 14; LÚ KÚR^{MEŠ} hu-u-ma-a]n-te-eš, D.Groddek, 2008a.

³⁰² Krş. KUR URU Ga-ra-ah-na; A.Ünal, 1974, s.14 I-N]A.

³⁰³ Krş. wa-tar]-na-ah-hi-ir, P.Cornil-R.Lebrun, 1972, s.15.

³⁰⁴]^{MEŠ} e-šir, A.Ünal, 1974, s.14; ku-i-e-]eš e-šir, P.Cornil-R.Lebrun, 1972, s.15; C.Corti, kırık alanda Nerik kenti yerine İstahara'nın da geçebileceğini dikkate alır (CTH 81 II 14-16).

³⁰⁵ nu-mu-za ŠEŠ-YA^m Ha-at-t]u-ši-li-in, A.Ünal, 1974, s.14.

8 LUGAL-un 'i-ya-at' [nu-mu^{DU} URU^{URU} Ne-ri-ik ka-ni-eš-]ta nu-za^{URU} Ga-aš-ga^{HLA} hu-u-
ma-an-te-eš

9 GIŠ^r-TUKUL-it' tar-a[h-hu-un KUR^{URU} Iš-ta-h]a-ra³⁰⁶ KUR^{URU} Ha-at-te-na

10 [KUR^{URU}]U Ta-ra-a[h-na U^r KUR^{URU} Ha-an-ha-na^(?) EGIR^(?)-pa^(?)]³⁰⁷ 'a'-ša-a[š-h]u-
un

---

11 nu har-ga-an-t[a-³⁰⁸]x U^[R]U Ka-li-mu-na-an-na

12 'EGIR'-pa 'ú'-e-[-tu₄^(?)-un^(?) URU^{URU} Ne-ri-i]k-ka₄-na ú-e-tu₄-un

13 URU^{URU} Ga-aš-ga^{HLA} x[n]u-za ke-e-ez₁-za

14 IŠ-TU A.AB[.BA

15 [k]e²-e-ez-za-ma[

16 'na'-an-za-at [

17-18 (*kirik*)

↑

KBo 60.3

x+1 x[

2' nam²[-ma^(?)

3' AŠ-RI^H[^{LA} ir-ha-a-iz-zi^(?)

4' UZU^U šu[-up-pa(-)^(?)

---

³⁰⁶ [ku-ru-ri-ya-ah-hi-ir KUR^{URU} Ti-l]i-u-ra, A.Ünal, 1974 s.14; KUR^{URU} Iš-ta-h]a-ra

P.Cornil-R.Lebrun s.24-28; ayrıca bkz. Th.P.J. van den Hout 1995, s.93.

³⁰⁷] a-ša-aš-hu-un, A.Ünal, 1974, s.14; EG]IR ša-an-hu-un, P.Cornil-R.Lebrun, 1972, s.15.

³⁰⁸ har-ha-an-t[a-aš/an^(?), C.Corti, 2006, s.317.

5' 1 NINDA.GUR₄.R[A

6' nu IŠ-T[U

7' nam-ma x[

8' AŠ-RI^{HLA} i[r²-ha-a-iz-zi^(?)

---

ay.

1 BI-IB-RI^{HLA}[

2 IŠ-TU GEŠTIN HÁ[D[?].DU.A^(?)

3 ti-an-zi [

4 1 NINDA KU₇ [

5 nu-kán x[

6 na-an [

7 nu x[

8 n[u

↑

x+1]x[

2' [I U]DU^{D_x}³⁰⁹

3' ma-ah-ha-an-m[a

4' AŠ-RI^{HLA}-y[a

5' nam-ma QA-TAM-M[A

6' QA-TAM-MA ir-ha-a[-iz-zi

7' nu AŠ-RI^{HLA} ir-ha[-a-iz-zi

8' na[-a]n^{UZU} šu-up[-pa(-)³¹⁰

9' AŠ-RI^{HLA}-ya i[r-ha

---

³⁰⁹ Krš. ^{D_U} U^{[RU}, C.Corti, 2006, s.317.

³¹⁰ Krš. ^{UZU} šu-u[p-pa-ya-na-az^(?), C.Corti, 2006, s.317.

10' *nu A-NA PA-NI* ^D[U ^{URU}*Ne-ri-ik*]^(?)

11' *BI-IB-RI*^{HI.A}-*kán* [*šu-un-na-an-zi*]^(?)]x[ ] x x NINDA(?) [B]A.BA.ZA

12' *ŠA 1 UP-NI pár-ši-a*[*n-zi* ^{URU}*Ne*]-*ri-ik tar-na-i*

13' LUGAL MUNUS.LUGAL *e-ša*-[*an-ta(-ri)*] EZEN₄ *nu-un-tar-aš ku-i-e-eš aš-ša-nu-uš-kán-zi*

14' EZEN₄ BURU₁₄-*ya-kán* E[ZEN₄]x EZEN₄ *zé-na-an-za GIM-an* ^{UZU}*šu-up-pa-ya-na-az*

15' *am-mu-uk A-NA* ^m[*Ha-at-tu-ši-li* ^DU ^{URU}*Ne-ri-ik* EN-]YA³¹¹ *e-eš-ta nu-mu* ^DU ^{URU}*Ne-ri-ik*

16' EN-YA *ka-ni-eš-t*[*a LUGAL-un-na i-ya-at* ^f*Pu*]-*du-he-pa-an-ma* MUNUS.LUGAL *i-ya-at*

17' *nu A-NA* ^DU ^{URU}*Ne*-[*ri-ik ku-i-e-eš* EZEN₄^{MEŠ}] *e-šir* EZEN₄^{GIŠ} *zu-up-pa-ru-pát-ši*

18' SIXSÁ^{(?)312} *e-eš-ta nu-uš-š*[*i* ^m*Ha-at-tu-ši-li* LUGAL ^U] ^{RU}*Ha-ak-ki-me-iš*

19' [^m] *Pu-du-he-pa-aš-š*[*a* MUNUS.LUGAL] *e*-[*eš-š*] *u-e-en*

20']*ŠA* ^DU ^{URU}*Ne-ri-ik* [ZA]G.GAR.RA

21']x[ ] EZEN₄ *ha-me-eš-ha-da-aš-ša*[

öy.

---

³¹¹ Krš. [*nu-mu ku-it*]^(?) ^DU ^{URU}*Ne-ri-ik*, A.Ünal, 1974, s.16.

³¹² Krš. SIXSÁ, C.Corti, 2006, s.318.

1-2 *Nerik*'in Fırtına Tanrısının ve [*Šamuha*'nın] Tanrıça *IŠTAR*'ının gözdesi/sevgilisi

[*Hakmiš*] kralı Ha[ttušil]i şöyle (söyler): [Kaşkaların tü]mü düşmanlık yaptılar.

3 *Ha[kmiš* memleketi, *Hatten*]a memleketi, *Tarahna* memleketi

4 ve *Han[hana* kenti, *Ištahara* memleketi(ne) sal]dırdılar,

5 ve onlar kentl[erin tümüne tek]rar saldırmaya başladılar,

6 ve *Hakm[iš* kenti, *Nerik* kenti mahvolm]uşlardı.

7 Fakat M[uwatalli, Hatt]ušili'yi *Hakmiš* kenti

8 kralı ı yaptı`ğında [ve bana *Nerik*'in Fırtına Tanrısı lütuf göster]di, ve bizzat *Kaška*

kentlerinin tümünü

9 silahla yen[dim *Ištah*]ara memleketi, *Hattena* memleketi

10 *Tarah[na* memleketi ve *Hanhana* memleketini[?] yeniden] yerleştirdim.

---

11 ve (memleket) mahvolm[uştu[?] . . . . .] *Kalimuna* kentini

12 tekrar in[şa ettim. . . . .] ve [*Ner*]ik kenti[*ni*] inşa ettim.

13 *Kaška* kentleri x[. . . . . v]e^(?) bizzat^(?) buradan

14 den[iz]den [

15 fakat buradan

16 ve onu bizzat onlar [

17-18 (*kırık*)

↑

KBo 60.3

x+1 x[

2' bundan so[nra^(?)

3' (kutsal) yerlere ku[rban sunar

4' ku[tsanmış/temiz et

5' 1 somun ekme[k

6' ve ...den[

7' bundan sonra x[

8' (kutsal) yerlere ku[rban sunar

---

ay.

1 *BIBRU*'ları[

2 k[uru²] üzümünden [

3 koyarlar. [

4 1 tatlı ekmek [

5 ve x [

6 ve onu [

7 ve x [

8 v[e

↑

x+1 x

2']Tanrısı için koyun[

3' Fakat ...dığında[

4' v[e] yerlere[

5' Sonra aynı şekil[de

6' Aynı şekilde sona erdirir.

7' ve yerleri bitirir.

8' v[e o] temiz/kutsanmış e[t

9' ve yerlerden ...

10' ve [*Nerik*'in Fırtına] Tanrısı'nın huzurunda[

11' kapları/ritonları [doldururlar(?).]x[ ] x x ekmek(?) [a]rpa ezmesi

12' 1-UPNI/U böler[ler/kırarlar. **Ne**rik(ten) ayrılır.

13' Kral ve Kraliçe *nuntara*-bayramını tanzim etmek (için) otu[rurlar].

14' Hasat/yaz bayramı ve ba[yrım]x sonbahar bayramı, temiz/kutsanmış et zamanı geldiğinde^{(?)313}

15' [**Ne**rik'in Fırtına Tanrısı], bana [Hattuşili'ye bey]im idi. Ve bana beyim **Ne**rik'in

Fırtına Tanrısı

16' lütf gösterd[i. (Beni) Kral yaptı Pu]duhepa'yı ise Kraliçe yaptı.

17' **Ne**rik]'in Fırtına Tanrısı için düzenlenen/yapılan [bayramlar],

ona meşale bayramı

18' düzenlendi. On[a (bu bayramı) **Hakmiş**'in [Kralı] Hattuşili

19' ve [Kraliçesi] Puduhepa (olarak biz) d[üz]enledik.

20']**Ne**rik'in Fırtına Tanrısının [al]tarı

21'] x ilkbahar bayramı[

---

³¹³ M.Cammarosano, 2012, s.13.

4.2. CTH 101: *Nerik*'in Yeniden Kurulumu Hakkındaki Fragmanlar

Nerik'in yeniden kurulumu³¹⁴ ile ilgili metinde yer alan tarihi bazı referanslarda II.Muršili ve kırık bir bölümde Muwatalli olarak tamamlanmasına göre iki kralın da *Nerik* kentine gitmiş ve Tanrıların bayramlarını düzenlemişlerdir. Her iki kralın da kentte gittiği anlaşılmaktadır ancak bu oldukça kısa süreli ve geçici bir durum olmalıdır. *Nerik*'in Fırtına Tanrısının kendisine gösterdiği lütufla onun rahibi olarak³¹⁵ III.Hattušili, ağabeyi II.Muwatalli tarafından *Hakmiš*'e atandığını belirtmektedir (KUB 21.8 II 11 vd.).

CTH 101.1 KUB 21.8³¹⁶

öy.II

x+1] ^mMur-ši-DINGIR^{LIM}

2' [LUGAL.GAL UR.SAG I-NA ^{URU}Ne-r]i-ik pa-it nu-za DINGIR^{LUM} i-[ya-at

3' [A-NA LÚ^{MEŠ} ^{URU}Ne-ri-ik HU]L-lu Ú-UL ták-ke-e-eš-ta

4' [A.ŠÀ A.GÀR^{HLA}-ma-aš ^{GIŠ}GEŠTIN^{HLA}]A ^{GIŠ}KIRI₆^{HLA}-ya :hu-u-wa-an-ta-at-la-[a-it

5' [KUR.KUR^{HLA}-ma-aš-ma-aš] kat-ta ar-ha har-ga-nu-ut

6' [^mMu-wa-at-ta-al-li LUGAL.]GAL UR.SAG I-NA ^{URU}Ne-ri-ik

7' [pa-it nu-za I-NA ^{URU}]Ne-ri-ik DINGIR^{LUM} i-ya-at

8'] A-NA LÚ^{MEŠ} ^{URU}Ne-ri-ik HUL-lu

9' [Ú-UL ták-ke]-e-eš-ta A.ŠÀ A.GÀR^{HLA}-ma-aš ^{GIŠ}GEŠTIN^{HLA}

10' [^{GIŠ} KIRI₆^{HLA}-ya :hu-u-w]a-an-ta-la-a-it KUR.KUR^{HLA}-ma-aš-ma-aš

11' [kat-ta a]r-ha har-ga-nu-ut ma-a-an-ma ŠEŠ-YA-ma

12' [I-NA ^{URU}Ha-at-]ti E[GIR] pa-it LÚ^{MEŠ} ^{URU}Ga-aš-_{ga} k[u^(?)-it³¹⁷

³¹⁴ M.Cammarosano, 2012, s.14.

³¹⁵ Benzer atıflarla III.Hattušili'nin diğer belgelerinde bkz.KBo 6.29 I 25-26; KUB 21.11 ay.7' vd.

³¹⁶ P.Cornil-R.Lebrun, 1972, s.15-30.

- 13' -a]n ZAG-an i-e-er nu ŠEŠ-YA
 14' [am-mu-uk³¹⁸ I-NA] ^{URU}Ha-ak-miš LUGAL-un i-ya-at
 15' [nu-mu ^{DU} ^{URU}Ne-ri-ik] te-eš-ha-ni-ya-at x[
 16']-ši EGIR-pa e-ep-t/z[i
 17'] ^mLa-ba-ar-na[
 18']x-la-aš A-NA [
 19']-u-un[
 20']^{URU}Pu-un-[
 21' ^{URU}Ne-ri-]ik x[
 22']x[
-

ay.III

x+1

- 2']uš³[
 3']wa-ar-ri [
 4' i]-e-er nu-uš[
 5']EGIR-an-da iz-[
 6' ^{LÚ}ta]-zi-el-la-za [
 7'] har-ten nu-uš-ma x[
 8' nu-]mu EGIR-an-da wa-tar-na-ah[-ta
 9']nam-ma ku-e-eš URU-ri še-er
 10']INIM-an wa-ah-nu-e-ir
 11']nu URU-an šal-la-kar-ta-a-ir
 12' d]a-at-ten nu ^ÚUL A-NA DINGIR^{LIM}
-

³¹⁷ ku-it tamamlaması V.Haas, 1970, s.10 ve dn.1.

³¹⁸ am-mu-ug-ga^(?) V.Haas, 1970, 10.

13']nu É^{MEŠ} DINGIR^{MEŠ} ar-ha wa-ar-nu-ut-ten

14' šu]-um-me-e-eš-ma-ša-at

15' n]u^DUTU^{ŠI}-ma EGIR-pa ú-wa-nu-un

16' ku-it]-ma-an-ma URU-an ú-e-[tu₄-un

17']-za pa-ra-a har-pi-ya-[nu-un

18' k]a-ru-ú ar-ha pí-[

19']nu-kán A-NA LÚ^{MEŠ} URU[Ne-ri-ik[?]

20']ku-an-za[

öy.II.

x+1]Muršili

2' [Kahraman Büyük Kral **Nerik** kentine gitti. Bizzat Tanrıların (bayramını) ya[ptı.

3' [**Nerik**liler'e kötül]ük yapmadı/tasarlamadı.

4' Ayrıca o tarlaları, bağları ve bahçeleri bağışladı/bıraktı³¹⁹.

5' Ancak onların memleketlerini tamamen mahvetti.

6' Kahraman Büyük [Kral Muwatalli] **Nerik** kentine

7' [gitti. Bizzat]**Nerik**'de tanrıların (bayramını) yaptı.

8' [ ] **Nerik**liler'e kötülük

9' [yapma]dı/[tasarlama]dı. Ayrıca o tarlaları, bağları ve

10' [bahçeleri (ba)]ğışladı/bıraktı. Ancak onların memleketlerini

11' [tamam]en mahvetti. Fakat kardeşim

12' [*Hattuša*'ya yeniden] gittiğinde Kaşkalar ...

13']x-(kenti)ni sınır yaptılar ve kardeşim

14' [beni] **Hakmiš** kentin[de] kral yaptı.

15' [**Nerik**'in Fırtına Tanrısı bana] rüyada görüldü. x[

16']x tekrar tuttu/tutar

³¹⁹ J.Klinger, 2009, s.103-104.

17'] Labarna [

18']x [

19'] ...im.

20']*Pun*[-]kenti[

21' *Neri*]k

22']x[

---

ay.III

x+1

2'

3' yardıma gel!

4' yap]tılar. ve onlar[

5'] ardından

6' *ta*]z*zielli*-rahibi

7'] tuttunuz ve onlar ise x[

8' ve] bana sonradan bildir[di

9'] ayrıca bu kent üzerinde

10'] meseleyi döndürdüler/çevirdiler

11'] ve (düşmanlar *Nerik*) kentine (karşı) hata yaptılar/kızdırdılar.

12' a]lın! ve Tanrı (tasviri)ne değil

13'] (düşman Kaşkalar suçlanıyor) ve tapınakları tamamen yaktın!

15' v]e ayrıca ben majeste tekrar geldim.

16'] ayrıca kenti inşa ettiğimde

CTH 101.2 KUB 21.9³²⁰

öy.I²

---

³²⁰ P.Cornil-R.Lebrun, 1977, s.22-24; A.Ünal, 1974, s.8-13.

1'

2' *ar-h*]a u-i-ya-at nu^(?) x [ ]x-hu[-

3' KUR^{URU} *Iš-*]da-ha-ra-an KUR^{URU} *Ga-ši-im-ma* KUR^{UR}[U

4']*har-ni-ik-ta nam-ma-aš-kán* HUR.SAG *Ka[š-šu-(ú)?*

5']x-*pa* KUR^{URU} *Ha-ni-ta* Û KUR^{URU} *Ha-az-g*[a

6' *wa-*]al-ah-ta^m *Aš-du-wa-ra-i-in-na* [

7' [nu ku-it-ma-an A-BU-YA^m *Ha-at-tu-ši-li-iš* UR^U]U *Ne-ri-ik-ka₄-an ú-e-da-aš na-an*
EG[IR-*pa a-še-ša-nu-ut*]

8' [nu ku-it-ma-an^{URU} *Ne-ri-ik URU-an* (EGIR-*pa*) e-]ip-ta KUR.KUR^{HI.A}-*ya-ši hu-u-*
ma-an-da za-ah-h[*i-ya me-na-ah-ha-an-da ti-ya-at*]

9' [nu A-BU-YA KUR.KUR^{MEŠ} LÚ^{KÚR} *hu-u-ma-an-da* UR^U]U *Ne-ri-qa-az ar-ha u-i-ya-at*
x[

10' [nu ku-it-ma-an A-BU-YA^m *Ha*]ad-du-ši-li-iš LUGAL KUR^{URU} *Ha-ak-ki-me-i[š e-*
eš-ta

11' *a-p*]é-e-da-ni MU.KAM-t[*i*^(?) *kat*^(?)]-]ta-an [*pa-it*

12']x nu x[

---

ay.IV^(?)

1' [DUM x.KAM [ ]x QA-TI ŠA^{HUR.SAG} *Ha-har*[-wa

2' É]^{MEŠ} *pár-ku-wa-ya-aš*

öy.I[?]

1'

2'] gönderdi ve[?] x[ ]x

3' *Iš*]tahara memleketi, *Gašima* memleketi, x-memleket(lerin)i

4'] tahrip etti. Ayrıca o *Kaşšu*-dağı,

5']x *Hatina* memleketi ve *Hazka* memleketi

6' (ile) sav]aştı. *Aşduwarai*'yi [

7' [ve babam Hattuşili] *Nerik* kentini inşa etti ve onu tekrar yerleştirdi].

8' [ve *Nerik* kentini (yeniden) tu]ttuğunda, memleketlerin tümü ona [karşı savaşa
gi(riş)ti].

9' [ve babam düşman memleketlerinin tümünü] *Nerik*'den uzaklaştırdı/kovdu/defetti x[

10' [ve babam Ha]ttuşili *Hakmiş* kralı olduğunda

11' [ ] o yılda[aş]ağı [gitti

12' [ ]x ve x [

---

ay.IV^(?)

1' [x. tablet] bitti. *Hahar[wa]*-dağ silsilesinin

2' [ev]leri/[tapınak]ları temiz

4.3. Henüz İçeriği Belirlenememiş *Nerik*'in Yeniden Kurulumu İle İlgili Olabilecek

Tarihi Metinler

İçeriği henüz belirlenememiş bir tarihi metinde *Hakmiš* kenti ile bir savaştan bahsedilmektedir. İmparatorluk dönemine tarihlendirilen metin oldukça küçük bir fragman olduğundan ilgisi kesin olarak belirlenemese de tıpkı *Nerik*'in Yeniden Kurulumu'nda olduğu gibi tarihsel bazı anlatılar yer almaktadır. Metin olasılıkla II.Muwatalli tarafından *Hakmiš* kentinde kral olarak atanan III.Hattušili'nin Kaška kabile toplulukları ile savaşıdan bahsetmektedir³²¹.

CTH 215 KBo 50.244³²²

öy.?

x+1]x

2']

3' za-a]h-hi-ya

4' k]a-ni-eš-ta

5' ^{UR}]U **Ha-ak-miš**

6']x ka-a-ša

7' -]un

8' -]a-an

9']LÚ]x^{MEŠ-TIM}

öy.?

x+1]x

2']

3' sa]vaša

4' b]uldun/lütfunu gösterdin.

³²¹ D.Groddek, 2008, s.156 dn.336.

³²² D.Groddek, 2008, s.156vd.

5']*Hakmiš* [ke]nti

6']x işte/bak

7']...ım

8']x

9'] x

Bir diğer tarihi metin niteliğindeki belgenin ilk satırında geçen *išhiyahh-* "zorunlu /yükümlü tutmak, yönerge/talimat vermek" fiili *iš-hi-ú-la-ah[?]-ha[?]-a[n[?]-zi[?]*³²³ biçiminde tamamlanmaktadır. İçeriğinde kullanılan fiillerin 3.tekil ya da 2.çoğul şahıs arasındaki değişimler ritüel ya da bayram metinleri ile benzerlik gösterdiğinden metnin sınıflandırılması hususunda belirsizlikler bulunmaktadır. Haas tarafından *Nerik* kentinin yeniden kurulumu ile ilgili değerlendirilirken, Miller onun yönetim ya da talimatlarla ilgili olabileceğini belirtmektedir³²⁴.

Metinde yer alan bazı uygulamalara benzer bir içerik *Nerik*'in Aylık Bayramları ile ilgili metinlerde de görülmektedir (KBo 2.4 18-22)³²⁵. Önemli benzerlik içeren diğer metinlerde de rahibin gece uyuması talimatı yer almaktadır (KUB 55.21 ay.IV 1-9; KBo 26.207 7'-8')³²⁶. Söz konusu metni CTH 672 ya da CTH 591 altında kataloglanmasının daha doğru bir yaklaşım olacağı değerlendirilmektedir³²⁷:

CTH 275.A KUB 31.113³²⁸ *Dupl.* KUB 57.36 III 13'-21'

x+1 [me[?]-e]k-ki *iš-hi-ú-la-ah[?]-ha[?]-a[n[?]-zi[?]*³²⁹

³²³ Krş. *iš-hi-ú-u[l]* "antlaşma, yükümlülük, buyruk", V.Haas, 1970, s.130.

³²⁴ V.Haas, 1970, s.130-133; J.L.Miller, 2013, s.276-279.

³²⁵ A.Taggar-Cohen, 2006, s.180.

³²⁶ A.Taggar-Cohen, 2006, s.180-181.

³²⁷ S.Košak, 1988, s.311.

³²⁸ V.Haas, 1970, s.130vd.; J.L.Miller, 2013, s.276.

³²⁹ V.Haas, 1970, s.130, [.]x-ki[?] *iš-hi-ú-u[l]* x x x [

- 2' *ú-e-da-ar ku-e A-NA URU^{LIM} a-ra-ah-z[a] n[a-at*
- 3' *ša-ra-a-kán x ku-it wa-a-tar na-at l[e-e ú-da-at-ten]*
- 4' *na-at ŠA DINGIR^{LIM} ša-ak-la-a-i le-e da-aš-ga-at-[te-ni]³³⁰*
- 5' *[w]a-a-tar ŠA DINGIR^{LIM} NINDA.GUR₄.RA UMI^{GIŠ}TIR ga-ú-ri-[ya-az]³³¹*
- 6' *[^{GIŠ}]TIR du-un-na-ri-ya-za pí-d-da-iš-ki-it-tén*
- 7' *nu ŠA DINGIR^{LIM} ša-ak-la-a-i a-pa-a-at da-aš-kat-t[én]*
-
- 8' *^DUTU^{ŠI}-ya-kán ku-in NINDA.GUR₄.RA UMI A-NA DINGIR^{LIM} p[ár-ši-ya]³³²*
- 9' *nu šu-um-ma-aš^{LÚ.MEŠ} SANGA ki-iš-ša-an e-eš-še-eš-tén*
- 10' *GIM-an^{LÚ.MEŠ} SANGA^{LÚ} HAL-ya ka-ri-wa-ri-wa-a[r]*
- 11' *PA-NI É.DINGIR^{LIM} pa-a-an-zi nu A-NA DINGIR^{LIM} NINDA.GUR₄.RA [UMI]*
- 12' *pí-ra-an ar-ha da-an-zi nu-kán É.DINGIR^{LIM} pa-[ra-a]*
- 13' *ša-an-ha-an-zi pa-ap-pár-ša-an-zi nu-kán NINDA.GUR₄.[(RA UM)I]*
- 14' *ti-ya-an-zi GIM-an ne-ku-uz-za me-hur ki-ša-r[i]*
- 15' *nu-kán ša-ša-an-na-aš da-a-i nu-kán É.DINGIR^{LIM} [*
- 16' *[(p)]a-ra-a SUD-an-zi^{LÚ} SANGA-ma-kán^{LÚ} HAL-ya*
- 17' *[(P)]A-NI KÁ-aš še-ša-an-zi*
-
- 18' *[n]am-ma-ya ku-e É^{MEŠ}.DINGIR^{MEŠ} nu G[I]M-an ka-[ri-wa-ri-wa-ar]*
- 19' *[^{LÚ}S]ANGA^{LÚ} HAL-ya pa-an-zi nu-kán É^{MEŠ}.DING[IR^{MEŠ} a-r(a-ah-za-an-da)]*
- 20' *[(ú)]-e-ha-an-du nam-ma-at-kán pa-ra-a š[(a-an-ha-an-du)]*
- 21' *[(pa)-ap-pá]r-aš-ša-an-du na-at-kán pa-ra-a S[UD^(?)-an-zi]³³³*

³³⁰ Krš. J.L.Miller, 2013, s.276, *da-aš-ga-at-[tén]*

³³¹ Krš. CHD Š: 45; J.L.Miller, 2013, s.276, *ga-ú-ri-[ya-za]*

³³² Krš. J.L.Miller, 2013, s.276, *pí[d-da-iš-ke-mi]*

³³³ Krš. V.Haas, 1970, s.130, *S[UD^(?)-u-an-du]*

22' [. . .] GIM-an A-NA ^DU ^{URU}Ne-ri-i[k ú-e-da-ar]

23' [NINDA.GUR₄].RA-ya kat-ta ha-ma-an-ku^(?)-x[

24' [. . . . -i]š IGI-zi-iš UD-az ^{LÚ}SANGA [

25' [. . . . h]u-u-ma-an-ti-iš wa-ar-p[a-an-za]³³⁴

26' [. . . . .]x 1 GA SISKUR pé-[eš-kán-zi]³³⁵

---

x+1]x yükümlü[dürler

2' kentin dışında (akan) suları v[e onları (getirin)

3' yukarıda (kentte olan) suyu g[etirmeyin].

4' ve onları tanrının ritüeline koyma[yın].

5' Suyu, Tanrının günlük ekmeği (için) *gauriya*-ormanından (ya da),

6' *dunnariya*-ormanından getir[in].

7' ve tanrının ritüeline o (suları) koy[un].

8' Tanrının günlük kurban ekmeğini Majeste b[öler].

9' Siz rahipler (ritüeli) şöyle yapın.

10' Rahipler ve kahin sabah olduğunda

11' tapınağın önüne giderler ve tanrıya [günlük] ekmeğini

12' alırlar ve tapınağı

13' temizlerler ve ıslatırlar. Günlük ekmeğini

14' koyarlar. Akşam vakti olduğunda

15' kandili alır ve tapınağı [

16' (kapısını) çekerler/kapatırlar. Rahip ve kahin ise

17' kapının [(ön)]ünde uyurlar.

---

³³⁴ Krş. *wa-ar-p[a-an-du]*, V.Haas, 1970, s.130.

³³⁵ Krş. *pé-[eš-kán-du]*, V.Haas, 1970, s.130.

18' Ayrıca hangi tapınak olursa sabah olduğunda

19' rahip ve kahin gelirler ve tapınakların etrafını

20' dolaşırlar ayrıca onları t[(emizlesinler)],

21' ıslatsınlar ve onlar (kapısını) k[apatsınlar^(?)].

22' ...dığında *Neri[k]*'in Fırtına Tanrısına [suyu]

23' ve [ekmeği] ilave eder/katar[

24']x ilk gün: Rahip [

25' h]epsi yıkan[mış

26'] 1 (kap) süt kurban ve[rirler.

---

5. Nerik, Hakmiš ve Yakın Çevresinin Konumu

Önemli bir kült merkezi olan *Nerik* ve *Hakmiš* ile diğer Hitit kentlerinin lokalizasyonları için yapılan ilk çalışmalara sonradan Maşat, Ortaköy, Kayalıpınar ve Kuşaklı'da bulunan Hititçe çiviyazılı belgeler, özellikle de son zamanlarda *Nerik* ile eşitlenmek istenen Vezirköprü-Oymaağaç'ta ele geçen filolojik buluntular (OyT 05/1+OyT 05/2; OyT 09/1; OyT 09/2; OyT 11/1; OyT 13/1; OyT 13/2; OyT 14/1; OyT 14/2; OyT 14/3) eklenmiştir. Söz konusu yeni buluntular Anadolu'nun tarihi coğrafyasının daha doğru sonuçlar verecek biçimde gelişmesini sağlamıştır.

Nerik'in uzun bir dönem boyunca *Kaşka* işgali altında kalmış olması, onun lokalizasyonuna dair en önemli belgedir:

CTH 375.1.A KUB 17.21+KBo 52.14+KBo 51.16+KBo 55.32³³⁶

II

20' KUR^{URU} *Ne-ri-ig-ga-az* UR[U] *Hu'-ur-ša-ma-az* K[UR^{UR}]U^r *Ka-a-aš'-ša-ma-az*

21' KUR^{URU} *Ši-e-ri-ša-az* KUR^{URU} *Hi-i-mu-wa-az* KUR^{rURU} [*Tág-ga-aš-ta-a*]z

22' KUR^{URU} *Ka-am-ma-ma-az* KUR^{URU} *Za'-al-pu-u-wa-az* KUR^{URU} *Ka-pi'-r[u]-'u-ha'-az*

23' KUR^{URU} *Hu-ur-na-az* KUR^{URU} *Da-an-ku-uš-na-az* KUR^{URU} *Ta-pa-š[a]-'wa-az'*

24' KUR^{URU} *Ta-ru-ug-ga-az* 'KUR^r URU^r *I-la-a-lu-u-ḫa-az* URU^r *Zi-ih-ha-na-'az'*

25' KUR^{URU} *Ši-pi-id-du-wa-'az'* KUR^{URU} *Wa-aš-ha-ya-az* KUR^{URU} *Pa-tal-li[!]-ya-'az'*

26' *nu ke-e-da-aš A-[(NA KUR.KUR^{HLA}) š]u-me-en-za-an ŠA <É^{HLA} DINGIR^{MEŠ}-KU-*

NU ku-e e-eš-ta na-at LÚ^{MEŠ} URU^r Ga-aš-ga ar-ha pi-ip-pi-ir nu šu-me-en-za-an ŠA>³³⁷

DINGIR^{MEŠ} ALAM^{MEŠ}

27' *ar-ha hu-u[l-le-er]*

---

³³⁶ I.Singer, 2002, s.43-44.

³³⁷ KUB 31.124(+)KUB 48.28(+)KBo 53.10 II 10-12, CTH 375.1.B

IV

5 nu ú-e-eš DINGIR^{MEŠ}-aš ku-it na-[ah-ha-an-t]e-eš nu DINGIR^{MEŠ}-aš A-NA

EZEN₄^{HLA}

6 EGIR-an-pát ar-wa-aš-ta KUR^{URU}Ne-ri-ig-ga-ma-az

7 LÚ^{MEŠ URU}Ga-aš-ga ku-it da-a-an har-kán-zi ú-e-ša

8 A-NA^{DIM} URU^{URU}Ne-ri-ik Û A-NA DINGIR^{MEŠ URU}Ne-ri-ik

9 SÍSKUR^{HLA URU}]U Ha-at-tu-ša-az^{URU}Ha-ak-mi-iš-ši

10 up-pí-[(iš-ga-u)]-e-ni ...

II

20' *Nerik* memleketinden, *Huršama* kentinden, *Kaşšama* m[emleketi]nden,

21' *Šerišša* memleketinden, *Himuwa* memleketinden, [*Taggašta*] memleketin[de]n,

22' *Kammama* memleketinden, *Zalpuwa* memleketinden, *Kapir[u]ha* memleketinden,

23' *Hurna* memleketinden, *Dankušna* memleketinden, *Tapas[a]wa* memleketinden,

24' *Taragga* memleketinden, *Ilaluha* memleketinden, *Zihhana* memleketinden,

25' *Šipidduwa* memleketinden, *Wašhaya* memleketinden, *Patalliya* memleketinden,

---

26' bu memleketlerde sizin olan <tapınaklarınızı Kaška adamları(/halkı) yıktılar. Sizin>

Tanrılarınızın heykellerini

27' kır[dılar].

IV

5 ve biz Tanrılara saygılı olduğumuzdan Tanrıların söz konusu bayramlarına

6 özen gösteriyoruz. Fakat *Nerik* memleketi

7 Kaška adamları(/halkı) el koyduklarından biz

8 *Nerik*'in Fırtına Tanrısı ve *Nerik*'in Tanrılarına

9 kurbanları *Hattuša*'dan *Hakmiš* kentine

Ancak kentin bulunduğu bölge oldukça açık ve anlaşılır olmasına karşın Hitit ve *Kaşka* sınırlarının kesin olarak belirlenebilmesi, hem yeterli derecede arkeolojik ve filolojik verinin olmamasından hem de söz konusu sınırların sürekli farklılıklar göstermesi açısından oldukça zordur. *Nerik*'in konumu ile ilgili olarak ilk çalışmalar onun *Hatti* memleketinin kuzeyinde özellikle de Amasya civarında olabileceği yönündedir³³⁸. Kentin identifikasyonu için *Hattuša*'nın güneydoğusunda bulunan Alişar Höyük ya da Artova önerilmişse de³³⁹ söz konusu tespitlerin hatalı olduğu çok geçmeden yeni belgeler ile belirlenmiştir. Kentin Merzifon-Amasya³⁴⁰; Devrez Çayı vadisi, Tosya ile Kızılırmak arasında, Kızılırmak yakınında³⁴¹ yer alabileceği yine bazı araştırmacılar tarafından belirtilmiştir.

Güterbock, *Nerik*'in Fırtına Tanrısının kenti terketmesi ve onun yeniden kente dönmesini anlatan, bunun için birtakım ritüel uygulamalarının yapıldığı bir mitolojik metinden yapılan çıkarımlar sonucu kentin lokalizasyonu için yeni bir yaklaşım getirmiştir³⁴²:

CTH 671.1.A KUB 36.89³⁴³

ay.

12 ^{ıD}Ma-ra-aš-ša-an-ta-aš-wa an-na-al-la-za :i-pa-at-tar-ma-ya-an a-ar-ša-aš

---

³³⁸ A.Goetze, 1930, s.26; A.Goetze, 1957a, s.92, 102.

³³⁹ Cornelius, 1958a, s.1; J.Garstang-O.R.Gurney, 1959, s.21; A.Goetze, 1960, s.46.

³⁴⁰ E.von Schuler, 1965, s.19.

³⁴¹ S.Alp, 1977, s.652.

³⁴² H.G.Güterbock, 1961, s.93.

³⁴³ V.Haas, 1970, s.150-153; A.Dinçol-J.Yakar, 1974, s.565; J.G.Macqueen, 1980, s.180.

13 ^DU-aš-ma-wa-ra-an wa-ah-nu-ut nu-wa-ra-an ^DUTU-i DINGIR^{LIM}-an ar-ša-nu-ut
^{URU}Ne-r[i-ik-ki-wa-ra-an]

14 ma-an-ni-in-ku-wa-an ar-ša-nu-ut ...

---

ay.

12 Marašanta ırmağı eskiden :ipattarmayan (yön(ün)de) akardı.

13 Fakat Fırtına Tanrısı onu döndürdü/çevirdi ve onu Tanrıların Güneş Tanrısına
(doğru) akıttı, [(ve) onu] Ner[ik'e]

14 yakın akıttı...

Mitolojik metinde aktarıldığı gibi *Nerik*'in, *Marašanta* ırmağının (Kızılırmak) yön değiştirdiği keskin bir dirsek yakınında aranması gerektiği belirtilmektedir. Bu dirseğin yönü :ipattarmayan yönünde akarken sonrasında Fırtına Tanrısı tarafından Güneş Tanrısına doğru çevrilmiştir. Böylece metinde anlatılana uygun dönüşün Kargı yakınlarında bulunduğu dikkat çeken Güterbock, *Nerik* ve onunla ilgili *Haharwa*'nın, Kargı ve yakınlarında Adadağ ile eşitlenmesi gerektiğini önermiştir³⁴⁴.

Ancak *Nerik* ve onunla ilgili diğer yerleşimlerin lokalizasyonları, bölgenin topografik ve arkeolojik verileriyle uyumlu olmadığından, KUB 36.89 ay.12-14'ten edinilen bilgilerin Kargı ve yakın civarında aranmadan yeniden değerlendirilmesi gerekliliğini ortaya koymuştur. Metinde bahsedilen bilgilerin *Marašanta*'nın istikamet değiştirdiği yönünde değerlendirilmesinin gerekmediği, ufak bir kıvrım ya da önemsiz bir yatak değişiminin abartılı bir anlatımı olabileceği, :ipattarmayan kelimesinin Kızılırmak'ın eskiden batıya değil de, herhangi başka bir yönde aktığını ifade etmek için kullanılmış ise kentin, Boyabat-Durağan-Vezirköprü hattının kuzeyinde, yoğun iskanın

---

³⁴⁴ H.G.Güterbock, 1961, s.93; E.von Schuler 1965, s.19; V.Haas, 1970, s.5, 170;
J.Hazenbos, 2003, s.193.

bulunduğu bölgede aranması gerektiği de savunulmaktadır³⁴⁵. KUB 36.89'dan edinilen bilgilerin daha fazla açıklamaya ihtiyaç duyulduğu ve metnin devamının da dikkate alınması gerektiği bir diğer husustur.

CTH 671.1.A KUB 36.89³⁴⁶

ay.

14 ..... nu ^DU-aš A-NA ^ÍD Ma-ra-aš-ša-an-ta te-e-et

15 ma-a-an-wa-kán ^DU ^{URU}Ne-ri-ik ku-iš-ki kar-t[i-m]i-ya-nu-zi nu-wa-ra-aš-kán

16 ^{URU}Ne-ri-ik-ka₄-za ^{GIŠ}da-ha-an-qa-za ar-ha i-ya-an-n[i-ya]-zi zi-ik-ma-wa-ra-an

17 ^ÍD Ma-ra-aš-ša-an-ta-aš dam-mi-e-da-ni ^ÍD dam-[mi-e-d]a-ni ^{PÚ}-i le-e tar-na-at-ti

---

18 ^DU AN^E-wa ^ÍD Ma-ra-aš-ša-an-ta te-e-et le-en-ki-y[a-wa]-ta e-eš-du

19 nu-wa-za-kán a-ar-ša-nu le-e wa-ah-nu-ši nu-za-kán ^ÍD [Ma-ra-aš-ša-a]n-ta-aš ar-ša-nu

20 ^Ú-UL wa-ah-nu-ut šu-um-ma-ša-at DINGIR^{MEŠ} i-ya-at-te-e[n. . .] tal-li-ya-du

21 ^DU Ne-ri-ik ^ÍD Na-ak-ki-li-ya-ta-aš a-ru-na-za-an hu-un-hu-eš-na-za GAM-an ar-ha ú-wa-te-ed-du

---

ay.

14 ... ve Fırtına Tanrısı *Marašanta* ırmağına (şöyle) söyledi:

15 "Eğer herhangi biri *Nerik*'in Fırtına Tanrısını kızdırırsa ve o

16 *Nerik* kentinden, *dahanga*'dan giderse, sen ise onu

17 *Marašanta* ırmağı başka ırmağa, diğer kaynağa/pınara bırakma!"

---

³⁴⁵ A.Dinçol-J.Yakar, 1974, s.565.

³⁴⁶ V.Haas, 1970, s.152-153; A.Dinçol-J.Yakar, 1974, s.565; J.G.Macqueen, 1980, s.181.

18 Göğün Fırtına Tanrısı *Marašanta* ırmağına (şöyle) söyledi: "Sana yemin olsun.
19 Bizzat sen yatağını (akış yönünü) çevirme! Bizzat *Marašanta* ırmağı yatağını (akış
yönünü)
20 çevirmedi. Siz Tanrılar onu (böyle) yaptınız ... çağır!
21 *Nakkiliyata* ırmağı *Nerik*'in Fırtına Tanrısını. Onu denizden, dalgadan(/su
kaynağından) geri getir".

Özellikle metnin son bölümünde *Marašanta* ırmağının yönünün değişmediği, kentin bu ırmağın başka bir kolu üzerinde olabileceği ve *Nerik*'in modern Havza, *Haharwa*'nın ise Tavşan Dağ ile eşitlenebileceği değerlendirilmektedir. Bunun için ise en önemli gerekçelerinden birinin de *Nerik*'in Fırtına Tanrısının aslında bir Fırtına Tanrısı olarak "*gökyüzünden yağan yağmur suları*" ile ilgili değil de "*kaynak/pınar/kuyu'dan çıkan sular*" ile ilgili olabileceğidir³⁴⁷.

III.Hattušili'nin, kentin kaderi ile ilgili aktardığı bilgiler de onun identifikasyonuna yardımcı olabilecek niteliktedir³⁴⁸:

CTH 383 KUB 21.19+KUB 14.7+KBo 52.17+338/v

III

11 ... KUR ^{URU}*Ne-r[i-ik]*

12 *hu-u-d[a-a]k-pát ka-ru-ú-i-li-ya-aš A-NA LUGAL*^{MEŠ} x[

13 *har-kán-za e-eš-ta nu KASKAL*^{MEŠ} *an-da wa-ar-hu-e-e[š-šar*

14 *nu-kán* ^{URU}*Ne-ri-ik-ka₄-aš* URU-*aš* ^{NA4}*a-ku-uš* GIM-*a[n]*

15 *an-da e-eš-ta nu-kán hal-lu-u-wa-aš :wi₅-ta-aš kat-t[a-an*

III

11 ...*Ner[ik]* memleketi,

12 önceki kralların zamanlarında aniden(/hızla/birden bire) ...[

³⁴⁷ J.G.Macqueen, 1980, 181-182.

³⁴⁸ V.Haas, 1994, s.594.

13 yıkılmıştı ve yollar çalı çırpı içinde[(idi),

14 ve *Nerik* kenti [suda] bir taş parçası

15 gib[i]ydi ve derin sular altı[nda(ydı).

Nerik ile ilgili bir Arınma Ritüelinde geçen *luri-* kelimesinin, yukarıda değindiğimiz metinlerle birlikte değerlendirilmesi ile kentin tarihsel sürecinde yaşanan derin felaketlerin tanımladığı ve kentin sular altında kalmasının aktarılmış olabileceğini, bölgede yapılacak kazılarda böyle bir tabakanın tespitinin *Nerik*'in yeri hususunda önemli olacağını düşünmekteyiz.

Son yıllarda yapılan araştırmalar sonucu Hitit dönemine ait sur kalıntıları, çanak çömlek parçaları, potern girişi, mabet buluntuları ile hiyeroglif yazılı mühür baskıları ve çiviyazılı fragmanlar ile Vezirköprü-Oymağaç Höyük (Samsun), Vezirköprü ovasının en önemli yerleşim yeri özelliğini taşımaktadır³⁴⁹. Bulunan Hititçe belgelerde *Nerik*'in Fırtına Tanrısı, Tanrı *Zahpuna* (OyT 09/2 öy.1); *da-ha-an-ga₅* (OyT 13/2) ve *Haharwa*'nın geçişi (OyT 05/1+2) ile söz konusu yerleşim, *Nerik*'in identifikasyonu için en önemli adaydır³⁵⁰.

Nerik kentinin *Kaşka* kabile topluluklarınca işgali süresince onun kültürünün varisi *Hakmiš*³⁵¹ kenti olmuştur. Amasya ve yakın çevresi ile eşitlenmesi genel olarak kabul

³⁴⁹ R.M.Czichon-M.A.Yılmaz, 2014, s.339.

³⁵⁰ R.M.Czichon-M.A.Yılmaz, 2014, s.339-341; M.Forlanini, 2010, s.119; J.Klinger, 2010, s.105, Czichon ve diğerleri, 2016, s.53-59.

³⁵¹ Metinlerde: ^U]^{RU}*Ha-ak-miš*; ^{URU}*Ha-ak-m[i-iš*; ^{URU}*Ha-ak-mi-eš-ša*; ^{UR}]^U*Ha-ak-ki-me-iš*; ^{URU}*Ha-ag-ga-mi-iš*; ^{UR}]^U*Ha-ka-mi-iš*; ^{URU}*Ha-ak-pí-iš*; ^{URU}*Ha-ak-piš*; ^{URU}*H]a-ag-ga-piš*; ^{URU}*Ha-qa-mi-iš* yazımlarında görülen *m/p* labiyal (dudak ünsüzü) değişimi (benzer bir değişim: *Takkumiša/Takkupša*) Hititler'in kendilerine yabancı gelen Hattice yer adının farklı bir telaffuzu olarak açıklanmaktadır, A.Ünal, 2014, s.331.

gören kentin³⁵² yukarı Kızılırmak vadisinde Kargı, Boyabat veya Tosya civarında olabileceği de önerilmektedir³⁵³. II./III.*Tuthaliya* dönemine tarihlendirilen Maşat mektuplarından edinilen bilgilere göre Tokat-Zile'nin ağır *Kaška* saldırıları altında olması, Amasya'nın çok daha önce ele geçirilmiş olacağı çıkarımı ile kentin günümüz Çorum bölgesinde aranabileceği yönünde farklı görüşler de mevcuttur³⁵⁴. Amasya'nın yaklaşık 25 km. güneybatısında yer alan Doğan-tepe (eski adı Zara) bir Hitit heykelciği ile Anadolu hiyeroglifli mühür buluntusu, söz konusu alanın *Hakmiš* olabileceğini desteklese de³⁵⁵ bu yöndeki görüşler henüz belirsiz kalmaktadır³⁵⁶.

Hakmiš bölgesinin, krallığın ilk yıllarından itibaren stratejik bir rol oynadığı, kutsal *Nerik* kentine giden ana yol üzerinde olduğu anlaşılmaktadır. I.Hattušili/I.Muršili⁽⁹⁾'nin dönemine tarihlendirilen *Hakmiš* kenti adının geçtiği ilk metin bilgilerine göre kent, *Hattuša*'nın kuzeyinde yer alan seferlerde hedef olan *Šanuhitta* ve *Hattena* yerleşimleri ile birlikte anılmaktadır³⁵⁷.

Özellikle imparatorluk dönemi Hititçe çiviyazılı metinlerinde *Nerik* ve *Hakmiš* bölgesi ile yakın çevresinde düzenlenecek seferler için yapılan fal sorgulamaları bu kentlerin yakın coğrafyası hakkında en detaylı bilgileri aktarmaktadır. Söz konusu

---

³⁵² A.Goetze, 1957b, s.46; J.G.Macqueen, 1980, s.179; M.Alparslan, 2010, s.39.

³⁵³ A.Ünal, 2014, s.327.

³⁵⁴ A.Kempinski-S.Košak, 1982, s.108.

³⁵⁵ Tanrıların yardımlarını alabilmek için birtakım heykelciklerin adandığı veya kutsal alanlarda yer alan Tanrı(/ça) heykellerinin yer aldığı Hitit metinlerinde görülebilmektedir, S.Alp, 1961-1962, s.195-196; Ş.Bozgun, 2017, s.52.

³⁵⁶ M.Alparslan, 2010, s.38; M.Doğan-Alparslan-M.Alparslan, 2011, s.41-43.

³⁵⁷ KBo 3.46+KUB 26.75 III 43'-50', S.de Martino, 2003, s.149; A.Kempinski-S.Košak 1982, s.96, 108.

belgeler temelinde *Nerik* ve *Hakmiš* memleketlerine yakın olduğu düşünölen önemli bazı yerleşimler ve coğrafya adları ise aşağıda ele alınmıştır:

Astikurka:

CTH 561: KUB 5.1+KUB 52.65 I 54, 59, IV 65; CTH 562.2.B: KUB 40.106 öy.II² 1

İki farklı fal metnine göre *Astigurqa* kenti, *Piqainariša*, *Pišhapuwaišša*, *Talmaliya* kentleri ile birlikte *Haharwa* eteklerinde, *Takkupta* ve *Kahamiša* kentlerine ise en fazla bir günlük bir mesafede, *Nerik*'e oldukça yakın bir bölgede yer aldığı anlaşılmaktadır³⁵⁸.

HUR.SAG *Hahaya:*

CTH 510.2: KBo 34.106(+) I 2; CTH 524.2: KUB 25.22 III 2, 17; CTH 530: KBo 26.191 16'; CTH 678: KUB 54.98 12'; CTH 745: KUB 48.38 ay.1 (*ha-a-ha-ya zi-ya-aš-te*)

Nerik kültüründe kutsal bir dağ olarak, *Zippalanda*'nın Fırtına Tanrısından sonra geçmektedir (KUB 25.22 III 2, 17)³⁵⁹.

HUR.SAG *Haharwa:*

CTH 81.A: KUB 1.1.+ III 51'; CTH 81.E: KUB 31.13+ I 6 III 11'; CTH 101.2: KUB 21.9 ay.1'; CTH 209.6: KUB 26.90 öy.19; CTH 381.A: KUB 6.45+ I 71; CTH 381.B: KUB 6.46 II 36; CTH 510.2: KBo 24.117 1.k.10; CTH 530.?: KUB 58.58 öy.15; CTH 561: KUB 5.1+KUB 52.65 I 1, 3, 15, 19, 32, 40, 43, 46, 55, II 22, 47, 74, III 61, IV 3, 60, 65; CTH 562.1: KUB 22.25+KUB 50.55 I 15; CTH 578: KUB 16.29+KUB 16.81 I 4, 32; CTH 613: KUB 1.15+IBoT 4.51 III 2; CTH 613: KUB 40.104 III 3'; CTH 625: KBo 9.138 7'; CTH 628: KBo 53.124 öy.2'; CTH 671.2.B: KBo 16.81 I 4, 12; CTH 672.D: KBo 2.4 I 11; CTH 678.5: KUB 28.92 I 7'; CTH 678.?: KUB 58.39 ay.7'; CTH

³⁵⁸ KUB 5.1+KUB 52.65 I 54, 59, IV 65; KUB 40.106 öy.II² 1, A.Ünal, 1974, s.40-93;

R.H.Beal, 1988, s.41-54.

³⁵⁹ H.Otten, 1972-1975, s.48; V.Haas, 1970, s.240-241.

682.2.A: KBo 11.40 ay.V 7'; CTH 682.2.C: KUB 40.101(+)Bo 6007 öy.13'; CTH 832: KUB 32.78 öy.9'; CTH 832: OyT 05/1+OyT 05/2

"*Haharwa* dağı yaya askerleri" olarak ifade edilen düşman birlikler üzerine düzenlenecek sefere ait fal metninde *Aştigurqa*, *Hahani*, *Hakmiš*, *Hanhana*, *Huršama*, *Hurna*, *Kamma*, *Piqainariša*, *Šaqamaha*, *Tanizila*, *Talmaliya*, *Taptena*, *Tašmaha* gibi çok sayıda yerleşim yeri ile birlikte geçmektedir (KUB 5.1+KUB 52.65).

III.Hattušili, *Nerik*'e düzenlediği seferde bir üs bölgesi olarak kullandığı bu dağlık bölge ile *Marašanta* ırmağı halklarını tebaası yaptığını belirtmektedir (KUB 1.1+)³⁶⁰. *Kaška* bölgesine düzenlenen başka bir seferde gidilecek güzergahlar ile ilgili fal sorgusunda ise *Haharwa* Dağı'nın yaya askerleri ile *Kaštariyapa* kentinde savaşılacağı, *Hatenzuwa* ve *Tappiluša* kentinden *Kaška* kentine gidilmeden, *Hatenzuwa*'dan tekrar *Nerik*'e dönüleceği yönünde bir olasılığın Tanrılara sorulduğu görülmektedir (KUB 22.25+KUB 50.55 I 15-19)³⁶¹.

^{HUR.SAG}*Zitharunuwa* ve ^{ID}*Dahašta* adları ile *Nerik* kenti bayram ritüeli fragmanlarında (KUB 28.92 I 7'-8'), II.Muwattali'nin dualarında (KUB 6.45+KUB 30.14+KBo 57.18 I 71 *Dupl.* KUB 6.46 II 36) ve AN.TAH.ŠUM^{SAR} bayramı ile ilgili metinlerde (KUB 1.15+IBoT 4.51³⁶²) kutsanan bir dağ olarak ^{HUR.SAG}*Zaliyanu* ile birlikte geçen *Haharwa*'da, *Nerik* Fırtına Tanrısının kültünün ve tapınağının da bulunduğu anlaşılmaktadır (KUB 21.9 ay.1'). Tanrılara sunulmak üzere bir dizi sunu malzemesi sırasıyla ^{HUR.SAG}*Kammaliya*; ^{HUR.SAG}*Daha*; ^{HUR.SAG}*Piškuruwa*; ^{HUR.SAG}*Dagurqa*; ^{HUR.SAG}*Haharwa*; ^{HUR.SAG}*Šarpa*, ^{HUR.SAG}*Zaliyanu*, ^{HUR.SAG}*Šarešša*; ^{ID}*Maraššanda*; *Hatenzuwa*; ^{HUR.SAG}*Kaššu*; ^{HUR.SAG}*Arnuwanda*'ya sunulmaktadır (KUB 40.101(+)Bo 6007 öy.x+1'-17'). *Nerik*'in Fırtına Tanrısı için gerçekleştirilen ritüelde

³⁶⁰ H.Otten, 1981, s.20-21.

³⁶¹ E.von Schuler, 1965, s.178-179.

³⁶² J.Klinger, 1996, s.387.

rahiplerin (KBo 16.81) bu dağa gittikleri de dikkate alındığında *Nerik* ve onun Fırtına Tanrısı için kutsal ve oldukça stratejik bir bölge olduğu anlaşılmaktadır.

Oymaağaç Höyük'te bulunan çiviyazılı tabletlerde, Oymaağaç sınırı ile bağlantılı, henüz tam olarak keşfedilmemiş dağlık bir bölge *Haharwa* ve Yukarı Memleket³⁶³ adlarını geçmesi onun bu bölgede bulunması gerektiğine katkı sağlamaktadır (OyT 05/1+OyT 05/2³⁶⁴).

Dağın identifikasyonu için Sivas yakınlarında Yıldızdağ³⁶⁵; Alışar civarı³⁶⁶; Adadağ³⁶⁷; Tavşandağ³⁶⁸ önerilmektedir. *Haharwa*'nın *Nerik* ile bağlantısından dolayı Boyabat-Durağan-Vezirköprü kuzeyinde aranması gerektiği belirtilen Adadağ çevresinde yeterli derecede bir buluntuya rastlanılmadığı, çiviyazılı metinlere göre sık iskan görmesi ve nispeten yoğun bir nüfus barındırması gerektiğinden, bir dağ silsilesi ya da dağlık bir bölge olduğu düşünülmektedir³⁶⁹. Söz konusu dağlık bölge, *Nerik* ile *Hakmiš* memleketleri arasında olmalıdır.

***Haštira*(/MUL-*ra*)³⁷⁰:**

CTH 81.A: KUB 1.1+ III 49; CTH 81.E: KUB 19.65+ III 9'; CTH 81.F: KUB 19.64+ I 24'; CTH 239.1: KUB 8.75+KBo 19.10 I 22; III 11, 49, 52, 55, 58, IV 1, 43; CTH

³⁶³ Alparslan M., 2017, s.209vd.

³⁶⁴ J.Klinger, 2009, s.97-109; R.M.Czichon-M.A.Yılmaz, 2014, s.340.

³⁶⁵ F.Cornelius, 1958b, s.233; F.Cornelius, 1959, s.108.

³⁶⁶ J.Garstang-O.R.Gurney, 1959, s.14.

³⁶⁷ H.G.Güterbock, 1961, s.95; V.Haas, 1970, s.5; Ph.H.J.Houwink ten Cate, 1967, s.47; H.Otten, 1972-1975, s.48.

³⁶⁸ J.G.Macqueen, 1980, s.186; M.Alparslan, 2010, s.36-39.

³⁶⁹ H.G.Güterbock, 1961, s.95; A.Dinçol-J.Yakar, 1974, s.570.

³⁷⁰ H.Otten-W.von Soden, 1968, s.41 ve dn.1.

239.2: KUB 8.78+ V 14, VI 8; (+) KUB 42.8 5'; CTH 585.D: KUB 26.5+ IV 14'; CTH 585.F: KUB 31.58(+) ay.17'

III.Hattušili, *Nerik* ve çevresine düzenlediği seferlerde sınırları *Haštira* ve *Nera* kentlerine kadar genişletmiştir (KUB 1.1+ III 48'-50'³⁷¹). Her iki yerleşimde *Nerik* kontrol bölgesinde ve *Nerik*'e göre daha kuzeyde onunla sınır olmalıdır³⁷². *hašter(a)*- "yıldız" (Ak. *KAKKABU*) kelimesinden türetilerek oluşturulan (yıldız-kenti)³⁷³ *Tarikarimu* dağı ile yakındır³⁷⁴. Kentin lokalizasyonu ise günümüzde Vezirköprü'nün 12 km. güneybatısında Kaletepe ya da Osmancık-Doğanköy (İştir) yakınlarında olabileceği yönündedir³⁷⁵.

***Haštuwa*:**

CTH 652: KUB 55.54(+) I 34'; CTH 670.1927: KUB 60.147 IV 2, 5, 14, 26

Haštuwa'nın Fırtına Tanrısı, *Hakmiš* ve *Nerik* kentlerinin Fırtına Tanrıları ile birlikte bayram ritüellerinde geçmekte (KUB 55.54(+) I 28'-34'³⁷⁶) ve aynı zamanda *Ištahara* kenti ile bağlantılı *Ištaharunuwa* dağı ile ilgili ritüelde birlikte görünmektedir (KUB 60.147 IV 2, 5, 14, 26³⁷⁷).

***Hatti/ena*:**

CTH 13.I.A: KBo 3.46+KUB 26.75 ay.III 45; CTH 40.VI.A: KUB 19.13+KUB 19.14+KBo 50.13 I 9', 18, IV 18; CTH 40.II.3.G: KUB 19.18 IV 18'; CTH 81.A: KUB 1.1+ II 58; CTH 81.B: KBo 3.6+KUB 1.7+ II 39, 46; CTH 81.F: KUB 19.64 3' ; CTH

³⁷¹ E.von Schuler, 1965, s.57; H.Otten, 1981, s.20-21.

³⁷² M.Forlanini, 2010, s.124-125.

³⁷³ HEG (*H*), s.204-205; HED (*H*), s.238-239.

³⁷⁴ M.Forlanini, 1977, s.220.

³⁷⁵ M.Forlanini, 2010, s.130.

³⁷⁶ D.Groddek, 2002, s.97.

³⁷⁷ D.Groddek, 2006, s.146-148.

85.1.A: KBo 6.29 I 27, II [19']; CTH 90: KUB 21.11 öy.9; CTH 139.1.A: KUB 40.36+ öy.I 8; CTH 139.1.B: KBo 8.35 I [3']; CTH 212.16: KBo 45.273 l.k.Rd. 4; CTH 225.A: KUB 26.43 öy.47; CTH 225.B: KUB 26.50+KBo 22.59 öy.43'; CTH 231.1: VBoT 68 II 19'; CTH 238.1: KBo 1.58 8'; CTH 297.8: KUB 31.68 öy.15'; CTH 381.A: KUB 6.45 II 51 CTH 381.B: KUB 6.46 III 19; CTH 530: KBo 12.140 öy.10; CTH 562.1: KUB 22.25+KUB 50.55 öy.25'; CTH 670.3748: KBo 54.154 7', 11'; CTH 672.A: KUB 56.48 IV 22', 25'; CTH 672.D: KBo 2.4 IV 37'; CTH 678: KUB 60.148+DBH 43/2.15 I 3; CTH 704.2.A: KUB 27.8 ay.9; CTH 778: KBo 37.133 öy.3'; CTH 778.I: KBo 9.137+KBo 23.22 ay.III 2

Hitit krallığının başlangıcında önem kazanmaya başlayan kent I.Hattušili/I.Muršili⁽⁹⁾'nin Hurriler'e karşı seferlerinde "*Šanuhitta, Hakmiš ve Hattena*" (KBo 3.46+KUB 26.75 ay.III 43-45³⁷⁸); I.Arnwanda'nın krallığında yapılan *Kaška* antlaşmasında ise *Hattena* adamları(/halkı) ile birlikte geçmektedir (KUB 40.36+ öy.I 8). *Kaška* kabile toplulukları üzerine düzenlediği seferlerde I.Šuppiluliuma *Ištahara*'dan bu kente ulaşmakta (KUB 19.13+KUB 19.14+KBo 50.13 I 9'); Çekerek civarında olması gereken *Palhu(iš)ša* ve *Kamama* kentlerini yenerek, Kızılırmak havzasını *Hattena* üzerinden geçmekte ve *Tišita* ile *Tuhpiliša* üzerine yürümektedir³⁷⁹.

III.Hattušili *Hakmiš* kralyken, *Kaška* işgalleri ile boşaltılmış ve kendisine yönetmesi için bırakılan memleketler arasındadır: *Išhupitta, Marišta, Hiššahapa, Katapa, Hanhana, Tarahna, Hattena, Durmitta, Pala, Tummana, Gaššiya, Šappa* ve *ÍD.SÍG/Hulana* nehri memleketi (KUB 1.1+ II 56-61³⁸⁰); *Ištahara, Hakmiš, Tarahna, Hanhana* memleketlerini vererek *Kuruštama*'yı sınır yaptı (KBo 6.29 I 26-28). Fal

³⁷⁸ A.Kempinski-S.Košak, 1982, s.91; S.de Martino, 2003, s.149; M.Alparslan, 2010, s.31.

³⁷⁹ Bkz. belki Alacahöyük, G.F.del Monte, 2009, s.132.

³⁸⁰ H.Otten, 1981, s.14; M.Doğan-Alparslan, 2012, s.74-75.

metninde ise kent *Hanhana*, *Katruma* ve *Pittaggalaša* ile yakın ilgili geçmektedir (KUB 22.25+KUB 50.55 I 25-26³⁸¹). Metinlerde *Ištahara* (KUB 21.11 öy.9, Cornil ve Lebrun 24; van den Hout 93); *Hanhana*, *Tappaša* (*Tappa-GAL.TUR*), *Hapataha* ve *Hakmiš* (KBo 1.58 8'); bir antlaşma/yönerge fragmanında *Kaštama*, *Hara'har*, *Hattena*, *Hanhana* ile birlikte (KBo 45.273 l.k.Rd. 4³⁸²) geçmektedir.

Kent, *Nerik*'in Ay Bayramı kutlamaları için *Hakmiš*, *Hawarkina* memleketleri ile birlikte kült malzemelerinin elde edilerek düzenlenmesi ile yükümlüdür (KUB 56.48 IV 22')³⁸³. *Nerik*'in bayram ritüeli fragmanlarında kral, *Hanhana* kentinden *Hattena*'ya gittiği bilgisi ile kentün kült gezilerindeki rolü görülmektedir (KUB 60.148+DBH 43/2.15 I 3³⁸⁴).

Nerik ve *Hakmiš* hakimiyet alanları ile bu bölgelere geçişte önemli bir kent olan *Hattena*, günümüzde Sulusaray³⁸⁵; Tohma, Gürün ya da Malatya yakınlarına³⁸⁶, Mecitözü-Amasya-Zile arasına lokalizasyonu yapılmış ve Alacahöyük ile eşitlenmek istenmiştir. Metin bilgilerine göre *Hanhana-Hattena* ve *Ištahara-Hattena* arasında en fazla bir günlük mesafede, *Tarahna* yakınlarında³⁸⁷ *Nerik* ve *Hakmiš* ile ilgili bir bölgede olabileceği değerlendirilmelidir.

Hate/inzuwa³⁸⁸:

³⁸¹ E.von Schuler, 1965, s.178-179.

³⁸² H.Roszkowska-Mutschler, 2005, s.33.

³⁸³ V.Haas, 1970, s.20.

³⁸⁴ D.Groddek, 2006, s.148.

³⁸⁵ J.Garstang, 1943, s.55; J.Garstang-O.Gurney, 1959, s.14.

³⁸⁶ F.Cornelius, 1959, s.106; F.Cornelius, 1973, s.143.

³⁸⁷ M.Forlanini, 2008, s.145-188.

³⁸⁸ O.Soyşal, 2015, s.199; R.Akdoğan, 2016, s.126; İ.Taş, 2014, s.2.

CTH 61.II.6.A: KUB 14.20+KBo 19.76(+KUB 19.39 II 7; CTH 83.1.B: KUB 19.8 III 25', 30'; CTH 279.1: KUB 30.56 III 16'; CTH 381.B: KUB 6.46 II 36; CTH 525.4: KUB 38.35 öy.1; CTH 530: KBo 48.254+Bo 9536 7', 9'; CTH 530: KBo 57.120 4'; CTH 562.1:KUB 22.25+KUB 50.55 öy.17', 18', 30'; CTH 562.2.B: KUB 40.106 öy.6; CTH 590: KUB 15.21(+KUB 15.14 15'; CTH 647: KBo 45.68 ay.1; CTH 670.301: KBo 30.38 öy.⁷10'; CTH 670.739: KBo 48.149 öy.8'; CTH 670.1400: KBo 59.111 4'; CTH 670.1921: IBoT 3.11 5'; CTH 682.3: KBo 12.59 I 4; CTH 683.1: KUB 55.43+ I 1, 6, 23, II 22, IV 20' lk.Rd.4; CTH 683.4: KUB 20.13 IV 10'; CTH 683.5.A: KBo 43.85+Bo 4801 öy.II² 11', 38'; CTH 683.5.E: IBoT 2.69 öy.[9']; CTH 683.5.F: KBo 21.89+KBo 8.97 III 10; CTH 824.I.1.C: KBo 48.71(+KBo 48.75 7'; CTH 832: KBo 57.321 2', 5'

Kökeni Hatti geleneklerine dayanan Tanrı LAMMA'nın kültünün bulunduğu kent (KUB 6.46 II 36; KUB 20.13 IV 10'; KUB 30.56 III 16'; KUB 55.43+ I 1³⁸⁹; KBo 21.89+KBo 8.97 III 10; KBo 43.85+Bo 4801 öy.II² 11', 38³⁹⁰; KBo 48.71(+KBo 48.75 7'; KBo 48.149 öy.8'; KBo 57.120 4'; IBoT 3.11 5') ve yakın çevresine ulaşarak onu zapteden ilk kral Telipinu'dur³⁹¹.

II.Murşili, *Nerik*'e düzenlediği seferlerinde *Hatenzuwa*'yı kullanır ve oradan *Tapapanuwa* ile *Zithariya* kentlerine ulaşır (KUB 14.20+KBo 19.76(+KUB 19.39 II 7³⁹²). III.Hattuşili'ye ait bir metinde ise Tuthaliya'nın bölgede *Hatenzuwa*, *Takkupša*, *Kapapahša* ile *Zittahariya* Dağı gibi yerleşimlerde yeniden zafer elde ettiği belirtilmektedir (KUB 19.8 III 25', 30³⁹³). Yine III.Hattuşili'ye ait bir fal metni sorgusunda *Kaštariyapa* kentinde savaşılacağı, *Hatenzuwa* ve *Tappiluša* kentinden

---

³⁸⁹ İ.Taş, 2014, s.2.

³⁹⁰ R.Akdoğan, 2016, s.66-69.

³⁹¹ G.McMahon, 1991, s.33-34; P.Taracha, 2009, s.103.

³⁹² T.Bryce, 2005, s.215.

³⁹³ T.Bryce, 2003, s.296.

Kaška kentine gidilmeden, *Hatenzuwa*'dan tekrar *Nerik*'e dönüleceği ya da *Daššenatta* kentine saldırıldıktan sonra *Hatenzuwa* ve *Tappiluša*'dan *Kaška* kentinin vurularak *Nerik*'e geri dönüleceği yönünde planlamalar Tanrılara sorulmuştur (KUB 22.25+KUB 50.55 I 15-19, 30-31³⁹⁴).

IV.Tuthaliya dönemine ait bir metinde kentin Hitit hakimiyetinde olduğu ve kültüründe yeni düzenlemeler yapılarak Tanrılara ait kült eşyalarının da yenilendiği anlaşılmaktadır (KUB 38.35³⁹⁵). Onun krallığında bu kentte en az iki Koruyucu Tanrı *Zithariya*'nın *kurša*'sı ile *Hat/lenzuwa*'nın Koruyucu Tanrısı kutsanmaktadır³⁹⁶.

Takkupša, *Kaštama*, *Tapapanuwa*, *Tappiluša*, *Zithariya*, *Kapapahša* gibi yerleşimlerle aynı grupta geçen *Hatenzuwa* kentinin Kanak Su civarında³⁹⁷; Phazimonitis bölgesinde bir ırmak yakınında³⁹⁸ olması gerektiği lokalizasyon önerileri arasındadır. *Nerik* ile Vezirköprü eşitliği kabul edilecek olursa kentin *Nerik*'e bir günden daha az bir mesafede Kargı-Osmancık bölgesinde aranması gerektiği de belirtilmektedir³⁹⁹.

Huršam(m)a:

CTH 61.II: KBo 7.17+ I 10; CTH 61.II.6.A: KUB 14.20+ I 10; CTH 61.II.5.B: KBo 4.4 III 45; CTH 375.1.A: KUB 17.21 II 20'; CTH 561: KUB 5.1+KUB 52.65 I 7, 11, 23, II 6; CTH 670.1678: KUB 44.32 15'; CTH 678: KUB 25.36 II 9', 13'; CTH 678.4: KUB 10.88 VI 8'

³⁹⁴ E.von Schuler, 1965, s.176-177; H.Otten, 1972-1975, s.147.

³⁹⁵ J.Hazenbos, 2003, s.48.

³⁹⁶ P.Taracha, 2009, s.102.

³⁹⁷ J.Garstang-O.R.Gurney, 1959, s.21-22.

³⁹⁸ E.von Schuler, 1965, s.49.

³⁹⁹ R.Matthews-C.Glatz, 2009, s.68.

II.Muršili'nin seferlerinde onun tahrip ettiği kentler arasında geçen *Huršama*, *Taptena* kenti ile yakın ilgilidir (KUB 5.1+KUB 52.65 I 7, 11, 23, II 6⁴⁰⁰). Kralın da katıldığı *Nerik* bayram ritüeli kutlamalarında *Huršamalılar* da yer almaktadır (KUB 25.36 II 9', 13'; KUB 10.88 VI 8⁴⁰¹). Metinlerde *Hakmiš* ile birlikte de görülen (KUB 14.20+ I 10) kentin Artova olabileceği önerilmişse de⁴⁰², nispeten *Nerik*'e daha yakın bir bölgede ve *Hakmiš* civarında yer almalıdır⁴⁰³.

Ištahara:

CTH 40.IV.1.A: KBo 5.6 I 42; 43; CTH 40.IV.1.E: KBo 14.11; CTH 40.V.1.A: KUB 19.13+KUB 19.14+KBo 50.13 I 8'; CTH 40[?]: KUB 48.82 6'; CTH 61.II.2.A: KUB 14.15+KBo 16.104 I 10; CTH 61.II.8: KUB 14.25+KBo 57.1 7'; CTH 61.II.10: KBo 2.5+ I 8, 13; CTH 61.III.4: KUB 31.35+KUB 23.36 I 8; CTH 81.A: KUB 1.1+ II 14, 62, III 34; CTH 81.B: KBo 3.6+ I 78, II 42; CTH 81.E: KUB 1.6+ II 8'; CTH 85.1.A: KBo 6.29+ I 26; CTH 101.2: KUB 21.9 I 3; CTH 231.1: VBoT 68 III 8; CTH 297: KUB 60.147 III 14'; IV 12; CTH 370.I.27.A: KBo 52.20+KBo 67.118 öy.4; CTH 510.2: KBo 21.81 öy.8; CTH 561: KUB 5.1+KUB 52.65 II 97, 106; CTH 561: KUB 49.100 7; CTH 562.1: KUB 22.25+KUB 50.55 öy.43, ay.6, 15, 25, 33; CTH 579.1: KUB 16.60 II 2'; CTH 585.R: KUB 56.2+KBo 51.123 ay.7'; CTH 590: KBo 31.74(+KBo 47.193 öy.3; CTH 590: KBo 52.109 3'; CTH 625.1.A: KBo 4.13+ I 28'; CTH 672.A: KUB 56.48 IV 24'; CTH 672.B: KBo 23.95 lk.Rd.[2]

I.Šuppiluliuma'nın kahramanlıkları ile II.Muršili'nin yıllıklarında *Palhuiša*, *Kamama*, *Šunupašši*, *Pittalahšina*, *Hanhana* ve *Hattena* ile yakın ilgili görünen

⁴⁰⁰ A.Ünal, 1974, s.32-36, 52; R.H.Beal, 1999, s.42, 46.

⁴⁰¹ V.Haas, 1970, s.202, 270; J.V.García Trabazo-D.Groddek 2005, Nr. 41.

⁴⁰² F.Cornelius, 1958b, s.193.

⁴⁰³ H.Otten, 1972-1975, s.521.

Ištahara'nın (KUB 14.15+KBo 16.104; KUB 14.25+KBo 57.1 7'⁴⁰⁴; KUB 19.13+KUB 19.14+KBo 50.13 I 8'), askeri bir üs olarak kullanıldığı ve kentin bir EN *MAD-GAL₉-TI* görevlisi olduğu anlaşılmaktadır (KBo 2.5+ I 13)⁴⁰⁵. III.Hattušili, *Hakpiš* kralı olduğunda onun yönetimine verilen kentler arasında yer almaktadır (KUB 1.1+ II 14, 62, III 34; KBo 6.29+ I 26⁴⁰⁶).

Hakmiš ile birlikte *Kaška* kabile topluluklarının saldırılardan 2 kez kurtulmuş olmasının belirtilmesine rağmen, III.Hattušili kentin bu topluluk tarafından tahrip edildiğinden bahsetmektedir (KUB 21.9 I 3⁴⁰⁷). III.Hattušili'nin abartılı anlatımına göre (KUB 1.1+ II 14, 62⁴⁰⁸) bu saldırılar sonucu bölge yaklaşık on yıl boyunca boş kalmıştır. *Nerik* ve civarında *Kaška* kabile toplulukları üzerine düzenlenecek sefer güzergâhında⁴⁰⁹ *Ištahara* kenti yer almamakta, ancak farklı bir fal metninde *Ištahara*, *Nerik* kenti güzergâhında (KUB 22.25+KUB 50.55 ay.11-15) ve *Iškuruh*, *Işgamaha*, *Harpušta* kentleri ile ilgili (KUB 49.100 7') geçmektedir.

Ortaköy metinlerinde ise *Kammama*, *Palhuišša* ve *Işkamaha* kentleri birbirine yakın olarak geçmekte ve buradan bir güzergâh *Anziliya* (Zile) kentine ulaşmaktadır⁴¹⁰.

Nerik'in ay bayramı ritüeli için *Hakmiš*, *Hawarkina* ve *Hattina* ile birlikte koyun tedarik edecek (KUB 56.48 IV 23'-25'⁴¹¹) kentler arasında bulunan *Ištahara*, *Hakmiš* ile

---

⁴⁰⁴ J.L.Miller, 2013, s.119.

⁴⁰⁵ A.Goetze, 1967, s.180-183; J.de Roos, 2007a, s.87-88.

⁴⁰⁶ M.Forlanini, 2010, s.128.

⁴⁰⁷ P.Cornil-R.Lebrun, 1972, s.22-24; A.Ünal, 1974 (2), s.8-13.

⁴⁰⁸ A.Goetze, 1930, s.26-27; A.Ünal, 1974 (2), s.63; H.Otten, 1981, s.58.

⁴⁰⁹ H.Otten, 1980, s.208.

⁴¹⁰ M.Forlanini, 2008, s.147-148.

⁴¹¹ J.Součková, 2010, s.287; J.Tischler, 2016, s.94.

komşu⁴¹² oldukça önemli bir tarım bölgesinde yer almaktadır. Kentin Kerkenes Dağı ve Arapkir yakınlarında olabileceği⁴¹³; *Hattena*'nın doğusunda bir günlük mesafede ve *Šapinuwa*'nın kuzeybatısında⁴¹⁴ aranması gerektiği önerilmektedir.

Kahamiša:

CTH 562.2.B/CTH 824: KUB 40.106 öy.5

Nerik kenti ile çevre bölgesine düzenlenecek seferin fal sorgusuna göre *Kahamiša* kenti *Takkupta* ve *Hatenzuwa*'ya oldukça yakın bir bölgede *Aštigurqa*, *Pišhapuwaišša*, *Iyaušuriya* ve *Taštariša* kentlerine en fazla bir günlük bir mesafede yer almalıdır (KUB 40.106 öy.II⁹ 1-10).

Kamama:

CTH 61.I.A: KBo 3.4+KUB 23.125 öy.I 59⁹; CTH 61.I.B: KBo 16.1 II 22; CTH 61.II.2.A: KUB 14.15+KBo 16.104 öy.I 12, 18, 20; CTH 137.1: KBo 16.27+KBo 40.330 I [2], 10', 11'; CTH 140.1: KUB 26.66 öy.I 41', 45'; CTH 212.35: KUB 31.45 lk.Kol.[19']; CTH 375.1.A: KUB 17.21+ öy.II 22', 28'; CTH 375.1.C: KUB 23.115+ III [9]; CTH 561: KUB 5.1+KUB 52.65 II 56, 62, 67; CTH 571: KBo 16.97+KBo 40.48 öy.5, 28

Tanrı *ZABABA*'nın kültü bulunan (KUB 38.2 öy.II 22) *Kammama* kenti, I.Arnwanda-Ašmunikal çiftinin dua metninde *Nerik* ve *Kaška* bölgesindeki diğer memleketlerle birlikte (*Nerik*, *Huršama*, *Kaštama*, *Šeriša*, *Himuwa*, *Taggašta*, *Zalpuwa*, *Kapiruha*, *Hurna*, *Dankušna*, *Tapašawa*, *Tarugga*, *Ilaluha*, *Zihhana*, *Šipidduwa*, *Wašhaya*, *Patalliya*) *Kaška* kabile toplulukları tarafından yakılıp yıkılan kentler arasında (KUB 17.21+ öy.II 20-27⁴¹⁵); yine aynı kraliyet çiftine ait bir metinde

⁴¹² C.Corti, 2017, s.220.

⁴¹³ J.Garstang-O.R.Gurney, 1959, s.18; F.Cornelius, 1973, s.159.

⁴¹⁴ M.Forlanini, 2008, s.167.

⁴¹⁵ I.Singer, 2002, s.40-43; M.Hutter, 2012, s.665-673.

Iškamaha ile aynı paragrafta geçmektedir (KUB 26.62 öy.I 41', 45'⁴¹⁶). II.Murşili *Kammama* kentini yerle bir etmiştir (KBo 3.4+KUB 23.125 öy.I 59'⁴¹⁷). *Nerik* çevresine yapılacak olan seferin fal sorgusunda kent, *Haharwa* dağı yakınlarında *Talmaliya*, *Şaqamaha*, *Taşmaha* ve *Hurna* ile yakın olarak (KUB 5.1+KUB 52.65 II 56-67'⁴¹⁸) geçmektedir.

Kapiruha:

CTH 1.C: KUB 36.98c ay.8'; CTH 139.1.A: KUB 40.36+ II 34'; CTH 140.1: KUB 19.17+ IV 8', 25'; CTH 375.1.A: KUB 17.21+ II 28'; CTH 375.1.B: KUB 31.124(+ II 5' II 5; CTH 375.3.A: KUB 31.72(+KUB 48.107 öy.6'

I.Arnuwanda-Aşmunikal çiftinin dua metninde *Nerik* ve *Kaşka* bölgesinde tahrip edilen, yağmalanan diğer memleketlerle birlikte (*Nerik*, *Hurşama*, *Kaştama*, *Şerişa*, *Himuwa*, *Taggašta*, *Zalpuwa*, *Kapiruha*, *Hurna*, *Dankuşna*, *Tapaşawa*, *Tarugga*, *Ilaluha*, *Zihhana*, *Şipidduwa*, *Waşhaya*, *Patalliya*) *Kaşka* kabile toplulukları tarafından yakılıp yıkılan kentler arasında (KUB 17.21+ öy.II 22vd.⁴¹⁹) ve *Hakmiş* memleketi ile birlikte (KUB 40.36+ II 34'-36') geçmekte ve yine bu kraliyet çiftine ait bir *Kaşka* antlaşmasında *Kapiruha*'lı adam Tatili adında bir şahıs bulunmaktadır (KUB 19.17+ IV 8')⁴²⁰.

Kaşkama:

CTH 61.II: KBo 7.17+ I 8'; CTH 562.1: KUB 22.25+KUB 50.55 öy.17', 31', 43'²

Hatenzuwa, *Tappiluşša*, *Nerik* (KUB 22.25+KUB 50.55 öy.17', 31') ve *Şuhuriya* kentleri (KBo 7.17+ I 8') ile yakın ilgili geçen kent *Nerik* çevresinde olmalıdır.

⁴¹⁶ E.von Schuler, 1965, s.144.

⁴¹⁷ J.P.Grélois, 1988, s.17-145.

⁴¹⁸ A.Ünal, 1974 (2), s.60-62; R.H.Beal, 1999, s.48.

⁴¹⁹ I.Singer, 2002, s.40-43; M.Hutter, 2012, s.665-673.

⁴²⁰ H.Otten, 1980, s.391.

Kaštama:

CTH 242.8: KBo 16.83+KBo 23.26 II 2', 5'; CTH 321.A: KBo 3.7 ay.IV 16; CTH 321.C: KUB 17.6 IV 13; CTH 321.D: KUB 12.66+KBo 34.33 ay.IV 19; CTH 381.A: KUB 6.45+ öy.I 70; CTH 381.B: KUB 6.46 öy.II 34, 35; CTH 375.1.A: KUB 17.21+ II 20; CTH 375.1.B: KUB 31.124+ II 3'; CTH 375.1.C: KUB 23.115+ III 8'; CTH 510.1.A: KUB 38.6(+) öy.I 3, 10, 14, 18, 29, 34, ay.III 7, ay.IV 11, 22; CTH 510.1.B: KUB 38.10+ II 11, 28, 42; IV 8', 13'; KBo 70.109 I 20, 25, 29, II 11, 17, 28, 34, 42, 48, 57, IV 21, 26, 27; CTH 523: KBo 16.72+ KBo 16.73 ay.III⁷ 5'; CTH 523.3: KBo 16.74 8'; CTH 524: KUB 54.70 6'; CTH 524.4: KUB 25.24 II 17; CTH 525: KBo 26.188 I 3'; CTH 530: KBo 20.95 ay.? 6'; CTH 530.?: KBo 25.140 lk.Kol.11'; CTH 561: KUB 5.1+KUB 52.65 öy.I 80; CTH 625.1.A: KBo 4.13+ öy.I 25'; CTH 647: KUB 58.65(+)Bo 3472 3, 9; CTH 647: KUB 53.49 öy.12'; CTH 647: KUB 56.35 I 6; CTH 647.3: KUB 20.80 ay.III 6', 14'; CTH 647.4: KUB 20.81 öy.I 3, 9; CTH 647.7: KUB 28.90 I 7'; CTH 651: KUB 58.1+KUB 58.2 II 33'; CTH 652: KUB 53.16 V 12'; CTH 662.B: KBo 27.38 [4']; CTH 671.2.B: KBo 16.81(+)Bo 5953 I 10; CTH 676.2: KUB 31.57 öy.I 13', 22'; CTH 678: KBo 64.164 2; CTH 678: KBo 59.163 öy.6; CTH 678: KBo 21.79 IV⁷ 10'; CTH 678: Bo 3366 II 5; CTH 678.2: KUB 7.11 öy.8, 11; CTH 678.3.B: KUB 25.25+ 6'; CTH 678.19: KBo 20.87(+) I 7; CTH 744.7.B: KUB 28.94 I 2'; CTH 821: KUB 48.13 öy.7'; CTH 821: KUB 54.64 öy.6'

Metinlerde (-k(ka) eki ile birlikte görünen) *Nerik* kültü ile ilgili *Zahalukka/Ašhaluga* ve fal metninde *Tanizila*, *Ziqapalla* kentleri *Kaštama* ile birbirine yakın kentler görünümündedir (KUB 5.1+KUB 52.65 öy.I 78-80⁴²¹). *Kaštama* kentinin LÚAGRIG görevlisi bulunmakta (KBo 16.72+ KBo 16.73 ay.III⁷ 5'; KBo 27.38 [4'], Neu 27) ve *Nerik* kenti ile ilgili ritüellerde (KBo 16.81(+)Bo 5953 I 10; KUB 31.57(+)Bo

⁴²¹ A.Ünal, 1974 (2), s.44-46; A.Ünal, 1980, s.475vd.; R.H.Beal, 1999, s.45;

M.Forlanini, 2010, s.125.

3394 öy.I 13', 22'⁴²²) malzeme tedarik etmektedir. *Kaštamalı* Kida adında bir şahıs da metinlerde geçmektedir (KBo 16.83+KBo 23.26 II 2', 5'⁴²³).

Bir bayram ritüeli fragmanına göre *Zikmari*'de *Kaštama*'nın bayram kutlaması yapılarak *Nerik* Fırtına Tanrısı için ritüel düzenlenmektedir (KBo 20.87(+) I 7'⁴²⁴). Bir prens, *Nerik*'in Fırtına Tanrısı rahibi, *Kaštama*'nın rahipleri ve diğer görevlilerin katılımıyla birlikte ritüel gerçekleştirilmekte ve aynı zamanda *Kaštama*'nın Fırtına Tanrısı için ay bayramı kutlanmaktadır (KBo 20.95 ay.? 6'⁴²⁵). *Kaštama*, *Nerik* kentinin *Kaška* kabile topluluklarınca ele geçirilmesi ile bir süreliğine *Nerik*'in Fırtına Tanrısının kültüründe önemli rol oynamıştır⁴²⁶.

Kentin lokalizasyonu için Çorum-Mecitözü⁴²⁷; Tokat ve Zile yakınları⁴²⁸ ile Kastamonu⁴²⁹ olabileceği önerilmiştir. Kent, *Nerik* güzergahında *Haharwa* dağ silsilesinin güney kesimlerinde bulunmalıdır.

Kaštariyapa:

CTH 562.1: KUB 22.25+KUB 50.55 öy.14', 16'; CTH 577.1: KBo 44.216+KUB 16.62 öy.II 10'

Nerik kenti ile çevresine düzenlenecek bir seferle ilgili bir fal metnine göre *Daššenatta* ve *Hatenzuwa* kentleri ile yakındır (KUB 22.25+KUB 50.55 öy.14', 16'⁴³⁰).

---

⁴²² V.Haas, 1970, s.308; Ş.Bozgun-S.Ö.Savaş, 2017, s.82.

⁴²³ S.Košak, 1982, s.87.

⁴²⁴ V.Haas, 1970, s.256.

⁴²⁵ V.Haas, 1970, s.310; A.Taggar-Cohen, 2006, s.348-349.

⁴²⁶ P.Taracha, 2009, s.44, 104.

⁴²⁷ A.Goetze, 1957a, s.98.

⁴²⁸ F.Cornelius, 1963, s.75.

⁴²⁹ S.Erkut, 1999, s.129vd.

⁴³⁰ E.von Schuler, 1965, s.176.

Katalatuwa:

CTH 61.II.6.A: KBo 19.76+KUB 14.20(+)+KUB 19.39 I 36'; CTH 562.1: KUB 22.25+KUB 50.55 öy.11'

Nerik kenti ile çevresine düzenlenecek bir seferle ilgili bir fal metnine göre *Daššenatta* ile yakındır (KUB 22.25+KUB 50.55 öy.11'⁴³¹).

Kazapa:

CTH 40.II.2.D: KUB 19.11 IV 30, 35; CTH 40.II.2.E: KUB 19.10+KBo 50.14 I 21'; CTH 61.II.9.A: KUB 19.37 II 28; CTH 61.II.9.D: KUB 31.39 ay.5'; CTH 375.1.B: KUB 31.124(+) II 7'

Kent ilk olarak I.Arnwanda-Ašmunikal çiftinin krallığı döneminde *Kaška* kabile topluluklarının eline geçmiştir (KUB 31.124(+) II 7'). I.Šuppiluliuma *Kaškali* askerlerle *Kathariya* memleketi ve *Kazapa* kentinde savaşmıştır (KUB 19.11 IV 30, 35; KUB 19.10+KBo 50.14 I 21'⁴³²). II.Muršili'nin yıllıklarında kent *Timuhala* ile birlikte geçmektedir (KUB 19.37 II 28). *Kaška* bölgesinde, Kızılırmak'ın batısında İskilip yakınlarına lokalizasyonu yapılmaktadır⁴³³.

Kummešmaha-Irmağı Memleketi:

CTH 61.II: KBo 7.17(+) IV 4'; CTH 61.II.7.A: KBo 5.8 I 40; CTH 61.II.8: KBo 57.1+KUB 14.25 1'; CTH 61.II.10: KBo 2.5a+ II 42; CTH 89: KUB 21.29 II 5; CTH 510.1.A: KUB 38.6+Bo 6741(+)+KUB 57.58 ay.IV 24; (1.B) IV [22']; CTH 510.1.B: KBo 70.109 II 10 (KUB 57.106+KUB 38.10+KUB 38.10a II 10); CTH 577.1: KBo 44.216+KUB 16.62 II 9'; CTH 776: KBo 23.27+KBo 35.183 II 19

Bölgeye düzenlenecek olan bir seferin fal sorgusuna göre *Kummešmaha-Irmağı* kenti geçildiğinde ilk olarak *Gaštariyapa* kentine ulaşılmaktadır (KBo 44.216+KUB

⁴³¹ E.von Schuler, 1965, s.176.

⁴³² G.F.del Monte, 2008, s.16-17.

⁴³³ H.Otten, 1976-1980, s.543.

16.62 II 9'-10'). Yine II.Murşili'nin yıllıklarına göre, bir dönem düşman olan ve bölgeye düzenlenen seferler sonucunda, II.Murşili'nin kontrol altına aldığı *Kummešmaha*-Irmağı çevresinde başarılı askeri faaliyetler sürdürülmüştür. Bu metinlerde *Kummešmaha*, *Gaštariyapa*, *Šunupašši*, *Pittalahši* ile birlikte *Ištahara* da görülmektedir (KBo 57.1+KUB 14.25 1'-10').

Günümüze kadar yapılan çeşitli çalışmalarda *Kummešmaha*-Irmağının, Yeşilirmak veya Kelkit ile eşitlenmesi genel kabul görmektedir. Hitit devletinin kuruluşundan imparatorluk dönemine kadar, birbirine düşman unsurlar arasında sınır olan *Kummešmaha*-Irmağının, "Yeşilirmak" ile eşitlenebileceği, ırmağın adı ile tanımlanan "düşman *Kummešmaha*-Irmağı Memleketi"nin ise, Yeşilirmak vadisinin batı bölümünde, *Nerik*'e ulaşmak için kullanılan geçiş güzergâhında yer aldığı önerilmektedir⁴³⁴.

***Lala*:**

CTH 671.1.A: KUB 36.89 öy.1, 2

Kenti terkeden *Nerik*'in Fırtına Tanrısının geri dönmesini konu alan bir ritüelde GUDU-Rahibi onun geri dönmesi için bir takım ritüeller gerçekleştirir. Rahip, *Nera* ve *Lala* adındaki iki kente gider. Bu ritüellerin icra yeri *Nerik* ve onun yakın çevresidir. Başka herhangi bir metinde geçmeyen bu yer adının bir kent görünümünden daha çok ritüel ile ilgili bir bölgeyi işaret ettiği düşünülmektedir (KUB 36.89 öy.1, 2⁴³⁵).

***Ne/ira*:**

CTH 81.E: KUB 19.68+ I 6, III 9'; CTH 671.1.A: KUB 36.89 öy.1, 2; CTH 786.3: KUB 45.41 III 4'

Hakmiš kralı III.Hattušili, II.Hantili döneminde *Kaška* kabile topluluklarının eline geçmiş olan *Nerik*'in yakın çevresinin sınır yapıldığını, *Nira* ve *Haštira* kentlerini

⁴³⁴ Ş.Bozgun, 2018, s.1256-1257.

⁴³⁵ R.Lebrun, 1980, s.375; V.Haas, 1994, s.603, 606; A.Taggar-Cohen, 2006, s.255.

hakimiyeti altına aldığını belirtmektedir (KUB 19.68+ I 6, III 9'). *Nerik*'in Fırtına Tanrısının kente geri dönmesini konu alan ritüelde *Lala* kenti ile birlikte geçmektedir (KUB 36.89 öy.1, 2). Hurrice kurban sunulan Tanrıların listesinde kent adı ^{URU}*Ni-e-ra-ni-we* olarak geçer (KUB 45.41 III 4⁴³⁶). Kent, *Nerik*'e oldukça yakın bir bölgede aranmalıdır.

Nirinikataši:

CTH 580.1 KUB 49.24 ay.6', 19'

Fal metninde *Nerik* ve *Tanizila* kentleri ile ilgili geçmektedir (KUB 49.24 ay.6', 19'). Kent *Nerik* bölgesinde aranmalıdır.

Pikainariša:

CTH 40.IV.4.A: KUB 21.10+KBo 50.11 ay.19'; CTH 40.IV.4.B: KBo 22.9 IV 10'; CTH 61.I.A: KBo 3.4+KUB 23.125 ay.IV 24, 29, 30, 33; CTH 61.II.5.B: KBo 4.4+ ay.III 29, 36, 38; CTH 561: KUB 5.1+KUB 52.65 öy.I 53, 54, 70, 71; III 23; CTH 562.2.B: KUB 40.106 öy.II^(?) 12

I.Šuppiluliuma'nın kahramanlıkları (KBo 22.9 IV 10⁴³⁷) ve II.Muršili yıllıklarına (KBo 3.4+KUB 23.125 ay.IV 24, 29, 30, 33⁴³⁸) göre her iki kralda bu kente giderek *Kaşkalı* gruplarla savaşmışlardır. III.Hattušili'de aynı şekilde *Piqainariša* ile *Aštigurqa*, *...šašena*, *Tanizila* kentlerine yakın *Nerik* kenti ve *Haharwa* dağlık bölgesinde seferler düzenlemiştir (KUB 5.1+KUB 52.65 öy.I 53, 54, 70, 71; III 23⁴³⁹). Bir diğer fal metnine göre ise *Iyaušuriya*, *Taštarišša* ve *Marduwa* kentleri ile en fazla bir günlük mesafede ve *Taptena* ile oldukça yakın geçmektedir (KUB 40.106 öy.II^(?) 8-12).

⁴³⁶ I.Wegner, 1995, s.199.

⁴³⁷ D.Groddek, 2008a, s.114; D.Groddek, 2008b, s.20; G.F.del Monte, 2008, s.99.

⁴³⁸ J.-P.Grémois, 1988, s.71.

⁴³⁹ A.Ünal,1974 (2), s.40-44, 68; R.H.Beal, 1999, s.41-45, 50.

Kentin lokalizasyonu için Akdağ civarı⁴⁴⁰; Adadağ⁴⁴¹ ve Yıldız ırmak⁴⁴² bölgesi önerilmektedir.

Pišhapuwaiša:

CTH 562.2.B: KUB 40.106 öy.II²; CTH 585.P: KUB 56.10+ III 3; CTH 590: KUB 48.123 IV 15

Kent, fal metnine göre *Aštigurqa* ile oldukça yakın *Kapapahša* ile de en fazla bir günlük mesafededir (KUB 40.106 öy.II² 1-3). Yine kraliçenin gördüğü bir rüya ile ilgili olarak *Manayara* kenti ile birlikte geçer (KUB 48.123 IV 15⁴⁴³). *Pišhapuwaiša*, *Nerik* kentine oldukça yakın bir bölgede *Haharwa* yakınlarında yer almalıdır.

Šarkatašina:

CTH 561: KUB 5.1+KUB 52.65 VI 1

Söz konusu yerleşim, *Kaška* kabile toplulukları ile ilgili bir seferin fal sorgusunda görülmekte ve başka herhangi bir metinde karşılaşılmamaktadır (KUB 5.1+KUB 52.65 VI 1⁴⁴⁴). Kent *Nerik* bölgesinde yer almalıdır.

Tahalmuna (Idahalmuna):

CTH 386.1: KUB 36.90+Bo 10317 23'; CTH 678: Bo 5239 8'; CTH 682.2.C: KUB 40.101(+Bo 6007 ay.9; CTH 832: KBo 57.247 4'

Nerik kenti bayram ritüeline ait bir metinde *dahalmuna* ve *idahalmuna* geçiş formlarıyla birlikte, *dahanga* kült odası ile ilgili geçmekte (Bo 5239 8⁴⁴⁵) ve *Nerik*'in Fırtına Tanrısının çağırıldığı dağlar arasında yer almaktadır (KUB 36.90+Bo 10317

⁴⁴⁰ J.Garstang-O.R.Gurney, 1959, s.28.

⁴⁴¹ E.von Schuler, 1965, s.47.

⁴⁴² F.Cornelius, 1973, s.213.

⁴⁴³ J.de Roos, 2007, s.219; A.Mouton, 2007, s.288-291.

⁴⁴⁴ A.Ünal, 1974 (2), s.92-93; R.H.Beal, 1999, s.54.

⁴⁴⁵ V.Haas, 1970, s.182, 226-227; F.Fuscagni, 2010, s.103.

23⁴⁴⁶). *Maraşanta* ırmağı, ^{HUR.SAG}Ap[ile birlikte (KBo 57.247 4⁴⁴⁷) geçen kent *Nerik* yakınlarındadır⁴⁴⁸.

Takupş/ta:

CTH 40.III.a).5.A: KBo 14.42 y.6'; CTH 83.1.B: KUB 19.8 III 32'; CTH 140.1: KUB 26.62 y.10'; CTH 231.1: VBoT 68 III 24; CTH 231.2: KUB 26.2 ay.8'; CTH 375.1.C: KUB 23.115(+) III 9; CTH 381.A: KUB 6.45+ I 72; CTH 381.B: KUB 6.46 II 37; CTH 506: KUB 7.24+ ay.15'; CTH 562.2.A: KUB 19.19 y.6; CTH 562.2.B: KUB 40.106 y.4; CTH 625.1.A: KBo 4.13+ I 24'; CTH 671.1.A: KUB 36.89 y.6

Kent, *Hatenzuwa* ile yakın bölgede *Kapapahřa*, *Zittahariya* (KUB 19.8 III 30'-33') ve yine bir fal metnine göre *Hatenzuwa*, *Kahamiřa* (KUB 40.106 y.4) ile ilgili olarak geçmektedir. *Nerik*'in Fırtına Tanrısı için düzenlenen ritüelde bu kentin yöneticisi (^{LÚ}AGRIG) kurban malzemeleri tedarik etmekle yükümlüdür (KUB 36.89 y.6⁴⁴⁹). I.şuppiluliuma'nın kahramanlıklarında ise *Hakmiş*, *Hapatha* kentleri ile birlikte görünmektedir (KBo 14.42 y.6⁴⁵⁰)⁴⁵¹. Kent, *Hakmiş* yakınlarında aranmalıdır.

Tanizila:

CTH 561: KUB 5.1+KUB 52.65 I 5, 20, 24, 72, 78, 87, 92, II 1, 29, 35, 41, 49, 54, 61, 68, 75, III 29, 33, 46, 49, 51, 65, 71, V 1; CTH 570: KUB 49.88 II 9; CTH 580.1: KUB 49.24 ay.17'

Nirinikataşi kenti ile ilgili geçmektedir (KUB 49.24 ay.6', 19'). *Haharwa* dağı askerleri ile sürdürülen mücadelede yapılacak olan seferin fal sorgusuna göre kent,

⁴⁴⁶ I.Singer, 2002, s.105-107.

⁴⁴⁷ D.Groddek, 2011, s.130; krş. kırık kısımdaki dağ adı ^{HUR.SAG}Tu]thaliya olarak tamamlanmaktadır, G.F.del Monte-J.Tischler, 1978, s.156.

⁴⁴⁸ M.Alparslan, 2012a, s.409.

⁴⁴⁹ V.Haas, 1970, s.142-143.

⁴⁵⁰ G.F.del Monte, 2009, s.55.

⁴⁵¹ M.Alparslan, 2012b, s.409.

Nerik civarında *Zihhana*, *Ziqapalla*, *Hurna* ve *Taşmaha* ile yakın olarak *Haharwa* eteklerinde, bir ırmak yakınında yer almaktadır (KUB 5.1+KUB 52.65⁴⁵²). Kentin lokalizasyonu için Adadağ⁴⁵³ veya Tokat yakınları⁴⁵⁴ önerilmektedir.

Tapiluša:

CTH 61.III.4: KUB 23.36+KUB 31.35 II 15'; CTH 562.1: KUB 22.25+KUB 50.55 öy.17', 30'

II.Murşili *Kaška* kabile toplulukları üzerine düzenlediği seferlerde daha önceden kimsenin gitmediğini belirttiği memleketler arasında denizle de ilgili olarak *Tappi*[...] kenti geçmektedir (KUB 23.36+KUB 31.35 II 15'⁴⁵⁵). Yine bölge ile ilgili fal metninde *Daššenatta* ve *Hatenzuwa* ile yakındır (KUB 22.25+KUB 50.55 öy.17', 30'⁴⁵⁶).

Tapti/ena:

CTH 61.II.5.B: KBo 4.4+ III 43, 45; CTH 61.III.5: KBo 16.18 I 8'; CTH 561: KUB 5.1+KUB 52.65 I 7, 11, 23, II 6, 30, 41, 48, 54, 60, 68, III 77; CTH 670.129: KBo 20.28 ay.[?] 6'; CTH 678: KUB 58.33 III 18'

Nerik ve *Haharwa* dağlık bölgesinde yürütülecek seferin fal sorgusuna göre kent, *Huršama* ile yakındır (KUB 5.1+KUB 52.65 I 7, 11, 23, II 6, 30, 41, 48, 54, 60, 68, III 77⁴⁵⁷). *Nerik* kenti bayram ritüel fragmanına göre kral ve kraliçenin kült gezilerinde *Hapšukka*'dan sonraki paragrafta geçmekte, sonrasında ise *Taštariša* ve ertesi günde *Nerik*'e varılmaktadır (KUB 58.33 III 18'⁴⁵⁸).

⁴⁵² A.Ünal,1974 (2), s.32-93; H.G.Güterbock, 1961, s.95; R.H.Beal, 1999, s.41-54.

⁴⁵³ H.G.Güterbock, 1961, s.94.

⁴⁵⁴ F.Cornelius, 1958a, s.2.

⁴⁵⁵ Ph.H.J.Houwink ten Cate, 1967, s.165-167.

⁴⁵⁶ E.von Schuler, 1965, s.176-177.

⁴⁵⁷ A.Ünal, 1974 (2), s.32, 53-62, 76; R.H.Beal, 1999, s.41, 46, 53.

⁴⁵⁸ V.Haas, 1965, s.260.

Tašmaha:

CTH 61.I.B: KBo 16.1+ II 57'; CTH 61.II.9.A: KUB 19.37 II 27; CTH 61.II.9.D: KUB 31.39 IV 4'; CTH 283: KBo 47.314 3; CTH 561: KUB 5.1+KUB 52.65 I 16, 20, 25, 50, II 29, 34, 67; CTH 710: KUB 32.130 11

Hahani, *Hurna*, *Tanizila* ve *Zihhana* kentleri ile oldukça yakın olan ve *Nerik* bölgesinde yer alan kent (KUB 5.1+KUB 52.65 I 16, 20, 25, 50, II 29, 34, 67⁴⁵⁹), II.Muršili'nin yıllıklarında *Tikkuwa* (KBo 16.1 II 57⁴⁶⁰) ile birlikte ve *Ziyantiška* ile de sınırdır (KUB 31.39 IV 4'-7'); *Kaška* memleketi ve *Malazziya* ile birlikte geçen (KBo 47.314 3) kentin lokalizasyonu ise İris vadisi⁴⁶¹, Gümüş (/Hurna)⁴⁶² ve Osmancık⁴⁶³ civarına yapılmaktadır.

Taštariša:

CTH 61.III.5: KBo 16.18 I 5'; CTH 140.1: KUB 26.62(+) IV 14'; CTH 242: KUB 60.68 5'; CTH 375.1.C: KUB 23.115+ III 9'; CTH 562.2.B: KUB 40.106 öy.10; CTH 577.1: KUB 22.39 III 12', IV 32'; CTH 647.3: KUB 20.80 III 2', 3'; CTH 678: KBo 20.23 öy.4'; CTH 678: KUB 53.18 VI¹ 6; CTH 678: KUB 58.33 III 9', 22'; CTH 744: KUB 60.131 2

Fal metnine göre *Iyaušuriya*, *Marduwa* kentleri ile yakın, *Pik[ainarišša]* ve *Taptena* ile de en fazla bir günlük mesafede yer almaktadır (KUB 40.106 öy.10). Hitit prensi tarafından kutlanan festivalin bir bölümü bu kentte geçmekte ve kent *Kaštama* ile yakın ilgili görünmektedir (KUB 20.80 III 2', 3'). *Nerik* kenti ile ilgili bayram ritüeli fragmanına göre kral henüz *Nerik* kentine gelmeden, gün doğarken *Taštariša* kentinde

⁴⁵⁹ A.Ünal, 1974 (2), s.34-41, 56, 62; R.H.Beal, 1999, s.42-44, 46-48.

⁴⁶⁰ J.-P.Grélois, 1988, s.59.

⁴⁶¹ F.Cornelius, 1973, s.176.

⁴⁶² E.von Schuler, 1965, s.46.

⁴⁶³ M.Forlanini, 1977, s.203.

bazı ritüel uygulamaları yapmaktadır (KBo 20.23 öy.5'; KUB 53.18 VI' 6⁴⁶⁴). Kentin Tokat ile Zile arasında olabileceği belirtilmiştir⁴⁶⁵. *Nerik*'e daha yakın bir bölgede olmalıdır.

Tiyašili:

CTH 561: KUB 5.1+KUB 52.65 III 97; CTH 570: KUB 49.88 II 6

Nerik ve *Šuhurišiša*'ya nispeten yakın bir bölgede yer almalıdır (KUB 5.1+KUB 52.65 III 97⁴⁶⁶, KUB 49.88 II 6).

Timuhala:

CTH 40.V.1.A: KUB 19.13+14 I 47'; CTH 61.II.9.A: KUB 19.37 II 1, 8, 2, 13, 15', 16, 20, 22, 25, III 14', 19', 20, 21', 22', 26', 32; CTH 61.II.9.B: KBo 9.76 2, 4'; CTH 61.II.9.C: KBo 16.16+ III 11', 13', 15', 18'; CTH 61.II.9.D: KUB 31.39 IV 2', 9'; CTH 580.1: KUB 22.63 14'

Timuhala, *Karašuwa*, *Tiyašilta* ve *Zimumuwa* kentleri ile birlikte (KBo 9.76 2'-4'; KUB 19.37 II 1, 8, 2, 13, 15', 16, 20, 22, 25, III 14', 19', 20, 21', 22', 26', 32) geçmekte ve *Dahara* ırmağı yakınlarında *Tapapinuwa*'dan geri dönerek buraya ulaşılmaktadır (KUB 19.13+ I 42'-47'⁴⁶⁷). Hitit ordusu için önemli askeri bir bölgede⁴⁶⁸ bulunan *Timuhala*, *Nerik* kentinden *Ištahara* ya da *Hatenzuya* geçişte bir günlük mesafede yer almaktadır⁴⁶⁹. İskilip önerisi⁴⁷⁰ bu noktada biraz uzak kaldığından kentin

⁴⁶⁴ E.Neu, 1980, s.161.

⁴⁶⁵ F.Cornelius, 1963, s.241; M.Forlanini, 1992, s.297-298.

⁴⁶⁶ A.Ünal,1974 (2), s.80; R.H.Beal, 1999, s.52.

⁴⁶⁷ G.F.del Monte, 2009, s.136.

⁴⁶⁸ E.von Schuler, 1965, s.49; B.Christiansen, 2014, s.55-56.

⁴⁶⁹ Ph.H.J.Houwink ten Cate, 1967, s.49.

⁴⁷⁰ M.Forlanini, 1977, s.202-203.

Kargı yakınlarında belki Ilgaz dağları çevresinde olabileceği önerisi uygun görünmektedir⁴⁷¹.

Tit:

CTH 562.1: KUB 22.25+KUB 50.55 öy.6'

Fal metnine göre *Šerišša*, *Pittalahši* ve *Kattaladduwa* kentleri ile birlikte *Nerik* bölgesinde olmalıdır (KUB 22.25+KUB 50.55 öy.6⁴⁷²).

Tizilima:

CTH 561: KUB 5.1+KUB 52.65 I 27

Kent, *Haharwa* dağlık bölgesinde *Nerik* yakınlarında olmalıdır (KUB 5.1+KUB 52.65 I 27⁴⁷³).

Turmita:

CTH 27: KBo 9.73+ öy.2, 5; CTH 40.V.1.A: KUB 19.13+ I 18'; CTH 51.1.A: KBo 1.1+ öy.12, 21, ay.45'; CTH 51.I.C: KUB 3.1b+a ay.12'; CTH 53.A: KBo 1.4+ IV 14'; CTH 61.I.A: KBo 3.4+KUB 23.125 I 30, 31, 41; CTH 61.I.B: KBo 16.1+ I 45; CTH 61.II: KBo 14.20+ I 11; CTH 62.A: KBo 22. 39 III 21'; CTH 81.A: KUB 1.1+ II 10, 54, 59; CTH 81.B: KBo 3.6+ II 35, 39, III 3; CTH 81.E: KUB 1.6 II 4'; CTH 81.F: KUB 19.64+ 2'; CTH 194: KBo 8.18 ay.9'; CTH 225.C?: KUB 48.83, 10'; CTH 231.2: KUB 26.2 ay.9'; CTH 256: ABoT 1.56 II 13; CTH 276.11: KUB 30.60+KBo 14.70 I 23'; CTH 295.3: KUB 26.69 V 16; CTH 381.A: KUB 6.45+ II 10, 11; CTH 381.B: KUB 6.46 II 52, 53; CTH 378.4.A: KUB 14.13+ I 5; CTH 403.2.B: KUB 33.70 III 6; CTH 412.1.1: KBo 12.106+KBo 13.146 I 1; CTH 422.A: KUB 4.1 I 4; CTH 422.E: KBo 44.21+KBo 52.28 4; CTH 530: KUB 48.105+KBo 12.53 öy.19', ay.20; CTH 530: KUB 53.42 r.Kol. 5'; CTH 577: KUB 18.10+ III 9; CTH 577: KBo 22.264(+)+KUB 50.23 I 2';

⁴⁷¹ R.Matthews-C.Glatz, 2009, s.69-70.

⁴⁷² E.von Schuler, 1965, s.176.

⁴⁷³ A.Ünal,1974 (2), s.36; R.H.Beal, 1999, 43.

CTH 577: KBo 54.106+ öy.3; CTH 585.N: KUB 31.56 4', 7'; CTH 585.O: KUB 31.54 9'; CTH 592.1.D: KUB 11.24+IBoT 4.74 I 18; CTH 625: IBoT 1.23 III? 5'; CTH 625: KUB 51.2 öy.5'; CTH 625.1.A: KBo 4.13+ I 5, 22'; CTH 626.Tg04.I.1.C: KBo 11.73+KBo 44.128 öy.5'; CTH 626.Tg04.I.1.E: KBo 21.108+KBo 30.110+KBo 30.98 III 2, 4; CTH 647: KBo 30.64 öy.1, 3; CTH 653: KBo 25.192 öy.3, 4; CTH 662.1.A: KUB 11.28 III 13'; CTH 662.1.B: KBo 20.86+ öy.12'; CTH 670.586: KBo 44.144 öy.4; CTH 670.972: KBo 51.168 6'; CTH 670.1932: KUB 56.34 IV[?] 12'; CTH 670.1939: KUB 56.51 I 24; CTH 683.1: KUB 55.43+ I 24, sol k. 7; CTH 832: KBo 56.243 6'

Asur Ticaret Kolonileri döneminde sıkça bakır ticareti ile ilişkili geçen ve maden ekonomisinde önemli rol oynayan *Durmitta*, *Hattuš* ve *Tišmurna* ile ilgili geçmektedir⁴⁷⁴. *Durmitta* Asur Ticaret kolonileri döneminden beri Anadolu'da en önemli merkezlerden biridir. *Durhumit* adının Hattice olabileceği önerilmektedir. II.Muršili, *Tuhmiyara* ve *Tapapanuwa* memleketleri ile birlikte *Kaška* kabile topluluklarının saldırısına uğradığı kente seferler düzenlediği bilinmektedir (KBo 14.20+ I 11; KBo 3.4+KUB 23.125 I 30, 31, 41⁴⁷⁵).

III.Hattušili otobiyografisinde düşmanın *Durmitta* ve *Tahuppiya* memleketlerine saldırdığından sonrasında ise ağabeyi II.Muwattali'nin kendisine yönetmesi için bıraktığından bahsetmektedir (KUB 1.1+ II 10, 54, 59⁴⁷⁶). I.Šuppiluliuma'nın kahramanlıklarında *Tikkuwa* ve *Hurna* ile ilgili geçmektedir (KUB 19.13+ I 18⁴⁷⁷).

Kentin lokalizasyonu için Arapkir⁴⁷⁸; Yenihan⁴⁷⁹; *Nerik* bölgesi⁴⁸⁰; Merzifon yakınları; Sivas-Tokat hattının kuzeyinde⁴⁸¹ Çankırı yakınlarında⁴⁸² ya da Tuz Gölü'nün

---

⁴⁷⁴ İ.Albayrak, 2016, s.29.

⁴⁷⁵ J.-P.Grémois, 1988, s.56-57.

⁴⁷⁶ H.Otten, 1981, s.10-14.

⁴⁷⁷ G.F.del Monte, 2009, s.133.

⁴⁷⁸ A.Goetze, 1930, s.25.

kuzeydoğusunda Kırıkkale bölgesinde olabileceği önerilmiştir⁴⁸³. Diğer bir görüş ise Çankırı-Karabük yakınlarında olabileceği yönündedir⁴⁸⁴. *Haharwa* dağları ilgili *Nerik* ve *Kaštama*'dan çok da uzak olmayan bir bölgede olmalıdır⁴⁸⁵.

Ununiya:

CTH 61.II: KBo 16.13+ ay.1', 6'; CTH 561: KUB 5.1+KUB 52.65 II 48

Haharwa dağlık bölgesi ve *Nerik* kenti yakınlarında (KUB 5.1+KUB 52.65 II 48⁴⁸⁶), aynı zamanda *Kummešmaha*-Iрмаğı ile de ilgili geçmektedir (KBo 16.13+ ay.1'-6').

Urišta:

CTH 190: HKM 57 11, 20; CTH 214.2: KUB 23.61+KUB 26.78 Rd.; CTH 510.2: KBo 24.117+ r.Kol.9'; CTH 525.3: KUB 25.23+ I 9', 34', 35', 39', 42', II 18', IV 60'

Hakmiš'de kültü bulunan *Urišta* ve *Parduwata*'dan bazı festivaller için *Hakmiš*'e Tanrı heykelcikleri getirilerek olasılıkla *Kaška* saldırılarından etkilenen bu kentlerde kültün devamlılığı sağlanmıştır. Maşat mektuplarında *Uriştalı* rahibin oğlunun kölesi Kaštanda adında birisinin *Kašša*'lı bir kadın alması ve onun *Haššarpandalı* Himmuili ve Tarhumuwa tarafından kaçırılması konu edilmiştir (HKM 57 11, 20⁴⁸⁷). Kent, *Hakmiš* bölgesinde yer almalıdır.

---

⁴⁷⁹ J.Garstang-O.R.Gurney, 1959, s.17.

⁴⁸⁰ E.von Schuler, 1965, s.31.

⁴⁸¹ A.Ünal,1974 (2), s.223-224.

⁴⁸² M.Forlanini, 1977, s.203, G.Barjamovic, 2011, s.251-253.

⁴⁸³ M.Forlanini, 1979, s.173-178; M.Cammarosano-M.Marizza, 2015, s.180-181.

⁴⁸⁴ R.Matthews-C.Glatz, 2009, s.64; B.Christiansen, 2014, s.200vd.

⁴⁸⁵ P.Taracha, 2017, s.98.

⁴⁸⁶ A.Ünal, 1974 (2), s.58; R.H.Beal, 1999, s.43.

⁴⁸⁷ S.Alp, 1991, s.226-229; H.A.Hoffner, 2009, s.205.

Zahaluka:

CTH 282.8: KUB 48.48 öy.4; CTH 647: KUB 53.13 III 16'; CTH 673: KUB 27.68+ I 1, 4, 6, 13, 17, 27, 41, 42, II 27, IV 45'; CTH 678: KUB 25.36 I 15', 19', 28', V 15, 19, 27, 31; CTH 678: KUB 51.54 öy.? 2', 7', 9'; CTH 678: KBo 52.200 6'; CTH 678: KBo 57.201 3'; CTH 678.5: KUB 28.92 I 9'; CTH 745: Bo 8662 2'; CTH 821: KUB 54.64 öy.10', 11', 14', 19', ay.7'; CTH 821: KUB 48.13 öy.10'; CTH 821.2: HT 67 öy.5'

Nerik'in Tanrılarının (*Zahaluka*'nın Fırtına Tanrısı, Savaş Tanrısı, Göğün Fırtına Tanrısı, Koruyucu Tanrı, Tanrı Telipinu ve Tanrı Halki) envanterlerini içeren metinde (KUB 27.68+ I 1, 4, 6, 13, 17, 27, 41, 42, II 27, IV 45⁴⁸⁸) ve *Nerik* kenti ile ilgili bayram ritüellerinde (KUB 25.36 I 15', 19', 28', V 15, 19, 27, 31⁴⁸⁹; KUB 51.54 öy.? 2', 7', 9'⁴⁹⁰; KBo 52.200 6'; KBo 57.201 3'⁴⁹¹; KUB 28.92 I 9') geçen (Hattice fragmanlarda *Tuhuluk*[a biçiminde (Bo 8662 2'⁴⁹²) *Zahaluka*, *Kapiri* ve *Zinta*[... kent adları ile birlikte (KUB 48.48 öy.4-8⁴⁹³) *Nerik*'in yakın çevresinde yer almalıdır.

Zakiya:

CTH 561: KUB 5.1+KUB 52.65 I 74

Tanizila bölgesinde *Zihhana* ile ilgili olarak *Nerik*'in yakın çevresinde aranmalıdır (KUB 5.1+KUB 52.65 I 74⁴⁹⁴).

Zikapala:

CTH 561: KUB 5.1+KUB 52.65 I 73, 79, V 1; CTH 570: KUB 49.88 II 15

⁴⁸⁸ V.Haas, 1970, s.300-302; M.Cammarosano, 2018, s.335-353.

⁴⁸⁹ V.Haas, 1970, s.198-211.

⁴⁹⁰ D.Groddek, 2004c, s.87-88.

⁴⁹¹ D.Groddek, 2011, s.105.

⁴⁹² F.Fuscagni, 2007, s.186; M.Alparslan, 2016, s.234.

⁴⁹³ P.Dardano, 2006, s.251.

⁴⁹⁴ A.Ünal, 1974 (2), s.44; R.H.Beal, 1999, s.45.

Tanizila bölgesinde *Aštenaippa*, *Zihhana* ve *Zakiya* ile birlikte *Nerik*'in yakın çevresinde *Haharwa* dağının eteklerinde aranmalıdır (KUB 5.1+KUB 52.65 I 73, 79, V 1⁴⁹⁵).

Zitharunuwa:

CTH 678.5: KUB 28.92 I 8'

Haharwa dağlık bölgesinde *Tahašta* ırmağı ile ilgili geçmektedir (KUB 28.92 I 8⁴⁹⁶).

Genel olarak *Hatti* memleketinin kuzeyini oluşturan ve Karadeniz sahillerine kadar uzanan bölgede *Kaška*, *Pala-Tummana* ve *Azzi-Hayaša* politik oluşumlarının bulunduğu bilinmekte, *Nerik* ve *Hakmiš*'in bu politik oluşumlardan biri olan *Kaška* ile *Hatti* memleketinin bulunduğu bölgede olduğu anlaşılmaktadır. *Nerik* ve *Hakmiš*'in lokalizasyon/identifikasyon çalışmaları önemli kült merkezlerinin açığa çıkarılmasının yanı sıra *Hatti* memleketinin kuzey sınırlarını ve *Kaška* memleketinin politik tarihini açıklayabilmek için de oldukça önem taşımaktadır.

Nerik ve *Hakmiš* kentleri ile yakın çevresindeki yerleşimlerin birbirine olan konumları hakkında detaylı bilgi veren metinler imparatorluk devri ile başlamaktadır. I.Šuppiluliuma ve II.Muršili ile ülke topraklarının kuzey sınırlarında bir genişleme politikası başlamıştır. III.Hattušili hem "bölgesel kral" olarak Yukarı Memleketi yönetimine aldığı hem de sonrasında "Büyük Kral" olarak tahtta geçtiğinde bu bölgeye seferler düzenlemiş, burada bulunan topluluklarla antlaşmalar yapmış ve imparatorluğun kuzey sınırlarını yeniden yapılandırmıştır.

Bölge, Hitit çağında *Hakpiš*, *Nerik*, *Zalp(uw)a*, *Tummana*, *Pala* ve *Hulana* Nehri Memleketi, *Hartana*, *Hal/tenzuwa*, *Hawalkina*, *Kammama*, *Karahna*, *Malimaliya* dağı,

---

⁴⁹⁵ A.Ünal, 1974 (2), s.44-45, 92; R.H.Beal, 1999, s.45.

⁴⁹⁶ V.Haas, 1970, s.302.

Takkupš/ta, Tiliura, Urešta, Hanhana, Halwanna, Haharwa dađı ve *Zaliyanu* gibi birçok yerleşimden oluşmaktadır⁴⁹⁷.

- *Nerik, Hakmiš* ve yakın çevresinin tarihi coğrafyasına ışık tutan filolojik verilere göre bölgenin düşman iki memleketin değişen güç dengeleri arasında kaldığını;

- Hatti kült öğeleri ve gelenekleri barındıran bölgede imparatorluk dönemi ile Hitit hakimiyetinin güçlendiğini ve bu dönem boyunca Anadolu'nun kuzeyinde Hitit yerleşim yoğunluğunun arttığını;

- ele aldığımız coğrafya adlarının özellikle *Nerik* ve *Hakmiš* memleketleri ile oldukça yakın ilgili *Haharwa* dağlık bölgesinin kuzey-güney yönünde olması gerektiğini düşünüyor ve Merzifon-Havza-Vezirköprü arasında kalan bölgelere lokalize etmek istiyoruz.

---

⁴⁹⁷ C.Corti, 2017, s.219; J.Hazenbos, 2003, s.193-194.

6. Nerik ve Hakmiş Memleketlerinin Tarihi Kaynakları

(Seçilmiş Bibl.)

I.Tarihi Metinler

a) Eski Hitit Dönemi Tarihi Metinleri:

(I.Hattuşili ya da I.Murşili'nin² Hurrilere Karşı Seferleri

CTH 13.I.A.: KBo 3.46+KUB 26.75 ay.III 37: A-NA^{URU}Ha-ak-[miş]-şa

Bibl.: A.Kempinski-S.Koşak, 1982, s.87-116; S.de Martino, 1992, s.24-28; A.Gilan, 2015, s.243-248.

b) İmparatorluk Dönemi Tarihi Metinleri:

I.şuppiluliuma'nın İcraatları

CTH 40.II.1.B.: KBo 14.1 I 3':^{URU}Ne-ri-i]k^{(?)498}

Bibl.: A.Ünal, 1974, s.203; G.F.del Monte, 2009, s.13.

CTH 40.III.a)5.A.: KBo 14.42 öy.3': şA KUR^{URU}Ha-ak-pi-iş-ř[a;

KBo 14.42 öy.4':]^{URU}Ha-ak-pi-iş-şa;

KBo 14.42 öy.5':^{URU}Ha-a[k^(?)-pi-iş-şa

Bibl.: G.F.del Monte, 2009, s.55.

CTH 40 IV.4.A.: KBo 50.11+KUB 21.10 ay.IV 5': KU]R^{URU}Ne-ri-ik-ka₄

KBo 50.11+KUB 21.10 ay.IV [19']: [^DU^{URU}Ne-ri-ik]

Bibl.: D.Grodek, 2008, s.110-115; G.F.del Monte, 2009, s.97-98.

CTH 40 IV.4.B.: KBo 22.9 ay.IV[?] 7': ^DU^{URU}Ne-ri-i]k

Bibl.: D.Grodek, 2008, s.114; G.F.del Monte, 2009, s.99.

I.şuppiluliuma ve Hayaşalı Hukkana Antlaşması

CTH 42.A.: KBo 19.43+KBo 5.3+KBo 5.12+KUB 26.38+KUB 40.35+Bo

8138+Bo 9673 öy.I 43: ^DIM^{URU}Ne-ri-ik⁷

⁴⁹⁸ A.Ünal, 1974: 203; krş.]UL, G.F.del Monte, 2009, s.13.

Bibl.: G.Beckman, 1999, s.26-34; R.Akdoğan, 2011, s.1-73; G.Wilhelm
(ed.), hethiter.net/: CTH 42 (2011sqq.);

I.Šuppiluliuma ve Mitannili Šattiwazza Antlaşması

CTH 51.1.A.: KBo 1.1+KBo 64.1 ay.42': ^DU ^{URU}Ne-ri-ik

Bibl.: G.Beckman, 1999, s.42-48; G.Wilhelm, (ed.), hethiter.net/: CTH 51.I(2006sqq.); E.Devicchi, 2012, s.637-645; B.Christiansen, 2012, s.207-213.

II.Muršili'nin Ayrıntılı Yıllıkları

CTH 61 II.5.B.: KBo 4.4+KBo 50.174+KBo 19.46 III 54: I-NA ^{URU}Ha-ak-pi-iš-ša

Bibl.: D.Grodek, 2008, s.120-122.

CTH 61 II.: KBo 7.17(+)+KUB 34.33(+)+KBo 14.19(+)+KUB 34.34(+)+KBo 16.11+KBo 14.20(+)+KBo 40.3(+)+KBo 16.10(+)+KBo 16.15+KBo 16.13(+)+KBo 14.44 I 9: ^{URU}Ha-ak-piš-ša-za

Bibl.: Ph.H.J.Houwink ten Cate, 1966, s.162-191.

II.Muršili ve Amurrulu Duppi-Tešub Antlaşması

CTH 62 II.A.: KBo 50.28(+)+KBo 5.9(+)+KBo 22.39 ay.III 10': [^DU ^{URU}Ne-ri-i]g-ga

Bibl.: G.Beckman, 1999, s.59-64; E.Devicchi, 2012, s.637-645;
G.Wilhelm-F.Fuscagni (ed.) hethiter.net/: CTH 62 (2013sqq.).

II.Muršili ile Mira Kuwalyalı Kupanta-Kurunta Antlaşması

CTH 68 I.: KBo 50.38+KBo 54.47+KBo 50.38+KUB 40.53(+)+KUB 40.41+KUB 40.53+KUB 19.52 IV 13': ^DU ^{URU}Ne-ri-ik-ka₄

Bibl.: G.Beckman, 1999, s.74-82.

II.Muršili ve Šehalı Manapa-Tarhunta Antlaşması

CTH 69 B.: KUB 19.50+ KUB 48.74+KUB 26.59+KUB 40.39+KUB 14.26 IV 2: ^DU ^{URU}Ne-ri-ik-ka₄

Bibl.: G.del Monte, 1980, s.58-66; G.Beckman, 1999, s.82-86;

G.Wilhelm (ed.), hethiter.net/: CTH 69 (2005sqq.).

III.Hattušili'nin Otobiyografisi/Savunması

CTH 81.A.: KUB 1.1+ II 14: ^{URU}*Ha-ak-piš-(ša-aš-ma-kán)*

KUB 1.1+ II 61: ^{URU}*Ha-ak-piš-ša-ma-mu*

KUB 1.1+ II 62: ^{URU}*Ha-ak-piš-ša*

KUB 1.1+ III 10: ^{URU}*Ha-ak-piš-ša-aš-ma*

KUB 1.1+ III 12: ^{URU}*Ha-ak-piš*

KUB 1.1+ III 13: ^{URU}*Ha-ak-piš*

KUB 1.1+ III 33': (**KUR** ^{URU}*H*)*a-a(k-piš-ša-an)*]

KUB 1.1+ III 45': ^{URU}*Ha-ak-piš-ša*

KUB 1.1+ III 46': ^{URU}*Ne-ri-ik-ka₄-aš*

KUB 1.1+ III 48': ^{URU}*Ne-ri-ik*

KUB 1.1+ III 52': ^{URU}*Ne-r)]i-ik*

KUB 1.1+ III 53': ^{URU}*Ha-ak-[(piš-ša*

KUB 1.1+ III 59': ^{URU}*Ha-ak-)]piš-ša-an-m[(a-mu-)]ká[n*

KUB 1.1+ III 60: ^{URU}*Ne-ri-ik-ka₄-za*

KUB 1.1+ III 64: ^{URU}*Ne-ri-ik-ka₄-[(an-na*

KUB 1.1+ III 64: ^{URU}*Ha-ak-piš-ša-an*

KUB 1.1+ III 71: ^{URU}*Ne-ri-ik-ka₄-ya*

KUB 1.1+ IV 42: **KUR** *Ha-ak-[(piš-š)]a*

KUB 1.1+ IV 42: **KUR** [*Ha-ak-(piš-ma-za)*]

Bibl.: H.Otten, 1981, s.58vd.

I.Šuppiluliuma'nun Seferleri Üzerine III.Hattušili'nin Anlatımı

CTH 83 1.B.: KUB 19.8 III 22': ^{URU}*Ne-ri-ik-ka₄-an*

Bibl.:

III.Hattušili ve III.Muršili (Urhi-Tešup) Çekişmesi

CTH 85 1.A.: KBo 50.56+Bo2026b+KBo 6.29+KUB 23.127+KUB 21.12 I 25:

I-NA^{URU}*Ha-ak-piš-ša*

KBo 50.56+Bo2026b+KBo 6.29+KUB 23.127+KUB 21.12 I

25: *A-NA*^{DU}^{URU}*Ne-ri-ik*

KBo 50.56+Bo2026b+KBo 6.29+KUB 23.127+KUB 21.12 I

26: [*KUR*^{URU}*H*]*a-ak-piš-ša*

Bibl.:

CTH 85.2: KUB 21.37 öy.55': ^{DU}^{URU}*N[e-r]i-ik*

Bibl.: A.Ünal, 1974, s.116-127.

III.Hattušili'nin hekur Pirwa ile ilgili Buyruğu

CTH 88: KUB 26.48+KBo 6.28 öy.I 2: ^{DU}^{URU}*Ne-ri-ik*

KUB 26.48+KBo 6.28 ay.34: ^{URU}*Ne-ri-ik*

Bibl.:

III.Hattušili'nin Nerik Kentinin Yeniden Kurulumu Hakkındaki Fermanı

CTH 90: KBo 22.73(+)+KUB 21.11(+)+KBo 60.3 öy.[1]: [^{URU}*Ha-ak-mi-i*]^š

KBo 22.73(+)+KUB 21.11(+)+KBo 60.3 öy.3: *KUR*^{URU}*Ha-a[k-mi-i*^š

KBo 22.73(+)+KUB 21.11(+)+KBo 60.3 öy.6: ^{URU}*Ha-ak-m[i-i*^š

KBo 22.73(+)+KUB 21.11(+)+KBo 60.3 öy.7: ^{URU}*Ha-ak-ki[-me-i*^{š-ši}

KBo 22.73(+)+KUB 21.11(+)+KBo 60.3 ay. 18': ^{URU}*Ha-ak-ki-me-i*^š

KBo 22.73(+)+KUB 21.11(+)+KBo 60.3 öy.1: ^{DU}^{URU}*Ne-ri-ik*

KBo 22.73(+)+KUB 21.11(+)+KBo 60.3 öy.[6]: [^{URU}*Ne-ri-ik-ka*₄]

KBo 22.73(+)+KUB 21.11(+)+KBo 60.3 öy.[8]: [^{DU}^{URU}*Ne-ri-ik*]

KBo 22.73(+)+KUB 21.11(+)+KBo 60.3 öy.12: ^{URU}*Ne-ri-i]k-ka*₄*-na*

KBo 22.73(+)+KUB 21.11(+)+KBo 60.3 ay.[10]: ^D[^{URU}*Ne-ri-ik*]^(?)

KBo 22.73(+)+KUB 21.11(+)+KBo 60.3 ay.12': ^{URU}*N[e-ri-ik*

KBo 22.73(+)**KUB 21.11(+)**KBo 60.3 ay.[15']: [^DU^{URU}*Neri-ik*]

KBo 22.73(+)**KUB 21.11(+)**KBo 60.3 ay.15': ^DU^{URU}*Neri-ik*

KBo 22.73(+)**KUB 21.11(+)**KBo 60.3 ay.17': *A-NA* ^DU^{URU}*Ne[ri-ik*

KBo 22.73(+)**KUB 21.11(+)**KBo 60.3 ay.20': *ŠA* ^DU^{URU}*Ne-ri-ik*

Bibl.: P.Cornil-R.Lebrun, 1972, s.24-28; A.Ünal, 1974, s.14-17; C.Corti,
2006, s.313-329.

III.Hattušili ile Amurrulu Bentešina Antlaşması

CTH 92: KBo 28.116+KBo 28.117+KBo 65.252+**KBo 1.8** öy.14: **KUR** ^{URU}*Ha-*
ag-ga-mi-iš-ša

Bibl.: G.Beckman, 1999, s.100-103; G.Beckman, 1983, s.109vd.;
E.Devicchi, 2012, s.637-645.

Nerik Kentinin Yeniden Kurulumu Hakkındaki Fragmanlar

CTH 101 1.: **KUB 21.8** öy.II 2': *I-NA* ^{URU}*Ne-r]i-ik*

KUB 21.8 öy.II [3']: [*A-NA LÚ*^{MEŠ} ^{URU}*Ne-ri-ik*]

KUB 21.8 öy.II 6': *I-NA* ^{URU}*Ne-ri-ik*

KUB 21.8 öy.II 7': *I-NA* ^{URU}]*Ne-ri-*

KUB 21.8 öy.II 8': *A-NA LÚ*^{MEŠ} ^{URU}*Ne-ri-ik*

KUB 21.8 öy.II 14': *I-NA* ^U]^{RU}*Ha-ak-miš*

KUB 21.8 öy.II [15']: [^DU^{URU}*Ne-ri-ik*]

KUB 21.8 öy.II 21': ^{URU}*Ne-ri-]ik*

KUB 21.8 ay.III [19']: *A-NA LÚ*^{MEŠ} ^{URU}[*Ne-ri-ik*?

Bibl.: P.Cornil-R.Lebrun, 1972, s.15-30.

CTH 101 2.: **KUB 21.9** öy.I[?] 7': ^{UR}]^U*Ne-ri-ik-ka₄-an*

KUB 21.9 öy.I[?] [8']: [^{URU}*Ne-ri-ik*]^(?)

KUB 21.9 öy.I[?] 9': ^{URU}]*Ne-ri-ka₄-az*

KUB 21.9 öy.I[?] 10: **KUR** ^{URU}*Ha-ak-ki-me-i[š*

Bibl.: P.Cornil-R.Lebrun, 1972, s.22-24; A.Ünal, 1974, s.8-13.

Tarhuntašša Kralı Ulmi-Tešup ile Antlaşma

CTH 106 II.2.: KBo 50.60+KUB 40.69+KBo 4.10 öy.48': ^DU ^{URU}Ne-ri-ik

KBo 50.60+KUB 40.69+KBo 4.10 öy.52': ^DU ^{URU}Ne-ri-ik

Bibl.: Th.van den Hout, 1995; G.Beckman, 1999, s.109-113.

II.Šuppiluliuma'nın Alašiya Fethi

CTH 121: KBo 12.38(+)+KBo 49.245 öy.I 20': [A-NA ^DU ^{URU}]U Ne-ri-ik-ka₄

Bibl.: H.G.Güterbock, 1997 [1967], s.191-198.

c) Belirsiz Tarihi Metinler:

I.Arnuwanda'nın Kaška Antlaşması

CTH 139.1.A: KUB 40.36(+)+KUB 26.6(+)+KUB 23.78b(+)+Bo 5899(+)+UBT

151+KBo 50.67 II 36: KUR ^{URU}Ha-ak-.mi.-š[i

Bibl.: E.von Schuler, 1965, 109vd.; B.Christiansen, 2012, s.178-182.

d) Yazışmalar:

Görevlilerin Yazışmaları

CTH 190: KUB 48.88 öy.5: ŠA ^DU ^{URU}N]e-ri-ik

Bibl.: A.Hagenbuchner, 1989, s.5-7, 19vd.; Th.van den Hout, 1995b,
s.569.

Çeşitli Yazışmalar

Hititçe Mektup Fragmanı

CTH 209: KBo 18.22 öy.5: ^{URU}Ha-ak-piš-an-na

Bibl.: A.Hagenbuchner, 1989, s.389vd.

CTH 209?: OyT 09/2 1: ...]^DU ^{URU}Ne<-ri>-ik-ka₄

e) Tarihi Fragmanlar:

Antlaşma ya da Yönerge Fragmanları

CTH 212.16: KBo 45.273 öy.6⁽¹⁾: ŠA ^{URU}Ha-ak-miš-š[a

Bibl.: H.Roszkowska-Mutschler, 2005, s.331.

CTH 212.75: KUB 57.16 [12']: ^DU ^{URU}[*Ne-ri-ik-ka₄*

Bibl.: J.Tischler, 2016, s.138.

CTH 212.82: Bo 2906 18'(*Dupl.* ya da paralel)//KUB 57.16 [12']: ^DU ^{URU}*Ne-ri-ik-ka₄*

Bibl.: F.Fuscagni, 2007, s.10vd.

Antlaşmalarda ve Talimatlardaki Tanrı Tanıklık Fragmanları

CTH 213: KBo 44.5 5': ^DU ^{URU}*Ne-[ri-ik*

Bibl.: H.Roszkowska-Mutschler, 2007, s.4.

Tarihi Metin Fragmanı

CTH 214.2: KUB 31.14 I 9': ^{URU}N]*e-ri-ig-ga-an-ma*

Bibl.: P.Cornil-R.Lebrun, 1972, s.16; V.Haas, 1970, s.8 ve dn.5.

CTH 214.7: KUB 21.20 I 2: A-NA ^{URU}*Ne-ri-ik[*

Bibl.: H.Ertem, 1973, s.100.

CTH 214.8: KBo 27.3(+)*KBo 27.4 3'*: ^{URU}*Ne-r[i-*

Bibl.: M.Popko, 1984, s.201.

CTH 214.14: KBo 22.27 6': **KUR** ^{URU}*Ha-ak-miš*

Bibl.: D.Grodek, 2008b, s.33.

Tanımlanamayan Tarihsel İçerikli Fragmanlar

CTH 215: KBo 50.172 I 4': ^{URU}*Ne-ri-ik-ka₄-[˘]an[˘]*

Bibl.: D.Grodek, 2008c, s.120.

CTH 215: KBo 50.244 5': ^{UR}]U *Ha-ak-miš*

Bibl.: D.Grodek, 2008c, 156vd.

CTH 215: KUB 56.14 ay.IV 6: ŠA **KUR** ^{URU}*Ne-ri-[˘]ik[˘]*

KUB 56.14 ay.IV 9: PA-NI ^DU ^{URU}*Ne-ri-ik*

KUB 56.14 ay.IV 11: ^{URU}*Ne-ri-ik-ka₄*

KUB 56.14 ay.IV 12: *PA-NI*^D*U*^{URU}*Ne-ri-ik*

KUB 56.14 ay.IV 13: *D*^U*U*^{URU}*Ne-ri-ik*

KUB 56.14 ay.IV 14: *URU**Ne-ri-i**k-ka-an*

Bibl.: J.Tischler, 2016, s.17-19.

CTH 215: VBoT 101 6: *URU**Ne-ri-i**k-*

Bibl.: H.Ertem, 1973, s.101.

II. İdari ve Teknik Metinler

a) Krallığın Arazi Bağış Belgeleri

IV.Tuthaliya Arazi Bağış Belgesi-(Şahurunuwa)

CTH 225.A: KBo 22.56(+)*KUB* 26.43 ay.34: *EN*^{URU}*Ne-ri-ik*

Bibl.: F.Imparati, 1974, s.38.

b) Envanterler

*LÚ***AGRIG** *Listesi*

CTH 231: VBoT 68 III 7: *URU**Ha-ag-ga-mi-iš-ši-ya-il*

Bibl.: I.Singer, 1984, s.106-109, 116, 120.

Görevli Listesi

CTH 237.6: KBo 12.65 ay.V 4': *LÚ***AGRIG**^{URU}*Ne-ri-ik*[

KBo 12.65 ay.V 6': *LÚ***EN.NU.UN**^{GIŠ}**TIR**^{URU}*Ne-r**[i-ik*

Bibl.: V.Haas, 1970, s.26; R.H.Beal, 1992, s.259.

CTH 238.1: KBo 1.58 10': *URU**Ha**-ak-mi-iš*

Bibl.: M.Alparslan, 2010, s.30.

Envanter

CTH 241: KBo 9.91 öy.4: *URU**Ne-ri-ik*

KBo 9.91 öy.8: *URU**Ne-r**[i-i**k*

KBo 9.91 öy.14: *URU**Ne-ri-ik*

KBo 9.91 öy.18: *URU**Ne-ri-ik*

KBo 9.91 öy.[21]: [... ^{URU}Ne-ri-ik]

Bibl.: S.Košak, 1982, s.24-29; J.Siegelová, 1986, s.329-335.

CTH 241.2: KBo 18.175 V 16: ma-ya-lu ^{DIM} ^{URU}Ne-ri-ik ...

Bibl.: S.Košak, 1982, s.10-19.

c) Talimatlar ve Protokoller

II.Šuppiluliuma'nın Talimatları ve Hattuşalı Adamlara Yemini

CTH 256: ABoT 1.56 I 2: ^{DU} ^{URU}Ne]-ri-ik-ka₄

Bibl.: J.L.Miller, 2013, s.308-313.

I./II.Tuthaliya'nın^(?) Askeri Talimatları

CTH 259.A: KUB 26.11 öy.I 9: ^{DIM} ^{URU}Ne-ri-ik

KUB 26.11 öy.I 9: ^{DIM} ^{URU}Ha[-ak-mi-iš^(?)

Bibl.: J.L.Miller, 2013, s.144-153.

Kent Komutanlarının I Arnuwanda, Ašmunikkal ve Tuthaliya'ya Kraliyet Yemini

CTH 260.3.B: KBo 50.151(+)+KBo 64.3(+)+KBo 50.62+KBo 50.269 II 10': ^{DU}

^{URU}Ne-ri-ik

Bibl.: J.L.Miller, 2013, s.194-205

Yönetmeliklere ve Protokollere ait Fragmanlar

CTH 275: KUB 31.99 öy.9[?]: ^{URU}Ha-a[k-

Bibl.: H.Ertem, 1973, s.35.

CTH 275.A: KUB 31.113 22[?]: A-NA ^{DU} ^{URU}Ne-ri-i[k

Bibl.: V.Haas, 1970, s.130-133; J.L.Miller, 2013, s.276-279.

d) Katalog Listeleri

I.Katalog Tablet

Katalog Tablet: DUB.x.KA

CTH 276.1: KBo 31.8+KUB 30.42 I 6: (EZEN₄ puruliyas) ^{URU}Ne-ri-ig-ga QA-

TI

Bibl.: P.Dardano, 2006, s.21-37.

Katalog Tablet: x DUB UMMA/mān

CTH 278.1: KBo 31.1(+)KUB 30.52(+)KUB 31.14(+)KUB 30.68(+)KBo 31.2

ay.3:]x EZEN₄^{URU}Ne-ri-ig-g[a

KBo 31.1(+)KUB 30.52(+)KUB 31.14(+)KUB 30.68(+)KBo 31.2

ay.5:]x ki-i ŠA^{URU}Ne-ni'-r[i

Bibl.: P.Dardano, 2006, s.190-209.

Katalog Tablet: mān/INIM, ohne DUB

CTH 279.1: KUB 30.56 III 26[?]:^{URU}Ha-ak-[([?])

Bibl.: P.Dardano, 2006, s.212-221.

III.Yasalar

a) Yasalar

I.Seri "Eğer Bir Adam"

CTH 291.I.a.A: KBo 22.62+KBo 19.1+KBo 19.1a+**KBo 6.2**+KBo 22.61 II 58:

[^{LÚ}]UK[?].Kl.E^{URU}Ne-e-ri-ik-ki

Bibl.: H.A.Hoffner, 1997, s.160.

CTH 291.II: KBo 57.13 3':^{LÚ}UK[?].Kl.E k]u-iš^{URU}Ne[-e-ri-ik-ki

Bibl.: D.Groddek, 2011, s.7.

b) Mahkeme Kayıtları

Belirsiz/güvenilir Olmayan Mahkeme Kayıtları

CTH 297.6: KUB 26.49+Bo 9073 ay.10: LUGAL^{URU}Ha-ak-piš

Bibl.: Th.van den Hout, 1995, s.153vd.

IV.Mitoloji

a) Anadolu Mitolojisi

Illuyanka ile Savaş

CTH 321.A: KBo 3.7 I 1: ^D]U^{URU}Ne-ri-ik

KBo 3.7 II 22': *I-NA*^{URU}*Ne-ri-ik hé-u-uš*

KBo 3.7 II 23': *nu*^{URU}*Ne-ri-ik-ka₄-az*

KBo 3.7 IV 2': *URU**N]e-ri-ik*

KBo 3.7 IV 5': *A]-NA*^{DIM}*URU**Ne-ri-ik*

Bibl.: G.Beckman, 1982, s.11-25; H.A.Hoffner, 1998, s.10-13; V.Haas, 2006, s.97-103; E. Rieken et al. (ed.), hethiter.net/: CTH 321 (2009sq.).

CTH 321.D: KBo 34.33+KUB 12.66 IV 7: *A-NA*^{DU}*URU**Ne-ri-ik-ka₄ ša-al-li-iš*

KBo 34.33+KUB 12.66 IV 9: *A-NA*^{URU}*Ne-ri-ik-ka₄*

Bibl.: G.Beckman, 1982, s.11-25.; H.A.Hoffner, 1998, s.10-13; E.Rieken et al. (ed.), hethiter.net/: CTH 321 (2009sq.).

Kuliwišna'nın Fırtına Tanrısı

CTH 330.2.A: KBo 15.33+KBo 15.35 ay.IV 31: *DIJM*^{URU}*Ne-ri-ik*

Bibl.: J.Glocker, 1997, s.60-77.

b) Çeşitli Mitolojik Metinler

Mitolojik Fragmanlar (I.Hititçe, II.Hurrite)

CTH 370.I.44.A: KUB 36.53 I 3': *A-NA*^{URU}*Ne-ri-ik*

KUB 36.53 I 6: *DU*^{URU}*Ne-ri-i[k*

KUB 36.53 I 10: *]x*^{URU}*N[e-ri-ik]*

Bibl.: V.Haas, 1970, s.255; E.Rieken et al. (ed.), hethiter.net/: CTH 370.I.44 (2009sq.).

CTH 370.I.55.A: KUB 36.52 I 7': *U]RU**Ne-ri-ik*

Bibl.: E.Rieken et al. (ed.), hethiter.net/: CTH 370.I.55 (2009sq.);

V) İlahiler ve Dualar

I.Arnuwanda ve Ašmunikkal'in Arinna'nın Güneş Tanrıçasına Duası

CTH 375.1.A: KUB 17.21+KBo 52.14+KBo 51.16+KBo 55.32 II 20': **KUR**

^{URU}*Ne-ri-ig-ga-az*

KUB 17.21+KBo 52.14+KBo 51.16+KBo 55.32 IV 8: **A-N[A**

^D**I**[M] ^{URU}*Ne-r[i]-ik Û*

KUB 17.21+KBo 52.14+KBo 51.16+KBo 55.32 IV 8: **A-NA**

DINGIR^{MEŠ} ^{URU}*Ne-ri-ik*

KUB 17.21+KBo 52.14+KBo 51.16+KBo 55.32 IV 9: ^{URU}**Ha-**

ak-mi-iš-ši

KUB 17.21+KBo 52.14+KBo 51.16+KBo 55.32 IV 12: **A-NA**

^D**IM** ^{URU}*Ne-ri-ik-wa*

KUB 17.21+KBo 52.14+KBo 51.16+KBo 55.32 IV 21: **A-NA**

^D**I**[M] ^{URU}*Ne-ri-[i]k*

KUB 17.21+KBo 52.14+KBo 51.16+KBo 55.32 IV 24: **A-NA**

^D**IM** ^{URU}*Ne-ri-ik*

Bibl.: E.von Schuler, 1965, s.152vd.; I.Singer, 2002, s.40-43; J.Freud-
M.Mazoyer, 2007, s.325-329; M.Hutter, 2012, s.665-673; E.Rieken
et al. (ed.), hethiter.net/:CTH 375.1 (2015sqq.).

CTH 375.5.A: KBo 51.17(+KBo 55.18(+KUB 23.17+KUB 31.117+KUB

23.115 III 10: ^{URU}*Ne-ri-ig-ga-an*

Bibl.: E.von Schuler, 1965, s.152vd.; I.Singer, 2002, s.40-43; J.Freud-
M.Mazoyer, 2007, s.325-329; M.Hutter, 2012, s.665-673; E.
Rieken et al. (ed.), hethiter.net/:CTH 375.1 (2015sqq.); eid.,
hethiter.net/:CTH 375.4 (2015sqq.); eid., hethiter.net/:CTH 375.5
(2015sqq.).

II.Muwattali'nin Tanrılar Meclisine Duası

CTH 381.A: KUB 6.45+KUB 30.14+KBo 57.18 I 68: [^D**U** ^{URU}**N**]e-[ri-ik-ka₄

KUB 6.45+KUB 30.14+KBo 57.18 I 71-72: **DINGIR LÚ^{MEŠ}**
DINGIR MUNUS^{MEŠ} [ŠA^{URU}]^UNe-ri-i[k-ka₄

KUB 6.45+KUB 30.14+KBo 57.18 II 55: **DINGIR LÚ^{MEŠ}**
DINGIR MUNUS^{MEŠ} HUR.SAG^{MEŠ} ÍD^{MEŠ} ŠA^{URU}Ha-ak-pí-iš-
ša

Bibl.: I.Singer, 1996, s.121; S.Košak, 2000, s.22; I.Singer, 2002, s.86-94;
E. Rieken et al. (ed.), hethiter.net/:CTH 381 (2015sqq.).

CTH 381.B: KUB 6.46 II 33: **D^UURU^UNi-ri-ik-ka₄**

KUB 6.46 II 36-37: **DINGIR LÚ^{MEŠ} DINGIR MUNUS^{MEŠ} ŠA^{URU}**
Ne-ri-ik-ka₄

KUB 6.46 III 22-23: **DINGIR LÚ^{MEŠ} DINGIR MUNUS^{MEŠ}**
HUR.SAG^{MEŠ} ÍD^{MEŠ} ŠA^{URU}Ha-ak-pí-iš-ša

Bibl.: I.Singer, 2002, s.85-95; E.Rieken et al. (ed.), hethiter.net/:CTH 381
(2015sqq.).

III.Hattušili ve Puduhepa'nın Arinna'nın Güneş Tanrıçasına Duası

CTH 383: KBo 52.17+338/v+KUB 21.19(+)+KUB 14.7 öy.I 12: **ŠA^{D^UURU}Ne-ri-ik**

KBo 52.17+338/v+KUB 21.19(+)+KUB 14.7 ay.III [3']: **ŠA^{D^U}**
URU^UN[e-ri-ik

KBo 52.17+338/v+KUB 21.19(+)+KUB 14.7 ay.III 4': **ŠA^{D^UURU}Ne-**
ri-ik

KBo 52.17+338/v+KUB 21.19(+)+KUB 14.7 ay.III 11': **KUR^{URU}Ne-**
r[i-ik]

KBo 52.17+338/v+KUB 21.19(+)+KUB 14.7 ay.III 14': **URU^UNe-ri-ik-**
ka₄-aš

KBo 52.17+338/v+KUB 21.19(+)+KUB 14.7 ay.III 16': **URU^UNe-ri-ik-**
ka₄-an

KBo 52.17+338/v+KUB 21.19(+)**KUB** 14.7 ay.III 18': **A-NA** ^D**U**
^{URU}*Ne-ri-ik*

KBo 52.17+338/v+KUB 21.19(+)**KUB** 14.7 ay.III 19': **KUR** ^{URU}*Ne-*
ri-ik

KBo 52.17+338/v+KUB 21.19(+)**KUB** 14.7 ay.III [19]': ^{URU}*N[e-ri-ik-*
ka₄-an

KBo 52.17+338/v+KUB 21.19(+)**KUB** 14.7 ay.III 20': **A-NA** **KUR**
^{URU}*Ne-r[i-ik*

KBo 52.17+338/v+KUB 21.19(+)**KUB** 14.7 ay.III 24': **KUR** ^{URU}*Ne-*
ri-ik-[ma

KBo 52.17+338/v+KUB 21.19(+)**KUB** 14.7 ay.III 27': **KUR** ^{URU}*Ne-*
ri-^ˀik^ˀ

KBo 52.17+338/v+KUB 21.19(+)**KUB** 14.7 ay.III 29': **A-NA** ^{URU}*Ne^ˀ-*
ri-ik-wa-kán

KBo 52.17+338/v+KUB 21.19(+)**KUB** 14.7 ay.III 34': ^{URU}*Ne^ˀ-ri-ik-*
ka₄-an

KBo 52.17+338/v+KUB 21.19(+)**KUB** 14.7 ay.III 35': **A-NA** ^{URU}*Ne-*
ri-ik

KBo 52.17+338/v+KUB 21.19(+)**KUB** 14.7 ay.III 40': **ŠA** ^D**U** ^{URU}*Ne-*
ri-ik

KBo 52.17+338/v+KUB 21.19(+)**KUB** 14.7 ay.III 41': ^{URU}*]Ne-ri-ik-*
ka₄-an

KBo 52.17+338/v+KUB 21.19(+)**KUB** 14.7 ay.III 43': **A-NA** **UGU**
^D**U** ^{URU}*Ne-^ˀri^ˀ-ik*

KBo 52.17+338/v+KUB 21.19(+)**KUB** 14.7 ay.IV 3: **A-NA** ^D**U**
^ˀ*URU^ˀNe-r[i-ik*

KBo 52.17+338/v+KUB 21.19(+)+KUB 14.7 ay.IV [14]: A-NA ŠA^DU^{URU}
N[e-ri-ik]

KBo 52.17+338/v+KUB 21.19(+)+KUB 14.7 ay.IV 17: ŠA^DU^{URU}Ne-
ri-ik

KBo 52.17+338/v+KUB 21.19(+)+KUB 14.7 ay.IV 21': ŠA^DU^{URU}Ne-
ri-i[k]

KBo 52.17+338/v+KUB 21.19(+)+KUB 14.7 ay.IV 27': KUR^{URU}Ne-
ri-ik-ka₄-aš

KBo 52.17+338/v+KUB 21.19(+)+KUB 14.7 ay.IV 32: U^{URU}N[e-ri-ik-
ka₄-an

Bibl.: D.Sürenhagen, 1981, s.88-108; I.Singer, 2002, s.97-101; E.Rieken
et al. (ed.), hethiter.net/:CTH 383.1 (2015sqq.).

Puduhepa'nın Arinna'nın Güneş Tanrıçasına Duası

CTH 384.1.A: KUB 21.27+KBo 51.26+676/v+695/v öy.I 12: A-NA^DU^{URU}Ne-
ri-ik

KUB 21.27+KBo 51.26+676/v+695/v öy.I 15: ŠA^DIM^{URU}Ne-
ri-ik

KUB 21.27+KBo 51.26+676/v+695/v öy.I 21: [U^{URU}Ne]-ri-ik-
ka₄-an-ma

KUB 21.27+KBo 51.26+676/v+695/v öy.I 26: [U^{URU}]Ne-ri-ik-
ka₄-aš-ši-kán

KUB 21.27+KBo 51.26+676/v+695/v öy.I 27: [U^{URU}]Ne-ri-ik-
ka₄-an-ma-an

KUB 21.27+KBo 51.26+676/v+695/v öy.I 32: D^UU^{URU}N[e]-r[i-ik

KUB 21.27+KBo 51.26+676/v+695/v öy.I 33': A-NA KUR^{URU}
Ha-ak-piš

KUB 21.27+KBo 51.26+676/v+695/v öy.I 33': [A-N]A KUR
^{URU}N[e-r]i-^{rik}

KUB 21.27+KBo 51.26+676/v+695/v öy.I 42': A^{ri}-NA ^{URU}Ne-
ri-ik-ka₄

KUB 21.27+KBo 51.26+676/v+695/v öy.I 45': A-NA^{ri} ^{URU}Ne-
ri-ik-ka₄-wa

KUB 21.27+KBo 51.26+676/v+695/v öy.I 48': [nu A]-NA
^{URU}Ne-ri-ik-ka₄

KUB 21.27+KBo 51.26+676/v+695/v öy.I 49': ^{URU}Ne-ri-ik-ka₄-
an

KUB 21.27+KBo 51.26+676/v+695/v öy.I 52': ^{URU}N[e-ri-i][k-
k]a₄

KUB 21.27+KBo 51.26+676/v+695/v ay.IV 41': ^{URU}Ne-ri-ik-
ka₄-an

Bibl.: D.Sürenhagen, 1981, s.108-122; I.Singer, 2002, s.101-105; E.

Rieken et al. (ed.), hethiter.net/:CTH 384.1 (2015sqq.).

Nerik'in Fırtına Tanrısına Dua ile İlgili Fragmanlar

CTH 386.1: KUB 36.90+Bo 10317 öy.1/7': D]U^{URU}Ne-^{ri}-^{ik}

KUB 36.90+Bo 10317 öy.3': nu-kán A-NA^{DU} ^{URU}Ne-ri-ik

KUB 36.90+Bo 10317 öy.5': nu-kán^{DU} ^{URU}Ne-ri-ik

KUB 36.90+Bo 10317 öy.7': ^{DU} ^{URU}Ne-ri-ik

KUB 36.90+Bo 10317 öy.9': ^{DU} ^{URU}Ne-ri-ik

KUB 36.90+Bo 10317 öy.10': ^{DU} ^{URU}Ne-ri-ik

KUB 36.90+Bo 10317 öy.17': ^{URU}Ha-ak-miš

KUB 36.90+Bo 10317 öy.17': ^{URU}Ne-ri-ik

KUB 36.90+Bo 10317 u.Rd.26': ^{DU} ^{URU}Ne-ri-ik

KUB 36.90+Bo 10317 ay.32': *IŠ-TU PÚ^{URU}Ne-ri-ik*

KUB 36.90+Bo 10317 ay.41': *^{URU}Ha-ak-miš*

KUB 36.90+Bo 10317 ay.42': *^{URU}Ne-r]i-ik*

Bibl.: I.Singer, 2002, s.106vd.; E.Rieken et al. (ed.), hethiter.net/:CTH
386.1 (2015sqq.).

CTH 386.2: KUB 31.136 öy.II 2': *^DU^{URU}Ne-ri-ik*

Bibl.: I.Singer, 2002, s.105-107; E.Rieken et al. (ed.), hethiter.net/:CTH
386.2 (2015sqq.).

CTH 386.3: KUB 36.87 öy.III 5': *I-NA^{URU}Ne-ri-ik-ka₄*

KUB 36.87 öy.III 18': *I-NA^{URU}N[e-ri-ik ...*

KUB 36.87 ay.IV 2': *^DU^{URU}Ne-ri-i]k ...*

KUB 36.87 ay.IV 6': *^DU^{URU}Ne-ri-ik*

KUB 36.87 ay.IV 21': *... ^DU^{URU}Ne-r]i-ik*

Bibl.: I.Singer, 2002, s.105-107; E.Rieken et al. (ed.), hethiter.net/:CTH
386.3 (2015sqq.); eid., hethiter.net/:CTH 386.5 (2015sqq.).

CTH 386.4: KUB 36.88 öy.6': *^DU^{URU}Ne-ri-ik*

KUB 36.88 ay.11': *^{URU}Ne-ri-i]k*

Bibl.: E.Rieken et al. (ed.), hethiter.net/:CTH 386.4 (2015sqq.).

CTH 386.7: KUB 57.112 ay.1': *^{URU}Ne-ri-qa-aš-za ^DU-ni*

Bibl.: J.Tischler, 2016, s.262vd.; E.Rieken et al. (ed.), hethiter.net/:CTH
386.7 (2015sqq.).

VI.Ritüeller

a) Anadolu Büyüleri

Düşman Sınırında Çağırma Ritüeli

CTH 422.A: KUB 4.1 öy.I 27': *^D[U^U]^{RU}Ne-ri-ik*

Bibl.: E.von Schuler, 1965, 168-174; F.Fuscagni (ed.), hethiter.net/:CTH
422 (2016sqq.).

Orduda Hastalıklara Karşı Ritüel Fragmanı

CTH 425.4: KUB 17.16 öy.I 7': ^DU ^{URU}Ne-ri-ik

Bibl.: B.H.L.van Gessel, 2001, s.805; F.Fuscagni (ed.), hethiter.net/:
CTH 425.4 (2012sqq.).

CTH 425.5: KUB 46.54 öy.10: ŠA ^DU ^{URU}Ne-ri-ik

Bibl.: Cornil, 1990, s.61; F.Fuscagni (ed.), hethiter.net/: CTH 425.5
(2012sqq.).

Doğum Ritüeli "Eğer Bir Kadın Doğum Yaparsa"

CTH 430: KUB 30.29 öy.13: ^{URU}Ha-ak-mi-iš-ša

Bibl.: G.Beckman, 1983a, s.22-31; J.Klinger, 2010, s.181-182;
F.Fuscagni (ed.), hethiter.net/: CTH 430.1 (2011ff.).

Ritüel İçerikli Fragmanlar

CTH 470.320: Bo 4685 öy.8': ^{URU}Ne-ri-ik[

Bibl.: R.Akdoğan, 2016, s.12.

CTH 470.336: Bo 4794: ^{URU}Ne-ri-ik-ka₄-an

Bibl.: F.Fuscagni, 2007, 77vd.; R.Akdoğan, 2016, s.63.

VII.Kült Envanteri

Takkupša Tanrılarının Kült Envanteri, Hawarkina vb.

CTH 506: KUB 7.24+KUB 58.29 ay.10': ^DU ^{URU}Ne-ri-ik-ka₄

Bibl.: C.Carter, 1962, 116vd; J.Hazenbos, 2003, s.26-30; J.V.García
Trabazo-D.Groddek, 2005, s.73vd.;

Yerel Bayramların Kült Envanteri

CTH 510: Bo 8787 7': ^DU ^{URU}N]e-ri-ik-ka₄

Bibl.: O.Soyal-B.Yıldız Gülşen, 2019, s.134.

CTH 510.1.A: KUB 38.6+Bo 6741(+)*KUB 57.58 I 3'*: [D^U URU^UN]*e-ri-ik*

KUB 38.6+Bo 6741(+)*KUB 57.58 I 13'*: D^U URU^UN[*e-ri-ik-ka*₄]

KUB 38.6+Bo 6741(+)*KUB 57.58 I [17']*: [D^U URU^UNe-ri-ik-ka₄]

KUB 38.6+Bo 6741(+)*KUB 57.58 I 22'*: D^U[U URU^UN]*e-ri-ik-ka*₄

KUB 38.6+Bo 6741(+)*KUB 57.58 I 34'*: D^U URU^UNe-ri-ik-ka₄

KUB 38.6+Bo 6741(+)*KUB 57.58 II 3'*: D^U URU^UN[*e-ri-ik-ka*₄

KUB 38.6+Bo 6741(+)*KUB 57.58 II 9'*: D^U URU^UN[*e-ri-ik-ka*₄

KUB 38.6+Bo 6741(+)*KUB 57.58 III [6']*: [D^U URU^UNe-ri-ik-ka₄]

KUB 38.6+Bo 6741(+)*KUB 57.58 IV 2'*: D^U URU^UNe-ri-i[k

KUB 38.6+Bo 6741(+)*KUB 57.58 IV 11'*: D^U URU^UNe-ri-ik

KUB 38.6+Bo 6741(+)*KUB 57.58 IV 22'*: D^U URU^UN[*e-ri-ik*]

Bibl.: M.Cammarosano, 2015, s.199-244; M.Cammarosano, 2018, s.433-470.

CTH 510.1.B: KBo 70.109⁴⁹⁹ öy.I 24': D^U URU^UNe-ri-ik-ka₄'

KBo 70.109 öy.I 29': [D^U URU^UNe]-ri-ik-k[a₄

KBo 70.109 öy.I 34': D^U URU^UNe-ri-ik-ka₄'

KBo 70.109 öy.I [46']: [D^U URU^UNe-ri-ik]

KBo 70.109 öy.II 11: D^U URU^UNe-ri-ik

KBo 70.109 öy.II 17: D^U URU^UNe-ri-ik

KBo 70.109 öy.II 34: [D^U] URU^UNe-ri-ik-k[a₄

KBo 70.109 öy.II 42: ^rD^U URU^U[N]*e-ri-ik-k[a*₄]

KBo 70.109 öy.II 47: D^U URU^UNe-r[i-ik-ka₄]

KBo 70.109 öy.II 57: ^rD^U[U] ^rURU^UNe-ri-ik'-ka₄

KBo 70.109 ay.III 7': ^rD^U' URU^UNe-r[i-ik-ka₄

⁴⁹⁹ KUB 57.106 ayrıntılı bilgi için bkz. M.Cammarosano, 2015, s.199-244; M.Cammarosano, 2018, s.433-470.

KBo 70.109 ay.III 28": $D^U URU Ne'-ri-ik-ka_4$

KBo 70.109 ay.IV 9': [$D^U URU Ne-ri-ik-ka_4$]

KBo 70.109 ay.IV 26': $D^U URU Ne-ri-i[k-k]a_4$

Bo 7225 3': $D^U URU Ne-ri-i[k-ka_4]$

Bibl.: M.Cammarosano, 2015, s.199-244; M.Cammarosano, 2018, s.433-470.

^{NA4}ZI.KIN

CTH 511.1: KUB 12.2(+)KUB 59.14 III 18: $D^U URU Ne-ri-ik-ka_4$

KUB 12.2(+)KUB 59.14 IV 8: $D^U URU Ne-ri-ik-ka_4$

Bibl.: C.Carter, 1962, s.74-89; B.J.Collins, 2006, s.39-48; D.Groddek, 2004, s.26.

Karahna Kült Envanteri

CTH 517.A: KUB 38.12 ay.III 17: $D^U URU Ne-ri-ik$

Bibl.: M.Darga, 1973, s.1-43; M.Darga, 1969, s.494.

Tanrı Tasvirleri

CTH 521.3: KUB 38.18 öy.5': $D^U URU Ne-ri-ik-ka_4$

Bibl.: L.Rost, 1963, 215vd. V.Haas, 1994, s.498 ve dn.65.

Yerel Festivaller için Erzak Listesi (MELQĒTU)

CTH 523: KBo 16.72+KBo 16.73 öy.II' 4': $URU Ne-ri-ik-k[a_4 (-)$

Bibl.: E.Neu, 1980, s.26vd.

Nerik'in Kültü

CTH 524.1: KUB 25.21 III 1: A-NA $D^U URU Ne-ri-ik-ka_4$

KUB 25.21 III 2: $URU Ne-ri-ik-ka_4-an$

KUB 25.21 III 6: $D^U URU Ne-ri-ik-ka_4-an-ma-kán$

KUB 25.21 III 16: A-NA $D^U URU Ne-ri-i[k-ka_4$

Bibl.: E.von Schuler, 1965, s.186-187.

CTH 524.2: KUB 25.22 II 4': ^{URU}*Ne-ri-ik*

KUB 25.22 II 14': *A-NA* ^D_U ^{URU}*Ne-ri-ik-ka₄-an-kán*

KUB 25.22 III 7: ^D_U ^{URU}*Ne-ri-ik*

KUB 25.22 III 14: ^D_U ^{URU}*Ne-ri-ik*

KUB 25.22 III 18: ^D_U ^{URU}*Ne-r]i-ik*

Bibl.: V.Haas, 1970, s.238-243; V.Haas, 1994, s.662 ve dn.176.

CTH 524.5: KUB 38.25 öy.I^(?) 11: *A-NA* ^D_U ^{URU}*Ne-ri-ik-ki*

KUB 38.25 öy.I^(?) 13: ^D_U ^{URU}*Ne-ri-ik-ki*

Bibl.: V.Haas, 1970, s.276vd.

Tapınak Envanterleri (IV.Tuthaliya)

CTH 525: KUB 55.48, I 2': ^U_]^{RU}*Ha-ak-miš-ša-ma-kán*

Bibl.: D.Groddek, 2002, s.85vd.

CTH 525: KBo 26.179 5': ^{URU}*N[e-ri-ik*

Bibl.: J.Hazenbos, 2003, s.45vd.

CTH 525.3: KBo 57.113(+)*KUB 59.34+Bo 4615+Bo 7337(+)**KUB 25.23 I 32'*:

^{URU}*Ha-ak-miš-ši*

*KBo 57.113(+)**KUB 59.34+Bo 4615+Bo 7337(+)**KUB 25.23 I 36'*:

I-NA ^{URU}*Ha-ak-miš-ši*

*KBo 57.113(+)**KUB 59.34+Bo 4615+Bo 7337(+)**KUB 25.23 I 40'*:

^{URU}*Ha-ak-miš*

*KBo 57.113(+)**KUB 59.34+Bo 4615+Bo 7337(+)**KUB 25.23 I 49'*:

I-NA ^{URU}*Ha-ak-miš-ši*

*KBo 57.113(+)**KUB 59.34+Bo 4615+Bo 7337(+)**KUB 25.23 IV 2'*:

DINGIR^{MEŠ} ^{URU}*Ha-ak-[miš*

*KBo 57.113(+)**KUB 59.34+Bo 4615+Bo 7337(+)**KUB 25.23 IV*

46': **EZEN**^{NU} *-ma* ^{URU}*Ha-ak-mi[š-ši*

KBo 57.113(+)KUB 59.34+Bo 4615+Bo 7337(+)KUB 25.23 IV

61': DINGIR^{MEŠ} URU *Ha-ak-miš-ša-ya*

KBo 57.113(+)KUB 59.34+Bo 4615+Bo 7337(+)KUB 25.23 s.k.

2': LÚ^{DU} URU *Ha-ak-miš-ša-az*

Bibl.: C.Carter, 1962, s.154-176; J.Hazenbos, 2003, s.30-40, 43vd.

Kült-envanter ile İlgili Fragmanlar

CTH 530: KUB 44.18 öy.11': URU *Ha-ak-miš-ši*

Bibl.: M.Alparslan, 2010, s.30; O.Soysal, 2010, s.789.

CTH 530: KUB 60.117+Bo 5056 9': URU *Ha-a]k-piš-wa*

Bibl.: D.Groddek, 2006, s.114vd.

CTH 530[?]/CTH 670[?]: KBo 48.254+CHDS 2.1 6' (=1'): URU^N *e-ri-ik*

KBo 48.254+CHDS 2.1 6' (=1'): DU^{URU} *Ne-[ri²-ik[?]*

KBo 48.254+CHDS 2.1 9' (=4'):] URU *Ne-ri-ik*

Bibl.: O.Soysal, 2015, 1vd.

CTH 530: KUB 58.19 ay.IV 2': A-N]A^{DU} URU *Ne-ri-[i]k*

KUB 58.19 ay.IV 6': URU *Ne-]ri-ik*

Bibl.: J.V.García Trabazo-D.Groddek, 2005, 50vd.

CTH 530[?]/CTH 670[?]: KUB 58.58 öy.1: [U]^{RU} *Ha'-ak-miš*

KUB 58.58 öy.1: DU^{URU} *Ne-r[i-ik*

Bibl.: S.Alp, 1983, s.290-293; J.V.García Trabazo-D.Groddek, 2005,

152vd.

CTH 530[?]/CTH 670[?]: KBo 26.169 4': URU[]] *Ne-ri-ik[*

Bibl.:

CTH 530: KBo 60.89 3': URU *Ne[-ri-ik^(?)*

KBo 60.89 4': URU *Ne[-ri-ik^(?)*

KBo 60.89 5': [U]^{RU} *Ne[-ri-ik^(?)*

Bibl.: O.Soyosal, 2016, s.435.

CTH 530.?: VBoT 108 öy.I 23?: ^DU ^{URU}N[e-ri-ik

Bibl.:

VIII.Kehanet İçerikli Metinler

a) Fal Raporları

Kaşka Bölgesinde Hitit Kralının Seferleri Üzerine Fal Metni

CTH 561: KBo 54.98 ay.? 2': ^{ŠA} ^{URU}[N]e-ri-ik-ka₄

Bibl.: D.Groddek, 2010, s.61.

CTH 561: KUB 5.1+KUB 52.65 I 5: ^DU ^{URU}Ne-ri-ig-ga

KUB 5.1+KUB 52.65 I 19: ^{URU}Ne-ri-ka₄

KUB 5.1+KUB 52.65 I 53: ^{URU}Ne-ri-ik-ka₄-an

KUB 5.1+KUB 52.65 I 59: ^{URU}Ne-ri-ka₄-za

KUB 5.1+KUB 52.65 I 70: ^{URU}Ne-ri-ka₄-an

KUB 5.1+KUB 52.65 I 78: ^{URU}Ne-ri-ka₄-an

KUB 5.1+KUB 52.65 I 88: ^{URU}Ne-ri-ka₄

KUB 5.1+KUB 52.65 I 92: ^DU ^{URU}Ne-ri-ig

KUB 5.1+KUB 52.65 I 95: ^DU ^{URU}Ne-ri-ig

KUB 5.1+KUB 52.65 II 17: A-NA ^{URU}Ne-ri-ik

KUB 5.1+KUB 52.65 II 28: ^{URU}Ne-ri-ik-an

KUB 5.1+KUB 52.65 II 40: ^{URU}Ne-ri-ki

KUB 5.1+KUB 52.65 II 41: ^{URU}Ne-ri-ki-pát

KUB 5.1+KUB 52.65 II 45: ^{URU}Ne-ri-ka₄-az

KUB 5.1+KUB 52.65 II 53: ^{URU}Ne-ri-ka₄-za

KUB 5.1+KUB 52.65 II 60: ^{URU}Ne-ri-ki

KUB 5.1+KUB 52.65 II 66: ^{URU}Ne-ri-ka₄-an

KUB 5.1+KUB 52.65 II 73: ^{URU}Ne-ri-ka₄-an

KUB 5.1+KUB 52.65 III 23: ^{URU}*Ne-ri-ka₄-za-kán*

KUB 5.1+KUB 52.65 III 28: ^{URU}*Ne-ri-ka₄-za-kán*

KUB 5.1+KUB 52.65 III 40: A-NA ^{URU}*Ne-ri-ik*

KUB 5.1+KUB 52.65 III 53: ^{D_U} ^{URU}*Ne-ri-ik*

KUB 5.1+KUB 52.65 III 80: A-NA ^{URU}*Ne-r[i-ik*

KUB 5.1+KUB 52.65 III 84: A-NA ^{URU}*Ne-ri-ik*

KUB 5.1+KUB 52.65 III 86: ^{URU}*Ne-ri-ka₄-aš-za*

KUB 5.1+KUB 52.65 III 88: A-NA ^{URU}*Ne-ri-ik*

KUB 5.1+KUB 52.65 III 90: A-NA ^{URU}*Ne-ri-ik*

KUB 5.1+KUB 52.65 II 40: ^{URU}*Ha-ak-miš*

KUB 5.1+KUB 52.65 II 45: ^{URU}*Ha-ak-miš*

Bibl.: A.Ünal, 1974 (1), s.129-133; A.Ünal, 1974 (2), s.32-102; R.Beal,
1999, s.41-54.

Kaška Bölgesinde Güzergahlar ile ilgili Fal

CTH 562.1: KUB 22.25+KUB 50.55 öy.19': INA ^{URU}*Ne-ri-i₁k*

KUB 22.25+KUB 50.55 öy.20': ^{URU}*Ne-ri-ik-ka₄-az*

KUB 22.25+KUB 50.55 öy.31': I-NA ^{URU}*Ne-ri-ik-ka₄-az*

KUB 22.25+KUB 50.55 öy.32': ^{URU}*Ne-ri-ik-ka₄-az-ma-za-kán*

KUB 22.25+KUB 50.55 öy.44': ^{URU}*Ne-ri-i₁k-ka₄*

KUB 22.25+KUB 50.55 öy.[45']': [^{URU}*Ne-ri-i₁k-ka₄-az-ma-za-kán*

KUB 22.25+KUB 50.55 ay.[7]: [^{URU}*Ne-ri-ik-ka₄*]

KUB 22.25+KUB 50.55 ay.7: ^{URU}*Ne-ri-ik-ka₄-az[-ma-za-kán*

KUB 22.25+KUB 50.55 ay.[15]: [^{URU}*Ne-ri-ik-ka₄*]

KUB 22.25+KUB 50.55 ay.16: ^{URU}*Ne-ri-ik-ka₄-az-m[a-za-kán*

KUB 22.25+KUB 50.55 ay.26: ^{URU}*Ne-ri-ik-ka₄*

KUB 22.25+KUB 50.55 ay.26: ^{URU}*Ne-ri-ik-ka₄-az-ma-za-kán*

KUB 22.25+KUB 50.55 ay.34: ^{URU}*Ne-ri-i[k-ka₄-az-ma-za-kán*

Bibl.: E.von Schuler, 1965, s.176vd.

Arma-Tarhunta ve Šaušgatti ile İlgili Fal

CTH 569: KBo 57.22 11': **DINGIR.MAH** ^{URU}*Ha-ak-piš*'

Bibl.: D.Groddek, 2011, s.13vd.; J.Lorenz, 2012, s.91vd.

Karaciğer Falı (SU)

CTH 570: KUB 49.103 öy.2': ^{URU}*H]a-ag-ga-piš*

Bibl.: P.Cornil, (1990), s.20; M.Alparslan, 2010, s.30.

CTH 570: KUB 52.55 ay.2': ^{DU} ^{URU}*Ha-ak-piš*

KUB 52.55 ay.4': ^{DU} ^{URU}*Ha-ak-piš*

Bibl.: B.H.L.van Gessel, 1998, 760, 799; M.Alparslan, 2010, s.30.

CTH 570: KUB 22.31 öy.2': ^{URU}*Ne-ri-ik*'

KUB 22.31 öy.5': ^U[^{RU}*Ne]-ri-ik*

KUB 22.31 öy.7': ^{URU}[*N]e-ri-ik*

KUB 22.31 öy.12': ^{URU}*Ne-ri-ik*

Bibl.:

CTH 570: KUB 49.71 5': [*A-NA* ^{DU}] ^{URU}*Ne-ri-ik*

(KUB 6.4(+)*KUB 49.71 II 7*)

KUB 49.71 8': [^{DU}^{URU}*N]e-ri-ik*

(KUB 6.4(+)*KUB 49.71 II 10*)

KUB 6.4 öy.II 2': ^DU^{URU}*N*'*e-ri-ik-k[a₄*

KUB 6.4(+)*KUB 49.71 III 1*

KUB 6.4 öy.II 8': ^{DU}^{URU}*Ne-ri-ik-ka₄-pát*

KUB 6.4(+)*KUB 49.71 III 7*

KUB 6.4 öy.II 10': ^{DU}^{URU}*Ne-ri-ik-ka₄*

KUB 6.4 ay.III 1: ^r^{DU}^{URU}*Ne-ri-ik-k[a₄*

KUB 6.4 ay.III 7: ^DU^{URU}*Ne-ri-ik-ka*₄

KUB 6.4 ay.III 14: ^DU^{URU}*N]e-^rri^ˊ-ik-ka*₄

Bibl.: S.Lamante, 2007, s.241-251.

CTH 570: KUB 22.69 II? 7': ^DU^{URU}*Ne-ri-ik-ka*₄

KUB 22.69 II? 8': ^DU^{URU}*Ne-ri-ik-ka*₄-pát

Bibl.: CHD Š, 508a

CTH 570: KUB 46.37 öy.37': *INA* ^{URU}*Ne-ri-ik-ma-aš*

KUB 46.37 ay.6: ^{URU}*Ne-ri-ka*₄

Bibl.: H.Berman, 1978, s.121-123.

CTH 570: KUB 49.88 II 6: ^{URU}*Ne-r]i-ik-ma-kán*

Bibl.: P.Cornil, 1990, s.78vd.; M.Forlanini, 1992, 299vd.

CTH 570: KUB 50.65 1': ^{URU}*Ne-r]i-ik*

Bibl.:

CTH 570: KUB 52.33 IV 21': ŠA ^DU^{URU}*Ne-ri-i[k*

Bibl.:

CTH 570: KUB 52.72 öy.5: ^DU^{URU}*Ne-ri-ik*

Bibl.: A.Mouton, 2007, s.186-191.

Talih Falu (KIN)

CTH 572: KUB 49.77 III [5']: ^DU^{URU}*N[e-ri-ik*

Bibl.:

CTH 572: KUB 49.82 II? 1': ^DU^{URU}*Ne-ri-ik-ka*₄

Bibl.:

KBo 41.170 ay.8: ^rURU^ˊ*Ne-ri-ik-ka*₄-aš

Bibl.:

Kuř Falu (MUŠEN)

CTH 573: KBo 40.376(+)₄KUB 49.34, r.Kol. 1: DINGIR^{MEŠ} ^{URU}*Ha-a[k-*

Bibl.: B.H.L.van Gessel, 2001, s.1019.

CTH 573: KBo 41.181 ay.16': ^{URU}*Ne-ri-i[k]*

Bibl.:

Yılan Falı

CTH 575.6: KUB 49.1 I² 14: *nu* ^{URU}*Ne-ri-ik-ka₄-ma*

KUB 49.1 I² 17: *MUŠ* ^{URU}*Ne-ri-ka₄*^{!?}

KUB 49.1 IV² 9': *nu* ^{URU}*Ne-ri-ik*

KUB 49.1 IV² 20': *nu* ^{URU}*Ne-ri-ik-ka₄*

Bibl.: D.Lefèvre-Novaro-A.Mouton, 2008, s.30-33.

SU, KIN ve MUŠEN Falı (I)

CTH 577: KBo 22.264(+)KUB 50.23 I 15': ZAG KUR *Ne-ri-ik-ma*

Bibl.: Y.Sakuma, 2009, s.294-310.

CTH 577: KUB 16.8(+)KUB 52.79 III 2': ^{DU} ^{URU}*N[e-ri-i]k-ka₄-ya*

KUB 16.8(+)KUB 52.79 III 5': ^{DU} ^{URU}*Ne-ri-ik-ka₄-ya*

Bibl.: P.Cornil, 1990, s.62.

CTH 577.I: KBo 2.2 I 1: *ŠÀ* KUR *Ne-ri-ik-ka₄*

KBo 2.2 I 6: *ŠÀ* KUR *Ne-ri-ik-ka₄*

KBo 2.2 I 13: *ŠÀ* KUR *Ne-ri-ik-ka₄*

Bibl.: Th.van den Hout, 1991, s.289-292; Th.van den Hout, 1998, 124-136.

CTH 577.1: KUB 22.39 III 3': *ŠA* ^{DU} ^{URU}*Ne-ri-i[k]*

KUB 22.39 III 5': *I-NA* ^{URU}*Ne-ri-ik-ka₄*

KUB 22.39 III 10': ^{DU} ^{URU}*Ne-ri-ik*

KUB 22.39 IV 25: *I-NA* ^{DU} ^{URU}*Ne-ri-ik*

KUB 22.39 IV 26: ^{DU} ^{URU}*Ne-ri-ik*

Bibl.:

CTH 577.1: KBo 44.207 3: ^DU ^U] ^{RU}Ne-ri-ik

Bibl.: H.Roszkowska-Mutschler, 2007, s.189-191.

CTH 577.1: KUB 52.25 II 13: ^DU ^{URU}Ne-r[i-ik

Bibl.: P.Cornil, 1990, s.62; B.H.L.van Gessel, 2001, s.760, 806.

CTH 577.1: KBo 16.98(+)KUB 49.49 II 14: I-NA ^{URU}Ne-ri-ik-ka₄

KBo 16.98(+)KUB 49.49 II 16: A-NA KASKAL ^{URU}Ne-ri-ik-ka₄

Bibl.: P.Cornil-R.Lebrun, 1972, s.1-14; Th.P.J. van den Hout, 1991, s.292-294; Th.P.J. van den Hout, 1998, s.93-105; Y.Sakuma, 2009 (II), s.411-419.

CTH 577.1: KUB 49.47 2': ^{URU}N]e-ri-ik-ka₄-ma

Bibl.:

CTH 577.3: KUB 18.66(+)KUB 6.19(+)KUB 18.65(+)KUB 52.63 ay.III 3': ^DU

^{URU}Ne-ri-[ik

Bibl.:

SU ve KIN *Fah* (II.)

CTH 578: KUB 6.10(+)KUB 18.60+KUB 18.61 x+1: KUR ^{URU}Ne-ri-ik

KUB 6.10(+)KUB 18.60+KUB 18.61 2':] ^{URU}Ne-ri-ik

KUB 6.10(+)KUB 18.60+KUB 18.61 3': ^DU KUR ^{URU}Ne-ri-ik

KUB 6.10(+)KUB 18.60+KUB 18.61 12':] ^{URU}Ne-ri-ik

KUB 6.10(+)KUB 18.60+KUB 18.61 14': I-NA ^{URU}Ha-ak-piš-ša [

KUB 6.10(+)KUB 18.60+KUB 18.61 16': I-NA ^{URU}Ha-ak-p[iš-ša

KUB 6.10(+)KUB 18.60+KUB 18.61 19': ^{URU}N]e-ri-ik

KUB 6.10(+)KUB 18.60+KUB 18.61 20': ^{URU}N]e-ri-ik

Bibl.:

CTH 578: KUB 50.31 I 11': ^{URU}]Ne-ri-ik-ma

Bibl.: P.Cornil, 1990, s.62.

SU ve MUŠEN *Falt* (III.)

CTH 579: KUB 49.95+KUB 50.43 IV 3': ^DU ^{URU}Ne-r[i-ik

Bibl.:

CTH 579.1: KUB 49.25 IV 5': IŠ-TU KUR ^{URU}Ne-ri-i[k

Bibl.: Y.Sakuma, 2009 (II), s.300-302.

KIN ve MUŠEN *Falt* (IV.)

CTH 580.1: KUB 22.63 ay.19': ^{UR}]U ^{URU}Ne-ri-ik-ka₄

Bibl.: Y.Sakuma, 2009 (II), s.240vd.

CTH 580.1: KUB 49.26 II? 2': A-NA^(?) ^{URU}N]e-ri-ik-ka₄

Bibl.: Y.Sakuma, 2009 (II), s.302-304.

CTH 580.1: KUB 49.24 ay.8': ^{URU}Ne-r]i-ik

KUB 49.24 ay.14': ^{URU}Ne-ri-ik-ka₄

Bibl.:

CTH 580.1: KUB 49.39 II 9': ^DU ^{URU}Ne-r[i-ik

Bibl.:

Fal Yazışmaları

CTH 581?: KUB 55.1 I 10': ŠA ^DU ^{URU}Ne-ri-ik

KUB 55.1 I 10': ^{URU}]Ne-ri-ik

Bibl.:

Fal ile ilgili Fragmanlar

CTH 582: KUB 52.5 IV 3': I-NA ^{URU}Ha-[ak-pí-iš^(?)]

KUB 52.5 IV 4': I-NA ^{URU}Ha-ak-p[i-i]š

KUB 52.5 IV 7': ^U]RU ^{URU}Ne-ri-ik

Bibl.: D.Grodek, 2002, s.1-5.

CTH 582: KBo 11.69: ŠA ^DU ^{URU}Ne-ri-ik

Bibl.:

CTH 582: KBo 23.116(+)KBo 9.150 9': ^{URU}*Ne-ri-ik-ka*₄

KBo 23.116(+)KBo 9.150 12': ^{URU}*Ne-ri-ik*

KBo 23.116(+)KBo 9.150 III[?] 4': ^{URU}*Ne-ri-ik-an*

KBo 23.116(+)KBo 9.150 III[?] 8': ^{URU}*Ne-ri-ik-ka*₄

Bibl.:

CTH 582: KBo 23.110 ay.10': ^{URU}*Ne-ri-ik*

Bibl.:

CTH 582: KBo 41.226 ay.[?] 8': ^{URU}*Ni-ri-ik*

Bibl.:

CTH 582: KUB 22.16 8': ^{URU}*Ne]-ri-ik*⁵⁰⁰

Bibl.:

CTH 582: KUB 22.46 I 1': ^{URU}*N[e-ri-ik*^(?)

KUB 22.46 I 7': ^{URU}*Ne-ri-ik*[

Bibl.:

CTH 582: KUB 22.60 IV 3': ^{URU}*Ne-ri-ik-ka*₄-*ya-kán*

Bibl.:

CTH 582: KUB 50.62 1': **KUR KUR**^{MEŠ URU}*Ne-ri-ik*[

Bibl.:

CTH 582: KUB 52.14 II 20': *A-NA* ^{DU} ^{URU}*Ne-ri-i*[*k*

Bibl.:

CTH 582: KUB 52.37 ay.[?] 2': ^{URU}*Ne-ri-ik-ka*₄-*ma*

Bibl.:

CTH 582: KUB 52.43 IV 11': ^{DU} ^{URU}*Ne-ri-i*[*k*

Bibl.:

---

⁵⁰⁰ G.F.del Monte-J.Tischler, 1978, s.287, krs. ^m*Ne-ri(iq)-qa-DINGIR*^{LIM} van den Hout, 1998, 232.

CTH 582: KUB 52.56 4': ^DU ^{URU}Ne-ri-i[k

Bibl.:

CTH 582: KUB 57.68 ay.9': ^DU ^{URU}[Ne]-ri-ik

Bibl.: J.Tischler, 2016, s.197-199.

CTH 582: IBoT 3.116 6': ^{URU}N]e-ri-ik-ka₄

Bibl.:

b) Rüyalar ve Yemin İçerikli Metinler

Kral Rüyaları

CTH 583: KBo 43.66+KUB 15.5+KUB 48.122 II 54: LUGAL KUR ^{URU}Ha-ak-
piš-ša

KBo 43.66+KUB 15.5+KUB 48.122 III 10: LUGAL KUR ^{URU}Ha-
ak-piš-ša-MA

Bibl.: D.Groddek, 2004, 78vd.; A.Mouton, 2007, s.244-255; J.de Roos,
2007a, s.71-88; J.de Roos, 2007b, s.633-636.

Kraliçe Rüyaları

CTH 584.3: KBo 60.99+KUB 15.11 II 9: I-NA ^{URU}Ha-ak-miš

Bibl.: J.de Roos, 2007a, s.109-114.

CTH 584.5: KUB 48.126+KUB 31.77 I 1: ^{URU}N⁷e-ri-ik-k[a₄

Bibl.: J J.de Roos, 2007a, s.67 ve dn. 362, 117-123, 125-128; A.Mouton,
2007, s.267-270, 293-295.

Puduhepa'nın Yemini/Adağı

CTH 585.R: KUB 56.2+KBo 51.123 ay.III 7: ^{URU}Ha-a]k-miš-ša

Bibl.: H.Otten-V.Souček, 1965, Tafel VI, VII.

Rüya ve Yemin/Adak ile İlgili Fragmanlar

CTH 590: KUB 48.119 öy.[?] 5': I-NA ^{URU}Ha-ak-miš

KUB 48.119 öy.[?] 6': I-NA ^{URU}Ne-ri-ik-ka₄-ya-at-ta

KUB 48.119 öy. 7': *I-NA*^{URU}*Ne-ri-ik-ka*₄

KUB 48.119 öy. 9': *I-NA*^{URU}*Ne-ri-ik-k*[a₄

KUB 48.119 öy. 14': *A-NA*^{DU}^{URU}*Ne-ri-ik*

KUB 48.119 ay.13: ^{DU}^{URU}*Ne-ri-ik*

Bibl.: J.de Roos, 2007a, s.208-213.

CTH 590: KUB 56.16 ay.4': *A-NA*^{DU}^{URU}*N*[e-ri-ik

Bibl.: J.de Roos, 2007a, s.243-245; J.Tischler, 2016, s.21vd.

CTH 590: KUB 15.15 I 2: [*A-NA*]^{DU}^{URU}*Ne-ri-ik*'

Bibl.: J.de Roos, 2007a, s.171-173.

IX. Bayram Ritüelleri ve Kültü

a) Takvim

Aylık Bayram

CTH 591: KBo 54.117+KUB 55.39 IV 7': ^D^U^{URU}*Ne-ri-ig-ga*

KBo 54.117+KUB 55.39 IV 22': ^D^U^{UR}^U*Ne-ri-ig-ga*

Bibl.: D.Groddek, 2002, s.65-69.

CTH 591.I.a.A: KBo 24.116+KBo 34.151+KBo 17.88+KBo 20.67+KBo 40.60:

^D*Ne-r*[a²-ak

Bibl.: J.Klinger, 1996, s.302-352.

CTH 591.IV.A: KUB 2.13 öy.I 36: *A-NA*^{DU}^{URU}*Ne-ri-ik*

KUB 2.13 ay.V 10: ^{DU}^{URU}*Ne-ri-ik*

Bibl.: J.Klinger, 1996, s.544-589; D.Groddek, 2009, s.83-96.

CTH 591²: DBH 46/2.129-Bo 4868 öy.II 9': [^D]*Ne-ra-ak*

Bibl.: R.Akdoğan, 2016, 85vd..

Kış Bayramı

CTH 597.1.C: KUB 46.1 III² 9': ^D^U^{UR}^U*Ne-ri-ik*

Bibl.:

b) AN.TAH.ŠUM^{SAR}

AN.TAH.ŠUM^{SAR}, 7.-8. *Gün*

CTH 608: KBo 23.89 16': ^DU ^{URU}*Ne-ri-i[k*

Bibl.: S.Alp, 1983, s.276-279.

AN.TAH.ŠUM^{SAR} 18.19. *Gün (Pihaššašši)*

CTH 613.1.A: KUB 11.13 ay.V 18: ^DU ^{URU}*Ne-ri-ik*

Bibl.: CHD Š, 11a.

AN.TAH.ŠUM^{SAR} (*Katahha*)

CTH 620.1: KUB 11.27(+)+KUB 41.55 I 26: ^DU ^{URU}*Ne-ri-ik*

Bibl.:

AN.TAH.ŠUM^{SAR} *Bayramına Ait Fragmanlar*

CTH 625: KBo 9.138 5': A-NA ^{URU}*Ne-ri-ik*

KBo 9.138 10': A-NA DINGIR^{MEŠ} ^{URU}*N[e-ri-ik]*

Bibl.: R.Lebrun, 1976, 178vd.;

CTH 625.1.A: KUB 10.82(+)+Bo 5385+Bo 9078+KBo 4.13 I 26': DINGIR^{MEŠ}

^{URU}*Ha-ak-miš*

Bibl.: M.Forlanini, 2007, s.259-280.

c) *Çeşitli Bayram Ritüelleri*

nuntarriyašha-bayramı

CTH 626.Ü.1.B: KBo 39.63+KBo 56.75+IBoT 4.81+KUB 10.48+KBo 3.25 II

12: A-NA ^DU ^{URU}*Ne-ri-ik*

KBo 39.63+KBo 56.75+IBoT 4.81+KUB 10.48+KBo 3.25 II

22: ^{URU}*Ne-ri-i[k]*

KBo 39.63+KBo 56.75+IBoT 4.81+KUB 10.48+KBo 3.25 II

23: ^{URU}*N^ˊe-ri-ik*

Bibl.: M.Nakamura, 2002, s.15vd.

CTH 626.Ü.2.A: KBo 51.130(+)KUB 59.2(+)Bo 3983(+)IBoT 2.8(+)Bo 76.89

III[?] 12': A-NA ^DU^{URU}Ne-ri-ik

Bibl.: M.Nakamura, 2002, s.36-37.

CTH 626.Ü.4: KBo 14.76 I 3': É ^DU^{URU}]Ne-ri-ik

KBo 14.76 I 4': [^DU^{URU}Ne-ri-ik]

Bibl.: M.Nakamura, 2002, s.61-64.

EZEN₄ SAG.UŠ

CTH 629: KUB 25.27 ay.III 17': A-NA ^DU^{URU}Ne-<<ni>>-ri-q[a

Bibl.: M.Nakamura, 2002, s.73-77.

Kraliçe tarafından kutlanan Festival Fragmanları

CTH 646.1.A: KUB 23.72+KUB 32.87+KBo 39.137+KBo 43.154 ay.19':

DINGIR.MAH^{URU}Ha-a]k-mi-iš-š[a

Bibl.:

Prens Tarafından Kutlanan Festivaller

CTH 647: Bo 8708 ay.3': ^{URU}N]e-ri-ik

Bibl.: O.Soyal-B.Yıldız Gülşen, 2019, s.61.

CTH 647: KUB 53.13(+)KUB 58.16+KUB 54.11 III 13': [GAL^D]U^{URU}Ne-ri-ik

KUB 53.13(+)KUB 58.16+KUB 54.11 III 17': A-NA ^DU^{URU}Ne-ri-ik

KUB 53.13(+)KUB 58.16+KUB 54.11 III 31': ^DIM^{URU}Ne-ri-ik

KUB 53.13(+)KUB 58.16+KUB 54.11 III 37': ^{URU}N]e-ri-ik

Bibl.: J.V.García Trabazo-D.Groddek, 2005, s.42-44.

CTH 647: DBH 46/2.153 - Bo 4945 öy.12': I-NA^{URU}Ha-ak-miš

DBH 46/2.153 - Bo 4945 öy.6': ŠA^{URU}Ne-ri-ik-k[a₄

DBH 46/2.153 - Bo 4945 öy.11': A-NA DINGIR^{MEŠ}^{URU}Ne-ri-ik-k[a₄

Bibl.: R.Akdoğan, 2016, s.104.

CTH 647.16: KUB 53.44 IV 4': ^DU^{URU}N[e-ri-ik

Bibl.:

Fırtına Tanrısının Adamının Geçtiği Bayramlar İle İlgili Fragmanlar

CTH 652: KUB 53.16 VI 6': [^{UR}U]Ne-ri-ik-ka₄

Bibl.: S.Alp, 1983, s.290vd.

CTH 652: KBo 52.128(+)KUB 55.54(+)Bo 7825 I 28': A-NA ^DU ^{URU}Ha-ak-miš

KBo 52.128(+)KUB 55.54(+)Bo 7825 I 29': [A-N]A ^DU ^{URU}Ne-ri-ik

Bibl.: D.Groddek, 2002, s.96-99.

Tahta Çıkma Festival Fragmanı

CTH 659.4: KBo 52.131(+)KUB 9.18+IBoT 4.95 7': ^DU] ^{URU}Ne-ri-ig-[ga]

Bibl.:

Krallar Listesi

CTH 661.1: KUB 36.120 I 7: A-NA ^mHu-uz-zi-ya LÚ ^{URU}Ha-ak-mi-eš-ša

Bibl.: V.Haas-M. Wäfler, UF 9, 1977, 107.

CTH 661.2: KUB 11.11(+)KUB 11.4 8': ^{URU}Ha-a[k-

Bibl.: I.Singer, 1984, s.116.

Yerel Kültlere ait Kurbanlar

CTH 662.1.A: KUB 11.28 IV 2: LÚ ^{AGRIG} ^{URU}Ha-ak-miš-ša

Bibl.: I.Singer, 1984, s.116.

CTH 662.1.B: KBo 20.86+KBo 8.124 öy.[?] 19' (4'): LÚ ^{AGRIG} ^{URU}Ha-ak-[

Bibl.: I.Singer, 1984, s.114.

Kurbanlar: Tanrı adı ile başlayan

CTH 663: KUB 56.32 II 4': ^{URU}]Ne-ri-ik

KUB 56.32 II 14': ^DU ^{URU}Ne-ri-ik

KUB 56.32 III 19': ^{URU}Ne-ri-ik

Bibl.: S.Alp, 1983, 21; J.Tischler2016, 46-49.

CTH 663: IBoT 3.23 III[?] 6': ^DU] ^{URU}Ne-ri-ik

Bibl.: B.H.L.van Gessel, 1998, s.763, 806.

CTH 663.4.A: HT 19+FHL 177 4': ^DU^{URU}*Ne-ri-ik*

Bibl.: E.Badali, 1991, s.155.

CTH 663.4.B: IBoT 2.65 I 3, 8: ^DU^{URU}*Ne-ri-ik*

Bibl.: V.Haas, 1970, 224vd..

Büyük Bayram Ritüellerine Ait Fragmanlar

CTH 669: KBo 38.75+KBo 30.45 I² 18: ^DU^{URU}*Ne-ri-ik*

Bibl.: D.Groddek, 1999, s.45; D.Groddek, 2002, 55vd.

CTH 669: KBo 20.35 6': ^D[N]*e-ra-ak*

Bibl.: E.Neu, 1980, s.134.

Bayram Ritüellerine Ait Fragmanlar

CTH 670: Bo 9470 6': ^{URU}N]*e-ri-ik*

Bibl.: O.Soyal- B.Yıldız Gülşen, 2019, 172.

CTH 670: KBo 54.154 6': A-NA ^DU^{URU}*Ne-ri-ik*

Bibl.: D.Groddek, 2010, 109vd.

CTH 670: KBo 54.202 4': ^DIM^{URU}*Ne[-ri-ik*

Bibl.: D. Groddek, DBH 31, 2010, 135vd.

CTH 670.411: KBo 25.11 4': ^{UR}]U^U*Ha-ak-mi-iš*[

Bibl.: P.Cornil, 1990, s.20, M.Alparslan, 2010, s.30.

CTH 670.1939: KUB 56.51 I 26: -a]*k²-miš²-ša*

Bibl.: J.Tischler, 2016, s.98-101.

CTH 670.21.B: DBH 46/2.134-Bo 4877öy.7': ^DU^{URU}N]*e-ri-ik*

Bibl.: R.Akdoğan, 2016, s.89.

CTH 670.24: KBo 34.213 I 20': ^DU^{URU}*Ne-ri-ik*

Bibl.: B.H.L.van Gessel, 1998, s.805.

CTH 670.55: KBo 34.14 III 6': [^{URU}]N]*e-ri-ik*

Bibl.: G.F.del Monte, 1992, s.114.

CTH 670.129: KBo 20.28 ay.[?] 14': ^DU ^{URU}*Ne-ri-ig-ga*

Bibl.: B.H.L.van Gessel, 1998, s.805.

CTH 670.335: KBo 43.90 I 9': ^DIM ^{URU}*Ne-ri[-*

Bibl.:

CTH 670.489: KBo 23.76 II 3': ^DIM ^{URU}*Ne-ri-ik*

Bibl.: V.Haas, 1970, 220vd.

CTH 670.541: KBo 44.258: ^{URU}N[e-*ri-ik-ka*'] [

Bibl.: H.Roszkowska-Mutschler, 2007, s.242vd.

CTH 670.1133: KBo 54.154 I 6': **KASKAL**^{NI}-*ma-kán A-NA* ^DU ^{URU}*Ne-ri-ik* [

Bibl.: D.Groddek, 2010, s.109vd.

CTH 670.1477: KBo 60.118 5': ^DU ^{URU}N[e-

Bibl.:

CTH 670.1566: ABoT 2.194 öy.II 3: ^D[U] ^{URU}*Ne-ri-ik*

Bibl.: R.Akdoğan, 2010, 92.

CTH 670.1656: KUB 41.35 II 11': ^{URU}*Ne-ri<-ik>*

Bibl.: CHD P: 195b.

CTH 670.1805: IBoT 2.62 öy.8[?]: ^DU ^{URU}*Ne-ri-ik*

Bibl.: H.Ertem, 1973, s.101.

CTH 670.1875: KUB 10.38 I 8: *A-NA* ^DU ^{URU}*Ne-ri-ik*

Bibl.:

CTH 670.1885: KUB 10.35 x+1: ^DU ^{URU}*Ne-ra-ak*

Bibl.: V.Haas, 1970, s.226; E.Badalı, 1991, s.245.

CTH 670.1916: KUB 55.6 III 3': ^DU ^{URU}*Ne-ra-ak*

Bibl.: D.Groddek, 2002, s.13vd.

CTH 670.1943: KUB 56.47 III[?] 15': ^{URU}*Ne-ri-ik*

Bibl.: J.Tischler, 2016, 86vd.

CTH 670.1973: KUB 59.29 II 20': $\text{řŠA}^{\text{DU}} \text{URU} \text{Ne-ri}^{\text{'}} \text{-ik}$

KUB 59.29 III 5': $\text{DU}^{\text{URU}} \text{Ne-ri}^{\text{'}} \text{-ik}$

KUB 59.29 III 11': $\text{DU}^{\text{U}} \text{RU} \text{Ne-ri-ik}$

Bibl.: D.Groddek, 2004a, 52vd.

CTH 670.2029: IBoT 3.47 ay.x+1': $[\text{LÚ}]^{\text{MEŠ}} \text{URU} \text{N[e-ri-ik}$

IBoT 3.47 ay.4': $\text{LÚ}^{\text{MEŠ}} \text{URU} \text{Ne-r[i-ik}$

IBoT 3.47 ay.7': $\text{LÚ}^{\text{MEŠ}} \text{URU} \text{Ne-r[i-ik}$

Bibl.: V.Haas, 1970, s.307.

CTH 670.2203: DBH 46/2.9-Bo 4667 öy.II? 5': $\text{DU}^{\text{URU}} \text{Ne-r[i-ik}$

Bibl.: R.Akdoğan, 2016, s.5vd.

CTH 670.3033: KBo 22.227 ay.1': $\text{URU} \text{N[e-ri}^{\text{'}} \text{-ig-ga}$

Bibl.: D.Groddek, 2008, 219vd.

CTH 670.3111: KBo 60.193 2': $\text{UR}^{\text{U}} \text{Ne-ri-ik[}$

Bibl.:

CTH 670.3282: KBo 42.27 1': $\text{DU}^{\text{URU}} \text{Ne-ri-ik-ka}_4$

Bibl.:

d) *Nerik Kenti Kültü*

Nerik'in Fırtına Tanrısına Kurban ve Dua

CTH 671.A: KUB 36.89 öy.1: $\text{DU}^{\text{URU}} \text{Ne-ri-ik}$

KUB 36.89 öy.3: $\text{DU}^{\text{URU}} \text{Ne-ri-ik}$

KUB 36.89 öy.12: $\text{DU}^{\text{URU}} \text{Ne-ri-ik-wa-za-kán}$

KUB 36.89 öy.14: $\text{URU} \text{N[e-ri-ik-ki-wa-kán}$

KUB 36.89 öy.17: $\text{DU}^{\text{URU}} \text{Ne-ri-ik}$

KUB 36.89 öy.21: $\text{DU}^{\text{URU}} \text{Ne-ri-ik}$

KUB 36.89 öy.28: $\text{URU} \text{Ne-ri-i]k-ki}$

KUB 36.89 öy.30: ^{URU}*Ne-r[i-ik]*
 KUB 36.89 öy.31: ^D^U ^{URU}*Ne-ri-ik*
 KUB 36.89 öy.[35]: ^D[^U ^{URU}*Ne-ri-ik*
 KUB 36.89 öy.[36]: [^{URU}*Ne-ri-ik-ka-an*]
 KUB 36.89 öy.38: ^D^U ^{URU}*Ne-ri-ik*
 KUB 36.89 öy.43: ^D^U ^{URU}*Ne[-ri-ik*
 KUB 36.89 ay.[2]: [^D^U ^{URU}*Ne-ri-ik-ma-aš-kán*]
 KUB 36.89 ay.3: ^{URU}*Ne-ri-ik-ka₄-za*
 KUB 36.89 ay.11: A-N]A ^D^U ^{URU}*Ne-ri-ik*
 KUB 36.89 ay.13: ^{URU}*Ne-r[i-ik-ki-wa-ra-an]*
 KUB 36.89 ay.15: ^D^U ^{URU}*Ne-ri-ik*
 KUB 36.89 ay.16: ^{URU}*Ne-ri-ik-ka₄-za*
 KUB 36.89 ay.21: ^D^U ^{URU}*Ne-ri-ik*
 KUB 36.89 ay.23: ^{UR}] ^U*Ne-r[i-ik]*
 KUB 36.89 ay.27: ^D^U ^{URU}*Ne-ri-ik*
 KUB 36.89 ay.[34]: ^D^U ^{URU}*Ne-ri-ik*
 KUB 36.89 ay.37: (x ^D^U ^{URU}N)]*e-ri-ik*
 KUB 36.89 ay.40: [^D^U ^{URU}N]*e-ri-ik*
 KUB 36.89 ay.47: [^D^U ^{URU}]*Ne-ri-ik*
 KUB 36.89 ay.56: ^{URU}*Ne-ri-ik-ka₄-an*
 KUB 36.89 ay.58: ^{URU}*Ne-ri-ka₄-aš*
 KUB 36.89 ay.60: ^{URU}*Ne-ri-ka₄-aš*
 KUB 36.89 ay.63: ^D^U ^{URU}*Ne-ri-ik*
 KUB 36.89 ay.64: ^D^U ^{URU}*Ne-ri-ik-ki-wa-kán*

Bibl.: R. Lebrun, 1980, 375vd..

CTH 671.2.B: KBo 16.81(+)Bo 5953 I 1: ^D^U ^{URU}*Ne-r[i-ik*

Nerik'in Aylık Bayramları

- CTH 672.A: KUB 56.48 I 4: *IŠ-TU*^{D_U UR_U}*Ne[-ri-ik*
- KUB 56.48 I 5: *UR_UNe-ri-ik-ka₄* [
- KUB 56.48 I 6: *A-NA*^{D_U UR_U}*N[e-ri-ik*
- KUB 56.48 I [11]: *É* [^{D_U UR_U}*Ne-ri-ik*
- KUB 56.48 I 11: *A-NA*] ^{D_U UR_U}*Ne-ri-ik*
- KUB 56.48 I 19: *LÚ*^{D_U D_U UR_U}*Ne-ri-ik*
- KUB 56.48 I 21: *LÚ HAL EN*^{UR_U}*Ne-ri-ik*
- KUB 56.48 I 24: *A-NA*^{D_U UR_U}*Ne-ri-ik-ka₄*
- KUB 56.48 I 25: ^{D_U UR_U}*Ne-ri-ik*
- KUB 56.48 I 26: ^{D_U UR_U}*Ne-ri-ik-ka₄-wa*
- KUB 56.48 II 10: *EN*^{UR_U[(^UN)]}*e-ri-ik*
- KUB 56.48 II 11: *É*^{D_U UR_U}*Ne-ri-ik*
- KUB 56.48 II 11: *A-NA*^{D_U UR_U}*Ne-ri-ik*
- KUB 56.48 II 12: *A-NA*^{D_U UR_U}*Ne-ri-ik*
- KUB 56.48 II 28: *ŠA*^{D_U (UR_U)}*Ne-ri-i[k*
- KUB 56.48 II 34: ^{D_U UR_U}*Ne[-ri-ik*
- KUB 56.48 III 7': *EN*^{UR_U}*Ne-ri-ik*
- KUB 56.48 III 10': [*ŠA*^{D_U UR_U}*N]**e-ri-ik*
- KUB 56.48 III 25': *ŠA*^{D_U UR_U}*N[(e-r)]i-ik*
- KUB 56.48 III 26': *ŠA*^{D_U UR_U}*Ne-ri-ik*
- KUB 56.48 IV 8': [*(A-N)*A]^{D_U UR_U}*[(Ne-ri-ik*
- KUB 56.48 IV 21': *KUR*^{UR_U}*Ha-ak-miš-ša*
- KUB 56.48 IV 23': *KUR*^{UR_U}*Ha-ak-m[iš-ša*

CTH 672.B: KBo 23.95 ay.12': $D^U URU$ Ne-ri-ik

Bibl.: V.Haas, 1970, s.296-299; J.Součková, 2010, s.279-300.

CTH 672.C: KUB 56.49 öy.13': $EN URU$ Ne-ri-ik

KUB 56.49 öy.14': $É D^U U[(RU)Ne-r)]i-ik$

KUB 56.49 öy.14': A-NA $D^U URU$ Ne[(-ri-ik

KUB 56.49 öy.15': A-NA $D^U URU$ N[(e-ri-ik

Bibl.: J.Součková, 2010, s.279-300.

CTH 672.D: KBo 2.4 I 25: $LÚ D^U D^U URU$ Ne-ri-ik

KBo 2.4 I 30: A-N[A $D^U URU$ Ne-r]i-ik

KBo 2.4 II 5: IN-BU $EN URU$ Ne-ri-ik

KBo 2.4 II 10: ŠA $D^U URU$ Ne-ri-ik

KBo 2.4 II 34: ŠA $D^{(ap)}U URU$ Ne-ri-ik

KBo 2.4 II 36: ŠA $D^D)U URU$ Ne-ri-ik

KBo 2.4 III 8': $EN URU$ Ne-ri-ik-ka₄

KBo 2.4 III 9': $É D^U URU$ Ne-ri-ik

KBo 2.4 III 10': A-NA $D^U URU$ Ne-ri-ik-ka₄

KBo 2.4 III 12': A-NA $D^U URU$ Ne-ri-ik

KBo 2.4 IV 16': A-NA $D^U URU$ Ne-ri-ik

KBo 2.4 IV 19': A-NA $D^U URU$ Ne-ri-ik EZEN₄ ITU.KAM

KBo 2.4 IV 22': A-NA $D^U URU$ Ne-ri-ik EZEN₄ ITU.KAM

KBo 2.4 IV 36': KUR URU Ha-ak-miš-ša

Bibl.: V.Haas, 1970, s.279-292; J.Součková, 2010, s.279-300.

Tanruların Bağışlanma Tabletleri

CTH 673: KBo 26.181+KUB 27.68+KUB 42.100+Bo 3289+Bo 3758 IV 2': ŠA

DINGIR^{MEŠ} URU Ne-ri-ik-ka₄

Bibl.: V.Haas, 1970, s.300-303; J.Hazenbos, 2003, s.15-24.

Nerik Kentinde purulliya-Bayramına Ait Fragmanlar

CTH 674²: KBo 30.37 IV 1: ^{URU}*Ne-ri-ik*^{KI}

Bibl.: D.Groddek, 2002, s.44.

CTH 674: KUB 59.12 IV 4': ^{URU}*N[e-ri-ik]*

Bibl.: V.Haas, 1970, s.253; D.Groddek, 2004, s.23.

CTH 674: KBo 30.82 VI 3': ^{UR}*U*^U*Ne-ri-ik*

Bibl.: V.Haas, 1970, s.252vd.

CTH 674: Bo 3251+Bo 9514 ay.III 2': ^D*U* ^{URU}*N[e-ri-ik]*

Bibl.: V.Haas, 1970, s.254; F.Fuscagni, 2007, s.18-19.

CTH 674: Bo 4962 öy.I 1: *A-NA* ^{URU}*Ne-ri-i[k-ki²]*

Bibl.: V.Haas, 1970, s.252; S.Alp, 1983, s.262vd.; F.Fuscagni, 2007,
87vd.

CTH 674: Bo 9514+Bo 3251 öy.II 13': ^{URU}*N[e-ri-i[k(-)]*

Bibl.: V.Haas, 1970, s.254.

Nerik Kenti Arınma Ritüeli

CTH 676.1.A: IBoT 2.121 öy.8': *lu-u-ri-in* ^{URU}*Ne-r[i-ik]*

Bibl.: V.Haas, 1970, s.134-139; Ş.Bozgun-S.Ö.Savaş, 2017, s.75-96.

CTH 676.2: KUB 31.57(+)*Bo 3394 öy.II 19'*: ^{URU}*Ne-r[i-ik]*

KUB 31.57(+)*Bo 3394 ay.IV 25'*: ^{URU}*Ne-r[i-ik]*

Bibl.: Ş.Bozgun-S.Ö.Savaş, 2017, s.82-87.

Nerik Bayram Ritüeli Fragmanları

CTH 678: KBo 20.23 öy.1': ^{URU}*Ne-ri[-ik-ka]*

KBo 20.23 öy.2': ^{URU}*Ne-ri-ik-ka[-an]*

KBo 20.23 ay.2': ^{LÚ}^{MEŠ} ^{URU}*Ne-r[i-*

KBo 20.23 ay.7': [^{LUGAL}-*u*]^š ^{URU}*Ha-qa-mi-iš[*

KBo 20.23 ay.8': ^{URU}*[N]e-ri-ik-ka[*

Bibl.: E.Neu, 1980, s.161-162.

CTH 678: KBo 20.102 12': ^DU ^{URU}N]e-ri-ig-ga

KBo 20.102 20': ^DU ^{URU}Ne-ri-ig-ga

Bibl.: V.Haas, 1970, s.27vd.

CTH 678: KUB 25.36 VI 36': ^{URU}N]e-ri-ik

Bibl.: M.Popko, 1988, s.91.

CTH 678: KBo 30.74 ay.III x+1: ^{URU}Ne-r[i-ik

KBo 30.74 ay.III 14': [^DU] ^{URU}Ne-ri-ig-ga

KBo 30.74 ay.III 19': A-NA ^DU ^{URU}Ne[-ri-ik

Bibl.: D.Groddek, 2002, s.105vd.

CTH 678: KBo 57.201 5": ^DU ^{URU}Ne-ri-ik

Bibl.: D.Groddek, 2011, s.105vd.

CTH 678: KBo 60.213 r.Kol. x+1': [(^{URU})]Ne-r[(i-ik-ka₄)]

Bibl.: H.Otten, 1971, s.50.

CTH 678: KBo 64.162 2': MUNUS^{MEŠ} ^{URU}Ne-r[i-ik

Bibl.: V.Haas, 1970, s.312.

CTH 678: KUB 20.10 III 1: ^{URU}Ne-ri-ik-^{ka}₄

KUB 20.10 IV 9: MUNUS^{MEŠ} ^{URU}Ne-ri-ik-ma

Bibl.: D.Groddek, 2004, s.19vd.; G.Stivala, 2007, s.222-234.

CTH 678: KUB 53.18 VI¹ 2: [^{URU}N]e-ri-ik-ka-an

Bibl.: P.Cornil, 1990, s.62.

CTH 678: KUB 53.21 öy.7': [I-NA ^U] ^{RU}Ha-ak-miš

KUB 53.21 öy.7': ^{URU}Ne-ri-ik-ki

KUB 53.21 ay.5': [^{URU}N]e-ri-ik-ka₄

KUB 53.21 ay.6': [^{URU}N]e-ri-ik-ka₄

KUB 53.21 ay.8': ^{URU}Ne-ri-ik-ka₄

KUB 53.21 ay.10': ^DU^{URU}*Ne-ri-ik*

Bibl.: V.Haas, 1970, s.309vd.

CTH 678: KUB 54.98 8': ^{URU}*Ha-ak-miš(-)x*[

Bibl.: P.Cornil, 1990, s.20.

CTH 678: KUB 58.11 öy.12: *A-NA* ^DU^{URU}*Ne-ri-ik-ka*₄

KUB 58.11 öy.15: *A-NA* ^DU^{URU}*Ne-ri-ik-ka*₄

KUB 58.11 ay.7': ^DU^{UR}[^UN]*e-ri-ik-ka*₄

KUB 58.11 ay.11': ^{URU}*Ne-ri-ik-ki*

KUB 58.11 ay.12': *LUGAL-uš* ^{URU}*Ha-ak-[miš-*

Bibl.: V.Haas, 1970, 214vd. J.V.García Trabazo-D.Groddek, 2005, s.28-

31.

CTH 678: KUB 58.33 III 7': [^{URU}*Ne-ri-ik-ki*

KUB 58.33 III 8': *MUNUS.LUGAL* ^{URU}*Ne-[ri-ik*

KUB 58.33 III 10': [^{URU}*Ne]-ri-ik-ki-ma*

KUB 58.33 III 24': ^{URU}*Ne-ri-ik-ki*

Bibl.: V.Haas, 1970, 260vd.; J.V.García Trabazo-D.Groddek, 2005, s.83-

87.

CTH 678: KUB 60.148+Bo 8284 ay.VI [6'] : *A-NA* ^DU^U[^{RU}*Ne-ri-ik*]

KUB 60.148+Bo 8284 ay.VI 11': *ŠA* ^DU^{URU}*N[e-ri-ik*

Bibl.: D.Groddek, 2006, s.148-149.

CTH 678: Bo 3366 II 4': *I-NA* ^{URU}*Ne-ri-ik*

Bo 3366 II 7': *I-NA* ^{URU}*Ne-ri-ik*

Bibl.: V.Haas, 1970, s.267; F.Fuscagni, 2007, 29vd.

CTH 678: ABoT 2.226 ay.11: ^D]U^{URU}*Ne-ri-ik-ka*₄

Bibl.: R.Akdoğan, 2010, s.109vd.

CTH 678: IBoT 2.82 kenar: [^{URU}*Ne]-ri-ik-ka*₄-*ya*

Bibl.:

CTH 678: IBoT 4.323 ay.r.Kol.6': ${}^{\text{D}}\text{U}^{\text{URU}}\text{N}[\text{e-ri-ik}]$

Bibl.: D.Groddek, 2007, s.221vd.

CTH 678.1.A: IBoT 4.199+KUB 2.15 ay.V 16: ${}^{\text{URU}}\text{Ne-ri-ik}$

IBoT 4.199+KUB 2.15 ay.V 22: **I-NA KASKAL** ${}^{\text{URU}}\text{Ne-r}[\text{i-ik}]$

Bibl.: D.Groddek, 2009, s.97-102.

CTH 678.3.A: Bo 3332+KUB 59.32+Bo 3315+KUB 58.31 7: ${}^{\text{L}}\text{U}^{\text{SANGA}}$

${}^{\text{URU}}\text{Ne-ri-ik-k}[\text{a}_4]$

Bibl.:

CTH 678.3.B: KBo 64.163(+)+KBo 53.212+KUB 55.60+KUB 25.25+KUB

9.24(+)+CHDS 2.57 ay.IV 2': ${}^{\text{A-NA}}\text{D}^{\text{U}}^{\text{URU}}\text{Ha-}[\text{a}]\text{k-m}[\text{iš}](-)\text{x}$

KBo 64.163(+)+KBo 53.212+KUB 55.60+**KUB 25.25**+KUB

9.24(+)+CHDS 2.57 ay.IV 4': ${}^{\text{D}}\text{U}^{\text{URU}}\text{Ne-ri-ik}$

KBo 64.163(+)+KBo 53.212+KUB 55.60+**KUB 25.25**+KUB

9.24(+)+CHDS 2.57 ay.IV 8': $[\text{D}^{\text{U}}^{\text{URU}}]^{\text{U}}\text{Ne-ri-ik-ka}_4$

KBo 64.163(+)+KBo 53.212+KUB 55.60+**KUB 25.25**+KUB

9.24(+)+CHDS 2.57 ay.IV 16': $[\text{URU}^{\text{URU}}\text{Ne-ri-i}]\text{k-ka}_4$

CTH 678.3.C: KUB 56.54 ay.6': ${}^{\text{D}}\text{U}^{\text{URU}}\text{Ne-ri-ik}$

KUB 56.54 ay.18': ${}^{\text{D}}\text{U}^{\text{URU}}\text{Ne-ri-ik}$

KUB 56.54 ay.28': ${}^{\text{D}}\text{U}^{\text{URU}}\text{Ne-ri-ik}$

CTH 678.4: KUB 10.88 I 16': $[\text{L}]\text{U}^{\text{MEŠ}}\text{D}^{\text{U}}^{\text{URU}}\text{Ne-ri-ik}$

KUB 10.88 IV 2: $[\text{LUGAL-uš}^{\text{UR}}]^{\text{U}}\text{Ne-}[\text{ri-ik}]$

KUB 10.88 IV 12: **LUGAL-uš** ${}^{\text{URU}}\text{Ne-ri-ik-ka}_4$

Bibl.: M.Forlanini, 1991, s.286; V.Haas, 1994, s.602vd.; S.de Martino, 2012, s.142.

CTH 678.5: KUB 28.92 I 5': ${}^{\text{URU}}\text{Ne-ri-ki-il}$

Bibl.: V.Haas, 1970, s.302vd.

CTH 678.7: KUB 28.99 I 7: A-NA ^DU ^{URU}Ne-ri-ik

KUB 28.99 I 10: MUNUS^{MEŠ} ^{URU}Ne-ri-ik-ma

Bibl.: V.Haas, 1970, s.219a-b; G.Stivala, 2007, s.234-243.

CTH 678.8.A: KBo 11.60 öy.I 6': A-[N]A ^DU ^{URU}Ne-[ri-ik

KBo 11.60 ay.11': ^DU ^{URU}Ne-r[i-ik

Bibl.: V.Haas, 1970, s.222-224; V.Haas, 1994, s.741.

CTH 678.19: KBo 20.87(+)+KBo 23.89+Bo 5543: ^DU ^{URU}Ne-ri-ik

Bibl.: V.Haas, 1970, s.258.

e) *TEŠUP ve HEPAT Kültü*

Halep'de Tešup ve Hepat Kültü

CTH 698.IA: KBo 14.142+KBo 64.356 IV 14': ^{URU}Ha-a]k-pí-ša-an

Bibl.: I.Wegner, 2002, s.272-277.

Hepat'ın Tahtı için Libasyonlar

CTH 701.f.15: KUB 47.101 IV 5': ^{URU}Ha-ak-pí-[i]š?

Bibl.: M.Salvini-I.Wegner, 1986, 455vd.

f) *IŠTAR'ın Kültü*

Šamuha'nın IŠTAR için Sonbahar Bayramı

CTH 711.A: KBo 11.28 öy.II 34': LUGAL MUN[US.LUG]AL ^DU ^{UR}[^U]e-ri-

ik

KBo 11.28 ay.V 29: [LUGAL MU]NUS.LUGAL ^DU ^DU-aš

^{URU}Ne-ri-ik

Bibl.: R.Lebrun, 1976, s.151-166.

Šamuha'nın IŠTAR Bayramı

CTH 712.A: KUB 27.1 öy.I 51: 1 NINDA.SIG ^DU ^{URU}Ne-ri-ik

Bibl.: I.Wegner, 1995, s.31-54.

X.Yabancı Dilde Metinler

a) *Hattice*

Hattice-Hititçe Fragmanlar

CTH 731.2: KUB 44.60+KUB 28.9 II 11': [^{UR}]^U[N]e-ri-ik-¹ku²-[um²-ne²-eš]

Bibl.:

Nerik Bayramı

CTH 737: KUB 28.80 IV 2: ^{URU}Ne-ri-ik

KUB 28.80 IV 5: ^{URU}Ne-ri-ik

KUB 28.80 IV 7: ^{URU}Ne-ri-ig-ga-az

Bibl.:

Tetešhapî'nin Bayramı

CTH 738.I.31: KBo 45.129+KBo 49.122 V 7': A-N]A ^DU ^{URU}[N]e-ri-ik-k[a₄

Bibl.: S.Alp, 1983, s.316-319; H.Roszkowska-Mutschler, 2005, s.171-

175.

Hattice Bayram Ritüeline Ait Fragmanlar

CTH 744: KUB 48.37 öy.² 8': ^{URU}N]e²-ri-ik-ka₄

Bibl.: O.Soyşal, 2007, s.654vd.

CTH 744.8: KUB 28.98 IV 2'-3': LÚ ^D[U²] ^{URU}Ne-ri-ik-ka

Bibl.:

Hattice Fragmanlar

CTH 745: KUB 28.73 5': ^{URU}Na-ra-ak

Bibl.: J.Klinger, 1996, s.70.

Iştanuwa İlahisi

CTH 773: KBo 14.121 III(?) 3': ^{URU}N]e-ri-ik-ki-ša

Bibl.: F.Starke, 1985, s.332.

XI. Değişik/Farklı İçerikteki, Dili ve Türü Saptanamayan Metinler

Krallık ve İlahi Adalet

CTH 821: KUB 48.13 ay.6': ^DU^{URU}Ne-ri-ik[

Bibl.: V.Haas, 1994, s.190; J.Klinger, 1996, s.137.

CTH 821: KUB 54.64 öy.3': LÚ^{MEŠ}URU^{URU}Ne-ri-ik

KUB 54.64 öy.13': LÚ^{MEŠ}ŠU.[GI^{UR}]U^{URU}Ne-ri-ik

KUB 54.64 öy.20': LÚ^{MEŠ}URU^{URU}Ne-ri-ik

KUB 54.64 ay.1: ^{URU}Ni-ri-ik-ka₄

Bibl.: J.Klinger, 1996, s.136vd.

Kolofon

CTH 825: IBoT 4.224 2': U^{RU}Ne-ri-i[k

Bibl.: D.Groddek, 2007, s.166.

Farklı İçerikteki Hititçe Fragmanlar

CTH 832: IBoT 3.104' 2': ^{URU}Ne-ri-]ik-ka₄

Bibl.:

CTH 832: KBo 60.331 lk. Kol. 2': ^{URU}Ne-ri-i[k

Bibl.:

CTH 832: KBo 27.17 5': ^{URU}Ne-r]i-ik

Bibl.:

CTH 832: KBo 54.267, 8': ^{URU}Ha-a]k-miš^{LÚ}x [

Bibl.:

CTH 832: KBo 54.287 8': ^{URU}]Ne-ri-ik [

Bibl.: D. Groddek, 2010, s.177vd.

CTH 832: KBo 57.239 3': ^{URU}Ha-a]k-miš-ši

KBo 57.239 3': ^{URU}Ne-r[i-ik

Bibl.: D.Groddek, 2011, s.126.

SONUÇ

Bu araştırmamızda, *Nerik* ve *Hakmiş* kentlerinin geçtiği tüm çiviyazılı belgeler incelenmiş, söz konusu belge-bilgileri kendi içerisinde sınıflandırılmış ve III.Hattuşili dönemi diğer metinleri ile karşılaştırmaları yapılmıştır. Eski Hitit döneminden itibaren her iki kentin statüsü, gelişimi, değişimi değerlendirilmiş ve kronolojik olarak tarihsel süreci Hititçe çiviyazılı belgelere göre incelenerek ortaya konmuş ve *Nerik* ile *Hakmiş* kentlerinin tarihi kaynakları bir araya getirilerek bir bütünde değerlendirilmesi sağlanmıştır.

Bu yönüyle *Nerik* ve *Hakmiş* kentlerinin Hitit döneminde tarihsel süreci dikkate alındığında:

- Eski Asurca çiviyazılı kaynaklarda şimdiye kadar tespit edilmemiş olsa da Hattice *Nerak* adının *Nerik* adında devam ettiğini ve yerleşimin Hitit öncesinde de var olduğunu; krallığın ilk yıllarından itibaren Hitit-Kaşka ilişkilerinden dolayı "*Nerik*"in hakimiyeti ve onun bulunduğu vre"nin ekseninde yüzyıllarca bölgede ilişkilerin sorunlu bir şekilde devam ettiğini;

- *Nerik*'in, Hatti sosyal, kültürel, dinsel geleneklerine yakınlık göstermesi ve Hitit yaşamındaki devamlılığı konusunda, önemli kült merkezlerinden birini oluşturduğunu; ve oldukça önemli bir kült merkezi olarak Hitit devletinin ilk dönemlerinde yasalarla ayrıcalıklı tutulduğunu; onun bu öneminin, (II.)Hantili ile birlikte, çok uzun yıllar Kaşka kabile topluluklarınca işgal edildiğinde dahi yitirilmeden devam ettiğini;

- Kendi krallığından önceki bir dönemde yaşanan olaylara da değinilen, I.şuppiluliuma'nın kahramanlıklarının aktarıldığı metinde, I.Muwatalli'nin krallığı esnasında *Nerik*'in kaybedildiğinin belirtilmesinin hem III.Hattuşili hem de IV.Tuthaliya'nın dönemlerine ait metin bilgileri ile çeliştiğini; söz konusu durumun II.Hantili döneminde kaybedilen *Nerik* kutsal kentinin kontrolünün I.Muwatalli

döneminin hemen öncesinde ya da kendi krallığında, kısa bir süreliğine de olsa Hitit hakimiyetinde olabileceğini; ya da Telipunu'dan sonraki dönemde tarihi olayların yeterince belgelenememiş olmasından kaynaklı zaten sorunlu olan Orta Krallık döneminin kargaşalı sürecinde, imparatorluk dönemi kralları tarafından II.Hantili adının anılmamasının bilinçli bir tercih olabileceğini;

- II.Murşili'nin yapmış olduğu seferlerin *Nerik*'e kadar uzandığını; II.Murşili ve sonrasında II.Muwatalli'nin *Nerik* kentine giderek ve burada tanrıların bayramlarını kutladıklarını;

- Hitit krallığı için *Nerik* kentinin yeniden ele geçirilmesinin politik, dini ve ideolojik bir önemi olduğunu; *Nerik*'in yeniden hakimiyet altına alınarak inşa süreci ve kült uygulamalarındaki yeniliğin tamamen III.Hattuşili döneminde mümkün olsa da bu yönde çabaların II.Murşili ve II.Muwatalli döneminde başladığını;

- *Nerik*'in Fırtına Tanrısının kültürünün *Hakmiş*'e taşınarak, *Nerik* kentine ait kült uygulamalarının, *Hakmiş*'te sürdürüldüğünü ve böylelikle *Nerik* kültürünün, *Hakmiş*'te devamlılığının sağlandığını;

- *Nerik*'in Fırtına Tanrısının kültürünün *Hakmiş*'de devam ettirilmesinin sebebinin coğrafi ve ekonomik açıdan ön planda olmasından kaynaklanabileceğini; aynı zamanda Eski Hitit dönemine tarihlendirilen *Nerik*'in bayram ritüeli ile ilgili bir fragmana göre *Hakmiş* kralının, Eski Hitit döneminden itibaren *Nerik*'in kült uygulamalarına katıldığını ve *Nerik* kenti ile ilgili bir bağlantısının olduğunu;

- Hitit krallığının ilk dönemlerinden itibaren *Hakmiş*'in bölgede stratejik bir konumda ve buna bağlı olarak da yerel bir krallık olduğunu; III.Hattuşili'nin de Yukarı Memleketin yönetimini ele aldığı anda kendisinin *Hakmiş* kralı olarak anmasının söz konusu geleneğin bir devamı olduğunu;

- Ortaköy metinleri arasında II./III.Tuthaliya dönemine tarihlendirilen Zuwa adlı bir görevlinin kralla yazışma örneği, yine Ortaköyde bulunan diğer bir mektupla

karşılaştırıldığında “*Hakmiş kentinden düşman konusunu bana yazdı*” bilgisi ile II./III.Tuthaliya döneminde *Hakmiş* ve yakın çevresinin düşman işgali tehlikesi altında olduğunu; söz konusu bilgilerin Orta Hitit dönemine ait Alacahöyük'te bulunan bir mektup fragmanında *Hakmiş*'e bir ordu gönderildiğinden bahseden belge ile de doğrulandığını;

- IV.Tuthaliya döneminde dahi *Hakmiş*'in yakın çevresinin düşman tehlikesi ile karşı karşıya olduğunu, kült uygulamalarının düşmanın bulunmasına ya da bulunmamasına göre farklılıklar gözetilerek yapıldığını;

- II.Muwatalli'nin bayram ritüelleri için *Nerik*'e gitmesinden sonra tekrar *Hattuša*'ya dönmesi sonrasında yaşanan, Kaška işgali üzerine III.Hattuşili'nin *Hakmiş*'in kralı olarak atandığını;

- yönetmelik ve protokollerle ilgili bir fragmana (CTH 275 KUB 31.99) göre *Hakmiş* kentinin “*prenslerin toplanma alanı*” olarak bir öneme sahip olduğunu;

- III.Hattuşili'nin Kaška ile mücadelesinde oldukça başarılı olmuş ve bu Hitit imparatorluğunun dış politikasını da etkileyen bir sürece dönüştüğünü; *Nerik* kentinin ele geçirilmesinde III.Hattuşili'nin oynadığı rolün, krallığın bundan sonraki sürecinde propaganda aracı olarak iyi bir biçimde kullanıldığını; aynı biçimde *Nerik*'in fethi propagandasını oğlu IV.Tuthaliya için de kullanarak onun bölgede yürüttüğü faaliyetlerde başarısını övdüğünü ve dolayısıyla *Nerik* kenti rahipliğini hak ettiğini özellikle göstermek istediğini;

- III.Hattuşili'nin *Hakmiş*'te bölgesel bir kral olarak *Nerik* ve onun yakın çevresine düzenlenen seferler ile bölgenin yeniden Hitit hakimiyetine alındığını; *Nerik* kültüründe önemli değişiklikler ve düzenlemelerin başladığını;

- III.Hattuşili'nin tüm bu süreçte resmi pantheonunda yeni bir politik süreci işaret ederek Anadolu kültürünün yeniden doğuşunun temsilcisi olduğunu; IV.Tuthaliya ile de bu sürecin devam ettirildiğini;

• III.Hattuşili'nin, kuzey bölgelerde bulunan yerleşimlerin tam anlamı ile Hitit hakimiyetine girmesi için önemli bir görev üstlendiğini unutulmaya yüz tutmuş kült uygulamaları ile bölge kültürünün yeniden canlandırıldığını ve bu uygulamaların IV.Tuthaliya ile birlikte son aşamasına getirilerek tamamlandığını;

• *Nerik*'in Fırtına Tanrısına ve *Nerik* Tanrılarına ev sahipliği yapan kentler arasında *Hakmiş*, *Takupşa*, *Utruna*, *Katapa*, *Karahna* ve *Kaşama* kentlerinin bulunduğunu;

• IV.Tuthaliya dönemine ait, *Hakmiş*'in kültü ile ilgili bilgi edindiğimiz en önemli metne göre *Hakmiş*'in, *Nerik*, *Urišta*, *Parduwata*^(?) kentlerinin kültlerine ev sahipliği yaptığını; *Urišta* ve *Parduwata* kentlerinin kültlerine ev sahipliği yapmasının nedeninin tıpkı *Nerik* kentinde olduğu gibi, söz konusu yerleşimlerin Kaşka kabile topluluklarınca işgal edilmeleri ile ilgili olabileceğini;

• Bir rüya ve adak ile ilgili fragmana göre hem *Nerik*'te hem de *Hakmiş*'te *purulliya*-bayramını kutlanacağından bahsedilmekte ve söz konusu metne göre *purulliya*-bayramının kutlandığı kentler arasına *Hakmiş*'in de eklenmesi gerektiğini;

• *Nerik*'in de tekrar Hitit hakimiyetine alınmış olması ile *Hakmiş* yine bölgesel merkez olarak önemini korumuş olsa da *Nerik* Tanrıları için kutlanan festivallerin tekrar asıl yerine taşınması ile *Hakmiş*'in dini önemini nispeten yitirmiş olabileceğini;

• III.Hattuşili kendisinin Koruyucu Tanrısı olarak *Nerik*'in Fırtına Tanrısına daha fazla bir önem atfederek Hatti memleketinin kuzey bölgelerinde yer alan bu Hatti kültürünün yenilenmesi için politik bir yaklaşım geliştirdiğini;

• *Nerik*'in Fırtına Tanrısının, Fırtına Tanrısının oğlu olarak devlet pantheonunun ve *Nerik*'in en önemli Tanrıları arasında bulunduğunu; onun *Arinna*'nın Güneş Tanrıçası karşısındaki konumu ne ise *Hakmiş*'in ve dolayısı ile onun yöneticisi konumundaki kralın da Hatti memleketindeki “Büyük Kral” karşısındaki konumun o olduğunu;

- Hititçe çiviyazılı belgeler, özellikle de son zamanlarda *Nerik* ile eşitlenmek istenen Vezirköprü-Oymaağaç'ta ele geçen filolojik buluntular (OyT 05/1+OyT 05/2; OyT 09/1; OyT 09/2; OyT 11/1; OyT 13/1; OyT 13/2; OyT 14/1; OyT 14/2; OyT 14/3) ile Hitit dönemine ait sur kalıntıları, çanak çömlek parçaları, potern girişi, mabet buluntuları ile Anadolu hiyeroglifli mühür baskıları ile Vezirköprü-Oymaağaç Höyük (Samsun), Vezirköprü ovasının en önemli yerleşim yeri özelliğini taşıdığını;

- Vezirköprü-Oymaağaç Höyükte bulunan Hititçe belgelerde *Nerik*'in Fırtına Tanrısı, Tanrı *Zahpuna* (OyT 09/2 öy.1); *da-ha-an-ga₅* (OyT 13/2) ve *Haharwa*'nın geçişi (OyT 05/1+2) ile söz konusu yerleşimin, *Nerik*'in identifikasyonu için en önemli aday olduğunu;

- *Nerik* kentinde yaşanmış olabilecek felaketlerin dua ve ritüel metinlerinde izlerinin görüldüğünü; *Nerik* ile ilgili bir Arınma Ritüelinde geçen *luri-* kelimesinin kentin tarihsel sürecinde yaşanan derin felaketleri tanımladığını ve kentin sular altında kalmasının aktarılmış olabileceğini, bölgede yapılacak kazılarda böyle bir tabakanın tespitinin *Nerik*'in yeri hususunda önemli olacağını;

- *Hakmiş* bölgesinin, krallığın ilk yıllarından itibaren stratejik bir rol oynadığı, kutsal *Nerik* kentine giden ana yol üzerinde olması gerektiği; *Hakmiş* yerleşimi için Amasya'nın yaklaşık 25 km. güneybatısında yer alan Doğantepe (eski adı Zara) bir Hitit heykelciği ile Anadolu hiyeroglifli mühür buluntusu, söz konusu alanın *Hakmiş* olabileceğini desteklese de bu yöndeki görüşlerin henüz belirsiz kaldığını;

- III.Hattuşili'nin Kaška kabile topluluklarının bulunduğu coğrafyada, bölgeyi siyasi ve kültürel olarak yeniden yapılandırmayı başararak, özellikle kendisinin *Nerik*'in yeniden kurulumu ile ilgili geliştirdiği söylemler ile Hitit devletinin kuruluşundan itibaren krallığın geçmişle bağlantısını sağladığını, *Hakmiş* kralı olarak tüm bu bölgeleri ve son olarak da *Nerik* memleketini ele geçirmesi onun geride bıraktığı belgelerde haklı bir propaganda aracı olarak sıklıkla kullandığını;

- Özellikle de *Nerik* memleketinde kentin yeniden yapılandırılması, adaklar ve yeni ritüeller ile kült uygulamalarının düzenlenmesi, III.Hattuşili'nin Büyük Kral olduktan sonraki siyasi retoriğini belirlediğini;

- III.Hattuşili'nin hem *Hakmiş*'in kralı olarak bölgeyi yönetimi hem de sonrasında *Nerik*'in de Hitit hakimiyeti altına alınması ve kendisinin Hitit imparatorluğunun büyük kralı olması her iki kentinde siyasi, politik ve dini önemlerini oldukça iyi kullandığını bu sayede o bölgedeki birçok yerleşimi imparatorluk için yarar sağlayacak noktaya getirdiğini;

III.Hattuşili, II.Muwatalli'nin Büyük Krallığı süresince aldığı görevler ve uyguladığı kararlar sonucunda imparatorluğun başına geçecek uygun politikalar geliştirerek kendisinin *Hatti*'nin tek ve mutlak kralı olması sürecinde her iki kentin de rolünün oldukça büyük olduğunu; Büyük Kral olduktan sonra da III.Hattuşili'nin bölgede uyguladığı hem askeri hem de barışçıl politikalar geliştirerek imparatorluğun sadece Anadolu içerisindeki politikalarını değil aynı zamanda Kuzey Suriye ve Mısır politikalarını da etkilediğini;

incelediğimiz Hititçe çiviyazılı belge-bilgileri ışığında düşünüyor ve değerlendiriyoruz.

ÖZET

Hitit devleti ilk dönemlerinden itibaren yayılcı bir politika izlemiş, askeri faaliyetler, antlaşmalar, fermanlar ve buyruklarla da devletin hakimiyet alanı güçlendirmiştir. Bu politik yaklaşımlar sonucu sayıları giderek artan yerleşim alanlarının hakimiyetini kolaylaştırmak amacıyla işgal edilen her bölgeye öncelikle hanedan mensubu tayin etmiş veya bu yerleşim bölgelerinde bağımlı-vasal devletler oluşturmuştur. Bunların yanı sıra kentlerin yenilenmesi ve farklı bölgelerden toplulukları getirerek yeniden yerleşimler gibi politik davranışlar geliştirerek merkeze bağlı bir yönetim anlayışını sürdürmüşlerdir.

Özellikle *Nerik* ve *Hakmiş*'in bulunduğu bölgelerde, Kaşka kabile toplulukları ile etkin bir mücadele sürdürmeye çalışan Hititler'in uzun yıllar çok da başarılı olamadığı metinlerde yer alan bilgilerde görülebilmektedir. Uzun bir dönem Hitit otoritesinden uzak kalmış olan *Nerik* kenti, özellikle III.Hattuşili'nin bölgede uyguladığı farklı politikalar ve uygulamalar ile Hitit siyasi tarihinde önemli bir rol üstlenmiştir. III.Hattuşili başta *Nerik* ve *Hakmiş* olmak üzere bölgedeki birçok kenti imparatorluk için yarar sağlayacak noktaya getirmiştir.

Hakmiş kenti ise, Yukarı Memleket'in merkezi konumundadır ve *Nerik* kenti, Kaşkalar'ın eline geçtiğinde, onun kültü *Hakmiş*'e taşınarak uzun bir süre geçici bir kültür merkezi olmuştur. *Hakmiş*, Hititler için kültür uygulamalarının devam ettirildiği kent olmasının yanı sıra Yukarı Memleket'in idare merkezi olma özelliği ile de önemli bir konumdadır. *Hakmiş*'te yerel bir krallık geleneğinin sürdürülmüş olmasının temelinde kuşkusuz onun bölgeye hakim jeopolitik konumu etkili olmuştur.

Uzun bir süre Hitit imparatorluğu için sıkıntılı bir bölge olarak duran *Nerik* ve *Hakmiş* memleketleri ve onların yakın çevresi III.Hattuşili'nin politikaları sayesinde farklı bir sürece girmiştir. III.Hattuşili başarılı Büyük krallık dönemi öncesinde artık kendisinden *Hakmiş* kralı ve eşi Puduhepa'dan ise *Hakmiş*'in kraliçesi olarak

bahsetmektedir. III.Hattuşili, yeğenini tahttan indirerek kendisini imparatorluğun tek hakimi ilan ettiği zamana kadar Yukarı Memleket'in kralı olarak, imparatorluğun başına geçecek uygun politikalar geliştirmiştir. Kendisini bölgede *Hakmiş* kralığından, *Hatti*'nin tek ve mutlak kralı olmaya götüren siyasi politikaların temelinde her iki kentin de rolü oldukça büyüktür.

Yaklaşık 350 yıl Kaşka işgali ile, Hititler tarafından terk edilmek zorunda kalınan *Nerik*, imparatorluk döneminde III.Hattuşili'nin bölgede uyguladığı hem askeri hem de barışçıl politikalar sonucu tekrar Hititler'in eline geçmiştir. *Nerik* ve Yukarı Memleket'in krallık merkezi *Hakmiş*'in bulunduğu bölgelerde hakimiyet sorunlarının çözümü ise, imparatorluğun Anadolu, Kuzey Suriye ve Mısır politikalarını etkileyen en önemli unsurları arasında yer almıştır.

III.Hattuşili'nin geride bıraktığı belgeler dikkate alındığında, siyasi alanda uzlaşmacı bir tavır sergilemiş, çevresiyle iyi ilişkiler ve dostluklar geliştirme yoluna gitmiş, eşi Puduhepa'yla birlikte iç ve dış siyasetteki etkinliği ile Hitit tarihinde yeni bir dönem başlatmış, dış politikada izlediği bu uzlaşmacı tavrını iç politikasında da sürdürmüştür. Tüm bu süreçte ise özellikle *Hakmiş* kralı olarak aldığı inisiyatif ve *Nerik* kentinin yeniden Hitit hakimiyetine alınması ile yaptığı propaganda detaylı bir biçimde ortaya konmuştur.

Hitit siyasi ve dini tarihini önemli ölçüde etkileyen *Nerik* ve *Hakmiş* memleketlerinin birincil kaynaklarından edinilen bilgiler değerlendirilmiş, bölgede uygulanan politikalar, süreçteki stratejik önemi, yeniden kurulumları, ekonomik yapılanmaları, kutlanan bayramları, Tanrıları, ritüelleri, duaları, yakarışları, kült ve ritüel bilgileri gibi çok sayıda belge-bilgisi incelenmiş ve çalışılmıştır. Bu çalışmalarla her iki kentin Hitit tarihindeki statüleri ile önemlerine açıklık getirilmek istenmiştir.

SUMMARY

Hittite Empire began to follow an expansionist policy from its early days. Through military activities, treaties, edicts and commands fortified the dominance of the empire. As the result of these politic approaches, growing number of settlement areas and in order to catalyze the ruling of these areas, a dynasty member would send to occupied territories, and legal-client states established. Besides these, they maintained a centralized management concept by developing new politic manners such as renovating of the cities and bringing communities from different districts to resettle.

Especially in the region where *Nerik* and *Hakmiš* are present, Hittites who tried to maintain an active struggle with the Kaška tribal communities had not been successful for many years. It can be seen in the information contained in the text. The city of *Nerik*, which had been away from the Hittite authority for a long time, played an important role in the history of the Hittites, especially with the different policies and practices implemented by the Hantili II in the region. Hantili II had brought many cities in the region to the point where they are useful for the empire, chiefly *Nerik* and *Hakmiš*.

The city of *Hakmiš* is the center of the Upper Country, and when the city of *Nerik* was taken over by the Kaška, his cult moved to *Hakmiš* and established a temporary cult center for a long period of time. In addition to being the city where cult practices were continued for the Hittites, *Hakmiš* is also in an important position with the feature of being the administrative center of the Upper Country. Without doubt, in the basis of maintaining a local kingdom tradition in *Hakmiš*, its dominant geopolitical position was influential.

Nerik and *Hakmiš* cities and their nearby surroundings', which remained a troubled area for the Hittite empire for a long time, entered into a different process thanks to the policies of Hattušili III. He called himself as the King of *Hakmiš* and his

wife Puduhepa as the Queen of *Hakmiš* before the successful Great Kingdom. Hattušili III dethroned his nephew and, until he proclaimed himself the sole ruler of the empire, developed appropriate policies to rule the empire as the King of the Upper Country. Both cities played a major role in the political policies that led him to become the sole and absolute king of *Hatti* from being the *Hakmiš* King in the region.

The city of *Nerik*, which had to be abandoned by the Hittites with the occupation of the Kaška for about 350 years, came back into the hands of the Hittites as a result of both military and peaceful policies implemented by the Hattušili III in the region. The solution of the problems of sovereignty in the regions where *Hakmiš* is the kingdom center of *Nerik* and Upper Country was among the most important elements affecting the policies of the Empire in Anatolia, Northern Syria and Egypt.

Considering the documents that was left behind by Hattušili III, he has shown a compromise manners in the political field, has developed good relations and friendships with his environment, together with his wife Puduhepa, he has started a new era in Hittite history with his influence in domestic and foreign politics, and also preserved this reconciliatory attitude that is in foreign policy in domestic policy. In this process, the initiative he took as the king of *Hakmiš* and his propaganda for the re-establishment of the city of *Nerik* under the Hittite rule were put forward in detail.

The information that was obtained from the primary sources of the *Nerik* and *Hakmiš* cities, which significantly affected the Hittite political and religious history, were evaluated and the policies applied in the region, strategic importance in the process, reconstructions, economic structuring, celebrated holidays, Gods, rituals, prayers, supplications, cult and ritual information, such as a large number of documentary information has been analyzed and studied. These studies aimed to clarify the status and importance of both cities in Hittite history.

TABLOLAR

Tablo 1. III.Hattuşili'ye Ait Tarihi Kaynaklar ve İçerikleri

<u>III.Hattuşili'</u> <u>ve ait Tarihi</u> <u>Kaynaklar:</u>		Ana İçerik:	Dili	Katalog Numarası
Özgeçmiş Savunma	Otobiyografisi-Apologya	Muwatalli, III.Murşili ve III.Hattuşili'nin Krallığı Hakkında	Hititçe	CTH 81
Yıllık	Annallar	Batı ve Güneybatı Anadolu'ya Seferler	Hititçe	CTH 82
İcraat	I.Şuppiluliuma'nın İcraatları	III.Hattuşili'nin Büyükbabası I.Şuppiluliuma ile İlgili Bilgiler	Hititçe	CTH 83
İcraat	I.Şuppiluliuma ve II.Murşili'nin İcraatları		Hititçe	CTH 84
Çatışma	III.Murşili (Urhi-Teşup) ile Arasındaki Çatışma	Urhi-Teşup ile İlgili Bilgiler	Hititçe	CTH 85
Suçlama	Arma-Tarhunta'ya Karşı Suçlama	Yukarı Ülkenin idaresini elinde bulunduran Arma-Tarhunta'ya (^m D ^{SIN} . ^D U-aş) Yöneltilen Suçlama ve Bu Konudaki Mahkeme	Hititçe	CTH 86
Buyruk	Mitannamuwa'nın Oğulları Hakkındaki Buyruk	III.Hattuşili'nin İyileşmesini Sağlayan Mitannamuwa'nın Oğullarının Katiplik Görevine Getirilmesi	Hititçe	CTH 87
Buyruk	Pirwa <i>hekur</i> 'un Libasyonu ile İlgili Buyruk		Hititçe	CTH 88
Antlaşma	II.Ramses ile Antlaşma	III.Hattuşili ve II.Ramses arasında yapılan Kadeş Antlaşması	Akadça	CTH 91
Antlaşma	<i>Amurru</i> 'lu Benteşina ile Antlaşma	III.Hattuşili'nin <i>Hakp/miš</i> 'de Korumasına Aldığı Benteşina'yı <i>Amurru</i> Tahtına Yerleştirilmesi ve <i>Amurru</i> 'nun Geçmişine Yönelik Bilgi; Askeri Müttefiklik	Akadça	CTH 92
Ferman	<i>Ura</i> 'lı Tüccarlar ile İlgili Ferman	Hitit İmparatorluğu'na Bağlı <i>Ugarit</i> Krallığında Ticaret Yapan <i>Ura</i> 'lı Tüccarlar Hakkında	Akadça	CTH 93
Ferman	<i>Ugarit</i> 'ten Kaçanlarla İlgili Ferman	(<i>hapiru</i> -bölgesi) Gelen Kaçakların Kabul Edilmemesi Hakkında	Akadça	CTH 94

	<i>Tarhuntašša</i> Kralı Kurunta'ya Açıklaması		Hititçe	CTH 96
Antlaşma	<i>Tarhuntašša</i> Kralı Kurunta ile Antlaşma	<i>Tarhuntašša</i> Kralı Kurunta'nın Askeri Yükümlülükleri	Hititçe	CTH 97
	Tarihsel Bilgi	Tarihsel anlatım	Hititçe	CTH 99
Mektup	II.Ramses'den Mektup	Urhi-Teşup Hakkında Mektup	Hititçe	CTH 155
Mektup	II.Ramses'den Urhi-Teşup Hakkında Mektup	Urhi-Teşup Hakkında Mektup	Akadça	CTH 156
Mektup	II.Ramses'den Mektup	Evlilik ile ilgili	Akadça	CTH 157
Mektup	II.Ramses'den III.Hattušili ve Puduhepa'ya Mektup	Evlilik ile ilgili	Akadça	CTH 159
Mektup	II.Ramses'den Mektup	Kinahhi memleketinde görüşme	Akadça	CTH 161
Mektup	II.Ramses'den Mektup	III.Hattušili ve Puduhepa'ya Mektup	Akadça	CTH 162
Mektup	II.Ramses'den Mektup		Akadça	CTH 163
Mektup	II.Ramses'in Annesinden Mektup	Mısır kralı II.Ramses'in Annesi Tuya'dan Mektup	Akadça	CTH 168
Mektup	II.Ramses'in oğlu Prens Şutahapşap'un Mektubu	Mısır kralı II.Ramses'in Oğlu Prens Şutahapşap'un İyi Dilekleri ve Hediye Gönderimi	Akadça	CTH 169
Mektup	Kadaşman-Enlil'e Mektup	Ticari Meseleler; Vasal Devletlerle İlişkiler; Elçi Gönderilmemesi	Akadça	CTH 172
Mektup	I.Adad-nīrāri'ye Mektup	<i>Turira</i> kenti; İyi Demir (Hediye) Gönderimi	Akadça	CTH 173
Mektup	Kadaşman-Turgus'un Mektubu		Akadça	CTH 174
Mektup	Tawagalawa Mektubu ⁵⁰¹	<i>Hatti-Ahhiyawa</i> Arasındaki İlişkiler	Hititçe	CTH 181
Mektup	Zuwa'ya Mektup	III.Hattušili Zamanında Bir Görevli Zuwa Gönderilen Mektup	Hititçe	CTH 185
Mektup	Amurru'lu Bentešina'nın Mektubu		Akadça	CTH 193

⁵⁰¹ Mektubun tarihlendirmesi ile ilgili olarak II.Murşili-II.Muwattalli ya da III.Hattušili'ye ait olduğu yönünde farklı görüşler bulunmaktadır.

Arazi Bağışı	Ura-Tarhunta'ya Arazi Bağışı	III.Hattuşili'nin Tarafını Tutan Kantuzzili'nin oğlu Ura-Tarhunta'ya İmtiyaz	Hititçe	CTH 224
Talimat	Talimatlar	Askeri Talimatlar	Hititçe	CTH 254
Dualar	III.Hattuşili ve Puduhepa'nın <i>Arinna</i> 'nın Güneş Tanrıçasına Duaları	III.Hattuşili ve Puduhepa'nın <i>Arinna</i> 'nın Güneş Tanrıçasına Dua - Tawananna ve Danuhepa Davası	Hititçe	CTH 383

Tablo 2. Nerik ve Hakmiş Memleketlerinin Tarihsel Süreci

Krallar	İçerik-Durum	Dönemi	Katalog
Hitit Krallığı Öncesi			
	<i>NERİK</i>	<i>HAKMIŞ</i>	
?	• Dua ve ritüel metinlerinde <i>Nerik</i> kentinde yaşanan bir felaketin izleri görülebilmektedir.		• III.Hattuşili • III.Hattuşili • Eski Hitit • CTH 383 • CTH 671 • CTH 676
Eski Hitit Dönemi			
?	• <i>Nerik</i> , Hitit kanunlarında ayrıcalıklı bir konumdadır.	• Merkezi bir Hitit yönetiminin tam da geliştiril(e)mediği dönemlerde <i>Hakmiş</i> 'te yerel bir krallık bulunmaktaydı (Huzziya).	• Eski Hitit • CTH 291 • CTH 661.1
I.Hattuşili ya da I.Murşili		• <i>Hakmiş</i> bölgesinde askeri seferler düzenlendi.	• I.Hattuşili ya da I.Murşili • CTH 13.I.A
Telipinu	Kaşkalı düşman üzerine sefer düzenlendi.		• II.Murşili • CTH 61
II.Hantili	• Kaşka kabile topluluklarının saldırısına uğradı ve <i>Nerik</i> kenti yitirildi.		• III.Hattuşili • IV.Tuthaliya • CTH 81 • CTH 524 KUB 25.21
I.Muwatalli	I.Šuppiluliuma'nın kahramanlıklarında Muwatalli ile <i>Nerik</i> memleketi ve Kařka'dan bahsedilmektedir ⁵⁰² . Kralın bölgede seferleri vardır. <i>Nerik</i> yeinden düşman tarafından ele geçirilmiştir.		• II.Murşili • CTH 40 • CTH 214.7 KUB 21.20
I./II.Tuthaliya	<i>Aőőuwa</i> ⁵⁰³ 'ya (Batı Anadolu) seferdeyken, "Kaşkalı düşman" Hatti'ye saldırdı. Tuthaliya Kaşkalarla savaştı ⁵⁰⁴ .		• I./II.Tuthaliya • CTH 142

⁵⁰² H.G.Güterbock, 1956, s.41vd., 75vd., 107vd.; O.Carruba, 1990, s.544; H.Klengel, 1999, s.102; D.Groddek, 2008b, s.111vd.; G.F.del Monte, 2009, s.126vd.

⁵⁰³ Boğazköy'de bulunan, I./II.Tuthaliya'nın Batı Anadolu seferlerindeki başarıları ile ilgili Akadça yazıtlı bronz kılıç, A.Ünal, 1993, s.727vd.; P.Taracha, 2003, s.367vd.

⁵⁰⁴ J.Garstang-O.R.Gurney, 1959, s.123; O.Carruba, 1977, s.156vd.; E.Neu, 1986, s.181vd.; G.F.del Monte, 1993, s.45vd.; P.Taracha, 1997, s.74vd.; I.Singer, 2007, s.168; O.Carruba, 2008, s.31vd.

I.Arnwanda	• Kaška yağmaları tanrılara şikayet edildi ⁵⁰⁵ . Hakmiş'te Nerik kenti kült uygulamalarını gerçekleştirebilmek için çeşitli anlaşmalar yapıldı.	• İşgal altındaki <i>Nerik</i> 'in Fırtına Tanrısına ait kült malzemeleri <i>Hakmiş</i> 'e gönderilmekteydi.	I.Arnwanda	• CTH 375 • CTH 137-140
II./III. Tuthaliya	Kaška saldırıları ile ilgili olarak, <i>Tapikka</i> 'da çok sayıda yazışma/mektup bulundu.		II./III.Tuthaliya	• HKM ⁵⁰⁶
	II./III.Tuthaliya ve oğlu Šuppiluliuma Kaşkalarla savaştı. Kaşkalar <i>Hattuša</i> 'ya saldırdı.		II.Murşili	• CTH 40
?		Orta Hitit dönemine ait Alacahöyük'te bulunan bir mektup fragmanında <i>Hakmiş</i> 'e bir ordu gönderilmiştir.	II./III.Tuthaliya ⁷	• CTH 209 ABoT 1.64
Hitit İmparatorluk Dönemi				
I.Šuppiluliuma	• I.Muwatalli döneminde kaybedilen <i>Nerik</i> ve yakın çevresinde seferler düzenledi.	• <i>Hakmiş</i> memleketine Kaška kabile topluluklarınca saldırıldı. • Hatti memleketinde olan veba salgınından dolayı içlerinde <i>Hakmiş</i> 'in de bulunduğu çok sayıda kent hedef haline geldi.	II.Murşili	• CTH 40 • CTH 61
II.Murşili	• Kaška seferleri ile <i>Nerik</i> ve yakın çevresi kontrol altına alınmaya çalışıldı. • <i>Nerik</i> kentine giderek ritüellerini gerçekleştirdi.	• Harap olan Hatti memleketlerinden bahsedilirken <i>Hakmiş</i> kent adı da sayılmaktadır. • <i>Hakmiş</i> memleketinde yeniden Hitit hakimiyeti sağlandı.	II.Murşili III.Hattuşili IV.Tuthaliya	• CTH 61 • CTH 81.A. • CTH 85 • CTH 101 • CTH 214.2 KUB 31.14
				CTH 209 KBo 18.22
II.Muwatalli	Başkenti <i>Tarhuntašša</i> 'ya taşıdı. Yukarı Ülke'nin yönetimi III.Hattuşili'ye verildi. <i>Nerik</i> kentine giderek ritüellerini gerçekleştirdi.	• <i>Hakmiş</i> ve <i>İstahara</i> memleketlerine Kaška saldırıları gerçekleşti. • <i>Hakmiş</i> memleketinin yönetimini III.Hattuşili'ye bıraktı.	III.Hattuşili III.Hattuşili	• CTH 81 • KUB 21.8 • CTH 85

⁵⁰⁵ E.von Schuler, 1965, s.152vd.; R.Lebrun, 1980, s.132vd.; I.Singer, 2002, s.40vd.;

J.Freu-M.Mazoyer, 2007, s.325vd..

⁵⁰⁶ Maşat mektupları, S.Alp, 1991; H.A.Hoffner, 2009.

III.Hattuşili	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Nerik</i> kenti gibi yitirilmiş ve bir daha geri alınamamış bölgeler Hitit etki alanına alındı ve topraklar genişletildi. Diplomatik yaklaşımlarla kuzey bölgesindeki birçok yerleşim Hitit hakimiyetine alındı⁵⁰⁷. • <i>Nerik</i> ve yakın çevresine seferler düzenlenerek bölge Hitit hakimiyetine alındı. 	<ul style="list-style-type: none"> • Büyük kral olmadan önce <i>Hakmiş</i>'in kralı olarak bölgenin yöneticisiydi. 	III.Hattuşili	<ul style="list-style-type: none"> • CTH 81 • KUB 5.1 • CTH 209 KBo 18.22 • CTH 85
IV.Tuthaliya	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Nerik</i> seferlerinde aktif rol alarak babası III.Hattuşili tarafından <i>Nerik</i> kenti rahibi oldu. 		III.Hattuşili	<ul style="list-style-type: none"> • CTH 83 KUB 19.8

⁵⁰⁷ Bkz. H.Otten, 1981, s.4vd..

Tablo 3. Hitit Kral Listesi⁵⁰⁸

I.Hattušili	1650-1620
I.Muršili	1620-1590
I.Hantili	1590-
I.Zidanta	
Ammuna	
I.Huzziya	-1525
Telipinu	1525-1500
Tahurwaili	1500-
Alluwamna	
II.Hantili	
II.Zidanta	
II.Huzziya	
I.Muwatalli	-1450
I./II.Tuthaliya	1450-1420
I.Arnwanda	1420-1400
II./III.Tuthaliya	1400-1380
I.Šuppiluliuma	1380-1345
II.Arnwanda	1345-1343
II.Muršili	1343-1310
II.Muwatalli	1310-1282
III.Muršili	1282-1275
III.Hattušili	1275-1250
IV.Tuthaliya	1250-1220
Kurunta	1220-1215
III.Arnwanda	1215-1210
II.Šuppiluliuma	1210-1200

---

⁵⁰⁸ B.Dinçol, 2006, s.20.

BİBLİYOGRAFYA

- Akdoğan R., 2010, *Hethitische Texte in Transkription. Ankara Arkeoloji Müzesinde Bulunan Boğazköy Tabletleri II (ABoT 2)*, *Dresdner Beiträge zur Hethitologie*, Wiesbaden, Harrassowitz Verlag. Wiesbaden.
- Akdoğan R., 2016, *Hethitische Texte Bo 4658-Bo 5000. Teil 1: Transkriptionen. Teil 2: Autographien*, *Dresdner Beiträge zur Hethitologie*, Wiesbaden, Harrassowitz Verlag.
- Albayrak İ. (2016), "Uşur-ša-Ištar'ın Arşivinden Bakır Ticareti ile İlgili Bir Mektup." *Ahmet Ünal Armağanı*. Ed.Sedat Erkut ve Özlem Sir Gavaz. İstanbul: Arkeoloji ve Sanat, s.25-34.
- Alp S. (1961-1962), "Amasya Civarında Zara Bucağında Bulunan Hitit Heykeli ile Diğer Hitit Eserleri." *Anatolia* 6, s.191-216.
- Alp S. (1977), "Hitit Kenti Hanhana'nın Yeri" *Belleten* 41, s.649-652.
- Alp S., 1983, *Beiträge zur Erforschung des hethitischen Tempels. Kultanlagen im Lichte der Keilschrifttexte. Neue Deutungen*, Ankara, Türk Tarih Kurumu.
- Alp S., (1986), "Maşat Tabletlerinin Eski Anadolu Coğrafyasına Katkıları", *IX.Türk Tarih Kongresi*, Ankara, 21.-25. Eylül 1981, s.227-233.
- Alp S., 1991, *Hethitische Briefe aus Maşat-Höyük*, Ankara, Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Alparslan M., (2010), "Das land Hakmiš: Geschichte, Lokalisation und politische Bedeutung einer hethitischen Metropole ", *7.Uluslararası Hititoloji Kongresi Bildirileri, Çorum 25-31 Ağustos 2008*, Ankara, Anıt, 29-44.
- Alparslan M., (2012a), "Tahalmuna", *Reallexikon der Assyriologie* 13 (5/6), s.409.
- Alparslan M., (2012b), "Tak(k)upš/ta", *Reallexikon der Assyriologie* 13 (5/6), s.418.

- Alparslan M., 2016, *Yayımlanmamış Boğazköy Tabletleri (Bo 8486-8694)-Unpublizierte Boğazköy tafeln (Bo 8486-8694)*. İstanbul: Türk Eskiçağ Bilimleri Enstitüsü.
- Alparslan M., (2017), "The East: Upper Land, Išuwa-Malitiya, Azzi-Hayaša Philology", Weeden M.-Ullman L. (ed.), *Brill Handbook of Hittite Geography and Landscape*, s.209-218.
- Altman A., 2004, *The Historical Prologue of the Hittite Vassal Treaties*, Ramat-Gan, Bar-Ilan University.
- Archi A., 2005, "I modi della memoria", *Narrare gli eventi. Atti del Convegno degli Egittologi e degli Orientalisti italiani in margine alla mostra "La battaglia di Qadesh*, s.21-28.
- Arıkan Y., (1998), "Hitit Dini Üzerinde Bir İnceleme", *DTCFD* 38 1/2, s.271-285.
- Arıkan Y., (2019), "Hitit Duaları", *Anadolu/Anatolia Anı-Armağan Serisi Ek Dizi III.3*, s.31-42.
- Badalı E., 1991, *Strumenti musicali, musici e musica nella celebrazione delle feste ittite*, (THeth 14/1) Heidelberg.
- Barjamovic, G., 2011, *Historical Geography of Anatolia in the Old Assyrian Colony Period*. Copenhagen: Museum Tusulanum Press.
- Beal R.H., (1988), "The ^{Giš}TUKUL-Institution in Second Millennium Hatti", *Altorientalische Forschungen* 15, s.269-305.
- Beal R.H., 1992, *The Organisation of the Hittite Military*, Heidelberg, Winter.
- Beal R.H., (1999), "Seeking Divine Approval for Campaign Strategy-KUB 5.1+KUB 52.65", *Ktema* 24, s.51-54.
- Beckman G.M., (1982) "The Anatolian Myth of Illuyanka", *Journal of the Ancient Near Eastern Society* 14, s.11-25.

- Beckman G.M., 1983, *Hittite Birth Rituals. Second Revised Edition*, Wiesbaden, Otto Harrassowitz.
- Beckman G.M., (1983), "Mesopotamians and Mesopotamian Learning at Hattuša", *Journal of Cuneiform Studies* 35, s.97-114.
- Beckman G.M., 1999, *Hittite Diplomatic Texts*, Atlanta, Scholars Press.
- Beckman G.M., (2000), "Hittite Chronology", *Akkadica* 119-120, s.19-32.
- Beckman G.M., (2004), "Pantheon. A. II. Bei den Hethitern", *RIA* 10, s.308-316.
- Berman H., (1978), "Rev.Jakob-Rost L., *Keilschrifturkunden aus Boghazköi* 46 *Hethitische Rituale und Festbeschreibungen*", KUB 46 Berlin, *Journal of Cuneiform Studies* 30, s.121-124.
- Bin-Nun S.R., (1972), "The Anatolian Background of the Tawananna's Position in the Hittite Kingdom", *Revue Hittite et Asiatique* 30, s.54-80.
- Bilgin T., 2018, *Officials and Administration in the Hittite World, Studies in Ancient Near Eastern Records* 21, Boston/Berlin: de Gruyter.
- Bin-Nun S.R., 1975, *The Tawananna in the Hittite Kingdom, Texte der Hethiter* 5, Heidelberg, Winter.
- Bozgun Ş., (2017), "CTH 89: Çiviyazılı Belgelerde Hitit Sınır Kenti Tiliura (I)." *Archivum Anatolicum* 11.1, s.29-74.
- Bozgun Ş., (2018), "Çiviyazılı Belgelere Göre Tiliura Kenti'nin Konumu (II)." *Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Dergisi* 58.2, s.1246-1266.
- Bozgun Ş., (2019), "Nerik, Hakmiş ve Yakın Çevresinin Lokalizasyonu Hakkında", *Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Dergisi* 59.1, s.152-180.
- Bozgun Ş.-Savaş S.Ö., (2017) "CTH 676 Nerik Kenti Arınma Ritüeli" *Archivum Anatolicum*, 11.1, s.75-96.

- Brandenstein C.-G. von, *Hethitische Götter nach Bildbeschreibungen in Keilschrifttexten, Mitteilungen der Vorderasiatisch-Agyptischen Gesellschaft*, Leipzig, 1943.
- Bryce T., 1986, "The Boundaries of Hatti and Hittite Border Policy", *Tel Aviv* 13-14, s.85-102.
- Bryce T., 2003, *Letters of the Great Kings of the Ancient Near East. The Royal Correspondence of the Late Bronze Age*, London-New York, Routledge.
- Bryce T., 2005, *The Kingdom of Hittites*, Oxford, Oxford University Press.
- Cammarosano M., (2012), "Hittite Cult Inventories-Part Two: The Dating of the Texts and the Alleged 'Cult Reorganization' of Tudhaliya IV", *Altorientalische Forschungen* 39, s.3-37.
- Cammarosano M., (2013), "Hittite Cult Inventories-Part One: The Hittite Cult Inventories as Textual Genre", *Die Welt des Orients. Wissenschaftliche Beiträge zur Kunde des Morgenlandes* 43, s.63-105.
- Cammarosano M., (2015), "Foreign Gods in Hatti. A New Edition of CTH 510" *KASKAL* 12, s.199-244.
- Cammarosano M., *Hittite Local Cults*, *Society of Biblical Literature-Writings from the Ancient World* 40, Atlanta, SBL Press, 2018.
- Cammarosano M.-Marizza M., (2015), "Das Land Tumanna und sein König in den hethitischen Quellen." *Die Welt des Orients* 45, s.158-192.
- Carruba O., (1977), "Beiträge zur mittelhethitischen Geschichte, I. Die Tuthalijas und die Arnuwandas II. Die sogenannten "Protocoles de succession dynastique" I.-II.", *Studi Micenei ed Egeo Anatolici* 18, s.137-174; 175-195.

- Carruba O., (1990), "Muwatalli I.", *X. Türk Tarih Kongresi*, Ankara, 22-26 Eylül 1986, s.539-554.
- Carruba O., 2008, *Annali Etei del Medio Regno, Studia Mediterranea* 18, Pavia,.
- Carter C., 1962, *Hittite Cult-Inventories Dissertation, Department of Oriental Languages and Civilizations The University of Chicago*, Chicago.
- Christiansen B., 2012, *Schicksalbestimmende Kommunikation. Sprachliche, gesellschaftliche und religiöse Aspekte hethitischer Fluch-, Segens- und Eidesformeln*, Wiesbaden: Harrassowitz Verlag.
- Christiansen B., (2014a), "Tim(m)uhala", *Reallexikon der Assyriologie* 14 (1/2), s.55-56.
- Christiansen B., (2014b), "Turmitta" *Reallexikon der Assyriologie* 14 (3/3), s.200-202.
- Collins B.J., (2006), "A Note on Some Local Cults in the Time of Tudhaliya IV", *Symposium de Roos*, s.39-48.
- Cornelius, F. (1958a), "Zur hethitischen Geographie: die Nachbarn des Hethiterreiches." *Revue Hittite et Asianique* 16.62, s.1-17.
- Cornelius, F. (1958b), "Geographie des Hethiterreiches." *Orientalia NS* 27, s.225-251.
- Cornelius, F. (1959), "Der Text des Hattusilis III, geographisch erläutert." *Revue Hittite et Asianique* 17/65, s.104-116.
- Cornelius, F., (1963), "Neue Aufschlüsse zur hethitischen Geographie." *Orientalia* 32, s.233-245.
- Cornelius, F., 1973, *Geschichte der Hethiter. Mit besonderer Berücksichtigung der geographischen Verhältnisse und der Rechtsgeschichte*, Darmstadt.
- Cornil P., (1990) "Liste des noms géographiques des textes hittites. KBo XXIII-XXX, XXXIII, KUB XLV-LVII", *Hethitica* 10, s.7-8.
- Cornil P.-Lebrun R., (1972), "La restauration de Nériq (KUB XXI 8, 9 et 11= Cat. 75)", *Hethitica* 1, s.15-30.

- Corti C., (2006), "Hattušili III e la gestione del culto della città santa di Nerik (I)", *Ufficio Documento*, s.313-329.
- Corti C., (2009), "Hattušili III. and the Cult Management of the Holy City of Nerik (II)", *Central-North Anatolia in the Hittite Period-New Perspectives in Light of Recent Research. Acts of the International Conference Held at the University of Florence (7-9 February 2007)*, *Studia Asiana* 9, s.13-23.
- Corti C., (2017), "The North: Hanhana, Hattena, İstahara, Hakpiš, Nerik, Zalpuwa, Tummana, Pala and the Hulana River Land." *Handbuch der Orientalistik* 121: 219-238.
- Czichon R.M.-Yılmaz M.A., (2014), "Vezirköprü/Oymağaç (Nerik?) Projesi." *Anadolu'nun Zirvesinde Türk Arkeolojisinin 40 Yılı. Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Arkeoloji Bölümü 40. Kuruluş Yılı Armağanı*, s.339-346.
- Czichon, R.M. ve diğerleri. "Archäologische Forschungen am Oymağaç Höyük/Nerik 2011-2015." *Mitteilungen der Deutschen Orient-Gesellschaft zu Berlin* 148 (2016): 5-142.
- Daddi Pecchioli F., (2010), "Connections between KILAM and the Teteşhapi Festival: The Expressions halukan tarnanzi and heun tarnanzi ", *Fs Singer*, s.261-270.
- Daddi Pecchioli F., (2014), "Messengers of the Gods: NIN.DINGIR and Teteşhapi", *Reden an die Götter? Sakralsprachen im Alten Orient und benachbarten Gebieten, Akten des Symposions, Mainz 9.-11. Oktober 2012*, s.289-300.
- Dardano P., 2006, *Die hethitischen Tontafelkataloge aus Hattuša (CTH 276-282)*, Wiesbaden, Harrassowitz Verlag.

- Darga M., (1969), "Hitit Metinlerinde Geçen ^{NA4}ZI.KIN=^{NA4}huwaši Kelimesinin Anlamı Hakkında Bir Araştırma", *Belleten* 33, s.493-504.
- Darga M., 1973, *Karahna Şehri Kült Envanteri*, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.
- de Martino S., (1992), "I rapport i tra Ittiti e Hurriti durante il regno di Muršili I", *Hethitica* 11, s.19-37.
- de Martino S., 2003, *Annali e res gestae antico ittiti*, Pavia, Italian University Press.
- de Martino S., (2005), "Hittite Letters from the Time of Tuthaliya I/II, Arnuwanda I and Tuthaliya III", *Altorientalische Forschungen* 32, s.291-321.
- de Martino S., (2012), "Il banchetto nell'Anatolia ittita ", *Eothen* 20, s.133-151.
- del Monte G.F., (1980), "Neue Bruchstücke zum Manapa-^dU-Vertrag", *Orientalia. Commentarii periodici Pontificii Instituti Biblici. Nova Series* 49, s.58-66.
- del Monte G.F. 1986, *Il trattato fra Muršili II di Hattuša e Niqmepa' di Ugarit*, Roma.
- del Monte G.F., 1992, *Die Orts-und Gewässernamen der hethitischen Texte. Supplement*, *RGTC* 6/2, Wiesbaden, Ludwig Reichert Verlag.
- del Monte G.F., 1993, *L'annalistica ittita*, Brescia.
- del Monte G.F., 2008, *Le gesta di Suppiluliuma. Traslitterazione, traduzione e commento*, Pisa: Edizioni Plus,
- del Monte G.F., 2009, *L'opera storiografica di Mursili II re di Hattusa, Vol. I: Le gesta di Suppiluliuma*, Pisa: Edizioni Plus.
- del Monte G.F.-Tischler J., 1978, *Die Orts-und Gewässernamen der hethitischen Texte*, Wiesbaden: Isd.
- Devecchi E., 2012, "Treaties and Edicts in the Hittite World", **Wilhelm G. (ed.)**, *Organization, Representation, and Symbols of Power in the Ancient Near East, Proceedings of the 54th Rencontre Assyriologique*

Internationaleat Würzburg, 20–25 July 2008, Winona Lake, s.637-646.

Dinçol, A.-Yakar J. (1974), "*Nerik Şehrinin Yeri Hakkında.*" *Bellekten* 38, s.563-572.

Dinçol, B. (2006), "Über die Probleme der absoluten Datierung der Herrschaftsperioden der hethitischen Könige nach den philologischen und glyptischen Belegen", (ed.) D.P.Mielke-U.-D.Schoop-J.Seeher, Strukturierung und Datierung in der hethitischen Archäologie/Structuring and Dating in Hittite Archaeology-Voraussetzungen-Probleme-Neue Ansätze/Requirements-Problems-New Approaches, Internationaler Workshop Istanbul, 16.-27. November 2004, s.19-32.

Doğan-Alparslan M., 2012, *Hitit Kralı II.Muwatalli: Kişiliği ve İcraatı Filolojik Belgeler Işığında*. İstanbul: Türk Eskiçağ Bilimleri Enstitüsü.

Doğan-Alparslan M.-Alparslan M. (2011), "Ein hethitisches Hieroglyphensiegel aus einer Notgrabung in Dogantepe-Amasya", *Colloquium Anatolicum/Anadolu sohbetleri* 10, s.41-47.

Erkut S., (1999), "*Hitit Kenti Kaştama'nın Yeri Üzerine*", *12.Türk Tarih Kongresi, Ankara, 12-16 Eylül 1994*, Ankara, s.129-132.

Ertem H., 1973, *Boğazköy metinlerine geçen coğrafya adları dizini*, Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.

Ertem H., 1987, *Boğazköy Metinlerine Göre Hititler Devri Anadolu'sunun Florası*, Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, (2.Baskı).

Forlanini M., (1977), "L'Anatolia nordoccidentale nell'impero eteo." *Studi Micenei ed Egeo Anatolici* 18, s.197-225.

Forlanini M., (1979), "Appunti di geografia etea." *Studia Mediterranea Piero Meriggi Dicata*, s.165-185.

- Forlanini M., (1992), "Le spedizioni militari ittite verso Nerik. I percorsi orientali."
Rendiconti Istituto Lombardo 125, s.277-308.
- Forlanini M., (1997), "La ricostruzione della geografia storica del Ponto nella tarda età del bronzo e la continuità della toponomastica indigena fino all'età romana", *Rendiconti Istituto Lombardo* 131, s.397-422.
- Forlanini M., (2007), "The Offering List of KBo 4.13 (I 17'-48') to the local gods of the kingdom, known as "Sacrifice List", and the history of the formation of the early Hittite state and its initial growing beyond central Anatolia", *VI. Congresso Internazionale di Ittitologia, Roma, 5-9 settembre 2005*, s.259-280.
- Forlanini M., (2008), "The Central Provinces of Hatti: an Updating" *Eothen, studi sulle civiltà dell'Oriente antico* 16, s.145-188.
- Forlanini M., (2010), "La région autour de Nerik selon les sources hittites." *In ricordo di Fiorella Imparati a dieci anni dalla scomparsa, SMEA* 52, s.119-135.
- Freu J., (1995), "De l'ancien royaume au nouvel empire. Les temps obscurs de la monarchie hittite", *2 Atti del II Congresso Internazionale di Hittitologia. Pavia 28 giugno-2 Luglio 1993*, s.133-148.
- Freu J.-Mazoyer M., 2007, *Les débuts du nouvel empire hittite. Les Hittes et leur histoire*, Paris, L'Harmattan.
- Freu J.-Klock-Fontanille I.-Mazoyer M., 2007, *Des origines à la fin de l'ancien royaume hittite. Les hittites et leur histoire*, Paris, L'Harmattan.
- Fuscagni F., 2007, *Hethitische unveröffentlichte Texte aus den Jahren 1906-1912 in der Sekundärliteratur*, *Hethitologie Portal Mainz-Materialien*, Wiesbaden, Harrassowitz Verlag.
- García Trabazo J.V.-Groddek D., 2005, *Hethitische Texte in Transkription. KUB* 58,

Dresdner Beiträge zur Hethitologie, Wiesbaden, Harrassowitz Verlag.

Garstang J., (1942), "Samuha and Malatia", *JNES* 1-4, s.450-459.

Garstang J., (1943), "Hittite Military Roads in Asia Minor. A Study in Imperial Strategy" *American Journal of Archaeology* 47, s.35-62.

Garstang J.-Gurney O.R., 1959, *The Geography of the Hittite Empire*, London: Occasional Publications of the British Institute of Archaeology in Ankara.

Glatz C.-Matthews R., 2005, Anthropology of a Frontier Zone: Hittite-Kaska Relations in Late Bronze Age North-Central Anatolia, *Bulletin of the American Schools of Oriental Research* 339, s.47-65.

Gilan A., (2007), "Formen der Transaktion im hethitischen "Staatskult"-Idee und Wirklichkeit", *Geschenke und Steuern, Zölle und Tribute: antike Abgabenformen in Anspruch und Wirklichkeit*, s.293-322.

Gilan A., (2008) "Ist denn der Sinn von Menschen und Göttern irgendwie verschieden?- Zur Ökonomie, Religion (und Herrschaft) im hethitischen Anatolien", *Das Heilige und die Ware. Eigentum, Austausch und Kapitalisierung im Spannungsfeld von Ökonomie und Religion* 7, s.227-235.

Gilan A., (2014) "The Hittite Offering Lists of Deceased Kings and Related Texts (CTH 610-611) as Historical Sources", *KASKAL* 11, s.86-101.

Gilan A., 2015, *Formen und Inhalte althethitischer Literatur*, Heidelberg, Winter.

Glocker J., 1997, *Das Ritual für den Wettergott von Kuliwišna. Textzeugnisse eines lokalen Kultfestes im Anatolien der Hethiterzeit*, Firenze, C.N.R.

Goetze A., 1925, *Hattušiliš. Der Bericht über seine Thronbesteigung nebst den Paralleltexten*, MVAeG 29/3, Leipzig.

- Goetze, A., (1930), "Bemerkungen zu dem hethitischen Text AO 9608 des Louvre.",
Revue Hittite et Asianique 1.1, s.18-30.
- Goetze A., 1957a, "The Roads of Northern Cappadocia in Hittite Times." *Revue Hittite et Asianique* 15.61, s.91-103.
- Goetze A., 1957b, *Kleinasien*. München, Beck.
- Goetze A., (1960), "Reviewed Work(s): Garstang-Gurney 1959", *Journal of Cuneiform Studies* 14, s.43-48.
- Goetze A., 1967, *Die Annalen des Muršiliš*. Darmstadt: Wissenschaftliche Buchgesellschaft.
- Gordin S., (2010), "Scriptoria in Late Empire Period Hattusa: The Case of the É GIŠ.KIN.TI", Y.Cohen-A.Gilan-J.L.Miller (ed.), *Pax Hethitica-Studies on the Hittites and their Neighbours in Honour of Itamar Singer* Wiesbaden, s.158-177.
- Grélois J.-P. (1988), "Les Annales decennales de Mursili II (CTH 61,1)." *Hethitica* 9, s.17-145.
- Grodek D., (1999), "Fragmenta Hethitica dispersa VII/VIII", *Altorientalische Forschungen* 26, s.33-52.
- Grodek D., 2002, *Hethitische Texte in Transkription. KUB 55*, Dresden, Verlag der TU Dresden.
- Grodek D., 2004a, *Hethitische Texte in Transkription. KUB 59*, Dresdner Beiträge zur Hethitologie (Philologica), Dresden, Verlag der TU Dresden.
- Grodek D., 2004b, *Hethitische Texte in Transkription. KUB 20*, Dresden.
- Grodek D., 2004c, *Hethitische Texte in Transkription. KUB 51*, Dresdner Beiträge zur Hethitologie-Philologica 15. Dresden: Verlag der TU.
- Grodek D., (2004c), "Fragmenta Hethitica dispersa XIII", *Altorientalische Forschungen* 31, 75-86.

- Groddek D., 2006, *Hethitische Texte in Transkription. KUB 60*, *Dresdner Beiträge zur Hethitologie*, Wiesbaden, Harrassowitz Verlag.
- Groddek D., 2007, *Hethitische Texte in Transkription-IBoT 4*, *Dresdner Beiträge zur Hethitologie* 23, Wiesbaden 2007.
- Groddek D., (2008a), "Die neuen Fragmente der Deeds of Šuppiluliuma. Vorläufige Bemerkungen", *RANT* 5, s.109-119.
- Groddek D., 2008b, *Hethitische Texte in Transkription. KBo 22*, *Dresdner Beiträge zur Hethitologie* 24, Wiesbaden.
- Groddek D., 2008c, *Hethitische Texte in Transkription. KBo 50*, Wiesbaden, Harrassowitz Verlag.
- Groddek D., 2009, *Hethitische Texte in Transkription. KUB 2*, DBH 30, Wiesbaden, .
- Groddek D., 2010, *Hethitische Texte in Transkription. KBo 54*, Wiesbaden, Harrassowitz Verlag.
- Groddek D., 2011, *Hethitische Texte in Transkription. KBo 57*, Wiesbaden, Harrassowitz Verlag.
- Güterbock H.G., (1956), "The Deeds of Suppiluliuma as Told by His Son, Mursili II", *Journal of Cuneiform Studies* 10, s.41-68, 75-98, 107-130.
- Güterbock H.G., (1961), "The North-Central Area of Hittite Anatolia." *Journal of Near Eastern Studies* 20, s.85-97.
- Güterbock H.G., (1970), "Some aspects of Hittite festivals", *Compte rendu de la ... Rencontre Assyriologique Internationale* 18, s.175-180.
- Güterbock H.G., 1997 [1967], "The Hittite Conquest of Cyprus Reconsidered", *Perspectives on Hittite Civilization: Selected Writings of Hans Gustav Güterbock*, Chicago, Illinois.
- Haas V., 1970, *Der Kult von Nerik. Ein Beitrag zur hethitischen Religionsgeschichte*, Roma, Papstliches Bibelinstitut.

- Haas V., (1977), "Bemerkungen zu ^Éheštī/ā- (2. Teil)", *Ugarit Forschungen. Internationales Jahrbuch für die Altertumskunde Syrien-Palästinas* 9, s.87-122.
- Haas V., (1988), "Betrachtungen zur Rekonstruktion des hethitischen Frühjahrsfestes (EZEN purulliyaš)", *Zeitschrift für Assyriologie und vorderasiatische Archäologie* 78, s.284-298.
- Haas V., 1994, *Geschichte der hethitischen Religion*, Handbuch der Orientalistik, Leiden, E.J.Brill.
- Haas V., 2006, *Die hethitische Literatur*, Berlin-New York, Walter de Gruyter.
- Hagenbuchner A., 1989, *Die Korrespondenz der Hethiter 1. Die Briefe unter ihren kulturellen, sprachlichen und thematischen Gesichtspunkten 2. Die Briefe mit Transkription, Übersetzung und Kommentar*, Heidelberg,
- Hawkins J.D., (1973), "Review, Haas V., 1970, *Der Kult von Nerik. Ein Beitrag zur hethitischen Religionsgeschichte*, Roma, Papstliches Bibelinstitut", *Bulletin of the School of Oriental and African Studies, University of London* 36 128.
- Hazenbos J., 2003, *The Organization of the Anatolian Local Cults during the Thirteenth Century B.C. An Appraisal of the Hittite Cult Inventories*, Leiden-Boston, Brill.
- Hoffner H.A., 1967, "Reviews of Books Schuler E.von 1965", *Journal of the American Oriental Society* 87, s.179-185.
- Hoffner H.A., 1997, *The Laws of the Hittites. A Critical Edition*, Leiden-New York-Köln, Brill.
- Hoffner H.A., 1998, *Hittite Myths*, 2.Ed., Atlanta-Georgia, Scholars Press.
- Hoffner H.A., 2009, *Letters from the Hittite Kingdom*, Atlanta: Brill.

- Houwink ten Cate Ph.H.J., (1966), "A New Fragment of the "Deeds of Suppiluliuma as Told by his Son, Mursili II", *Journal of Near Eastern Studies* 25, s.27-31.
- Houwink ten Cate Ph.H.J., (1967), "Mursilis' North-Western Campaigns-A Commentary." *Anatolica* 1, s.44-61.
- Houwink ten Cate Ph.H.J., (1992), "The Bronze Tablet of Tudhaliyas IV and its Geographical and Historical Relations", *Zeitschrift für Assyriologie* 82, s.233-270.
- Hout Th.P.J. van den, (1991a), "Hethitische Thronbesteigungsorakel und die Inauguration Tudhalijas IV.", *Zeitschrift für Assyriologie und vorderasiatische Archäologie* 81, s.274-300.
- Hout Th.P.J. van den, (1991b), "Review, Popko M., *Keilschrifturkunden aus Boghazköi 58 Hethitische Rituale und Festbeschreibungen*, (KUB 58) Berlin", *Bibliotheca Orientalis* 48, 579-585.
- Hout Th.P.J. van den, (1995), *Der Ulmitešub-Vertrag. Eine prosopographische Untersuchung*, Wiesbaden, Harrassowitz Verlag.
- Hout Th.P.J. van den, 1995b "Tudhalija IV. und die Ikonographie hethitischer Grosskönige des 13. Jhs.", *Bibliotheca Orientalis* 52, s.545-573.
- Hout Th.P.J. van den, 1998, *The Purity of Kingship. An Edition of CTH 569 and Related Hittite Oracle Inquiries of Tuthaliya IV*, Leiden-Boston-Köln, Brill.
- Hout Th.P.J. van den, (2006), "Review, H.Otten-Ch.Rüster 2003 (KBo 44)", *ZA* 96, s.280-283.
- Hutter M., 2012, "Autobiographisches, Historiographisches und Erzählelemente in hethitischen "Gebeten" Arnuwandas und Mursilis", *Organization, Representation, and Symbols of Power in the Ancient Near East*,

*Proceedings of the 54th Rencontre Assyriologique Internationale
Würzburg, 20–25 July 2008*, s.665-674.

Imparati F., (1974), "Una concessione di terre da parte di Tudhaliya IV", *Revue Hittite et Asianique* 32, s.1-209.

Kahya Ö., (2017), "Kültepe'den "Tanrının Kadehini İçme" Örneği, *Archivum Anatolicum*, s.45-58.

Kammenhuber A., (1959), "Review, Otten H. 1955", *Zeitschrift für Assyriologie und vorderasiatische Archäologie* 53, s.315-316.

Kempinski A.,-Kořak S., (1982), "CTH 13: The Extensive Annals of Hattušili I (?)", *Tel Aviv* 9, s.87-116.

Klengel H., 1999, *Geschichte des hethitischen Reiches, Handbuch der Orientalistik*, Leiden-Boston-Köln, Brill.

Klinger J., 1995, *Das Corpus der Mařat-Briefe und seine Beziehungen zu den Texten aus Hattuša*, *Zeitschrift für Assyriologie und vorderasiatische Archäologie* 85, s.74-108.

Klinger J., 1996, *Untersuchungen zur Rekonstruktion des hattischen Kultschicht*, *Studien zu den Boğazköy-Texten* 37, Wiesbaden.

Klinger J., (2002), "Die hethitisch-kařkäische Geschichte bis zum Beginn der Großreichszeit", *Eothen* 11, s.437-451.

Klinger J., (2008), "Zalpa, Nerik und Hakmiş. Die Bedeutung der nördlichen Peripherie Zentralanatoliens in hethitischer Zeit", *Colloquien der Deutschen Orient-Gesellschaft* 6, s.277-290.

Klinger J., (2009), "The Cult of Nerik-Revisited", *Central-North Anatolia in the Hittite Period-New Perspectives in Light of Recent Research. Acts of the International Conference Held at the University of Florence (7-9 February 2007)* s.97-107.

- Klinger J., (2010), "Hethitische Texte zur Medizin", *Texte aus der Umwelt des Alten Testaments-Neue Folge Band 5: Texte zur Heilkunde*, s.177-187.
- Košak S., 1982, *Hittite inventory texts (CTH 241-250)*, *Texte der Hethiter* 10. Heidelberg: C.Winter.
- Košak S., (2000), "Muwatalli's Prayer (CTH 381)", *Nouvelles Assyriologiques Brèves et Utilitaires*, s.22.
- Kühne C.-Otten H., 1971, *Der Saušgamuwa-Vertrag (Eine Untersuchung zu Sprache und Graphik)*, Wiesbaden.
- Lamante S., (2007), "KUB 49.71(+)?KUB 6.4: Zwischen Sünde und Königtum", *Altorientalische Forschungen* 34, s.241-251.
- Lamante S.-Lorenz J., (2015), "KUB 27.68+: Ein Inventar zum Kult von Nerik", *KASKAL* 12, s.246-266.
- Laroche E., (1946-1947) "Recherches sur les noms des dieux hittites", *Reveu Hittite et Asianique* 7/46, s.7-139.
- Lebrun R., 1976, *Samuha, foyer religieux de l'empire hittite*, Louvain-la-Neuve, .
- Lebrun R., 1980, *Hymnes et Prières Hittites*, Louvain-la-Neuve: Centre d'histoire des religions.
- Lefevre-Novaro D.-Mouton A., (2008), "Aux origines de l'ichthyomancie en Anatolie ancienne. Sources textuelles et données archéologiques", *Anatolica* 34, s.7-51.
- Lepši M., (2011), "Und Hattušili nahm uns bei der Hand. Die so genannte Apologie (CTH 81) im Licht moderner Erzähltheorie", *Alter Orient und Altes Testament. Veröffentlichungen zur Kultur und Geschichte des Alten Orients* 391, s.177-186.
- Liverani M., 2004, *Myth and Politics in Ancient Near Eastern Historiography*, Ithaca, Cornell University Press.

- Liverani M., 2014, *The Ancient Near East History, Society and Economy*, New York, 2014.
- Lorenz J., (2012), "Neues zu den Orakeln betreffend den Arma-Tarhunta und die Šaušgatti (CTH 569)", *Nouvelles Assyriologiques Brèves et Utilitaires* 2012 (4), s.91-94.
- Lorenz J., (2013), "Kontrastierung und Variation: Zur Verwendung von Logogrammschreibungen und des Zeichens LI besonders in hethitischen Königsnamen", *Journal of Cuneiform Studies* 65, s.163-168.
- McMahon G., 1991, *The Hittite State Cult of the Tutelary Deities*. *Assyriological Studies* 25. Chicago: The Oriental Institute.
- Macqueen J.G., (1959), "Hattian Mythology and Hittite Monarchy", *Anatolian Studies. Journal of the British Institute of Archaeology at Ankara* 9, s.171-188.
- Macqueen, J.G., (1980), "Nerik and its Weather-God." *Anatolian Studies. Journal of the British Institute of Archaeology at Ankara* 30, s.179-187.
- Matthews R.- Glatz C., (2009), "The Historical Geography of North-central Anatolia in the Hittite Period: Texts and Archaeology in Concert." *Anatolian Studies. Journal of the British Institute of Archaeology at Ankara* 59, s.51-72.
- Miller J.L., 2013, *Royal Hittite Instructions and Related Administrative Texts*, SBL Dissertation Series, Atlanta, Society of Biblical Literature.
- Mouton A., 2007, *Rêves hittites. Contributions à une histoire et une anthropologie du rêve en Anatolie ancienne*, Leiden-Boston, Brill.
- Nakamura M., 2002, *Das hethitische nuntarriyašha-Fest*, Leiden.

- Neu E., 1980, *Althethitische Ritualtexte im Umschrift*, Studien zu den Boğazköy-Texte, Wiesbaden, Otto Harrassowitz.
- Otten H., 1968, *Die hethitischen historischen Quellen und die altorientalische Chronologie*, Wiesbaden, Akademie der Wissenschaften und der Literatur.
- Otten H., 1971, *Ein hethitisches Festritual (KBo XIX 128)*, *Studien zu den Boğazköy-Texten* 13, Wiesbaden, Otto Harrassowitz.
- Otten H., (1972-1975a), "Hahaya" *Reallexikon der Assyriologie* 4, s.48.
- Otten H., (1972-1975b), "Haharwa." *Reallexikon der Assyriologie* 4, s.48.
- Otten H., (1972-1975c), "Hatenzuwa." *Reallexikon der Assyriologie* 4, s.147.
- Otten H., (1972-1975d), "Huršam(m)a." *Reallexikon der Assyriologie* 4, s.521.
- Otten H., 1973, *Eine althethitische Erzählung um die Stadt Zalpa*, Wiesbaden.
- Otten H., (1976-1980a), "Ištahara" *Reallexikon der Assyriologie* 5, s.208.
- Otten H., (1976-1980b), "Kazzapa" *Reallexikon der Assyriologie* 5, s.543.
- Otten H., 1981, *Die Apologie Hattusilis III. Das Bild der Überlieferung*, *Studien zu den Boğazköy-Texten* 24. Wiesbaden: Otto Harrassowitz.
- Otten H.-von Soden W., 1968, *Das akkadisch-hethitische Vokabular KBo I 44+KBo XIII 1*, *Studien zu den Boğazköy-Texten* 7, Wiesbaden.
- Otten H.-Souček V., 1965, *Das Gelübde der Königin Puduhepa an die Göttin Lehwani*, *Studien zu den Boğazköy-Texten* 1, Wiesbaden.
- Parker V., (1999), "Reflexions on the Career of Hattušili III until the Time of his Coup d'Etat", *Altorientalische Forschungen* 26, s.269-290.
- Popko M., (1984), "Zur Datierung des Tawagalawa-Briefes", *Altorientalische Forschungen* 11, s.199-203.

- Popko M., (1988), "Rev. Klengel H., *Keilschrifturkunden aus Boghazköi 54 Hethitische Rituale und Festbeschreibungen*, (KUB 54) Berlin", *Orientalia*.
Commentarii periodici Pontificii Instituti Biblici. Nova Series. s.89.
- Popko M., 1994, *Zippalanda. Ein Kultzentrum im hethitischen Kleinasien, Texte der Hethiter* 21, Heidelberg: C.Winter.
- Riemschneider K.K., (1962), "Hethitische Fragmente historischen Inhalts aus der Zeit Hattušilis III.", *Journal of Cuneiform Studies* 16, s.110-121.
- Roos J. de, (1985-1986), "Who was Kilušhepa?", *Jaarbericht van het Vooraziatisch-Egyptisch Genootschap Ex Oriente Lux* 29, s.74-83.
- Roos J. de, 2007a, *Hittite Votive Texts*. Leiden: Nederlands Instituut voor het Nabije Oosten.
- Roos J. de, (2007b), "A New Fragment of KUB 15.5+", **M.Alparslan-M.Doğan-Alparslan H.Peker (ed.)**, *VITA-Festschrift in Honor of Belkis Dinçol and Ali Dinçol, Istanbul*, s.633-636.
- Rost L., (1961), "Zu den hethitischen Bildbeschreibungen, 1.Teil", *Mitteilungen des Instituts für Orientforschung* 8, s.161-217.
- Roszkowska-Mutschler H., 2005, *Hethitische Texte in Transkription. KBo 45*, Dresden, Harrassowitz Verlag.
- Roszkowska-Mutschler H., 2007, *Hethitische Texte in Transkription. KBo 44*, Wiesbaden, Harrassowitz Verlag.
- Sakuma Y., (2009), "Neue Kenntnisse hethitischer Orakeltexte 2", *Altorientalische Forschungen* 36, s.293-318.
- Salvini M.-Wegner I., 1986, *Die Rituale des AZU-Priesters*, Roma.
- Savaş S.Ö., (2001) "Kizzuatnalı Büyük Hitit Kraliçesi Puduhepa'nın Evlilik Anıtı ile Ölüm Anıtı", *La Cilicie*, s.95-114.

- Savaş S.Ö., (2002) "Hititlerde "Fırtına Tanrısı" ile "Boğa Kültü" Üzerine Bazı Gözlemler ve Yorumlar", *Archivum Anatolicum/Anadolu Arşivleri* 5, s.97-170.
- Schachner A., 2019, *Hattuša, Efsanevi Hitit İmparatorluğu'nun İzinde*, Homer Kitabevi: İstanbul.
- Siegelová J., 1986, *Hethitische Verwaltungspraxis im Lichte der Wirtschafts-und Inventardokumente*, Praha.
- Singer I., 1983, *The Hittite KI.LAM Festival, (Part I)*.
- Singer I., 1984, "The AGRIG in the Hittite Texts", *Anatolian Studies* 34, s.97-127.
- Singer I., 1996, *Muwatalli's Prayer to the Assembly of Gods through the Storm-God of Lightning (CTH 381)*, Atlanta, Georgia, Scholars Press.
- Singer I., 2002, *Hittite Prayers*, Atlanta: SBL.
- Singer I., (2007), "Who Were the Kaška?", *Phasis* 10, s.166-178.
- Stivala G., (2007), "L'apporto della lingua hattica alla tradizione culturale hittita: due casi di canti strofici", *KASKAL-Rivista di storia, ambiente e culture del Vicino Oriente Antico*, s. 221-243.
- Součková J., (2010), "Edikt von Tutḫaliya IV, zugunsten des Kults des Wettergottes von Nerik", Klinger J.-Rieken E.-Rüster Ch. (ed.), *Investigationes Anatolicae-Gedenkschrift für Erich Neu*, Wiesbaden, s.279-300.
- Soysal O., (1998), "Beiträge zur althethitischen Geschichte (II)", *Altorientalische Forschungen* 25, s.5-33.
- Soysal O., (2007), "Hattice metinlerde dört önemli kent ve bunların rahipleri", *Tabularia Hethaeorum-Hethitologische Beiträge Silvin Košak zum 65. Geburtstag*, s.653-658.
- Soysal O., (2008), "Rev. Hazenbos J., 2003, *The Organization of the Anatolian Local Cults during the Thirteenth Century B.C. An Appraisal of the Hittite*

Cult Inventories, Leiden-Boston, Brill", *Journal of Near Eastern Studies*; continuing the American Journal of Semitic Languages and Literatures 67, s.117-120.

Soysal O., (2010), "Eski Anadolu Toponomisi'nde Değişik Yorumlara Açık Bir Yapım Ögesi Hakkında: Hititçe -aş+hapa "... nehir(i)" ya da Hattice š(a)hap "tanrı"?", *7.Uluslararası Hititoloji Kongresi Bildirileri, Çorum 25-31 Ağustos 2008*, Ankara, Anıt, s.783-791.

Soysal O., 2015, *Unpublished Bo-Fragments in Transliteration I (Bo 9536-Bo 9736)*, Chicago, The University of Chicago.

Soysal O., (2016), "On Recent Cuneiform Editions of Hittite Fragments (III)", *Journal of the American Oriental Society* 136/2, s.417-438.

Soysal O.-Yıldız Gülşen B., 2019, *Unpublished Bo-Fragments in Transliteration II (Bo 6151-Bo 9535)*, Chicago, The University of Chicago.

Stavi B., 2015, *The Reign of Tudhaliya II and Šuppiluliuma I. The Contribution of the Hittite Documentation to a Reconstruction of the Amarna Age*, THeth 31, Heidelber, Winter.

Starke F., 1985, *Die keilschrift-luwischen Texte in Umschrift, Studien zu den Boğazköy-Texten* 30, Wiesbaden.

Steadman Sh.R.-McMahon G., 2011, *The Oxford Handbook of Ancient Anatolia, 10,000-323 B.C.E.*, Oxford, 2011.

Süel A., (1995), "Ortaköy'ün Hitit Çağındaki Adı", *Belleten* 59/225, s.271-283.

Sürenhagen D., (1981), "Zwei Gebete Hattušilis und der Pudukhepa. Textliche und literaturhistorische Untersuchungen", *Altorientalische Forschungen*, s.83-168.

Stivala G., (2007), "L'apporto della lingua hattica alla tradizione culturale hittita: due casi di canti strofici", *KASKAL* 4, s.221-243.

- Taggar-Cohen A., 2006, *Hittite Priesthood. Texte der Hethiter* 26. Heidelberg: Carl Winter.
- Taracha P., (1997), "Zu den Tuthaliya-Annalen (CTH 142)", *WdO* 28, s.74-84.
- Taracha P., (2003), "Is Tuthaliya's Sword Really Aegean?", *Hittite Studies in Honor of Harry A. Hoffner Jr. on the Occasion of His 65th Birthday*, s.367-376.
- Taracha P., (2005), "Zur Entwicklung des offiziellen Pantheons im staats- und dynastischen Kult der hethitischen Grossreichzeit", *Journal of Ancient Near Eastern Religions* 5, s.89-106.
- Taracha P., 2009a, *Religions of Second Millennium Anatolia, Dresdner Beiträge zur Hethitologie* 27. Wiesbaden: Harrassowitz.
- Taracha P., (2009b), "Why Hattušili Chose the Storm-God of Nerik and Šauška of Šamuha", *Fs Łyczkowska* s.261-270.
- Taracha P., (2010a), "Studying Hittite Religion: Selected Issues", *7 HitCongr*, s.857-868.
- Taracha P., (2010b), "Local Cults in the Zuliya Basin ", *Pax Hethitica-Studies on the Hittites and their Neighbours in Honour of Itamar Singer, Studien zu den Boğazköy-Texten* 51, s.351-355.
- Taracha P., 2017, *Two Festivals Celebrated by a Hittite Prince (CTH 647.I and II-III). New Light on Local Cults in North-Central Anatolia in the Second Millennium BC, Studien zu den Boğazköy-Texten* 61. Wiesbaden: Harrassowitz. (StBoT)
- Taş İ., 2014, *Hethitische Texte in Transkription. Bo 8264-Bo 8485, Dresdner Beiträge zur Hethitologie* 43, Wiesbaden.
- Tischler J., 2016, *Hethitische Texte in Transkription. KUB 56 und KUB 57*, Wiesbaden, Harrassowitz Verlag.
- Ünal A., 1974, *Hattušili III. Teil 1: Hattušili bis zu seiner Thronbesteigung, Texte der Hethiter* 3/4, Heidelberg: Carl Winter, 1974.

- Ünal A., (1976-1980), "Kaštama" *Reallexikon der Assyriologie* 5, s.475-476.
- Ünal A., (1977), "M.Ö. II. Binyıl Anadolu'sunda Doğal Âfetler", *Belleten* 41, s.423-446.
- Ünal A., (1993) "Boğazköy Kılıcının Üzerindeki Akadca Adak Yazısı Hakkında Yeni Gözlemler", *Fs N.Özgüç*, s.727-730.
- Ünal A., 1998, *Hittite and Hurrian Cuneiform Tablets from Ortaköy (Çorum), Central Turkey. With Two Excursuses on the "Man of the Storm God" and a Full Edition of KBo 23.27*, İstanbul, Simurg.
- Ünal A., 2014, *Eskiçağ Anadolu Toplumlarında Kadın Anayanlı Bir Hitit Kraliçesi Puduhepa ve Zamanı*. Ankara: Hitit Üniversitesi.
- Ünal A., 2016, *Hititçe-Türkçe Türkçe-Hititçe Büyük Sözlük*, Bilgin Kitabevi: Ankara
- Ünal A., 2019, *Büyük Şölen, Eski Anadolu'nun 3500 Yıllık Yemek ve İçkileri*, Ankara: Bilgin Yayınevi.
- van Gessel B.H.L., 1998, *Onomasticon of the Hittite Pantheon 1-2*, Handbuch der Orientalistik, Leiden-New York-Köln.
- van Gessel B.H.L., 2001, *Onomasticon of the Hittite Pantheon, Part Three*, Handbuch der Orientalistik, Leiden-Boston-Köln.
- von Schuler E., 1965, *Die Kaškäer. Ein Beitrag zur Ethnographie des alten Kleinasien*, Berlin, Walter de Gruyter.
- Weeden M., (2014), "State Correspondence in the Hittite World", *State Correspondence in the Ancient World*, s.32-63.
- Wegner, I., 1995, *Hurritische Opferlisten aus hethitischen Festbeschreibungen, Teil 1: Texte für ISTAR-Sa(w)uska, Corpus der hurritischen Sprachdenkmäler 1/3a*. Roma: Bonsignori.

- Wegner I., 2002, *Hurritische Opferlisten aus hethitischen Festbeschreibungen. Teil II: Texte für Teššub, Hebat und weitere Gottheiten, Corpus der hurritischen Sprachdenkmäler*, Roma.
- Wilhelm G., (2005), "4. Der Vertrag Šuppiluliumas I. von Hatti mit Tette von Nuhašše", *Texte der Umwelt des Alten Testaments, Neue Folge. Band 2: Staatsverträge, Herrscherinschriften und andere Dokumente zur politischen Geschichte* 2, s.122-123.
- Yakar J., (2008) "The Archaeology of the Kaška", *6.Uluslararası Hititoloji Kongresi, Studi micene i ed egeo-anatolici* 50, s.817-827.
- Yoshida D., 1996, *Untersuchungen zu den Sonnengottheiten bei den Hethitern. Schwurgötterliste, helfende Gottheit, Feste, Texte der Hethiter*, Heidelberg: C.Winter.

DİZİN

Adadağ	224, 231, 246, 248
Adadağı	231
Akdağ	246
Alacahöyük	7, 53, 233, 234, 308, 320
Alişar	223, 231
Amasya	223, 227, 234, 310, 323, 330
Amurru	316, 317
AN.TAH.ŠUM ^{SAR} -bayramı	176
Anuwanza	143, 144
Arapkir	239, 252
Arimna ⁹	10, 28, 29, 37, 51, 68, 70, 99, 101, 103, 104, 105, 106, 107, 120, 124, 126, 172, 192, 196, 197, 199, 200, 201, 268, 270, 272, 309, 318
Arma-Tarhunta	15, 66, 170, 174, 185, 186, 282, 339
Artova	223, 237
Arzawa	113
Ašmunkal	2, 3, 8, 9, 37, 38, 46, 49, 51, 52, 148, 239, 240, 243
Aštikurka	229
Azzi-Hayaša	255
Bentipšarri	67
BIBRU	99, 160, 161, 162, 163, 166, 167, 168
Boyabat	224, 228, 231
bölgesel kral	41, 255
Büyük Kral	27, 39, 41, 44, 56, 60, 68, 149, 185, 194, 199, 201, 202, 212, 255, 309, 311
Çorum	228, 242, 323, 343, 345
Dağ Tanrısı	104, 118
Dahalmuna	113
dahanga	86, 88, 111, 114, 127, 130, 133, 134, 144, 225, 246
Dahara	57, 250
Dankušna	37, 38, 222, 239, 240
Daššenatta	236, 242, 243, 248
Delmuna	67
Devrez Çayı	223
^D GAL.ZU	120
^D Hapiru	120
^D LIŠ	14, 74, 97, 120
^D MAH	19, 97, 120, 170, 174
Doğanköy	232
Doğantepe	228, 310
Duppi-Tešup	5, 115
Durağan	224, 231
Durmitta	57
Durmitta	62, 64, 180, 187, 190, 233, 252
EN KARAS	185
EN KUR ^{TI}	96
EN MAD-GAL ⁹ -TI	238
EN ^{MES} DUMU.LUGAL	180
EREŠ.KI.GAL	120
Ereškigal	103, 109
Fırtına Tanrısı ⁹	9, 30, 44, 48, 52, 68, 70, 72, 73, 74, 75, 76, 86, 93, 95, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 113, 114, 116, 117, 119, 120, 123, 124, 125, 128, 129, 130, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 141, 142, 149, 150, 166, 167, 170, 173, 174, 196, 199, 200, 202, 207, 209, 212, 222, 224, 225, 226, 227, 230, 232, 242, 247, 254, 268, 310, 342
GAL MEŠEDI	185
Gallili	93
Gaššiya	64, 190, 233
Gaštariyapa	243
Gaziura	62, 187
Göğün Güneş Tanrısı	85, 94, 99, 162, 163, 168
Gök Gürlemesi Bayramı	134
GUDU-rahibi	87, 109, 146, 147

GUDU-Rahibi	48, 244
Gümüş	92, 249
Güneş Tanrısı	30, 120, 161, 199
<i>Hahani</i>	230, 249
<i>Haharwa</i> 72, 100, 118, 195, 224, 226, 227, 229, 230, 231, 240, 242, 245, 246, 247, 248, 251, 253, 255, 256, 310	
<i>Hahaya</i>	99, 100
<i>Hakm/piş</i>	100
<i>Hakmişi</i> , iii, iv, v, vi, 2, 3, 25, 26, 27, 28, 41, 46, 48, 49, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 66, 67, 68, 69, 71, 72, 74, 95, 124, 131, 132, 134, 136, 137, 143, 147, 148, 149, 150, 161, 162, 164, 167, 170, 171, 172, 173, 174, 176, 177, 178, 180, 181, 182, 190, 191, 196, 199, 201, 202, 207, 209, 210, 212, 215, 216, 217, 221, 222, 227, 228, 230, 231, 232, 233, 234, 237, 238, 240, 244, 247, 253, 255, 256, 258, 306, 307, 308, 309, 310, 311, 312, 313, 314, 315, 319, 320, 321, 323, 325, 337	
<i>Hakpiş</i>	42, 55, 60, 61, 62, 64, 67, 187, 189, 190, 191, 194, 195, 238, 255, 316, 328
<i>halentuwa</i>	130, 136, 147, 180
Halipuri.....	120
Halki	72, 75, 93, 94, 118, 254
Halmaşuit	172
<i>Halwana</i>	173
<i>Halwanna</i>	100, 160, 161, 173, 178, 256
<i>haneřša</i>	139, 160, 162, 165, 166, 167
<i>Hanhana</i>	61, 64, 100, 190, 191, 207, 230, 233, 234, 237, 256, 323, 328
<i>Haparhunaş</i>	73, 138
<i>Hapatha</i>	55, 247
<i>Hara'har</i>	234
<i>Harpişa</i>	113, 172
<i>Harpuşta</i>	238
<i>harşi</i>	120, 145, 160, 161, 162, 163, 165, 166, 167
<i>harşiyalli</i>	162, 165, 166
<i>Hartana</i>	100, 255
Haşameli.....	120
<i>Haştira</i>	231, 232, 244
<i>haştuwa</i>	99, 120
<i>Haştuwa</i>	232
<i>Hatenzuwa</i>	230, 235, 236, 239, 240, 242, 247, 248
Hatepinu	172
Hatipuna	163, 170, 173
<i>Hattena</i>	49, 50, 64, 190, 207, 228, 233, 234, 237, 239, 328
<i>Hatti/ena</i>	232
<i>Hattuşa</i> 48, 49, 53, 56, 58, 59, 67, 68, 100, 125, 126, 134, 135, 136, 149, 166, 170, 173, 180, 182, 194, 196, 212, 222, 223, 228, 308, 320, 325, 328, 337	
Havza.....	226, 256
<i>Hawalkina</i>	73, 100, 138, 255
<i>Hawarkina</i>	12, 67, 234, 238, 275
Hepat	24, 70, 104, 149, 178, 303
Himmuili	253
<i>Himuwa</i>	37, 38, 222, 239, 240
Hukkana	4, 114, 258
<i>Hulana</i>	190, 233, 255, 328
<i>Hulla</i>	113
<i>huppar</i>	98, 99, 161, 162, 163, 167, 168
HUR.SAG <i>Haharwa</i>	229, 230
HUR.SAG <i>Hahaya</i>	229
HUR.SAG <i>Zitharunuwa</i>	230
<i>Hurma</i>	143
<i>Hurna</i>	37, 38, 134, 177, 222, 230, 239, 240, 248, 249, 252
<i>Hurri</i>	49, 101, 102, 104, 114, 127
Hurriler	4, 233
<i>Hurşama</i>	37, 38, 57, 222, 230, 237, 239, 240, 248
Huwaddaşşi	99
<i>huwaşi</i>	74, 75, 117, 119, 160, 161, 162, 163, 164, 166, 168, 173, 329
Huzziya.....	50, 51, 107, 171, 172, 173, 319
I./II.Tuthaliya.....	2

I.Arnuwanda	2, 3, 7, 8, 9, 37, 38, 46, 49, 51, 52, 148, 233, 239, 240, 243, 263, 266, 268, 320
I.Hattušili	1, 4, 49, 50, 182, 228, 233, 258, 319
I.Muršili	4, 49, 50, 228, 233, 258, 319
I.Muwatalli	34, 35, 306, 319, 320
I.Šuppiluliuma	4, 5, 34, 35, 36, 44, 54, 55, 114, 233, 237, 243, 245, 247, 252, 255, 258, 259, 260, 306, 316, 319, 320
I.Tuthaliya	8, 34, 36, 266
<i>Idahalmuna</i>	113, 246
II./III.Tuthaliya	2, 228
II.Arnuwanda	44
II.Hantili	32, 35, 244, 306, 319
II.Huzziya	36
II.Muršili	4, 5, 38, 39, 40, 44, 54, 56, 72, 104, 115, 127, 198, 210, 235, 237, 240, 243, 244, 245, 248, 249, 252, 255, 259, 307, 316, 317, 319, 320
II.Muwatalli	9, 39, 40, 44, 60, 62, 63, 67, 71, 72, 104, 117, 118, 185, 187, 190, 191, 196, 198, 210, 216, 307, 308, 311, 320, 330
II.Šuppiluliuma	7, 8, 68, 263, 266
III.Hattušiliiv, v, vi	2, 3, 5, 6, 9, 25, 26, 27, 29, 32, 35, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 51, 53, 56, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 65, 66, 67, 68, 72, 94, 100, 102, 105, 117, 118, 124, 127, 130, 134, 136, 143, 148, 149, 150, 182, 184, 185, 187, 190, 191, 192, 195, 196, 197, 198, 199, 200, 201, 202, 210, 216, 226, 230, 232, 233, 235, 238, 244, 245, 252, 255, 260, 261, 262, 270, 306, 307, 308, 309, 310, 311, 312, 313, 316, 317, 319, 320, 321
III.Tuthaliya	54, 55, 307
<i>Ilaluha</i>	37, 38, 222, 239, 240
Ilgaz	251
Illuyanka	8, 125, 128, 129, 146, 267, 324
<i>Išgamaha</i>	238
<i>Išhupitta</i>	62, 64, 187, 190, 233
<i>Iškuruh</i>	238
<i>Ištahara</i>	61, 62, 64, 177, 187, 190, 191, 203, 207, 232, 233, 234, 237, 238, 244, 250, 320, 328
<i>Ištaharunuwa</i>	232
<i>Istanuwa</i>	25, 304
<i>IŠTAR</i>	24, 64, 67, 74, 99, 124, 127, 184, 186, 189, 190, 200, 201, 202, 207, 303
IV.Tuthaliya	7, 33, 35, 38, 44, 68, 73, 94, 96, 100, 104, 124, 125, 127, 134, 137, 143, 149, 150, 173, 174, 195, 199, 201, 236, 265, 278, 306, 308, 309, 319, 320, 321
<i>Iyaušuriya</i>	239, 245, 249
^{id} <i>Dahašta</i>	230
ilkbahar bayramı	75, 76, 87, 89, 90, 92, 95, 120, 137, 138, 139, 209
İris	249
İskilip	243, 250
Kadduši	51
Kadeş savaşı	65
Kahamiša	229, 239, 247
Kaletepe	232
Kāli	51
<i>Kalimuna</i>	207
Kamama	233, 237, 239
<i>Kammama</i>	37, 38, 100, 222, 238, 239, 255
Kanak Su	236
<i>Kaneš</i>	62, 187
Kantuzili	96
<i>Kapapahša</i>	235, 236, 246, 247
<i>Kapiruha</i>	37, 239, 240
<i>Kapiruha</i>	52
<i>Karahna</i>	13, 58, 71, 74, 100, 134, 172, 255, 277, 309, 329
<i>Karašuwa</i>	250
Kargı	224, 228, 236, 251
Karia	150
Kaška kabile toplulukları	2, 49, 51, 58, 148, 185, 216, 233, 238, 239, 240, 246, 248, 312
Kaškama	240
<i>Kaštama</i>	37, 71, 72, 119, 120, 122, 126, 130, 177, 234, 236, 239, 240, 241, 242, 249, 253, 309
Kaštariyapa	230, 235, 242
Katalatuwa	243

<i>Katapa</i>	64, 71, 72, 73, 135, 136, 190, 233, 309
<i>Kathariya</i>	243
<i>Kattimuwa</i>	35
Kayalıpınar	221
Kazapa	243
Kelkit	244
Kella	128
Kerkenes Dağı	239
Kızılırmak	62, 177, 187, 223, 224, 228, 233, 243
Kida	242
Kilušhepa	43, 341
Koruyucu Tanrı	74, 91, 93, 94, 118, 120, 236, 254
Kuliwišna	9, 123, 268, 332
<i>Kummanni</i>	114
<i>Kummešmaha</i>	243, 244, 253
<i>Kunuwa</i>	54
Kupanta-Kurunta	5, 115, 259
Kupanta-LAMMA	40
Kurušiyanta	99
<i>Kuruštama</i>	61, 62, 64, 187, 190, 191, 233
Kuşaklı	xv, 221
Kuzey Anadolu	1, 38
Labarna	2, 50, 76, 107, 213
<i>Lala</i>	108, 109, 244, 245
LAMMA	120, 172, 235
<i>Lihzina</i>	113
Lilawalwi(-)	168
^{LÜ} AGRIG	7, 19, 145, 180, 241, 247, 265, 292
^{LÜ} EN.NU.UN	7, 145, 265
^{LÜ} KARTAPPU	150
Lupakki	90, 91
<i>Maliluha</i>	172
<i>Malimaliya</i>	100, 255
<i>Malimaliyaš</i>	73, 138
Manapa-Tarhunta	5, 115, 259
<i>Manayara</i>	246
<i>Marašanta</i>	111, 224, 225, 226, 230, 247
<i>Maraššanta</i>	30, 31, 62, 187
<i>Marduwa</i>	245, 249
<i>Marišta</i>	62, 64, 187, 189, 190, 233
Merzifon	223, 252, 256
Mezulla	70, 99, 101, 120
Mısır	3, 65, 67, 311, 313, 317
<i>Nakkiliyata</i>	111, 226
NAM.RA	147, 180
<i>Nera</i>	33, 60, 108, 109, 195, 232, 244
Nergal	101
<i>Neriki</i> , ii, iv, v, vi, 2, 3, 6, 11, 13, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 52, 55, 56, 58, 59, 60, 61, 68, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 85, 87, 88, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 113, 114, 116, 117, 118, 119, 120, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 132, 133, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 150, 170, 172, 173, 174, 176, 179, 180, 182, 190, 191, 194, 195, 196, 197, 198, 199, 200, 201, 202, 203, 207, 208, 209, 210, 212, 213, 215, 216, 217, 221, 222, 223, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 230, 231, 232, 234, 235, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 243, 244, 245, 246, 247, 248, 249, 250, 251, 252, 253, 254, 255, 256, 258, 261, 262, 273, 277, 295, 297, 299, 304, 306, 307, 308, 309, 310, 311, 312, 313, 314, 315, 319, 320, 321, 325, 328, 330, 331, 334, 335, 337, 338, 339, 342, 344	
<i>Nerik Yolu Bayramı</i>	130
<i>Nirhanta</i>	136
<i>Nirinikataši</i>	245, 247
nuntariyašha-Bayramı	134
Ortaköy	54, 221, 238, 307, 343, 345
Osmancık	232, 236, 249

Oymaağaç.....	221, 227, 231, 310, 328
<i>Pala-Tummana</i>	190, 255
<i>Palhuiša</i>	237
<i>Parduwata</i>	150, 167, 170, 172, 253, 309
<i>Patalliya</i>	37, 38, 222, 239, 240
Pikainariša	245
Pimpira.....	50, 51
<i>Piqainariša</i>	35
Pirwa.....	6, 261
Piṣhapuwaiša	246
<i>Pittalahšina</i>	237
Piyamaradu.....	41
Puduhepa3, 9, 10, 18, 26, 67, 102, 105, 127, 136, 196, 200, 201, 202, 209, 270, 272, 288, 312, 313, 315, 317, 318, 341, 345	
<i>purulli-bayramı</i>	92
<i>purulliya-bayramı</i>	3, 119, 127, 146
<i>Puṣkurunuwa</i>	113
Sağır Adamların Ören Yeri.....	170
Şahurunuwa.....	7, 265
Samsun.....	227, 310
<i>Şamuha</i>	24, 124, 200, 201, 202, 207, 303
<i>Şapinuwa</i>	239
<i>Şappa</i>	64, 190, 233
<i>Şaqamaha</i>	230, 240
Şarkatašina	246
Şarruma.....	70, 75, 104
Şattiwazza.....	4, 114, 259
Şaušgatti	15, 170, 174, 282, 339
<i>Şerišša</i>	37, 38, 222, 251
Şipaziti.....	143, 144
<i>Şipidduwa</i>	37, 38, 222, 239, 240
Sivas.....	231, 252
sonbahar bayramı.....	95, 137
Su Tanrısı.....	114
Şulinkatte.....	101, 102, 118
<i>Şunupašši</i>	237, 244
<i>Taggašta</i>	37, 38, 177, 222, 239, 240
<i>Tagurtaš</i>	113
Tahakšail.....	120
<i>Takkupša</i>	12, 138, 227, 235, 236, 275
<i>Takupša</i>	71, 72, 73, 138, 309
<i>Takupta</i>	55
<i>Talmaliya</i>	229, 230, 240
<i>Tapapanuwa</i>	57, 235, 236, 252
<i>Tapapinuwa</i>	250
<i>Tapašawa</i>	37, 239, 240
Tapiluša	248
<i>Taptena</i>	230, 237, 245, 249
<i>Tarahna</i>	61, 190, 191, 207, 233, 234
Tarhumuwa.....	253
<i>Tarhuntašša</i>	6, 62, 64, 115, 187, 192, 263, 320
<i>Tarukka</i>	37, 38
<i>Tašmaha</i>	230, 240, 248, 249
Taššimitti.....	120
<i>Taštariša</i>	239, 248, 249
<i>Taštarišša</i>	245
Tatili.....	240
Tavşan Dağ.....	226
Tavşandağ.....	231
<i>Tawiniya</i>	126, 172
Tazuwašši.....	120
Telipinu.....	35, 72, 92, 93, 94, 107, 116, 118, 146, 165, 167, 170, 172, 173, 235, 254, 319
Teşup.....	24, 67, 70, 104, 149, 303, 316, 317

<i>Tikkuwa</i>	249, 252
<i>Tiliura</i>	32, 100, 256, 325
<i>Timuhala</i>	243, 250
<i>Tippuwa</i>	135, 136
<i>Tişmurna</i>	252
Tiyaşili	250
<i>Tiyaşilta</i>	250
Tizilima	251
Tokat	228, 242, 248, 250, 252
Tosya	223, 228
<i>Tuhmiyara</i>	57, 252
<i>Tuhmutaru</i>	57
<i>Tuhuppiya</i>	62, 187
Turmita	251
Ulmi-Teşup	6, 115, 263
Ununiya	253
<i>Ureşta</i>	100, 256
Urhi-Teşup	5, 41, 44, 60, 67, 182, 190, 192, 194, 195, 196, 201, 202, 261, 317
<i>Urişta</i>	150, 160, 161, 162, 163, 167, 170, 172, 173, 253, 309
<i>Utruna</i>	71, 73, 90, 92, 118, 130, 133, 309
Vezirköprü	221, 224, 227, 231, 232, 236, 256, 310, 328
<i>Waşhaya</i>	37, 38, 222, 239, 240
Wurunşemu	109
Yeryüzünün Güneş Tanrıçası	102
Yeşilirmek	244
Yıldızdağ	231
Yukarı Memleket	2, 3, 27, 41, 65, 185, 191, 201, 231, 312, 313
ZABABA	72, 89, 93, 117, 120, 165, 170, 173, 239
Zahaluka	85, 86, 87, 88, 93, 254
<i>Zahalukka</i>	72, 116, 117, 241
Zahapuna	72, 99, 100, 120, 122
<i>Zahpuna</i>	227, 310
Zakiya	254, 255
<i>Zaliyanu</i>	72, 100, 113, 116, 119, 120, 129, 130, 256
<i>Zalpa</i>	337, 340
<i>Zalpuwa</i>	37, 38, 222, 239, 240, 328
<i>Zaşpuna</i>	116
Zida	66, 185, 186
<i>Zihhana</i>	37, 38, 222, 239, 240, 248, 249, 254, 255
Zikapala	254
<i>Zikmari</i>	242
Zile	228, 234, 238, 242, 250
<i>Zimumuwa</i>	250
<i>Zippalanda</i>	28, 29, 70, 100, 101, 103, 104, 105, 106, 126, 177, 229, 341
Zitharunuwa	255
<i>Zittahariya</i>	235, 247
<i>Zumazuwanta</i>	113
Zuwa	53, 54, 307, 317
<i>Zuzuhha</i>	54

Katalog Numaraları:

CTH 1.C	240
CTH 13.IA	i, 4, 49, 232, 258, 319
CTH 27	251
CTH 40 IV.4.A	i, 4, 34, 258
CTH 40 IV.4.B	4, 258
CTH 40.II.1.B	4, 258
CTH 40.II.2.D	243
CTH 40.II.2.E	243
CTH 40.II.3.G	232
CTH 40.III.a).5.A	i, 54, 247

CTH 40.III.a).5.A.....	i, 54
CTH 40.III.a)5.A.....	4, 258
CTH 40.IV.1.A.....	237
CTH 40.IV.1.E.....	237
CTH 40.IV.4.A.....	245
CTH 40.IV.4.B.....	245
CTH 40.V.1.A.....	237, 250, 251
CTH 40.VI.A.....	232
CTH 40 ⁷	237
CTH 42.A.....	4, 114, 258
CTH 51.1.A.....	4, 114, 251, 259
CTH 51.I.C.....	251
CTH 53.A.....	251
CTH 61 II.....	4, 259
CTH 61 II.5.B.....	i, 4, 56, 259
CTH 61.I.A.....	239, 245, 251
CTH 61.I.B.....	239, 249, 251
CTH 61.II.....	234, 236, 237, 239, 240, 242, 243, 245, 248, 249, 250, 251, 253
CTH 61.II.10.....	237, 243
CTH 61.II.5.B.....	236, 245, 248
CTH 61.II.6.A.....	234, 236, 242
CTH 61.II.7.A.....	243
CTH 61.II.8.....	237, 243
CTH 61.II.9.B.....	250
CTH 61.II.9.C.....	250
CTH 61.II.9.D.....	243, 249, 250
CTH 61.III.4.....	237, 248
CTH 61.III.5.....	248, 249
CTH 613.....	18, 229, 290
CTH 62 II.A.....	5, 259
CTH 62.A.....	251
CTH 62.II.A.....	115
CTH 68 I.....	5, 259
CTH 68.1.....	115
CTH 69.....	5, 115, 259, 260
CTH 81i, ii, iv, 5, 33, 41, 59, 62, 63, 65, 66, 183, 185, 187, 193, 229, 231, 232, 237, 244, 251, 260, 316, 319, 320, 321, 337.....	
CTH 81.B.....	232, 237, 251
CTH 81.E.....	229, 231, 237, 244, 251
CTH 81.F.....	231, 232, 251
CTH 83.....	i, 5, 45, 68, 234, 247, 260, 316, 321
CTH 85.....	ii, iv, 5, 6, 61, 191, 192, 232, 237, 261, 316, 320, 321
CTH 87.....	iv, 182, 316
CTH 88.....	6, 200, 261, 316
CTH 89.....	2, 243, 324
CTH 90.....	iii, iv, 6, 137, 196, 202, 203, 232, 261
CTH 92.....	6, 262, 316
CTH 101.1.....	i, ii, 6, 39, 58, 198, 210, 262
CTH 101.2.....	6, 213, 229, 237, 262
CTH 105.B.....	195
CTH 106 II.2.....	6, 115, 263
CTH 121.....	7, 263
CTH 137.1.....	239
CTH 139.1.A.....	i, 7, 51, 232, 240, 263
CTH 139.1.B.....	51, 232
CTH 140.1.....	239, 240, 247, 249
CTH 142.....	2, 319, 342
CTH 190.....	7, 253, 263
CTH 194.....	251
CTH 209.....	i, 7, 53, 56, 229, 263, 320, 321
CTH 212.16.....	ii, 7, 68, 232, 263
CTH 212.35.....	239
CTH 212.75.....	7, 264

CTH 212.82.....	7, 264
CTH 213.....	7, 115, 264
CTH 214.....	i, ii, 7, 36, 38, 40, 57, 198, 253, 264, 319, 320
CTH 215.....	i, 7, 43, 216, 264, 265
CTH 225.A.....	iii, 7, 144, 232, 265
CTH 225.B.....	233
CTH 225.C?.....	251
CTH 231.....	7, 233, 237, 247, 251, 265
CTH 231.1.....	233, 237, 247
CTH 231.2.....	247, 251
CTH 237.6.....	iii, 7, 145, 265
CTH 238.1.....	7, 233, 265
CTH 239.1.....	231
CTH 241.....	8, 265, 266, 336
CTH 242.....	240, 249
CTH 242.8.....	240
CTH 256.....	8, 251, 266
CTH 259.A.....	8, 116, 266
CTH 260.3.B.....	8, 116, 266
CTH 275.....	8, 180, 217, 266, 308
CTH 276.1.....	ii, 8, 126, 266
CTH 276.11.....	251
CTH 278.1.....	8, 147, 267
CTH 279.1.....	iv, 8, 178, 234, 267
CTH 282.8.....	254
CTH 291.....	i, 8, 28, 143, 267, 319
CTH 295.3.....	251
CTH 297.....	8, 233, 237, 267
CTH 297.8.....	233
CTH 321.A.....	ii, 8, 120, 128, 146, 240, 267
CTH 321.C.....	240
CTH 321.D.....	iii, 9, 119, 147, 240, 268
CTH 330.2.A.....	ii, 9, 123, 268
CTH 370.I.27.A.....	237
CTH 370.I.44.....	iii, 9, 129, 268
CTH 370.I.55.A.....	9, 268
CTH 375.....	i, iii, 2, 9, 37, 47, 52, 116, 148, 221, 236, 239, 240, 241, 243, 247, 249, 269, 320
CTH 375.1.B.....	37, 221, 240, 241, 243
CTH 375.1.C.....	239, 241, 247, 249
CTH 375.3.A.....	240
CTH 378.4.A.....	251
CTH 381.A.....	ii, 9, 71, 116, 172, 229, 233, 240, 247, 251, 269
CTH 381.B.....	9, 116, 229, 233, 234, 241, 247, 251, 270
CTH 383.....	i, ii, 9, 29, 105, 226, 270, 272, 318, 319
CTH 384.1.....	ii, 10, 104, 197, 272, 273
CTH 384.1.A.....	ii, 10, 104, 272
CTH 386.1.....	ii, 11, 45, 68, 102, 112, 113, 119, 246, 273, 274
CTH 386.2.....	ii, 11, 103, 274
CTH 386.3.....	11, 274
CTH 386.4.....	11, 274
CTH 386.7.....	11, 274
CTH 403.2.B.....	251
CTH 412.1.1.....	251
CTH 422.A.....	11, 251, 274
CTH 422.E.....	251
CTH 425.4.....	11, 275
CTH 425.5.....	11, 275
CTH 430.....	iii, 11, 171, 173, 275
CTH 470.320.....	12, 275
CTH 470.336.....	12, 275
CTH 506.....	iii, 12, 138, 247, 275
CTH 510.1.A.....	12, 76, 241, 243, 276
CTH 510.1.B.....	12, 76, 241, 243, 276

CTH 510.2.....	229, 237, 253
CTH 511.1.....	ii, 12, 75, 277
CTH 517.A.....	ii, 13, 74, 277
CTH 521.3.....	ii, 13, 123, 277
CTH 523.....	iii, 13, 145, 241, 277
CTH 523.3.....	241
CTH 524.....	i, ii, iii, 13, 33, 94, 96, 120, 137, 138, 139, 229, 241, 277, 278, 319
CTH 524.1.....	i, ii, iii, 13, 33, 94, 137, 277
CTH 524.2.....	ii, 13, 96, 229, 278
CTH 524.4.....	ii, iii, 120, 138, 139, 241
CTH 525.....	iii, 13, 151, 172, 173, 175, 234, 241, 253, 278
CTH 525.3.....	iii, 13, 151, 172, 173, 253, 278
CTH 525.4.....	234
CTH 530.....	iii, 13, 14, 142, 147, 174, 180, 229, 233, 235, 241, 251, 279, 280
CTH 530.?.....	14, 229, 241, 280
CTH 561.....	14, 229, 236, 237, 239, 241, 245, 246, 247, 248, 249, 250, 251, 253, 254, 280
CTH 562.1.....	ii, 15, 127, 229, 233, 235, 237, 240, 242, 248, 251, 281
CTH 562.2.B.....	229, 235, 239, 245, 246, 247, 249
CTH 570.....	15, 247, 250, 254, 282, 283
CTH 571.....	239
CTH 572.....	16, 283
CTH 573.....	16, 283, 284
CTH 575.6.....	16, 284
CTH 577.....	16, 242, 243, 249, 251, 284, 285
CTH 577.1.....	16, 242, 243, 249, 284, 285
CTH 578.....	17, 229, 285
CTH 579.1.....	17, 237, 286
CTH 580.1.....	17, 247, 250, 286
CTH 581?.....	17, 286
CTH 582.....	17, 170, 174, 286, 287, 288
CTH 583.....	ii, 18, 60, 288
CTH 584.3.....	18, 288
CTH 584.5.....	18, 288
CTH 585.D.....	231
CTH 585.F.....	231
CTH 585.N.....	252
CTH 585.O.....	252
CTH 585.R.....	18, 237, 288
CTH 590.....	iii, iv, 18, 131, 170, 174, 176, 235, 237, 246, 288, 289
CTH 591.....	18, 217, 289
CTH 592.1.D.....	252
CTH 597.1.C.....	18, 143, 289
CTH 608.....	18, 290
CTH 620.1.....	18, 290
CTH 625.....	iv, 18, 116, 176, 178, 229, 237, 241, 247, 252, 290
CTH 625.1.A.....	iv, 18, 176, 178, 237, 241, 247, 252, 290
CTH 626.....	ii, iii, 18, 19, 72, 135, 144, 252, 290, 291
CTH 626.Tg04.I.1.E.....	252
CTH 626.Ü.2.A.....	ii, iii, 19, 72, 135, 291
CTH 628.....	229
CTH 629.....	19, 143, 291
CTH 646.1.A.....	19, 174, 291
CTH 647.....	iv, 19, 116, 178, 235, 241, 249, 252, 254, 291, 342
CTH 647.3.....	241, 249
CTH 647.4.....	241
CTH 647.7.....	241
CTH 651.....	241
CTH 652.....	19, 232, 241, 292
CTH 661.1.....	i, 19, 50, 292, 319
CTH 661.2.....	19, 50, 59, 292
CTH 662.1.A.....	19, 180, 181, 252, 292
CTH 662.1.B.....	19, 252, 292
CTH 662.B.....	241

CTH 663.....	19, 20, 292, 293
CTH 669.....	20, 293
CTH 670.....	20, 180, 181, 232, 233, 235, 236, 248, 252, 279, 293, 294, 295
CTH 670.1400.....	235
CTH 670.1921.....	235
CTH 670.1932.....	252
CTH 670.1939.....	20, 180, 252, 293
CTH 670.739.....	235
CTH 670.972.....	252
CTH 671.....	i, ii, 20, 30, 102, 106, 107, 108, 110, 229, 241, 244, 247, 295, 296, 319
CTH 672.....	iii, 21, 22, 141, 144, 217, 229, 233, 237, 297, 298
CTH 672.B.....	22, 237, 298
CTH 672.D.....	22, 229, 233, 298
CTH 673.....	ii, 22, 77, 116, 145, 146, 254, 298
CTH 674.....	ii, 22, 126, 147, 299
CTH 676.1.A.....	i, 23, 31, 299
CTH 678.....	iii, 23, 24, 101, 134, 149, 229, 233, 236, 241, 246, 248, 249, 254, 255, 299, 300, 301, 302, 303
CTH 678.19.....	241, 303
CTH 678.3.B.....	24, 241, 302
CTH 678.4.....	24, 236, 302
CTH 678.7.....	24, 101, 303
CTH 682.2.A.....	230
CTH 682.2.C.....	230, 246
CTH 682.3.....	235
CTH 683.1.....	235, 252
CTH 683.4.....	235
CTH 683.5.A.....	235
CTH 683.5.E.....	235
CTH 683.5.F.....	235
CTH 698.I.A.....	24, 149, 303
CTH 701.f.15.....	24, 303
CTH 704.2.A.....	233
CTH 711.A.....	24, 303
CTH 712.A.....	24, 303
CTH 737.....	i, 24, 48, 304
CTH 744.....	25, 241, 249, 304
CTH 744.7.B.....	241
CTH 745.....	25, 229, 254, 304
CTH 773.....	25, 304
CTH 776.....	243
CTH 778.....	233
CTH 778.I.....	233
CTH 821.....	25, 117, 241, 254, 305
CTH 821.2.....	254
CTH 824.I.I.C.....	235
CTH 825.....	25, 305
CTH 832.....	25, 230, 235, 246, 252, 305